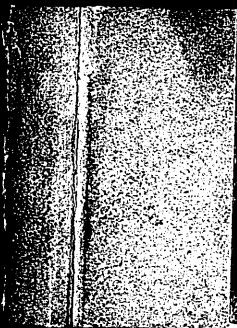

BS
3594
H5F9
1851

Annals

The University of Chicago
Libraries

GIFT OF

Mrs. Ephraim M. Epstein

Dr. M. M. Epstein
June 10, 1916

קחה ספר יקר למזכרת
יעמוד לעד לחשיית
יפוח כחבכלת השרון
וישמך ליום אחרון.

וחיים רבים חשך חשחור תארו
הצט-נא היום אל יקרו וזהו
ראה אחרי בלותו היה לו עדנה
גם פעלי מעשי ידי בך תזכור
אחתי קומי אחי כי בא אריך

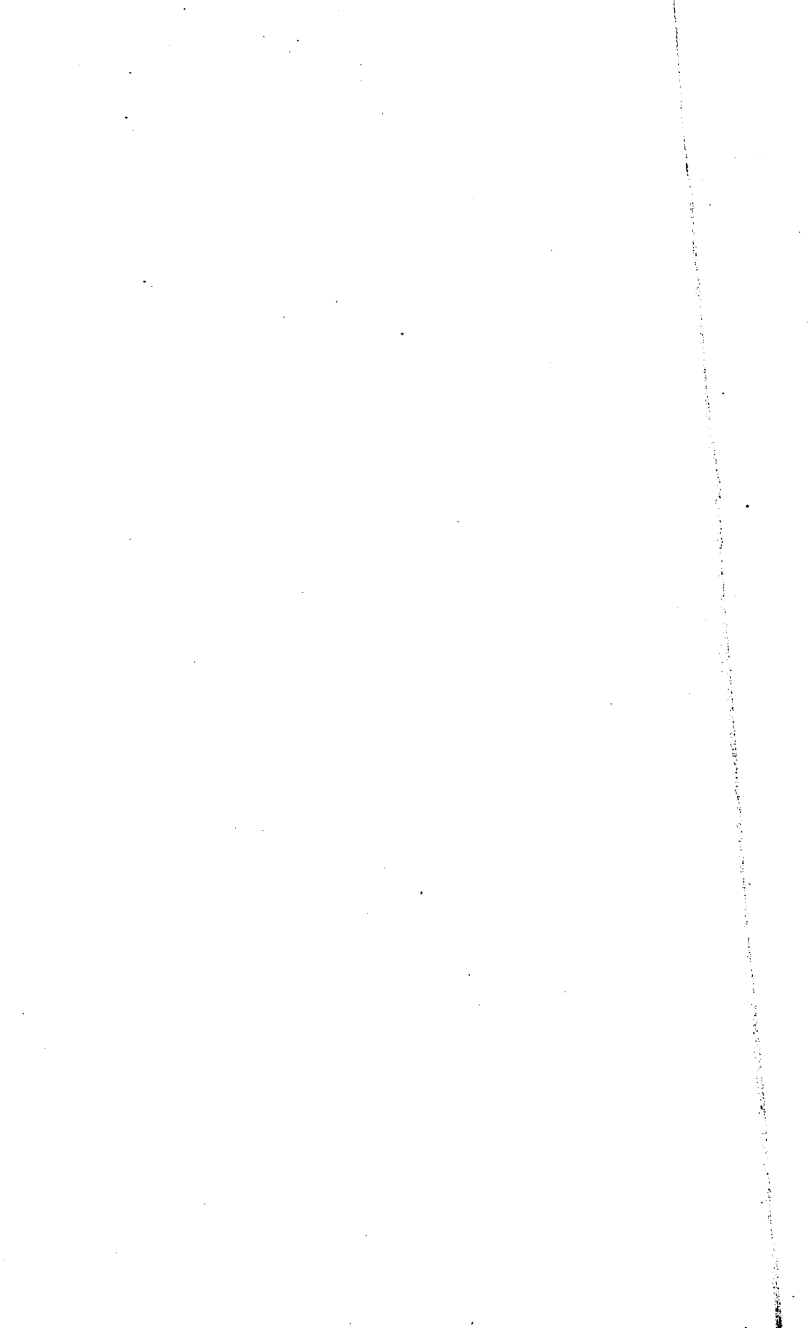
והי' בזה טעום
חאת המוליד לאור והמבאר
אל היקר אברהם הזקן
כעוף נודד מן

ד' ביזענטהאל

בכלין ציום החמשי במדג שבט

$6\frac{1}{2} = 185$ - תשל' ראש צ"ט י"ט אל לבק

From Brother Lichtenstein
all true & as Christian J.

Bible, N. J., Luke, Hebrew

ספר

ב ש ו ר ה מ ו ב ה

על פי המבשר ⁷ (gospel of St Luke)

לוקס

מספרים הנקראים

ברית חדשה

נעתק מלשון יוון ללשון עברית ומבואר

בפירוש מספיק

הובא לבית הדפוס שנית בתוספת מרובה ובהגהה מדויקת

ברלין Berlin

כשנת

אֵלֶּה הַקּוֹם הָרָחֹם צִיּוֹן כִּי עַתָּה לַחֲנָנָה כִּי בָּא מוֹעֵד = 1851

אל הקורא הנאמן •

באור הספר הזה אשר הוכא לפניך היום שנית בתוספות ובהגהה מדויקת און וחקר איש גדול שמו לפנינו בישראל ה. ק. עמנואל פראממאן רופא מומחה בעיר האללי. גדל כחו וידיו רב לו בכל חכמות תורתיות ותלמודיות למודיות ושבעיות. אכן מאת היושבי בשמים היתה נסכה לקרוא פתע פתאום את המבאר הזה בדמי ימיו מן הגיא החזיון התבל הזאת אל אלהים, חדל חלדו וכאה שמשו בעוד יומם, לבוא אל המנוחה ואל הנחלה לעמוד בסוד קדושים, ולא יכול להשלים ולכלה הכאור היקר הזה אשר כל חרוץ לא יערכנו ובכל פו לא יסלה, כאשר החל.

נפשו למרום עלתה ושבה אל בית אכיה בשני לירח יאנואר. בשנת תצ"ה היא שנת 1735 למנין המשיח. תשכון נפשו היקרה בסתר צל שדי. תאכל מפרי מעלליה. תשביע שמחות מהוד פני משיח אל בו האמינה ועבדתהו בכל מאודה. נפשו צרורה בצרור החיים תהיה עד תקיץ עם שוכני עפר לחיי עולם עת יתקע בשופר גדול ויקום לשפוט תכל בצדק.

ואל המוציא הספר הזה באה הפקודה להשלים הכאור הזה עד תמו. ובכן קרב אל העבודה הקשה הזאת בשומו מבשחו באלהים ובמשיחו משגבו והשלים הכאור הזה מן סימן כ"ב פסוק ט"ו עד תמו.

THE
UNIVERSITY OF
CHICAGO LIBRARIES

BS3594

H5 F9

1851

Class as volume

הבשורה הקדושה

ל ל ו ק ס :

א יען כי רבים שלחו ידם לסדר ספור הדברים אשר התקיימו
בנו: ב כאשר מסרו לנו אלה אשר מראשית ראוי

א (א) יען: כנר בתבאר בסקדמה לספר הזה העם למה נקראו הספרים המדברים
מלדת ישוע ומאבותיו ומופתיו אשר עשה לעמי כל העם והמיתו בשם
בשורה טובה והאנשים אשר כתבו למה נקראים מבשרים: ושם מראה ג"כ
והוא כי כל ספר וספר הוא כתיבת יד האיש הזה המיוחד לו אע"פ שלא נילה בעצמו
את שמו: וכונת המספר בדברים האלה בפסוק א' ג' ד' שהם כפתיחה לספרו
למדיע סבת כתיבתו ר"ל למה חלצו לנו לכתוב הספר הזה: כי אחד יען כי רבים
שלחו ידם לסדר ספור הדברים וגו' עד ודיו משררתי הדובר כלומר היה
דעתם לכתוב דבר דבר על אפניו: אבל לפי שחשבתם לא עלתם בידם וכתבו רק
דקדקו ולפעמים השמיטו מעשה אחד ושמיטו ולא היתה להקוראים בספרים האלה ידיעה
כפונה לעית קצר הדברים וקצר הזמן איש איש על דגלו לכן ישרה גם לי וגו': ואין
דעתנו זה לבעל דברי הראשונים הדברה כי הוא כולל את עצמו עומם בחזרו ישרה גם
לי וגו' ולא נא כי אם למחלוצי דבריהם בחקרו ודשו הכל היטיב ומתחלמו כאשר יבואר
בפסוקים הבאים שכתב זה הדבר כתב שהשמיטו הראשונים כען לדת וחזק חולתם:
רבים: חזן מוחתתיו ומדקום הנקראים מנשרים וחזו קודם לוקם וכתבו גם ספריהם
ומנצחו בעת ההיא אנשים חשובים אשר היה שם ישוע חרות על לבם והם כתבו מעצמן
ג"כ ספרי חיזה מעשים אשר ראו ואשר שמו: ומפני שלא היה בהם צורך ומעלה לא
מחשבו צורך הספרים הנקראים בדבר החדשה כתבי קודש אלא נמנו: כאשר גם עשו
אנשי כנסת הגולה לספר ברוך לספר טוביו והמדת ולחמרים רבים: ואע"פ שקצת
מהספרים הגדולים האלה לא נמצאו כלל בדיומי חזן וזה להבין ראוי שלא היתה השגחה
אליהם על ספרי דבר החדשה וספר מלחמות ה' יוכיח המכר במדבר כ"א פסוק י"ד:
ספר השיר וישוע י' פסוק י"ג ודברים אחרים כמכר בסקדמה: לסדר: הוא מלשון נחמה
כמו ששמיט בפרק רביעי דברות דף כ"ח ע"ג: ששמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות
על הסדר ביבנה: ר"ל לשום כל דבר ודבר על מקומו: אשר התקיימו בנו:
אחת ונכון היה בעת ההיא כל הדברים אשר ספר ולא ספק בהם אדם כי היתה מסורת
בדם איש ופ' איש כמו שחפז ואלך: (ב) ראו ביעניהם: וחסד לפסוק
שלפניו כי הוא כתיבת עמם למה אחת הדברים האלה נכונה לנו מפני שמסרו לנו
והאנשים האלה אשר ראו הכל בעיניהם והם תלמידי ישוע ושלוחיו אשר נאם בס' להיות

ובשרם אכלה לדבר עוד אודיעך הקורא היקר כי המבאר ז"ל
יזכור לפעמים ככאור הזה הקדמת ספרו אשר בה האריך והרחיב
אמרים להיוותם כמבוא לספרו אשר באר. הקדמה הזאת גדולה היא
בכמותה מחברה אל הספר הזה. ברצות ד' דרכינו תוכל גם היא
לפניך בימים לא כבירים. שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול.

ברליון, כחדש העשירי הוא חדש אקטבר
אלף ושמנה מאות וחמישים ואחת למנין המשיח. 1857

ה ויהי בימי הורדוס מלך יהודה כהן אחד ושמו זכריה ממשמרת
אביה. ואשתו מבנות אהרן ושמה אלישבע: ו ויהיו שניהם
צדיקים לפני האלהים ויתהלכו בתמים בכל מצות ומשפטי יהוה:
ז ולא היה להם בן כי אלישבע עקרה ושניהם באו בימים: ח
ויהי בכהנו לפני האלהים בסדר משמרתו: ט וגרלו היה כמשפט

ויגע למצוא דברי חפץ: (ס) ויהי בימי הורדוס: הוא הורדוס הראשון הנקרא
השקלוי בן איש גבור חיל חכם חרשים ונבון להט ורע פעלים ושמו אנטופאטר אסנו
של המלך אורקטס ומשכנו ואח יצא ונחל לפי עם ה' ולחם את מלחמתו כדכ גדול
ביום המלך אורקטס בתחילת ממשלת יוליאנוס הקיסר: וכאשר מצא חן בעיני המלך אורקטס
ובעיר הקיסר צדווי והמלך היה עזל למלחמה שם את בנו את הורדוס (אשר גם הוא
חסד למלך והצילו מויתתו ב"ד של שומאי לגלתי הרע על דמי חזקיה) לנגד על ארץ
הגליל כי גם הוא גבור מלחמה היה כאביו ואח בן ע"ז שם: ואחרי מות יוליאנוס הקיסר
בדמות הורדוס לעזר גדול לקיסר אריגטוס ונקם את נקמתו מאדני דודו יוליאנוס ומאדני
עשה והצלח והשכיל ואנטיגונס בן אחי המלך אורקטס פשע צדווי במלך וקצן אמו
לחנן לא יכח עוד ויגלו: בבלה ויפקד הקיסר איגסטוס את הורדוס למלך על יהודה
אע"פ שלא היה חרע המלכה: כי מתחילה היה עבד למלך אורקטס ואח כבדו ממשפחת
אדומי: ולדעת יוספון לא היה חרע אדום רק חזר אמו אבל חזר אביו מושע יהודה:
והוא עשה מעשים טובים ורעים כנבואות מנחם: כי שפך גם דמי ת"ח רבים אשר לא
הסכימו למלכותו כדאיתא בבבלי בתרא פירק השותפים: והיו אשך אשר לא ידע על יהודה ל"ז
שנה וימות: והיה איש חלילה בכל אשר יפנה: ויהי יתן כאשר הצליחו האלהים מחות ומסביב
והיו עיניו לנכד צדווי ומרמס אבל היה עליהם לאיש חזק ותגרה כחוצאר ציוספון ספר
ה' סימן ו' וכו': מלך יהודה: זה הוא שבט אשר היה יושב אחר חרן ראשון בחרן
הקדושה ואשר עלה מוגלות בבל בראשית חרש עם שבט בנימין וקצת ומשגים אחרים אשר
ישבו עמוס בירושלים אבל כל תפארת ישראל לא השיב ה' עד היום הזה: ממשמרת:
הנביאים הראשונים ואחריהם זה חלקן את צדי כלים לחמלקות וסעקינן כ"ד משמרות
שיעבוד כל אחד עבודתו צדי ה' כדאיתא ב"ה ח' כ"ד: והם י"ג משמרות היו בחרן
ישראל וי"ג בירחו גורל תענית דף כ"ז ע"א: אביה: הוא אביה אשר יא לו סורל
השומרי (ד"ה ח' כ"ז פ' ד'): ואף אחר חרן צדי עלתם משמרתו בתוך הכהנים והלויים
עם זרובבל בן שלתיאל כאשר כתב נחמי בספרו סימן י"ג פ' ד': (ו) ויהיו
שניהם צדיקים: שלא יעלה על דעת אדם לאחר מות נפקא מינה שהיו אבות
יוחנן ממשפחת גדולה ומיוחסת בישראל אפשר שם בעצמן רשעים היו כאשר גם בעת
היה רבים מכהנים גדולים רשעים ופושעים היו וגורו צרות ורעות רבות על עצמן ועל
כלל יהדות צע"ה ככתב ציוספון לפיכך אחר ויהיו שניהם צדיקים לטוב
כי היה צדיק בן צדיקים: (ח) בסדר משמרתו: חסד העבודה דכ"ז יוס צדווי
עין בעינת ירושלמי דף ס"ח ע"א: תמיד דף ל"ג ע"א ב"ה: (ט) וגורלו
היה כמשפט הכהונה להקטיר: חשפט הכהנים והלויים ה' לעלות בעקל לעבודת
הסם כמו שכתב בתמיד דף ל' ע"א ח"ל אמר להם חסמונה בואו והפיסו מי
השוחט מי החורק וכו' עד ובה מי שוכה וטעם הפייס תמלא בפרק ב' דיוחא
דף כ"ז ע"ב: וגם ספרו שם דף כ"ה ע"א מוקדס ומסד הפייס כדמק לשבת הגיות
במין במלקי גדולה היתה פייס כמורחה וקן (פ' רש"י) של צדי דין המורה

בְּעִינֵיהֶם וְהָיוּ מִשְׁרָתִי הַדָּבָר : ג יִשְׁרָה גַם לִי בְּאֲשֶׁר הִלַכְתִּי הַיָּטֵב
אַחֲרֵי כָלֵם מִרְאשִׁית לְכָתוּב לָךְ בְּאֵר הַיָּטֵב תְּאֻפִּילוּס גְּבוּר הַחֵיל :
ד לִמְעַן תִּדַּע אֶת־קִשְׁט הַדִּבְרִים אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ :

עדי כל דבריו אותותיו ומופתיו כמו שגא' בספר הזה סימן כ"ד פסוק ח"ח : והוא גם
עמזו אתו תמיד בנסיבותיו : וכל כך היו הדברים האלה חקוקים על לב האזנים אותם עד
שמו את נפשו בכפס : על זאת כמו שגפרש גע"ה : ומשרתי כינוי לתלמידים כי
דרכם לשאת ולשאת את רבם כמו משרת משה ומצוריו (במדבר י"א פ' כ"ח) : והנער
שמואל משרת (שמואל א' ג' פסוק א') : וכמו שאמר אשר יקח חיים על ידי אליהו (מלכים
ב' ג' פסוק י"א) : וחכאן ודעו בגמרא שגדול שימוש ת"ח יותר מלימודו : דבר
ר"ל ח"י : ע"ד לשון תרגום וימרח ד"י : והארכתי כבר בסקדמה מענין הלשון הזה ושם
העיוותין על מכות המתרגם בתרגומי שם העצם ה' או שם המורא אלהים או מי ה'
וג' במימרא ד"י כי לעולם דעתו על החכמה הקדומה הנמצאת מכתור
עליון והיא : בתה הבריאה וזהו האחדות השווה לביע או לאין סוף בכל
מיני מעלה כפ' הקבלה בספר יצירה נתיב ב' : ולפי שהחכמה היא כתר גדולה ודומה
שם ג' דנה להסתלות הנגזרים ר"ל שתיולים דה הנגזרים כפרוש דר"ב על הכתיב הזה
וכל מה שמכר בתורה נביאים וכתובים דרומים אל החכמה שגא' מה דנו מפעיל ה' כלם
בחכמה עשים בלעת כל המקובלים בס' משנה ב' : והכל במאמר ודבור נעשה : ונדאשית
כח מאמר דענין דר"ה לפיכך נקרא החכמה האמת ג"כ מאמר ודבור ע"ד בדבר ה'
שמים נעשו : חסר ג"כ מכות המתרגם וישלחו בתרגומי חלתי נדאשית צולת חכמה
באמר בחכמה ברא וגו' ע"ד ה' בחכמה יסד ארץ וגו' (משלי ג' פסוק י"ט)
כמו כן כענין בס' משנה ע"י : עשה ספירות בלימוד אחר דוח אלהים חיים
ברוך ומבורך שמו של ה' העולמים קול דרוח ודבור : וכמד המקובל הגדול
הנז' אחרון דאש ישיבת דגל קול כמד קול אלהים חיים (דברים ה' י"ז) : דוח כמד
וכרח פיר כל צבאם (מסילס ל"ג פסוק ה') : דבור כמד בדבר ד' שמים נעשו
(שם) זכר : עין בסקדמה הספר הזה בפרק היחוד ותחלה מרגע לכפוף : וכאן ובכל אשר
ספר דרית החדשה בכל חקום שגא' דבר ה' או הדבר לך לעולם ענינו על יצוע כאשר
גם זמק המבשר פתח את ספרו ואמר : בראשית היה הדבר כלומר החכמה הקדומה
ע"ד באין תאומות חוללת (משלי ח') והוא כתר גדולה ע"ד דבר ה' שמים נעשו ככ"ל
כאשר הולך מפרש יחזק ענין שם : ונקרא יצוע כן מפרש שהיה חסודת ד"י כותבי הספרים
האלה חפ' הנביאים כי ישראל חשע דה' כל' בחלק המשיח בלעת דה' והוא כפרוש
התרגום בוימרח ד"י : באמר ישראל יתפרק במימרא ד"י פורקן עלם וגו'
ר"ל בחכמה הקדומה כי כל מה שגפרש צעולם בחכמה נעשה כמד : ולפי שהשתמשו
בעת ההיא בלשון ארומים היתה הלשון האמת מורגלת צפיה לאמר לשון דבור שהוא כמו
וימרח לפי ענין הלשון בחקום שם העצם ה' ולפיכך ומשרתי דבר ד' כאלו אמר
ומשרתי יצוע היה כל' היה כפסאן וינצאן לפיכך לשאמר ככ"ל : (ג) ראו פילוס :
שם איש בכד אשר חי ביום האלה ואפשר שה' שר גדול בחצר המלך לפי ששנינו
נראה כל כך לעמך על אחת כל הדברים כדי שיפתחו לו : ועוד שחלתי איש חיל הוא
שם המורה לחכמים ולגוים בלשון יתן כאשר תראה דמעה שלמים כ"ג כ"ד : או ענין
על כל אחד ואחד מן כפסאן המאחרים כי הם הם ידעים ונביאים לפני המקום ולפי זה
לא הוא שם עצם פרט אלא שם הכלל : הלכתי היטב : ופאן למדני שלח ה' הכותבים
נקראו ונבשרים מאחרים לדבר דוח ושקר אשר אין להם מוח כי הם דרוש וחקרו יצוע

דשכר אל ישתה • ויפלא רוח הקודש בעדנו בבטן אפן : יו ורבים
מבני ישראל ישיב אליהוה אלהיהם : יו והוא יתהלך לפניו ברוח
וגבורת אליהו להשיב לב אבות על בנים והסדרים לחכמת הצדיקים

מקש יציאתן ממצרים לכיאתן לארץ מה ביאתן לארץ שנים מששים ריבוא
(ר"ל יהושע וכלל כי כל וצאח' מוצרים ומתו מוצרים) אף יציאתן ממצרים שנים מששים
ריבוא (פ' רש"י שחלל ששים ריבוא שהיו מוצרים לא בשתייר מהם אלא שנים בלבד וזאת
שנים של ששים ריבוא עליו והשאר מתו כולם בשלש ימי אפילה שלא ירחו מוצרים במפלת
של ישראל) : אמר רבא וכן לימורת המשיח כלומר לא יסארו מכל ששים ריבוא אלא
ששים כפ' רש"י) שנאמר וענתה שמה כימי נעוריה וכיום עלותה מארץ מצרים
(יהושע ז' י"ז) עכ"ל : (ח) והוא : יוחנן : ילך לפניו : לפני הארון המכר צל"ט ו'
והוא המשיח הנא כמכר : ברוח ובגבורת אליהו : ר"ל כדרך שה' אליהו הנביא והוא
שומע לו בכל מותו שילך תמים ויפעל כדק היה לו רוח קנאה לקנא לה' אלהי
ישראל ולחלל פושעים את דרכו לשון אל ה' כמכר צל"ט שלפניו : וכן מצינו באלהו
(מלכ' ח' סיון י"ט פ' י') : וכן גם יוחנן הצדיק זלעפה אחתו מדשעים עתה תורת
ה' ולא נשא פנים לאיש כי אם קרא בגרון ולא חשך אפילו כגד המלך ושם נפשו
צבאו וסוכית הוכיחוהו את הורדוס הדשע על רשעתו כאשר העיד עליו יוספון בן
גוריון ונפשו גם לקמן במקומו : להשיב לב אבות על בנים וגו' זה מה שכתוב במלכ' ח'
הנה שלח לכם את אליהו הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים וגו' : והוא שיעשה
שלום וישווה מחלוקות ישראל שלא יהי עוד פסחים על שני סעיפים ומחלקים צדעות
שונות אלא שיעבדו כלם את ה' שכן אחד כאשר חרשו צפרק בנרא דעדות : ואל יעלה על
לב איש שכוונת הנביא היפה לאחור שחוקא אליהו הנביא בעצמו יבוא כאשר גם רבים
מהמפרשים טועים בזה הנה כי לא הוא רק רוח כלומר שישלח השם את איש שלבו
יהי' כלבב אליהו : ולפיכך לא נאמר שם בפסוק אליהו הנביא אלא אליהו סתם : ומענין
הנה שכתוב לקמן בס"ד צסיון ז' פ' כ"ז ושם שיערך על אחימת הדבר : על בנים : כמו
עם צנים : והסודרים : ומלשון פרשתי ידי כל היום אל עם סורר (ישעי' ס"ה פ' ז') :
דור סורר ומורה (תהילים ע"ח פ' ח') והוא סורר ישראל אשר סרו צעת ה' ה' מדרך ה'
ומתו בנדידתו עד למחור כמכר צסיון : או טעם הסודרים על היום כי הם היו מרת
רוח לה' ונראשיתו : ופ' הכתוב כי יוחנן לא לבד ישיב אבות והבנים יחדיו אל ה' בכל שנתו
ומשפחות ישראל כי אם גם את גוי הארץ אשר להם עד עתה לב סורר ומורה בלתי
הפיה את דוראם וקונס ולכלתי נעות שחם לקבל עול השעירה והמזות : לחכמת הצדיקים :
אל מחשבות הצדיקים : ר"ל שיהי' לבם נבון כלבב הצדיקים : כי האדילים מדרך משעם בחסד
לב הם מתים (משלי י' כ') ודרך רשעים כאפילה (שם ל' פ' י"ט) והוא עם סכל
כי העולם הזה מבלבלי הדעת המתאחים ומקיים לימות המשיח לרוב התבואות והעבוד
וכדי שירכבו על סוסים וישעו יין צחציח האור : ואין לב להם לשמוע ולהקשיב דברי אלהים
חיים ולבטח בסוד תאוות הנביאים והחכמים שהתאוו ימות המשיח ורצתה משוקטם
אליו למה שיהי' בו חקבון הצדיקים וכו' וחלקם צחיים לעולם שכולו אור וכו' : כאשר
כתב החכם הרמ"ם בפירושו על משניות בסנהדרין דף ק"ב ע"א. סמוך לסוף הדף : והוא
צדק הצדיקים ר"ל מחשבותם חס' לבנם כל יומי חייהם אשר גברו מחשבות הדשעים
הסודרים כאשר גברו שמים מעל הארץ : לכן צדק שיהיו שיתאחזו לבם להיות לכולם
לב אחד ע"ד ונתתי לחם לב לדעת אותי וגו' (ירמ' כ"ד פ' י') : ונתתי לחם ר"ל
אחד (שם ל"ז ל"ט) : ליישר ע"ד ישעו בערצת מסלה וכו' ועמנו להבין לבם ולתקן

הַהִנֵּה לְהַקְטִיר קִטּוֹר בָּבֹאוּ אֶל־הִיכַל יְהוָה: י וְכַל־הַמִּזְבֵּחַ הָעֵם
מִתְּפַלְלִים מִחוּץ בִּשְׁעַת הַקִּטּוֹר: יא וַיֵּרָא אֵלָיו מִלֶּאךָ הָאָדָם עֹמֵד
לִימִין מִזְבֵּחַ הַקִּטּוֹר: יב וַיֵּרָא וּכְרִיחוֹ וַיִּבֶשֶׁת וַאֲיִמָּה נִפְלָה עָלָיו:
יג וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶאךָ • אֶל־תִּירָא וּכְרִיחוֹ • כִּי נִשְׁמָעָה תְּפִלָּתְךָ
וְאֵלִישְׁבַע אֶשְׁתְּךָ תֵּלֵד לְךָ בֵּן וְקִרְאָתָּ שְׁמוֹ יוֹחָנָן: יד וְהָיָה לְךָ
שְׂמִיחָה וְגִיל וְרִבִּים בְּהוֹלִדּוֹ וְשִׂמְחוֹ: טו כִּי יִגְדֵּל לְפָנַי יְהוָה • וַיֵּין

לֶסֶס סֵדֶר הַפִּסְקוֹן) יוֹשֵׁב בַּמַּעֲרָבָה וְהַזְכָּהִיִּם מוֹקֵפִין וְעוֹמְדִין כְּמִין בְּכוֹרֵי־אָבִי
וְהַמְמוֹנָה בִּיא וְנוֹטֵל מִצִּפְּרָתָא מֵרָאשׁוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן וְיִדְעִין שֶׁמִּמֶּנּוּ פִּיִּם
מִתְחִיל: עֵינָן גַּם בִּרְשׁ פֶּקֶד שֶׁל צִדְקָה רַחֲמָנָא: בָּבֹאוּ אֶל הִיכַל ה': נִשְׁתַּלֵּת כֶּף
וְאֶחָד לְדָרִים הַשְּׂמִינִים לְקִטּוֹרֶת מִגִּרְסִין שֶׁסִּי תִּמְחֵל דֶּף ל"ג ע"ג: מִי שׁוֹכֵחַ בַּקִּטּוֹרֶת
הַיָּדֵי נוֹטֵל אֶת הַכֶּף וְהַכֶּף דּוֹמֶה לְתֹרֵק גְּדוֹל שֶׁל זָהָב מְחוֹקֶת שְׁלֹשָׁה
קִבֵּין: הַזֶּכֶךְ הַיָּדֵי בְּתוֹכוֹ מִלֵּא מִגִּדּוֹשׁ קִטּוֹרֶת וְכו': (י) מִתְּפַלְלִים מִחוּץ:
לא הִסֵּס אִישׁ רִשִּׁי לַעֲמֹד בֵּין הַזֹּלֶט וּבֵין הַחֹמֶץ בִּשְׁעַת הַקִּטּוֹרֶת. כֹּאשֶׁר דִּרְשׁוּ ח"ל וּמִפְסוֹק
וְכָל אָדָם לֹא יִחַי בְּאֶהֱרָל מִעַד (וְקִרְאָה י"ז פ' ט"ו): וְאִמְרוּ שֶׁסִּי תִּמְחֵל. לֹא הָיָה
פִּקְטוֹרֵי־מִקְטִיר עַד שֶׁהַמְמוֹנָה אָמַר לֵוִי הַקֹּהֵן וְאָם רִי"ג הַמְמוֹנָה
אָמַר: אִישִׁי־כֹהֵן גְּדוֹל הַקֹּהֵן פִּרְשׁוֹ הָעָם וְהַקִּטּוֹר וְהַשְׁתַּחֲוָה וַיֵּצֵא:
וְעֵינָן שֶׁסִּי צִדְקָה רַחֲמָנָא: (יא) מִזְבֵּחַ הַקִּטּוֹרֶת: חֹמֶץ הַקִּטּוֹרֶת הוּא חֹמֶץ הַסֵּס
שֶׁנִּשְׁכַּח שֶׁהוּא בְּאֶמְצָה בֵּין הַזֹּלֶט וּבֵין הַחֹמֶץ כֹּאשֶׁר דִּרְשׁוּ ח"ל וְאִמְרוּ:
נִפְלָה עָלָיו: מִדֶּךָ כֹּל אֲשֶׁר נָשָׂא וְהָיָה לֶסֶס מִלֵּא שֶׁלֵּקֶס דִּקְקָן: ע"ד וְכו'
לֹא נִשְׁאָר בִּי וְהָיָה נִחְפָּץ לְמִשְׁחִית וְכו': (דִּמְחֵל סִימָן י"ז פ' ח'): (יג) נִשְׁמָעָה
תְּפִלָּתְךָ וְאֵלִישְׁבַע אֶשְׁתְּךָ תֵּלֵד: זֶה מִכָּאן מֵאֵל שֶׁנֶּחֱדָה תְּפִלָּתוֹ בַּעַד כֹּל הַעֵם שֶׁכָּן גַּם
שִׁמּוֹ לְאֶלֶסֶס קוֹדֵם לָן עַל אֶלֶשְׁבַע אֶשְׁתְּךָ שִׁפְקוֹר אֶתְּהָ נִדְחִיחוֹ וַיִּסְרֵה אֶת חֶרְפָּתָהּ
וְחִנֵּה חֶסֶד לֵאמֹר: יוֹחָנָן יֵשׁ חֶסֶד: כְּלוּמָר שֶׁ"ל בַּעַל קָן צִדְקָה אֶלֶסֶס וְאֶלֶסֶס:
יוֹסֵף כֶּסֶן דֶּקֶס אֲשֶׁר אֶרֶגוֹ הוֹדְרוֹם אֶרֶשֶׁ כֹּאשֶׁר כִּפְרָה לְקוֹן צִדְקָה: (טו) כִּי־יִגְדֵּל
כְּלוּמָר יִקְרָה וְהָיָה מִלֵּד חֲסִידָתוֹ וְשִׁדְּוֹ: לְפָנַי יְהוָה: עֵינָן עַל מִלְךְ הַמִּשִּׁיחַ כְּלֹאמְרֵךְ
בְּמִלְדָּה (אִיבָה רַחֲמָנָא בְּד"ס וְעֵשֶׂה בְּדוֹאָג בֵּן יוֹסֵף) מֵהָ שְׁמוֹ שֶׁל מִלְךְ הַמִּשִּׁיחַ? רַחֲמָנָא בְּד
כִּסְכָּא אֲחֵר רַחֲמָנָא שְׁמוֹ שְׁכִימָה וְהָיָה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרָאחוּ י"י צִדְקָנוּ (יְחִי"ל כ"ג ר'): וְהָיָה
כִּמְיִם לוֹ ע"ש: וְעוֹד יִכְוֶה בְּשֵׁם אֶתֶן וְהוּא הַכְּבוֹד וְהוּא מִלְךְ הַמִּשִּׁיחַ ע"ד וּפְתָאוֹם
יְבֹאֵל־אֶל הִיכַל הָאָדָם אֲשֶׁר אֵתֵם מִכְּקִשִּׁים (מִלֵּאכָה ג' פ' ח'): וְאִין אֶלְדָּן אֶלֶל מִשִּׁיחַ
כִּפְרִישׁ הַלֵּק וְהָיָה עַד אֶחָד הַמִּשִּׁיחִים וְעֵינָן עַל יְשׁוּעָה: וְהָיָה מִמֶּנּוּ שְׁכִימָה בְּסִימָן זֶה
צִפְסוֹק מ"ג שֶׁנֶּחֱסֵק אֶלֶשְׁבַע בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּנִשְׁחָה אֵלֵי: מִדְּרַשׁ אֶתֶר שְׁמֵעָה כִּי גַם הוּא
הָיָה בֶן־לְקוֹיָהּ וְהָיָה וְהָיָה לִי זֹאת כִּי אִם־אֲדוֹנִי בְּאֶהֱרָל אֵלִי: יֵין וְשִׁכְרָה לֹא
יִשְׁתָּה: כְּדֶךָ הַמִּשִּׁיחַ מִנְּעֵן אֶתֶם (שְׁפִטָּה י"ג ע"ד): וְכֹל כֶּן לֵאמֹר מִפְּנֵי שְׁכִימָתוֹ בְּבִטָּן
אֲמֹר יִמְלֵא רֹחַ הַקֹּדֶשׁ: (טו) וְרִבִּים מִכְּנֵי־יִשְׂרָאֵל יִשִּׁיב: ר"ל אֶתֶר תִּהְיֶה אֲחֻמְתִּי
לְאֶהֱרָל אֶתֶם שִׁיעֵשׁ מִשְׁחָה וְלִדְרוֹשׁ לֶסֶס אֶתֶר דֶּךָ הַמִּשְׁחָה בְּשֵׁם אֶלֶסֶס וְלִדְרוֹשׁ דְּמִשְׁחָה
מִכְּוֹחַת דְּמִשְׁחָה וְשִׁלֵּם אֶתֶר יִשִּׁי: בַּעַל מִשְׁחָה וְשִׁיב כֹּל אֶתֶר מִדְּרֹם אֶרֶשֶׁ אֶלֶל
אֶלֶסֶס כִּי שְׁמָה יִשְׁעָה יִשְׂרָאֵל מִחוּץ בְּשִׁלְחוֹת מִשְׁחָה וְחִי לְכָלֵּל אֶת יוֹסֵף בְּדוֹר: וְכֹל
אֶתֶר וְכֹל בְּדֵי־יִשְׂרָאֵל יִשִּׁי לִפִּי שְׁמָה וְיִדְעָה לִפִּי הַמֶּלֶאךָ שְׁמִיחַ הַמִּשִּׁיחַ לֹא יִשְׁמַח וְיִשְׁמַח
כִּי־אֵם שִׁמֵּשׁ אֶתֶם רַחֲמָנָא כְּדֶמָךְ בְּחֵלֶךְ דֶּף ק"ל ת"ל תְּנִיגָה ר' סִסְאִי אָמַר: נִאֲמַר
(שְׁמִיחַ ר' ז') וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם לִי לֵעָם וְנִאֲמַר (שֶׁס כ' ח') וְהִבְאֵתִי אֶתְכֶם אֶל־הָאָרֶץ

האלהים אל-עיר בגליל ושמה נצרת : כו אל-עלמה המאדשה לאיש
ושמו יוסף מבית דוד . ושם העלמה מרים : כז ויבא המלאך
אליה ואמר . שלום לך חננה . יהיה עמך . ברוכה את מנשים :
כח ותרא ותרעד על-דברו ותאמר בלבך . מה הברכה הזאת : ל
ויאמר אליה המלאך . אל-תיראי מרים כי מצאת חן בעיני האלהים :
לא והנה הרה וילדת בן וקראת שמו ישוע : לב והוא יהיה גדל וכן

אזכרה שנים ישכר ונולך כפתלי ואשר הים : ותנחו קדמת סדן מרחם וים סגול
זום וים כמרת הכנה וארם צפונה : ואחר שעלה תגלת פלאסר מלך אשור לארץ כנען
ביום פקח מלך ישראל ולקח את-חצור ואת הגלעד ואת הגלילה וכל כפתלי ויגלס אשורה
(מלכ' ד' סימן ט"ו פ' כ"ט) ישבו בה עולי-בבל : ונפלה הארץ הריח לשני חלקים
גליל העליון וגליל התחתון כדמותא-בפרק ט' דשביעית : גליל העליון בחלק אשר ונפתלי
והוא הנקרא גליל הגוים בשע' בסוף פרק ח' : ומפני ששביעית עם רב מכל גוי הארץ
מחוס כד נתגללה אח"כ לשוכס ולא הקפידו עליה כדמותא-בפרק דף י"ג-ע"א :
גליל התחתון יצא בעדל לששכר ולנולך : וכל הארץ הריח היתה כג' ה' חלל כל-טוב
ומורה באוכלסין בתבואה חבת חלב ודבש ככתב דיוסיפון : ונתוכס טנדיח בית
חדון וג"כ ככרת עיר מזער וצויה סמוך לסר תבור בגבול של ישכר הים כח"ט
בחלוקת הארץ (ישוע י"ט כ"ב) ופגע הגבול בתבור : (כ) המאדשה לאיש :
ועדיין לא ידעה : ושמו יוסף : ולא ליוחן הסחור תלמידו של שמעון בן שטח ככתב
בספר חסד לב הנקרא עוללות ישוע כי שם כתב בעל הספר הזה איש ריק מוח שהמשה
הוא הים יצא והולך חס הים יצא סודות כמכר למעלה : (כח) חנוניה :
כ"ל שחק חלקים אותה ומנחם חן-בעניו : ברוכה את מנשים : כמו תבורך מנשים
תעל (שופט' ה' כ"ד) : (כט) הברכה הוא שחילת שלום ע"י ויברך יעקב את
פרעה (בראשית מ"ו פ' ז') : (לא) הנך הרה : להנח כמו סך הרה דאשת מוחס :
ישוע : קדם גלות בבל מצוי כתוב ישוע כמו שקרא משה לישוע בן מן ישוע : ואחר
גלו והשתמשו בלשון תרגום ולשון ארם שדרכם להפיל ולגלוע אות אחת ושמים לפיכך
כמנח בעזרא ובנחמיה ישוע : ושפסס אחד מוגרת ים' ישע : עזי-ומרת יה יהיה לך
לישועה (תהי' ק"ח י"ז) : ובמתי סימן ח' פ' כ"א נתן המלאך טעם למה נקרא שמו ישוע
באמרו לפני שהישוע ארץ עמו מחטאותיהם : כלומר שיחטום החטאות ויכפר עון ויניח
צדק גולמים ביוסורין ובזמיתו שחומר והוא מחולל מפשעינו מרכא מעונותינו
ובבבורתו ברפא לנו וגו' בדתו יצדיק צדיק עבדי לרבים ועונותם הוא יסבול : תחת
אשר הערה לפות נמשו וגו' : ואמרו שם צוה שמות דף כ"ה ע"ג שאלמלא דאישו
(כ"ל המשיח) חקיל מעליהו דישאל ונטל עליה לא סר דר כש דיכיל למסבלי וסודיות
דשאל על טובתו דלוחיתא : ס"ז אכן חלינו הוא-נשא וגו' (ישע' כ"ג) : חסו שחומר
הנביא (ישע' מ"ה פ' י"ז) ישראל גושע בה' תשועות עולמים כתרומתו במימרא דה'
ופ' רש' במלך המשיח כ"ל בפסוק ב' : ולפיכך נקרא שם המשיח בירמי' כ"ג פ'
ו' ד' צדקנו לסיועו אחזעי על ששני סדק משהס על ידו (בספר עקרים ב' פרק
ח' : וכן דרש ר' משה סדרן בפסוק אני-פרעה ובלעדיך לא ירים וכו' בראשית מ"א
פ' מ"ז) : ולפי זה אין להקשות למה צוה המלאך לקרוא שמו ישוע אחר שה' מוועד
מפי שסס ע"י ישע' הנביא לקרא שמו עמואל לפי מה שכתב במתי סימן ח' פ' כ"ב
ישע' ז' פ' י"ד : י"ל כי הכנה שמות הס לו למשיח ע"ש מעשיו ומדותיו אבל עקר שמו

לַיֵּשֶׁר לַיהוָה עִם מוֹכֵן: יח וַיֹּאמֶר זְכַרְתִּיהוּ אֶל־הַמִּלָּאךְ • בַּמָּוֶה
אֲדַע וְאֵבֶה הֵן אֲנִי וְקִנְיִי וְאִשְׁתִּי כָאֵה בְיָמִים: יט וַיַּעַן הַמִּלָּאךְ
וַיֹּאמֶר אֵלָיו • אֲנֹכִי גִבְרִיאֵל הַעֲמֹד לִפְנֵי הָאֱלֹדִים • וְשִׁלַּחְתִּי לְדַבֵּר
אֵלֶיךָ וּלְיֵשֶׁר אֹתָךְ אֶת־אֱלֹהִים: כ וְהִנֵּה תֵאלֵם וְלֹא תוּכַל לְדַבֵּר
עַד־יוֹם הַזֶּה אֱלֹהִים תַּחַת אֲשֶׁר לֹא הָאֲמֵנָה לְדַבְרִי אֲשֶׁר יִתְקִימוּ בַעֲתָם:
כא וַיִּחַל הָעָם אֶל־זְכַרְתִּיהוּ וַיִּתְמָהוּ עַל־הַתְּמָהוּמָהּ בְּהִיכַל: כב
וּבִצְאָתָם לֹא יָכַל לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם • וַיֵּדְעוּ כִּי מֵרָאָה רָאָה בְּהִיכַל • וַיִּרְמוּ
לָהֶם וַיֵּאלֵם: כג וַיְהִי בַמִּלָּאָה יוֹם עֲבָדָתוֹ וַיִּלְךְ אֶל־בֵּיתוֹ: כד
וַתִּהְיֶה אֶלְיִשְׁבַּע אִשְׁתּוֹ אַחֲרֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה וַתַּחֲבֹא חֲמִשָּׁה בָנִים
לָאָמֶר: כה כִּכָּה עָשָׂה לִי יְהוָה בְּיָמִים אֲשֶׁר הִבִּיט אֵלַי לְהַסִּיר
אֶת־חַרְפְּתִי בֵּין בְּנֵי אָדָם: כו וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁשִׁי שָׁלַח הַמִּלָּאךְ גִּבְרִיאֵל מֵאֵת

וּמִתְשֻׁמָּתָם דַּקְשׁוֹתָהּ לְכַלֵּל אֶת יוֹם בִּיאַת הַסִּדְרוֹן וּלְעֹמֶת צִדְרָתוֹ: לה: לַסִּדְרוֹן הָיָה
חַל סִפְלוֹ וְהָיָה לְמִשְׁחָה כִּלְכִּל: עִם מוֹכֵן: מוֹמֵן מִן הַיָּדִים נִבְזִים לְיָדֵם הַשְּׁלִישִׁי (שְׁמוֹת
ד'ט"ו"א): ע"ד הַנֵּה שְׁלַח מִלָּאכִי וּפְנֵה הָרֶךְ לַפְּנִי: כחֲמֹד ר' סַעֲדִי הַסִּדְרוֹן בַּסֶּפֶר
הַמְּחֻמָּת שִׁיבָה אֲלֵיהִי קוֹדֶם לְמִשְׁחָה בֵּן דָּוִד וְהִיא כְּשִׁלַּח לוֹ וּבְחֻמְקוֹן הַסִּדְרוֹן וּבְחֻמְקוֹן
הַסֶּדֶךְ: (יח) בַּמָּוֶה וְאֵת אֲדַע: כן חֲמִשָּׁה ג"כ בַּצִּדְרָתָהּ וּבְנִדְעוֹן וּבְשִׁלַּח חֲמִשָּׁה סִדְרָתִים
שִׁשְׁלֹשׁ אֶת עַל דָּבָר כְּפִלָּה בְּעִינֵיהֶם: (יט) גִּבְרִיאֵל: הוא הַמִּלָּאךְ הַשְּׁלִישִׁי לְשִׁלַּח
צִדְקָה לְהִיכָל לְדַבֵּר בִּיאַת הַסִּדְרוֹן וּקִדְוֹת הַגְּלוּת אֲשֶׁר הָיָה בְּחֻמְקוֹ כִּי־יִקְרָא וַיֹּאמֶר
גִּבְרִיאֵל חֲבֵן לְחַלֵּל אֶת הַסִּדְרָה (לְהִיכָל ח' ע"ז): חֲמִשָּׁה בֵּית כִּי שְׁמוֹר זִכְרִי הַסֶּדֶךְ
מִן שְׁמֵעַ אֵת תְּחֻמֹּת מִפְּנֵי שְׁלֹשׁ בְּעִינֵי הַשְּׁנֵי שְׁמֵעִים וְגו' (שס ט' כ"ז) וַיִּמְּוֶן
שִׁבָּה גֵּת לְמִן בֵּין כִּי בֵּית מוֹעֵד: הַעֲמֹד לִפְנֵי הָאֱלֹדִים: ע"ד וְכֵן צִבְאֵה הַשְּׁמֵעִים
עוֹמֵד עֲלֵיהֶם מִיָּמִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ (חֲלָסִים ח' סוּיוֹן כ"ז פ' י"ט): וְהָיָה זֶה חֲשָׁל בִּי דָבָה
תּוֹרָה בְּלִשׁוֹן בִּי אֵלֶם כִּי הָיָה חֲשָׁל וְהָיָה עוֹמֵד לִפְנֵי מוֹמֵד וּמִשְׁמָאל
לְשׁוֹמֵעַ בְּקוֹל דְּבָרָיו וּלְעֹשֶׂתָם: וְכֵן כֲּאֹמֶר עַל מִלְכִּי אֱלֹהִים שְׁעוֹמֵד לִפְנֵי מִשְׁמָעִים
כִּי־יִשְׁרָאֵל בְּרָבִן ח' מִלָּאכִי גִבְרִי כִּי עָשִׂי דְּבָרָיו לְשׁוֹמֵעַ בְּקוֹל דְּבָרָיו: בְּרָבִן ח' כֵּן צִבְאִין
מִשְׁמָעִי עָשִׂי רָצוֹן (מִסִּיל' ק"ג): (כ) וְהִנֵּה: כֵּן אֵת לִךְ הָאֵת: תֵּאלֵם:
תֵּאלֵם אֱלֹהִים וְהָיָה: עַד יוֹם: ר"ל עַד שְׁוֹלֵל יִחְסֹן בִּי: (כא) וַתִּחַל הָעָם:
לְעֹשֶׂת לֵסֵם וּלְנִדְעָם בְּדַבְרֵם הַסֶּדֶךְ: (כב) וַיִּלְךְ לְבֵיתוֹ: לְחַנּוּן בִּי הַעֲדִי אֶת־
כְּתֻבָּה לְהַסִּיר בִּי חֲסִדוֹן לְכַלֵּל עַל בִּי ה' בְּשִׁילָה כְּחֹמֶר בְּהוֹשָׁע כ"ח פְּסוֹק ע' י"ח:
וְח' הַסִּדְרוֹן וְכֵן זִכְרֵה לְשִׁלַּח יְיָ כְּאֹמֶר וְלֹא נִפְסַל בְּיוֹם כֵּן וְהָיָה כֵּן הִיא וְח' וְח'
בַּסֶּדֶךְ שְׁמוֹתָן 97 כ"ד כִּסְסִים בְּחֻמְקוֹן פְּסוֹלִים: וְח' שִׁלַּח הִי כִיֹן שְׁעֵשֶׂה ע"פ כִּסְסִים:
(כד) וַתַּחֲבֹא: שִׁלַּח תִּפְסַח הַשְּׁמוֹעִים עֲלֵיהֶם קוֹדֶם שִׁיבָה לִּם מוֹמֵדִים וְשִׁיבָה וּבְחֻמְקוֹ
שִׁיבָה הִיא ח' לְהַסִּיר אֶת עֲמָה חֲשָׁל דָּבָר מוֹמֵדִים כִּי שִׁלַּח יִמְּוֶן הָיָה אֲשֶׁר יִשְׁרָאֵל
מִן אֱלֹהִים וְהָיָה חֲשָׁל חֲשָׁל בְּחֻמְקוֹ וְעַל יְיָ יִשְׁעֵם ה' וְשִׁיבָה גְּלוּתִים לְדָבָר הַמִּלָּאךְ
חַל בְּעֵלֶם: (כה) לְהַסִּיר אֶת חַרְפְּתִי: לְחַרְפָּה כְּחֹמֶר לְהַסִּיר אֲשֶׁר הִיא שְׁמוֹתָ ע"ד
אֶת־חַרְפְּתִי אֶת חַרְפְּתִי (נִדְעִים ל' כ"ג): (כו) וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁשִׁי: לְחַסֵּר שְׁמֵרָה
חֲלָשָׁה: הַמִּלָּאךְ גִּבְרִיאֵל: הַמִּכָּה לְעֹשֶׂה: אֶל עִיר בְּגִלְגַּל: גִּלְגַּל בְּחֻלְקָהּ אֶל

עלין יקרא • ונתן לו יהוה אלהים את כסא דוד אביו : לג ומלך

על כסא דוד ועל ממלכתו וגו' ופתח ח"ל כל הפסוקים האלה בענין המשיח וכן
 דעת המדעס כמלה בפסוק שלפניו : ונקרא דוד אביו של משיח לפי שבא חזרו ומושפחתו :
 וזה הוא הכסא הזה שיתן לו אלק' שומך בנית יעקב וגו' : (לג) מלך על בית
 יעקב לעולם : המלך הולך ומפרש את דבריו ומגיד שהמשיח יחולך בנית יעקב לעולם :
 הוא זה שנאמר ע"י יחזקאל (סיון ל"ז פ' כ"ד) ועבדי דוד (הוא משיח בן דוד כדעת
 רד"ק ושאר המפרשים) מלך עליהם : ובית יעקב הם גם האומות הנלוים על בית
 יעקב והנקראים בשם : כענין כי ירחם ה' את יעקב ובחר עוד בישראל והניחם על
 אדמתם ונלוה הגר עליהם ונמסחו על בית יעקב (ישע' י"ד פ' ח') זה יאמר לה' אני
 חה יקרא בשם יעקב וגו' (שם ח"ד פ' ה') : ונתלה המלכות בנית יעקב וישראל ופני
 שכל העמים נקראו בשם יעקב ושיה' כל העולם אחת אחת : או ע"ש עיקר מלכות
 המשיח שיה' בנית יעקב : כי בן נקרא דוד מלך ישראל אע"פ שחלך גם על עמון
 מואב ואדום ושאר גוים ע"ש עקר מלכותו : ולמלכותו אין קץ : ע"ל למרבה המשרה
 ולשלום אין קץ (ישע' ט') ולפי זה ענין מלת קן על העת כמו קץ כל בשר בא
 לפני (בראשית ו' פ' ט"ו) : ע"ד ועבדי דוד נשיא עליהם לעולם (יחזקאל ל"ז כ"ה) : וכן
 שלטנה שלטון עלם מלכותיה מלכות עלם (דניאל סיון ז' פסוק י"ד כ"ז) : וגם עבדו
 על ארץ מלכותו ועל גבוליה חה מה ששרנו בבראשית רבה כפ' חקן שע"י מלך המשיח שיה'
 מלך העשירי ויחולל חסוף העולם ועד סופו שנה' וירד מים עד ים (תהילים ע"ג ח')
 וכתוב (דניאל ז' פסוק ל"ה וח"ד) ואבנא די מוחת וגו' חחרת המלכות לבעלה (להקציה) :
 ומכאן יש לראות לכל בעל לב שלא הוא חתמה קטנה בזה שאמר המלך שיתן ה'
 אלה' להמשיח ר"ל לישוע את כסא דוד ומלכותו כאשר חשבו אבשי וחבליה דעת
 באחרים וזה הוא הכבוד שניתן לו את כסא דוד אביו וכי מלכות אחת כבוד הוא לאלהים :
 ואין להם לב להדין ענין כסא דוד ומלכותו העתידה ביום המשיח כי אז תה' מלכות
 בית דוד שהיא מלכות מלך המשיח על כל גויי הארץ חסוף העולם ועד סופו כאמרו ח"כ
 לא הכניח המלך את מרים שומך ישוע רק על מלכות אחת אלא שירד מים עד ים
 כמכר וכתבאר ביומר בהקדמה : ולא אחר כסא דוד אלא להודיע שלא יורד השם את
 שניעמו אשר נשבע לו בדבר המשיח שיש על כסאו לעולם כח"ש על כסא דוד
 ועל ממלכתו להכין אתה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם (ישע' ט')
 ומושם שדוד המע"ה ה' רוח לחלך המשיח : ונקרא המשיח לפעמים בנביאים סתם בשם דוד
 ויבקשו את ה' אליהם ואת דוד מלכם : כדמסיק בברכות יושלחי ונחלק : ולפי שציון
 יפח נוף משוש לכר הארץ (תהילים ח"ח ג') והיא היתה קרית חנה דוד (ישע'
 כ"ט ח' מלכים ח' ח' א' : ד"ה ב' ה' ב') והיא נקראת ברוח מעונת אלהים (תהילים
 ע"י פ' ג') ושם לעתיד תה' ישיבתו (שם ט' י"ב) ונדררה שכינתו (ישע' ח' פ' י"ג)
 וזה מלכותו (חייס ל' פ' ז') ומלך ה' עליהם בחר ציון מעתה ועד עולם והיא מלכות
 המשיח ע"ד ואני נסכתי מלכי על ציון הר קדשי (תהילים ז') הנה מלך יבא לך
 (זכר' ט' פ' ט') : לכן תלה גם הכתוב בנביאים וכתובים בדרגה חקוונת כל הגולה
 העתידה ומלכות המשיח בשם ציון שהוא בית יעקב דיינו כל האומות ח"כ כאמר
 כאן כסא דוד ובית יעקב רק ברוח וענינו על כל העולם כולו ככ"ל : ועוד יש ללמוד
 מפי שהדבר הזה כתוב בתורה ושני בנביאים ומושלש בכתובים שומך מלך המשיח
 לעולם במלכות נחזי שחי אפשר שישלוט בעולם הזה בעולם הטבעי כחלך בשר ודם כי
 חי נדר יהיה בעולם הטבעי ולא יראה חות ויחולך לעולם במלכות נחזי הלא יחי שניעמו
 בע"ה שניעם שנה ואם צבורת שמונים שנה ואם בן ארץ היתה יכולת ביה להושיע

עמואל: וכן כתוב בישע' ט' פ' ו': ויקרא שמו (כלומר הק"ם יקרא שמו של המשיח)
 פלא יועץ אל גבור וגו': אז ראוי להיות חובבן בפעל כאשר גם תרגם חזקוני
 ואתקרי שמו מן קדם (ר"ל מן קדמות דבר) כחומר החכמה במדרש תהילים ז"ג שמו
 של משיח נכבד קודם ביותו של עולם) מפליא עצת אלהא גברא קיים לעלמא
 משיחא דשלמא וגו': ומשום זה אמר ר' יוסף הגלילי בחכמה רבתי ששמו של משיח נקרא
 שלום שנה' אבי עד שר שלום: וכמו כן נקרא המשיח גם צמח שנה' הנה איש צמח
 שמו (זכר' ו' פ' י"ב): שמש צדקה (חלכ' ג' פ' כ') ה' צדקנו (יחז' כ"ג): ומפני
 שיש להפריש בין שם העצם פרטי כאשר נכר ומדע עצמות העצם ובין שם העושר
 אשר יתואר בו העצם ע"ש מעשיו ומדעותיו: וכן הדבר שזוה"ק לו להקד"ם כביכול ואין
 אחד מבעל את האחר כי האחרים הם תארים אשר אין להאריך כאן בהם: ומצינו
 שדגוין נקרא ידועל ע"ש מעשיו לא שתבעל שם העצם של דגוין: ומצינו שמשפט
 חלקי יעקב לקרא שם לאדם לא שיקרא בשם הזה אלא לחמן דעת כל איש חסיד האדם
 האור ר"ל שני דבר הכרחי בשמו ושלמה יוכיח ששלח הקד"ם ביד נתן הנביא לקרא
 את שמו אחר לידמו ידידיה (שמואל ב' סיון י"ג פסוק כ"ה) אע"פ שכבר היה לקרא
 את שמו שלמה כמו שאמר (ד"ס א' ס' כ"ב פסוק ט') כי שלמה יהיה שמו ושלום
 ושקט וגו' כי לא היה השם שיה' ידידיה עקר שמו רק להראות שאהב אותו כח"ש
 (שם בשמואל ב' י"ב כ"ה) בעבור ה' ובשם העצם שלמה הוא נקרא עד יום ויומו
 וכן קבלת חולתם ואחרו בחלק ששמו של משיח ג"כ מוכח ע"ש הכחמה וחז' אחר
 שיה' שמו וחד אחר יתן שמו שהוא עתיד ליתן ישיב עפר וכו': ואין דעתם שיקרא המשיח
 בכל שמות הללו אלא רק להודיע שני כל הדברים הנרמזים בשמות האלו והוא הדין לשמות
 הנכבדים בישעיהו ט' פלא יועץ אל גבור וגו': ח"כ לעולם עמואל שמו וכי עימואל
 לחם נקרא שמו יצוע י"ל שני שמות נוראים על עיני אדם: כי שם עמואל כאשר
 לאותו שיה' צורנו עמונו כפ' רש"י ר"ל שישבו השם וירחם על עמו בימים האלה
 ויהי עמוסם להושיעם: והוא דבר שאין אפשר בעוד העוונות מובדלים בין אלהים ובין
 עמו לכן צריך שישעיה המשיח תחלה את עמו ומחטאותיהם שיה' חוננו ששני הדברים
 והשם על דרך כח"ל מספר עקרים: לפיכך הוא יצוע הוא עמואל ר"ל הוא שישעיה
 אותנו ומחטאותינו ויגרום בה שיה' שכינתו ושלום אלהים נעווכנו כאחרים במדרש
 ששמו של המשיח שלום כלומר שיעשה שלום בין חלקים ועמו: וזהו מה שאמר שם
 החלוקה בחי' לפי שיתעצ את עמו מחטאותיהם: (לג) גדול יהי' חכל בני
 אדם ומחללבים ומסייע להם מה דליתא בנראשית דבה ב"פ ויצא יעקב ח"ל דוד
 הגדול זה משיח ולמה קורא אותו גדול שהוא גדול מן האבות שנה' הנה ישיביל
 עבדי וגו' ירום מאברהם ונשא ממשרה וגבה ממלאכי השרת וכו': ובין עליון יקרא
 לא הוא מן ובני עליון כולכם (תהיל' פ"ב ו') אז מן בנים אתם לה' אלהיכם (דברים
 י"ד א'): אלא הוא מן נשקו בר: בני אתה אני היום ילדתיך: זאת לא כן מצינו רבותיה
 דחלך המשיח מן הצדיקים כי אחר שהוא נקרא בפישה דר' צדקנו שהוא שם עצם להקד"ם
 וכחשלה זו אין זולתה כמוה כאשר כתב ר' חשה חלשין בירמ' כ"ג: וסיק חלך המשיח
 נקרא כן בתהיל' ב' כדמנו רבין במסכת סוכה דף כ"ב ע"א נעמו: משיח בן דוד
 שעתיד להגלות במהרה בימינו אמר לו הקיברה שאר' ממני דבר ואתנה לך
 שנה' אספרה אל חוק וגו' בני אתה אני היום ילדתיך וגו' שאר' ממני ואתנה גוים
 בחלתיך ואחזקת אפסי ארץ ע"כ: ומוכח גם מוכחן שולח בן כאשר במדרש העליונה:
 כי לחי מצידיקס אחר הס' למת כל אפסי ארץ לחמה ודוד ושלמה לא חלבו על כל
 הגוים עד אפסי ארץ: וכעתנו גם נדבר מה נקדמה בעיני של משיח שהוא חיותא
 דיי' וגם חלשון בן מנחם שם: את כסא דוד אביו: החלכות כמו שכאמר בישעיה

ויאמר אליה • רוח הקדש תצלה עליך וגבורת עליון תסכך אותך •

מה אשר יספיע את שפעתו בך : וסוף דבר עמוק עמוק מזהו חיי יונתני : ואע"פ שהשכל המלאך בינה למחשבה והבין לה את המרחש הגדולה האת דבריה האלה עד בלתי האור לה ספק ח"ו עדיין הם סתומים וסתומים בעיני שכל האנושי שאין ביכולתו לראות את הכבוד יורה ומושיח ומחנך את עצמו וזוכן בדעת אשר כאשר גם לא יכול שלמה להשיג בתוכו חיד ישב אלמס על הארץ וישכון בבית אשר בנה לו ביהות שהמים והיו המים לא יכללוהו : וכשם שלא עזר מר"ם כח לראות בעבור כבוד ה' על פניו והכחם לא יכלו לעמוד בבית כאשר חלה אותו כבוד השם (מלכ' ה' סיון ח') כך אין יכולת בחוש האדם לעמוד לראות ולסדן בהשפעה ובמחשבה הם אלה צריך לנחם מהדורי וגומתנות לבו אשר חפלה בו ולהשיח את פני שכלו ולהסתירו תחת סכך צור עולמים שאין חקר למחשבתו ואין מספר לתוכו : ומה לנו להסתכן על עבות שכלו בדיעת סתרי השם וסודי מעשיו בנביא אדם והנה כפלה ה' בעיני שלמה לדרך הכשר בשמים וגו' ודרך גבר בעלמה ולא ידע : והלא זה הוא השם אשר נתן לו אלמס חכמה ותבונה ורחב לב כחול הים והוא החכם מכל אדם עד שבאו מקדש גדול וחכמו לשמוע את חכמתו : והלא הוא דבר על העצים וידבר על הכהנים ועל העוף (מלכ' ה' סיון ח') ואע"פ כן מורה הוא ששלם חלה כפלה וחמנו (חש' ל') ומה מזה ומזה כפלה הים בעיניו מחנך שכינת השם בבית אשר בנה באמרו כי האמנם ישב אלמס על הארץ : הנה המים וגו' חף כי הבית הם : וביתם שהנביאים סקדושים בולא עמוד בסתר הם שוולד מלך המשיח לא כדרך כל הארץ ע"י פעולת אדם אלא בחדוש ובאו את המרחש הגדולה האת באספקלריה ומחנכת דבריהם כל כך בזוגות וברות עד שלא נשאר לחכמים אחרונים בקבלה לראות רק באספקלריה שאינה מאירה ואף לאת כלל לא זכו : ועתה אציג לפניך מה שראו חכמים מתוך דברי הנביאים ומדותם וכתבו לנו לסדן ולהשכל : במדרש תהלים ז' על פסוק אספרה אל חוק ה' אמר אלי בני אתה אני היום וילדתך ח"ל עיניו של משיח בחוקה של תורה ובחוקן של נביאים ובחוקן של כתובים : בחוקה של תורה מיני בני בכורי ישראל (שמות ז' כ"ב) בחוקן של נביאים הנה ישכיל עבדי : מה כתוב בער' אחמוק בו (תש' כ"ב) : בכתובים מיני נאם ה' לאדוני (תהלים ק"י ח') ה' אמר אלי בני אתה וגו' ח"ל הנה נשם ר' יחזי לשלש חלקים בחלקו הסודים וכו' ואחת לדורו של משיח : ובר פיעו שעתיד אומר הק"ם עלי לבראות ביום חדש וכן הוא אומר אני היום וילדתך הן שעתיד בבית ליה : דיוק המדרש מאני ילדתך שם דברי הק"ם בביבול : כס"ג נחמא במדרש ילקוט תהלים דפוס פ"פ דחיינ חשנת תח"ו לפ"ק אלא שכתב שם עלי לבנות לו ביהות חדשה תמורת מה שכתוב בדפוס השן ומחויק עלי לבראותו ביום חדש : והוא עשות גמור כי אין הלשון טפל על הלשון ר"ל הלשון לבנות לו ביהות חדשה חזר טפל על הפסוק הנה אני היום וילדתך אשר הביא בעל המדרש כחיים לדבריו על הנביאים : וגם הן שעתיד בבית ליה אין טפל על זה הלשון ע"כ דעת המדרש : קצת בעלי הקבלה ומפרשי התורה דיוקו מלשון צמח שהוא כינוי למלך המשיח (יחזק' כ"ג ח') צמח צדיק : מביא את עבדי צמח (זכריה ג' ח') הנה אש צמח שמו (שם ו' י"ב) : ומלשון טל של מלך המשיח בתהלים ק"י המדבר עליו בכ"ל ובחוקות אחרים שוולד מעצמו בלי פעולת אדם : רצונם לומר מקדש הכתוב בבית המשיח לנחמת המעשים ולבירית על מה על וחת ה' לא יקום לאדם ולא יחל לבני אדם בל' שאין בזה ע"י פעולת אדם וכן הצומח חף לדת המשיח לא ע"י בן אדם ר"ל ע"י פעולת אדם : חסר מה ששינו במדרש של ר' חסד ארזן בל' ישב בפסוק

עַל בֵּית יַעֲקֹב לְשׁוֹלֵם וּלְמַלְכוּתוֹ אֵיזֶקֶץ: לֵד וְהָאִמֹר מִדָּהִים אֶל-
הַמֶּלֶאךָ. אֵיכָה חֲדָדָה זֹאת וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעַת אִישׁ: לֵה וְיֵשֶׁן הַמֶּלֶאךָ.

חת עמו. תשובת עולמים ולשבת להם דרך עולמים : א"כ. בעל כרחך חתם. חזרה שחלפתי
 ושלטוני יה' בעולם הנצח בעולם שכולו חזון שש לא שמי ולא חלוקי. ולא חתם :
 והעיוותך ג"כ כבר על הענין הזה בסקדמה ושם ביארתי בזה כיצד בדחיות נחוצות
 חפי שורשית הסקדמה ודברי ח"ל שאין חלכות השמיים והעולם הם השכל והזן. לו
 חלק בו כלל לפי שאין מעלתו של השמים חן העולם העצמי כאשר הכרח. בעל כרח
 ישראל : והם תנעל עטבת אנשים בעשרים העשרים וחמשים לחם לא נתן. האל לו
 ישוע חת כסא דוד כאשר הנטיח המלך לחזו כי לא ישב על כסא דוד ולא חשל
 בשראח כלל וגו' : חתם בן. הוא ועוד שלא ישב על כסא דוד ולא חשל על ישראל כלל
 בעולם הם חפני טעמים הנכרים : ולו חכמו ויכולו דברי הנביאים על המשיח ובוזר
וחדל אישים אכן חלינו הוא נשא וחי הפגוע בו. ארץ עון כלנו כשה לשבת יובל
 וגו' ישי' כ"ג : ונאמר עני ורובק על חסור וגו' (זכרי' ט' ט') וזה כתיב בנביא' והכרתי
 רכב מאפרי' וסוס מירושלים וגו' ודבר שלום לגוים ומשלום מים עד ים ומנחה עד
 אפסי ארץ : אשר ג"כ ח"ל לפתחו כדעת כל המפרשים חלל על חלק השמים ח"כ
 כלל שתי הפכות נטשא אחד הן : והארתני גם כזה בסקדמה והרמתי גם כנצתי שם
 כל חבצר ומגדל בעל חזק חמונה אשר כזה לתלפיות על הפסוק הם ונצט. כמה
 שאמר המלך ולמלכותו אין קץ. בעטנו הכה חזית שפיל סותר זה המחזיר כדעתו
 בדאשון לקוראנו פרק ט"ו חפסוק כ"ד עד כ"ט. בחזרו כי נתון העמיד ישוב ישוע
 המלכות אל האל חזיו וגם עצמו יה' נתון חזיו הכר חזיה שזה המחזיר חזרה שחלכות
 ישוע לא תה' נחית רק נחית כי כאשר ישיב המלכות לחזיו חז יה' קן למלכותו וכו'
 חלל חל קרי כזה נתון בסקדמה ותמצא סדסה לחולשת העטבה הזאת : (לד איבה
 חזרי זאת : שאני סרה וילת גן : בעמי' והלא היא נגד סדרו של כל העולם : ולא שמה
 כי יברא ח' חדשה בארץ נקבה חסוכב גבר (ירמי' ל"א כ"א) : ר"ל שיוכל המשיח ע"פ
 כס וסדר חזק כדשם בחזרו של ר' חסה הדדן ג"פ חזק נפסוק ופרעה חולם ח"ל :
 אריכל בא וראה שלא פמרת הק"כ בה מדת בשר ודם : בשר ודם מבה באיזמר
 וסרפא ברטיה והק"כ אין אומנתו בן אלא בדבר שחזר מכה בו סרפא ההד
 כי אעלה ארובה לך ומסכותך ארפך (ירמי' ל' י"ז) : וכן אתה מוצא בישראל
 בדבר שהכנס בו בדבר רפאם : השאו בכתוליה שנא' ושב עשו דדי בתוליהן
 (יתחקל כ"ג ג') ולקו בכתוליה שנא' נשים כציון ענו בתולות בערי יחודה
 (איכה ה' י"א) ומתחמם בכתוליה שנא' שובי בתולות ישראל שובי אל עריך
 אלה עד מתי תתחמקין רבת השובבה כי ברא ח' חדשה בארץ נקבה חסוכב גבר :
 ר' יהונתן בשם ר' אידי ור"ל אמר זה מלך המשיח שנא' בו אני היום ילדתיך
 (תהלים ז') וגו' ע"כ : ח"ו פליח דעת חמסה כגסה ולא יכלה לה ומחוס בך בקשה
 מחמי דכה לסגה לה חסות הדבר הם ר"ל חזק קה' מעוברת עלי פעולת חס ומחוס
 זה ויפן המלך וגו' : (לס) ויאמר אליה : שכן יה' רוח קדשו וגו' וגבורת
 העליון : ר"ל הוא בעצמו אשר קדש ע"י ישי' הנציח ט' ה' אל גבור כ"ל נפסוק
 ל"א : תסוכך אתך : כל' תכסה ותחלף אותך ותשכן עליך ותשפיע חס עצמו בך. על דרך
 ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את חמשיכן : ולא יכל משה וגו' כי שכן
 עליו הענן (שמות ח' ל"ד ל"ה) : יקרא בן אלהים : מפני שלא נעמד מרעים שונים
 ומעורבים ואם זרע חס כי חס יולד וחזק לבד אשר יעטר ויקדש לנף סרתי לכבוד

לפי המעורבות של הממשלה בפרויקט, נראה כי הממשלה תממן את הפרויקט.

מוֹדַעְתָּךְ הָרָה גַּם הָיָא בֶּן בּוֹקֶנְתָּהּ • וְהָהָדָשׁ הַשְּׁשִׁי לָהּ הַנִּקְרָאָה
עֲקָרָה: לוֹ כִּי לֹא יִפְלֵא מֵאֱלֹהִים דְּבַר: לֹח וְתֹאמַר מְרִים • הַגְּנִי
שְׂפָחַת יְהוָה • יְהִי לִי כְדִבְרְךָ • וַיִּלְךָ הַפְּלֹאֶךְ מֵאֵתָהּ:
לֹש וְתִקֵּם מְרִים בְּיָמִים הָאֵלֶּה וְתִמְהַר לְלַכֵּת הָהָרָה אֶל-

על הדבר הזה אשר הגדתי לך שעתיד על פי כס לא כדרך כל הארץ ונפלא הוא
מעריך. הכה כס אחר קרוב לזה: כי אלשנבע שהיא לא לבד עקרה אלא כנר זקנה
באה ביומם וחלל להיות לה אורח כבשים עד שאין לה תקוה כלל אפילו לדעתה ללדת
עוד ואע"פ כן יחזרה השם לנערותיה כאשר גם עשה לשרה בת תשעים שנה:
בדחתך: קרובתך ואחר שיבאר בסיומן ג' יחוס מרים חשבת יהודה ונחשפחת דוד ובאחר
למעלה שאלשנבע היתה אשת זכריה הכהן יש כאן לשאל איך קרה אותה הכתוב קרובה של
מרים והכתוב בנחלת אבותיו ידבקו בני ישראל (במדבר ל"ו) א"כ מרים לא חשבת
יהודה אלא חשבת לוי היא: ו"ל צריך לדעת שחזרה האחת לא באחיה אלא בנחלים נחלה
בארץ כדי שלא יגרע מוגרל נחלת שנת אחד ומוסף על נחלת חמה אחר: ויא שנת
לוי שאין לו חלק ונחלה בארץ (שם י"ח) אין נכלל הוא וחוס שאין בלא תסוב נחלה
וחוס זה נשאו הכהנים להם נשים חזנות כל שנתו ישראל לא יורשות נחלה באות
נפשו: וחשבו שנחזרו בני שנת לוי להדבק בחמה יהודה יותר מכולם כדי ליחס כתר
כהנה עם כתר וחלכות כאשר גם לקח אהרן הכהן את אלשנבע בת עמינדב אחות
נחמן לו לאשה שהיא חומה יהודה: וכן רבים ביום שופטים וחלבים: ולפי זה לא קשה
כי גם אלשנבע אשת זכריה הכהן חומה יהודה היתה ולקחה זכריה לו לאשה כדרך
הכהנים והלויים כמכר: (ל"ו) כי לא יפלא וגו': ע"ד הפלא מה דבר (נראשית
י"ח י"ז) הממני יפלא דבר (ירמיה ל"ז כ"ז): וכוונתו היה להראו ולנחמן כל שאלות
שכל האנשי: כלו' יש הרבה לשאל ולדרוש בדבר הזה היאך יכלה נחלה לדת בלי פעולת
איש חולתם: אבל לא היה אל ולא כאשר יחשב בן אדם כי כל מה שא"ל ונפלאה
חזרי אדם אפשר הוא לו: הבורא הכל מציין הגומר לא יכול לברוא גוף בעוף גוף? השערה
גדולה עד אין חקר לא יכול לעשות כדברו דברים נפלאים בעיניו? וזה יסבר פי כל
דובר עתק ודוברי דגן על האותה הם וחושבים לקצר יד ה': אך עדיין יש לחלוק לעונן
ולומר א"כ שהכל אפשר להשם למה לא הוריד את החשיה מלוא וגדול בקומתו ולמה
הצטרך להשפיעו תהלה בעוף בשר ודם? תשובה: א"כ יש לך ג"כ לשאל למה ברא
הק"ד את העולם וכל צבאו בששת ימים ובעשרה מאחרות והלא הוא ביום אחד נשעה
אחת וברגע אחד ובחומר אחד יכול לבראו? למה לא הוריש את יושי' כנען בפעם אחד
ורבים כיוצא בהם: אבל היו רב את יוצרו: היאמר חומר ליצרו מה פעשה: היו
חומר לבד למה עוליד לא מחשבותיו ומחשבותיו ולא דרכיו לדרכו: וזה מה שאמר
במקום חגיגה בשם בן סירה במפלא חוץ אל מדרש ובמחוסר חוץ אל מחקרי
(ל"ח) הגני שפחת ה': זה הוא לשון יצירה וצורה: ואחריה במוספת ביאור להקטין
ולשפיל את עצמה: ומה שחקשן קצת ונעדרים הם ה' זה המחומר של לוקם אחת
שהיה הנחלה מרים חזרתה והחלף שכל בן קדוש אשר יקרא שמו בן אלמים
א"כ למה היא וצריכה לא היו מקשיבים לקול יושע? היא טענת של שעות הוא ושקר
כאשר יפוצר לקמן סיומן ח': (לט) חזרה: הוא הר יהודה (יושע כ' ז'): אלא
עיר יהודה: היא קרית ארבע הנקראת אח"כ חזרון כי העיר ההיא נבחר יהודה היתה
והיא עיר הכהנים שנתן שנת יהודה לשנת לוי כמו שחפרש ביושע כ"א ט' י"א:

ועל-כן הקדוש הנולד מפוך יקרא בן-אלהים : לו והנה אלישבע

ראמר ראובן אל תשכח דם השליכו אותו אל חבור הזה וגו' ח"ל ההיד אף על
 יתום תפילו ותכרו על רעכם (חזק' ו' כ"ו) זה שאמר הכתוב יתומים היינו ואין אב
 (איכה ס' ג') איר ברכי אמר הקיבה לישראל אתם אמרתם לפני יתומים היינו ואין
 אב אף גואל שאני עתיד להעמיד מכם אין לו אב שני' חנה איש צמח שמו
 ומתחתיו יצמח (זכר' ו' י"ג) וכן אמר (ישעיה כ"ג ג') ועל כיוצא לפניו : ועליו דוד
 אמר מרחם משחר לך טל ילדתיך (תהלים ק"י ג') עכ"ל : ומדבר לזה מה שמזכיר
 בגלגלית דנה בפסוק ותקרא את שמו שת כי שת לי אלהי ורע אחר וגו' ר' תנחומא
 בשם ר' שמואל אמר נסתכלה אותו ורע שהוא בא ממקום אחר ואי זה זה מלך
 המשיח : ונפרשת וירא בפסוק לכה נשקה ארץ אבינו יין וגו' ר' תנחומא בשם
 ר' שמואל ונחיי מאבינו ורע ונחיי מאבינו בן אין כתיב כאן אלא ונחיי מאבינו ורע
 אותו ורע שבא ממקום אחר ואי זה מלך המשיח עכ"ל : והשתבשו המפרשים בענין
 המדבר הזה ולא יצאו לפירושו דרך אחד אלא כחלקו בדעות שונות : כי דנים ארצו
 את כחם לפי שם המלך ע"פ המדע והמקום ע"פ המדע וכלם לא עצרו כח לעמוד
 על חזקת המלך וכל פירושו דבר דברים אשר חזקתם לא מעלין ולא מורידין יגיעם
 ובעלים וחזקתם לא יחול מהם פשע : לפיכך בעל חזקתם כהנה הוא טעם ורע לשון
 זרות ומשפחה מרוחקת והוא שחלק המשיח בא מדבר ונחיי האסורים לבא בקהל : והנה
 מי שזע כחש או מי ראה כחש שזע הוא מלשון זרות : מי חכם יחשוב בדעתו שהוא
 מקרא את המשיח ורע הוא ממוקם אחד ר"ל ורע זר וכדור על שם שהוא יבא מדבר
 המזכיר שיהא ממשפחה זרה ואסורה : והלא היה היתה אם כל מי והוא כחשנו כחש
 ונחיי וכחש דות ואין אפשר שתקרא עם אחד או משפחה אחת זר וכדור כלם בניה
 והוא אם לכלם ואין יסביל השכל שתחשוב בה לזה הנכירה את דנה ותעלותיו לזרים
 וכדורים האסורים לבא בקהל ותקרא לפי זה את המשיח ורע הוא ממוקם אחד : ומה
 קשה היה לו לומר הוא וזעם אחד או משפחה אחרת ונחיי מוקם אחד : לפי דעת
 המקובלים ורע הוא כימי לכחות המשיח שתבא ממוקם אחד ר"ל ממדבר המיוחד לה
 לבנה : ומציאין רא' לדבריהם חזקת שונות בפסוק ויקם מלך חדש וגו' ח"ל שנחמת
 המשיח במדבר מיוחד הנקרא קן צפור ובעת ביאתו יתגלה כשמותו מחזקו מוקם דרך עמוד
 אם כבודו וזעם תבא לעומק העץ : זהו מוקם אחד ע"כ שיהא לבן רחוקה כי סרה
 הם מדברים על כר אלהים בשמות חלק המשיח הקדושה והמפכים דברי קדושים בלשון :
 מי לא ידע שזע הוא טעם סרוחה וזה החומר וכשמה אשר היה נפש המדברת היה עצם
 כפרי קדוש לעצם המלאכים ש' בסוף די מדבריהם עם בשרה לא איתוהי (דניאל ג' י"א)
 והוא אינה מוחין דבר ונפרדי הגוף : א"כ אינה אלא צורה וחזון : כאשר סוכה הכתרי
 ודוע הוא לכל חכמי חן : ואין יסביל שכל בעל שכל שריותו החכמים אשר בלשון לבנה
 הם אשר א"ל לאחד בלי פשע : וא"ת ומה איך מוקים ורע הוא ממוקם אחד : תשובה
 יש לנו להשתדל ולדייק בחזקת מקום ומה הוא ענינו בלשון החכמים ודוע הוא לכל
 המתחזק בעפר רגל חכמי העלמוד שחזקת מקום הוא לפי גוונם הצהה ונקיה כמי לעדות
 האשה ולרחמה שהיא מוקם קיבול הרע והאולד : כי כן רגילים לדבר כל חנוגה באצבע
 קטנה של אשה כאלו נוגע באותו המקום בחסכת כלם : ובפרק קמח' לענין גיטא
 מצא באותו מקום וכו' : ולפי זה פירש לשון המדבר ורע המשיח הוא ממוקם אחד
 הוא שלא יוכלו ע"פ המשיח בדרך כל הארץ מדבר אלא ממדבר אחד ממוקם אחד
 ר"ל מדבר אחד לבד שהוא ממוקם אחד ככ"ל דוק ותשכח : שהחלית אשר באו בענין
 הזה מעידן עליהם בפסוקים הנזכרים : (לו) והנה אלישבע וכו' : ר"ל מה לך לתמוה

לוקס א = 363

גיטא = 363 = 1 + 1 + 361 = גיטא רחמן, גיטא = 366 = ציפור
 גיטא = 363 = 1 + 1 + 361 = גיטא רחמן, גיטא = 366 = ציפור

כל־הדורות: מט כי גדלות עשה לי האדיר וקדוש שמו: נ וחסדו
על־ראיו לד־הרים: נא עשה גבורות בורעו. פֿור גאים במזמות
לפם: נב הוריד גבורים מפסאות ושפלים הרים: נג רעבים
השביע טובות ואֶת־עשירים שלח ריקם: נד החזיק בישראל עבדו

גדלות עשה לי: כמו אשר עשה אתך את הגדלות (דברים י' כ"ה) וסוף מן
עשה גדלות (תהלים ע"ט. י"ט): האדיר וקדוש שמו. כמו קדוש וגורא שמו (שם
ק"א ט'): (כ) וחסדו על־ראיו וגו': סוף מה שאמר דוד (תהלים ק"ג י"ג)
וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו וצדקתו לבני בניו: (כא) עשה גבורות
בורעו מלפני ימיו ה' עשה חיל (תהלים ק"ה) שהוא כינוי לגבורת השם: ר"ל יש לאל
הו לעשות דברים כפלאים בעיניו ע"ד כי נפלאות עשה השניע לו ימינו וזרע קדשו
(שם ל"ח): ודברם מרים כך נבחינת דברי המלאך אליה: פֿור גאים וגו' וטעמו על
גאות יסודם וחכמת ירושלים אשר נטמו בגדולתם ובמכמתם ואחר כללם שומע יצא
שעורם להיות מושל בישראל: וכאלו אמרה מרים. הפך אליהם את מחשבות לב נבות
ירושלים הגבוהות ללפני מת להם אות כפשו כי תועבת ה' כל גבה לב (משלי ט"ז
ל') ומאם בן חסות חס מחסית אצל חמד להביט אל עני' וספלה כחמ' כח"ש
על עני ונכה רוח אביט (ישעי' ס"ו ז') ונחר צי ללית זה אשר הוא יצועת כל
העולם: וסוף ע"ד תאות רשעים תאבד (תהלים ק"ז י'): (כז) הוריד גבורים
מפסאות ושפלים וגו': הם המרים בעלי כח וזקקי חן ועשים השם בעיניהם: וסוף
כיני לשון יסודם וירושלים אשר עלה זמן לבס ורעמם בעת ההוא עד לחורם כנכתב
בדמיון: ונראה כאן שזורה ה' אותם מכסאם ר"ל שפלים מגדולתם עד לארץ וירידתם
מסודם עוד מתהלים נעמו: כמו וגאות עריצים אשפיל (ישעי' י"ג י"ח): אצל הרים את
השפלים והם הכתובים בעיני צי חס חסות עניות: וטעם הכתוב על מרים עצמה
ונת' משפחתו ע"ד מקום מעפר דל וגו' וכסא כבוד ינחילם (שמואל א' ז' ז'
תהלים ק"ג) לשום שפלים למרום (איוב ה' י"ח) כמו שגם נעמו על המחיה
שפ' צו גבוה וחדל אישים (ישעי' כ"ג) חס מה שאמר דכאל ל' י"ד ושפל אנשים
יקים עליה: וכן אמר דוד ונקלתי עוד מואת וחייתי שפל בעיני (שמואל ז' א' כ"ז):
(כז) רעבים השביע טובות: מלפני ונפש רעבה מלא טוב (תהלים ק"ז ט') ע"ד
והדש' ה' לא יחסרו כל טוב (שם ל"ד י"ח): ואֶת עשירים שלח ריקם: כמו כפירים
רשו ורעבו (שם): חסות ועשיר יענה ענות (משלי י"ח כ"ג): וכל זה הוא כענין מה
שאמר חס' שבעים בלחם נשכרו ורעבים חדלו (שמואל א' ז' ה'): (כח) החזיק
בישראל וגו': אמרה כך על הגדולה האת ע"י המחיה מלפני ויחזיקו האנשים בידו
שהחזיקו המלאכים צו בלע ותחבסו בכל עזר לברוח מפני שלל ה' צו כח מחזקה:
וכן הוא אמר על הגדולה חבול החזקתך מקצת הארץ וגו' עזרתך אף תמכתך
בימין צדקי (ישעי' מ"א ע' י') ר"ל כבר עזר השם לעמו כמה פעמים באותות
גדולת וחסות שמעלי צו עזר השליח ומעל פניו ויתנס ביד צר עד שהיו להם ימים
רבים ללל חלה אחת וללל כסן וגו' וממה בעיני כל כאלו שכתב חס' אל בעת ההוא:
אצל מחמת יוסף הו באחרונה להחזיק בדם ולסודיעם משועת עלויהם: ואמרה בישראל
עבדו כח"ש ועמה ישראל עבדי: וכן חסדו וסוף מה שאמר דוד וכן חסדו ואמננותו
לבת ישראל (תהלים צ"ט ג') כלומר לא יצד השם וירחם עלינו בשלל מקדמנו
ומעשים הטובים כ"א על רחמי הרבים כי מחיר חסדו: וכן אמר ירמיה ורחם כרב

עַתָּה יְהוּדָה: מִן וּתְבֹא אֶל־בֵּית יִכְרִיָּהוּ וּתִשְׁאַל לְאַלְיָשָׁבַע לְשָׁלוֹם:
מֵא וַיְהִי כַשְׁמַע אֶלְיָשָׁבַע אֶת־שְׁאֵלַת שְׁלוֹם מֵרִיב וַיִּרְקַד הָעוֹלָל
בְּבִטְנָהּ וּתְפִילָּא אֶלְיָשָׁבַע רִיחַ הַקֹּדֶשׁ: מִן וּתְקַרָּא בְּקוֹל גְּדוֹלָה
וּתֹאמַר: בְּרוּכָה אַתְּ מִנְּשִׁים וּבְרוּךְ פְּרִי בִטְנֶךָ: מִן וּמֵאִין לִי זֹאת
שֶׁתְּבֹא אֵלַי אִם אֲדֹנִי: מִן כִּי הָיָה כַּאֲשֶׁר קוֹל שְׁאֵלָתָךְ לְשָׁלוֹם בָּא
בְּאָזְנִי רָקֵד בְּשִׂמְחָה הָעוֹלָל בְּבִטְנִי: מֵא וְאֲשֶׁרִי הִפְאֻמְנָה כִּי הָיָה
תְּהִיָּה אֶת אֲשֶׁר נִאֻמְרָה לָהּ עַל־פִּי יְהוָה: מֵא וּתֹאמַר מֵרִיב:
תְּגַדֵּל נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה: מֵא וּתְגַדֵּל רוּחִי בְּאַלֹהִים מוֹשִׁיעִי:
מֵא כִּי הִבִּיט אֶת־עֵינֶי שִׁפְחָתוֹ: כִּי הָיָה מִעֲתָה יֶאֱשֶׁרֶנִּי:

(ח) וַתִּבְרַךְ: כֹּחַ וַיִּבְרַךְ יַעֲקֹב אֶת פְּרִיעֵה (בְּרִאשִׁית ח"ג ז') וַחֲלוּמָהּ דְּלֵעַד כְּפִירוֹשׁ
רַחֲמֵי שֵׁם: וְכֵן כִּי תִמְנָח אִישׁ לֹא תִבְרַכְנוּ: (חא) וַיִּרְקַד הָיִלֵר בְּבִטְנָהּ: לֹא זֹאת
כִּסְגֵּנִת וּכְרִצְנֵת הִלְלִים בְּדֶרֶךְ עֹנֵשׁ הַכַּעֲסָה וְחֵתֶךְ צַעַר כֹּחַ וַיִּתְרַצְנוּ סִכְסִי בְּקִרְבָּהּ
(בְּרִאשִׁית כ"ה כ"ג) כִּי שֵׁם ע"פ דֶּרֶךְ הַנְּעִי הַתְּרַצְנוּ וְרָקִיב חֲסֹס שְׁתִּיחֻסִּים בְּנִטְנָה
וְגִסִּי הִלְר צַעַר לְרִצְקָה כֹּח־שׁ אִי"כ לֹמֶה זֶה אֲכַפֵּי: אֵלֶּכּ כֹּח־הָ הִיא רָקִידָה וְחֵתֶךְ כְּבֹד
וּמֵתֶךְ הִלְר גִּלְיוֹן מִלְפִי חֲזוֹן חוֹלִי אֶרֶץ וְהַסְכִּינָה ע"ל הַסִּיִּים רָקִיב כֹּח־לִים וְהִלְר מִלְפִי
חֲזוֹן חוֹלִי אֶרֶץ מִלְפִי אֵלֶּכּ יַעֲקֹב (תְּהִלִּים קי"ד): וְהִלְרִי מִפְּנֵי שֵׁלֵךְ הִי צַעַר לִלְשֹׁנָה
כִּי אִישׁ מִלְפֵּי רִיחַ הַקֹּדֶשׁ: כִּי בְּפִסּוֹק ח"ג קִרְבָּה אֶת מוֹרִים אִישׁ חֲלוּבָה וְעִדְיָן אִישׁ לֹא
יִדַע שֶׁהִיא הִיא וְרָקִידָה הִלְר בְּשִׂמְחָה הִימֵן כֹּחַ שְׁתִּיחֻסִּים בְּפִסּוֹק ח"ד וַיִּרְקַד הִלְר
בְּשִׂמְחָה: חו"ה סִיחֹן שִׁלְרִי הִיא יֵלֵךְ לִפְנֵי הַחֲזוֹן אֲשֶׁר רָקִיב מִלְפִי בְּרוּחַ וּבְגִיבֻרֹת
אֵלֶּכּ כִּלְלִי: וְכֵן מִרְבֵּי שִׂמְחָה מִלְפִי סִיחֹן לְשֹׁלֵךְ כִּי חֲשָׁה הִי עַל כְּחֻלָּתָהּ לְנִיחָה
שִׁלְלָה עַל־פִּי רִיחַ הִי (שְׁמִיחָה א' ה' ה' י'): וְהִיא כְּתִקְיָהּ דְּבִרַּה הַמְלִיךְ שְׁתִּיחֻסִּים לְכִרְבָּה
בְּפִסּוֹק ט"ו וְעִדְיָנִי בְּבִטְנִי אִמֹר יִמְלֹא רִיחַ הַקֹּדֶשׁ: קִרְבֵּי לְעֵינֵי זֶה מֵה שְׁלִיחֵי הַחֲמוּסִים
בְּפִסּוֹק מִחֻקֵּי יִמְלֹךְ (תְּהִלִּים ס"ה כ"ג) שֶׁלֶךְ עֹבְרִים מִחֻקֵּי חֲזוֹן חֲמוּר שִׁיחֵי יִישׁ:
(חג) אִם אֲדֹנִי: כִּסְתַּבְּלָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁהִעֲבִיר אֲשֶׁר בְּחֻשֵׁי מוֹרִים אִישׁ הַחֲשִׁיחַ וְהַחֹל
וְהַחֲזוֹן אֲשֶׁר בְּקִשּׁוֹ (מִלְכִּיִּים ג'): וְכֹחַ כִּי קִרְבָּה דִּיחַ (תְּהִלִּים קי"ג): נֹאם הִי לְאִדְיוֹנִי:
וְכֵן כְּעִבְרָה לְחֻשֵׁלֵּה מִחֻדְרָה יִלְקֹט עַרְכָּה שְׁתִּיחֻסִּים הִיא כֹּח־הָ עַל הַחֲשִׁיחַ: וְכֵן כְּעִבְרָה
בְּסִיחֹן מֵה־עַל עַל מִחֻדְרָה הִיא אִי"ר יִתֵּן בְּשִׁרְ חֹחַ דִּי חֲרִיבָה לְעִתִּיחַ חֲשִׁיחַ סִי"ג־הֵן לְחֻלָּה
הַחֲשִׁיחַ לְחִיחֵי וְכִי: וּבְפִסּוֹק חֲזוֹן חֲחִיחַ וְהִי כְּבֹר אֲנִשׁ אֲתָה (דְּלִכָּל ז' י"ג) פִּרְשֵׁי רִי
סִפְרִי הַחֲזוֹן כְּבֹר חֲשֵׁה אִתָּה זֹאת מִשִּׁיחַ דְּלִקְטָה וְהִי: וְעַד עַתִּיק וְחֻמִּין הַקִּרְבָּהִים כְּכַפְּרִי
כֹּח־הִי לְחֻדְרָה שֶׁבִּלְחִיחֵי וְכִי: (חא) וְאֲשֶׁרִי וְהִי אֲשֶׁר נִאֻמְרָה לָהּ עַל פִּי יְהוָה:
הִיא לְשׁוֹן כִּסְתֹר: וְהִיעֲתָה עַל הַכְּרִיִּים עֲלִים וְחֻשֵׁי אִתָּה דְּבִרָּה חו"ה עַל כִּלְ בְּרִי אִתָּה ר"ל
אֲשֶׁר הַחֲשִׁיחַ הַחֲשִׁיחַ שְׁתִּיחֻסִּים כִּלְלִי כִי לֹא יִפְלִי וְהִי: וְכֵן מִסְגֵּי הַכְּתִיבִּים בְּחֻקִּיוֹת הִרְבֵּה
לְדִיחַ פְּעוּמִים לְכִרְבָּה וּפְעוּמִים שֶׁלֵּךְ לְכִרְבָּה: (חג) תְּגַדֵּל נַפְשִׁי: מֵן גְּדוֹלָה לֵּךְ אֲתָה
(תְּהִלִּים ל"ז ז'): (חא) וּתְגַדֵּל רִיחִי: כֹּחַ וְנַפְשִׁי תְּגַלֵּי כְּהִי חֲשִׁיחַ בִּישׁוּעָתָה (שֵׁם
ל"ה ט') ע"ל יִגְלִי לִי בִישׁוּעָתָךְ: וְכֹכְבָּה עַל אֲשֶׁר חֲחֹךְ הַמְלִיךְ בְּפִסּוֹק ל' וְקִרְבָּה
שְׁמִי יִשׁוּעַ כְּחֻשֵׁיחַ: (חא) אֵל עֵינֵי שִׁפְחָתוֹ: כִּלְמוֹר חֲחֵי אִישׁ וְחֵה זִכְרִי שְׁתִּיחֻסִּים
לְחֻלָּה כִּי לִרְחֵם אִישׁ הַחֲשִׁיחַ: וְכֵן חֲחֹךְ דִּיחַ חֲחֵי וְכִי חֲחֵי אִישׁ כִּי הִבִּיטָה עַל הִלְר:
(שְׁמִיחָה ד' י"ד י"ח): וְהִיא מִלְפִי אֲוִלִי יִרְאָה הִי בְּעֵינֵי (שֵׁם ט"ז י"ג): (חא) כִּי

יהודה אלהי ישראל כי פקד ופקדה ארדעמו: סט וירם
 קרן ישועה לנו בבית דוד עבדו: ע כאשר דבר בפני נביאיו
 הקדושים אשר מעולם המה: עא ישועה מאבינו ומיד כל־שונאינו:
 עב לעשות חסד עם אבותינו ולזכור את־ברית קדשו: עג ארד
 השבועה אשר נשבע לאברהם אבינו לחת לנו: עד להצילנו מיד
 איבינו לשרת לו בלי פחד: עה בקדש ובצדקה לפניו כל־ימי
 חיינו: עו ואתה ילד נביא־עליון תקרא: פי תלך לפני יהוה לפנות
 דרכיו: עז לתת לעמו דעת ישועה במליחמת חטאתיהם: עח

המשיח באחרים בלוקס תקיעו חיר אחי משה חקלם להם לשראל מי כמון עם
 נושע בה' לה' אין כתיב כאן אלא בה' מלל לאדם שיש לו סאה של מעשר שני חסו
 עושה מתן מעות ופחה אותה: כך ישראל כניכול במה הם כפלו' בסק"ה עם
 נושע בה': ומה הפיון? ששם המשיח את נפשו לאדם וגו' (ישעיה כ"ג): חסו מה
 שאמרנו למעלה בשם הוואר שסכל המשיח כל מרעיו וכו' וה"ה ישראל נושע בה'
 חשועת עולמים. (ישעיה ח"ה) כתרעמו עין שם גם נדש": (סט) קרן ישועה:
 כינוי למלך המשיח ע"ל שם אצמיה קרן לדוד (תהלים קל"ג י"ו) ונאמר ביום ההוא
 אצמיה קרן לבית ישראל (יחזקאל כ"ט כ"א) ונקרא קרן ישועה ע"ש השועה
 שיעשה בגבורתו שקרני ראש קרנו בשם עמים יבנה יחדיו אפסי ארץ: כדורשו במדרש
 תהלים ח"ל ותרם בראם קרני מה ראש זה קרנותיו גבוהות מכל הכהנים וראש
 יבנה למדרש דומות השמים כך משיח בן דוד חננה לכל רוח: עליו אמר משה (דברים
 ל"ג י"ז): בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו וגו' וכן אמר דוד מגיני וקרן ישעי
 (תהלים י"ח ג'): (עא) ישועה מאויבינו: מלשון וישעם מיד שונא ויגאלם מיד
 אויב (שם ק"ו י') וחזק שם הכתוב וחגולת חזרים שהיא רוח ג"כ לגאולה ע"י
 המשיח כדוע: (עב) לעשות חסד וגו': כי כל מה שהנעוה השם לאדם וקיים
 לנפיקם הוא חסד החסד שלו ואין להם זכות כלל כמ"ש חתן אמרו ליעקב חסד
 לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם (ויכח ז') וכן הוא כאן הולך ומופרש:
 וחזקף להם מה שכתוב בעקדים ר' סיון ט"ז: שחסדו ה"ו ורחמיו על כל נדחיו על כל
 החסד הגמור לא על כל הגמול: הוא שאמר השם לאיונו מי הקדימני ואשרם:
 ברית קדשו: ברית בין הצמחים: (עג) את השבועה: בשעת העקידה: (עד)
 בלי פחד: כל זמן שישראל בגלות והי"ה עולט צדיקים הם עובדים את ה' בעצלה במורח
 ופחד מפני שאין להם רשות לעשות עבודתו כמות נפשם: ומשום זה אמר ר' אלכסנדר
 דמר דמחלי הכי רבון העולמים גלוי ודוע לפיכך שרוננו לעשות רצוןך וחי מעבד
 שאור שבעים ושעבוד חלכות יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם וכבוד לעשות חוקי
 רצונך בלבב שלם: (עה) כל ימי חיינו: ע"ל ולא יעבדו בו עוד זרים (ירמיה ל'
 ח'): וכן דרש החכמים בלוקס בפסוק גלי מחזה צת ציון (זכריה ט') שלעתיד יגאל
 סק"ה את עמו בנצח ושוב אינם חתרים ומשתעבדים: (עו) ואתה ילד: הם דברי
 המלך אליו ככ"ל: וכן דברי פסוק הנה: (עז) לתת לעמו וגו': זה מה שאמר
 למעלה בפסוק ע"ל י"ו ורבים מבני ישראל ישיב וגו': להשיב לב אבות על בנים
 ואת הפוררים אל בינת הצדיקים: ר"ל שידוע לכל העם כי קרובה היא ישועת ה'

בְּזֶכֶר חֲסִדוֹ: נָה כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר לְאַבְוֹתָיו לְאַבְרָהָם וְלֹרְעוֹ עַד-
 עוֹלָם: גו' וַתֵּשֶׁב עִמָּה מָרִים כְּשִׁלְשָׁה יָרֵחִים וַתָּשָׁב אֶל-בֵּיתָהּ:
 גו' וַיְהִי כִּי מָלְאוּ יָמָיו אֱלִישֶׁבַע לָלֶדֶת וַתֵּלֶד בֶּן: נח וַיִּשְׁמְעוּ
 שְׂכֵנֶיהָ וּקְרִבֶּיהָ כִּי הִגְדִּיל יְהוָה אֶת-חֲסִדוֹ עֲלֶיהָ. וַיִּשְׁמְחוּ אֹתָהּ: נח
 וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וַיָּבֹאוּ לְמוֹל אֶת-הַיֵּלֶד וַיִּקְרָאוּ אוֹתוֹ בְּשֵׁם אָבִיו
 זְכָרְיָהוּ: ס וַתֵּעַן אִמּוֹ וַתֹּאמֶר: לֹא-כֵן כִּי אִסְדִּי-וְחָנָן יִקְרָא: סא
 וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ: אָבִן אֵין אִישׁ בְּמִשְׁפַּחְתָּךְ אֲשֶׁר יִקְרָא בְּשֵׁם הוּא:
 סב וַיִּרְמְזוּ לָאָבִיו מִדֵּי-יֹאכָבָה לְקְרֹא לוֹ: סג וַיִּשְׁאַל לֹחַ וַיִּכְתֹּב
 לֵאמֹר: יוֹחָנָן שְׁמוֹ. וַיִּתְּמָהּ כָּלָם: סד וּכְרַגַּע נִפְתָּח פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ.
 וַיְדַבֵּר וַיְבָרֵךְ אֶת-הָאֱלֹהִים: סה וַתְּהִי יְרָאָה עַל-כָּל-שְׂכֵנֵיו מִסְבִּיב.
 וַיִּסְפְּרוּ כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּכָל-הָאֶרֶץ יְהוּדָה: סו וְכָל הַשְּׁמַעִים שְׁמוֹ
 אֶל-לִבָּם לֵאמֹר: מֶה אֲפֹא יְהִי הַיֵּלֶד הַזֶּה. וַיֵּד יְהוָה הִיְתָה עִמּוֹ:
 סז וַיִּפְּלֵא זְכָרְיָהוּ אָבִיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וַיִּתְּנָבֵא לֵאמֹר: סח בְּרוּךְ

חֲסִדוֹ (אִיכָּה ג') וְכֵן הֵם גַּם חֲסִדֵי דָוִד הַנִּזְכָּרִים שָׁמָּה מִלֵּךְ הַמִּשִּׁיחַ לְפִיכָּה ד"ק
 (בְּשִׁעִים כ"ה ג'): (כח) כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר וּג' וַיִּסֵּן הוּא דָבָר כֵּן וַהֲקִיפּוּתִי אֶת בְּרִיתִי
 לְבִרְיָה עוֹלָם וְלֹרְעוֹ אַחֲרָיו (בְּרִאשִׁית י"ז י"ט): וְהוּא כַעֲבֹן מֵה שְׁלֹמֹה מֵשֶׁה (זִכְרִים
 ז' ח'). כִּי מֵאֲהֶבֶת ה' אֶתְכֶם וַהֲשִׁמְרוּ אֶרֶץ הַשְּׁבִעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְוֹתֵיכֶם וּג':
 (ט) כְּשִׁלְשָׁה יָרֵחִים: וְלֹמֶה הַמִּתִּיבָה כֹּל כִּי לְרֹאשׁ וּלְדֹקוֹק אִם הִיא מִעֲבֹרֶת
 שִׁכְרָה אַחֵר ג' חֲמִישִׁים מִגְרָסִין בְּאַרְבַּעַת חֲזֹן דָּף ל"ג ל"ד ל"ה: (כח) וַיִּשְׁמְחוּ אֹתָהּ
 ע"י בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר לֹא וּג' (דָּת ד' י"ד): (כט) כְּשֵׁם אָבִיו: חֲלָפִים זֹאת נִשְׁרָאֵל לְקַדָּה
 אֵת שֵׁם הַנִּבִּיִם ע"י אִיִּים אֲשֶׁר שְׁעִיָּין לֹא מִתּוֹ: (ס) יוֹחָנָן יִקְרָא: מִיִּסֵּן הִיא יִדְעָה
 שִׁקְרָא יוֹחָנָן וְהִלָּא הֵם דְּבָרֵי הַמִּלָּאָךְ אֵל בַּעֲלָה זְכָרִיָּה וְהוּא אִלֵּם הֵם: חֲלָל זְכָרִיָּה
 סָדִיעַ לֵם אַחֵר שְׁמֵרֵם אֵת כֹּל הַדְּבָרִים ע"י כְּתָב: (סג) וַיִּרְמְזוּ: הוּא חֲלָפִין
 חֲכָמִים: (סג) וַיִּשְׁאַל לֹחַ: בָּקָשׁ שִׁמְעוּ לוֹ לֹחַ לֵב שְׁרַעֲלוּ עַד חֲזֹן הֵם-לְכַעֲבֹר
 בָּעַד נִחַל עַל לִחוֹת חָנָן אִו עַל לִחוֹת מִצְוֹת בְּשִׁעִים כֹּמוּ בְּחִבָּה עַל לֹחַ אֹתָם
 (בְּשִׁעִים ל'): (סד) וַתְּהִי יְרָאָה וּג': לֵב שְׁרַעֲלוּ וַהֲשִׁמְרוּ אֵת כֹּל הַמִּצְוֹת וְהַמִּצְוֹת
 הָאֵלֶּה כֹּמוּ בְּעֵתָם שָׁמַר עַת לִחְנָן צִיּוֹן וְכִי בֹא מוֹעֵד וַיִּדְּאוּ כֹמוּ וַיִּירָאוּ הָעַם
 אֶת-ה' (שְׁמוֹת ע"ו) כֹּמוּ הֵמָּה יִרְאָה עֲלֵיהֶם לְשׁוֹב אֵל ה' בְּכָל לֵבָם כִּדִּי שִׁחְבוּ
 לְרֹאשׁ בְּנִחְמוֹת צִיּוֹן וְלִסְטָה וְשִׁחְמוֹתָ: ע"י וּפְחָדוֹ אֶל-ה' וְאֶל-טוֹבֵה (הַשִּׁעִים ג'):
 (סו) מֶה אֲפֹא יְהִי הַיֵּלֶד הַזֶּה: ר"ל בְּלִי סִפְקָ יֵסֶה הַנֶּכֶד הֵם אִישׁ גִּזְלוּ וַיַּעֲשֶׂה
 ה' ע"י מַעֲשִׂים גִּזְלוֹת אַחֵר שְׁלֵמוֹת כ"כ ע"י סִכָּם הֵמָּה: וַיֵּד ה' הִיְתָה עִמּוֹ: לְאַחֵר
 שִׁתְּחַל לְגִזְלֵי דָאוּ בִּזְיוֹן סִימְנִים שִׁתְּחַל יֵד ה' לְעֹזְרוֹ וּלְדָךְ אֵת כֹּל מַעֲשָׂיו: וְהוּא
 מִלְּשׁוֹן הִיְתָה יָדָה עִמִּי (ד"ס ח' ל' י'): (סח) כִּי סָקַד וַפְּדָה אֶרֶץ עַמּוֹ: אַחֵר
 שְׁמֵרֵם בְּעֵינֵי כָּלִי בְּשִׁחְבוֹ מִלְּפָנֵי ה' וְכִלְּלוּ יִקְרָף בָּנוּ עַד לְכַחַח פֶּקֶד אֲוֹתָנוּ: כֹּמוּ
 פֶּקֶד פְּקֻדֹתֵי אֹתְכֶם (שְׁמוֹת ג'): וַעֲשֵׂה פְרוֹת לָהֶם: מִן פְּרוֹת שְׁלַח לְעַמּוֹ (תְּסִלִּים
 ק' ח'). ע"י וְהוּא יִפְדָּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרוֹתָיו (שֵׁם ק"ל ה'): וְכָל זֶה הוּא לְשׁוֹן
 פִּזְיוֹן ר"ל שִׁנְחָל הֵם אֵת עֹז ע"י פִּזְיוֹן וְנִמְנֵה הֵם נִפְסִים בְּזִימְרוֹת וְהוּא מִלְּ

וַיֹּשְׁבֵי הַתְּבֵל : ב וְהַמִּפְקֵד הָיָה הָרָאשׁוֹן הָיָה בְּמִשׁוֹל קוֹרִינוֹס
בְּאֶרֶס : ג וַיֵּלְכוּ כֻלָּם לְהַפְקֵד אִישׁ אִישׁ אֶלְעִירוֹ : ד וַיַּעַל נָם
יוֹסֵף מִהַגְלִיל מֵעִיר נֶצֶרֶת אֶל־יְהוּדָה לְעִיר דּוֹד הַנְּקִרְאָת בֵּית־לָחֶם
בְּאֶשֶׁר הָיָא מִבֵּית דָּוִד וּמִמִּשְׁפַּחְתּוֹ : ה לְהַפְקֵד עִם מָרְיָם אֲרוּשְׁתּוֹ
וְהָיָא הָרָה : ו וַיְהִי בְּהַיּוֹתָם שָׁם וַיִּמְלְאוּ יָמִידָה לֵלְדָה :
ז וַתֵּלֶד אֶת־בְּנָהּ הַבְּכוֹר וַתִּתְּלֶהוּ וַתִּשְׁמֶם אָחֻז בָּאֲבוֹס כִּי לֹא

והמה גם אל ויליאום כנצורתו כנחמתו וימלך במלכותו כ"ו שנה : ויום תחלת מלכותו
היה ר"ח אלול וקראו שם המלך אדוניסטוס על שמו : והיה חסיד ואוהב נאמן לשראל ועל
פיו מלך הרודוס הגדול ל"ז שנה ובדעותיו בנה את הסינל אשר בירושלים (אשר הסמינו
לכנעונים) וחדש פי שנים בפינו וגדלו בדרך ודומה וגבה : וגם מעשה הוא נעשה ביום הרודוס :
לפקוד את כל יושבי התבל : לדעת את מספר העם בכל עיר ועיר : וכן עשה דוד
שנים אל יוצא שר החיל לשוט בכל שבטי ישראל וכן ועד דוד שבע לפקוד את העם כדי שידע
את מספרם (שמות' ז' כ' כ"ד) : ועמין כל התבל הוא כל הארצות תחת ממשלת הרומים
כמו ושאוול תקע בשופר בכל הארץ (א' כו' י"ג) : וזוהי בשושים על פני כל הארץ
(שם ל' ט"ז) : וכן וכל הארץ באו מצרימה (בראשית מ"א כ"ז) : (ז) קורינוס :
הוא המכונה פוליאוס זולפציאוס קורינוס ושועי הרומים : ומאז בספר י"ח מן הקדמוניות
של יוסף הכהן שהיה נשלח מן הקיסר אדוניסטוס להגמון על ארס ולפקד על יהודה
ביום ארקילוס אחר שהגלה ארקילוס מולכותו : וכשלא לרומא וחשם לבדאנה עיר
בגליא רחוקה שם בגלות : וגם בימים האלה יצא דבר הקיסר להפקד העם אבל זאת
קדם לכן היתה : (ג) וילכו כלם : כל יושבי יהודה ומשפחותיהם : איש איש לעירו :
לעיר נחלת שבטו כי כן היה דרך מלכי ישראל לפקוד את העם לשבטים למשפחות
ולביתים : ואע"פ שדרך הרומים לא כן היה אלא שספרו את עמם בכל ארץ וארץ ומדינה
ומדינה ח"ו מפני שהיו יהודים נפוצים בעת ההיא בכל יהודה ומסביב חי אפשר היה
לחמטם על דרך אחר לכן היה צריך שילך כל אחד לעיר נחלת שבטו : (ה)
להפקד עם מרים ועו : גם ומכאן כלום שאף מרים ממשפחת דוד היתה : שאם לא כן
בדלחי הלקו הלכה לעיר מנחלת שבטו ולא לבית לחם לעיר דוד ממשפחת יהודה כי היה
צריך שילך איש איש לעירו ככ"ל : (ז) ותלד את בנה הבכור : כל זכר פטור מחס
נקרא בכור לפיכך מלת בכור נאמר בצירוף על הבנים שאינם בכורים כמו ראובן
נקרא בכור ישראל בבחינת אחיו הטובים אחריו כ"ש בכורי וראשית אוני (בראשית מ"ט)
חולתם : ונאמר גם מלת בכור לא בצירוף על אחים שקטנם מוחמו אלא מפני שהגא
פטור מחס שלא טלד אחד לפניו כמו וכל בכור ארם בבנין תפדה שמות י"ג י"ג ב' א"א
הוא לאדם לדעת אם טלד אשתו עוד בנים אחר לדעת את הבכור ואע"פ כן נקרא
הראשון בכור בין שטלדו אח"כ בנים אחרים בין שלא טלדו : וכן הוא עוד יסוד הוא
שיקרא אחים את בנו הראשון בכור ויעש עליו ככל משפט הבכורה אע"פ שלא טלדו
לוי יותר כל ימי חייו : ולפי עמין היה נאמר גם כאן בנה הבכור : ר"ל בנה הראשון
אשר לא טלד לפניו אחר : ובה תפול חזק ראיה האומרים שנראה מה כי היו למרים
עוד בנים אחרים מפני שלא יקרא הבכור אלא בצירוף אחיו הטובים אחריו והם
יעקוב יוסף שמעון ויהודה : והוא טעם נמוך כנגד ביאור פסוק מלת בכור שאפי' שמוקדם
של בית דבן יודעים : כי טעם מלת בכור גם על יתר שאת הכן הוא הטלד בראשונה
לא ע"ש הבנים שילדו אחריו : וכמוהו בני בכורי ישראל (שמות דל' ז') ואפרים בכורי

בְּהֶמוֹן רַחֲמֵי אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר פָּקַד אֹתָנוּ בָּם בְּיִשְׁחָר מִמְרוֹם : עַשׂ
לְהֹאִיר לְיוֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ וְצִלְמוֹת לְיִשְׁר אֶת־רַגְלֵינוּ בְּדֶרֶךְ שְׁלוֹם : פ
וַיַּגְדֵּל הַיָּלֵד וַיִּתְחַזַּק בְּרוּחַ : וַיְהִי בַּמִּדְבָּר עֲדֵיּוֹם הָרְאֹתוֹ אֶל־יִשְׂרָאֵל :
ב א וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיֵּצֵא דָבָר הַקִּיסָר אוֹנוֹסִטָמוֹס לִפְקֹד אֶת־כָּל־

לְסֻגְלוֹת וּלְכָן יִשׁוּבוּ כִּי שִׁסְלְמוּ לָהֶם פְּשִׁיעִים : (עַתָּה) בְּהֶמוֹן רַחֲמֵי : כְּלוּמָר כֹּל
זֶה לֹא עָשָׂה בְּשִׁלְטֹנוֹ וּבְשִׁלְטֹנוֹ חֲסִידֵי וּבְחֻמְיוֹ הַכְּבוֹדִים וְסוּמִים עֲלֵינוּ כְּבִיבֹל
כְּאֵשֶׁה כְּעֵינִן כִּי נִבְמָרוּ רַחֲמֵיהָ עַל בְּנֵה (מַלְכִּים א' ג' כ"ו) : וְכֵן הוּא אוֹמֵר עַל־
כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֶרְחָמֵנוּ נָא : ה' (יְהוָה ל"א) : וְהוּא עַל־לְמַעֲנֵי אַעֲשֶׂה (יִשְׁעִיהָ
מ"ח) : בֵּן שִׁחָר מִמְרוֹם : הוּא כִּימִי לְחַלֵּךְ הַמַּשִּׁיחַ לְפִי שֶׁהַמַּשִּׁיחַ הוּא ה' דָּקָמוּ וְהוּא
אוֹר הַכְּבוֹד אֲשֶׁר יוֹרָח עַל יִשְׂרָאֵל כִּי בָא אוֹרָךְ וּכְבוֹד ה' עֲלֶיךָ וְרַח (יִשְׁעִים ס')
וְכֹאמֹר וְעֲלֶיךָ יוֹרָח ה' וּכְבוֹדוֹ עֲלֶיךָ יִרְאֶה (מִדְרָשׁ דִּילִקוּט בְּסִימָן הַסֵּה עֵינַי עָלָיו
וְגַם זֵיל וְקָרִי כִּי נִפְסָק וַיִּשְׁלַח מַעַל יִצְחָק בְּנוֹ) : וְהוּא אוֹר הַגְּדוֹל הַסֵּה אֲשֶׁר יוֹרָח
כְּאוֹר הַבּוֹקֵר לְיִשְׂרָאֵל הַיּוֹשֵׁבִים בְּאֶרֶץ צִלְמוֹת בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם בְּזֶל שְׁעָרֵי מוֹת בְּזֶל אֶלְפִי
כִּדֵּי לֵלֵךְ אֶלְפִי אֶחָד אֶחָד וְלֵלֵךְ כֵּן מוֹרֵה וְלֵלֵךְ מוֹרֵה מוֹרֵה אֶלְפִים
חַיִּים עֲרוּסִים בְּזֶל וְשׁוֹרֵה מְדַבְּרֵי הַבֵּל וְשׁוֹרֵה דְּבָרִים חֲכָמִים וְשׁוֹרֵה אֶחָד : וְהוּא
יֵגִיחַ חֲכָמִים חֲשָׁן הַגְּלוֹת וְחֹשֶׁן הַגְּלוֹת חֲשָׁן דְּרָכִים דְּרָךְ לָהֶם הִרְעָה לְהוֹת כֹּלֵם כּוֹסֵם
וְחֹשֶׁרֶת אֶלְפִים : וְהוּא יִהְיֶה לָהֶם לְאוֹר עוֹלָם (יִשְׁעִים ס') לְשׁוֹם דָּקָה לְהִנֵּי דָקָה
בְּיוֹם הַיָּד ע"פ חֹה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ צִדְקִינוּ (יְהוֹשִׁעַ כ"ו) : וְלֹא לֵב יִשְׂרָאֵל יִרְאוּ
בְּחֹזֶק שֶׁל הַמַּשִּׁיחַ ע"פ הַפְּסוֹק כִּי עֲמָךְ מִקּוֹר הַיָּיִם בְּאוֹרָךְ נִרְאֶה אוֹר (מַלְכִּים ל"ו)
כְּלִימָתָא בְּחֻמְדָּנוּ שֶׁל ר' חֲשִׁי הִרְשֵׁן אֶלֵל גַּם אֲחוּמֹת הַעוֹלָם אֲשֶׁר בְּחֻמְךָ חֲשִׁיעִים
וְיִשְׁשׁוּ בְּחֻשָּׁן כְּעוֹרִים בְּלֵעִי הַכִּי עָרִם וְהַלְלֵם יִשְׁנוּ וְחֹזֶק כִּי וְהַלְלוּ גוֹיִם לְאוֹרָךְ
(יִשְׁעִים ס') : וְכֹאמֹר (שֵׁם מ"ט) וְנִתְחַדֵּךְ לְאוֹר גוֹיִם לְהוֹיֹת יִשְׁוֹעִית עַד קֶצֶה אֶרֶץ :
וְעֲלֶיךָ אוֹר הַכְּמוֹת (שֵׁם מ"ז) וְאַתָּה לְבָרִית עִם לְאוֹר גוֹיִם : וְה' (שֵׁם ד') בֵּית
יַעֲקֹב לְכוּ וְנִלְכְּהָ בְּאוֹר ה' : (עַתָּה) לְהֹאִיר לְיוֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ וְצִלְמוֹת : ע"ד הָעַם
הַהוֹלְכִים בְּחֻשָּׁן רְאוּ אוֹר גְּדוֹל יוֹשְׁבֵי בְּאֶרֶץ צִלְמוֹת אוֹר נִגַּה עֲלֵיהֶם (יִשְׁעִים ט')
גַּם עַל הַגִּיִּם שְׁחִיעִים קָרָם לָכֵן בְּחֻמְךָ כְּחֹמֶר : בְּדֶרֶךְ שְׁלוֹם : ר"ל בְּדֶרֶךְ הַסֵּה אֲשֶׁר
כְּשִׁי בֹר אֶת הַסֵּה בֵּין הַסֵּה וּבֵינֵינוּ : כְּמִשֵּׁי וְהִיחָה מַעֲשֶׂה הַצְּדָקָה שְׁלוֹם וְעִבּוּדֵי הַצְּדָקָה
הַשְׁקֵט וְכֻסָּף עַד עוֹלָם (שֵׁם ל"א י"ז) : (פ) וַיִּתְחַזַּק בְּרוּחַ : בְּרוּחַ הַקִּיסָר : וַיְהִי בַּמִּדְבָּר :
הוּא מְדַבֵּר זֵיף וְעֵינֵי נָדִי : וְעַתָּה כֵּן כִּי לְפָנֶיךָ אֶת עַמּוּס מְדַבֵּר הַעוֹלָם וְלִשְׁמֵךְ בְּיוֹמָה
צִעֲבוּדָה הַסֵּה מִדְּרַךְ הַכְּבוֹדִים : עַד יוֹם הָרְאֹתוֹ : עַד יוֹם שֶׁהָרָאָה אֶת עַמּוּס לְחֻלְמוֹת
אֶת פְּקוּדָתוֹ עֲלֵיהֶם כְּדֵבִי הַמִּלְחָמָה אֶל אֲבִיו קוֹרֵם הַחֹזֶק בְּזֶמֶן אוֹר כִּכֵּל :

ב (א) וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם : כְּשִׁלְהָ אֶלְפִים אֶת יוֹחָן בֵּנֵה וְחִידִים עֲדִיךָ וְעֹבֵדֶת :
הַקִּיסָר אוֹנוֹסִטָמוֹס : הוּא הַכְּקָרָה גַם אֶקְטָדִיִּים וְכַסְפֵּי יוֹסִיפֹן אֶקְטָדִיִּים בֵּן
אֶחָד וְיִלְיָאֵם הַקִּיסָר הַרְשָׁן : וְכֹאמֹר כְּסָר יוֹלְיָאֵם חֲשִׁי בְּנֵי מוֹרְחִים קְאִיסָרִים וְכֻסָּפִים
הַמִּתְחַזֵּק הוּא בְּכָה חֵיל לְכָקוֹם אֶת דָּוִד דָּוִד חֵיל הַרְשָׁעִים הַלֵּל : וְהִי הַמִּלְחָמָה גְּדוֹלָה
בְּיָמָיו וּבֵין הַמִּלְחָמִים כִּי יִהְיֶה גְּדוֹלִים רַבִּים מוֹרוּחִים הִתֵּם עִמָּם : וַיִּתְחַזַּק אוֹנוֹסִטָמוֹס וַיַּגְדֵּל עַל
אֲרִיבֵי וַיִּקְטֹּל וַיִּחַלֵּץ לְקִיסָר מִתַּחַת דָּוִד : וְכֹקָרָה בָּשָׂם כִּימִי אוֹנוֹסִטָמוֹס עַל דָּבָר שֶׁהוֹסִיף
חֲמִלָה עַל כָּל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו בְּחֻמְתּוֹ : וְעַל כֵּן נִקְרָאוּ כָל מַלְכֵי רוֹמַי עַד הַיּוֹם הַסֵּה
אוֹנוֹסִטָמוֹס עַל שְׁמוֹ כְּלוּמָר שֶׁהָיוּ אֶת גְּבוּלֵי הַמַּלְכּוּת כְּאוֹנוֹסִטָמוֹס וְקִיסָר נִקְרָאוּ ע"פ
יִלְיָאֵם : וְהוּא הִיחָה חֲכָמָה הַכְּבוֹדָה וְהַמְּסָפֶר כְּדוּרֵי וַיֵּשֶׁב חֲשָׁן עֲבוֹר שְׁמִים לְרוֹמִים :

תמצאו עולל מזהרל שכב באבוס: יג ופתאם היה עם
המלאך המון צבא השמים מהללים את האלהים ואמרים: יד
כבוד לאלהים במרומים ובארץ שלום ולבני האדם רצון: טו
ויהי כאשר עלו המלאכים מעליהם השמימה ויאמרו האנשים
הרעים איש אל רעהו • גלכה נא עד בית לחם ונראה את הדבר
הזה אשר היה את אשר הודיע לנו יהוה: טז וילכו חיש וימצאו
את מרים ואת יוסף ואת העולל שכב באבוס: יז ויראו וידועו
את הדבר אשר נאמר אליהם על הילד הזה: יח ויתמהו כל
השומעים על האמור אליהם על פי הרעים: יט ומרים שמרה את
כל הדברים האלה ותהנה בהם בלבה: כ וישבו הרעים ויכבדו
ויהללו את האלהים על כל אשר שמעו וראו כאשר נאמר
אליהם: כא וכאשר מלאו שמונה ימים למול את הילד
ויקרא שמו ישוע כאשר נקרא על פי המלאך מרם הזה
בבטן: כב ובמלאות ימי טהרתו כפי חזרת משה העלו אותו

פרקית לכל הקוסיות וטענות הנאות פסוקים: (יג) מהללים את ה' ע"ז קל
דמשבחן דחשאי: (יד) כבוד לאלהים במרומים: כעס דהבו דה' כבוד ועז
(תהלים כ"ט): וכן הוא חומר כי לשבח הן כבוד (שם קט"ו): וכל זה ע"ז רנו שמים
כי עשה ה' וגו' כי גאל ה' יעקב (ישעיה מ"ד) פצחו חרים רנה כי נחם ה' עמו
(שם מ"ט): ובארץ שלום: כמו שלום על ישראל (תהלים קכ"ח) שאף לשון דרכה
אז הוא כענין בימיו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח (ירמיה כ"ג) כלומר מעשה
תהיה שלום בלחן חפני שכל זה הסקרא שר שלום ככתוב בו ודבר שלום לגוים ומשלו
מים עד יום וגו' (זכריה ט' י') והשלום הזה תהיה מעשה הדקק של והידה מעשה
הדקק שלום ועבדת הדקק חשקט ובטח עד עולם: וישב עמי בנוה שלום
וגו' (ישעיה ל"ג): והדקק בזה לעולם ע"י השמיה ע"ז להביא צדק עולמים (זמחל ט'):
ולכן יקרא גם שמו של השמיה ה' צדקנו להודיע חומצני לפי ששני הדקק חשקט גל יור
כחומר דעקרים ב' פרק כ"ח: חסו שלום בארץ: ולבני האדם רצון: ספק מה שכתוב
שם ה' לא רצם (ירמיה י"ד י') ואינני רצם (שם) אין לי חפץ בכם (מלכים ח'): והטעם
לפי שזה זה שאל' ב' בחירי רצתה נפשי (ישעיה מ"ג) ולהביא צדק עולמים ככ"ל:
לפי שחפץ ה' בזה הצדק והצדק לרבים ועונתם הוא סכל (ישעיה כ"ג): חזקף לה מה
שנאמר למעלה בסיון ח' פסוק ל' שם חסר עיין שם: (ת) וידועו את הדבר:
לשמועים גם ולשומעים עליהם: (יט) שמרה: כמו ואביו שמר את הדבר
(נחמיה ל"ז) כפנה חסות בלבה ונפתה מתי יצאו כמו שפירש ואלך: ותהנה בהם בלבה:
ר"ל היתה חשבה ומתנוככה בהם תמיד וחמרה בלבה מה יהיו חלה אז מה יהיה סוף
כל זאת: והוא כענין עם לבבי אשיחה (תהלים ע"ה) נפלאותך אשיחה (שם מ"ה)
אשיח בחוקך (שם ט'): ומעידאטורי בל"ע: (כא) כאשר נקרא על פי המלאך:
ככתב בספר מתי סיון ח' פסוק כ"ח ועיין גם מה שכתבנו למעלה בסיון ח' פסוק ל':
(כב): ובמלאות ימי טהרתו: שני טהרתו חסות ללם וחמרה ללם ומה סן: כחזרת

לוקס ב כ"א

יהיה להם מקום בפלון: ה ורעים היו בארץ ההיא לגנים
בשדה ושומרים את עדריהם באשמורות הלילה: ט והנה
מלאך האדון נצב עליהם וכבוד יהוה נגה מסביב להם. וייראו
יראה גדולה: י ויאמר אליהם המלאך. אל תיראו כי הנני מבשר
אתכם שמהה גדולה אשר תהיה לכל העם: יא כי ילד לכם היום
מושיע והוא המשיח האדון הלא בעיר דוד: יב וזה לכם האות.

הוא (יחזקאל כ"א ט') שאל לשון חנה ואסנה וגדולה ע"י בכור אתננו עליון למלכי ארץ
(ספלים פ"ט כח) כדדרשו נחמיה ונח על הסקוק הם נב' בא נפסוק קדש לי כל בכור:
ח"ל ר' נתן אומר אמר הק"ה למשרה כשם שעשיתי יעקב בכור שנאמר בני
בכורי ישראל כן אני עושה למלך המשיח בכור שנאמר הוא יקראני אבי אתה
אלי וצור ישועתי אף אני בכור אתננו עליון למלכי ארץ לעולם אשמו לו חסדי
ובריתי נאמנת לו ושמתי לעד ורשו וכסאו כימי שמים (דס פ"ט): ומה שחזקו אש
זל נפיו בעל חזקו חמונה כדאיה לדבריו חוה שחזר בנתי י"ג כ"ס שהתחמו
הימים והתפללו על חטאי יאוע הגדולים ואחרו הלך הוא בן חרש עיניו וסס אחר
חיים ואחרו יעקב ויוסי ושמועון וגו' ח"כ מוכח לפי דעתו שילס חיים עד כסס אחר
ישוע הוא ראית הכל כחז וסקר כאשר תראה לקמן בספר הזה בסיומן ח' פ' י"ט
כי שס אענה כסיל כאולתו: וותחתלו: וועמן ותחתל לא חתלת (יחזקאל
ט"ז) שפרשו חסדש וקדשו שחלפין ומחשפין את הולד ומעטפין ומחתלן אותו
בחתלת נחיש וקדשין אותו לתקן יצריו ולשרם פאש"י ארי כל"ע: באבום: הוא כל
חלל שאוכלים חומו הסחמות: כי לא היה להם מקום: ר"ל לא היה מקום לחלל
לשבת על המשבר כי אין דרך האשה לשבת על המשבר וללדת לעיני כל בני אדם
כ"א נצנעה: (ח) ורעים היו בארץ ההיא: דית לחם היה כלס חסקס ומרעס
הסחמות כח"ס לרעות את צאן אביו בית לחם (שחזק ח' ס' ט"ז): ושומרים
את עדריהם באשמורות וגו': סס שלס חלקי הלילס כי שלס חסחורות סיי הלילס
חליבא ד"ר חליעור ורב יחזק בר שחזל חסחיס דרב ורבי נתן דרכות ג' ע"א וע"ב:
ואח מכן חסחורות. חלפס דישרל קדס חרבן דית שר' חלל לחס זאת חלקו הלילס
ל' חסחורות. לפי סדר הסחחיס: לפיכך פלגי סס סרבן ואחחיס חרב חסחורות סיי
הלילס: ושומרים באשמורות: הוא מעמן על משמרתו אעמדה (חזקוק ד') ועל
משמרתו אנכי נצב כל והלילות (ישעיה כ"א ח'): (ט) מלאך האדון: הוא
נגחלל הסכר. לחעלה נס' ח' פסוק כ"ו: נגה: וחלון אור נגה עליהם (ישעיה ט'):
וכחמו ונגה לו סביב (יחזקאל ח') והחצר מלאה ארץ נגה בכור ח' (סס י'):
(ו) לכל העם: לא לבד ליסחיס כ"א לכל הסס כח"ס והחברכו בורעך כל גויי הארץ
(גדלשית כ"ב י"ס וכו') אליו גוים דדרשו (ישעיה י"א): ע"י ונתתיך לאור גוים לחיות
ישועתי עד קצה ארץ (סס ח"ט ו') כי כל החחיס לחחיס דפיהס ובחעשחיסס וכלסס וישעס
ויחלסס כדלחיס בחחשו של ר' חסס חרשן ד' חקן וכתבסו: בחקס. אחר עיין סס
(יא) ילד לכם: כמו בעבור זה עשה ח' לי (סחומ י"ג) כפירוש רש"י סס: מושיע:
חשוס שדחיו מושע יסדס (יחזיה כ"ג) ולפיכך שמו ישוע ככ"ל: בעיר דוד: הוא דית
לחם כי חסער סחיס יסל לסוס חושל דישרל ככבוסת חיסס בסיומן ס': חסו חסחיס
בן זה לעת רש"י ורד"ק ושאר הספרים: ועיין נס על העמן סס בסקדסס כי סס

יְשׁוּעָה רְאוּ עֵינַי : לֹא אֲשֶׁר הִכִּינוֹת לִפְנֵי כָּל־הָעַמִּים : לֵב אֹר
לְהֹאִיר לְגוֹיִם וּכְבוֹד יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ : לֵב וַיִּתְּמָהוּ יוֹסֵף וְאִפּוֹ עַל הָאִמּוֹר
עָלָיו : לֵב וַיִּבְרַךְ אֹתָם שְׁמֵעוֹן וַיֹּאמֶר אֶל־מְרִים אִמּוֹ . הִנֵּה זֶה נָתַן
לְמַכְשׁוֹר וּלְמִקִּים רַבִּים בְּיִשְׂרָאֵל וּלְאוֹת מְרִיבָה : לֵב וְגַם
בְּנִפְשָׁךְ תַּעֲבֹר חֶרֶב לְהַחֲלֹל מַחֲשָׁבוֹת לֵב רַבִּים : לוֹ וַתְּהִי

וכמוך השועה ללחם לפי שמונו בזה כח"ש כי קרובה ישועתי (שס כ"ט) : ועיין
גם בסקודת : (לז) לפני כל העמים : ע"ד הודיע ישועתו לעיני הגוים וע"ד ראו
כל אפשר ארץ את ישועת אלהינו (תהלים ז"ח) : (לב) אור : וזו מה שכתב
ע"י ישעיה ונתתך לאור גוים להיות ישועתי עד קצה ארץ : (ישעיה מ"ט) וכלומר
והלכן גוים לאורך (שס ס') : וכל הפסוקים האלה מדברים על המשיח כמו שביארנו
למעלה : להאיר לגוים : המשיח יאיר את עיני העיון ויבשרו ומגלילהם ויכירו את ה'
אלהי ישראל ויבשרו וילוו על דעת יעקב ויעצמוהו שכן אחד אז יב' פאר וכבוד לישראל
על שפלא ותרעם איש כזה יקורא גוים להסתפח במחלת ה' : וזהו מה שכתב הכביא
ביום ההוא (לחיות המשיח) יהי צמח ה' ר"ל המשיח כד"ל איש צמח שמו (זכריה ו')
לצבי ולכבוד ופרי הארץ שהוא ג"כ כינוי למלך המשיח לגאון ולתפארת לפלישת ישראל
(ישע' ל' ז') עיין צפי' ר"ק : וכן כומר ע"י הכביא ונתתי בציון תשועה לישראל
תפארתו (שס מ"ו ו"ג) ואף ע"ד ולתתך עליון על הגוים אשר עשה לתהלה ולשם
ולתפארת (דברים כ"ו) ואומר והיתה לי לשם ששון לתהלה ולתפארת לכל גויי הארץ
אשר ישמעו את כל הטובה אשר אנכי עשה אותם ופחדו ורגזו על כל הטובה ועל
כל השלום אשר אנכי אעשה לה (ירמיה ל"ג פסוק ט') : (לז) הנה זה : מורה
היה על הילד אשר עדיין על זרועותיו : נתן למכשור ולמקיים : ר"ל יקם וישיע
לחמאמיים ולסבועים זו ודוים במלכותו ולאחרים אשר יואסו בו יב' למכשול : וזהו מה
שכתב דהי' למקדש (כלומר לחמון חזק ולעזר) ולאבן נגף ולצור מכשול לשני בתי
ישראל לפח ולמוקש ליתשבי ירושלים : וכשלו בהם (באבן נגף וצור מכשול) רבים
ונפלו ונשברו ונקשו ונלכדו (ישעיה ה' י"ד ט"ו) : לשני בתי ישראל הם ראש גולה
שנבדל וכשיא שגורן ישראל : כדאיתא בפרק רביעי דסנהדרין דף ל"ח ע"א ח"ל יהודה
וחזקיה בני ר' חייא הוו יתבי בסעודה קמי רבי ולא הוו קא אמרו ולא מידי
(ר"ל לא דברו דבר מדברי תורה וסודותיה אשר קבלו מפי אבותיהם ודבר בקבלה)
אמר להו (ר"ל רבי חייא) לא לעבדו ומשרתו העומד לשמשם) אנברו חמרא אדרדקי (ר"ל שימן
לפיהם יין הדבר לשמות עד שיגבור היין עליהם וישחמו) כי היכי דלימרי מלתא (כדי
שיאמרו דבר) : כיון דאבסום (אחר ששתו וכשחמו) פתחו ואמרו אין בן דוד בא עד
שיכלו שני בתי אבות מישאל ואלו הן ראש גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישראל
שני והיה (פי רש"י מושיעם של ישראל) למקדש ולאבן נגף ולצור מכשול לשני בתי
ישראל : אמר להם בני קוצים אתם מטילין לי בעיני : אמר לו ר' חייא ר' אל
ירע בעיניך יין נתן בשבעים אותיות (ר"ל ציממתיא ע') ופוד נתן בשבעים אותיות
בכנס יין יצא סוד ע"ב : ולאות מריבה : ולשון ריבה כמו ותפלשני מריבי עמי
(שמואל ז' סימן כ"ז) וירב העם עם משה (שמות י"ז) : ר"ל יריבו וימנעו וימנעו
עמו ממיד ולא ימו לחנם לשמוע אליו : (לה) בנפשך תעבור חרב : רמז לזכר
שהי' למרים ביום שיתלו את בנה את ישוע ואף כאלו תעבר חרב חדה צתוך לבס :

ירושלמה להעמידו לפני יהוה: כג ככתוב בתורת יהוה
שכל זכר פטר רחם יקרא קדוש ליהוה: כד ולכבוד
זבח כאשר נאמר בתורת יהוה. שתי תורים או שני בני יונה:
כה והנה איש היה בירושלם ושמו שמעון והוא צדיק
החסיד ומחכה לנחמת ישראל ורוח הקדש היתה עליו: כו ויגלה
לו ברוח הקדש כי לא יראה מות במרם יראה את משיח יהוה:
כז ויבא ברוח אליהו הכל. ובהביא הילדים את הילד ישוע לעשות
עמו כדבר התורה: כח וישארו בורעותיו ויבך את האלדים
ויאמר: כט עתה ארני תשלח את עבדך בשלום כדברך: ל כי

משה: כי על ידו היה השם טהור וזה שילח זכר אחר ארבעים יום שהם ימי
דמיון שלשים יום ושלשת ימים חשב בדמי טהרה (ויקרא י"ג): ועוד שילח
הוא עומד לפני ה' ופדיון נפשו ויד הסבך כדי להוציאו מחלל הקדש של כי לי כל בכור
(במדבר ג'): ולפי זה טהרת הילד כמו כקדו וטהוריו החזק אשר עליו: (כג) ככתוב
בתורת ה': וסבך כבוד שמו י"ג קדש לי כל בכור וגו': פסוק י"ג והעברת כל
פטר רחם לה': וכיולד נסם בפסוקים אחרים: (כד) כאשר נאמר: כל תורה
ובמלאות ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתי לעולה וגו': שתי תורים
הוא קרבן עמי כמו שאמר שם ואם לא תמצא ידה דר שרה ולקחה שתי תורים או
שני בני יונה וגו': והם בדברים האלה ג"כ ראוי בדרה להם שאמרנו לחמלה שמים ומשנת
המים היתה כיוסף: שאם לא בן אלה שיהיה משנת לוי לא הסתכלה לפדות את נכס ויד
הפסוק כי צדי הסתכלים ולחם פטורים וחמדות פדיון הבן כדוע לכל: (כה) ושמו שמעון:
ו"א שהוא שמעון הצדיק הסבך בתלמוד: ואינו נכון כי הוא חת שנים רבים קודם לזה
ובעל הוססין כתב שם רבן שמעון בן הלל סבך כשיא ישראל כדצו: ועליו הדין:
והוא היה צדיק: ו"א וי שיה' הסבך מעד עליו שיה' נאמר ודאי ורוח: חקדש
היה בו: ומחכה לנחמת ישראל: ר"ל על המשיח כי בימי יסור אלהים ונחם את
עמו ינחם ציון וכל חרבותיה: (ישעיה סיון ח"ט וסיון כ"א) יחבק אבליהם לששון
וינחמם וישמחם מיגונם: (ירמיה ל"א): ולפי כן אמרו בחלק שמו של המשיח הוא מנחם
של כי רחוק ממני מנחם משיב נפשי (איכה ח'): וטעם נחמת ישראל ע"ל לשון
המרגע ידמיון ל"א פסוק ו' חולקתון בארעא דישאל דהו מחמדן לשני נחמא:
וכל כן גזלה היתה ציון הים תשוקת כל הצדיקים לנחמת ישראל עד ששבעו בלשון
כחמה אף לאחר כן: צדק וצדקות האלה דף ח"ר ע"ל א"ר אליעזר בר צדוק אראה
בנחמה אם לא ראיתי וכד: (כו) ויבא ברוח: ר"ל על התעוררות הרוח אשר
הצטוו לנחמה: ע"ל ויציאני ברוח ה' (יחזקאל ל"ז): ובהביא הילדים: יוסף בקדש
אצרו של ישוע לא חזר העולה אלא לפי שגלו כי בן דוד המלך לקדש את המגל
אצרו: והוא ע"ל מה שפרטו בסנהדרין צדק כהן המגל דף י"ט ע"ל צדיק הפסוק ואת
חמשת בני חייכל שנתנו לגבעונים (שמואל ב' סיון כ"א) וכמו: (שם סיון ו') ולמיכאל
בת שאול לא ה' לח ולד עד יום מותה ותירצו חירצו ויחלל נאולה ולפיכך נקראו
על שם זה: וחסיק שם שכל המגל לו מכלכל ילד בעון דמיון נקרא על שם שמו
שם: (כט) כדברך: חוסב לפסוק כ"ל לנלתי ראות שמוע עד כי יראה את משיח
ה': (ל) ראו עיני: כטעם וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו: (ישעיה כ"ב):

הַשְׁמָעִים אֹתוֹ עַל־חֲבוּנָתוֹ וְעַל־מַעֲנָתוֹ : מַח . וַיִּתְמַהוּ בְּרֹאשָׁם אֹתוֹ
וַחֲאָמַר אֵלָיו אֲמָן . בְּנֵי כוֹה־זָאֵר עֲשִׂיתָ לָנוּ . הִנֵּה אָבִיךָ וְאָנִי
בְּקִשְׁנוֹהָ בְּמִדַּת רוּחַ : מַטְ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם . לָמָּה בְּקִשְׁתֶּם אֹתִי .
הֲלֹא יָדַעְתֶּם כִּי עָלַי לְהִיּוֹת בְּעֲנִינִי אָבִי : נ . וְלֹא הִבִּינוּ אֶת־הַדְּבָר
אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם : נֹא וַיֵּרֶד אֲתָם וַיָּבֹא אֶל־נִצְצָרֶת וְסָר אֶל־מִשְׁמַעְתָּם .
וְאֲמָן שָׁמְרָה אֶת־פְּלִדֵּי־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּלִפְנֵי : נב וַיִּשְׁעוּ הַלֹּדֶה וְגִדְל
בְּחֻכְמָהּ וּבְקוֹמָהּ וּבְחַן גַּם עִם אֱלֹהִים וְגַם עִם אֲנָשִׁים :

ג א וַיְהִי בִשְׁנַת חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה לַמַּמְשָׁלָה טִיבִירִיּוֹם הַקִּיסָר בְּהִיּוֹת פְּנִמְיוֹם
פִּילָטוֹס פָּחָה בִּיהוּדָה וְהוֹרֹדוֹס מַטְרָרְכִים בְּגִלְיָל וּפִילָפּוֹס

(תהלים ח' פסוק ט"ז) : (וח) במדת רוח : נצער ויגן ומכאוב לב כמו- במר נפש
מספר מר (ומחזקל כ"ז) : (וט) למח בקשתם אתי וגו' כלומר לא הייתם צריכים
להצטער בשבילי ולבקשני במכאוב לב הלא ידעתם וגו' : בעניני אבי : ר"ל צריכל כי
מלת אבי שב אל השם : והצריכל נקרא בית ה' כמ"ש בנדה את בית ה' : יסד את
בית ה' (ומלכס' ח' סיון ט' וסיון ו') : והיא תשובה לנצרי חמו : כי היא חומה שבקשה
חומר ולא ידעה צדקה מקום הוא : ועל זה השיב ואמר שעליו להיות במקום וצדקה
אצלו כדי למלכות רצונו : חמו מה שאמר הכהן ופתאום יבא אל היכלו האדון אשר
אתם מבקשים (ומלכס' ג') : (כ) לא הבינו : לא ידעו לכך עומקם של הדברים :
(כא) וסר אל משמעתם : כבדו כל מה שאפשר כחיוצ הילדים : כאשר גם יתם
יו- עם יוסף לעזור באומנותו בכל חיינו עזר ככתוב במזמור סיון ו' : והיא תשובה
לאומרים כי סודר ומורה ה' : ואמרה שמרה וגו' : כי עדיין לא שבעה את דברי המלך
אלה וראתה סומכים רבים וטובים המורים על אמתת הדבר : (כב) וישוע הלך וגדל
וגו' : הוא ע"ד מה שכתב והנער שמואל הלך וגדל ושוב גם ע"ד וגם עם אנשים :
ג (א) טיביריום הקיסר : הוא הקיסר העליון אשר מלך צרומי בחזקה : וישב על
כסא מלכותו אחרי מות הקיסר החסיד אונקטוס : ולא הלך בדרכי אונקטוס
כי ה' איש רע ורשע והרבה לעשות נבלות לא לבד ביסודו כי אף בכל ארצות מושלתו :
פאנשיום פילטוס פחה ביהודה : כך כתבו גם ביוסיפון בספר ה' סיון ח"ד : ששלח
טיביריאוס את פילטוס שר- צבאו לירושלים וכלם דומותו ציו : וכאשר בקש להביא הכלם
העיר והמקדש העם מלכוד צו אל העיר : ויקצוף פילטוס על עם יהודה ורבים מחבשי
עיר ירושלים הומית בחרג וכו' : הורדוס : הוא הורדוס המוכנה גם אכנופס צו של
הורדוס הגדול המכר למועלה וטול- לו מחשבו הירושלמית : ואחר מות אחיו ארקליס מלך
על ישראל : וגם הוא הרשיע לעשות מכל אשר לפצו ולא עזר תועבה אשר לא עשה :
לקח אשת פליטוס אחיו בעדו חו לאשה והיו לה בנים מחמו : הרג רבים מחמו
ישראל וכו' : וימלך י"ח שנה על ישראל : שר : וכבר יען המלך הורדוס הגדול בחיו
בעצמו ובעצת חשפט הקיסר אונקטוס להמליך אחר מותו על מושלת וחלבו את
שלשת בניו ולהיות שלשתם חברים במלכותם על ישראל : דהיינו אנטיוכוס המכר
אח"כ שלח יתה חמו מושפחה יקרה יקח פי שנים כחשפט הכורה והלכסמר
וארכטובולוס שאחם מושפחה יקרה : אבל חפני שאף קצף בחיו והלשינו זה את זה
וצפרט אנטיוכוס ה' : עדום לרע מחור מחור והלשין את אחיו הקטנים אל המלך פעם

אִשָּׁה נְבִיאָה הָיָה בַת־פְּנוּאֵל לְמִטָּה אֲשֶׁר • הוּא בָּאָה בְּיָמִים
וַחֲתֻמָּה עִם אִשָּׁה שֶׁבַע שָׁנִים מִבְּחֻלְיָהּ : לוֹ וְהוּא אֶלְמָנָה כְּשֹׁמוֹנִים
וְאַרְבַּע שָׁנָה וְלֹא מָשָׂה מִן הַהִיכָל וְהָשֵׁרֶת בְּצוּמֹת וּבְתַפְלוֹת לַיְלָה
וַיּוֹם : לֹא וַתֵּגֶשׁ בְּשַׁעֲרָהּ הָיָה וַתּוֹדֶה אֶת־יְהוָה וַתְּדַבֵּר
עָלָיו לְכָל־מַחְבֵּי הַנָּאֻלָּה בִּירוּשָׁלַם : לֹא וּכְאֲשֶׁר כָּלוּ אֶת־
הַכֹּל כִּפִּי תוֹרַת יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ הַגָּלִילָה אֶל־נֶצֶרֶת עִירָם : מ וַיִּגְדַּל
הַיֶּלֶד וַיִּתְחַזַּק בְּרוּחַ וַיִּפְלֹא חֲכָמָה : וַחַן אֱלֹדִים הָיָה עָלָיו : מֵא
וַיַּעַל וַיִּלְדֵּיו שָׁנָה בְּשָׁנָה יְרוּשָׁלָּמָה בַּחַג הַפֶּסַח : מֵב וַיְדִי
בֶן־שָׁתִׁים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיַּעַל יְרוּשָׁלָּמָה כְּמִשְׁפַּט הַחַג : מֵג וּבְשׁוּבָם
בְּכָל־לַת הַיָּמִים וַיִּוָּתֵר הַיֶּלֶד יֵשׁוּעַ בִּירוּשָׁלַם • וַיִּסָּף וְאָמַר לֹא יָדְעוּ :
מֵד וַיֵּחָשְׁבוּ כִּי הוּא עִם חֶבְרַי אֲדֻחִים וַיָּלְכוּ בְּדֶרֶךְ יוֹם וַיִּבְקָשׁוּהוּ
בֵּין הַקְּרוּבִים וְהַמִּוִּדְעִים : מֵה וּכְאֲשֶׁר לֹא מֵצְאוּהוּ וַיֵּשְׁבוּ יְרוּשָׁלָּמָה
לְבַקְשָׁהוּ : מו וַיְדִי אַחֲרֵי שְׁלֹשַׁת יָמִים וַיִּמָּצָאוּ אוֹתוֹ בְּהִיכָל יוֹשֵׁב
בְּתוֹךְ הַמּוֹרִים וְשׁוֹמֵעַ אוֹתָם וְשׁוֹאֵל לָהֶם : מז וַיִּשְׁתַּמְּמוּ כָּל־

מֵלֶכְהוּ וְנִגְעָה חָרֵב עַד הַנֶּפֶשׁ (יִרְמִיָּה ז') : וְכֵן אֲחֵר לֹד בְּרִצָּח בְּעֶצְמוֹתַי (תַּהֲלִים ח"ג)
שְׁטַעֲמוּ גַם עַל הַצֶּדֶק מִפִּי דַבְּרֵי הַרְשָׁעִים : לְהַתְּגַלּוֹת מַחֲשָׁבוֹת לֵב רַבִּים : מוֹסֵף לִסְכָּה
זֶה הוֹשֵׁם לְמַכְשׁוֹל וְלִקְיֻמָּת וְגו' כֹּל זֶה יַעֲשֶׂה הַשֵּׁם כְּדִי לִסְגֹּלֶת לְבָבוֹת דְּבִים לַעֲיִי
כָּלס וְכִי שָׁכַל אִדָּס יוֹכֵל לְרַחֵם וּלְסַכֵּר אֶת עֹבְדֵי שָׁמַיִם כָּל לְבָבָם וּבְחֻמָּת וְאֶת מַכְבְּדֵי
בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם וּלְבָבָם רַחוּם וְחַסֵּד : (לז) וְלֹא מָשָׂה מִן הַהִיכָל : אֲחֵר שְׁכָרָה מִכֹּל
תַּאֲוֹת הַעוֹלָם כִּתְּנָה אֵל לֵבָא לְהוֹיֵת תַּחֲדֵי דְבִית אֱלֹהִים לְהַתְּפַלֵּל וּלְשַׁמּוֹעַ דְּבִרֵי וְחֻמָּתוֹ :
(לח) אֶל נֶצֶרֶת עִירָם : וּמַחֲלָן כִּסְעוּ בַּעֲת הַיָּדִים לְמַעַרְס ע"פ הַמַּחֲלָן כְּמַזְכֵּר בְּסִפְר
חֲמִי סִימּוֹן ז' : חו תַּשְׁבֵּה לְאֶנְשֵׁים צוֹעֲרִים הַמְּדַבְּרִים סָרָה וְכַת עַל הַחֻמָּת וְהַחֻמָּתִים
אֲשֶׁר עָשָׂה יֵשׁוּעַ לַעֲיִי כֹל הַעַם שֶׁאֲחֵרָם שַׁעֲרָה הַכֹּל ע"י כִּשּׁוֹף אֲשֶׁר לֹמַד בְּחֻמָּתוֹ בְּחֻמָּתִים
כִּי תַרְחֹם מַחֲלָן וּמַדְבְּרֵי חֲמִי שֶׁה' אֵל יֵשׁוּעַ רַק בֵּן שְׁמִים שְׁמִים : הִיעָצֹר כַּעַר בֵּן שְׁמִים
שְׁמִים כֹּחַ לְלַמֵּד אֶת הַכִּשּׁוֹף וְיִשְׁמַע בְּחֻמָּת וְיִי רַחֵם בְּחֻמָּת : וְאִם בִּילְדוֹתוֹ לֹמַד כִּשּׁוֹף
לְמַעַל לֹא עָשָׂה גַם בִּילְדוֹתוֹ כִּסְיָם וּנְפִלְאוֹת כִּי לֹדֵי הַיָּלִידִים וְהַנְּעָרִים לְהַתְּפַלֵּר בְּחֻמָּת
כּו יוֹתֵר מְכֻלָּס : וְעוֹד וְיִי מַהֲמַכְשֵׁפִים הָיָה אֶת הַמַּעֲשִׂים כְּאֲשֶׁר עָשָׂה יֵשׁוּעַ : וְהֵם שְׁלֹחֲמִים
אַחֲרִים שֶׁה' עַם הַמְּפֹרָשׁ עָשָׂה כֹּל כְּפִלְאוֹתָיו הֵם ג"כ דְּבִרֵי סְכָלוֹת וְדַבְּרֵי רוּחַ כְּאֲשֶׁר
הִכְחִשׁוּ בְּהַקְדָּמָה : (חא) אֲבִיו : כֹּדֵר כְּתִבָּלֵר כְּפִמּוֹק כ"ו עֵינַי עָלָיו : שָׁנָה בְּשָׁנָה :
חֻמָּתוֹ לְחֻמָּת לְקִידִים חֻמָּת רִא' : וְהוּא כְּמוֹ תַּעֲלֵה הָאִישׁ מַעֲרִין מִיָּמִים יָמִים לְהַשְׁתַּחֲוֹת
וְגו' (שְׁמוּאֵל א' סִימּוֹן ח') : (חב) בֵּן שְׁתִּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה : הוּא זֶמַן שֶׁנִּעְלָן לְחֹק
זוֹ אֶת הַיָּלִידִים לְחֻמָּת הַשֵּׁם : (חג) בְּכָל־לַת הַיָּמִים : יוֹי הַחַג : לֹא יָדְעוּ : לֹא
הַקְּפִדוּ עָלָיו לְרַחֵם אִישׁ הוּא : (חו) בְּתוֹךְ הַמּוֹרִים : צַמּוֹן הַמַּכְשִׁים וְהַמַּלְחִי • תוֹרָה
מֵלֶכְהוּ וְלֹא שְׁמַעֲתִי בְּקוֹל חוֹדִי (חט) : וְשׁוֹמֵעַ אוֹתָם וְשׁוֹאֵל : כִּדֵּךְ הַתְּלַמִּידִים הַגּוֹסִים
כִּי לֹמַד בְּהִלְכָּה וּלְעֻמָּת עַל צִדִּים : (חז) וַיִּשְׁתַּמְּמוּ : חֻמָּת שְׁמוֹן וּפְרֻשׁוֹ תוֹמָה
ר"ל תַּחֲסֹר מַחֲדֵר וְחֻמָּת : ע"ד יִשְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל עַל זֹאת (חצ) יִשְׁמוֹ עַל עֶקֶב בְּשִׁתָּם

מבילת התשובה לפליחת חטאים: ד כפתוב בספר דברי ישעיהו
הנביא לאמר: קול קורא במדבר פנו דרך יהוה ישרו מסלולתיו:
ה כל-גיא ינשא וכל-הר וגבעה ישפלו והיה העקב למישור
והרכסים לבקעה: ו וראו כל-בשר את-תשועת האלהים:
ז ויאמר אל-ההמונים אשר יצאו להטבל על-ידו: ילדי האפעה
מי הורה אתכם לברח מפני החרון הבא: ח לכן עשו פרי נאווה
לתשובה: ואל-תחלו לאמר בלבבכם: אברהם לנו לאב: כי אני
אמר לכם אשר האלהים יוכל מן האבנים האלה להקים בנים

חטאים: ומענין הטבילה עיין בהקדמה כי שם נתבאר טעמה ומשפטה: (ז) כספר
דברי ישעיהו: בסיון ח' פסוק ג' וגו': וכענין שם רש"י וסר"ק בפסוק ראשון של
הסיון הנה שם כנבואה האמת והנחמות עתידות הן לימות המשיח: ולפיכך כל הפסוקים
ללא נאמר כי אם נדרוש על תשובת האדם שיפנה את לבו וישר וישפיל אומת מכל דומ
וגאולה: והנה צריך להיות קודם בואת המשיח וקודם הגאולה כידוע: ומשום זה הולך ואומר:
קול קורא: קורא הוא כימי לשלוח המלכים ומלאכיהם אשר ישלחו לפניהם להכריח לפניהם
את זמן בואם כדי שיוכלו העם להכין את עצמם ולקבל את מלכם כראוי: וכן פ' סר"א"ע
נאמר קול קורא הם המצרים: ואמר יוחנן בן-על עצמו על שם שנבחר ללכת לפני
המלך ולהכין דרכו ולבשר את בואת כנבואת אדני בסיון ח' פסוק ע"ו: וכן ג' השי' גם
דבר לשלוח הכהנים והסופרים שצו לשלוח אומת מי הוא: ויען ויאמר אני קול קורא
במדבר וגו' כנכתב בנשואת יוחנן סיון ח' פסוק כ"ג: פנו דרך ה' וגו': כלומר שיסורו
מדרך איהם ולא יהיו עקבי לב ללכת על דרך עקלקלותם כי הגיעו ימי הגאולה אם
תשובה: כח"ש זכא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב וגו' (ישעיה כ"ט): (ה) כל גיא
ינשא: גיא הוא מקום השפלה: חו רוח לבדל תשובה ולעמוד ארץ המשפלה את
עצמן מפני הדרת ה' והמה יבשרו ויגבישו עד למעלה: ע"ד השפלה הגבה (יחזקאל כ"א)
כ"ב"ו): וכן הוא אומר להחיות רוח שפלים (ישעיה כ"ו) לשום שפלים למרום
(איוב ה' י"א) שנשפלו זכר לנו: וכל הר וגבעה ישפלו: זאת הרשעים המגבים
את עצמם בגבה לבם ומאכזרם להטעות תחת יד ה' אלף עומדין במדבר: והוא כענין
עיני גבהות אדם שפול ושה רום אנשים וגו' (ישעיה ז'): ורמי הקומה גדועים
והגבהים ישפלו (שם י'): כי ה' משפיל רשעים עדי ארץ: העקוב: הוא דרך
המעוות: הרפסים: הם גשמי הדרכים וכל זה רוח על לב בני האדם: (ו) וראו
כל-בשר את תשועת: כך מפרש הכתוב כאן את דברי ישעיה הנביא שאמר וראו כל
בשר יחדיו כי פ' ה' דבר: לפי שפ' ה' דבר להשיע את עמו ולגאלם כמאמר הנביא
בפסוקים שלפניו: ונפרקים הנאים נפרק כ"ו כי קרובה ישועתי: וענין אחד והוא
כמו וראו כל אומי ארץ את ישועת אלהינו (שם כ"ג פ' י'): (ז) ויאמר אל-
ההמונים: משום שזכרנו הנה פרושים וצדיקים (כנכתב במתי סיון ג' פ' ז') שכלם
אנשי לב שרש פרה ראש ולענה ואין בדעתם לשון אל ה' בלחם לפיכך נגר צד ואביהם
בדמים האלה: ילדי האפעה: הם חיי כחשים רעים כח"ש צדי פסעוני (ישעיה כ"ט
פ' ה'): ואמר בן-על ערומתם ומחשבותם הרעות לפי שהם מתעבים ומאזנים אחרים
במחשבותם: מפני החרון הבא: בחרן ירושלים ויהיו סדן: (ח) פרי נאווה לתשובה:

**אֲחֵיו טַמְרָרִים בְּאִשּׁוּרֵיהֶם וּבְאֶרֶץ טְרַכּוּנִיטִים וְלוֹסֶנְיָה טַמְרָרִים
בְּאִבְלִנָּה: ב' וְחָנָן וְכִפָּא הַכְּהֻנִּים הַגְּדֹלִים הָיָה דְּבַר אֱלֹהִים אֶל־
יְהוֹנָן בֶּן־זִכְרְיָהוּ בַּמִּדְבָּר: ג' וַיָּבֹא בְכֹר־כָּפֹר הִירָדוֹ וַיִּקְרָא אֶת־**

אחר פעם בערמות גדולות עד שמה המלך להרגם ולא עלתה מחשבת הורדוס בידו ובתנ
במכתב הכרית שימלך אנטפאטר הכבוד לבד אחר מותו כי עדיין לא ידע המלך את
ערמותו ואת רשעתו כי היה עד אותו דפיו: אבל הלוכד חכמים בערומם הלבדי גם אל
הרשע הזה נרשמו אשר עמו לאחיו האחרים ולאביו המלך הזקן כי חשב להשקות גם אותו
סם המות ויז המלך להרגו אחרי ימים קודם מותו ולמחות את שמו מומכתב הכרית
למלוכה ולכתוב במקומו את ארקלאוס בנו: ויהי אחר מות הורדוס וילכו כל העם
עליו על שהכבד את עולו עליהם ומלך באכזריות ולא רצו ג"כ שימלך ארקלאוס כי גם
הוא עשה נבלות רבות בישראל: ואע"פ שהלך ארקלאוס לרומא אל הקיסר אוגוסטוס
לבקש לעזרו על המלוכה והקיסר התרגש אליו מ"מ לא נתקיימה המלוכה בידו כי נשנת
העשירי למלכותו נטרד מירושלים עיר מלכותו ויונת נגלות: וייראו הרומאים את יהודים
כי עם קשי עורף הם ויבקשו להחליש גבורתם ולשבר מטה עומם: ויחלקו את ארץ יהודה
לארבעה חלקים: ויפקדו על שלהם חלקים את שלשת בני הורדוס הנשארים כדי שלא
יוכלו יהודים לעשות שואו להם מלכים חבדי עומם ועל ירושלים וסביבותיה הפקדו את
פאטניאוס פילאטוס לחמן לא יהיה ליהודים עיר מצד ירושלים לעזר כנגדם: ולכן נקרא
כל אחד מטרררים ר"ל שר מוצרעה (כן פירושו בלשון יון) לפי שארבעה שרים היו וכל אחד
חשב על חלק רדשי מוארן יהודה ככ"ל: פיליפוס: בן הורדוס מחשבו ירושלמית: אישוריא
ומדינת טרכונא: את הארץ האחת כבש אריסטובולוס והיו יושביה מאז גוי גדול בכמות
ביוסיפון בספר ד' סיון ט': ולוסניה: יש אחרים שהוא חבדי בניו של הורדוס: אבילנא:
לא היה אבל הגדולה אשר הכתו עליה הפלישתים את ארון ה' (שמואל א' סיון ו' פסוק
י"ח) ולא היה אבילה אשר עבר בה יואב לרוח אחר שבע בן בכרי (שם ב' סיון כ'
פסוק י"ד ט"ז) אלא היה בין הר הלבנון ונקראה אחר כך לוסניה על שמו: (ג) חנן
וכיפא: כתוב ביוסיפון שכיפא היה בעת ההיא כ"ג אבל חפרי שהם היו חומן כיפא
וזקן מומת לכך קדם אותו הכתוב: הכהנים הגדולים: לא סלקא דעתך שהיו שני
כהנים גדולים בפעם אחד כי אין מומתן שני כ"ג כאחד אלא אחד כ"ג היו ואחד סגן
הכהנים: ונקרא גדול לפי שהוא גדול מחיו המון הכהנים: ובענין הזה קורא גם
היוסיפון את הסגן כסן הגדול: ואי בעית לפרש במשמעו תוכל לראות מחלף את המספכת
מוסמות ומבוסת תורת ה' ומשפט עמו: היה דבר ה': לא זה הכתוב לכמות בזה
השם בלחם זמן היו בראשונה דבר ה' אל יוחנן אלא להודיע חסדי ה' הגדולים: כי הכלל
העולה מזהו הפסוק הזה הוא שהיתה עת צרה ומצוקה לישראל והתחילו לרדת מטה
מטה: מלכי ישראל היו עבדים לגוי רשע להרומאים ואע"פ כן מלכו על עם ה' באכזריות
איש שפך את דמי אחיו ולא יראו ה': הרומאים עשו כשרירות לבם והביאו גלם לעיר
קדוש ישראל ומשבו להכחד מוארן את שם יהודה: וכדי שלא יהיו לישראל פתחון פה
לאחר ה' שכתבו ולא הקים לנו עוד נביא להגיד לנו את פשעינו ולהשיבנו מדרךנו הרעה
לחמן נגאלנו לפיכך נאמר שהיו בעת ההיא דבר ה' אל יוחנן כלומר בעת שהחזית
תכפו זו את זו והשגטו מלכות המלחל להסיר מיהודה והיה עת לחם ציון: (ד) ויקרא:
ד"ל היה קורא ומכרז בקול רם חודש בדיס: מלשון קרא בגרון אל תחשך (ישעיה
כ"ח) וקרא עליה את הקריאה (יונה ג') : ויקרא בשם ה' (בראשית י"ג) : טבילת
התשובה: ר"ל שיטבלו תחילה ויטבירו מנומאמם ואח"כ יעשו תשובה לחמן יסלחו להם

הוא יטבל אתכם ברוח הקדש ובאש: יו אשר מזהו בידו וטהר
 יטהר את גרנו. ויאסף את הדגן אל אסמיו ואת התבן ישרף באש
 אשר לא תכבה: יח וגם על רבות אחרות הזהיר בבשרו את
 העם: יט והורודוס המטורפים יען הוכיח אותו על דבר הורודיא
 אשת פילפוס אחיו ועל כל הרעות אשר עשה הורודוס: כ הוסיף
 על כל אלה גם את זאת להסגיר את יוחנן בפשע: כא ויהי
 בהטבל כל העם ובהטבל גם ישוע ובהתפלל והנה נפתחו השמים:
 כב ויירד עליו רוח הקדש בדמות גשמיית כמו יונה ויהי קול מן
 השמים לאמר. אתה בני ידירי בך רצתה נפשי: כג וישוע החל
 להיות בבר שלשים שנה ואחשבוהו לבדיוסף בן-עלי: כד בן-מפת.
 בדרלוי. בדרמלפי. בדינא. בדיוסף: כה בן-מתייהו. בן-אמוץ.
 בדינחום. בן-חסלי. בדינני: כו בן-מחת. בן-מתייהו. בן-שמעי.
 בדיוסף. בדיהודה: כז בדיוחנה. בדרסא. בן-זרפבל. בן
 שאלתיאל. בדיגרי: יח בן-מלפי. בן-אדי. בן-קוסם. בן-אלמזום.
 בדר: יט בדיוסי. בן-אלישור. בדיורם. בן-מפת. בדרלוי:

(ח) מורחו: הוא כלי שורץ בו את הענפים להבדיל את המין מזה וזה
 על מעשי ישוע ומשפטיו: ויטהר את גרנו: ע"ז וישב מצרף ומטהר כסף וגו': הדגן:
 הם המדיקים ובעלי המענות: כאשר כמלה גם לאנשים ולרומים: התבן: הם הרשעים
 שנמשלו לקש ולחמץ: ע"ז ואפיצם בקש עובר (ירמיה' י"ג כ"ד): בית עשו לקש (עבד' ח')
 כמין אשר תרפנו הרוח (תהלים ח'): (יע) והורודוס: הוא המלך למעלה:
 והע"פ שהיה המעשה הזה היה שפיט אח"כ מ"מ האיל והאכיר הכותב את יוחנן ואת
 העתות מעשו ספר גם קצת מוקצו כדרך שעשה משה בחומשי התורה כי אין מוקדם
 ומאוחר בתורה: וכך כתוב גם הוסיפו בספר חמישי פרק מ"ה ח"ל: והוא (ר"ל) הורודוס
 הרשע לקח אשת פיליפוס אחיו לו לאשה בעדו חי והיו לה בנים מאחיו ויקחיה לו
 לאשה וגו': וגם הוא הרג את יוחנן הכהן הגדול על אשר דבר ואמר לו אסור לך לקחת
 אשת אחיך פיליפוס לאשה ויהרגו: הוא יוחנן העובד ע"כ: ולא ככתב כאן אלא שמתן
 אותו במערה: כי לא הרגו חיד כי אם זה בראשונה לכלל אותו במערה וגם הוא לא
 הוחזקו אם לא כלכל בערמתו במו בעצת אשתו כאשר יבואר לקמן: (כג) החל: הוא
 מוקדא קצר וחסר המעשה ופירושו נחלו עבודתו עבודת הקדש ר"ל ללמוד ולכשר עמים כי
 נגלה הדבר הזה כשלא וסודר לע"ה בין בני האדם כד"ל לכשר עמים שלחמי: והחל אחר שלשים
 שנה כמו האדם שהחל עבודתם בזהל מועד בני שלשים שנה (במדבר ד' י"ג): ויחשבוהו
 לבן יוסף וגו': והוא חזק אחר ג"כ בן עלי. כי עלי אב מרים ה' וזא לוקם ליחס את
 ישוע לזר חזק אחר לפי שחזק יחסו כבר חזק יוסף: והשתבשו בעמין הזה עד למחזה
 בעל חזק האמונה ובעל נחמן כי סברו שגם כאן הוא יחוס יוסף. וטעות גמור הוא
 בדם אלא שהוא יחוס מרים ואביה. כי לא הבינו לשון יון שהוא עקר רק סמכו על
 העתקה בלשון רומי שחלטה טעות לפעמים. לכן גם המון דברים כדברי החולס אשר

והוא יטבל אתכם ברוח הקדש ובאש: יו אשר מזהו בידו וטהר יטהר את גרנו. ויאסף את הדגן אל אסמיו ואת התבן ישרף באש אשר לא תכבה: יח וגם על רבות אחרות הזהיר בבשרו את העם: יט והורודוס המטורפים יען הוכיח אותו על דבר הורודיא אשת פילפוס אחיו ועל כל הרעות אשר עשה הורודוס: כ הוסיף על כל אלה גם את זאת להסגיר את יוחנן בפשע: כא ויהי בהטבל כל העם ובהטבל גם ישוע ובהתפלל והנה נפתחו השמים: כב ויירד עליו רוח הקדש בדמות גשמיית כמו יונה ויהי קול מן השמים לאמר. אתה בני ידירי בך רצתה נפשי: כג וישוע החל להיות בבר שלשים שנה ואחשבוהו לבדיוסף בן-עלי: כד בן-מפת. בדרלוי. בדרמלפי. בדינא. בדיוסף: כה בן-מתייהו. בן-אמוץ. בדינחום. בן-חסלי. בדינני: כו בן-מחת. בן-מתייהו. בן-שמעי. בדיוסף. בדיהודה: כז בדיוחנה. בדרסא. בן-זרפבל. בן שאלתיאל. בדיגרי: יח בן-מלפי. בן-אדי. בן-קוסם. בן-אלמזום. בדר: יט בדיוסי. בן-אלישור. בדיורם. בן-מפת. בדרלוי:

והוא יטבל אתכם ברוח הקדש ובאש: יו אשר מזהו בידו וטהר יטהר את גרנו. ויאסף את הדגן אל אסמיו ואת התבן ישרף באש אשר לא תכבה: יח וגם על רבות אחרות הזהיר בבשרו את העם: יט והורודוס המטורפים יען הוכיח אותו על דבר הורודיא אשת פילפוס אחיו ועל כל הרעות אשר עשה הורודוס: כ הוסיף על כל אלה גם את זאת להסגיר את יוחנן בפשע: כא ויהי בהטבל כל העם ובהטבל גם ישוע ובהתפלל והנה נפתחו השמים: כב ויירד עליו רוח הקדש בדמות גשמיית כמו יונה ויהי קול מן השמים לאמר. אתה בני ידירי בך רצתה נפשי: כג וישוע החל להיות בבר שלשים שנה ואחשבוהו לבדיוסף בן-עלי: כד בן-מפת. בדרלוי. בדרמלפי. בדינא. בדיוסף: כה בן-מתייהו. בן-אמוץ. בדינחום. בן-חסלי. בדינני: כו בן-מחת. בן-מתייהו. בן-שמעי. בדיוסף. בדיהודה: כז בדיוחנה. בדרסא. בן-זרפבל. בן שאלתיאל. בדיגרי: יח בן-מלפי. בן-אדי. בן-קוסם. בן-אלמזום. בדר: יט בדיוסי. בן-אלישור. בדיורם. בן-מפת. בדרלוי:

לְאַבְרָהָם: ט וְגַם כָּבֵד הִגְדֹּן הוֹשֵׁם עַל־שָׂרֵשׁ הָעֵצִים. לָבוֹן כָּל־עֵץ
אֲשֶׁר אֵינָנִי עֹשֶׂה־פְּרִי טוֹב יִגְדַּע וַיִּשְׁלַךְ אֶל־הָאֵשׁ: י וַיִּשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ
הַהִמּוֹנִים לֵאמֹר. וּמָה אִפּוֹא נַעֲשֶׂה: יא וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. מִי
אֲשֶׁר לוֹ שְׂתִי כְתָנֹת יִתֵּן לְאִשְׁרֵי אֵין לוֹ. וּמִי אֲשֶׁר לוֹ אֵכֶל יַעֲשֶׂה
כְּמוֹ־כֵן: יב וַיָּבֹאוּ גַם הַמִּכְסִּים לְהַטְבִּיל וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו. מוֹדֶה מִדֶּה
נַעֲשֶׂה: יג וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. יוֹתֵר מִן הַקְצִיב לָכֶם לֹא תִגְשְׁנוּ: יד
וַיִּשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ גַּם אֲנָשֵׁי הַצִּבָּא לֵאמֹר. וְאַנְחֵנוּ מִדֶּה־נַעֲשֶׂה. וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם. אֶל־תַּחֲמָסוּ וְאֶל־תַּעֲשִׂקוּ אִישׁ. וְהָיוּ מִסְתַּפְּקִים בְּשִׂכְרָכֶם:
טו וַיְהִי הָעַם כְּמִצְפִּים וַיֹּאמְרוּ כָּלֶם בְּלִבָּם עַל אֲדוֹת יוֹחָנָן הָאֵם
הוּא הַמְּשִׁיחַ: טז וַיַּעַן יוֹחָנָן וַיֹּאמֶר לְכָלֶם. אֲנִי מְטַבֵּל אֶתְכֶם
בַּמַּיִם. אֲךָ יָבֹא הַגִּבּוֹר מִפְּנֵי אֲשֶׁר קָמְנָתִי מִדְּהִיר אֶת־שְׂרוּךְ נַעְלָיו.

ר"ל שיעשו תשובה ומועשים טובים ויטיבו דרכם הראשון עד שכל אדם יוכל להבחין מה
שעו אל ה' בכל לבם ושלל נגשו אליו רק ביהם וכדורו בשפלותם ולנס רחוק מוח
אברהם לנו לאב: אשר כרת ה' עמו ברית על זרעו: ועל זה נטחו הפושעים ואלו
החללי הדעת נעת הלא וגם עד היום הם באחרים שילח השם להם את כל
מועשים הרעים ויביאם לעולם הבא נכזות אברהם ואלו האבות הקדושים: ושכחו כי
ההנחות שעשה הקב"ה לאבותינו הם על פי תנאי אם יטיבו ביהם את דרכיהם
וישמעו בקול מועצתו: וכן היו קודם חזקו הראשון רעים ופושעים שלא אבו להאמין
ולשמעו לדברי תוכחות הנביאים ונעמו ביהם ה': ומה השיב להם הנביא מפי הגבורה
אל תבטחו לכם אל דברי השקר לאמר היכל ה' היכל ה' היכל ה' היכל ה' כי אם
השיב תישיבו וגומר (ירמיה' ז' פ' ד'): ובסוף ראו ג"כ שלא חס השי' על יחולו והסרבו:
ומפי זה אמר גם הנביא אברהם לא ידענו וגו' (ישעי' סג): להקים בנים ע"ד ואכלם
ואעשה אותך לגוי גדול (שמות לב): כי כמו שעשה השם על פי הנס שהוליד אברהם
קדמונה שנה כך לא יפלא מזה להקים לו בנים על דרך אחר: הגרן רוח על חילות
הרוחיים: (ט) שורש העצים: רוח לכנסת ישראל: (יב) המוכמים: הם אשר
שכרו המכס מן פקדי הרוחיים והיו שמים נעמי כל יסורים גם לקחו וחמסו כדמס
ועין סיון ט"ו: (יג) יותר מן הקצוב: וזה הכבוד להגיד מעלת דברי יוחק
וקדישתו שנגעה עד לב האנשים כאלה והשיב: (יד) אנשי הצבא: של הרוח
ופלישים אחיו וסם היו יסורים או של הקיסר הרוחיים: (טו) האם הוא המשיח:
מועד. שכבר נעת הלא כמעט נכחה מורה מושראל כי לא ידעו שמוע ישי יאל
חטר (ישעי' י"א): ודוד עבדי נשיא עליהם לעולם: וזו היא עת בואת המשיח
כדמס בפסוק הכי יסוף להפלא את העם הם הפלא ופלא ואברהם חכמת חכמו
וגו' (ישעי' כ"ט י"ד): (טז) שרוך נעליו: רעועת הנעלים: מדרך העלמיות
המותרים את רעועות מעלי רגס מוסס הכבוד: ברוח הקודש ובאש: המחמיים זו בלב
אמת נדח הקודש והמחסיס זו יענל בלש ר"ל נגזרות קשות ונשפטים כי אז הוא כימי
לחרון חף וכן הוא אמר והבאת את השלישית באש וצופתים כצרה ארץ הכסף
ובתנאים כבחן ארץ הוחכ הוא יקרא בשמי ואני אענה אותו וגו' (מכריה י"ג):

בבדן כי לי נתן ולאשר אחפץ אתגהו : ז לכן אם תשתחוה לפני
 לה תהינה כלנה : ח וישן ישוע ויאמר אליו : סור מפני שטן כי
 כתוב : ליהוה אלהיך תשתחוה ואחיו לבדו תעבד : ט ויביאהו
 ירושלמה ויעמידהו על פנת הדיכל ויאמר אליו : אם ברהאלהים
 אתה התגפל מזה מטה : י כי כתוב : כי מלאכיו יצוה לה לשמרה :
 יא ועל כפים ישאנה פרהגוף באבן רגלה : יב וישן ישוע ויאמר
 אליו : נאמר : לא תנסה אתיהוה אלהיך : יג וכאשר בלה השטן
 אתכלהפסות ויסר מפניו לעת : יד וישב ישוע בגבורת הרוח

לחס להחיות את נפשו הלא כלכל אלהים את ישראל ארבעים שנה בן שנה ע"פ דבור :
 כאשר אמר גם משה ויענך וירעיבך ויאכילך את חסן אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך
 למען הודיעך וגו' : (דברי' ח') : ח"כ חן יד השם קרסה לבלתי כלכלי בשום דבר שיצא
 מפיו ח"כ"י שזינו לחס : (ח) ואחיו לבדו תעבד : הוסיף חלת לבדו לחסן הפעולה
 ח"כ"י שלא נמצא בדברי משה דברים י' : וכן העתיקו השבועים חקקים בלשון יון בתוספת
 חלת לבד : (ט) התגפל : כל' השלך את עצמך : כי זה שימוש הבין התפעל כמו
 לך התחזק (חללים ח' כ' כ"ב) : כלומר החזיק את עצמך : (י) כי מלאכיו וגו' :
 (תהילים כ"ה) : (יב) לא תנסה וגו' : (דברים ו' ט"ז) : (יג) וכאשר
 בלה וגו' : לא נסה אותו כל הארבעים יום בפעם אחת הלא לפרקים נסאו ולפרקים
 הסתחו : אמר הסעתיק ראיתי שהאמור הוא באבן נגף להמונים הנקראים בשם
 ישראל ולקצת לומדי תורה אשר חכמים בעיניהם ואין להם עיון כלל בחקוקי דברי
 הסבירים : כי טועים ואומרים שזש ישוע ה' אלוהיך ינסה השטן לאלהים וגו' ואין
 יס' מן האפשר שהנבדל יכריח את דורו ויוליכאו למקום אשר ירצה בעל כרחו : זה
 הדבר לא יסבילו השכל ולא דעת שום משהיל וגו' : ותמתי עד למחוד על טענת שנות
 כאלה והלא הסית השטן ג"כ את השם לפתותו לנסות את חיזו ולהפוך לו לחיזו ולהכות
 אותו והכריחו גם לה : היעלה על לב בעל שכל לאמור משום זה אין הוא אלוהי חלילה
 למשכל וחלילה : ועוד טענת שקר היא באמורם שהליכו השטן למקום אשר רצה בעל
 כרחו : לא נחמסם שאלו על זאת הלא תראה מכל דברי ספרי ברית החדשה שקבל
 ישוע את כל היסורים באהבה בעלת ובשמחת לבו כדי שלא יאבד אדם אחד והוא סימן
 מסומני המשיח כי בתנאי זו ברית עם השם בציכול לקיים גור דינו כלומר כדי
 שיושעו כל בני אדם חף הנגחים בעפר וחיות ח"כ"ר חף כפלים וכו' כדאיתא בילקוט ש"ט :
 ח"כ הפועל לא הכריח הפעול לפי שדרכו הפועל היתה ר"ל לא הכריח הסבדא שהוא
 השטן את דורו ודימו את ישוע והליכו למקום אשר רצה בעל כרחו לפי שהכל נעשה
 בדרכו הטוב הכל מדעתו הכל חסדה ידועה בעצת השם וחפצו וגזירתו אשר גור עליו
 חיות קדם ככתב : וראיה גם לה מה שנאמר בחתי סימן ד' פסוק י"א שתיכף אחר
 שגער ישוע בשטן אז חלל מחמו ויצאו בחקוקו חלליה השרת לשמו : עיין למטה בפסוק
 ל"ד : ואם יאמרו שזה הדבר לא יסבילו השכל אשיב להם אין יסבילו השכל שפעם אחד
 כעזר ולא יסב שטן ויקר וחלבו וכל עמוחא אחיא ולשיחא לה יפלחון וגו' (דמאל ז'
 י"ג) והוא לדעת כל המפרשים על חלק המשיח ובחוקים אחר כאמר נבזה וחלל אישים :
 וכמסמך פנים מומי וגו' (ישעיה כ"ג) שח"ל לפיתורו אלא על חלק המשיח : וכאמר
 אנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזו עם : כל חוץ ילעגו לי וגו' (תהילים כ"ב)

ל בְּשִׁמְעוֹן • בְּרִיהוּדָה • בְּרוּסָף • בְּרִיוֹן • בְּרֵאֲלִיקִים : לא בָּר
מְלִיא • בְּרִמְיֹן • בְּרִמְתָּמָא • בְּרִנְתָּן • בְּרִדְדֹר : לב בְּרִשִׁי בְּרִעֹבֵר
בְּרִבְעֹ • בְּרִשְׁלֹמֹן • בְּרִנְחֹשֹׁן : לג בְּרִעֲמִינְדָב • בְּרִאָרֶם • בְּרִ
חֲצִרֹן • בְּרִפְרִץ • בְּרִיהוּדָה : לד בְּרִיעֶקֶב • בְּרִיעֶחֶק • בְּרִאֲבֶרְהֶם
בְּרִתְרַח • בְּרִנְחֹר : לה בְּרִשְׁרוּג • בְּרִרְעֹ • בְּרִפְלֶג • בְּרִעֶבֶר • בְּרִ
שֶׁלַח : לו בְּרִקִּינֹן • בְּרִאֲרַפְכֶּשֶׁד • בְּרִשֶׁם • בְּרִנְחָ • בְּרִלְמָד :
לז בְּרִמְתֹּשְׁלַח • בְּרִנְחֹנֶף • בְּרִירִד • בְּרִמְהִלְלָאֵל • בְּרִקִּינֹן : לח בְּרִ
אֲנֹשֶׁשׁ • בְּרִשֶׁת • בְּרִאָרֶם • בְּרִאֲלֹהִים :

ד א וַיֵּשׁוּעַ מִלֹּא רֹחַ הַקֹּדֶשׁ שָׁב מִן הַיַּרְדֵּן • וַיּוּבֹא בְרוּחַ הַמִּדְבָּרָה :
ב וַיִּנָּסֶה עַל־יְדֵי הַשָּׁטָן אַרְבָּעִים יוֹם • וְלֹא אָכַל מֵאוֹמֶה בְּיָמִים
הָהֵם וּפֶאֱשֶׁר תָּמַן וַיִּרְעֵב : ג וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַשָּׁטָן • אִם בְּרִהֲאֲלֹהִים
אַתָּה דֹּבֵר אֶל־הָאֲבֹן הַזֶּה וְהָיָה לֶחֶם : ד וַיַּעַן יֵשׁוּעַ אֵלָיו לֵאמֹר •
כָּתוּב כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם חַיֵּה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצֵא פִי־הַחַיָּה :
ה וַיַּעֲלֵהוּ הַשָּׁטָן אֶל־הָרִגְבָּה וַיִּרְאֶהוּ וַיֹּרֶאֱהוּ אֶת־כָּל־מַמְלָכוֹת הַחִבְל בַּחֲרֹף
עַי : ו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַשָּׁטָן • לֵךְ אֲתָּא אֶת־כָּל־הַשְּׁלֹטָן הַזֶּה וְאֶת־

אֵין לֶסֶס טַעַם וְרִיחַ וּכְאֶשֶׁר יִחְלֹס הַחֹלֶס וְהוּא אוֹכֵל וְהָקִין וְהָקֵס כִּפְשֹׁן כֵּן כִּפְשֹׁן
הַקִּיּוֹם הַחֹלֶס הַטּוֹעִים וְנִפְשֹׁן כֵּן הַחֹשֶׁדִים לִשְׂנֵי אֵת כִּפְשֹׁן דְּבִדְרֵי הַכֹּל כֹּלֵס וְלִמְלֵא
אֵת אֲשַׁפְתָּם מִהֶם כִּי יִבְשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֵת אֲוִיָּם בְּשַׁעֲרֵי וְהוּם כִּקְרָה רִנָּן אֲשֶׁר יִסְמֹךְ אִישׁ
עַל־י וְכֹל כִּכְפֹּי וְכִקְרָה : (לח) בֵּן נִתָּן : אֵת שְׁלֹס הַטּוֹל לְדֹד מִצֵּת שְׂבַע (שְׁמוֹחֵל בִּי
סִימֹן ה' פ' י"ד) וּמִפְּנֵי זֶה אֵין לְתַמּוּהַ שְׂכָאן שְׁמוֹת אַחֲרֵים וְעַל עַד דִּוֵּד מִאֲשֶׁר בְּמִתָּה
כִּי שֶׁס־הוּא מִיָּחֹם אֵת יוֹסֵף בְּמִשְׁפַּחַת שְׁלֹמֹה בֵּן דִּוֵּד וְכֹאן אֵת אֵב מִדֵּים בְּמִשְׁפַּחַת כְּתוּ
בֵּן דִּוֵּד כִּכְלִ : (לז) בֵּן קִינֹן : לֹא כְּמֹלֵא הַשֶּׁס הוּם בְּמִקְרָא בְּעֹלֹתוֹת אֲרַפְכֶּשֶׁד (בְּרִאֲשִׁית
סִימֹן ל' פְּסוּק כ"ד) אֵבֵל כְּמֹלֵא כְּתוּב בְּהַעֲתֵקַת הַשְּׂנַעִים הַקִּיָּים בְּלִשׁוֹן יוֹן בִּזֵּה בְּלִשׁוֹן
וְאֲרַפְכֶּשֶׁד יֵלֵךְ אֵת קִינֹן וְקִינֹן יֵלֵךְ אֵת שְׁלֹם תְּמוּרַת מֵה שְׂכֵכֶת בְּפִסּוֹק סָתֵם וְאֲרַפְכֶּשֶׁד יֵלֵךְ
אֵת שְׁלֹם וְג' : (לח) בֵּן אֱלֹהִים : מוֹסֵס לְמֵה שְׂאֹמֶר לְמַעֲלֵה שְׂאֹמֶר ר"ל יֵשׁוּעַ
מִשְׁבֵּן בֵּן יוֹסֵף אֵבֵל בְּאִמָּת הוּא בֵּן אֱלֹהִים כִּי לֹא הִ' לִי אֵב : וְאֵין דַּעַת הַכּוֹתֵב לְהַגִּיד
שׁוֹמֵם זֶה כְּקֹדֶם יֵשׁוּעַ בֵּן אֱלֹקִים לִפִּי שְׁמוֹל מִלֵּדֵם הַרְשָׁעֹן שְׁהִי שֶׁל הַאֵל וְיִצְרֵל כְּפִי כְּאֶשֶׁר
בָּקֵשׁ לְהַרְכִּיחַ אִישׁ מַטְוֶה שְׁמִיעַת בְּעַל־חֻזֶּק אֲמוּנָה : וְהַכֵּן הֵלֵךְ בְּכֹר אֲחֵר הַכּוֹתֵב בְּפִק־
הַרְשָׁעֹן הַטּוֹעַם מִפִּי הַמְּלַאֲכֵל לְמֵה וְקֹדֶם יֵשׁוּעַ בֵּן אֱלֹהִים : ר"ל מִפְּנֵי שְׁמוֹת הַקּוֹדֶשׁ שְׂבַע
עַל אֲמוֹנִי וְגִבּוֹרֵת הַעֲלִיָּן תַּכְסֵּה עֲלֵיהֶ • וְאֵת רַחוּקָה מִלֵּד וְאֲחֵר מִלֵּדֵת טַעֲמֵי ע"י פְּעוּלַת
יוֹסֵף כְּאֶשֶׁר בִּלְרֵי לְמַעֲלֵה :

ד (א) וַיֵּשׁוּעַ שָׁב מִן־הַיַּרְדֵּן : אֲחֵר הַטּוֹלֵל שֶׁס כְּמִכְבֵּר בְּפִסּוֹקִים הַקִּיּוֹמִים : וַיּוּבֹא
בְּרוּחַ : רֹחַ הַקּוֹדֶשׁ אֲשֶׁר בָּלָחַם עַל־י אֲחֵר הַטּוֹלֵל כְּכֹתֵב בְּסִימֹן שְׁלִפְנֵי פְסוּק
כ"ח : וְהוּא כְּעֵינֵן וְרוּחַ אֱלֹהִים יִשְׁאָךְ (מִלְכֵם ח' סִימֹן י"ח) : וְהַשְׂאֵר רֹחַ וְיִמְחָקֵל :
(ג) אִם בֵּן אֱלֹהִים אַתָּה : לִפִּי שְׁמִיעַת קוֹדֶם לְמֵה אֵת קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר וְאֲמוֹר וְהַ בְּנֵי
יְדִידֵי וְג' : (ד) עַל כֹּל מִצָּא פִי ח' : ר"ל אֵל תַּעֲלֵה עַל דַּעַתָּךְ שְׂחָרָךְ הַאֵלִים דּוֹקֵא

אשר כתוב שם: יח רוח אדני יהוה עלי יען משח יהוה אתי
לבשר עניים שלחני לחבש לגשבר ללב לקרא לשבויים דרור ולעורים
פקח קוח ולשלח רצוצים חפשים: יט לקרא שנת רצון ליהוה:

לכס על דבר חדש לא כמאז בכל הנביא חקוק יפה. לאותו הענין כזה כדאמרן: שלא
צמחין דהיינו שחפש אחר הספורים. א"כ שיתם הסדרה צ"כ כי תנא שחפירין בשעיה
ס' קווי אורי עד סוף הסיון ובחאלו אותה כללם עליו רוח אללים וקרא: (יח) רוח
אדני ה' עלי וגו': הוא בנבואות ישעיהו בסיון ס"א כידוע: וקודם שחלל לבאר
ולאודיע דברי קושט ואמת בענין הזה ארצך שלא חטא ישוע בשפעתו ובשלטונו ברחו את
המאור הזה על עצמו וקרא בפסוק כ"א היום התמלא הכתוב הזה באוניכם. אפילו
לעת האחרים שהפסוקים האלה הם דברי הנביא עצמו שמתהוה השם ושלחו לבשר באלה
הנחמות את בני ישראל העתידים להיות בגלות זמן ארוך שלא יתיאשו מן הגאולה
במאזם אלה הנחמות כתובות וגו'. וסודרים לרעתם שהגאולה היתה נאמרה דוקא על
גאולה גופנית ר"ל על גאולת אסירי עבד וצדקל בבבל במצרים בזכות צדקו ובשאר הארצות
למאזם מוסקסם ולאחר להם כמו ולאשר בחושך הגלגל: כי מ"י לא ידע שהגאולה מוגלת
בכל רוחה על הגאולה אשר יעשה השם ע"י מלך המשיח דהיינו כמו ששלח הק"כא אז
בבבל את ידו לפתח המוסקסות ומאורי בני הגלות ולקרא להם דרור ופקח קוח כך ישלח
השם גם בעת היתה בימי הגאולה אחרונה את דברו והוא מלך המשיח (ע"ד הפסוק
ישראל נשע בה' כתרנונו ישראל אתפריק ביימיה דו' ופירוש רש"י במלך המשיח) לבשר
למות נחשת ולגדע בריחו צדקל להחליש כח ושלטון הסטורא אחרת שהוא השטן ויגד
הרע ולבשר זאת עבים עבוי הארץ ולחכות לבשרי לב הנאמרים ונאמרים על מושלת
זון בארץ ולפתח בני תמותה ומחורבות רשעים ולהטיר אגולת מותם להשיע ולרפא
את הארלים מדרך פשעם המתעבים ומעורפיהם והגיעו עד שער מות ולקרא להם דרור
ופקח קוח כמו שגם גאולת מצרים היתה רוח לכל הגאולות הללו כדודע לחכמי חן ועיין
בשר לחיות הנדית במסכת פסחים בפרק תורה אור: ולפי שישוע הוא המשיח (כאשר
הוכחתי בהקדמה בראיות גמורות) וזה והחל לבשר את מושלת זון מן הארץ ובשר את
העבים בשורה עולה כזאת וחנש לבשרי לב וקרא לבשרי ולמאזם תחת ידי השטן
במחורבות רשע דרור ופקח קוח בארצות ובמופתים גדולים לעיני כלם כאשר תראה
בסומים הנאים למה לא חצי לדרוש את הפסוקים האלה על עצמו ולומר היום יתקיים
הכתוב הזה באזכרם כלומר מה שניבא ישעיהו על הגאולה הגופנית-נתקיים היום ברוח
בגאולה הרוחנית ביתר שאת וביתר עז על הגאולה מנבל לפי שתהיה גאולה ותשועת
עולמים: אבל לאודיע קושט ואמת בראשון שלא נאמרה הנבואה הזאת דוקא על גאולה
גופנית שיתם שהפסוקים האלה לא אמרם הנביא על עצמו כלל אלא על ישוע משיח
אלקי יעקב אשר רוחו דבר בפיו ר"ל פיו של הנביא וחלעו היתה רק על לשון של הנביא. אבל
אמרם על השועת אשר יעשה השם בידו ביד ישוע לעולמו עד ברוחניות. וצריך להשיע
קשר הפרשה היתה עם פרשה הסמורה אליה מלמעלה ומלמטה: והם נשים את עיני
שכלנו על הנבואות הסכללות בפרשה שלפניה מנאז בן דברים טובים ודברים נחומים אשר
א"ל לומר עליהן שאיך יוצאין מידי פשוטן. או שנתקיימו כבר בישראל אחר גלות בבל
קודם חרבן בית שני: למשל בסיון ס' פסוק י' נאמר שלא יהיה עוד השמש לישראל
לאחר יומם ויהיה לא יחיר להם לנהא אלא שהיה השם להם לאור עולם ואלקים לתפארת
וכן בפסוק כ' לא יבא עוד שמש וירחק לה יאסף פי ה' יהיה לך לאור עולם ושלחו ימי
אנלך: והע"פ שזם באת לפרש את הפסוק י"ט לרעת הר"ק ושאר המפרשים האחרים

הַגִּלְגִּלָּה וְשָׁמְעוּ יֵצֵא בְּכָל־הַכֶּכֶר : טו וַיִּלְמַד בְּכַתִּי בְּנֵי־יִתְדֵיהֶם
וַיַּכְבְּדוּהוּ כָּלָם : טז וַיָּבֵא אֶל־נֶצֶרֶת אֲשֶׁר הוּא אֱמוּנָן שָׁם וַיָּבֵא
בְּמִשְׁפָּטוֹ בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת אֶל־בֵּית הַפִּנְסָת וַיַּעֲמֵד לִקְרֹא : יז וַיִּתְּנוּ
בִּידוֹ סֵפֶר יִשְׁעֵיהוּ הַנָּבִיא . וַיִּפְתָּח אֶת־הַסֵּפֶר וַיִּמְצָא אֶת־הַמָּקוֹם

שא"ח ג"כ לפרשו אלא על המשיח כדאיתא במדרש : ח"כ הלא הם שני הפכים נמשא אחד
כחו שחמרתו למעלה : אצל לא ידעו ולא ידעו כי נמשכה יתלכון : טח עיניהם ומראות
סוד המשיח וסידת דילתו ועבין השטן שהוא נחש הקדמורי שגרס חיותה לעולם ואז דבר
שאערין עליו בסקדמה : (טו) וילמד : ס"ה דורש בדדים : (טז) אמונ : מוגלה :
ויעמוד לקרוא : משמעות הדברים האלה לפי פשוטם ולפי סוגיות הלשון שקס ישוע ועלה
לקרות בעורה : והוא דבר ידוע לפי עבין הלשון אפילו למעטקות של בית רבן . והאומרים
שטעם ויעמוד לקרוא בעורה הוא שעלה ישוע לביתה לחדש חופי שקר הכתוב בעיני
העורה שלא כאחר בפדוש שקרא החזן לישוע שיעמוד וגם לא נכתב שדירך ישוע ברכת
העורה כמשפט הכה המה לא דרוש על זאת היטב בספרי התלמוד והפוסקים כי דרכם
לעולם לכתוב בקצרה העולה או העומד לקרוא בעורה : והעבין הוא שקרא אותו החזן
לעלות ושדירך ברכות העורה : כדגסיק במעלה יתשלמי בפרק בני העיר זה העומד לקרוא בעורה
דריך שהוא פתח בדבר טוב וכן בשל"ה בפרק ספר עורה : וגם ידענו שדרך בעל המקרא
לכתוב ג"כ כמה פעמים רק עובין הדברים ולהסיר ראשם וסופם לפי שמוצאיהם הם משמון
לחזין . ועוד חי צעית לפרש את הדברים האלה על עבין רחוק כנגד משמעותם חופי שלא
כאחר שעלה לקרוא בעורה בראש הסגן או בראש חזן הכנסת הכה עומה על עמון שהי
לא נכתב ג"כ שקבל ראש חזן הסגן או חזן ראש הכנסת לחדש בדדים שצריך ג"כ כי אין
זרך עד היום הזה בכל מפרשות ישראל שיקום חכם אחד בצית הכנסת ויחל לחדש צפתע
פתאום בלי ידיעת הסגן והא"ר צד וברשותם אלא צריך שידע הדבר לראש הכנסת קודם
לכן חופי דרך חזן וסדר עולם . והאיש אשר יעשה כזון כנגד הסדר לא נשמע ולא נראה
אלא נחשב כחשונע : וא"ל לומר שעלה ישוע ודרש מעמנו בלי ראש הסגל חלילה :
כי הכה כאחר שנתן לו ספר ישעיה שנראה ומה שכל הקהל ידעו מה הוא עומה ודבר בדבר
עד שצו לתת לו ספר ח"כ רחיה זו כדאיה זו : רק אם נבוא לפרש הפסוק כמשמעו כך
פירושו שעתה ישוע אחר הקראו חזן החזן ועלה לביתה (הנקראת היום האל"חזיר) ונבואו
עלה וקרא בעורה דהיינו שדירך ברכות העורה והחזן קרא לפכו אחי פסוקים חן העורה
כי זה הוא עבין הלשון בכל מקום שנאמר בספרי החכמים והפוסקים עמוד לקרוא בעורה
או עלות לעורה סתם לא שהעולה יקרא בעצמו בקול רם בלחי הקהל אלא שדירך
ברכת העורה והחזן יקרא לפכו אחי פסוקים והוא שומע בכוונה כדאיתא במעלה יתשלמי
פרק בני העיר ככ"ל . ואחר קריאתו נתנו לו ספר של הנביא לקרוא את הספירה כי חן
הנראה כדו את ישוע לקרוא הספירה כאשר יתבאר בפסוקים הנאים : (יח) ויתנו בידו ספר :
נראה ויחאן שעלה למפטיר לפיכך נתן לו השמש אחר קריאת העורה ספר נביא להפטיר
זו : אצל הוא לא כן יתבאר ולכו לא כן ידמה אלא גמר בדעתו שעתה עת לה' לגלות
לשיר כל העם מי הוא ואי זה הוא כדי שידעוהו ויחיו . ומשום זה לא הפטיר מעיניהם
דסדרה אלא מעיניהם ומעבין דיומא ר"ל מעבין השייך לאותו האמן כדי להשתעורר לב
השומעים שיתו עיניהם ולבם על הדברים ויתבוננו בם היטב בכה ההפירה המדשה ובכה
המפטיר כה : וימצא את המקום וגו' : אפשר שחאן במתבין . ואפשר שחאן שלא
במתבין : במתבין שחאן כיוון לברר על לב השומעים מעיניהם ומעבין דיומא ולהשתעורר

ה' אומי וגו' : זאת הי' חשה ה' למד על עמו לעולם כדי אמת ואומר את בן דוד : א"כ מוכח מכאן שהפסוקים לא אומרים ישיעו על עצמו כלל אלא על משיח בן דוד : ומסייע לה' מה שכתב הר' סעדיה הגאון בספר האמונות ח"ל יפגשו בצד דוד ר"ל משיח בן דוד הוא שיאסוף לבס' וירפא שדרס ויגביה כפשוטו כמו שאמר דוד ה' אלקים עלי יען משה ה' אומי לבשר עניים שלחני וגו' : ומצדק גם לה' מאמר הר"ק בשרשים בשורש משה ח"ל דבר הכביד כבוד המשיח : שהמשיח יאמר בן יען משה ה' אומי לבשר עניים שלחני וגו' : ואוכחתי בבר בעקדמה שאם דברי הכבידים הם דברי אלקים חיים שהוא אלקי אמת צריך בעל כרחך להיות שגם ישוע משיח אמת ואין עוד חילדו : א"כ דברי ישיעו הכביד שהם אף לדעת הר' סעדיה גאון והר"ק דברי המשיח הם דברי ישוע : א"כ ומתחייב שצדק ישוע ליחס את דברי הכביד לעצמו ולקראת היום התמלא הכבוד הזה לפי שהם דבריו וחקד' אומי משה ה' ואומי שלח לבשר עניים וגו' דוק ותשכח : ולמען לא ישיאוך עוד דברי הכל וקושיות של שעות אשר אנכי תועי דוח טוענים על הדברים האלה בוארם שנכשל הכותב בידו בחילוף בתוספת ובגרעון חולתם אעריך עוד על כל דבר דבור על אפניו באופן שלא יאמר לך ספק כלל : רוח אדני ה' עלי : כבר הוכחתי וחקר וסמיכות הפסוק הזה עם הפסוק שלפניו וגם מדברי הר' סעדיה בספר האמונות והר"ק בשרשים שהם דברי משיח אלקי יעקוב דברי ישוע הנזכר : יען משה ה' אומי : אע"פ שגם הדברים האלה נכונים ומצוירים הם לחשיכל בלא היעז על הגנה שהעניתי אם בדרך פשוט ואם בדרך רוח : ואף שהוכחתי שהם דברי משיח הכנר אשר משהו אלקים שזון שזון ומחבריו : ואין לי צורך לענות על דברי דוד האחרים על פירוש הר"ק על הכבידים אשר העתיקו אנשי חק"יה בעל חזק האמונה במאמר הזה בוארם שהם דברי הכביד על עצמו וגו' : כי הכה ראש נגד פניו של הר"ק והדבריו סותרים זו את זו : בשרשים כתב שהם דברי הכביד כבוד המשיח והמשיח יאמר : יען שלח השם אומי וגו' : וכאן סותר ואומר שהכביד אומרם על עצמו : ח"ו לא אומנם מהשיג לו דבר פן יראה חכם בעיניו : כייתי כדון טענותיו ונחתי : והנה זה לשוני של בעל חזק האמונה בשם הר"ק : הם דברי הכביד על עצמו ולא על ישוע כלל : וטעם משה רבה וגלל ומנה אומי להיות שליח באלה הכחות : וכמוהו ומשחת את חזאל לחולך (ומלכס' א' סיון י"ח פסוק ט"ו) זאת אלישע תמשה לכביד תחתיו (שם) ע"כ : הנה צא וחזור על כל המקרא ולא תמצא משיחם אלא בחלבים כגון ומשחת את חזאל לחולך (כמו שהביא הר"ק בעצמו אבל בסתירה לראיתו) ובכהנים גדולים ג"כ : ומה שכתב באלישע שמשחו אליהו על דבורו של החוקם לכביד תחתיו הוא לפי שהשעה כעברה לכך משהו כבידי השקר שגברו ידם צעת הריא עד שרפי ידו כל העם והאומין עוד לדברי כביד אחד אפילו לדברי כביד אמת כי יראו פן כביד שקר הוא ויעבדו על אדנותיו : לכן כעטו אליהו למשוח את אלישע כדי שידעו כולם שהוא כביד אמת כאליהו רבו וישמעו אלו אצל לא לאחר עוד חילדו : מה שאינו כן בישיעו כי לא תמצא שמשחו ה' לכביד לבדו : והלא כמה וכמה כבידי אמת היו בעתו וכבאו גם היום כמוהו : ישיעיה חזק על יהודה וירושלים בימי עתידי ויתם אחר ויחזקיהו חלבי יהודה : צא וחשוב תמצא שגם הושע חייבה המורשת ואחרים כבאו צעת הריא : והפסוק אל תנעו בחשיח מדבר ג"כ בשרים ומלכס' כי אומר הכתוב אה"כ ולכבידי אל תרעו להגיד שיש הפרש ביניהם : א"כ אי אפשר לסבב את הדברים האלה על הכביד ר"ל אי אפשר להוכיח שהכביד אומרם על עצמו אע"פ שהם דבריו לפי שהם רגילין פעמים רבים לדבר בדרך הזה : א"כ גם זו טענת רוח : לבשר עניים שלחני : עניים הם שפלי הרוח אשר להם לב כשנר ונדכא : ומענותיהם כמו שהולך הכתוב ואומר לחנוש לכשנר לב והמה שדוחים מחטאותיהם ומרדים אל ה' ולדברו ומצפים לישועתו משועת עולמים לעולם שכולו ארוך : ויראה גם מכאן שגף הכבואה הזאת היא על ביאת המשיח וגאולתו אצל גאולת בבל רק

זהו דרך משל על השועה ועל הכחמה לפי חכמה הכתוב שמושי' את העונה ואת
השועה לאור ע"ל ליהודים היתה אורה (אסתר ח' ט') וכן הוא אומר (ישעיה ל' כ"ו)
והיה אור הלצנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעים כאור שבעת הימים וגו' ח"מ
מורכב עכ"פ מכאן שיהיה שחמה וישועה גדולה לאמר עד שכל העונות וכל השחמות
והישועות הראשונות לא יהיו נחשבות לבלום חפצים וגם שלא תהיה עוד שחמה וישועה
למעלה מזה ר"ל כיתרון אור החמה מן אור הלצנה וכיתרון אורו של הק"צ כביכול
מן אור החמה וצריך שתהיה שחמת עולם כחשמת הפסוק ויהי ה' לך לאור עולם:
חו גם הכלל העולה לדעתם מפסוק כ' המכר כתרונם לא תיבטל עוד מלכותיך ויקדך
לא יעדי וגו': ח"כ משמע שלא יוסף עוד שבע מלכותם לסור מהם לעולם אלא אדרבה
מלכיהם ילכו לנגה אורם (בפסוק ד') בני כנר יבנו חומותם ומלכיהם ישרתם (בפסוק י')
הגוי והממלכה אשר לא יעבדום יאבדו (בפסוק י"ג) ובני מעבידי ילכו אליהם שחומ
ושפתחו על כפות רגליהם (בפסוק י"ז) וינקו חלב גרים ושור מלכיהם וגו': וב"סג בסיומן
ס"א. כאמר בפסוק ה' שיעמדו זרים וידעו נאכס ובני כנר אכריהם וכריהם והם כהם
השם יקראו כלומר שלא יהיו צריכים לעבוד את עבודתם כי בני כנר יעשו רק יהיו
פנאים לעבוד את השם כמו הכהנים שהיו מוכרים ומחומים לעבודת דת המקדש כן יהיו
פנאים ומעסקי העולם ויתעסקו בעזרה ובדברי חכמה: בסיומן ס"ג פסוק ו' הנביאים השם
להפקד שומרים על חומות ירושלים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו וגו': בפסוק ח'
כשבע ה' בימיו וברובו עתו לבלתי תת עוד דגנס מאכל לאכריהם וגו' כי מאספיו
יאכלוהו ומקצתו ישתור בחצרות קדשי: לא והתבונן בעזרה ובנחמיה בשור השבטים
לארץ ובחלום לבטת העיר ירושלים ותמצא שחמט לא בא להם דבר מכל אשר דבר
ה' באן ע"י ישעיה: כי במקום שאמר הנביא ובנו בני כנר חומותיך כאור שם ובנכמה
רחוב וחורן בצוק העתים (דניאל ט' כ"ה): ואומר ואנחנו עושים במלכיהם והגם מחזיקים
ברחמים ומעלות השחר עד זאת הכוכבים (נחמיה ד' ט"ו): וכן תמצא שלא באו בעת
היא האריות אל ישראל שחומ ומשתחיים אל כפות רגליהם אלא הם הלכו לפניהם
כעבדים ומשתחיים להם ככתוב בעזרה ונחמיה: וכמוהו לא ינק ישראל אז חלב גרים
ושור מלכיהם אלא אדרבה הגרים ומלכיהם ינקו את חלב ישראל ולא עוד אלא שנתנו גם
את בשריהם מאלל לעוף השמים כאשר תמצא ביוסף: הפך מה שאמר ישעיה והלכו
אלך שחומ בני מעריך והשתחוו על כפות רגליך: וינקו חלב גרים ושור מלכיהם וגו': וכן
בולם כמו שהנחתי בהקדמה באריות: ח"כ ח"א לומר שהנבואות הללו באמרו על
הגאולה מנבל כי שם לא היה אור הלצנה כאור החמה ואור החמה שבעים כאור שבעת
הימים ר"ל לא היתה העונה והשועה גדולה יותר מכל שחמות וישועות הראשונות שצריכה
להיות ע"כ דברי הנביא כשנאמר כי אור ישראל לא היה הולך וגדל אלא הולך ודל ושחמם
חשך והתקדד ונא וחינו: ומי חכם מתבונן יחשוב בדעתו שאפשר בעולם הזה בעולם
הטוב שכל עם ה' יהיו צדיקים וכלם כהמו ומשרתיו בכל לב וכפש בעד שהאמר בעיסה
ר"ל בעד שחמשת השמן ויזר ארע בלב האדם ומחשבו: אלא צריך לומר שעין הנבואות
האלה על ימות המשיח אשר ה' יעביר את רוח העוממה שהוא השמן מן הארץ (זכריה י"ג)
ויבצר ארע הכולל כחומר בעל מה שלום ורחמים תמא ויכפר עון ויבא דק עולמים:
ונאמת כן הוא וכן הולך הכתוב ומפרש מפי הנבזרה והכבוד איכות הדברים האלה ר"ל
אין יהיו כלם צדיקים: ולא יבא שחמם ויהיה ה' להם לאור עולם וגו' באמרו
רוח אדני ה' עלי כלומר על המשיח כי הדברים האלה הם דברי המשיח בפי של הנביא
ותדע שכן הוא: כי בסיומן שלמעלה סיים הכתוב ואמר אי ה' בעתה אחישנה וסיק
בסיומן בנא מתחיל ואומר רוח אדני ה' עלי וגו': ח"כ אי ועלי בלשון אחת מפי אחד
כאמר: ר"ל מי שאמר אי ה' בעתה אחישנה: אמר ג"כ רוח אדני ה' עלי ימן שלא

כאמון והציון שק ואשר אצל לבס חלא תוך ומרמס גול ורשע לכן חזרה גם אותם שם
 את דרך התשובה ובפרט בפסוק ו' ואמר ע"פ הכניא חלא זה צום אבחרו פרוח
 חרצובור רשע (כלומר קטור ומעשי רשע אשר נקשרו בס) החר אגודות מוטרר
 (פי' קשר העול ומעל עזריא העניים) ושולח רצוצים חפשי (הם עבדים אשר עבדו בהם
 בפרך ולא שלחו אותם חפשי וקון שבע שנים כמשפט התורה וגו') ונקראו העבדים
 רצוצים חפשי עשוק ורצוצ (דברי כ"ח) לפי שהם רצוצים וכשגדים ביד אדונייהם האחרים ע"ד
 רצוצ ראשי לויחן (תהילים ע"ד) שמינם שדירה: ומפני שהעבדים האלה נופלים ג"כ
 על מחמר הסכר דהיינו ברוח על בני אדם שהם רצוצים וכשגדים ביד אדונייהם קשה ביד
 השטן ויד הרע לפיכך הוסיפם עליו ולא שדלג חסיון לסיון אלא חמרם בעלמא כדי
 לחזק הענין ולהטיר שהוא (ישוע) בא לשלח את בני אדם חפשי מעבודתם עבודת הפרך
 תחת יד השטן כנחמר: ולא הוסיף העבדים האלה לעזר לאחונותו כי אין צם לא עזר
 ולא מועיל כלל לאחונותו או לרחיית דבריו כי אף בלא הם דבריו נכונים ודושים ומחזקים
 כאשר פירשנו ח"כ לא מורידין הם אם לא נוספו ולא מעלין לעזר אף אם נוספו אלא
 רק לחזק הפעולה: שנת רצון: על כרחך היא שנת הגאולה ע"י המשיח כי עת
 הגאולה מובל לא היה שנת רצון כאשר תראה בכל סבות ומחזרות השבטים מוגלות עד חרבן
 שבי כי לא כמו ולא שקטו זמן מעט ובא רוג' השם עליהם: וכן הכוזבות בפסוקים
 הבאים בנביא: עד שתמה את מחזר על ענות מנח של בעל חזק האמונה שהולך ומתן
 את הברכים לפני טועים במחמר הזה ולפני חסרי לב על סומכם על נדירת הכותב
 באמרו שהכותב הביא את הפסוקים בגרעון ולא הסביר המחמרים אשר כנגדם כען ויום
 נקם לחלקינו למחם כל אכלים לשום לאכלי ציון לתת להם פאר תחת אשר וגו' עד
 סוף הפרשה הריא אשר נראה והם בדבור כי אלה הפסוקים לא באמרו על ישוע כלל:
 ואם אחרתה הנהפך הפסוקים הבאים בפרשה עד סופה ומעידים ומעידים שעל ימות
 המשיח באמרו ר"ל על ישוע כאשר הוכחתי למעלה ומחזר הוא למעיין ולמחשיל צם
 בדעת ובחכמת לב: וכן הפרשה הסמוכה אליה מלמעלה ולחמה כ"ל עיין שם: ח"כ לא
 כשמוטו המחמרים הבאים בפרשה הריא מזהם שיוכלו לספור את המחמר הראשון כי
 אחרתה הם כפירות וחזק לו: אלא כשמוטו בדבון הקורא לפי שהפסוקים הראשונים די
 היו להשתעורר לבית השומעים: וא"ת ולדעתך שנאמרו על ישוע מה אתה מקיים ויום
 בקם לאלהינו ומה היא הנקמה ור"ל יום הנקמה הוא יום חושך ואפלה יום ענן וערפל
 הם צר ומצוקה שואה ומחשלה יום מחומת ומחומת ירושלים יום אשר עלה בו ענן באף
 השם והא יוקדת תוקד לאחז במשפט ירו לשלם חמה לצרו ולהנקם מחויביו ומחויביו ומשיחו:
 יום אשר נתן אפר וחמתו על ירושלים ועל ביתו אשר צה: ויביא על כל ארץ יהודה וירושלים
 את חרב ודבר ורעב: חרב חזית וחרב מחוץ: חזית חרב היא בדברו ומחנות חרב סדומים
 אשר אכלה מסבב ולא חמלה על כער חקן בחור ובתולה עולל ויונק: ואם חרב נקמת
 נקם נדית לשלם על חיק סודר ישראל עוונותם ועוונות אבותם אשר חרפו עקבות
 המשיח: תמו מה שאמר ישוע בספר הזה סימן י"ט כאשר קרב אל העיר ירושלים וראם
 השמה והשערורה אשר בקרבה ויבך עליה: ובפסוק כ"ב הולך ואומר מי יתן ותדעי לך
 גם את ביומך חזו את אשר לשלום לך וגו' (ר"ל צמה תקבל שלום מאת השם):
 וכמו כן בסיון כ"א כאשר התנבא על חרבן יהודה וירושלים הולך ומתן טעם למה תסרב
 באמרו בפסוק כ"ב כי אלה ימי הנקמה ר"ל לפי שהם הם הימים אשר יקח השם את
 נקמתו מירושלים ויקום למו וס כל אשר רגו על אדות שמו: ח"כ ויום נקם לחלקינו
 הוא יום עברה יום תוכחה ונאמה יום עבות נפש המשיח ר"ל יום אשר נגש ונעבה
 בו ישוע וכשה לטבח יובל לוקח מעובר ומחשפט ושם אדם כפשו והערה אותה לחות
 ונגזר מחרב החיים: הלא זה יום הנקמה לחלקינו על פשעי ועונות בני אדם שהפגיעם

רמז: ולעורים פקד'קוח ולשלוח רצוצים חמשי: אלה הם הדברים אשר פתח חזק
 את פיו עליהם פי מרמה ופי פסיל לחורף ולדבר דברי רב ונרנן: כי אמר שהכותב
 הזכיר הפסוקים בחלוקה מזה שכתוב בישעיהו ס"א ושהוסיף לעור אמונתו ראיות
 עינים מה שאינו כתוב שמה בנביא וגו': הכה נבא ולא ידע מה נבא ומסתכן
 למת פח לזדיק ולמת אמתו כתועה בדברי השם והוא בעצמו טועם בדומי פיו וכלכל
 בפחו: כי מה שפירק בעל חזק האמונה שהכותב הוסיף לעור אמונתו ולעורים ראיות
 עינים זה הוא חשוד על עצמו שהוא דבר חזק ולא חכמת ודינת אדם לו ר"ל חכמת
 לב ודינה נכפרים ישרים וגם חזקים וחזק בלשונות שונות שצריכות להיות שונות דפי
 אים הקרב אל הקודם ללחום ולחמתה של תורה כחצי גבור: כי טעה מאוד באמרו
 שהוסיף לעורים ראיות עינים (שראוי להיות ע"פ פירות המלות ומלשון יון ולעורים מפתח
 עינים נפקות) לפי שאינו כן: אלא דברים הנאים רצוצים חמשי נוספים הם כאשר
 אמר: ואם הכיר לשון יון וקרא ושנה גם את הארבע ועשרים ספרי קודש ע"פ לשון
 יון כאשר העתיקים השנשים הקדים בימי תלמי מלך חזרים: כי על העתקה היתה סומך
 הכותבי ספרי דתית החלפה בדוד ולקחו הפסוקים על פי הדברים כאשר נמצאו הם
 לפי שהלשון נופל על הלשון לפי שגם המה כתבו את ספריהם ספרי דתית החלפה בלשון
 יון לפי שהשתמשו בעת היתה בהעתקה האחת בכל תפוצת יהודה אז ראה ראה שלא
 הוסיף הכותב את הדברים האלה או בלשון מלכו אלא שהם דברי הקדים דברי המעתיקים
 כי תרגמו בלשון יון את דברי הנביא ולאמורים פקד'קוח בלשון ולעורים מפתח עינים:
 ח"כ ה' לו לרוב אל המעתיקים ולא אל הכותב המוצר: והטעם לזה העתיקו הקדים
 ולעורים מפתח עינים במקום ולאמורים פקד'קוח הוא לע"ז לפי שסדרו (כדעת כל
 חכמי לב בחכמת הקדוק) כי פקד'קוח מלה אחת ועי"ן ולח"ד הם הם כפולים כמו ידקק
 הפכפך אחרים סדרתו ולא היה שני מלות ופירושן פתוח המאמר בדעת אחרים: ולפי שאין
 יכולים האחרים להביא ראיה לדעתם לא מן המקרא ולא מן המשנה ותלמוד והלשונות שחלת
 קוח מוגרת לקח ועריכה הם המאמר: ח"כ פקד'קוח הם אחד הוא ועיניו רק פתיחת
 הדבר: ובהשגחתם ח"כ עד היטב בדבר הזה יירדו לכסוף עמוק פירושו ושמושי של מלת
 קוח ומה עריכה לא ממצאו בכל המקרא שנכנסה מלת פקח לאמורים או למאמר ר"ל
 לא ממצאו שעריכה שפיתחו האמורים ומאמרם אלא לעולם פירושה על פתיחת העינים
 ורק לפעמים גם על האזנים: ומשום זה לא מלאם לבם לבצר את פירוש המלה על דבר
 אחר אלא פירושה כמשמעה על הדבר וכתבו מפתח עינים: ולפי שראו מתוך פסוקים
 אחרים ודברי הנביאים שדרך הנביאים לקרא לפעמים את האסירי עני ונחל וישני חושך
 בדרך משל עורים ופירושם הם כנפל אשת כל חור שמש כמו לפקח עינים עורות (כלומר
 עיר ישראל שהם עורות בגלות חרוב הנחות) להוציא ממסגר אסיר מבית בלא יושבי
 חושך: (וישעיה ח"ב ז'): וכן הוא אמר או תפקחנה עיני עורים וגו' (שם ל"ה ח'):
 ע"ד ח' פוקח עורים (פסלים קמ"ו) לפיכך גמרו בדעתם שבעין מלת ולאמורים ראוי
 להיות כאן ג"כ בדרך משל ודמי לעורים משום שסמך לפקח לפיכך תרגמו אותה על
 מנכר הלשון הנביאים במקומות אחרים ולעורים לפי שחלת אמורים אינה טופלת על
 לשון פקד'קוח אשר פירושו כבר מפתח עינים: כי לא יתכן על דרך חזק בלשון יון אמר
 לאמורים מפתח עינים אלא לעורים דוק: ומפני שבעל חזק האמונה לא ידע מה הם
 הדברים האלה השתעשע וחשב בדעתו שהוסיף אותם הכותב ובאמת אינו כן אלא שהוציא
 ע"פ הדברים בהעמקת הקדים בלשון יון כאשר ביארתי: אלא הדברים הנאים ולרצוצים
 חמשי נוספים הם לפדות ולביאור כדי לכלל הדבר ולחזק הפעולה במלות שונות: והמש
 לקודם ג"כ מדברי ישעיה בסיון כ"ח אשר קובל זו השם על עמו שלא הכיר לבם
 לעשות תשובה גמורה בכל נפשם והראו רק את עצמן כבעלי תשובה וזו וכפי ראשם

וְרַעַב גָּדוֹל בְּכָל־הָאָרֶץ: כו וּלְאִשָּׁה מֵאִלָּה לֹא שָׁלַח אֶלְיָהוּ בִלְתִּי
 אִם צִרְפָּתָה אִשְׁרֵי לְצִדּוֹן אֶל־אִשָּׁה אֶלְמָנָה: כז וּמִצּוֹרְעִים רַבִּים
 הָיוּ בְּיִשְׂרָאֵל בִּימֵי אֱלִישֶׁע הַגִּבִּיּא • וְאִישׁ מֵהֶם לֹא מָהָר בִּלְתִּי נִעְמָן
 הָאֲרָמִי: כח וַיִּפְּלֹאוּ כָל־חַמָּה בְּבֵית־הַפְּנִסָּת בְּשִׁמְעֵם אֶת־אִלָּה:
 כט וַיָּקָמוּ וַיּוֹצִיאוּהוּ אֶל־מַחוּץ לְעִיר וַיְבִיאוּהוּ אֶל־צֶבֶב הַהָר אֲשֶׁר
 עִירָם בְּנוֹיָה עָלָיו לְהַשְׁלִיכֵהוּ מִטָּה: ל וְהוּא בַּעֲבוּר בְּתוֹכָם הִלָּךְ

היתה: א"כ למד מכאן התחלת של שלשה שנים האלה מרחשון היתה: וראיה גם לה מה
 שאמר שם אחאב אל עבדיו מִקֵּץ הַשָּׁנָה שִׁלַּךְ אֶל כָּל מַעֲרֵי הַמַּיִם וְאֶל כָּל הַמַּחֲלִים
 אֹלֵי כוֹחַ חֲצִיר וְנָחִים וּג' (שם פס' ה'): ואין דרך לבקש חֲצִיר בַּסֵּף שֶׁרָאוּ לְמַחֲלֵי הָאֵדָם
 או לְנִהְיֹת אֵלֶּךָ בְּמִרְחָשׁוֹן שֶׁהוּא סוּף הַקִּיץ וְכו' או בְּחוּשׁ תַּשְׁרִי מֵאֶסְפִּין עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה לְמַחֲלֵי
 הַבְּהֵמוֹת: אי כמי השנה חדשים האלה נוספו בְּגִזְרֵת קִדְשִׁין עַל הַשְׁלֵשָׁה הַשָּׁנִים מִרְאֵשׁ בְּעִזְרַת
 הַיּוֹרֵה מִשּׁוֹם כְּבִדְרַת לִבְ הַמֶּלֶךְ אַחֲזָב שִׁמְאֵן לְהַעֲבֹת וּלְהַכְכֵּעַ מִפְּנֵי ה' בְּתַשְׁבּוּהַ נְחוּרָה: כי כתוב
 שֶׁם בְּמַלְכִים ח' סִימָן י"ח פֶּסֶק ח' וַיְהִי יוֹמִים רַבִּים וַדָּבָר ה' הָיָה אֶל אֱלִיָּהוּ וּג' הִכִּי דְמִי
 אי קודם חלאת שלשה שנים אי אפשר שהרי כבר באמר (שם י"ז) אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה
 עַל וַחֲטָא כִּי אִם לִפִּי דְבַר אֵלֶּךָ לֹאֹ לְאַחַר חִלָּאת שְׁלֹשָׁה שָׁנִים • דִּקְדָּף כְּמִי הִכִּי בִשְׁנֵה
 הַשְּׁלִישִׁית כְּעִבֹר (שם י"ח) כְּלוּמָר לְאַחַר שְׁנֵה הַשְּׁלִישִׁית כִּי כֵן שְׁמוֹשׁ הָאֹרֶת בִּי"ת הַמְשַׁמֶּשֶׁת
 בְּשָׁמוֹת וּבַפְּעִלִים שֶׁעִנְיָה לַפְּעִמִּים אַחֵר כְּמוֹ בְּהוֹצִיאָךְ אֶת הָעָם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים
 כָּל הַסּוּגָה בָּהֶם בְּמוֹתָם (ויקרא י"ח ל"א) פי' אַחֵר מוֹתָם אַחֵר הוֹצִיאָךְ: וכן חֲטָא בְּמַדְבַּר
 בְּצִאתָם מִמִּדְבָּרִים (וישע ה' ל') עָבִירְתָּ אַחֵר צִאתָם וְכִמְדָּה וַיְהִי בַּיּוֹמִים הָרַבִּים וַיָּמָת מֶלֶךְ
 חֲצִירִים טַעְמוֹ אַחֵר וּג': א"כ עֲבָדוֹ מִקֵּץ הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה עוֹד יוֹמִים רַבִּים ר"ל חֲדָשִׁים רַבִּים
 עוֹלָם וַדָּבָר הַשֵּׁם אֶל אֱלִיָּהוּ לְהַרְאוֹת אֶל־אֲחֲזָב וּלְהַשְׁמִיטוֹ שִׁיתָן מִטָּר עַל פְּנֵי הַאֲדָמָה וְהוּא
 הַכֹּהֵן דּוֹק: וְלִפִּי זֶה הָיָה רָאוּי שֶׁתֵּדַר גַּם בְּרִבְעָה רִאשׁוֹנָה בְּמִרְחָשׁוֹן הָיָה קוֹדֵם שֶׁעָבַר אֱלִיָּהוּ
 אֶת הַשָּׁמַיִם לְשֹׁלֵשׁ שָׁנִים כִּי הִרְבֵּיעָה הָיָה לֹא שִׁיבָה לְחַשְׁבוֹן הַשָּׁלֹשׁ שָׁנִים אֲזַל מִפְּנֵי שְׁנֵה
 הַגִּזְרָה הָיָה בִּר"ה שְׁחֹדֶשׁ תַּשְׁרִי כַּעֲזָרוֹ הַשָּׁמַיִם מִיָּם וְנַעֲבָדוּ שֶׁלֹּא יִרָד גַּם יוֹרֵה בִשְׁנֵה
 הַזֹּאת א"כ אַע"פ שֶׁלֹּא כַּעֲזָרוֹ הַשָּׁמַיִם אֵלֶּךָ שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים מוֹר"ה מ"ח הֵם עֲדִינן שְׁשֶׁה חֲדָשִׁים
 הַקּוֹדֵמִים שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם גַּם כְּחֹדֶר: (כו) אֵל אִשָּׁה אֶלְמָנָה: כו"ש קוֹס לָךְ
 צִרְפָּתָה אִשְׁרֵי לְצִדּוֹן וַיִּשְׁבַּת שֶׁם הִנֵּה צִרְיָה שֶׁם אִשָּׁה אֶלְמָנָה לְכַלְכֵּל (מַלְכִים ח' י"ז ט')
 וְכֹונֶתוֹ בְּמִאֲחֵר הָיָה לְהוֹדִיעַ לָהֶם שְׁכֹחַ הַמַּעֲשִׂים וְהַנִּפְלְאוֹת בְּיַד ה' וְהוּא יִדְאָה לְמוֹ שְׁחֹדֶשׁ
 כֹּו וְאֲשֶׁר רָאוּ לֵכֵךְ: וְעִנְיָנו עַל מַה שֶּׁאֲחֵר שִׁיתָמוֹ אֲחָשִׁי עִירוֹ אֲחָשִׁי נִכְרַת עַל שֶׁלֹּא
 יַעֲשֶׂה בְּתוֹכָם מַעֲשִׂים גְּדוֹלִים וּנְפִלְאוֹת כְּאֶשֶׁר עָשָׂה בְּכַפֵּר כְּחוֹם וּבִשְׁאֵר מִקְוֹמוֹת: אֲזַל לֹא
 יִתְמָדָה עַל זֹאת כִּי זֶה הוּא מִשְׁפַּט אֱלֹהִי יַעֲקֹב: כִּי כְּאֶשֶׁר לֹא נִשְׁלַח אֱלִיָּהוּ הַכְּבִיד אֶל
 אִשָּׁה אֶחָת אֶלְמָנָה חֲצִיר יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת אֵלֶּה נֶכַח כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לְאִשָּׁה כְּכִרִּיָּה מַעֲרִי הַאֲרָץ
 וְגַם אֱלִישֶׁע לֹא טָרַד אִישׁ אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מִצְרַעְתּוֹ עַל דֶּרֶךְ כְּפִלָּא כְּאֶשֶׁר עָשָׂה לְעַמּוּן הַאֲרָמִי
 וְהוּא ג"כ אִישׁ כְּכִרִּי וְעוֹבֵד ע"ז עַד הֵעֵת הַזֹּאת: כֵּן הוּא יַעֲשֶׂה נִסִּים וּנְפִלְאוֹת כְּרָצוֹ
 בְּעַמִּים אֲחֵרִים וּבְמִקְוֹמוֹת אֲחֵרִים וְאִין לְאֲחָשִׁי עִירוֹ אוֹ לְאִישׁ אֶחָד לְהַפְלֹא מַה וְהִי לָהֶם
 בְּדַבְּרֵי מַכְחֹמְתוֹ חֲזוֹן יִשְׁמְעוּ וַיִּשְׁוֹ אֶל ה': (כח) וַיִּמְלֹאוּ כָל־חַמָּה: הִבִּיטוּ אֶת
 דְּבַר מִשְׁלֹו שֶׁעָלִיהֶם כְּאֲחֵר וּבְכֹונֶתוֹ בָּהֶם לְהַטִּיר לָהֶם שְׁאִיכָם רָאוּם לְהַעֲשׂוֹת בְּתוֹכָם
 כְּפִלְאוֹת כְּכ"ל: וַתַּפְּשׂוּ אֲחוּמוֹת אֲחוּמֵיהֶם שֶׁנִּבְנוּ ג"כ בְּשַׁעַר מוֹרִיחַ (עֲמוֹס ה' י'): וַיִּקְשׁוּ
 לָהֶם (ישעיה כ"ט כ"א): כְּאֶשֶׁר עָשׂוֹ לְרִמְחִיָּה וּלְשֶׁאֵר כְּנִזִּיִּים הַקּוֹדֵמִים לְבִלְתִּי הוֹכִיחַ
 אֹתָם: (כט) לְהַשְׁלִיכֵהוּ: כְּמוֹ וַיִּשְׁלִיכֵהוּ מִרְאֵשׁ הַסֵּלַע ל"ה ב' כ"ה י"ז: (ל)

כ ויגלל את־הספר ויתן למִשְׁרַת ויֵשֶׁב. ועיני כל אֲשֶׁר בְּבֵית־
הַכְּנֶסֶת הִבִּיטוּ אֵלָיו: כֹּא וַיַּחַל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. הַיּוֹם הַתְּמַלָּא
הַכְּתוּב הוּא בְּאֻזְנֵיכֶם: כב וַיַּעֲדוּ עָלָיו כָּלֶם וַיִּתְּמֻהוּ עַל דְּבַר־יְחִזְקִיָּה
אֲשֶׁר יָצָאוּ מִפִּי וַיֹּאמְרוּ. הֲלֹא זֶה בְּרִי־יוֹסֵף: כג וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם.
אֲכֹן תֹּאמְרוּ לִי אֶת־הַפֶּשֶׁל הַזֶּה. רֹפֵא רָפָא אֶת עֲצָמָךְ. אֶת־
הַפְּעֻשִׁים אֲשֶׁר שָׁמַעְנִי כִי נַעֲשׂוּ בְּכַפְר־נְחֻם עֲשֵׂה גַם כֵּן בְּאַרְץ
מוֹלֶדְתְּךָ: כד וַיֹּאמֶר. אֲמַנָּם אֲנִי אֹמֵר לָכֶם. כִּי אֵין נָבִיא רְצוּי
בְּאַרְץ מוֹלֶדְתּוֹ: כה אֲמַנָּם אֲנִי אֹמֵר לָכֶם. אֲלֻמָּנוֹת רַבּוֹת הִיוּ
בְּיִשְׂרָאֵל בְּיָמֵי אֲלֵיהֶוּ בְּהַעֲצֹר הַשָּׁמַיִם שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים

הַק"צ דִּשְׁוֹעַ וְסוֹף לֹא חוּם עֲשֵׂה וְלֹא חֲרָמָה צָפִי: וְאִמֹר לְחַס כֹּל אֲנָלִים לְהַגִּיד לְחֹמֶר
שִׁנְלִית חֶפֶן ה' דִּדּוּ אֲשֶׁר חֶפֶן דְּכֹאֹר הַחֵלִי לְהַשִּׁים אֲשֶׁם כִּפְשׁוּ לְשִׁאת חֶטְא רַבִּים זֶה יִנְחֹס
כֹּל אֲנָלִים הֵם הַנּוֹסִים בְּכִי תַמְרוּרִים וְסוּפְדִים וְסוּפְדִים וּמִן עַל רַב פְּשַׁעִם אֲשֶׁר מוֹסֵס נִגַע
לֹא לְמִשְׁחָה וְעַל הַקֶּצֶף אֲשֶׁר קֶצֶף ה' עָלָיו: וְנִקְרְאוּ אֲנָלִי צִיּוֹן לְפִי שֶׁסֶם אֲנָלִי צִיּוֹן מוֹסֵס
חֲפֵץ שֶׁאֲנָלִי וְנִחְלָחוּ לְתַשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל מִצִּיּוֹן וְגו': א"כ הֵכָּן אִתָּה רוּחַ שְׁכֵל הַטַּעֲנוֹת
וְסִקְסוּת שֶׁהִבִּיא בְּעַל חֲזוֹק אֲמוּנָה הֵן הַכֹּל וְרַעוּת רוּחַ וְהֵם שְׂוֹא חוֹשֵׁב לְהִבִּיא בְּרָאִיָּה
לְדַבְּרוֹ זֶה סוֹתֶרֶם וְהַמִּבִּין יֵצֵן: (כֹּא) הַיּוֹם הַתְּמַלָּא הַכְּתוּב הוּא בְּאֻזְנֵיכֶם: אִמֹר שְׂרָאִית
פִּירוֹת וְעִינִן אֲמַת שֶׁל הַפְּסוּקִים הַמִּכְבִּיד בְּעַל כְּרַחֵךְ אִתָּה ג"כ מוֹדֵה שֶׁאִם רָאָה דְּבַר אֲמַת
הֵם אֲמַת ר"ל שֶׁהִקְרִיֵּא הַרְאֵשׁוֹנָה אֲשֶׁר קִרְא יִשְׁוֶה שְׂוֹא חֲשִׁית אֲמַת הִיא אֲמַת וּמִן הַדִּין
יִחְסֹם לְעֵצָמוֹ א"כ גַּם תּוֹרַת אֲמַת הִיטָה צָפִי לְעַד אֲמַת צָפִי הַמְנַשֵּׁר לִקְדָּם שְׂוֹא עַד
יִשְׁוֶה: א"כ גַּם הַנּוֹסִים חִינֵם טוֹעִים בְּחִמְאֹר הֵם כֹּאֲלוֹ הֵם כְּמַדְרִי וְחֹסְרִי לֵב וְתוֹעִי
רוּחַ אֲלֵא רוּחַ שְׁקֵר בְּשִׁפְתֵי מוֹדֵה שְׁקֵר וְסוֹף אִישׁ חוֹק לֵב בְּעַל חֲזוֹק הַאֲמוּנָה: שִׁפְתֵי
שְׁקֵר תִּתְּלַחֲכֶנָּה וְלִשׁוֹן אֲמַת תִּכּוֹן לְעַד: הַיּוֹם הַתְּמַלָּא וְגו': ר"ל כִּי בְּעֵצָמוֹ: אִם
יִשְׁנֹב אֵל ה' וְיִקְבְּלוּ יִחְנֹת לְחִסְתָּם וְיִקְרָא לָסֵם דְּדוֹר כֹּאֲשֶׁר דְּבַר הַנְּבִיא אֵלָיו (כב)
וַיַּעֲדוּ: פ' הַסִּבִּיחוּ לִי וְלִדְבָרִי: וּמִכָּאֵן לְמַדֵּם שֶׁהִיטָה בְּזִמּוֹן הֵם כְּבוֹדָה בִּדְם כִּי עַל
הַמִּשְׁחָה כֹּאמְרוּ דְּבַר יִשְׁעִיֹהוּ הַכ"ל וְחוֹשֵׁם זֶה לֹא הִקְשׁוּ עֲלֵיהֶם דְּבַר וְלֹא תַמְרוּכְמוֹ עֲמוֹ עַל
זֹאת אֲלֵא הִעִידוּ וְהַסִּבִּיחוּ עַל דְּבָרֵי שֶׁסֶם דְּבַר אֲמַת: עַל דְּבַר־יְחִזְקִיָּה: לְפִי שֶׁהוּא אֲשֶׁר
בְּאִמֹר עָלָיו הוֹצֵק הֵן בְּשִׁפְתוֹתָיו (תְּהִלִּים מ"ה ב'): בֶּן יוֹסֵף: ע"ז מ' בֶּן דוֹד וּמִי בֶּן
יִשִׁי (שְׁמוּאֵל א' סִימֹן כ"ה) כְּאִמֹר מִנָּח לִי חֲכָמָה כֹּאֲתָה וְהִלָּא הוּא מוֹחֲשֵׁפָהָם קִטְנָה
וְעִבְיָה: (כג) תֹּאמְרוּ לִי: כִּמוֹ מוֹשִׁלִּים לִי אֵת הַמֶּלֶךְ הַזֶּה: רֹפֵא רָפָא וְגו': הוּא
וְהֵם שְׁאוֹמְרִים בְּלִשׁוֹן יִשְׂרָאֵלִי אִסְיָא אִסְא יֵת חֲגֻרְתִּי: וְהִזְמִינִי יִחְמְרוּ לִי זֹאת בַּעֲת
שִׁתְּלוֹרֵא: וְכִן כְּתוּב בְּמִתִּי סִימֹן כ"ז ל"ט וו' וּבְמִדְרָם סִימֹן ט"ז פ' כ"ט ל' שֶׁהַעֲבָרִים
הִלְעִיגוּ עָלָיו וְהִיטָה רָאָשׁ לְאִמֹר הוֹשֵׁעַ לְעֵצָמוֹ וְגו': (כד) בְּיָמֵי אֲלֵיהֶוּ: בְּמִלֵּךְ
מִלֵּךְ אֲחֻזָּב עַל יִשְׂרָאֵל: בְּהַעֲצֹר הַשָּׁמַיִם: בְּשִׁבִּיל רַעוּת הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר חֶטְא וְהַמִּשְׁחָה
אֵת עֲמוֹ כִּמוֹ שֶׁאֲחֹר הַנְּבִיא אֵל אֲחֻזָּב וְגו' אִם יִסָּה הַשִּׁמִּים הִלָּלָה טַל וְחוֹמֶר:
שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים: סִימֹן י"ז ט"ז וְשֵׁם י"ח כְּתוּב וַיִּשִׁי דְּבַר ה' אֵל
אֲלֵיהֶוּ בְּשָׁנָה הַשְּׁלִישִׁי לְאִמֹר לֵךְ הִרְאָה אֵל אֲחֻזָּב וְהִיטָה חוֹמֶר עַל פִּי הַמִּדְרָם: אֲלֵא מוֹדֵה
שֶׁאִף יוֹרֵה בְּמִדְרָשׁוֹן בְּשָׁנָה הַרְאֵשׁוֹנָה לֹא הִיטָה: כִּי כְתוּב וַיִּסְפְּחוּ בְּסִפְרֵי קְדוּמוֹתָיו בְּשֵׁם
מִנְחֹמֶדֶר בְּעַל סִפְרֵי הַמַּעֲשִׂים לְחֹלְכֵי צוֹר שֶׁתְּחַלֵּת עֲצֵרַת הַשָּׁמַיִם בְּיָמֵם הִלָּלָה בְּמִדְרָשׁוֹן

מב הבקר אור ויצא וילך אל מקום חרב ויבקשוו ההמונים ויבאו אליו. ויחזיקו בו לכל ילך מהם: מג ויאמר אליהם. עלי לבשר מלכות האלהים גם בערים האחרות. כי על-כן שלחתי: מד ויקרא בבתי הכנסיות בגליל:

ה א ויהי ברחוק אתו ההמון לשמוע את דבר האלהים והוא עמד על ידים גניסרת: ב וירא שתי אניות עומדות על שפת הים. והדיגים עלו מהן וכבסו את מכמריהם: ג וירד אל-אחת מן האניות אשר היא לשמעון ויבקש מפניו להשיט מעט מן הדיבשה. וישב וילמד את ההמונים מעל האניה: ד וככלותו לדבר ויאמר אל-שמעון. השט אל המצולה והורידו את-מכמוריכם ללכד: ה ויען שמעון ויאמר אליו. אנני כל-הלילה עמלנו ומאומה לא לכדנו: אך על-דברך אוריד את המכמרת: ו ויעשו-כן וילכדו המון דיגים לרב ותקרע מכמרתם: ז ויניפו יד אל-חבריהם אשר היו באניה האחרת לבוא ולעזב עמהם. ויבאו וימלאו את-שתי האניות

בית שמעון: כי הוא תלמידו היה והוא המכונה גם כפא ובל"ג פיערוס: (מז) אל מקום חרב: מופנה חזרות ומכל רעש בני אדם כדי לכוון בתפילה: לכל ילך מהם: שלא ילך מאתם רעש עוד בערכם נסים וכפלאות כאלה: ומשום הכאמן עשו זאת:

ה (א) ברחוק: כלומה בהתאסף עם רב: על יד: על שפת: המקום ההוא קרוב לעבריה מלא גנות ופרדסים ופירותים מתוקים ולפיכך נקרא שמה כנרת למעיק פירותה כקלא דכנרת: ועליו אדם גזול הנקרא ים גנוסר וגם ים עבריא: (ב) שתי אניות: אחת לשמעון ולאחיו ואחת לנצי עם בניו: והדיגים: הם הטוין זעם: (ג) לשמעון: הוא שמעון המושלח הנקרא גם כפא כמכר: ובעת ההיא כבר האמין בישוע: מעט מן היבשה: כדי שלא יחפץ ויחקק עליו ההמון עם: וילמד: פירש להם את דברי ה' ואמר להם את דבריו ואת דברי התשובה: והסדירים אשר דבר להם לא נכתבו כאן אלא במתי בסיון ד' נכתבו חקתן: ודע נרחוב ובשדה כדרך שהיו טועין וחזון הם והלאה כמו שאמרנו גם על ר' יוחנן בן זכאי שהיה מורש צייל של סיכל כל היום מולו נפסחים נפרק כל שעה: ובעיניהן אחרו על בן עזאי שהיה מורש נשוקי עבריא והוא מפני שרצו אלהים עם רב אשר ח"א לבית המדרש להמקין: עד שגור רבי יאודה שלא יאמר לתלמידים בשוק כדאיתא באלו חגלמן: (ד) אל המצולה: ר"ל בתוך הים אשר המים מנולים-שמה יותר מאשר בשפתו: ועשה זאת כדי להראות להם את גדלו שצדו לעשות וזה שלא יוכלו בני אדם: כי דרך בני אדם לצוד זעם בשפת הסהרים במקום אשר יוכלו להשיג בכלים על שולי הים לפי שהדיגים יורדים אז למצולה או מתחבאים תחת האגם וסוף המים וצריך לטרום ולהסידם ומשם נראשנה אבל הוא לא בן עשה אלא צוה לאולך את האפיה בתוך המים לעומק ואע"פ כן אחזו זעם הרבה עד למחול כאשר יוצא בשקוקים הבאים: (ו) וילכדו המון דיגים: רמז לו שימד ויאחזו גם בני אדם הרבה בשליחתו ושיבוס אל אלהים אלהי אמת לזר מלכס ופחדו

לו: לא וירד אל־כפר־נחום עיר הגליל וילמדום שבת בשבתו:
 לב ויתמחו על לקחו כי בשלמן דברו: לג וכבית הכנסת היה
 איש אשר בו רוח שד טמא ויקרא בקול גדול: לד לאמר. הניחה
 לי מדה־לנו ולך ישוע הנצרי. הבאת לאבדנו. ידעתי מי אתה קדוש
 האלהים: לה ויגער בו ישוע לאמר. החרש וצא מפוני. ויפילו
 השד בפתך ויצא מפוני ולא הרע לו: לו ורעדה אחותם כלם.
 ויאמרו איש אל־דעהו לאמר. מה הדבר הזה כי בשלמן ובגבורה
 הוא מצוה את־הרוחות הפמאות ומה יוצאות: לו ויצא שמעו
 בכל־פנות הכפר: לח ויקם ויצא מבית־הכנסת ויבא אל־בית
 שמעון. וחמות שמעון היתה אחות קדחת רעה. וישאלו לו על־
 אדותיה: לש ויתיצב אצלה ויגער בקדחת ותשובה. וברגע קמה
 ותשרת להם: מ ובבא השמש כל־אלה אשר להם חלים מחלות
 שונות הביאום אליו וישם את־ידיו על־כל־אחד מהם וירפאם:
 מא וגם שדים יצאו מרבים צעקים ואמרים. כי אתה הוא המשיח
 בן האלהים. ויגער בם ולא נתנם לדבר כי ידעו כי הוא המשיח:
 ב

בעבור בתוכם: הכס אותם בסמורים או עזר כוחם שלא יכלו לעשות לו דבר: (לב)
 אל כפר נחום: כפר נחום סמוך לענדיא נשפת ים גססר: שבת בשבתו: ר"ל
 בשבתות הרגה: (לג) על לקחו: לפי שהיה לו לשון לחיים (ישעיה ל'): כי
 בשלמן דברו: ר"ל היו דבריו כמדבר מפי הגבורה: או כמי שיש לו כח וגבורה כמו
 לנביא כדכתיב: רוח שד: הוא יצר הרע הוא השטן לפי שממנו את האדם והוא הפך
 לרוח הקודש: ועיין במפרשי הסודות ובפרט בל"ע בפסוק ואת רוח־הטומאה אעביר מן
 הארץ (זכריה י"ג ב'): (לד) הבאת לאבדנו: מלמד שגם המשיח להחליש את כח
 השטן ולאבדו מעדן כפי חסם שלא יבא לו רעות להשיאם ולהטוילם ולהחיות אותם מיתת
 עולמים כדברי חז"ל בפסוק ישעיה כ"ה ח' בלע המות לנצח: חסר גם מה שאמר רש"י
 צוהר בהוא חיות (והוא נחש הקדמוני ר"ל סחלל והוא יצר הרע כדוע) לחשו כל
 בעלי תריסין לנחש קרנא ביה לחשו בלע וקטיל וקטיל גם לאדם קמחיה וכו' ולית ביה
 דקטיל לחשו עד דחייא לחתור ב' עד כי יבא שילא ודאי חיו קטיל לחיות ולו יקסת
 עומים וכו' כאשר הביאנו בהקדמה עיין עליו: (לה) ויגער בו: לא הגיע אותו
 בשמות ובקמיות כדרך המכשפים הרוצים להקרא בעלי קבלה וכיוצא בו אלא גער בו
 כמקור בעצמו: ואע"פ שהעיר שהוא קדוש אלהים ח"ו לא רצה שיעזר עוד כי אחרים
 ארשיש. עובדת חיה שלמה והסתכון השטן בה להלכיד עוד רבים בשחיתותו בדברים
 כאלה לפי שחמור האכזש שהוא ג"כ ידע דברים נסתרים ובעלמים לפי שידע שישוע
 הוא קדוש חלוק משיח חלקי יעקב ואיש לא סודיע לו זאת ויתאזר להצדק בו: ויפילו
 כלומר הסליך את האיש אשר היה בו: ומניד שבעל כרחו יצא מוחסר לפיכך הסליכא לנקוס
 עוד מוחס קודם לאמו ועזב אותו ובמרוקס כעזב שבעק עוד עד לחסור: ולא הרע
 לו: לא עשה לו חסד או מוס כדרך שעושים חס וכו' ע"י המכשפים: (לח) אכ

גוי הארץ ומשנים כבדיות ומשאר אסורים : והאיל והתבוננו בדורות האלו לשם שמים
 כלבו והגליחו וגם עשו פרי עד למעלה : והיו עיני כל העם על הפרשים כאלו
 היו מחבשי כנסת הגולה לצאת ולבוא על פיהם בכל אשר יורו להם ובלעדיהם לא ידעו
 איש את ידו ואת רגלו : ובדבות ימים בקום אנשי אר"ם רומי עינים ותע : לבד ה"ה
 החכמים האחרונים חכמים לרעה ומורי שקר ורואו כי טוב דעיני העם להסין ולהפיל
 בתורת השם וכי כלם סורו אל מושעת החכמים נותנים אל לבם ללקק במצות ובאסורין
 וגם נעו שחמם לקבל עולם וכל המרצה ללקק הרי זה מושבת ויבואו גם המה ויעשו
 בערמת לבם לז חק ולב בליעל והתחילו ללקק עוד ביותר ולהחמיר על עצמן בהרצה
 דברים מה שלא צוה ה' ולא עלתה על לב הראשונים : ויוסיפו עוד להרבות מצוות וחוקים
 ולהפוך דברי אלהים חיים : ונהגו פרישות גם בעמי הארץ מחסיהם והדחיקו את עצמן
 מהם וגם מחבלם ומחשבתם וקראו גם עמא עמא סורו מחמו אל תגעו בכו כי קדושים
 אנחנו ומשאר ת"ח וחבדיהו אשר לא פדשו את עצמן מחסיהם שלא ידעו ספר ולשון
 ואשר אמרו הלא כל ישראל אחים כאלהיו אלה עם הארץ כאבותינו אבותם וכנפשותם
 כנפשותינו למה יבדלו איש באחיו ויגרשו אותנו מהסתפח בנחלת השם הזה וטרה להם את
 דרך ה' : והמה לא כן חשבו כי היו אנשי שקר ומרמה אנשי קנאה ושנאה אנשי בליעל
 וחק אנשי בצע ועשוק מלא ריב ותחרות ושלחו מזוים בין הת"ח ומורי דק ובין המלכים
 מלכי ישראל עד שבסוף דם נקי הרבה למאוד ככתוב ביוסיפון : ואחרי כן חפשי שקנא
 איש באחיו בדמותו שלב השמים וראשי העם אחדיו וכל אחד רצה לפסוע על ראשו עם
 קדוש ולהכביר סבלו עליו ולהיות לראש ולקצין התחיל כל אחד להשתדל בכל עוז ללקק
 במעשיו ובדרכיו יותר מחביו כדי שידאורו הדביות ויחשבוהו לחסיד מחמיר ויתנו עיניהם
 עליו : ושבע תועבות בלכס כדעתו רצון בזה מוטל שבבעה פרושין הן פרוש שבמי
 פרוש נקפי פרוש קיאי פרוש מדוכיא פרוש מה חובתי ואעשנה פרוש מאהבריו
 פרוש מיראה : ומפרשין שם פרוש שבמי זה העושה מעשה שבם פרוש שאין
 מעשיו לשם שמים אלא להנאתו כמו שעשו בעלי שכם שחלו את עצמן שלא לשם שמים
 אלא ומשם דינה בת יעקב שחשקה נפש חמור כשיאם זה : ובדלותי פדשו פרוש שבמי
 דמטין מצותיה על בתפיה והוא לפי בעל הערוך המתעסק במצוות בפרסיה משום
 הדביות דהיינו שמשא עיני סוכה על שכו וכוונת זה : פרוש נקפי זה המנקה רגלי
 פרוש רש"י חסלך בשפלות עקב בזה הגדל ואינו מרים רגליו מן הארץ ומתוך כך חקק
 אנציותיו באנשים : פרוש קאי אמר רב נחמן בר יצחק וזה המקור דם לכתלים
 פרוש עושה עצמו כעונם עיניו שלא יסתכל בנשים ומתוך כך חכה ראש בכותל והס
 יוצא : פרוש מדוכיא אמר רבה בר שילא דמשפס כי מדוכיא פרוש שאלך כפף
 כמדוכה העשוי כמקנת וראשו כפף : פרוש מה חובתי ואעשנה פרוש למדני מה
 עלי לעשות ואעשנה : ופירו שם בגמרא הא מעליזות היא ? כלומר זו מזה עונה היא
 שאם הוא בעצמו אינו בקי באסורין ולקדוקי המצוות ובה לחכם כדי ללמוד ממנו : ופירו
 אלא דאמר מה חובתי תו ואעשנה כלומר מה לעשות עוד אשר לא עשיתי וקיימתי
 כבר ומראה עצמו כאלו קיים את הכל : פרוש מאהבה פרוש מאהבת שר המצוות
 ולא מאהבת מצוות בוראו : פרוש מיראה דהיינו מיראת העונות ע"כ עיין גם בתלמוד
 ירושלמי פרק הדואה : וכן הם הפרשים החכמים בספר הזה כמה פעמים ולא היו
 אלו פרושים אלא צנועין ונחמין הדומים לפרשים מעשיין ומורי ובקשו שר כפמחם :
 ומלפני התורה הם החכמים הסופרים ושאר אנשי כנסת הגולה שעמדו על
 נפשם והשתדלו בכל מחמיר כחם להחזיר העברה ליושנה ונקראו ג"כ בכלל סופרים
 על שלא נהו ולא שקעו עד שספרו כל הפסוקים וכל התיבות ואותיות מכל
 ספר וספר שנתורה כגורסין בהאיש מקדש ובראשם עזרא הסופר והיה בתורת

עד למטבע: ח וירא שמעון פטרוס ויפל לרגלי ישוע ויאמר: אֲדֹנָי זֵא מַעְלִי כִּי אִישׁ חָטָא אֵנִכִּי: ט כִּי תַפְחוּן אֶחָו אֶחָו וְאַתָּה כָּל־אִשָּׁר אֶתָּו עַל לֶכֶד הַדְּגִים אֲשֶׁר לִכְדוּ: י וּכְמוֹכֵן אֶת יַעֲקֹב וַיּוֹחֲזֵן בְּגִי זַבְדִּי אֲשֶׁר הָיוּ חֲבָרֵי שְׁמֵעוֹן. וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אֶל־שְׁמֵעוֹן. אֲל־תִּירָא מִשְׁעָה תְּדִיג אֲנִשִּׁים: יא וַיַּעַלּוּ אֶת הָאֵינִיּוֹת אֶל־הַיַּבְשָׁה וַיַּעֲשׂוּ אֶת־כָּל וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו: יב וַיְדִי בְהוֹתוֹ בְּאַחַת הָעָרִים וְהָיָה אִישׁ מְלֵא צָרֶעַת. וַיֵּרָא אֶת־יֵשׁוּעַ וַיַּפֵּל עַל־פָּנָיו וַיַּתְחֲזֵן לוֹ לֵאמֹר. אֲדֹנָי אִם־תִּרְצֶה תִּוָּכֵל לְמַהֲרֵנִי: יג וַיִּשְׁלַח אֶת־יָדוֹ וַיִּנָּע בּוֹ לֵאמֹר. רָצָה אֲנִי מָהֵר. וּכְרַנֵּעַ סָרָה מִפְּנֵי הַצָּרֶעַת: יד וַיֵּצֵא אֶתָּו לְבָל יִסְפֹּר לְאִישׁ רֶק לֶךְ וְהִרְאָה אֶל־הַפְּהֹו וְהִקְרַב קִרְבּוֹ עַל מַהֲרָתָה כֹּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה לַעֲדוֹת לָהֶם: טו וּבְכָל־זֹאת יָצָא שְׁמֵעוֹן הוֹלֵךְ וְגֹרֵל וַיִּקְהָלוּ הַמִּזְנִיגִים רַבִּים לְשִׁמּוֹעַ וּלְהִרְפֹּא עַל־יָדוֹ מִחֲלִייהֶם: טז וְהוּא הוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר וּמִתְפַּלֵּל: יז וַיְדִי הַיּוֹם וַיִּלְמֹד. וַיַּיִשְׁבוּ לִפְנֵי פְרוּשִׁים

אלו ואל עזבו: (ח) שמעון פטרוס: הסב ישוע אח"כ את שמו כן כי ענין הדבר בלשון יוון צר ר"ל שהיה עומד בדקדקו ובחזקתו כצור אשר לא יעקק ממקומו ושיהיה לצור מעת לשאר אחיו להחזיק ויהיה באלה ישעם כאשר נפרש לקמן במקומו ונקרא עתה כן ע"ש העתיד: אי כתי חזן מוקדם ומאוחר בתורה: (י) מעשה תדיג אנשים: ר"ל תחזירם מחדשם כעשה לחזי עולם הבא: ולא חזר כן אלא מפני שהלשון נופל על הלשון רצוני לומר לפי שהלכת שמעון היתה עד עתה לצד דעם והיא מלכתה קטנה ובזויה חזר לו הכה את מחלף מעתה את מלכתך במלכתה ועבדה יקרה ומשובה מומנה דהיינו שיהיה מדיג אנשים: (יא) ויעזבו את כל: מוצג אהבתם ומשוקתם להדבק בחכמה כמו שמצינו גם בחלשע שעזב את בקריו וידן אחר חליה (חלכ' ח' י"ט): (יב) באחת הערים: שלא היתה מוקפת חומה חיותות יבשות כן נון ולפיכך לא היה צריך לשלוח מומנה את המצודעים: ויתחזן וגו': על כרחך כד נכון לצד המצודע היה ונפשו צמחה שדי ישוע כח וגבורה לרפאו שאם לא כן לא היה חוזר תוכל וגו': (יד) לבל יספר לאיש: קודם הראותך. אל הכסן: לעדות להם: כדי שיראו ג"כ את האות הזו בעיניהם ותהיה להם לעזרה ולראיה מהימנותא שיש לאל ידי לעשות כדבר הזה מה שאינו ציכולת בשר ודם אולי יתנו זאת אל לבם כנעון הארזי שלא היתה רפואתו כל כך בנס כי הצער בתחילה להטיל צידן שבע פעמים חס מפא רק בדבר אחד ושובו אל ה' ויחזירו בו ובחשיחו: (טו) והוא הלך במדבר: כדי לכוון שם בתפלה יותר לפי שאין שם מחומה ורעש בני אדם המצטלים כוננת לב המתפלל והוא כח"ש למעלה שסר אל מקום פניו: ד"א סר אל המדבר כדי שלא יאחרו עליו שהוא חסית ומופתה את העם לבא אחריו: (יז) פרושים: הם בני אדם שנסגו פדיונות דקדוק גדול מכל דבר שיש בו עומאה או איסור דאורייתא ולכן נקראו פרושים לפי שהיה גם פרושים ומורים מכל דבר ומעטנו עולם הזה: ואפשר שהיתה ראשיתם בימי עזרא ובחזיה כי המה התאחדו חיל להחזיר את הקדושה ראשונה ליהודה לבני כל זרע עומא ולהסדיל בין הקדוש ובין החול: וחפן ה' הצליח בידם וכל ישראל הבינו לבם באיש אחד להטיר ולהסדיל מעומאות

לסלח חטאים בלתי האלהים לבדו : כב וידע ישוע את־מחשבותיהם ויען ויאמר אליהם . מזה־זה אמרתם בלבבכם : כג מה הקלה אם אמר . נסלחו לך חטאתיך . או אמר . קום ולך : כד אך למען תודעו כי יש לבו־האדם שלטון בארץ לסלח חטאות . אמר אל־נכה האבריים . אני אמר לך . קום שא את־מטותיך ולך אל־ביתך : כה וכרגע קם בפניהם וישא את־משכבו וילך אל־ביתו ויכבד את־

ג' פעמים יצא השם הקדוש על כל הקדושות בפסוק הזה ושלשום היו הן עצמותם של שם כך כתב הרבי נחמיה צדיקורו הנחמד על חומה חומשי תורה צפ' כי תשא בקבלתו וקבלת הרמ"ן : ואיתא בחכמתא דרש"י ב"ג שמהן פסק מעמא גם בח' ה' בר מן משה בנין דקדמאי ובתראי שלם והמשכיל יבין וידום . פירש בעל ספר החומות ח"ל גבי משה משה (בשמות סימן ג' ל') לית פסיק כמו גבי אברהם אברהם (בראשית כ"ג) חולמו כי משה היה שלם ותמיים יותר מהם ואשתמש בכתרא קדישתא : ומה שיש פסיק בין יהוה יהודה בפרשת כי תשא להם כאמר והמשכיל יבין וידום דלא לומר סוד גדול ואין מוגילי חלל לנבועין : דוק ותשכח : והוא שנאמר עליו לפני משה אל רחום וגו' : אמר גם אנכי אנכי הוא מוחה פשעך למעני וחטאותיך לא אוכר (ישעיה מ"ג) : ואולי זה שנאמר בפסוק שלפניו אך העברתני בחטאותיך הוגעתי בעונותיך : וכי מו' הוא זה אשר העבירו ישראל בחטאותיהם ואנוניאם בעונותיהם ה"ם חלק המשיח המתענה והמנטער בעד הפשעים ועליו נאמר והוא מחולל מפשעינו וגו' וה' הפגיע בו ארץ עון כלנו : נגש והוא נענה וגו' (ישעיה כ"ג) : כאומר ר' יוסי הגלילי בספרי : ואומר מחיתי בעב פשעך ובענן חטאותיך (שם מ"ז כ"ט) : מה כתיב בתורה רנו שמים כי עשרה ה' וגו' בי גאל ה' את יעקב ובישראל יתפאר : והוא צלי ספק על הגולה האחרונה שתהיה ע"י המשיח : כי על הגולה מובל לא יתכן לאחר שהתפאר ה' בישראל וגו' כי סרו וסר מן הדרך והרשיעו לעשות עד שחאס ה' בם עוד : והגולה היתה האחרונה שתהיה בהם עמו שהיא בחימתא דיי והוא בחלק המשיח כדברי החכמים בפסוק ישראל נרשע בה' תשועת עולמים (ישעיה מ"ה י"ז) : ושם חזנם חוזרים ומשתעבדים כי לא יוסיפו עוד לעשות הרע כל כך בעיני ה' מפני שנבלע המות לנצח והוא השגן ויזר הרע שיעבר מן העולם כמו שאמרנו למעלה : והוא אנכי אנכי הוא מוחה פשעך : ר"ל המשיח אשר העבירנו בחטאותם ימחה עונותם ויסלח לפשעים כמכר : (כז) ויאמר אליהם : בהאיותו לסל ולכל העם כי הוא יודע תעלומות לב הדוע גם לכלם שהוא זה אשר בירו לרפא לשכרי לב ולחששם ולהשיע לשרי לב בסליחת החטאים : (כח) מה הקלה וגו' : כלומר אם יש יכולת ביד לרפא את החולה רק בדברים וכו' כי קל לרצו דברים כאלם מחומר לו קום ולך ולשחות בזה את גבורתו : (כד) למען תודעו וגו' : ר"ל למען תדעו שלא לדברתי גזופות ושיש ברשותי לסלוח את החטאים אעשה גם את הדבר הזה שאתם אומרים שהוא קשה ואשר אתם מועידים עליו שאין בכוח האנושי לעשות כזה ובזה תראו כי אני הוא המוצר בצדקה ורצ להשיע את האנשים מחטאותיהם ולסלוח להם את פשעיהם כי רק בסליחת החטאים תליא חליתא : קום שא ארץ מטותיך וגו' : גם וזה נראה שאין רפואה זאת ברפואת בשר ודם : כי בשר ודם אין יכולת בידו לרפא ברגע אחד כי אם ביומים רבים ובפרט האחלה הזאת כדוע לכל חכמי הרפואות : ועוד אם ברפא החולה בדרך עוד זמן רב להשיב את נפשו ולחזקו ואין צו כח ללכת מעט כל שכן לשאת משא : וכאן ברגע ברפא וברגע זו היה צו כח ללכת

וּמִלִּפְנֵי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר בָּאוּ מִכָּל כְּפָרִי הַגָּלִיל וַיהוּדָה וִירוּשָׁלַם • וְהָיָה
גְבוּרַת יְהוָה עֲלֵיהֶם לְרַפָּא אֹתָם: יח וְהָיָה אֲנָשִׁים נִשְׁאָרִים בַּמִּטָּה
אִישׁ נִכְה אֲבִירִים • וַיִּבְקְשׁוּ לְהִבְיֹאוּ הַפִּיתָה וּלְהַצִּיגוּ לִפְנֵי: יט
וּבְאֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ לְהִבְיֹאוּ מִפְּנֵי הַחֲמוֹן עָלוּ עַל־הַגֶּגֶץ וַיִּזְרִידוּהוּ עִם
הַמִּטָּה מִבֵּין הָרַעְפִּים בְּתוֹכָם לִפְנֵי יֵשׁוּעַ: כ וּבִרְאוֹתוֹ אֶת־אֲמוֹנָתָם
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם • בְּרָאִים נִסְלְחוּ לָךְ חַטָּאתֶיךָ: כא וַיִּהְיוּ הַסּוֹפְרִים
וְהַפְּרוּשִׁים לְהִתּוֹפֵךְ לֵאמֹר • מִי הוּא זֶה הַמְּדַבֵּר גְּדוּפוֹת • מִי יוּכַל

וְהָיָה כִּי הָיָה הָיָה לָבֹד לְדַרְשׁ אֶת תּוֹרַת ה' וּלְעֲשׂוֹת וּלְלַמֵּד בְּיִשְׂרָאֵל חֹק וּמִשְׁפָּט
(עוֹלָם ו'): וְכָל אֵלֶּה נִקְרְאוּ רַשָּׁוִים: וְכַאֲשֶׁר הִלְכוּ עִמּוּדֵי הַגָּלִיל לְעוֹלָם הַמִּחְלָה
תּוֹרַת ה' לְדַרְשׁ מִטָּה מִטָּה: כִּי קָמוּ אֲחֵרִים אֲנָשִׁי עֵקֶשׁ וּפְתַלְמֵל וּמִלְאוּ אֶת חֻקֹּם
הָרַשָּׁוִים ה' הַסּוֹפְרִים אֲחֵרִים הַנִּקְרְאוֹת גַּם תַּנְחִים רַבָּן וְאֲמוֹרָאִים: וְזָקֵן בְּאִמְרָם עַל
עֲצוֹן בָּאֵל קִשְׁרִים שֶׁהֵם כַּחֲמוֹרִים בְּחִינַת הָרַשָּׁוִים וְלֹא כַּחֲמוֹרֵי שֶׁל ר' חִינְיָה בֶן חֲסִיָּה
וְשֶׁל ר' פִּנְחָס בֶּן יִשָּׁרִי אֵלֶּה כַּאֲשֶׁר חֲמוֹרִים וְצִרְקָן שֶׁל רַשָּׁוִים עוֹדֵם מַדְרִישׁן שֶׁל אֲחֵרִים
צִרְקָן קָמָה דִּימָא: כִּי הָיָה אֲנָשִׁי חֲזוֹן וְתַגְרָה וְלֹא הִתְכַּוֵּן לֵשׁ שׁוֹמֵם כֻּלָּם בְּתוֹרַתָם
אֵלֶּה זָקֵן לְבָם הִשְׁתַּחֲוֶה לְעֲשׂוֹת עוֹלָם תַּקְמָת וְחֻקִּים רַבִּים עַל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְסָן מִשְׁתַּחֲוֶה
דְּרַבָּן מִדִּי לְהַתְגַּל וְלִהְיוֹת עוֹלָם לְעֲשׂוֹת לְעֵם שֶׁ בָּאֵרְן בְּחֲמוֹן הַתַּלְמוּדִים: וְהָיָה זֶה כְּתוּב
הַמַּחְלֻקוֹת בִּימֵיהֶם וְהָיָה שֶׁהָיָה זֶה אִיסָר זֶה וְהָיָה שֶׁאִיסָר זֶה הָיָה זֶה וְנִעְשִׂית הַתּוֹרָה כַּשֵּׁי
תּוֹרַת כּוֹחַ שֶׁהָיָה בָּאֵל הֵן הַמַּחְנֵקִין: וְהָיָה עַכְשָׁנָה פְּנִימָה לְאִמְרָם שֶׁדְּרִישׁ דְּרִישׁ רִיבּוּת
וְכַמֵּן אֲשֶׁר חִין בְּהֵם חֲמוֹשׁ הֵם תּוֹרָה שֶׁצֶעַל פֶּה וְהָיָה חֲדִיבָה לְהִשָּׁם יוֹתֵר מִתּוֹרָתוֹ וְשֶׁעַל
פִּי הַדְּרִישׁ הָאֵלֶּה מִדֵּת הַשֵּׁם דְּרִישׁ: וְעָשׂוּ אֹתָם עֵקֶר עַל דְּרִישׁ אֲלֵהִים אֲמוֹת וְהָיָה:
וְזָקֵן קָרָה עַל ה' וְעַל תּוֹרָתוֹ כַּאֲשֶׁר הִכְחַשְׁתִּי בְּהַקְדָּמָה עֵינִי עָלָיו: וְסוֹפְרִים כָּאֵלֶּה הָיוּ
ג' הַסּוֹפְרִים דִּימֵי יֵשׁוּעַ הַנִּתְחַרְשִׁים בְּסִפְרָם הָיָה: וְלֹא הָיָה יָדָם גַּם עִם הַפְּרוּשִׁים בְּכַחַם
דְּרִישׁ כַּאֲשֶׁר נִדְּחָה מִיּוֹסִיפִין וּמִשְׁנָה: לְרַפָּא אוֹתָם: הַחֲלוּשִׁים שֶׁבְּתוֹכָם וְאֲשֶׁר יִזְכְּרוּ
לִפְנֵי: (יח) נִכְה אֲבִירִים: שֶׁהָיָה אֲבִירֵי זֶלֶזַל כַּח כַּחֲדָרִי מִת שֶׁ"ל לְהַתְנוּעַ עִמּוֹן
וְזֶלֶזַל נִקְרָא הַחֲלוּשָׁה כַּח פֶּאֶרְחִילִיטִיקוֹם וְהַמִּחְלָה בְּעֲצָמָה פֶּאֶרְחִילִים: (יט) עָלוּ עַל
הַגֶּגֶץ: ר' זֶעַל עַל הַגֶּגֶץ וְהִסִּירוּ אֶת הָרַעְפִּים אֲשֶׁר עָלָיו וְהִסִּירוּ אֶת הַחֲלוּשָׁה מִשֵּׁם דָּרָךְ
הַחֲדָרִי אֲשֶׁר עַל הַגֶּגֶץ: (כ) אֶת אֲמוֹנָתָם: אֲמוֹנָת הַחֲלוּשָׁה וְאֲמוֹנָת הַרַשָּׁוִים אֲמוֹת כְּלוּמֵר
רַחֵם יֵשׁוּעַ שֶׁהִנְשָׂאִים אֲמוֹנָתוֹ כֻּלָּם לְבָם וְנִעְשִׂים בּוֹ שֶׁם לֹא יָדוּ לְרַפָּא אֶת הַחֲלוּשָׁה הָיָה
מִחֲלִיו וּלְפִיכָה הִתְחַדְּחוּ אֶת עֲצוֹן כֹּל כֵּךְ לְהוֹרִידוֹ לִפְנֵי כִּי שִׁדְּחָהוּ וַיִּרְחַם עָלָיו: נִסְלְחוּ
לָךְ חַטָּאתֶיךָ: בְּצִדִּיל הַמַּעֲשִׂים בָּאוֹת לִי לֵאמֹר הַמַּחֲמֵה וְחִלִּים וְכוּן שֶׁנִּסְלְחוּ הַמַּעֲשִׂים
יִסְרוּ גַם הַחֲלִים: וְכִי אִמְרָם מֹשֶׁה אִם שְׂמוֹת הַשְּׂמִיעוּ בְּקוֹל ה' אֲלֵהֶיךָ וְגו' כֹּל הַמַּחֲלָה
אֲשֶׁר שְׂמִיתִי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עָלֶיךָ וְגו' (שְׁמוֹת ע"א): וְהָיָה שֶׁהָיָה הָאֵלֶּם נִכְסֵי
אֲנָשִׁים הָיָה דִּימֵי חֲרָפָה שְׂעוֹף בִּימֵיהֶם כִּי נִכְיִית הַדְּרִישׁ הָיָה בְּרֹב סִנָּה וְעוֹשֶׁם שֶׁל זְמַת כִּדּוּעַ
לְחִמֵּי חֵן: וּלְפִיכָה חֲדָרִי גַם יֵשׁוּעַ נִסְלְחוּ לָךְ חַטָּאתֶיךָ לְפִי שֶׁעֵקֶר הַרַפָּאִים תְּלִי בְּסִלְחָה
הַמַּעֲשִׂים: (כא) הַמְּדַבֵּר גְּדוּפוֹת: לְפִי שֶׁאִמְרָם שֶׁנִּסְלְחוּ הַמַּעֲשִׂים לְהַחֲלוֹת וְהָיָה דְּרִישׁ
שֶׁאִי אִפְשָׁר לָבֹן אֵלֶם לְעֲשׂוֹת כ"ל לֵב לְבָנוּ: וְעִדְיָן עוֹרֵר עֵינֵיהֶם מִחֲלָה שִׁשׁוּעַ הָיָה
הַמַּחֲמֵה וְהָיָה ה' נִדְּקָה (דְּרִישׁ כ"ג) אֲשֶׁר יִדְּקִין בְּדַעְתּוֹ לְרִישׁ (יִשְׁעִי כ"ג): מִחֲלָה
בְּסִפְרֵי שִׁנָּה מִלֵּךְ הַמַּחֲמֵה לְכָל הַמַּחֲמֵה: בְּלִיתִי אֱלֹהִים לְבָדוּ: כו"ג נִשְׁאָר עוֹן וְשִׁשׁוּעַ
וְגו' (שְׁמוֹת ל"ד): וְהָיָה כִּי עֵסֶךְ הַמַּחֲמֵה (מַחֲמֵה קל"ד): אֵלֶּה שֶׁכָּחוּ לְהַתְנוּעַ שִׁקְרָה
שֶׁ ה' אֵל ה' וְהָיָה שֶׁהָיָה רַחֵם וְחֵן כַּשֵּׁם עוֹן וְגו': וְהָיָה מִיּוֹמָה דִּי אִם חֲכָמָה: כִּי

הַפְּרוּשִׁים • וְתַלְמִידֵיהֶם אֹכְלִים וְשׂוֹתִים : לֵד וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם • הַתּוֹכְלוּ
לֵאמֹר בְּנֵי הַחֲתָנָה לְצוּם בְּעוֹד הַחֲתָן עֹמֶה : לֵה הִנֵּה יָמִים בָּאוּם
וְלִקַּח מֵהֶם הַחֲתָן וְאֵין יְצוּמוֹ בַּיָּמִים הָהֵם : לו וְגַם מִשָּׁל דִּבְרָ
אֲלֵיהֶם • כִּי אֵין מַעֲלִים מְלָאָה מִדְּבַנְגַּר חֲדָשׁ עַל שְׂמֻלָּה בְּלֵה כִּי אֵין
הַחֲדָשׁ יוֹסִיף הַקְּרִיעָה וְהַמְּלָאָה מִן הַחֲדָשׁ לֹא תִשָּׂא לְבָלָה : לו וַאֲין

לִימִין ה' : וְחֹמֶר שֶׁ"ח לֹסֶס לַעֲשׂוֹת שִׁימוּם : ר"ל הֵלֵךְ הוּא מִן הַדִּין שֶׁחֲמֵן וְכִי
הַחֹמֶר שֶׁסֶּס שֶׁשִּׁימוּ פְּטוּרִים מִכָּל תַּעֲבִית שֶׁאִינוֹ תַּעֲבִית צָרוֹר : כ"ט שְׂרָאִי לְתַלְמִידִין
שֶׁסֶּס גַּם שֶׁשִּׁימוּ שֶׁלֹּא יְצוּמוֹ בְּעוֹד שֶׁאִין עוֹמֶם : ועוֹד כְּזֶה הִגִּיעַ הַעֵת עֵת הַמַּשִּׁיחַ שֶׁזֶּה
יִבְטֵל כָּל הַתַּעֲבִיט : וְחִסְיָע לֹאֵה מֵהַ שֶׁכֶּתֶב הַר"ב : בְּהַלְבֹּט תַּעֲבִיט בְּסוּף הַלֵּבָה מַשְׁכֵּה
י"ט שֶׁכָּל הַתַּעֲבִיט עֲתִידִים לִבְטֵל לִימֹת הַמַּשִּׁיחַ : (לֵה) יָמִים בָּאוּם : הֵס יוֹי
יִסְרוּ וְעִטּוֹ שֶׁכֶּתֶבָה בֶּסֶס : וְאֵין יְצוּמוֹ : כְּלוּמָר יַעֲרֹ אֶת כִּפְסֵס מִפְּנֵי צָר : (לו) כִּי
אוֹ הַחֲדָשׁ : ר"ל אֵס יַעֲשֶׂה אֵלֶם כְּדֶבֶר הֵה הֵלֵךְ הַשְׁחִית יִשְׁחִית אֶת הַבְּגַד הַחֲדָשׁ וְיִכְלֵה
אוֹתוֹ בְּקִרְעוֹ מִמֶּנּוּ חֶלֶק אֶחָד וְהַחֶלֶק הַזֶּה מִבְּגַד חֲדָשׁ לֹא כֹאֵה לְבַגַּד יֵשׁ : וּפְתָרוֹן הַמַּשָּׁל
הַזֶּה כִּנְגַד הַפְּרוּשִׁים לַעֲדֹד לֹסֶס שֶׁזֶּכָּר הַיּוֹמִים שֶׁמִּתְרֵב בֶּס הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה כְּלוּמָר שֶׁתִּכְתֵּן
לִשְׂרָאֵל תּוֹרָה חֲדָשָׁה כֹּח"ט וְכִרְתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִית חֲדָשָׁה (וַיִּמְשֵׁה ל"ח) : וְאֵין
בְּרִית אֲלֵה תּוֹרָה כְּדִלְתָא מִכִּלְתָּא ב'ל' בֹּא : חֹסֶר פ' בְּגַד חֲדָשׁ שֶׁאִמֹר בְּמַשָּׁל : ועֵינֵן בְּגַ
יֵשׁ רִחוֹ עַל הַבְּרִית שֶׁכֶּתֶבָה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֹרֶב וְהִיא הַתּוֹרָה הַכְּתוּבָה בְּזֶר סִיף כֹּח"ח
לֹא כְּבְרִית אֲשֶׁר כִּרְתִּי אֶת אֲבוֹתֵם בַּיּוֹם הַחֹזִיקִי בִידֵם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
וּג' (שֶׁס פְּסוּק ל"ג) : וְעִלֵּה אֲחֵרֵי אֲחֵרֵי בְּתוֹרַת כְּהִנֵּס וְיֵשׁן מִפְּנֵי חֲדָשׁ תּוֹצִיאֵם ח"ל כִּיֹּן
שֶׁתִּנָּתֵן לָחֶם לְיִשְׂרָאֵל תּוֹרָה חֲדָשָׁה בַּיּוֹם הַמַּשִּׁיחַ יוֹצִיאֵם אֶת הַבְּרִית הַיְשָׁנָה שֶׁתִּנָּתֵן
בְּחֹר סִינַי : וּבְפֶרֶט טַעַם בְּגַד יֵשׁן עַל תּוֹרַת הַפְּרוּשִׁים שֶׁהוּא תּוֹרָה הַנִּקְרָאָה תּוֹרָה
שֶׁבִּעַל פֶּה אֲשֶׁר אֲחֵרֵי עִלֵּה שֶׁקִּבְּלוֹ אֵין מִפִּי אֵין בְּקִבְּלוֹ וְעַל פִּי הַדְּבָרִים הֵלֵךְ כִּרְת
ה' בְּרִית וְהוֹסִיפוּ וְהִרְבוּ בֶּה מִצְוֹת עַד לְמֵאֹד כִּי לַעֲשׂוֹת סִיג לְעוֹרָה וְכִתְבוּ עוֹל גִּזְלוֹ עַל
מִזְבֵּחַ הָאֲכָזִים אֲשֶׁר לֹא צוּר ה' וְלֹא עֲלֵתָה עַל לְבָו וְכָל מִצְוֹת אֲכָזִים כֹּאֵלֵה הֵס כְּבָגִידִם
בִּלִּים וְכִקְוִי עֲבָדִים לִפְנֵי תּוֹרַת הַמַּשִּׁיחַ וְכָלֵס כֹּהֵלֵל מַחֲשָׁבוֹ כֹּמוֹ שֶׁסִּיבֵי ג"כ בְּמִדְרַשׁ קֶסֶלֶת
סִימֹן י"ח בְּפֶסֶק בִּי שִׁנִּים הִרְבָּה יִחִידָה הָאָדָם וּג' : ח"ל כָּל שֶׁבֶל הַבֵּל : כֹּח"ח תּוֹרָה
שֶׁאֵדָם לְמֹד בְּעִיָּהּ וְהֵבֵל הִיא לִפְנֵי תּוֹרָתוֹ שֶׁל מַשִּׁיחַ : וְהוּא שִׁימוּרֵי אֶת עֵטֶרֶת הַתּוֹרָה
לְיוֹשֵׁב שֶׁתִּהְיֶה חֲדוּתָהּ וְתִקְוָתָה בִּלְבַד הָאֵלֶם לְבָלְתִּי שֶׁכָּה אוֹתָהּ כְּדֶרֶס בְּמִדְרַשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים
בְּפֶסֶק יִשְׁקִנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיָּהּ : וּמִקְרָא מֵלֵךְ הוּא וְנִתְּתִי רִחוּרִי בִקְרֵבָם וְעַל לָבֶם
אֲכַתְּבָנָה (וַיִּמְו' ל"ח) וְמִלָּאָה כָּל הָאֶרֶץ דַּעָה אֶת ה' כְּסִיִּם לִים מְכִסִּים (וַיִּשְׁעִי י"ח) :
וְסִרְכֹּן בֶּה לְמוֹר שֶׁדֶבֶר שְׁעוֹת בִּיד הַפְּרוּשִׁים לְהִקְיֵם תּוֹרָתוֹ שֶׁהִיא תּוֹרַת הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה
שֶׁתַּחֲלִילֵה בַּיּוֹמִים לְעוֹרָתָם שְׂכוּלָה מִצְוֹת אֲכָזִים כְּתִידִים וְהֵלֵךְ שִׁימוּרֵי וְלִבְקֵשׁ שֶׁסֶס הוּא
ר"ל יִשׁוּעַ וְתַלְמִידֵיו וְלָבוֹ בְּדֶרֶךְ חֹקֶם כֹּאֲשֶׁר שֶׁהִיא אֲוֵלֶת וְשְׁעוֹת לְהַשְׁחִית בְּגַד חֲדָשׁ בְּקִרְיַעַת
אֵין חֶלֶק מִמֶּנּוּ וְלִתְפֹּר אוֹתוֹ עַל בְּגַד יֵשׁן חֵה לֹא כֹאֵה לֹא : כִּי אֵין יִשׁוּעַ הוּא לְתַלְמִידֵיו
לְחֹמֶר אֶת תּוֹרָתָם שֶׁהִיא כְּבִגַּד בְּלִי וְכִקְוִי עֲבָדִים וְנִרְכִּיבֵה הוֹצֵאֵם מִפְּנֵי חֲדָשׁ וְהִיא הַבֵּל
לִפְנֵי תּוֹרָתוֹ : וְאֵין יִתְעַבֵּר זֶה בֶּה בִּי זֶה לֹא כֹאֵה לֹא : כִּי בְּתוֹרָה הַזֹּאת שֶׁל בְּרִית
הַחֲדָשָׁה יוֹתֵר דְּבָרִים הִרְבָּה מֵהַ שֶׁאֲסָרוּ בְּסִיף וּבְפֶרֶט מֵהַ שֶׁאֲסָרוּ הַפְּרוּשִׁים וְעַנְיָן בִּלִּי
צוֹת הֵס וְכֵן לְסִיפֵךְ כֹּמוֹ שֶׁנִּיחָדְנוּ בְּהַקְדָּמָה : וְגַם יִבְטֵלוּ אֵין דְּבָרִים הַסְּהוּגִים עַד הַיּוֹם
הֵה כְּגוֹן הַתַּעֲבִיט חוֹלָתָם כְּמִכָּר לְמַעֲלָה : ח"כ אֵין תַּעֲלָה עַל דַּעֲתָם לְהוֹרִיחַ אוֹתוֹ
עַל אֲשֶׁר עֲזָבוּ הַתַּלְמִידִים אֶת מִצְוֹתָם : (לו) בְּנִאדוּת : הֵס כָּלֵס כְּשִׁקֵּם הַעֲשׂוִים

האלהים: כו ופלצות אחזה את כלם ויכבדו את האלהים וימלאו
 ראה לאמר: כי היום ראינו פלאות: כו ויהי אחרי הדברים
 האלה ויצא מוכם אחד ושמו לוי וישב בבית המכס ויאמר
 אליו: לך אחרי: כה ויעזב את כל ויקם וילך אחריו: כט ויעש
 לו לוי משתה גדול בביתו: ויהי המון רב מן המוכסים ואחרים
 מסבים אתם: ל וילוו ספריהם והפרושים על תלמידיו לאמר:
 לפה אתם אכלים ושתיים עם מוכסים וחטאים: לא ויען ישוע
 ויאמר אליהם: החוקים אינם צריכים לרופא: כי אסדהולים:
 לב לא באתי לקרא צדיקים כי אסדהטאים לתשובה: לג ויאמרו
 אליו: תלמידך יוחנן לפנה צמו הרבה והתפללו וכן גם תלמידך

לדבר ולשאת גם חטאיו: (כו) ופלצות אחזה: בשעה שהק"ה מראה לרשעים
 את יד החוקה הם מתרעשים ומתבהלים והע"פ כן לא שנים אלה בכל לבם וכן מצינו
 ביומי חשה צים סוף ובמזכר ודימי הבדלים הדגה פעמים: (כז) ושמו לוי: הוא
 לי המוכס גם מעי והוא גם הנקרא המזכר אשר מדע שמו בספרו אשר כתב מלית
 יסוע ומחזותיו ומופתיו עד עלותו למרום וספרו הוא ספר ראשון מספרים הנקראים
 ספרי בשורה טובה או ברית החדשה: (כט) ויעש לו משתה גדול: כדי להכניס
 שמה אנשים רבים וסיעת המוכסים ומאחרים אשר עדין לבם מלא מרמה ותוך שיחמנו
 את דברי ישוע וישובו אל לבם כאשר עשה גם הוא: (ל) וילוו וגו': לפי שהם כהן
 פרישה משיבת ופחלת עמי הארץ וצפרט מחשבות המוכסים: (לב) החוקים אינם
 צריכים לרופא: וכן הוא בדחינת הכהנים: ואחר כך בחל על הצדיקים והרשעים כי
 הרשעים נחיתם נקראו חתים וכל יומי חייהם הם כבחוללות כמו שזכרנו והולך: ורצו
 בה שלא יחשבו שהם שפח עם המוכסים והרשעים חשום הכאשר שיכל ושתה עמם
 אלא כדי שיוכל להגיד להם פעם ולהוכיח אותם למען ישובו אל ה': (לג) צמו
 הרבה: רגילים להתעמט את נפשם בתעמית יחיד דימי הסובעה לחל בשני וחמישי או
 כיוצא בהם: (לד) בני החתונה לצום וגו': אחר כך בחל על עצמו ועל תלמידיו:
 וקרא את עצמו חתן ומד קצתו ופדיו: כלל מה חתן זה יש לו רשות על כלל מזה
 סקין שקנה אותה בכסף או בשוה בכסף כך הוא קנה לו את כל בני אדם בדומים יקרים
 בדמי חיו שהערה את נפשו למות בשביל עונותיהם (שע"י כ"ג): וכמו שאמרו בחזרה
 ילקוט סיון שכ"ט שהתנה הושיע עם הק"ה לסבול יסורים קשים בלבד שלא יאבד אחד
 מהסבירים: וחשום זה יש לו ג' רשות עליהם: וכל זה הוא כענין מה שזכרנו ע"י
 שה"ע"ה אפי' לדור ודור לי (ש"ה ו' ג'): ועל דרך הזה אמר עליו גם יוחנן המזכר
 בספרו דפרק ג' פסוק כ"ט: לוי יש לי הכל הוא חתן ושרבן חתן עומד ושומע לי
 ושומח חתן על קול חתן: והשומח האמת עתה כעקידה: ועוד מה חתן הוא חתן
 בכל כמו להטיב לכלל ולבני החופה ולשומח ביום חתנתו ודיוס שומח לבו כך חשיח
 חתן כל עת לשומח את כלל ושומעיו שהם כנסת הצדיקים שהאומה לשומעיו
 ושומח בשומח עולם להלדיש בגדי ישע ולעשות מעל צדקת חתן יסכן פאר (שע"י
 ס"ח): וחשום חתן על כלל ישע עליהם לעמדם בעמדת תפארת ולהביאם חתן
 ולעלותם לגן לכן עין ביום חתנתו ביום קומו לעד חזין חתנים ויעלה למרום ושבו

אין מתר לאכל רק לבהנים לבדם: ה ויאמר אליהם. כי ברהאדם
גם אהון השבת הוא: ו יהי עוד בשבת אחר ויבא אל בית
הפנסת וילמד. ויהי שם איש יוד ימינו יבשה: ז וישקרו עליו
הספרים והפרושים אם בשבת ירפא למצוא עליו שמונה: ח וידע
את מחשבתיהם ויאמר אלהאיש אשר ידו יבשה. קום ועמד
בתוך. ויקם ויעמוד: ט ויאמר אליהם ישוע. אשאל אתכם דבר
אחד. המתר בשבת לעשות טוב או רע להושיע נפש או לאבד:

ספריהם ודיניהם שאין הם לא טעם ורחיה לדניהם חלל חורך התעוה כדי להעמיד
הדבר על צורו: וכוננו זה לאורות להם שלא ככתבה גם המעשה הזה של דוד כי אם
ללמד שבעת הדחק וסכנה חומר לחלל את הקדש ונפרט חומר לחלל שבת וחשוב חור
הנפש וא"כ אין להם לסוכה על תלמודיו בשליל חלילת השגלים בשבת שאין זה חסר
חילול כחשומע הסם בדנייתא: ואע"ג דמיחא דוקא שיש זה חילול שבת מ"מ אין להקפיד
ולקדקק עליה כי אין דבר שעומד בפני פקוח נפש: כדענו רבנן בחסכת יומא דף פ"ב
ע"א ח"ל: עוברה שהריחור בשר קודש או בשר חזיר תחבין לרה כוש ברושב
ומניחין לה ע"י פיה אם נתישבה דעתה מוטב ואם לא מאכילין אותה רוטב
עצמו ואם נתישבה דעתה מוטב ואם לא מאכילין אותה שומן עצמו שאין
לך דבר שעומד בפני פקוח נפש חוץ מע"א וגלוי עריות ושפיכות דמים: ולחלן
דף פ"ד ע"א העירו להאכיל בשר חמור למי שאחזו ירקון (ואם חולי שפיו נספך
לירקון) ומי שנשכו כלב מאכילין אותו מחצר כבד שלו: והלא דברים קל וחומר מה
דברים שיש בהם חסור גמור לאוריתא כגון בשר קדש או ערופות. ליכא למיחש בהם
וחומרים מפני פקוח נפש דבר שאין הם לא חסור לאוריתא ולא חסור חכמים כגון
חלילת שגלים בשבת לא כל שכן שומת מפני פקוח נפש: (ה) ויאמר אליהם וג':
ר"ל מה לי לפלפל עמוכם אם חומר לעשות כו בשבת או לא. הנה תדעו שכן האדם
ר"ל הוא בעצמו גם אהון השבת כלומר צדי לבטל גם את השבת כאשר עשיתי אותו
וצייתי לקדשו כי מי שעשה את השבת הוא גם אהון: וזהו הדיע שהוא לא כאשר בני
אדם חלל שהוא ה' דקנו ר"ל אלהי אמת: ורוח גם שלא יהיה עוד שבת ביום קדוש
לימות המשיח כי כל ימי המשיח כלם שבת כדאיתא במדרש תהילים ז': עיין גם בהקדמה
על הערן הס: (ז) וישקרו עליו: פירושו שמו עליו עין פקוחא לשון שקד שומר
(תהיל' קכ"ז א'): אם בשבת ירפא: אע"פ שלא חזינו שאיסרה התורה רפואה בשבת
ואחרונה כל הספקים ומעידים לעשות אותה כאשר אורכה למטה בסיון י"ג פסוק י"ד
עיין עליו: וגם לא הוא נגד כוונת העיקרון לפי שכתבה לקרוא לה עונג ואין לך עונג גדול
מרפואה המשיכה את נפש האדם ומצלו מן הצער מ"מ קווי המרפואה לרפואת אדם גם
ישוע יעשה כמות כדי שיוצאו תחינה להשליך אותו ר"ל לחייו לפני עם הארץ שחינם
בקיו' בתורה לאחר שחילל את השבת: שמונה: ערבו כמו תואיל ועלילה וסוף שבת הדבר
שמתכוון האל לעש' דבר לחצרו אע"ג שהוא בעצמו יודע שהיא עולמה: (ט) החומר בשבר
וג': כאן זה לארוע שומת לעשות רפואה בשבת חורך תכונתה ותיקונה ר"ל שלא
נתן ה' לנו את השבת חלל לעשות בה כמות לו ולחצרו כי למה יגרע יום השבת וחשך
יומי השבעה והוא שיעיד איש לחצרו בכל מה דאפשר כמכר וכמו שמופת ואולן: וכתב
המג"ס בפרק יום הכיפורים בחומר דר' מתיא דסבר שם בחשכה שהחוש נגדו ומילין

נִתְּנִים עִסִּים בְּנֶאֱדוֹת בְּלִיב פְּרִיבְקֶע הַעִסִּים אֶת־הַנְּאֹדוֹת וַיִּשְׁפֹּךְ
וְהַנְּאֹדוֹת יֵאבְדוּ: **א** אֵךְ עִסִּים יִנְתֵּן בְּנֶאֱדוֹת חֲדָשִׁים וְשִׁנִּיהֶם
יִשְׁמְרוּ: **ב** לֹשׁ וְאִין שְׂתֵּה יִין יִשֵּׁן אֲשֶׁר חִישׁ יִתְּאוּהָ לַעִסִּים כִּי יֵאמֹר
הַיִּשָּׁן טוֹב מִפְּנֵי:

א יִהְיֶה בַשְּׁבֶת הָרֵאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח וַיֵּלֶךְ בְּקִמּוֹת וַיִּקְטְפוּ
תַלְמִידָיו אֶת־הַפְּלִילָה וַיִּדְּכוּ בִידֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ: **ב** וַיֵּאמְרוּ
אֵלֵיהֶם אֲנָשִׁים מִדֵּה־הַפְּרוּשִׁים לְפֹהֲדָה אֲתֶם עֹשִׂים אֶת־אֲשֶׁר אִין
מִתֵּר לַעֲשׂוֹת בַּשְּׁבֶת: **ג** וַיַּעַן אֲתֶם יִשׁוּעַ וַיֵּאמֹר הֲלֹא קִרְאתֶם אֶת־
אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד בְּרַעְבּוֹ הוּא וְאֵלֶּה אֲשֶׁר אִתּוֹ: **ד** אֵיךְ בָּא לְבֵית־
הָאֱלֹהִים וַיִּקַּח אֶת־לֶחֶם הַפָּנִים וַיֹּאכַל וַיִּתֵּן גַּם לָאֵלֶּה אֲשֶׁר אִתּוֹ אֲשֶׁר

מַעֲבֹדוֹת מַעֲבֹדוֹת לְחַלּוֹתֶם כֹּל חֵיט וְחֵקִים וְלִשְׁתֵּת כֹּדֶךְ אִין כִּזְזָא צוֹ: פֶּן יִבְקַע וְעַיִן
זֶעַע הוּא לְכָל שְׂמֵחַ הָיִין חֵדֶשׁ וְשֹׁאֵר חֵיט וְחֵקִים שְׂמֵחִימִים כֹּל כִּי חֵק זַעֲמָה שְׂמֵחִילָן
לְסַחֲמִין עַד שְׂמֵחִימִים כֹּל־חֵרֶם וְכָל־עַיִן: (לֹא) וְאִין שְׂתֵּה יִין וְעַיִן: וְכֵן אֲחִיר
זַעֲמָה שֶׁאֵכְלֹ לֹא חִיזֵן יִפֶּה הוּא וְכִי: וְכֹחֲמוֹ עוֹד זַעֲמִילִים הֵאֵלֶּה לְסַחֲמִין חוֹן מִה
שְׂמֵחַ זֶאֱשֶׁר שֶׁלְפָנֵי שֶׁאֵלֶּה לֶסֶם לְסַחֲמִין וְלִקְבֹּל אֶת הַחֲדָשׁוֹת שֶׁהִיא עוֹרֵמֹה הַחֲדָשָׁה הַשְּׂמֵחָה
לִבְּ הַאֲכָסִים כְּעִסִּים רְחוּסִים אֲחֵר שֶׁכֶּד כַּעֲשֵׂנוּ זַעֲמִימִים חֲמִיטִים אֲכָסִים מְלֻמִּימִים וְכִיִּין דִּלְזוּ
זַדֶּךְ הֵם דִּלְזוּ וְהוּב אִינֶם חֲחִיטִים כִּי אִם זַקִּיטִים: דוֹק הַיֵּטֶן וְהַשְׂכָּח: וַעֲיִין גַּם מִה
שֶׁאֵכְלֹ זַעֲמִימִים זַעֲמִין הַחֲדָשָׁה וְהַחֲמִיטִים אֲשֶׁר כַּעֲמוּ בִיד חֲמִיטִים זֶל קִרְ צִיט:

א (ב) וַיְהִי בַשְּׁבֶת הָרֵאשׁוֹן מִמַּחֲרַת: כִּי הִנֵּה הִיא הִי מַעֲמָה הִיא בְּיוֹם שֶׁל
חֵג הַפֶּסַח כִּי הַמַּעֲמָדִים נִקְרְאוּ גִ"כ שְׁבֶת לִפִּי שֶׁן שְׂעִתוֹ לֹא ע"ז וּמִפְּרָחֶם
לִבֵּם מִמַּחֲרַת הַשְּׁבֶת (זַמְדֵּר כ"ג ע"ו) כַּעֲרֵמוֹ וְחַמְמִין לִכּוֹן מִבְּתֵר יוֹמָא טַבָּא קִמָּא
דְּפִסְחָא וַעֲיִין זַעֲמִי: וְקִרְאֵל יוֹם עוֹב הִיא זַעֲמִין יוֹן שְׂעִת רֵאשׁוֹן הַשִּׁי לִפִּי שֶׁאֵלֶּה יוֹם
רֵאשׁוֹן לְסַחֲמִין וְיוֹם שֶׁלֹּא לִחֵג הַפֶּסַח: וַיִּקְטְפוּ: כַּעֲמוּ חוֹמֵן וְחֵלָן וְקִטְפַת מְלִילוֹת בִּידֶךְ
(זַנִּיטִים כ"ג): (ג) אִין מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת בַּשְּׁבֶת: עִימָה וְהַתֵּן שֶׁן זַמִּים שְׂעִת קִכָּה ע"ז
חֲבִילִי פִיאָה אִיזוֹב וְקוֹרְנִית חֲכִינִסִּין לַעֲצִים אִין מִסְתַּתֵּק מִחוּן בַּשְּׁבֶת לְמֵאכֵל חֲבִימָה
מִסְתַּתֵּק מִחוּן בַּשְּׁבֶת: וְקוֹטֶם בִּיד וְאוֹכֵל וְכֹלֵד שֶׁלֹּא יִקְטוּם בְּכָלִי וְכֹלֵל וְאוֹכֵל
וְכֹלֵד שֶׁלֹּא יִמְלֹל בְּכָלִי הַרְבֵּה דְּבִירֵי רַבִּי יְהוּדָה וְחֲבִימִים אֹמְרִים מוֹלֵל בְּרֵאשִׁי
אֲצַבְעוֹתָיו וְאוֹכֵל וְכֹלֵד שֶׁלֹּא יִמְלֹל בִּידוֹ הַרְבֵּה כֹּדֶךְ שְׂחֹא עוֹשָׂה חֲזוֹל:
וְכֵן פֶּסַח גִּ"כ רַחֲמִימִים זַעֲמִין כִּ"א מִסְתַּתֵּק שְׂעִת מַעֲמָה וְ"זֶל הַמְּלֹל מְלִילוֹת מוֹלֵל
זַעֲמִי כִּי שֶׁלֹּא יִרְאֶה כֹּדֶשׁ: אֵלֶּה שְׂמֵחַ מִימֵה שְׂכָל מַחֲשַׁבּוֹת הַפְּרוּשִׁים הִיוּ לְדַעַם וְלֹא
הַתְּכֹחֲמוֹ זַנִּיטִים כֹּלֵלִים אֲשֶׁר חֵק לֶסֶם שֶׁחֵר רִק כִּי לִצִּיר אֶת הַסִּדּוּתִים וְעַמִּי הַחֲדָשׁוֹת
זַעֲמִים: עִיִּין זַמֵּה שֶׁאֲחִירֵי זַמְמוֹן זַעֲמִין כִּי חֵל קִרְ גַּם מִה שֶׁהִיא לְמַעַם זַמְמוֹן וְ"ג
פִּסְקוֹ י"ד: (ג) הֲלֹא קִרְאתֶם: ר"ל מַעֲמָה שֶׁמַּעֲמָה זַעֲמִימִים אִין סִימֹן כִּ"ה
זַעֲמִין ד' עַד ז': (ד) אֶת לֶחֶם הַפָּנִים: לִפִּי שֶׁלֹּא הִיא שֶׁן לֶחֶם אֲחֵר: וַיִּתֵּן גַּם
לָאֵלֶּה: כִּי לֹא שֶׁלֹּא דוֹל לֶחֶם לוֹ לְבַדוֹ כִּ"א גַם לְכַעֲרִים אֲשֶׁר אֲחֵר וְחֵשׁוֹם זֶה אֲחֵר הֵסֵק
שֶׁן אִם כַּעֲמוֹ הַכַּעֲרִים רִק מַחֲשָׁה: כִּי אִם לְכַחֲמִים לְבָדִם: כִּי שֶׁן וְהִיטָה לְאֶחָד
וְלִצִּיר וְכֹלֵלִים זַמְמוֹן קִדֵּשׁ וְעַיִן: וְ"זֶל לֶחֶם לֹא עִיִּין לֶסֶם חֲבִימִימִים זַעֲמִי הַחֲדָשָׁה
זַעֲמִין שֶׁלְפָנֵי וְ"ל מִפִּי שֶׁמַּעֲמָה שֶׁאֵלֶּה שֶׁלֹּא כַּעֲמוֹ: וְעַיִן זַעֲמִי לְהַשִּׁיב כַּעֲמוֹ לוֹ מַחֲמוֹ

לַעֲשֹׂת בּוֹ כִּי גְבוּרָה יֵצֵאָה מֵאִתּוֹ וְחִרְפָּאֵם כָּלָם: כ וַיֵּשֶׁא אֶת־עֵינָיו
 אֶל־תַּלְמִידָיו וַיֹּאמֶר • אֲשֶׁרֵיכֶם הָעֵנִיִּים בִּי לָכֶם מַלְכוּת הָאֱלֹהִים:
 כֹּא אֲשֶׁרֵיכֶם הָרַעְבִּים עָתָה בִּי תִשָּׁבְעוּ • אֲשֶׁרֵיכֶם הַבּוֹכִים עָתָה בִּי
 תִּשְׁחָקוּ: כב כֹּא אֲשֶׁרֵיכֶם אִם יִשְׁנָאוּ אֹתְכֶם הָאָנָשִׁים וְאִם יִגְדּוּ וַיִּחְרְפוּ
 אֹתְכֶם וַיּוֹצִיאוּ אֶת־שְׁמֹכֶם כִּרְע לְמַעַן בְּיַהֲדָם: כג שְׂמָחוּ בַּיּוֹם
 הַזֶּה וְרִקְדּוּ • כִּי הִנֵּה שְׂכָרְכֶם רַב בְּשָׂמַיִם • כִּי כָכָה עָשׂוּ אֲבוֹתֵיהֶם
 לַנְּבִיאִים: כד וְאֵלֶּי לָכֶם הָעֲשִׁירִים בִּי לִקְחָתֶם אֶת־נַחֲמָתְכֶם:
 כה אֵלֶּי לָכֶם הַשֹּׁבְעִים בִּי תִרְעֻבוּ • אֵלֶּי לָכֶם הַשִּׁחָקִים עָתָה בִּי

(כ) אל תלמידיו: להודיע להם המוסות והאיכות האושר ושלח יאמרו לריק יגענו הלל כל ימי
 חייתנו בעו"ה בצער עמנו בדרך כחינו והיינו חרפת אלם ונחיי עס: נחשבו כאלן לטבח בלנו בלש
 ובזמים: לפיכך הצטיחם ששכרם הרבה לעולם שכולו ארוך: הענינים: הם הענינים שפלי ודכאי
 רוח: (כא) כי תשבעו: הוא כמו שאמר ישע' ס' ס"ה הנה עבדי יאכלו ואתם תרעעו וגו':
 עבדי ירדו מעור לז ואתם תצטעקו: (כב) ואם יגדו: כל' אם ירחיקו אתכם ויגדלו
 אתכם הסופרים מקהלת כמו שמרחיקין אשה מה חלשון שנארכם מתיכס (ישע' ס"ו):
 והוא שיכרו אותם בחרם ובכזי צבתי הבכסת ויגדלו אותם מתוך קהלם: ויחרפו אתכם:
 ענין המידוף ידוע: את שמכם כרע: ר"ל שזיציאו שם רע עליהם ודנה ויחמו את
 שםם ומספדיהם ולא יכנו אותם עוד בשם ישראל ולא יחירו את שםם כי אם בקללה
 כען יחם שםם וכיוצא בהם: למען בן האדם: דעתו על עצמו: ר"ל בשבילי: (כג)
 שמחו: כי זו היא חדת העמוס חמש לשמח על כל מחרפות והעלבון מדתם שם
 בפרק שני דיווח העלבון ואין עולבין: שומעין חרפתם ואין משיבין עוין מחסרה
 ושומחין ביוסורין עליהם הכתוב אומר כאלת השמש צבורתו (שופט' כ'): ומשום זה אומר
 ר' חנני בנזוף פרק החובל לעולם יהא אלם מן הנרדפין ולא מן הנרדפין: וכל זה קרוב
 להאי עובדא שנמצא בספר אחד מספדי המדות והוצא צדיקו ישן כשן על פרקי אבות
 זגס בספר לב טוב רק שמוסיף בעל לב טוב חיו פריס בלשון אשכנז: והנה זה לשון המעשה
 בכתבה וכלשונה כאלל חסיד אחד לאחד מן הצדיק' החשובי' חיה יוס הוא ששמחת בו ביותר בכל
 יומיך ואמר פעם אחת הייתי בספינה והי' מקומי בחוקים הפחות שכל הספינה והיו שם
 סוחרים ובעלי חומן ואני שוכב בחוקי ואחד מהכזי הספינה קם להשתין והיזע כי שפל
 זכאם צעירי עד שגלה ערותו והשתין עלי' וכו' וחי ראשי לא כאלה נפשי למעשהו כלל
 ולא התעורר חומנו כחי ושחמתי שחמה גדולה שלא באצתי ענין חסרם הווא ולא הרעשה
 נפשי עלי' להשיב לו דבר עכ"ל: עשו אבותיהם: דור המדבר ויוצאי יבנה וירושלים:
 לנביאים: אין אתה מוצא כדאי חמשה עד סוף כל הנביאים שלא היו סורדי ישראל
 ומצקיס להחיותו או לעבות אותו או שלא היו מליסם עלי': במשה כתיב ויאמר ככל
 העם לרגום אותם באבנים (במדבר י"ד): עוד מעט ומקלנו (שמות י"ז): בירמי' כי
 גם אחיך ובית אביך גם חמה בגדו בך גם חמה קראו אחריך מלא וגו' (ירמ' י"ב ו')
 לכו ונהשבה על ירמי' מחשבות כי לא תאבד תורה מכהן וגו' לכו ונכהו בלשון ואל
 נקשיבה אל דבריו: כל עצתם עלי' למות (שם י"ח): יומת נא האיש הזה (שם ל"ח)
 וכן כולם: ועל זכרי' בן יהוידע הכהן קשרו ורגמו אותו במצות המלך (ד"ס ז' סימן
 כ"ה): (כד) העשירים: הם הרשעים הנזעזעים על עשרם: את־נחמתכם:
 שמכנס כח"ש מור חלקם נחיים (תהלים י"ז): (כה) השבעים: אשר במיטת מופקס

וַיֵּבֶט אֲלֵיהֶם כָּל־מַסְבִּיב וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִישׁ שְׁלַח אֶת־יָדְךָ וַיַּעַשׂ כִּן וַתֵּרָא יָדוֹ וַתֵּשֶׁב בְּאַחֶרֶת: יא וַיִּמְלֹאוּ שְׁגֵעוֹן וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־יָדָיו מַה־יַּעֲשׂוּ לַיֹּשֻׁעַ: יב וַיְהִי בַיָּמִים הָאֵלֶּה וַיֵּצֵא אֶל־הַהָר לַהֲתַפְּלִל וַיֵּלֶן כֹּל־הַלֵּילָה בַּתְּפִלָּה לָאֱלֹהִים: יג וַיְהִי בִבְקָר וַיִּקְרָא אֶל־תַּלְמִידָיו וַיִּבְחָר מֵהֶם שְׁנַיִם עֹשֶׂר אֲשֶׁר גַּם קָרָא אֹתָם שְׁלִיחִים יָד אֶת־שִׁמְעוֹן אֲשֶׁר גַּם קָרָא פֶּטְרוֹס וְאֶת־אַנְדֵּרֶס אַחֲיוֹ אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־יוֹחָנָן אֶת־פִּילְפּוֹס וְאֶת־בְּרֹתְלָמִי: טו אֶת־מַתְיָא וְאֶת־תּוֹמָא אֶת־יַעֲקֹב בֶּן־אַלְפִי וְאֶת־שִׁמְעוֹן הַנִּקְרָא הַקָּנָאִי: טז אֶת־יְהוּדָה אַחֲיוֹ יַעֲקֹב וְאֶת־יְהוּדָה אִישׁ קִרְיֹת וְהוּא הַפּוֹסְגִיר: יז וַיֵּרֶד אֹתָם וַיַּעֲמֵד בַּשְּׂפֵלָה וַיְקַהֵל תַּלְמִידָיו וְהַמּוֹן רַב מִן הָעָם מִכָּל־יְהוּדָה וּיְרוּשָׁלַם וְחוּף צוּר וְצִדּוֹן אֲשֶׁר באוּ לִשְׁמֹעַ אוֹתוֹ וְלִהְרֹא מִתְּחִילָתָם: יח וְאֵלֶּה אֲשֶׁר רוּחוֹת טַמְאוֹת מִבְּעֻתוֹת אֹתָם וַיִּרְפְּאוּ: יט וְכָל־הַמּוֹן בִּקְשׁ

לו סס צִמּוֹן פִּיז צִשְׁת מַפִּי שְׁהֹא סַפֵּק נַפְשׁוֹת וְכָל סַפֵּק נַפְשׁוֹת דּוּחָה אֵת שִׁשְׁת חו"ל וְאִמְרָם כָּל סַפֵּק נַפְשׁוֹת דּוּחָה אֵת הַשְּׁבַת לַחֲזוֹרִיר וְלִזְרוֹ אוֹתָן לַחֲקִידִים וְלַחֲתוּרִיכִי בּוֹה הַעֲנִין וְשֵׁלָא לַאֲחֵרוֹ אִפִּילוֹ כְּשִׁבַּת הָרֵאשׁוֹנָה מִן הַחוּלִי שְׁהַחוּלָה סוֹבֵל חוּלִי וְשֵׁלָא נֹאמֶר אִין סַפֵּק שְׁהַחוּלִי יִתְמִיד עַד לְשִׁבַּת הָאֲחֵרֶת וְנִצְטָרֵךְ לַחֲלֹל עֲלֵיו הַשְּׁבַת עֵיכ נִגִּיחוֹ הַיּוֹם עַד לַמָּחָר כְּדִי שְׁלָא נַחֲלֹל עֲלֵיו שְׁנֵי שְׁבָתוֹת: ע"ל: וְקִימָא לַחוּן בַּמַּסַּכַּת שְׁבַת דָּף ק"ט ע"א גב היד וגב הרגל כמכה של חלל דמי וכן מוכח דרומ"ס צהלמית שנת פרק ז' משנה ה' ח"ל ומכה שהיא בגב היד וגב הרגל הרי היא כמכה של חלל ואינה צריכה אומד ומחללין עליה את השבת: עיין למטה בסיומן י"ג פסוק י"ד כי שמה כתבנו על הענין הזה בלח הענין: (י) ויבט אליהם: לראות אם יוכלו לעשות דבר על שאלתו וכיון שאין קול ואין קצב ויבשו ויכלמו ויחפרו יחדיו ומעוררם לפי כל העם ויחזרו אל האיש וגו': (יא) וימלאו שגעון: על שנגלה לעיני ההמון זעזוע וירא כל העם שהם רק חכמים להרע ובזוהרים דברים חלשים כדי להטעות ולהסביר את עולם עליהם עיין למטה בסיומן י"ג פסוק י"ד: ויאמרו איש אל רעהו: אחר שהתבלעה חכמתם ולא יוכלו להלשיט אל העם ולקחת את נפשם צריכים כתיבצו מה יעשו לו בסתר: (יב) ויקרא אל תלמידיו: הרבה תלמידיו היו לו והם חכמים וכשם וטפס אשר שומעו לדבריו וסרו אל מחשבתו והם צוהר חכמי מתי מספר אשר שיער היות' הטוב' לעבדו קשה מאד ועשו אותם לשליחים ולמורים שילכו ויסודנו צעדים ובכפדים לקרא בשם ה' ולבשר ביאתו: שנים עשר: למספר שבע ישראל: שליחים: ע"ש שנשלחו בכל יסודה וישראל ונכל גויי הארץ להודיע להם שישובו כי קרובה מלכות אלהים להגלות כמכר: (יג) פטרוס: הוא שם מלשון יון ופירושו צור כ"ל: אנדריאס: עבדו אש חיל: ד"ל שיהיה לכן חיל בעבודתו וראו מלשון יון: (טו) ותאומה: חפץ שכולל בתאומים: הקנאי: שיקנא לה' אלהיו ולכבודו: (טז) איש קריות: נקרא כן ע"ש עיר מולדתו כי קריות עיר נצולה של יסוד' היתה (יח' ט"ו כ"ה): אז ע"ש הסדר ונצטע שכתב בנחמד את יצוע את רבו שומרו בשלושים שקל כסף: ולפי זה הוא חמרת כרה שפירושו מחייה: וכריות הוא סיומן דברים על משקל דריות: והוא המסגיר: כל' אשר יסגר אח"כ את יצוע כדי הסופרים בשכר שלושים כסף: (יז) בשפלה: הוא מקום השפלה צינר:

ולכו לָהּ ואת המעשה אשר יעשון (שמות י"ח כ'): וכדי לקדש את עצמו במועד לו :
 כהן להיות בסוף פרק השוכר את האומנין ו"ל רבה בר בר חנן תברו ליה הנהו
 שקולאי (פי' עשאי המשותף בשכר) חביתא דחמרא שקל לגלימיהו (לקח בגדיהם
 כדי לשלם את יינו) : אתו (המנאים) אמרו לרב (ערכו את דברי משפטם לפני רב
 שהם דיין בזמן הזה) אמר ליה (רב אמר לרבה בר חנן) הב להו גלימיה (שישיג להם
 את בגדיהם) אמר ליה דינא הכי (בר בר חנן אמר לרב ושאל לו האם הוא כפי
 חשורת הדין שישיג להם את בגדיהם בלתי שלם את הסיוק אשר גרמו לו בעצירות
 החציות) אמר ליה אין למען תריך בדרך טובים : יהיב להו גלימיהו : אמרו ליה
 (המנאים) הסיפו לטעון לפני רב ואמרו לו) עניי אנן (עניים אנחנו) ושרחינן כורליה
 יומא (עבדנו ועמלנו כל היום) ובפינן (רעבים אנחנו) ולית לן מידי (ואין לנו דבר
 לאכול) אמר ליה (רב אמר לרבה בר בר חנן) ויכלי הב אגריהו (לך וקח להם את שכר
 עבודתם שראוי להם) אמר ליה דינא הכי (כלומר הלל לא נמרו את עבודתם כסוגן
 וגרמו לי הוצק) אמר ליה אין ואורחות צדיקים תשכור (משלי ד' כ') : ע"כ : זיל
 וקרי גם מה שהביא בעל שני לחות הגדית על הענין העמוס במאמר השביעי בעשרה
 מאמרות בשער המצות ובשער האופיות באות עיי"ן זיל קרי ביה כי כל דבריו הם
 ככונים וכפידוש למאמר הזה : א"כ לא בא הכתוב כאן במאמר הזה אלא להסיר
 חילת תקום ולא תעורר אצל ולא להחמיר על המוכה ועל הגזול בלתי הגד זקום
 ייורש לעיני כל העם או לערוך את דבריהם לפני שופטי זקק באם שהרשעים יעשו את
 פניהם ויכתירו את הצדיקים להכותם ולשודדם ביותר כי זה לכולי עלמא שרי כדי שתצא
 כאור זקקת הצדיקים ומשפטם כנארים : כי אם בגאות רשע ידלק עיר וירחום לארץ חיו
 ויכא פנאי חכם או לאחיב יקוים מחול שלמה אדר יפשיט מעובר צדיק בטח והצדיק יר'
 כאל' ולא יפתח פיו בעוד רשע לבגדו ולא יחסר חודעה לעיני כל ויאח' לרשע למה תעשה
 לי באת ובאת הלא אין עול יחום בכפי אז יחשבו הגדיות בדעתם למה יעשה ככה
 לאיש הזה בודאי הוא איש בליעל וחום והוא מחולל מפשעיו ומחובא מעוותותיו כגמול
 ידיו יעשה לו : אז יאמרו בעל חוב הוא או ערב לרעהו תקע לר כפיו ולוקחים בגזו
 למשכן ובעד ככרים חובלים אותו וגומר : אם כן מוכה מחלן שצריך העשוק או המוכה
 עכ"פ לגלות דקו : ולפיכך מצינו בספר יוחנן סיון י"ח פסוק כ"ב שיטעו בעצמו עשה
 כדבר הזה בכתוב אותו שומר אחד על פיו ענה ואמר לו אם רע דברתי ענה בי ואם
 לא למה תכה אותי : כדי שלא יחשבו השומעים שזמן הדין הוא מוכה לפי שחטא בשפתיו
 ודבר סרה על ה' או קלל במלך ובאלהים ר"ל בנשיא וכהן הגזול שנאמר בו אלהים לא תקלל
 ובשיא בעמך לא תאמר כאשר גם בקש הרשע להתגלל ולהתנפל על יצוע ככתוב שם אלא
 שיראו ויבדו שהעבד הוא איש רשע וחום ומכה אותו בלא דבר ואין צה ושושם לא תקום
 ולא תעורר או לא תשנא כי אפשר לו לאדם צדיק להוכיח לרשע את רשעת רשעו על
 פניו בספר פנים יפות בלי שום כעס ולא מתוך נקמה או כעירה או שנאה לפי שאין
 בדעתו להקדם מרשע על העלבון שעשה לו אלא רק להסירו מזכרו הרע שחא ישוב אל לבו
 ויזן תורה לאלהים ואם לא זאת פרי רשע לא טוב אלא מצה לעשות בו דין ומשפט
 כגמול ידיו למען לא יטח שנת הרשע על גורל הצדיקים ויבלע רשע צדיק מומנו ויכלו
 הצדיקים בחפם תקום וכן אמר שלמה באחד רשעים רעה (משלי י' ה') וק"ל : ואמר
 שהצדיק אלה לפניך והכחתי ע"פ סוגיות הלשון המקרא וע"פ דברי החכמים ומחזיקים
 שמשמעת הפסוקים היא רק להורות על דרך הפלגה שיה' כל אדם מן הכעלדין
 ולא מן העלדין ולהסיר מן הנקמה והכעירה ושלא יביא אדם את חצירו המכה
 ומחום אותו לדי הדיקות גדולות אלא שילכו עם חומסייהם בדרך טובים לפני משורת
 הדין : אצל לא בא הכתוב להחמיר על הכעלכ מהגיד דקו ולערוך משפטו לפני אלהים

תתאבלו ותבכו: כו אזי לכם אם כל־בני האדם ידברו טוב
עליכם. כי כן עשו אבותיהם לנביאי שקר: כז אך לכם השומעים
אני אמר. אהבו את־אויביכם. היטיבו עם שנאיכם: כח ברכו
אויביכם. והתפללו בשם צדריכם: כט ולפניה על לחי אחת הטה
גם האחרת. ומן נשא את־מעליך מעליך גם את־כפתנך לא תמנע:

מון אל זן כחות נפשו: כי תרעבו: ע"ל מה שכתב דחוקל ז' י"ט כמסמ וחובם
לא יוכל להצילם ביום עברת ה' נפשו לא ישבעו ומעיהם לא ימלאו בו ממשל עונם
היה: וכל זה הפך מה שאמר למעלה בדרך הדרכה: (כו) טוב עליכם: לפי שאין
לך דור שכולה נדקים כי לעולם רונה רשעים: ואם כלל ר"ל רוצ האנשים משנחים את
הנבאים הוא סיוון שחלקות הנה מודרים להם חתים ומתלות (ישע' ל' י'): ולפיכך
הסיד יסוע את תלמידיו שעל יעלה על לב השלמים והתלמידים לקבל שנה או כבוד מן
היהדים על עבודתם כי לא יקבלו: לפי שאין חזונת האזונה מעולם לעשר' כח רוח
לנבאי חזות כי הם לנבאי שקר: (כז) השומעים: לקבל דברי ולעשותם: (כט) גם
האחרת הפסוק הזה הוא על צד ההפלה וכן הבא אחריו ר"ל כדי להפליג ולהרחיב חזות
העושה ולהסיר שם כעצ אש מחצירו אל יגמור דעתו לנקוט ולנעור כהא דאמר ר'
יוחנ' חסר ר' יאשע בן יואזק בפרק שני דיוחנ' כל תלמיד חכם שאינו נוקס ונוטר
כחש אינו פ"ח אלא יוחנל על כבודו ויעשה עמו לפנים חזרת הדין בכל מה דאפשר
ומשך. כך יהיה כאלו טען לו גם את הלחי השמית וגם את הכתונת כי רחמנא לבא
צבי והמתכוון לדבר כעושה דמי: ועיין הפסוקים כאלו נאמר סתם אם יכבדו איש
על הלחי מחול לו מיד: גם את־כפתנך כמו כן על תעמוד על נפשך לשנוא אותו
בלבדך על כך ולהביא לדי הדיקות גדולות: כלומר טח לך שתתן להמכה אותך לחי
השמית ולהחזוים גם את הכתונת והיטות נוקס ונוטר או חזיק לו: כי כן דרך המוקדשות
לדבר לפעמים לחזויה על דרך שכתבו בחקוק שהיה ראוי לומר רק סתם לא תעשה
כחש וכחש הוא כדי להפליג: כען יתן למכה לחי (איכה ג' פ') יסבול עלבון הארץ
ולא יבקש לנקמה ואל ישנא אותו על כך בלבדו: וכן אחר שלמה כי תשד ללחום את
מושל בין תבין את אשר לפניך: ושמת שיהן בליג וג' (חש' כ"ג): ואין דעתו בזה
שיש אדם קורא או הסבין חוש בדיק הבליעה כדי להחנק בזה ויהיה רוצה בנפשו
חלילה אלא נא לומר שירחיק אדם את עצמו מחבור ומסעודת ושיצט המושלים בדרך
שאחרו גם בלבות היו זכרין בדרשות וכו': והוא כאלו אחר סתם עשה כל מה שתמצא
דרך לעשות ואל תשד ללחום את מושלים כי מזה תהיה לך בלחזונה: וכסאי לשון
חזקו גם בדרבי החכמים בעמוד השני קודם לסוף פרק הסוגל דאחרו רבנן: חברך
קריין חמרא אובכא לגבך מוש פ' אם החצר שלך קורא אותך חמור תקח הכר שטאין
לתת על גב החמור בעת שחובדין עליו ותשים ג"כ על גבך: ואין רצונם ללחום בזה על
האדם שיהיה חמור חנוש לכל מי שיכנה בשם הגנאי הזה וישם חמתו ורסן בפי שו אלא
לסודת שאל יעמוד על מדותיו ויבקש לנקוט ולנעור מחברו או לשנוא אותו על כל דבר
גנאי ועלבון אלא יוחנל לו: והוא כאלו אחרו חברך קריין חמרא שבוק או מחול ליה:
אף כאן כך יהי רחוק מלבד הכעס והשנאה וכ"ש הנקמות והנעירה על העלבון עד שמה'
מוכן ומחזון לקבל עוד חכות כהנה וכן בעיני הגולה חוטב שמתן לחזוים גם את הכתונת
משנא אותו על כך או מהביאו לדי הדיקות גדולות: כלומר שיעשה כל אדם עם חצירו
לפנים חזרת הדין כדשם בפרק החל עדים דף ק' ע"א בפסוק ואדעת להם את הדבר

לְכָל־שׂוֹאֵל מִמֶּנּוּ הֵן וְהִנֵּשׂא אֶת־אִשְׁרֵךְ לָךְ לֹא תִגַּשׁ : לֹא וְאֵת־
אִשְׁרֵךְ תֵּאבֹו כִּי בְנֵי אָדָם יַעֲשׂוּ לָכֶם עֲשׂוּ כַּמֹּדִכֶּן גַּם אַתֶּם לָהֶם :
לִבּ וְאִם תֵּאָהָבוּ אֶת־אֹהֲבֵיכֶם מִדֶּגְמוּלָכֶם . הֵן גַּם הַחֲטָאִים אֹהֲבִים
אֶת־אֹהֲבֵיהֶם : לֹג וְאִם תִּיטִיבוּ לַמִּיטִיבִים מִדֶּגְמוּלָכֶם . הֵן גַּם
הַחֲטָאִים עֹשִׂים כַּמֹּדִכֶּן : לֹד וְאִם תִּלְווּ אֶת־אֵלֶּה אֲשֶׁר תִּקְוֶוּ לַקַּחַת

עַם בְּנֵי וְאִם לֹא לָמָּה תִּבְכֶּה אֹתוֹ : מִכָּאן יֵשׁ לִרְאוֹת לְכָל אִישׁ אֲמוּנִים הַעוֹדֵר בְּרוּחוֹ
שֶׁאֵין בְּדַבְרֵי יִשׁוּעַ הַתַּרְעֻמוֹת וּתְלוּנָה עַל הַמִּכּוֹת אֵלֶּה שֶׁאֵלֶּה בַּעֲלֻמָּא לָמָּה הִכְּהוּ וְזוֹ לִב־ע
שֶׁר־כֹּאשֶׁר בִּיארְתוּ לַמַּעֲלָה וּבִפְרָט בַּמַּעֲשֶׂה הָאֵל כִּי שֶׁלֹּא יֵאָמְרוּ הַשּׁוֹמְעִים מִן הַדִּין הוּא
נִלְקָה לִפִּי שֶׁדָּבָר כֹּסֶם עַל הַכֶּסֶן הַגָּדוֹל וְהַיָּד לֹא שֶׁלֹּא כְּהוֹנֵן וְהוּא לֹא כֵתָן תַּפְלָה לֹא לִחֲלָסִים
וְלֹא לִנְשִׂא אֵלֶּה אֲדֻרָּה הַיָּד אֲוֶתוֹ בַּסִּכְכֵּה וּבִנְחַת כְּנֶרֶס מִדִּבְרֵיו וּלְפִיכָּךְ שֶׁלֹּא לִמְכֹּר
כִּי לִרְאוֹת שֶׁמִּכָּסֶּה הוּא עֵבֶד בְּלִיעַל : א"כ אֵין כָּאן סְתִירַת הַדְּבָרִים וְסְתִירַת יִסּוּד דֵּת
הַטְּנָרִים : וְהִרְאִים מִפְּאֻל הָיָה רִאשִׁית הַכֹּל וְשִׁטּוֹת כִּי רוּחַ אַחֲרֵת הִתֵּם בּוֹ וְאֵין לִי לְהַאֲרִיךְ
בָּהּ כָּאן כִּי קָדֵר הַמַּעַז מִהַשְׁתַּדֵּר וְהוּא דָּבָר שֶׁאֲעִירָךְ עָלָיו בַּמְקוֹמוֹ בָּאֵם שֶׁכִּבִּי אֵלִיָּס
לְהַלִּים גַּם הַסֵּפֶר מַעֲשֵׂי הַשְׁלָחוֹת הַנִּקְרָא אֶקְטָא אֶפֶסְטֶאֶלְאָרוֹס : וְהִיא שְׁוֹנָה כְּסִיל
בְּחִלְתָּהּ וְאוֹמֵר שֶׁהַטְּנָרִים אֲמוּנִים שְׁתֹרֶת יִשׁוּעַ הִיא קֶלֶת הַשְׁמִירָה הֵם דְּבָרֵי אִישׁ חֲמוּסִי
וּבּוֹדֵה הַמִּסְלָף דְּבָרֵי זִיקִים : כִּי לֹא אֲמוּנִים הַטְּנָרִים שְׁתֹרֶת יִשׁוּעַ הִיא קֶלֶת הַשְׁמִירָה
בְּחִיכָתָהּ אֵלֶּה רַק בְּחִיכָת חֲסִידֵי הַשֵּׁם הַגָּדוֹלִים . בַּמִּתְנָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הַכּוֹתֶנֶת לִיעֵף כֹּחַ
וְלִאֵין אֲמוּנִים עֲמָם יִרְבֶּה לַעֲשׂוֹת חֵיל בַּשְׁמִירָה הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת הַמְּחַוֵּרוֹת כִּי זֹאת הִיא
הַסְּמָכָה שֶׁמֶן הַשֵּׁם עַל הַיּוֹמִים הַלָּלוּ שֶׁהֵם יוֹמֵי בְרִית הַחֲדָשָׁה כַּח"שׁ יִתְקַלַּל ל"ו וְהַסְּתִירָה
אֵת לִב־הָאָבֶן מִבְּשִׁרְכֶם וְנִתְחִי לָכֶם לִב־בָּשָׂר : וְאוֹמֵר וְאֵת רוּחִי אֲתֵן בְּקִרְבְּכֶם וְעֲשִׂיתִי
אֵת אֲשֶׁר בַּחוּקֵי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם וְעֵינֵי גַם עַל הַעֲמֵן הֵם לְמַעַן בְּסִימָן
י"ח פְּסוּק כ"ב הֵךְ אֵתָּה רֹאשָׁה שֶׁלֹּא דְבָרֵי הַמִּין יִגְעִים וְעֵלִים וְאֵין בָּהֶם מוֹעַז וְכִי כְּסִיל
מִחֲתָה לוֹ וְשִׁפְתָיו מוֹקֵשׁ כַּפֹּשׁ : (ל) לְכָל שׂוֹאֵל מִמֶּנּוּ : לְלַמּוֹד שֶׁאִם יִבְקֵשׁ אִדָּם דְּבָר
בְּדֶרֶךְ בִּקְשָׁה לְמִדְּרוֹ מַעֲזָה לִמֵּת לוֹ : ע"ד פֶּזֶר נָתַן לְאֲבִיזוֹנִים (תַּהֲלִי קִיב) : הַנִּשְׂאָה
וְגו' : אֲזִינָה לְחַלּוֹת שֶׁלֹּא יִתְבַּע וְיִגְבֶּה אֵת חוּבוֹ בְּאֲמִירוֹת דִּהְיִינוּ אִם יִשְׁאֵל אִישׁ בְּנֵי אֹו
כִּיֹּאֵל בּוֹ וְיִשְׁתַּמֵּחַ בּוֹ כְּשֶׁלֹּא וְלֹא יִשִּׁיב לְבַעֲלֹו אַעֲפ"כ״ל לֹא יוֹשֵׁעַ וְיִגְבֶּה אֲוֶתוֹ מוֹמֵת בְּאֲמִירוֹת
וּבִסְתָק חֲדָדוֹ : (לֵא) וְאֵת אֲשֶׁר תֵּאבֹו וְגו' : מַדְּכִינָה בְּחִיבָה מִלִּיקוּן דֶּק ל"א שֶׁלֹּא דֶּרֶךְ
הֵם לִימֵד הִלָּל הַזֶּקֶן אֵת הָאֵר כֹּל הַתּוֹרָה כֹּלֵה עַל רֵגֶל אֲחֵת וְיִכָּסֶה רַק מַעֲזָה אֵת הַפְּסוּק
הֵם בְּלִשׁוֹן יְרוּשָׁלַיִם בְּאֲמִירוֹ דַּעֲלָךְ מִנִּי לְהַבְרִיךְ לֹא תַעֲבִיד וכו' : לִפִּי שֶׁאֲדַבְּרִי הֵאֵלָּה
כֹּלִילִים כֹּל הַמִּצְוֹת שֶׁלֹּא אִסְרַת חֲדָדוֹ כֹּאשֶׁר גַּם אִסְרַת חֲדָדוֹ הִיא רֵגֶל שְׁעָלִים עוֹמֵד הַתּוֹרָה
כֹּאשֶׁר הֶאֱרִיךְ בָּהּ בַּעַל שִׁבְיָ לְמוֹת הַבְּרִית בְּחֹת שׁ : (לז) מִדֶּגְמוּלָכֶם : כְּלוֹמֵר זֶה
הִיא גְּמִילַת חֲסִדִּים זֶה שֶׁכֵּר תַּהֲלִי לָכֶם ע"ז הֵלֵךְ גַּם הַרְשָׁעִים יַעֲשׂוּ כֵן : (לח) וְאִם
תִּלְווּ וְאוֹמֵר מִדְּבָר הַכְּתוּב כִּנְגֹד חֲדָת בְּנֵי אִדָּם הַמְּוַהֲבֵן לַעֲשׂוֹת חֲסִד וְלַעֲשׂוֹר לְאַחֲרֵים כֹּכֵל
מִיִּי עוֹד לֹא לֵשׁ שׁוֹמֵם אֵלֶּה מַשׁוֹם הַכֹּאֲתָן : דִּהְיִינוּ אִם עֵבֶר עַל רִאֲוֹנָה שֶׁהִי עֲשִׂר
שֶׁקַּף מִים אֹו אִם אֹו מִלְחָמָה וְכִיֹּאֵל בּוֹ וּמִדְּכִינָה וְכִיֹּאֵל יוֹ עַם אֲחִדוֹ וְשִׁמְעוֹן הִרְאִים
וּמִתְבּוֹקֵשׁ שֶׁאִם יִבֵּא אִישׁ אַחֵר וְיִחַזֵּק בְּיַד רִאֲוֹנָה אֹו יִגְבֶּה אֲחִרֵּיתוֹ מִרְאשִׁיתוֹ וְיִוֹכֵל רִאֲוֹנָה
אַחֵר כִּן לְשֵׁלֶם קֶרֶן וְחִמְשִׁיתוֹ יוֹסִיף עָלָיו כֹּכֵל מִיִּי ג"ח לְפִיכָּךְ הוּא שִׁמְעוֹן בָּא וְסוּמָךְ אֵת
רִאֲוֹנָה בְּכֶסֶף וְכִסָּף : לִכֵּן מִחֲדָר יִשׁוּעַ תְּלַמִּידָיו מִן הַדֶּרֶךְ הֵם בְּאֲמִירוֹ וְאִם תִּלְווּ וְגו' כְּלוֹמֵר אִם
תִּלְווּ אֵת בְּנֵי אִדָּם הֵאֵלָּה אֲשֶׁר אֲתֵם רֹאשִׁי וְיִוְדַעִי שֶׁתַּהֲלִי לֵאֵל יִדָּם לְשֵׁלֶם קֶרֶן וְמוֹמָז וְשִׁם תִּקְוֶה
לְקַבֵּל מִהֵם כֹּל מִיִּי עוֹבָדֵת זֶה הִיא חֲסִדִּים ר"ל אֵין זֶה גְּמִילַת חֲסִד וְאֵין רִאֲוִי לְשֶׁכֶר כִּי וְגו'

וכל הדברים כפוחים למדין. דבר ומתוך דבר וישרים למחזי דעת דעת עליון לדבר ולהשכיל ואין לי צורך לעשות על חשונה נחת אכסי חקיי ומחזי חקיי לב ס"ה בעל חיוק: האמונה ובעל נכחון הטועים בדברים האלה עד לחומר נחשבים שבושחמם כאמרים והמחמור הם הוא עזר גדול לעלילותיהם נרשע ולחיות זו חשבו ולפיכך פוערים כאן פיהם פי כסיל ופי מרמה ואמרים שהמחמור הוא חרב פיפיות בדם חרב לה' וחרב לעמו לעשות נקמה בעינים נקמות אלהים לעלות אל מגדל המכרים וחבר עת מצותם להשחית ולתנון חיל ותומה ולחרם יסורו יסור תורתם ואמונתם תבכות בלאומים לבא בחרמותיהם לבח כל אורחיהם לעשות דם' משפט כבוד נפסקים האלה כי הם הדרכו הפוקים לשונם שקר ולא לאמונה אומן אין דם העוף לא כלל: אך כדי לגלות זיון לבס אבנא כאן רק דברי הראשון דיינו ואעריך על כל דבר דבר על אפיו' הם קול הכסיל אחבו ארץ אויביכם וגו' זאת המצוה לא ראיתי שום נוצרי שיקיים אותה כי אפי' ישוע עצמו לא חי' מתנהג כמו שהי' מלמד לאחרים כי הנה מצינו ביאן פרק י"ח פסוק כ"ב כאשר הכהו איש אחד עכ' הלחי לא נתן לו לחיו השנית אלא התרעם אפי' עכ' והכאה האחת באמרו למה מכה אתה אותי: וכן מצינו בפעלי השליחים פרק כ"ג פסוק ג' כאשר גור הכהן לחכות את פאול על הלחי לא נתן לו לחיו השנית אלא קללו באמרו האל יכה אותך וכו': והנה זה הדבר עומד כנגדם וסותר יסוד דתם והנה פאול שהי' נאמן ביתו של ישוע ולא יכול לקיים מצותיו א"כ שאר מאמיניו איך יוכלו לקיים ע"כ: והנה כל דבריו הם דברי מגן ודברי צוג: כי בראשון לא מחמור שאל על זאת שערך הפסוקים המכרים כפשוטם ע"פ פירוש המלות: הדעתו נבערה שכוונת ישוע הינה במחמור הם לעת חרב ביד יהודים לבא בנח על הקוראים בשמו ולבנות יגיע כפס ואת יתנם יחרימו ואותם ישחיתו ומתחת שחי' ה' זה לב סורר ישראל חמת ומחשבותם תמיד: וברוך ה' אשר לא נתן מחמור רשע והלא זה דבר אשר לא יסבלו השכלי כי ידוע ומפורסם לכל בעל דעת שכל הדוגה להקדים לו עם לשם ולתפלה עד עולם לא יצוה להם שיתנו פעולתם לשלל ולבז וגם לחכים ולחיים למורטים אותם חנם ושלא יאמרו דבר ויאספו עלי משפט כי אז יהיו למרמם ולמחמור לאויביהם וישכורו כל עובדי דרך והמחמור יכרת ומארץ זכרם וכתוב זה אשר נקרא שמו עליהם: והנה אף לדעת יהודים ה' לב ישוע לחסוף לו עם לא חשבו כדי לעשות לו שם בדרך ושיקרא שמו עליהם לעלומי עד ואך יעלה על לב איש שיצו להם בדבר הזה ויסגר את כאמרו ושומרי בדיקת חכם ביד חיינו שמו' הלא במחמור יכחזו חגי ולא יכר שם המכרים עוד: אלא על כרחך צריך אתה לומר שפי' הפסוקים הוא על פי הענין שביארנו למעלה בזה הענין דיינו שזה הכתוב רק להסיר מחמורם ונעירה ושנאת הלז על העליון וגומר: ח"כ תחלת דברי פי חיינו סכלות בזה ואת המצות לא ראיתי שום נוצרי שיקיים אותה כי לא מחמור הם המכרים להיות טרף לשירי גוי עו פנים גוי חוטא ואבד עוצת עצה ה' אשר יען עליהם לטובה: שנית בפקדו שאפי' ישוע עצמו לא התנהג כמו שהי' מחמור לאחרים לפי שהתרגם אפי' נהבאם האחת ואמר לחכמו למה תכה אותי הם ג"כ דברי רוח ונקר' כי לא ה' ישוע וחלוד לאחרים כדעת איש צער כאשר סוכתו ולא התרגם נהבאם האחת רק כוון לגלות נדקתו ולהוכיח לרשע את רשעתו על פיו: והמעשה שהי' כך ה': כתוב בדשדית יוחק פרק י"ח פסוק י"ט אחר שנתפס ישוע הוצא לבסן הגדול: וישאל הכהן הגדול על תלמידיו וגו' ויען ישוע ויאמר (בנחת) למה זה תשאל אותי (אי אפשר לו לאדם להעיד על עצמו הלא לא בסקר דברתי אל בני אדם אלא לעיני כל בפרסיה): ח"כ למה זה תשאל אותי שכל השומעים את דברי הנה הם יודעים אשר דברתי: ובדברו את הדברים האלה הרים אחד מן השומעים את ידו ויך את ישוע על פיו לאחר הדבר הזה אתה משיב לבסן הגדול: ויען ישוע ויאמר אם הרשעתי לדבר

מב ואיכה תאמר לאחיה. אחי הניחה לי ואוציאה את-המין אשר
בשינה. ולא תשים לבך אל-הקרה אשר בשינה גם לך. הנה הוצא
בראשנה את-הקרה משינה ואן ראה תראה איך להוציא את-המין
אשר בשן אחיה: מן כי אין עין טוב אשר יעשה פרי רע. ואין
עין רע אשר יעשה פרי טוב: מן כי כל-עין בפריו יתגבר.
כי לא מקוץ יאספו תאנים ולא מחרלים יבצרו ענבים: מה איש
טוב מן האוצר הטוב בלבבו יוציא טוב. ואיש רע מן האוצר הרע
בלבבו יוציא רע. כי ממלא הלב יביע פיו: מן ולמה תקראו
לי אדני אדני ולא תעשו את אשר אנכי מדבר: מן כל הבא
אלי וישומע דברי ועשה אחם אראה אתכם למי הוא דומה: מן
דומה הוא לאיש בנה בית אשר חפר והעמיק ויסד יסוד בפסלע.
ובהיות שטף וישטפו הפנים את-הבית ההוא ולא יכלו להגיע אותו

מעריך הוא חומר לו עול קורה מעריך כליתא בערכין דף ט"ז ע"ג: את-המין:
ר"ל עבירה קלה: כי פי' קדם הוא חתיכת עץ קטנה הטפלת לפעמים לעץ האדם:
ואת הקורה: עבדות גדולת וחמורות: (מג) הניחה לי: עמוד והמתין לי כמו הרף
ואגדה לך (שמואל א' סיון ט"ו) ואוציא: כל' ארכיח אותך על חטאתך: וכל זה
כמו בפסוק שלפניו: והוא קרוב לזה מה שאמר בלשון החכמים איך תאמר עול חזין
עריך קדם השגרה ועל עפעפך כעובי הקורה: הוצא בראשונה את הקורה: ר"ל
יפשע במעשיו ויקשט את עצמו תחילה: ואן ראה תראה וג': והן מוכל גם לקשט
אחרים ולהכחיס: (מג) כי אין עין טוב וג': הפסוק הזה והנאים אחריו מורים על
עין הסכר ונותנים לו טעם ומודיעים ג"כ שיש להבחין ולהכיר את עון לב האדם
מומעז ומחמזת כי האדם עין השדה (דברי י"ט): וכמו שטבת העץ כד מפריו כך
טבת לב האדם מומעז: ומלת לב כמו אל רוח האדם כדוע: ואמר את העין הזה
במשלים שנים לחזק הדבר: (מד) מקוץ יאספו תאנים: כל' הקוץ' לא יעשו תאנים
לפיכך ח"ל לאספס' מהם וכן הסנה: (מה) מן האוצר הטוב וג': אוצר לב האדם
כאח' במשל על הקדושה שנשמת האדם והפכו אוצר לב הרע שחלל עומדה עון ומרמה:
יביע פיו: פירושו יגיד וידבר מן יביעון בפיהם (תהי' כ"ט) תבענה שפתי תהלה
(שם קט): והוא מוגרת נחל נובע מקור חכמה (משל' י"א) וכן הוא חומר על
הדעים שיהם יביע רעות (תהי' ט"ו): (מו) ולמה תקראו לי אדוני וג': רבים
בזמן הזה הסירו מתוך דברי ישוע ואותו ענין מופעו שהוא דבור ה' ומשום זה העשו אליו
ובנו אותו אבל רק בשפעותיהם לפיכך מודיע להם שלא תועיל להם זאת כלל לפי
שאינם עושים ושומרים את דבריו: (מח) ועושה אותם: כי לא המדע הוא עיקר
אלא המעשה: (מח) והעמיק וג': קרוב לזה מה שחשילו בפרקי אבות את כל
אדם שומעיו מרובים מחכמתו לחלץ שעבדו מעונו ושדיו מרובים שאפילו כל הדעות
שבעולם באות ונשבות בו אין מחזין אותו מחקמו: כי החכמה היא לא לבד שיש לו
לאדם לב להבין את דברי רבו אלא שיועד אותם ומתבין לעשותם: וישטפו המים:
ר"ל שאל צהמים גדולה ובחזקה: אע"פ שלמת טעם אינה טפלת דבור כ"ל על הדוח

מהם מזהגמולכם. הן גם החטאים מלוים את החטאים בדרך
שלמונים: לה אך אהבו את אביכם והיטיבו ותלוו בלי תקות
גמול. והיה שכרכם רב והייתם בני עליון. כי טוב הוא ללא מכירי
טובה ולרשעים: לו לכן היו רחמנים באשר גם אביכם הוא
רחום: לו לא תשפטו ולא תשפטו. לא תרשיעו ולא ירשיעו
אתכם. שמטו וישמט לכם: לה תנו ויתנו לכם. מזה שלמה
מוצקה ומונעה ומשיקה נתון יתנו אליהם. כי בפרה אשר
תמדו בה יפד לכם: לש וידבר אליהם משל. הויכל עור לנהג
את עור בדרך. הלא שניהם יפלו בבור: מ התלמיד איננו גדול
ממורהו וכל איש השלם יהיה כמורהו: מא ולמה תביט את
הפז אשר בעין אחידה ואלהקה אשר בעינה לא תשים לבך:

להעשות גם להם כזאת מזה כנגד מזה: (לה) גמול לא לקבל כשן ומרד' בדרך המשי' משום
הכאן וגם לא לנהג את הקדן חס אין ללוה לשלם: (לו) לא תשפטו: אזרה של
יהא האדם מזהר אחר מעשי חצרו וירין לכך חוז מעשי אלא לכך זכר כח"ש בפרק אבות
הי קן את כל אדם לכך זכר: לפי שגם זאת היא נה ואחבת לרעך כמוד שחור
עליה שלמה ועל כל פשעים תכסה אהבה (משלכ י"ב) ועוד כי אלהים בוחן כליות ולב
ולא כזה לשפט ולשלם לזים כמעשהו: ולא תשפטו: ר"ל אם תעשו אתם כן לחבירכם
גם בני אדם אחרים לא יפעלו אתכם כי הק"ה משלם מזה כנגד מזה כמו שזכרנו:
וכן לא תרשיעו: שמטו: אם פשע איש בחצרו או בדבריו או במעשי' יוחלו לו חיד
ולא יהא חס על כבודו וחסדו לנקום ולנקוט ככ"ל: וישמט לכם: גם הק"ה יסלח
לפשיעים: (לח) תנו: חזקו בדעכם בכל חיי עור: ויתנו לכם: מן השמים:
מוצקה: היא שבוססין וחורפים את התנאים או שאר הדברים שחודדין בחוקים בזה כד
שתכל יזר ויהא לעזבת הלוקח וכל זה דרך חסל להרחבת הלשון להודיע שזאת טובה
מזה: כי במדה וג': ואם חס שגט בחלק ק' במדה שאדם מודד מודדין לו:
(לט) הויכל עור וג': רוח לאכשי מרמה הוציא את העם בדרך חסל להסתלק
לפי ה' בארצות החיים והם מורי שקר כי בעצמם לא ידעו את דרך ה' ולא הלכו בדרך
חמת ומעוררים כ"ל חללים מרמה ובצע וחמסה: ומפני זה הם כעוררים ולא יכלו גם
הם להדריך את העם בדרך ישרה כ"ל בדרך עקלתון והוא כשלים ואחרים עומס: והוא
ע"ד מה שזכר האור גלילה עליה דרך חסל ב"ק דף כ"ב בדרגה רעיא על ענא
עביר לגרדא סמותא: ועדן המשל הם כפרט על הפחש' ועל הסופרים בימים האלה:
(מ) התלמיד איננו גדול: כלומר יותר מרבו: כי ברוב ילמד התלמיד רק מה שלמד
מרבו: וכל איש השלם: כל' תלמיד כזון והוא הוא לעצת את עצמו אם הוא כזון:
כלומר אם הוא עשה מעשי רבו והלך בדרכו כי כן דרך הדברות לקרוא תלמיד טען אם
הן חזותיו כמות רבו: הם מוסב לפסוק שלפניו: ר"ל אם המורי דרך שהם הסופרים
ואדברים לא ידעו את דרך האמת ולא יעשו מעשי חמת תלמידים מסיק ידעו? רבי
לא שנה ר' חייא חנא ליה: (מא) ולמה תביט: אזרה של יוכיח אדם את חצרו
בעד שהוא עצמו עשה מעשי' כהם ורעים חללה: כי אם יאמר לחצרו עול קיסם

לך וילך • ולאחר • בוא ויבא • ולעבדי • עשה זאת ויעשה:
 ש. וישמע ישוע את־אלה ויתמה עליו • ויפן ויאמר אל־המון ההולך
 אחריו • אני אמר לכם • גם בישראל אמונה גדלה כזאת לא מצאתי:
 • וישבו השלוחים אל־הבית וימצאו את־העבד אשר חלה כי נרפא
 לו: יא ויהי מפורחת וילך לעיר הנקראת נאין • וילכו אתו רבים
 מתלמידיו והמון רב: יב וכאשר קרב אל־שער העיר והנה מת
 מוצא בן יחיד לאמו והוא אלמנה • והמון רב מן העיר עמה:
 יג וכראות אתה האדון ויכמרו רחמיו עליה ויאמר לה • אל־תבכי:
 יד וינש וינע בפומה ויעמדו הנשאים ויאמר • גער אני אמר לך •
 קומה: טו וישא עצמו הפת וישב ויחל לדבר • ויהן אתו לאמו:
 טז ויראה אחזה את־כלם ויכבדו את־האלהים לאמר • הנה נביא
 גדול קם בקרבנו ופקד האלהים את־עמו: יז ויצא עליו קול הדבר
 הנה בכל־יהודה ובכל־הפכר: יח וליוחנן הגידו תלמידיו את־כל־
 אלה: יט ויקרא יוחנן אל־שנים מתלמידיו וישלח אליהם לאמר •
 האתה הוא הבא או אס־נחפה לאחר: כ ויבאו אליו האנשים
 ויאמרו • יוחנן המטביל שלחנו אליך לאמר • האתה הוא הבא או
 אס־נחפה לאחר: כא ובשעה ההיא רפא רבים מחללים ונגעים
 ורוחות רעות ולעורים רבים נתן ראות עינים: כב ויען ישוע ויאמר

אל יפלא חזק דבר לפי שאתם אדון הכל על אחת כמה וכמה: (יא) נאין: עיר
 כזה בגבולו של ישכר בגליל: (יב) מוצא: לקבורה: (יג) המון רב: לקיים
 מצוות הלויית סומט: האדון: ישוע: ויכמרו: כניו לרחמנות מן נכמרו נחומיו:
 (יד) וינע במטה: שמשאין עליה את הסמנים: אומר: לא הסתמולד עליו ולא גסר
 עליו וחסם בשנו כאלהו וכאלשע ולא חזר בלשון בקשה תשוב נא נפש הילד הזה אל
 קרבו ויחי (מלכים א' סיון י"ז פסוק כ"א כ"ב) שם ב' סיון ד' פסוק ל"ד) חלל חזר
 בדרך טווי אני אומר לך קומה להגיד שהוא אשר בידו נפש כל חי ולדבר עמו הכל
 כי הם עבדיו: (טז) נביא גדול וגו': קוראים אותו גדול משום מעלתו ושלטונו כי
 לא תמוצא בכל הכנזים שעשו כם אחד חלל בנקשה ובעתותים אבל זה בצווי הסכר
 חסוד כביא גדול שאין לך גדול מה: (יח) וליוחנן הגידו: כדור חסור ה' יוחנן בעת
 ההיא בנית הסמורים במצות הורדוס הרשע על שסכיח אותו בדבר אשת אחיו שלקחה
 לו לאשה בחי' אחיו כ"ל: כל אלה: כל האמות והמופתים אשר עשה ישוע ובפרט
 שהקים את בן האלמנה: (יט) וישלח האתה הוא הבא וגו': לא עשה
 יוחנן זאת חלל משום תלמידיו כדי שידברו גם הם עם ישוע ויראו ויחיו כי הוא
 הסמיח והמלכותו לא מן העולם הזה השפל חלל מלכות עולם: כי יוחנן בעצמו ידוע ידע
 שהוא בודאי זה הבא כאשר הודע בספר הים סיון ג' ובמקומות אחרים: (כא) נתן וגו':
 ר"ל נתן להם בחוליה את ראיית העינים ופקח אותם שכלו לראות: (כב) עורים

כִּי יִסַּד בְּפֶלַע: מִשׁ וְהִשְׁמַע וְלֹא עָשָׂה דֹכְמָה הוּא לְאִישׁ בְּנֵה בֵּית
עַל־הָאָרֶץ בְּלִי יִסּוּד. וַיִּשְׁמְכוּ אֹתוֹ הַמַּיִם וַיִּפֹּל פְּתָאֵם וַחֲדָי מִפֶּלַת
הַבַּיִת הָהוּא גְדוּלָּה:

ז א וַיִּכַּל אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַזְנֵי הָעָם וַיָּבֹא אֶל־כְּפַר־נְחוּם:
ב וְהָיָה עֶבֶד שֶׁר מֵאָה אֶחָד חָלָה לָמוּת וְהוּא יָקָר לוֹ: ג וַיִּשְׁמַע
אֶת־שְׁמֵע יִשׁוּעַ וַיִּשְׁלַח אֵלָיו אֶת־זִקְנֵי הַיְּהוּדִים וַיִּשְׁאַל מֵאֲתוֹ לְבֹא
וְלִרְפֹּא אֶת־עַבְדּוֹ: ד וַיָּבֹאוּ אֶל־יִשׁוּעַ וַיִּתְחַנְּנוּ לוֹ בַּחֲפָצָר לֵאמֹר:
כִּי שׂוּהָ הוּא שֶׁתַּעֲשֶׂה לוֹ זֹאת: ה כִּי אֹהֵב הוּא אֶת־עַמּוֹנוֹ וּבֵית־
הַכְּנָסֶת בְּנֵה לָנוּ: ו וַיִּלֶּךְ יִשׁוּעַ אֲתָם. וּכְאֲשֶׁר לֹא הָיָה עוֹד רְחוּק
מִן הַבַּיִת וַיִּשְׁלַח אֵלָיו שֶׁר הַמֵּאָה מִרְעִיו לֵאמֹר לוֹ. אֲדֹנִי אֶל־חֲטִרְיִת
עֲצָמָךְ כִּי אֵינֶנִּי שׂוּהָ שֶׁתִּבָּא בְּצֵל קִרְתִּי: ז לָכֵן לֹא הוֹקֵרְתִּי אֶת־
עֲצָמִי לְבֹא אֵלֶיךָ. אֲךָ דִּבֶּר נָא דְבָר וַיִּתְרַפֵּא נַעֲרִי: ח כִּי גַם אֲנֹכִי
אִישׁ מִפְּקֹד תַּחַת מִמְּשֻׁלָּה וַיֵּשׁ אֲנִשִּׁי צָבָא תַּחַת יָדֶי. וְאִם אָמַר לָוֶה.

והדעש כמו וימנע אמות הספים (ישעיה ו') וז"ל כהגו לומר ע"ל השאלה גם על חיים
ונסדות שמהצטנן בחוק: וכן אמרו ע"ל המליצה שנקרא גיחון לפי שה' הולך והומה
והחיות גדולה מאוד עד כי ירעש וידעם והולך והומה כמו שפרש רש"י בראשית ז' י"ג:
(חט) בלי יסוד: והומה לחילן שעכשו מרובין ורששו מעוטים וסדוח בזה ועקדו
וספכו על פניו: מפלת: הספרד מפלה בקמון ספ"ל ולח"ל על משקל הכרה ובסמון
הכרת פניהם (ישעיה ג'): ור"ל כפלת הכית וחדדו:

ז (א) כפר-נחום: עיר בגליל על שפת ים כנרת בחלק של זנון וכפתלי והיא עיר
גדולה ומרובה באוכלוסין: ועלתה צמון הזה עד לשמים כי סחרה עם כל גוי
הארץ לפי שעל ימים יסדה וכנסה לבא ולצאת באמנות: והיא גם עיר מושב ישוע המשיח
כח"ש צמתי' סיון ד' פסוק י"ג שעבד ישוע את עיר כנרת ויבא לגור בכפר נחום:
(ב) עבד שר מאה: ר"ל שה' עבד לאיש אחד שהוא שר מזה על חיילות הרומיים:
והוא יקר לו: ע"ש שכלו ונאחזותו: ע"ל רצון סלך לעבד משכיל (משלי י"ז):
(ג) שמע ישוע: ששמע עליו תמיד שהוא מודר בצדקה ודב להשיע: זקני היהודים:
הם ראשי העם והספרדים: לפי שעל גוי היה מושב דעתו שלא ישא ישוע את פניו
כדרך הספרדים שנהגו פרישות אפילו מודר עם גוי כדי שלא יפול מרדוק על בגדיהם
וצדיקים לעבילם: וכן הוא מזה בעצמו בפסוקים האלו שמתוך בזה לא הלך אליו:
(ד) כי אהב הוא את עמנו וגו': לא הוא כשאר אנשי החלחמה החומסין ועליון חלל
רוח אחרת אמו כי הוא העניז לנו ובנה לנו גם בית הכנסת: (ז) לכן: לפי שאינני
ראוי לכן: אך דבר נא: מודר שהאמין סגוי הוא שגזול כח ישוע ויתר מכל הנביאים
לפי שלא היה יכולת בידם לעשות כם כח צדור אחד: נערי: ר"ל עבדי כמו שחבר
בפסוק ז' כ' ורך המוקדמות לקרא לעבד כער וקח את שר נערו (בראשית כ"ז):
(ח) תחת ממשלה: ר"ל נדשותיו של השר והוא השר אלף או שר צבא רומי: ואם יש
לאל ידי לעשות ולמנות כדעתי לאשר נדשותי ואני רק אנוש בשר ודם אתה שדיר הכל

הנאח למעלה בשם הוסיפון והבין לה' עם מוכן והשיב רבים מני ישראל אל ה' אלהיהם והשיב
לז אבות על בנים וגו' כדברי המלך אל זכריהו אביו למעלה בסיון ח' פסוק ט"ז והוא
נקרא גם כן עליון כנבואת אביו (שם פסוק ט"ז) אם כן בעל כרחך יוחנן הוא זה
הנקרא שם כנביא בשם אליהו הנביא: והלא הם דברי רבות בשערי יהודים על
הנזרים: ואע"פ שחכמי יהודים חזקים שחמת היא שיצאו אליהו הנביא קודם לחשיח
ע"פ הפסוק הנה אנכי שלח לכם את אליהו הנביא וגו': מ"מ חלקו מפרשים בענין
הם ומתאמצים בפיתושים לעקש השרה יושר דברי אמת בענין ראש דברי הנביא בסיון ג'
כדי להטותם מדרך אמת ומדרך שהוצא כאן בפסוק וחולקין על יוחנן ואומרים שהוא
לא זה היה המזועזע מפי הנביא לפי שלא נאמר שם הנה אנכי שלח לכם ארז איש
כמו אליהו אלא נאמר אליהו סתם: ומשום זה מדברים עתה ואומרים ששקר העיד
עליו המעיד שהוא יהיה אליהו ושחמכרן ממנו בוו העדות כדי שיאמינו בו שהוא
משיח וכו': אבל כדי להעמיד הדבר הזה על דורו אוחיך ואערכה לעיניך בראשונה
שהואסו כמו זככת אמת ר"ל שהאש דברי הנביא בסיון ג' מדברים בציאת המשיח
ובשליחותו מלאכו והוא אליהו כסוף דבריו בסיון ד': שנית שיוחק זה הוא המזועזע מפי
הנביא ומקדם בשם אליהו אע"פ שנאמר אליהו סתם ח"כ תתחייב חח"כ שעד אמת
העיד עליו אמת שהוא אליהו ח"כ המעיד אמת ג"כ ושיח אמת היה: וכדי לפרק הדין
הרי הע"דים הדין גמורים והרי דבר ולשדר כלשים סלעי המחלוקות ולהדיס כל מוכשל
בענין הזה מדרך עם עקש עם עומק שפה וכדאי לשון ולעמוד על אמתת הדבר צריך
להקדים עקר כוונת הנביא ומסיון ג' עד סוף נבואתו ואחרי כן השיב דבר על ראשון
ראשון ועל אחרון אחרון: והנה כלל כל דברי הנביא מהכני שלח מלאכי עד הנה הנביא
שלח לכם את אליהו הנביא והשיב לז אבות על בנים וגו' הוא להודיע כי לא אל חפץ
רשע הוא ולא יגורו רע אלא שכל מחשבות רע תועבה צדיקו וכי יש אלהים שופטים
בארץ אשר ישפט תכל צדק ועמים באומנותו לשלם לאיש כמעשהו לדיק טוב יהיה
וכפרי מעללו יתן לו ולרשע רע גמול ידיו יעשה לו: והוא לפי שקנאו קצת מני דורו
של הנביא ברשעים וטוב להם ואחרו בלשם הוא עבד אלהים וירפו ידיהם במחשבות ובצדקה
ובכל דבר שיש בו טורח או חסרון כיס כגון תרומות ומעשרות ומתנות לעבד עבודת
דת אלהים: כי אחרו בסוף סיון שלמעלה כל עשה רע טוב בעיני ה' ובהם הוא חפץ
בסיון ג' פסוק י"ד התרגמו על מותו של הק"ה באמרם ומה בצע כי שמרנו
משמרתו וכי הלכנו קדורנית מפני ה' צבאות: ועתה אנחנו מאשרים ודים וגו':
ואם השיב להם הנביא לאמר שיצא אלקים ויעשה משפט ברשעים ויתן שכר טוב לצדיקים
שאלו ואחרו איך אלהי המשפט: לפיכך אמר להם הנביא מפי הגבורה בסיון ג' שעוד
מעט ויבא אלהי המשפט כאשר מצרף וכבורית סכבסים והוא יקרב אליהם למשפט
ויהיה עד ממחר וגו': והו' יסורו ויראו מה בין צדיק לרשע: בין עובד אלהים לאשר לא
עבדו: אבל מוקדם לכן ישלח את מלאכו כלומר את שליחו לפנה דרך לפניו לתקן
מחשבות בני האדם ולהסבין לבם בתשובה כדי שלא יצא אליהם צעורם ברשעתם ויכה
את כל הארץ חרס: וכן בסיון ד' מתחיל ואומר כי הנה היום בא כלומר יום דין
לרשעים בוער כעמור וגו': וחרה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו': ח"כ מוכח מוכח
סוף סיון ג' להיטו הפסוק הוועתם ה' בדבריהם וגו' שייך לפי ענין ומשמעות הדברים
לראש סיון ג' וסוף דברי סיון ד' מוקשרים נקשר הענין לראש דברי סיון ג': ולפי זה
ראש הנבואה האמת נעון בסופה וסופה בתחילתה רק ששנתו הדברים בלשונות שונות
בדרך הנדיים לחק הפעולה: כי ראש סיון ג' היא תשובה לסוף הפסוק שלפניו:
כי בפסוק שלפניו שאלו ואחרו איך אלהי המשפט: על זה אמר להם הנביא תיכף
בדאש הסיון ג' מפי אלהי המשפט הנה שלח מלאכי ופנה דרך לפני ופתאום יבא

אליהם • לכו והגידו ליוחנן את אשר ראיתם ושמעתם • כי עורים
ראים פסחים הלכים מצרעים מזהרים חרשים שמעים מתים קמים
עניים מתבשרים: כג ואשרי האיש אשר לא יפשל בפי: כד וילכו
מלאכי יוחנן ויחל לדבר אל ההמונים על יוחנן • מה זאת אשר
יצאתם המדברה לראות • הקנה אשר ינוע מפני הרוח: כה ומה
זאת אשר יצאתם לראות • אם איש לבוש בגדי חמדות • הגה
המתנהגים בלבושי הזר ובשרנים בארמנות מלכים הנה: כו ומה
זאת אשר יצאתם לראות • הנביא • אמנם אני אמר לכם • עוד יותר
מנביא: כז זה הוא אשר כתוב עליו • הנני שלח מלאכי לפניך

רואים וגו': כוכתו זה שיתבוננו בזה שאמר ישעיה בסיון ל"ה ה' ו' או תפקחנה עיני
עורים ואוני חרשים תפתחנה: או ידלג כאיל פסח וגו': שכן סן אותם המשיח • וילחזו
מה שהוא זה הוא לפי שחמת מהאופות האלה לא כעדה זו ועוד רבות וחלס כעשו
ביומו על ידו: עניים: הם ככלי רוח והסודים אל דברי ה' (ישעיה ס"ו): מתבשרים:
כאמרו להם דברים טובים ודברי כחמים דברי צדקה טובה והוא שיושעו בזה תשועת
עולמים: ה"ד לבשר עניים שלחני (שס ס"א ח'): (כג) ואשרי האיש וגו': לפי
שזו תלמידו יוחנן והדנה אכזבים אחרים אכזי חבולבלי הדעת אכזי עולם הם סובדים
שימלך חלק המשיח כמלכי צדק וזם לפיכך הסיד אותם שלא יחשבו מחשבות רעות כהנה
לא יחשבו בו • על שהוא כזה וחל אישים כי מלכותו לא מן העולם הזה השפל כי כל
ענין המשיח הוא אלהי ולא גשמי כאשר הוכיח בעל כח ישראל דף מ"ח ע"ב: והוא דבר
שכשלו בו כל עדת בני ישראל עד היום • והוא זה ירוע אשר לא תאר לו ולא
הדר איש ומאובות חרפת אדם ובזוי עם אשר מעבר ומחשפט לוקח ונמר חזקת החיים
ונתן את רשעים קברו וגו' הוא להם לאבן נקף ולצור מכשול לפח ולחוקש: ואע"פ
שנפלו וכשצרו ונוקשו ונלכדו אין להם עינים לראות ולב להבין שמתלו וחתלו ופשעו
בזה על מחסם את משיחו וצדקתם • והם מנפיש • על המשיח שיעשרם וירבצם • על
סוסים ויושבים במסיבה בכי חלבים ושומם באפלה ושמים וכל חיינו זמר ותעבות:
והוא שנגעו ותקוה הכל ותקוה חכם כיום הם • חזת לא היעם תאות הנביאים ותשוקת
הנדיקים מעולם כאשר כתבת למעלה והארכנו בהקדמה: יצאתם לראות: כלומר לזה
עורחתם עמכם כל כך ויצאתם לענות את כוחכם בדרך הרחוקה • אל המדבר הגדול
והטורף כי זה תאבד נפשיכם לראות פה הקנה אשר ינוע מוחה וגו': (כ) אשר
כתוב עליו מלאכי סיון ג' פסוק ח' רק שנשטנו כאן חעט כמיי אזה שזות לנוכח
מה שמתורו שם בכמי מדבר בעדו והוא בסוכת המדבר לפי מהנה הלשון: ומגד הכתוב
כאן בראשון שהפסוק הם רוח משיח אלהי יעקב דברו בפי של הנביא על ביאתו ועל
שליחות מלאכו והוא הנקרא שם בנביא סיון ד' פסוק ד' בשם אליהו הנביא שילך לפני
לפנה דרך ולתקן את האומה ולסבן לזה בתשובה קודם שיבא הוא בעצמו אל הסיכל הטורף
ויצדק הכל כחבר שם בנביא בסיון ג' פסוק ב' ג': שנית מודיעך שיוחקן הוא זה הנקרא
שם בנביא בשם אליהו לפי שהוא (ר"ל ירוע) משיח אמת ה' כאשר הוכחתי למעלה ובפרט
בהקדמה ויוחקן הלא לפניו ברוח ובגבורת אליהו ופנה דרך לפניו וקרא קנאה לה' אלהיו ולכבודו
ולא נשא פנים אף חלק אלא הוכיח אכזבו על דבר אשת איש ושם נפשו ככפ כאשר

נקרא שם נביא נשם אליהו בלחמו לפי שהכתוב אמר בבירור הנה אנכי שלח לכם את אליהו הנביא כלשון הכתוב במלכים א' י"ח : ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו וגו' : וכן בדברי הימים ב' סימן כ"א פסוק י"ב ויבא אליו מכתב מאליהו הנביא : אם היה בדברי הנוצרים היה הכתוב אומר הנה אנכי שלח לכם איש כמו אליהו הנביא ולא אליהו ממנו וכי' : והנה אלכדנו בדבריו שהם דברי איש בער אשר לא קרא ושם דברי הכנענים דברי חכמים ומדותם ולא בקי בסוגיות לשון המקרא והתלמוד וחזונו ששם אליהו הנביא כאמר ברוח על איש הדומה לאליהו : כי ח"א לחור שלחיו הנביא המכר בד"ס ב' סימן כ"א פסוק י"ב אשר נא מכתב ממו אל המלך יורם בן יואשפט מלך יהודה הוא זה הכתוב כי ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא : והלא זה אליהו כבר עלה בסערה השמימה כי המלך יואשפט לפי מה שכתב שם במלכים ב' סימן ג' פסוק י"ח שאל המלך יואשפט לחור האין פה נביא לדרוש ארץ ה' טאתו : ויען אחד מעבדי המלך ישראל ויאמר פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו ואלישע לא נפרד מעל אליהו אחר ששרתו עד עלותו כח"ש חי ה' וחי נפשך אם אעזב (שם ב' סימן ד' פסוק ו') : ומצינו בסדר עולם כי כבר היה לאליהו שבע שנים שעלה השמימה כשנא ליורם המכתב ממו : וכי תימא שכתב אליהו את המכתב : והלא לפי עלותו ח"כ היה כתוב וימצא בדבן כפעל או ויבא מכתב אשר הכה אליהו : וח"ת שנגלה אליהו ברוח לחור והכנענים ושם צפו את דברי המכתב ואחר לו שיצא המכתב ליורם : ויאמר לו שזה המכתב שולח אליו אליהו כדי שיחשוב יורם שזה המכתב נא לו מן השמים ויפחד ויכניע לבדו : איך אפשר שהמקרא לאליהו חמת ולתורת חמת ואשר צפו רוח חמת יעבור באל תשקרו ואל תכזבו : חלילה לנו מלחשוב כזאת : אלא מחי ויבא אליו מכתב מאליהו הנביא שנה מאיש נביא שהיה דומה לאליהו בכל חייו ומעלה כמו שחזינו שאלשע משה את חזאל (מלכים ב' סימן ח' פסוק י"ד) ואמר דהראני ה' אותך מלך על ארם : וכי אלישע הראה ה' את חזאל למלך על ארם והלא את אליהו צוה למשוח אותו לחלף (שם ח' סימן י"ט פסוק ט"ו) וכן את יהוא בן נמשי צוהו למשוח (שם פסוק ט"ו) : ובמלכים ב' סימן ט' תמצא שאחר מצינו הכנענים משהו : אלא לפי שדומים היו לאליהו ומעלה עליו הכתוב כאלו אליהו בעצמו משהו : כי דרך המקראות לדבר כן לפעמים כגון ויך אלחנן בן יערי ארנים בית הלחמי את גלית הגיטי שחזאל ב' סימן כ"א פסוק י"ט : וכי אלחנן הרג את גלית הגיטי והלא דוד הרג אלא מחי ויך את גלית הגיטי שהיה את איש שהיה איש חזון וגדול בענקים בגלית הגיטי שחזאל גם איש אחר איש חזון וגדול כמוהו של גלית נשם גלית על שם שה' אחיו של גלית כלומר את מי שהיה עם גלית או מי שהיה דומה לו בקומה ובגבורה כאח : וכמוהו השלום ומרי הרג אדוניו (מלכים ב' סימן ט' פסוק ל"א) : וכי ומרי שמו הלא יהוא שמו חמרי הוא שר מחצית הרכב למלך אלה אשר קשר עליו ריחיתו (שם ח' סימן ט"ו פסוק ט' וי"ד) : אלא לפי שיהוא הרג גם כן את אחיו כחמרי לפיכך נקרא כן : וידענו מדרך התנאים שדרך הכתוב לכנות את המשיח נשם דוד כמו ואת דוד מלכם (השע"ג) ודוד עבדי נשיא להם לעולם (ירמיה ל"א) : דהיינו ברוח על המשיח : וכן דרך בלשון חכמים לקרא כל איש יודע מדע בלשונות ובחכמה נשם מרדכי כדאיתא בתוספתא בריש רבי שמעאל דף ס"ד ע"ב : אף כהן איך כונת הנביא להגיד שישלח השם את אליהו הנביא ממש אלא איש אחר שבו רוח קדש לאליהו ברוח אליהו הדומה לו במדותיו אף שלא יקרא בשמו ולפיכך לא נאמר אליהו התשבי אלא אליהו סתם : וזו גם דעת האשל הגדול ה"ס הרמ"ב בסלכות מלכים פרק י"ב משנה ד' : והנה לשון קודם ביארת המשיח יעמוד נשיא או נביא אחד לישראל לחבין לכם ולא אליהו ממנו : ולפי שחזק היה מושלם בכל מדות אליהו הנביא כמו שציטטנו בסיומן ח' וישוע משיח

אל היכלו הארון אשר אתם מבקשים ומלאך חברית אשר אתם חפצים הנה בא
אמר ה' צבאות: ה"כ הארון ומלאך הברית (שואל) ענין אחד רק שכל הדבר במלכות
שומע) הוא יסיה אלפי המשפט אשר נקשר: וחי הוא המלאך אשר ישלח לפניו לפני
דרך: וכי עימא שוא משיח בן יוסף כדן הוכחתי בהקדמה שהענין הזה מה שאמר
חכמי התלמוד בדבר משיח בן יוסף הוא הכל ורעות רוח: אלא מדכתיב למטה בסוף
הנבואה הנה אנכי שלח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום הגדול והגורא: והשיב
וגו'. פן אבא וחכתי את הארץ חרם. הרי שני כמובנים: הראשון כאלו למד מזה מה
שלא נכתב בפירוש בה ובה מה שנקטם בה: ולפי שאמר כאן הכתוב בפירוש הנה
אנכי שלח לכם את אליהו הנביא לפני בא וגו': ושמע שהמלאך המכר שם בסיון ג'
קדם אשר יפנה דרך לפניו הוא אליהו הנביא: ומה שנקטם הכתוב כאן את שם האל
ויכא את הארץ חרם כלומר חי הוא זה ששפט אותה במידת הדין לא ולמד משם כלומר
שאלפי המשפט אשר נקשר הוא הארון ומלאך הברית: וכי עימא שוא אליהו כדעת אלה
אנשים צוערים ע"ד המדרש לא סלקא דעתך שהרי אליהו יחי' רק בשלים לו להציל לדין
וכמסקל הדרך אם לפירוש הכתוב ואם לדעת האמונות לה' סעדי' הארון צדק ח' וכלומר
בפירוש נפסוק ראשון הנה שלח מלאכי ופתאום יבא הארון ומלאך הברית: ונפסוק
שני הנה אנכי שלח לכם את אליהו הנביא פן אבא וגו': להפריש בין עבד לאדוניו
בין השולח את עבדו כארון ובין הנשלח מלפני אדוניו כעבד ח"כ בעל כרחך אתה צריך
לומר שהארון ומלאך הברית אשר יבא ויכא את הארץ חרם הוא הכבוד הוא המלך המשיח
כדעת הר"ק ע"פ משמעת הכתוב וכדעת הראש"ע: ומדקאמר הכתוב ופתאום יבא אל
חיכלו. משמע שיבא הארון ומלאך הברית הוא ר"ל המשיח בעוד שהיכל היכל ה' בירושלים
על מכונו ובניניו קודם שיחזר: והנה לא תמצא שאלו איש אחד חזון מה כי אם ישוע
הנוצרי: ח"כ בעל כרחך ישוע המצוי הוא היה הכבוד והוא הוא מלאך הברית והוא הוא
המשיח: ח"כ מתמייז ג"כ שיוחקן אשר הלך לפניו ופנה דרך במכר ה' זה המכונה שם
בנביא בשם אליהו: וידעתי גם ידעתי שהשתבשו רבים מחכמים הראשונים והאחרונים בדבר
אליהו בהשגשג שדברי הנביא הנה אנכי שלח לכם את אליהו הנביא כמשמעת הם כלומר
שישלח השם את אליהו הנביא ממש: דהיינו אליהו התשבי אשר חי וחייו המלך אחאב
והאלה: ולפיכך גם אין קץ לדבריהם: דברי רוח וסכלות אשר אין להם שורש ועיקר היגיונם
ובטלים צדקתם איכות הדבר הגדול הזה ר"ל אין יבא אליהו התשבי אשר עלה למחרס:
יש אומרים ונראשם הר"ק ששטעם הפסוק בנביא אליהו הנביא שישב השם בשמחו
שעלתה לשמים אל גוף בניה כגוף ראשון כי גוף הראשון שז' אל הארץ בעלות כל יסוד
אל יסודו ואחר שהיה אותו גוף ישלחמו אל ישראל לפני יום המשפט וכו': ואחרים
אומרים ונעזבם הר"ק ונראש"ע ואחרים לדעת חכמי התלמוד שעומד אליהו הנביא
שם בגוף ובשמונה בן עין אשר בארץ. ומשם יבא ויול עד שלא יעורר השם לבדו
גוף מראשיתו לפי ששמו נכחי וקיים בלחוד מן הגשמים השמימיים ולכן הוא קל להראות
בכל מקום ולא הוא מוגבל ומקום ולא צריך למחלל ולמשקל ולשאר הדברים הסבוכים
לחי לפי שנעשה גשמו ומכונה רוחנית על דרך נס: לפירוש הר"ק שם במלכים ב':
ואע"פ כן לא נתקדשה דעתו דעת הר"ק והוא בעצמו עדיין חסופק צו: כי בפירוש
על הפסוק הר"ל במלכתי נטה לדעת הראשונים ח"ל: הראשון אשר יקום בתחייתה
יהי' אליהו הנביא אם שיהי' כמותם אם היה שכלה גופו בהלקחו כדעת קצת מן
האחרונים ואם שהוא עומד על דרך הפלא בגוף ונפש קיים בגן עדן אשר בארץ
כדעת חז"ל עד כאן: רק סוף סוף זו מחשבות כל איש ישראל חו' לבדו ככאן כעס
כחכם ובסיל שאליו התשבי בעצמו יבא קודם למשיח: מה גם דעת לב נכבד של בעל חזק
האמונה ותשום זה הוא מתעבד על הטועמים ועל המתעדרים שיוחקן הוא הוא זה אשר

כש וְכָל־הָעָם הַשְׁמָעִים וְגַם הַמּוֹכְסִים הַצְדִּיקוּ אֶת־הָאֱלֹדִים וַיִּטְבְּלוּ
בַּטְבִּילַת יוֹחָנָן: ל' וְהַפְּרוֹשִׁים וְהַמְהִירִים בַּתּוֹרָה נָאצוּ בְּנִפְשָׁם עֲצַת
אֱלֹדִים לְבַל חֲטֹבַל עַל־דָּוִד: ל"א וַיֹּאמֶר הָאָדָם: וְאַל־מִי אֶרְפָּה אֶת־
אֲנָשֵׁי הַדּוֹר הַזֶּה וְלִמִּי הֵם הַדּוֹמִים: ל"ב דּוֹמִים הֵם לִילָדִים יֹשְׁבִים
בַּשּׁוּק וְקָרְאִים אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וְאָמְרִים: הֵינּוּ מְחַלְלִים לָכֶם בַּחֲלָלִים
וְלֹא רִקְדָתָם: הֵינּוּ מְקוֹנְנִים לָכֶם וְלֹא בְכִיתָם: ל"ג כִּי בָּא יוֹחָנָן
הַמְטַבֵּל לֹא אָכַל לֶחֶם וְלֹא שָׁתָה יַיִן וְאָמְרָתָם: שָׂד בּוֹ: ל"ד וּבֶן־
הָאָדָם בָּא אָכַל וְשָׁתָה וְאָמְרָתָם: הִנֵּה אִישׁ זֹלֵל וְסָבֵא וְרַע לְמוֹכְסִים

לפי שהיה נואם זאת כל עתה חלומת אלסים וסחיות של המשיח באספקלריא יתער
וחזרה מאשר ראה יוחנן כי בחמו לא נתקיים עוד הכל להגיד גדול המעלה וחשיבות של
כל בני אדם הקדושים לשרת את ה' בקדוש נבדית החשה: כי מעלת יוחנן גדולה על
מעלת כל הכהנים ומעלתם עוד גדולה ויתירה מכולם עד שאין למעלה מוחה: (כט) וכל
העם: עם הארץ והם הדיוטות: הצדיקו: מזהים היו ליוחנן ומאמינים בישוע: הו
ליוחנן שהוא מלאכו ושלחו של המשיח והאמינו בישוע שהוא משיח ה' ומשום זה הללו
ותנחו את אלסים כי צדיק הוא וצדקות אורב ולא נא אתם במשפט ולא התנבא עמם
בזאת הדין שלו אלא שלח להם פיות אם יחזרו בתשובה ולא יוסיפו עוד לחטוא:
ויטבלו: מחליטין נאזו ובקשו להטביל: וכו' העירו שדך ה' נגע בלבים ולבם כדון בתשובה
ועליהן נאמר הנא לטבא מסייעין לו: בטבילת יוחנן: ר"ל מזה וקודם לכן נטבלו בעוד
יוחנן הטובל מתהלך בארץ מורש וטובל את בני אדם לתשובה כי כל הפסוקים האלה עד
פסוק ל"ו לא הם דברי הכותב אלא דבריו של ישוע הוא הולך ומספר את כל הקורות
אשר קרו ליוחנן ולדברי קריאתו מאשר החל לדרוש נבדית ולהוכיח את האנשים ולהסירם
שיעשו תשובה: ואחר שנעת שהוא רק עם הארץ והמוכסים קבלו את דברי תוכחותיו
ותמנו להם והשיבו אל לבם ונטבלו אצל הפרושים והסופרים לא אבו ולא שמעו לו
בנפסוק הנא: ועיין למעלה בסיון ג': (ל) נאצו: פי' מחסו והסירו את עצת
אלסים אשר יעץ עליהם עצה טובה ועצת השלום להשיעם מחטאותם תשובת
עולמים והמה נאצו והמרו את דברו הטוב ומחסו את המולאך אשר נשלח לפני המשיח
ולא רצו לטבילתו ומחסו גם את האבן הפכה אשר חזר לאסד צדון כדרך שעשו גם אבותם
ביום הכהנים ומעולם: (ל"א) אנשי הדור הזה: אנשים רשעים ופושעים האלה אשר
דור זה והם הפרושים אשר קרא יוחנן באצאי הצפופים בסיון ג': (ל"ב) יושבים
בשוק: ומחייבים ומשטים זה זה: לכם בחלילים: פי' מנגנים היינו לכם בחלילים מן
העם מהללים בחלילים (מלכ' ה' סיון א' פסוק ו'): רקדתם כדרך שעשין המוללים
במחול: מקוננים: פתחו את פיהו ובשאו עליכם קינה כדרך שאר בני אדם המזומנים
קינה ורצו זה לאדיע להם שהם עם סורר ומורה עם עמי לבד ועם סכל אשר דרך
ה' לא יתכן בעיניהם כאשר הולך ומפרש: (ל"ג) לא אכל לחם וגו': פי' לחם חמורות
ומאכלי מעדנים כדרך בני הכהנים והקצינים בירושלים כי אם לחם צער ומים לחן כי
החומר על עצמו כל כך כדי להסתחק ומעפר עולם הזה וגם הרבה לצום ככתוב בנתי
ט' ו' וזע"פ הסגנון עליו ומרש וגדש אותו באמרם רוח רעה בו: (ל"ד) ובן האדם:
דעמו על עצמו אוכל ושותה: לא מחמיר על עצמו בתעניות ובדברים אחרים כפרושים

**וּפְנֵה דְרֶכְךָ לַפְּנִיָּה: כֹּחַ כִּי אֲנִי אֹמֵר לָכֶם. בֵּין יְלֹדֵי אִשָּׁה אֵין
נָבִיא גָדוֹל מִיּוֹחָנָן הַמַּטִּיבֵל. וְהִקְטַן בְּמַלְכוּת הָאֱלֹהִים יִגְדֵּל כּוֹפְנוֹ:**

אמת היה ככל צעל כרוך הוא זה ה' הנקרא שם אליהו: ואל תחשוב בלבך שדברי יוחנן שהשיב דבר לכהנים וסלבים בשאלם אותו מי הוא אם הוא אלוה ודומה להם איננו אליהו סותרים את הדברים והראיות האלה ודברי ישוע כאשר חשבו אנשי חסד לב כי הנה הכהנים והלויים האלה שאלוהו שלא כהוגן: כי הם שאלו אותו לפי דעתם הנבערה בחשבנם שזוקף אליהו ממש יבא קודם בראית המשיח ואמרו האם הוא זה אליהו התשיבי אשר חי ביומי מלך אחאב ועלה בסערה השמימה וישב בגן עדן: לפיכך השיב להם לאחר איננו ר"ל לא אתי זה אליהו התשיבי כאשר אתם חושבים: כדי שכל יוחנן ידע בדברי הנביאים: ובהם לא ספר אמתית הדבר כלומר שהוא נשלח במקום אליהו כנראה גם ופסוקים אחרים: ואם שאלוהו כהוגן על דבר שליחותו אז השב השיב להם כהוגן שהוא שליח ולא אליהו ממש: דוק ותשכח: נחזור לענין הראשון: אחרתו למעלה שהאזין ומלאך הנביא הוא המשיח והוא יהי' אליהו המושפט: והוכחנו שישוע הוא המשיח א"כ הוא המלאך הנביא הוא האזין ואלה המושפט: וכן יעלו דברים על לבך לחזק ומה הוא ואחרת המושפט שעשה ישוע נרשעים ואף עזר את בני לוי תתן אותם להיות לה' מושיע ומחיה בצדקה לפיכך צריך שתדע כי באמת היה בידו ידו ישוע לזון את כל העולם בראית הדין ולהרשיע את הרשעים והפושעים ולהאריס לבאר שחת שלא יחזו יחיהם: אבל אהבתו קלקלה את השורה: ר"ל לפי שכבר התנה עם השם לקבל על עצמו כל מרעיו ורשעיו בשביל בני אדם וסבין לבו להצטער ולהתענות בנפש חפצה בעד הרשעים והפושעים כדי שלא יאבד אחד מהם אלא שישערו כולם ביומי לחי' עולם הנצח כמו שהצטו למעלה בשם הויה והספרי לפיכך לא הלך את הרשעים בחשורת הדין אלא נהג עמוס בראית הרחמים שלו פן ישובו אל לבם בדברי תוכחות ובדברים נחומים שלו מחליטין ברוח נדיבה ומחילה: וזהו מה שאמר ישוע בספר יוחנן (סיומן ח' פסוק כ"ו) רבות לי לדבר ולשפוט בנו וגו': אבל לעתיד ביום הדין יבא ויבא את נקמתו מן האנשים החוטאים בנפשותם ולא יהי' להם פתחון פה ויהי' פורק אותם ואין מחיל: ובני לוי הוא כמי בראית על המחמיים בישוע לפי שגמלו ומוחית הכחש מעומות השטן לקרב אל הקדוש ולהשיג לה' מנחה בצדקה והוא תפילתם שתכון לפני השם בקטורת ומחאת כפס כמנחת ערב וכח"ש ונשר"מה **פריש שפתינו:** ע"ד שנאמר בישעיהו ס"א **ואתם כהני ה'** תקראו זהינו ברוח שיהיו מוכנים ומחויבים לעבודת השם ככהנים כמו שפרשנו למעלה: ודי צרה לחזין: (כח) נביא גדול מיוחנן: וחד מעלת כהונתו ושרותו נביאותו לפי שלא נבא על יצועת ישראל להצא ככל אשר הנביאים שהתנבאו רק לימות המשיח לעתיד וראו רק בראשפקלירא שאיננו מחירה אלא נבא בעת שכבר נבא חלכות השמים להגלות וראה בראשפקלירא מחירה: והקטן במלכות אלהים: וחלכות אלהים היא חלכות שמים וחלכות המשיח כי הוא יחיד העברה לשה ככל: ונקראה חלכות אלהים לפי שכל המחמיים במשיח ידעו את לבם לקבל עליהם את עול חלכות שמים ולפרק את עול השטן ולעבוד את השם בכל כפושם ולבס ומחורם אחר שהמשיח העביר את רוח המוחאס מן הארץ והוא שבעד את הרע הכולל את השטן ויצר הרע לצלתי מושל עוד גם המחמיים בישוע להמחיאם ה"ד אז אחפך אל כל העמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבוד **שכח אחד** (כפרי ג'): ומלת קטן שב אל ישוע לפי שה' קטן בשמים ויוחנן וגדול מוחי בשרו ור"ל שה' עוד יחיה וידע אחר מות יוחנן: א"כ טעם מלת קטן שב אל כל משרתי ומשרת הקדוש בחלכות האמת לאחר כך כלומר קטן שבהם גדול הוא מיוחנן

הַנִּצְנֶצֶת בּוֹ כִּי חָטְאָה הָיָא : מ וַיַּעַן יִשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו . שְׁמַעוֹן
דִּבֶּר לִי אֵלֶיךָ . וַיֹּאמֶר . דִּבֶּר מוֹרָה : מֵא שְׁנֵי אַנְשִׁים הָיוּ חֵיבִים
לָנוּשָׁה אֶחָד . הָאֶחָד חֵיב חֲמֵשׁ מֵאוֹת דִּנָּרִים וְהָאֶחָד חֲמִשִּׁים :
מב וּבֹאֲשֶׁר אֵין לָאֵל יָדָם לְשֵׁלֶם וַיִּחַן אֶת־שְׁנֵיהֶם . וַעֲשֵׂה אִמּוֹר לִי
מִי מֵהֶם יֵאָהֲבֵהוּ בְיוֹתֵר : מג וַיַּעַן שְׁמַעוֹן וַיֹּאמֶר . לִפִּי דַעְתִּי זֶה
אֲשֶׁר הוֹחֵן יוֹתֵר . וַיֹּאמֶר אֵלָיו . בְּיֶשֶׁר חֲרָצָת : מד וַיִּפֹּן אֶל־הָאִשָּׁה
וַיֹּאמֶר אֶל־שְׁמַעוֹן . הֲרָאָה אַתָּה אֶת־הָאִשָּׁה הַזֹּאת . בְּאֵתִי לְכִיתָךְ
ומים לְרַגְלִי לֹא נָתַת . וְהִיא בְּדַמְעוֹת הַמִּסְתָּה אֶת־רַגְלִי וּבִשְׁעֵרוֹת
הָאִשָּׁה נִגְבָּה אוֹתָן : מה מִנְּשִׁיקוֹת פִּיךָ לֹא נִשְׁקַמְנִי וְהִיא מֵאֵן
בָּאָה לֹא תְדַלָּה מִנְּשִׁק אֶת־רַגְלִי : מו בְּשִׁמֹּן אֶת־רֵאשֵׁי לֹא מִשְׁחָתָה
וְהִיא בְּמֶרְקָחַת מִשְׁחָה אֶת־רַגְלִי : מז עַל־כֵּן אֲנִי אֹמֵר לָךְ . נִסְלַחוּ
לָהּ חַטּוֹאתֶיהָ הַרְבּוֹת כִּי אֶהְבָּה רַבָּה אֶהְבָּה . ומי אֲשֶׁר מַעֲטָ נִסְלַח
לוֹ מַעֲטָ אֶהְבּ : מח וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ . נִסְלַחוּ לָךְ חַטּוֹאתֶיךָ : מט וַיִּחַלּוּ
הַמִּסְבִּים אִתּוֹ לֵאמֹר בְּלִבָּם . מִי־הוּא־זֶה אֲשֶׁר גַּם חַטָּאִים יִסְלַח :
נ וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה . אֲמוֹנֶתְךָ הוֹשִׁיעָה לָךְ . לְכִי לְשָׁלוֹם :

ח א וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיַּעֲבֹר בְּעָרִים וּבְכִפְרִים וַיְקָרָא וַיְבַשֵּׂר אֶת־

הַכְּבִיאִים לֹא יָדָעוּ דָבָר מֵעֲצוֹן חָס לֹא הוֹדִיעַם הַשֵּׁם : (ח) וַיַּעַן יִשׁוּעַ : לְהוֹדִיעַ שֶׁהוּא
כִּידָא עַל כָּל הַכְּבִיאִים וְיִוְדַע כַּסְתּוֹת . יוֹדַע הָאֵל מִי הַאִשָּׁה הַזֹּאת וְאֵף מַחֲשַׁבּוֹת לָבוֹ : וְכִידִי
שֶׁלֹּא יִכְחַשׁ הַסֵּדוּשׁ אֶת מַחֲשַׁבּוֹתָיו לְפִיכָךְ בָּא יִשׁוּעַ וְנוֹסֵבֵנּוּ אֶת פִּי הַדָּבָר דְּדַךְ מִשַּׁל מִי
שֶׁלֹּא יִרְגֵּשׁ מִיָּד וַיִּלְכַּד בְּחֹמֶיךָ פִּי : שְׁמַעוֹן : כִּן ה' שֶׁסֵּד הַסֵּדוּשׁ : (חא) דִּינָרִים : דִּימָר
אֶחָד הוּא רַבֵּעַ שְׁקֵל כֶּסֶף : (חג) לִפִּי דַעְתִּי : לִפִּי הַסֵּדוּשׁ וְדַךְ הַטֵּבַע כִּן הוּא שֶׁכִּי
אֶחָד אוֹסֵד' וּמַכְבִּידִים יוֹתֵר אֶת הַאֲנָשִׁים הַזֵּלֶם אֲשֶׁר קִבְּלוּ מֵהֶם עוֹבְרוֹת וּמַטְנוֹת רַבּוֹת יוֹתֵר
מֵאֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא כְתוּב לֵסֵס כָּל כִּן : (חד) וְטִים לְרַגְלִי לֹא נָתַתִּי דְּדַךְ אֶרֶץ ה' דַּעַת
הִיא לְרוֹחוֹ רַגְלִים בְּזוֹאֵס בְּזוֹאֵס דִּיעָה מִן הַזֶּקֶק אוֹ מִדֵּית הַמִּדְרָג : כִּמוֹ שֶׁזֵּכִיר בְּתַלְמוּד :
וּבְפֶרֶט דְּדַךְ דַּעַל הַדֵּית ה' לְכַבֵּד אֶת אֹרַחַת תַּלְמוּד חֲכָם בְּחִים לְרוֹחוֹ אֶת רַגְלֵי : וְכִן
הַשִּׁיקָה נְשִׁיקָה עַל אֶהְבָּה כְּדֵאִיתָם בְּכַסְתְּהוֹן קָם בֵּר חוּמָא וְכַסִּים אֲכַרְעִים . וְהַשִּׁיקָה מִדְּדַךְ
כְּבוֹד : וְלִפִּי שֶׁסֵּדוּשׁ לֹא חָשׂ עַל דְּדַךְ אֶרֶץ כִּי מִשּׁוֹם נִחוּשׁוֹ וְהַאִשָּׁה הַזֹּאת עֲשֵׂתָה כָּל אֶהְבָּה
לֹא מִשּׁוֹם דְּדַךְ אֶרֶץ כִּי לֹא הוֹכְרָתָה לְכָךְ אֶלָּא מֵחֵד עֲשׂוּקָתָה וְהַסֵּבָתָה לְהוֹשַׁע מַחֲטָאִיתָה
לְפִיכָךְ הִכִּיחוּ יִשׁוּעַ עַל זֹאת וְהוֹדִיעַ לוֹ שֶׁהוּא שָׂרָשׁ פֶּרֶס רֹאשׁ וְלַעֲסָה : נִגְבְּרָה : קַחְסָה
אוֹתָם : (ח) אֲנִי אֹמֵר לָךְ : כָּל' אֵף לְדַבְּרִי מִשְׁפָּטֶיךָ שְׁאוּרַת לֹאֲשֶׁר כְּתוּב הַנֶּשֶׁה יוֹתֵר
יֵאָהֲבָה יוֹתֵר : (חט) מִי הוּא זֶה וְג' : עֵינִי מֵסֵב שְׁאוּרַתִּי לְמַעַל בְּסִימּוֹן ה' פֶּסוּק
ב'א : (כ) אֲמוֹנֶתְךָ : ר"ל לִפִּי שֶׁאֲמוֹנַת כִּי שֶׁאֵין זֶה הוּא הַמִּדְרָג בְּזִדְקָה וְכִי לְהוֹשִׁיעַ
אֶת כִּי הַאֵלִים מַחֲטָאִיתָם וְכִי בְּאֵתִי לְבָשֶׁר וּלְחַיָּה לְכַסְבִּיר לָב :

ח וַיַּעֲבֹר בְּעָרִים וּבְכִפְרִים : כִּי שֶׁלֹּא יֵהָא לְיוֹשְׁבֵי יוֹהֵס פֶּתוּמוֹן פֶּס לְאִמֵּר
אֵלָיו שֶׁמִּיכָּה וְרֵאשִׁי אֶת יִשׁוּעַ בְּעֲצוֹן קוֹרָא וּמוֹבָשֶׁר אוֹתָם בְּשׁוֹר' בִּיאָתוֹ וְהַאִשָּׁה מִשִּׁיחַ

וּלְחַטָּאִים : לֹא וְהַחֲכֵמָה תִּצְטַדֵּק בְּכָל־בְּנֵיהָ : לוֹ וַיִּשְׁאַל אֹתוֹ אֶחָד
 מִן הַפְּרוֹשִׁים לֵאמֹל אֹתוֹ . וַיָּבֹא אֶל־בֵּית הַפְּרוֹשׁ וַיִּסֵּב : לוֹ וְהִנֵּה
 אִשָּׁה חֲטָאָה הָיְתָה בְּעִיר וּבְדִשְׁתָּהּ כִּי הָיָה מִסֵּב בְּבֵית הַפְּרוֹשׁ וְתִקַּח
 צִלְחַת שֶׁמֶן רֶקֶח : לֹא וְתַעֲמֹד לְרַגְלָיו מֵאַחֲרָיו וְתִבֶּךְ וְתַחֲלֵל לְהַמְסוֹת
 אֶת־רַגְלָיו בְּדִמְעוֹת וְתִנְגֵּב אֹתוֹ בְּשִׁעְרוֹת רֹאשָׁהּ וְתִשֶּׁק אֶת־רַגְלָיו
 וְתִמְשַׁח אֹתָם בַּמֶּרְקָח : לֹא וַיֵּרָא הַפְּרוֹשׁ אִשָּׁר קָרָא לוֹ וַיֹּאמֶר
 בְּלִבּוֹ לֵאמֹר . זֶה אִם הִיָּה גִבִּיָּא הִיָּה יוֹדֵעַ מִי זֶה וְאִי זֹאת הָאִשָּׁה

וסופרים לפי שאיזי בל לעל כל אלה אלה אדנה איז טאג כשאר בני אדם וסוף לבית
 השמנה כדי לעזר על כל המוסרין דברי תוכחות ולהשיג מדרגה ח"מ הם פועלים
 על אלה פיהם ואומרים לא יתכן דרכו וקוראים אותו זולל וסובל וגו' : (ל) והחכמה :
 חכמה אלהים והיא עצם חכמתו אשר יען על בני אדם לעולם בשליחות ויחן להשיג
 מדרגתם ובשליחות משיחו לגאול את עמו מידי צר ולפועם חשמה בכל בניה זו מה
 שאמר בפסוק כל' המדיק את אלהים כל' בני החכמה והם האנשים החכמים בעומם
 של חוקים ובעמם העונה לשיעורם ומתחווין להם מוחלם הם מודים ביהם ובלגם את
 חסדי השם הגדולים ונתתם לו שנה וסודים על זאת : או טעם החכמה על חכמה
 הקדומה הגאלת חכמה עליו הנקרא גם חומד' דיי' והוא חלק השמים כאשר נאמר
 למעלה בסיון א' פסוק ד' : ולפי זה חלת חכמה שב אל יצוע לפי שהוא משיח ופי'
 הכתוב כל בני החכמה : (והם תלמידי יצוע והעובדים אותו בלג שלם כי הם תלמידי
 חכמים המשרעים את פני החכמה כעבד את רבו) המדיק את יצוע הנקרא החכמה הקדומה
 ומעלים עליו שהוא משיח אחת בחור ה' העושה נדקות בכל עת : (ל) אחד מן
 הפרושים וגו' : כחכמה המעשה הזה לדברי תוכחות הקדומים ללמד שגם הארץ
 וההיזוים והעבדים עבדי הארץ הודעים שגומתם נדרו למעלה ואין בהם חסות חכמה
 רגל ועד ראש זרעין ומקדימין לבל להרעל מתחלואיהם יותר מלומדי תורה המבקשים להרעל
 את עצמם משגרים על נקלה בדרך שגשו נביאי שקר כמו שאמר למעלה שהם והמבקשים
 שמועו לדברי תוכחה ושבו והמדיק את אלהים אצל הפרושים וסופרים נאזר את עצמו
 וכן כאן אע"פ שהפרוש הזה קרא את יצוע לאכל עמו ונראה כחכמים אורחים ומהנה
 לחכמים ומכסין ח"מ לא הפך לבו לשון אל אלהים רק אשה אחת בזה חכם ומעם הארץ
 ובקשה רחמים על עוונותיהם וזה אל ה' בכל לבם : לפיכך הם מקבלים תרופה לחכותם
 וחושעו וחלעו חכן הם יחזו בשנים ויפלו וידרו לבאר שחת ואין מושיע : ויסוב ה'
 שוכב על הארץ בסכנה על הקרקע על כספרק או על כר וכסת : (ל) אשה חטאה :
 שית זונה וכזרת לב העונת אלוף נעוריה ואת גרית אלהים שכתה : צלחת : כל מאכל
 יקרה אשר נהג לשמור בו את הכוונה ובלשון משנה נקראת כלומית של פליטון שבת דף
 ס"ד ע"א : (ל) מאחריו מפני כוונה : להפסות מן ערשי אמונה (תהיל' ו') כל' כל
 כך בכתה ופכה דמעות עד שהחמה והמחמה בן רגליו והוא סיון ללג נשבר וכמה
 ומחוס כך לא נכנס : (ל) וירא הפרוש : ראש שהשגה האמת קרבה אל יצוע
 'חמק' ומשק' רגליו והוא לא חימה בה וירע הדבר בעיניו לפי שהפרוש' התנהגו בכבו' ובקדושה
 ושמו את עצמן מניעת עם הארץ ובפרט מניעת אשה חטאה כו' : ומחוס שסבר
 שפתם בדעתו שיצוע טאג ג"כ נדבר הזה רק שלא שם את לבו לעזר האשה או שלא ידע
 מי ואיזי הלא לפיכך תמה עד לחמוד שלא ידע יצוע זאת בהיותו נביא' ושבת הפרוש שאף

אֶת־הַדָּבָר מִלִּפְנֵי פְּרִיאֲמִינוּ וַיִּוָּשְׁעוּ: יג וְאֲשֶׁר עַל־הַפֶּלַע הָיָה
אֲשֶׁר בְּשִׁמְעֵם יִקְבְּלוּ אֶת־הַדָּבָר בְּשִׂמְחָה • אֵךְ אֵין שׂוֹדֵשׁ לָהֶם וַיֵּאֱמִינוּ
לִמְעַט עַת וּבִיעַת הַפֶּסֶה יסורו: יד וְאֲשֶׁר נָפַל בְּתוֹךְ הַקְצִים הָיָה
הַשְׂמֹעִים וְהַלְכִים לָהֶם וַנִּתְּנָקִים פְּדָאֻת וּבִעֲשֶׁר וּבִתְעַנְגוֹת הַחַיִּים
וְלֹא יַעֲשׂוּ פְּרִי תָמִיד: טו וְאֲשֶׁר עַל־הַחֲלָקָה הַטּוֹבָה הָיָה
הַשְׂמֹעִים אֶת הַדָּבָר וּבִלְבַב יֶשֶׁר וְטוֹב אַחֲוִים בּוֹ וַעֲשִׂים פְּרִי בְּתוֹחֶלֶת
טז אֵין מוֹדִיק גֵּר וּמִכְסָּה אֹתוֹ בְּכָלִי אוֹ מַשִּׁים אֹתוֹ מִתַּחַת לְמִטָּה •
יז כִּי אִם־עַל הַמִּגְוָרָה יִשְׁיֻמְהוּ לְמַעַן הַבָּאִים יִרְאוּ אֶת־הָאֹר: יח כִּי
אֵין נַעֲלָם אֲשֶׁר לֹא יִגְלֶה וְאֵין נִסְתָּר אֲשֶׁר לֹא יוֹדַע וַיֵּצֵא לְאֹר:
יח לִכֵּן רְאוּ אֵיךְ תִּשְׁמָעוּ • כִּי כִי אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ יִתֵּן לוֹ וְכִי אֲשֶׁר
אֵין לוֹ גַּם אֶת־אֲשֶׁר יִדְמָה לְהִיטוֹ לוֹ יִקַּח מִפִּנּוֹ: יט וַיִּבְאוּ אֵילָיו

לשמוע דבר ה' ולא הבינו לבסוף לשמוע ולעשות ולקיים מה שמענו חלל הלבנים ומי
ומעשים את הדברים האלה חללם בצבלי עולם הזה והם כושפין ולפיכך בא אחרי כן
השטן מקטרג ולקח דבר ה' חללם וגו': (יג) על הפלע: פ' ובני אדם המדברים לסלע
הם השומעים וגו': (יד) החיים: חיי עולם הם השומעים הנאמרים ומעטני הטף ולא
יעשו פרי: חלל כלם הם בקשת רחמים: (טו) מודיק וגו': כל הפסוקים הנאמרים
עד ויבאו אליו אמו ואחיו שנים אל התלמידים אשר שאלוהו לפתור את המשל: וכונת
ישוע להודיע להם שלא לחנם פקח עיניהם בפתרון המשל וגלה להם את סוד מלכות
חללים מה שלא עשה לאחרים חלל כדי שיאמרו לעבר פניהם לכל בני אדם ויפתח ג"כ
את עיניהם ללכת בדרך ישרה ולאור בזהר החיים: כי כאשר הוא בסוד עולם שאין
אדם מודיק בו ומכסהו בכלי וגו': כך הוא בצדקת נשמת האדם שהיא בו חלקים הם
האיר חלקים את פניה לעמוד בצדקו ובנשמתו אין ראוי שתכסה את פניה ותסתיר אורה
לצלתי האורות לאיש את צוה: (יז) כי אין נעלם וגו': המאמר הזה מוסב
לפסוק שלפניו ולשלאחריו לפסוק שלפניו להגיד להם שיצאו דולים ומשקים מעצמות
לאחרים כמכר: לפסוק שלאחריו להסידם ולהגיד את לבם לדבר פיו וישיב לו
בס' מאד ומאד לפי שהם צריכים לגלות את דברי תורתם לאחרים ולהוציאם לאור
ח"כ כבר וכדע בזה ומחשבות לבם הנכונות הן אז לא: (יח) לכן ראו: לפי
שעמיתם גדולים תלמידים צדיקים האלה גם מחשבות לבם לא תסתירה צריך הוא
שתראו ותשמעו את כפשיכם מאד להקשיב ולהתבונן בדבר הזה איך אתם שומעים ובאיזה
פונקט לבכם אתם שומעים אותם: יתן לו: לאשר יש לו תשובה נמורה וכונתו כונת
ללמוד וללמד לשמוע ולעשות ולקיים ולחיות רבים להם יתן לו עוד חספיקין עוד צד
חכמה ודעת ודעיית סודות ונסתרות בדבר מלכות השמים ויהי זה כמעין המתגבר ועליו
כאמר הנה לטור חסידיו לו: ולאשר אין לו: מי שאין צדו תשובה נמורה וכונת
לבו אינה כונת ללמוד וללמד לשמה אף מחשבתו לא תעלה בידו ולא תתקיים מה שהוא
חושב להיות לו: (יט) אמו ואחיו: ענין מלת אח הוא לשון חסד וחמלה ולפיכך
נקראו חסדי של אדם ומימעו צלשו אח: ח"כ אין כאן טעם מלת אחיו שהם אחיו ממש
הק' ומימעו וקדושו כמו כי נשבה אחיו (בדלשית י"ז) נגד אחינו הבר לך: (שס ל"א)
ויאמר יעקב לאחיו (שס): ורבים כוונת: ולא יכלו לגשת אליו מפני החמון:

מַלְכוּת הָאֱלֹהִים • וְשָׁנִים הָעֶשֶׂר אֵתוּ : ב וְגַשְׁיִם אַחֲרָת אֲשֶׁר
 צִרְפָּאוּ מְרוּחוֹת רָעוֹת וּמַחֲלִיִּים מְרִים הִנְקִרְאֵת מִגְדֻלִּית אֲשֶׁר
 מִפְּנֵה יָצְאוּ שְׂכֵבָה שָׁדִים : ג וַיּוֹתֶנָה אֵשֶׁת כְּוֹז סוֹכֵן הוֹרְדוֹס
 וְשִׁלְשֵׁנָה וְאַחֲרֹת רַבּוֹת אֲשֶׁר שָׁרְתוּ לוֹ מִקְנֵינָו : ד וַיְהִי בְהִקְהֵל
 הַמּוֹן רַב אֵלָיו וּבִבְאָם מִכָּל־עִיר וַיְדַבֵּר בְּמִשְׁלָל : ה הִזְרַע יָצָא
 לְזֶרַע אֲתִיזָרְעוּ • וּבִזְרָעוֹ נָפַל זֶה עַל־יַד הַדֶּרֶךְ וַיִּרְמָס וַעֲוַף הַשָּׁמַיִם
 אָכַל אֹתוֹ : ו וְזֶה נָפַל עַל־הַפֶּלַע וַיַּעַל וַיִּיבֶשׂ כִּי לֹחַ לֹא הָיָה לוֹ :
 ז וְזֶה נָפַל בְּחוּץ הַקְצִיצִים • וַיַּעַל הַקְצִיצִים עִמּוֹ וַיַּחֲנִקוּ אֹתוֹ : ח וְזֶה
 נָפַל עַל הַחֲלָקָה הַטּוֹכָה • וַיַּעַל וַיַּעַשׂ פְּרִי מֵאֵה שָׁעִרִים • וּבִדְבָרוֹ אֵת
 אֱלֹהֵי קָרָא • כִּי אֲשֶׁר לוֹ אוֹנִים לְשִׁמְעֵי יִשְׁמָע : ט וַיִּשְׁאֲלוּ אֹתוֹ
 תַלְמִידָיו לֵאמֹר • מַה הַמִּשְׁלָל הַזֶּה : י וַיֹּאמֶר • לָכֶם נִתֵּן לְדַעַת
 אֲתִיסֹד מַלְכוּת הָאֱלֹהִים וְלֵאחֲרֵים בְּמִשְׁלִים לְמַעַן בְּרֹאוֹתָם לֹא יֵרָאוּ
 וּבְשִׁמְעָם לֹא יִבְיָנוּ : יא וְזֶה הוּא הַמִּשְׁלָל • הִזְרַע דִּבֵּר הָאֱלֹהִים
 הוּא : יב וְאֲשֶׁר עַל־יַד הַדֶּרֶךְ הִפּוֹה הַשָּׁמַיִם • וְהַשָּׁטָן בָּא וְנִשָּׂא

האומות זו : (3) מגדלית : לפי שגדלה שיערל דכשיח כמו שחמדו בתלמוד מרים
 ונגלת שיערל • זה הוא מן שם המקל הנקרא מגדל וסרלו ומגדלית : שבעה שדים :
 פי' שדים רבים כי המספר שבע ושבעה יצוא במקרא על סך החשבון שערנו יותר וזה
 נחז כמו שבע יסול צדיק • שבע ביום הללתיך (תהלים ק"ט) : (4) אשר שרתו :
 פי' עזרו וסרלו אותו מנכסיו : כדרך הנשים העוזרות והסאננות בשאל עד היום הם
 שומקו לתלמידי חכמים ומנכסיו : (7) ובבואם מכל עיר : ר"ל אל המקום אשר ה'
 ישוע עומד חורש שם כדי לשמוע בקול דברו דברי חכמה וכן יוצאים מפיו : (8) יצא
 לזרע וגו' : מדבר כנגד הזרע הזות בתלמידים הנאים לשמוע דבר ה' ופי' רבם כחומר
 בחשכה ספוג ומשקך ומשמרת ונפש : כלומר בלבות : ולקמן הוא בעצמו מפרש את
 דברי המשל הזה : (9) לח : עברו לזכות ודשמת בבוא מן הגשם ומן האבל אשר חרע
 צי' הרע : (10) ויחנקו אותו : לפי שחמדו גם הקוצים עם הרע והמה כבדים וחמדו
 לפיכך השמימו הקוצים את הרע הכבדו עליו מפני שהם שלא יכול לגל ולחכות עזי :
 (11) קרא : כדי להסעורר לב השומעים להטות אזנם אל פתחו המשל הם ישיבילו זו
 (12) סוד מלכות האלחים : דע כי ענין מלכות האלחים הוא דבר כחוס וחמסם ודק לבדי
 לבב מדע וכן הן הדברים אשר אומות העולם ופושעי ישראל חוכין את הסודים עליהן •
 למשל אם ישוע משיח ה' למה לא עשה כחזת וכחזת : אם תורמו תורת אחת למה לא
 קבלו כל השומעים אותו ולמה לא הושע כל ישראל ויהיה אז למה לא עשה כך וכך
 כיום הם כדי שיהיה אות וכבוד ונאמין בו וכיוצא בזה : לא יראו : לפי שכבר ראו
 ושמו הרבה ועדיין כדי לבס לקשיז ולסאמין לכן עבשם יח' שלא יראו ולא ידעו מזה
 חפצי' שירלו השמעו וסא ע"י שמעו שמעו ואל תבינו וראו ראו ואל תדעו השמן
 לב העם הזה ואוניו הכבד וגו' (ישעי' סיון ו') : (13) על יד הדרך : ר"ל בני אדם
 שמשלים לדרך סלולה אשר מרום בו הרע אם יסול שמה : השומעים : שגאים רק

וַיִּקְרָא וַיִּפֹּל לִפְנֵי וַיֹּאמֶר בְּקוֹל גָּדוֹל • מַה־לִּי וְלָךְ יֵשׁוּעַ בְּיָאֵל עֲלִיּוֹן •
 אֲנִי מִתְחַנֵּן אֵלֶיךָ לְבִלְתִּי הֵצֵק אֹתִי: כֵּשׁ כִּי צִוָּה אֶת־הָרוּחַ הַטְּמָאָה
 לְצֵאת מִדְּהָאִישׁ • כִּי פַעַמִּים רַבּוֹת הִטְפָּה אֹתוֹ • וַיֹּאסֶר בְּשֵׁרָשׁוֹת
 וּבְגִחָשָׁתִּים וַיִּשְׁמֹר • וַיִּנָּתֶק הַמוֹסְרֹת וַיִּדְיָהּוּ הַשֵּׁר הַמַּדְבָּרָה:
 ל וַיִּשְׁאֵל אֹתוֹ יֵשׁוּעַ לֵאמֹר • מַה־שְּׁמֹךְ • וַיֹּאמֶר • מַחְנָה • כִּי שָׂדִים
 רַבִּים בָּאוּ בּוֹ: לא וַיִּתְחַנְנוּ לוֹ לְבִלְתִּי צוֹתֶם לָרֶדֶת אֶל־הַתְּהוֹם:
 לִב וַיְהִי שֵׁם עֵדֶר חֲזִירִים רַבִּים רוֹעִים בָּהָר • וַיִּתְחַנְנוּ אֵלָיו לְהַנִּיחַ
 לָהֶם לְבֹא בָהֶם וַיִּנָּח לָהֶם: לג וַיֵּצְאוּ הַשָּׂדִים מִן הָאִישׁ וַיָּבֹאוּ
 בְּחִזִּירִים • וַיִּשְׁטַף הָעֵדֶר בְּמוֹרֵד אֶל־הַיָּם וַיִּחַקְּקוּ: לד וַיִּרְאוּ
 הָרוֹעִים אֶת אֲשֶׁר־נִהְיָתָה וַיִּגּוֹסוּ וַיָּבֹאוּ וַיַּגִּידוּ בְּעִיר וּבְשָׂדוֹת:
 לה וַיֵּצְאוּ לִרְאוֹת אֶת־אֲשֶׁר נִהְיָתָה וַיָּבֹאוּ אֶל־יֵשׁוּעַ וַיִּמְצְאוּ אֶת־
 הָאִישׁ אֲשֶׁר יָצָאוּ מִמֶּנּוּ הַשָּׂדִים יוֹשֵׁב לְרִגְלֵי יֵשׁוּעַ וּמִלְבָּשׁ וּבִדְעָתוֹ •
 וַיִּרְאוּ: לו וַיַּגִּידוּ לָהֶם גַּם הָרְאִים אֵיךְ נִרְפָּא לְאֹתוֹ הַשָּׂדִים:
 לו וַיִּשְׁאֲלוּ מֵאֵתוֹ כָּל־הַמּוֹן כִּפְּרֵי הַגִּדְרָנִים שִׁילָךְ מֵהֶם כִּי יִרְאוּ
 גְדוּלָּה אֲחֻתָּם • וַיֵּרֶד אֶל־הָאֵנְיָה וַיֵּשֶׁב: לח וַיִּתְחַנֵּן לוֹ הָאִישׁ אֲשֶׁר
 יָצָאוּ הַשָּׂדִים מִמֶּנּוּ לִהְיוֹת עִמּוֹ • וַיִּשְׁלַחְהוּ יֵשׁוּעַ לֵאמֹר: לט שׁוּב
 אֶל־בֵּיתְךָ וְהִגַּד אֶת־אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּךְ הָאֱלֹהִים • וַיֵּלֶךְ וַיִּקְרָא בְּכָל־
 הָעִיר אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה לוֹ יֵשׁוּעַ: מ וַיְהִי בְּשׁוּב יֵשׁוּעַ וַיִּקְבְּלֵהוּ
 הַחֲמוֹן כִּי הָיוּ כָּלֶם מְצַפִּים אֵלָיו: מא וְהִנֵּה בָּא אִישׁ וַיִּשְׁמוּ יָאִיר
 וְהוּא רֹאשׁ בֵּית־הַכְּנֶסֶת • וַיִּפֹּל לְרִגְלֵי יֵשׁוּעַ וַיִּתְחַנֵּן לוֹ לְבֹא אֶל־
 בֵּיתוֹ: מב כִּי בַת יְחִידָה הָיְתָה לוֹ כָּבֶת שְׁתֵּים עָשָׂרָה שָׁנָה וְהָיָה
 גִּטָּה לָמוֹת • וַיְהִי בְּלִכְתּוֹ וַיִּדְחַקּוּ אֹתוֹ הַהִמּוֹנִים: מג וְאִשָּׁה אֲשֶׁר

זכח סדח רעס כדוע שני חס כאלס חמדיו ואין יודעין מה חמדיו חלל סן רק
 דברי ומעשי סדח: הציק אותי: ידעו סדחות: טעומאס שגל ישוע לסחליס כח סשטן
 ולסלד חס חדות טעומאס מן ססרן כסשר גסרנו למעלס בסיוון ד' פסוק ל"ז):
 (כט): כִּי צִוָּה: לפי שישוע טס עליס ללסס וגו' פַעַמִּים רַבּוֹת חטפס כִּי סדח רעס
 חסס חס סלסס אסר צו ועכסס חוטו וסגורס גמורפס חסדיס (חוטס ג'): וַיִּנָּתֶק
 אֶססוריו: כל חסס זכח סשטן: (ל) מַחְנָה: דע כִּי סחלס אסר סשטקנו בעבדיס
 חססס סלל זלסון יון לען וסלל זלסון רוזי ומחלל גס בערעס יוכסן ויחללמי וסחלס
 רעס: ופירשס סך חשטס חלפִּים ומעלס מחלש סכזל סכקדל רענומעט. זלע": וספסר
 שחספס גזל חדות סטומאס סו זלש ססלל לפיכך קרל חס עגמו זסס כס:
 (לז) וַיִּתְחַנְנוּ: חדות נקסו רחמיס מן ישוע שלל יסס לסס וגו': (ח) בשוב: מן
 סדך ססס לכפר כחוס: זכח דס: חף זלל עת מדס וסל חולי רע עד לחסוד כדוע

אָמַר וְאַחֲרָיו וְלֹא יָכְלוּ לַנֶּשֶׁת אֵלָיו מִפְּנֵי הַחֲמוּץ: כ וַיָּנֹד לוֹ לֵאמֹר.
אָמֵךְ וְאַחֲדֶיךָ עֲמֻדִים בַּחוּץ מִבְּקָשִׁים לְרֹאוֹתֶיךָ: כא וַיַּעַן וַיֹּאמֶר
אֱלֹהֵיהֶם. אָמִי וְאַחִי אֵלֹה הֵם הַשְׁמָעִים אֶת־דְּבַר הָאֱלֹהִים וַעֲשִׂים
אֹתוֹ: כב וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּנֹד אֶל־אֲנִיָּה הוּא וְתַלְמִידָיו. וַיֹּאמֶר
אֱלֹהֵיהֶם. נַעֲבְרָה אֶל־עֵבֶר הַיָּם. וַיִּשְׁמְטוּ: כג וּבַעֲבָרָם בֵּינָם וַיִּרְדּוּ.
וְתַדִּי רוּחַ סַעָרָה בֵּינָם וַיִּפְּלֹאוּ מִיָּם וַיְהִי בַסַּכָּנָה: כד וַיִּנָּשׁוּ
אֵלָיו וַיַּעֲזִירוּ אֹתוֹ לֵאמֹר. אֲדֹנִי אֲדֹנִי הִנֵּה נֹאכֵד. וַיָּקָם וַיִּגְשֶׁר בְּרוּחַ
וּבְשָׂאוֹן הַיָּם. וַיִּשְׁתָּקוּ וְתַדִּי דִמְמָה: כה וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיהֶם. אִיָּה
אֲמוֹנִתְכֶם. וַיֵּרְאוּ וַיִּתְּמָחוּ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ. מִי־הוּא־זֶה אֲשֶׁר
גַּם אֶת־הַרוּחַ יַצִּיחַ וְאֶת־הַיָּם וְהַפֹּה שְׁמָעִים לוֹ: כו וַיָּבֹאוּ אֶל־
אֶרֶץ הַגִּדְרָנִים אֲשֶׁר מִפּוֹל הַגִּלְגִּל: כז וַיֵּצֵא אֶל־הַיִּבְשָׁה וַיַּפְגֵּעַ בּוֹ
אִישׁ אֶחָד מִן־הָעִיר אֲשֶׁר בּוֹ שְׂדִים זֶה יָמִים רַבִּים וּלְבוּשׁ לֹא לְבוֹשׁ
וּבְבִית לֹא יֵשֵׁב כִּי אִם־בְּקִבְרִים: כח וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ אֶת־יִשׁוּעַ

הַכֵּן חֶמֶת רַחֵם שֶׁזֶקֶד טַעַן הַטּוֹעֵן בְּחֹמְרוֹ שְׁמֵרִים אִם יִשׁוּעַ וְאַחֲרָיו לֹא הָיוּ מִקְשִׁיבִים
לְקוֹלוֹ וְלַחֲזָאוֹתָיו וְשֵׁלֵא רָצוּ אִפְּלוֹ לַהֲכַנֵּם לְבִירַת הַחֹהָא אֲשֶׁר הָיָה בּוֹ מִסִּית אֶת
הַפְּתָאִים אֲלֵא שְׁשֻׁלְחוֹ לְקֹרֹא לַחוּץ לִמְנַעַ מַחֲמַעֲשָׁה הַחֹהָא וְכוּ' כִּי זֶה שֶׁהֵבִיא רַחֵם
וְחֵדֶר מֵאֲרָקוֹם שֶׁכַּעֲתָה שֶׁסְּשֻׁלְחָה אִמּוֹ וְקֹרְאָהּ לַבְּנָה הַחֲזוּצָה לָהּ עֲשֵׂתָה חֲמוּס
שֶׁלֹּא רָצְתָה לְהִכְנִים בְּדִית הֵם חֹלֵף חֲמוּס שֶׁלֹּא יִכְלֵה לְקַדֵּשׁ שָׁמָּה חֲפִצֵי הַחוּץ
עַם: כַּכְּכַתּוּב כֹּאן: וְחִי יִתֵּן וְהִסֵּךְ לֵב כָּל יִשְׂרָאֵל כְּכוֹן לְהַאֲזִיחַ שִׁשְׁוֹעַ הוּא
הַחֲזִיחַ כֹּאשֶׁר הַחֲזִיחַ חֲרִים חֲמוֹ וְחֻב חֲמוֹ ע"פ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים מֵאֲלָן
גִּדְרִיָּהל כֹּאשֶׁר תִּרְחֹס בְּסִימָתָם הַנִּזְכָּרִים וְנִחְמַעֲזֵי הַשְׁלֹמֹחִים: ח"כ דִּבְרֵי פִי כִסִּיל וְחֻמָּה
הֵם הַחֲמוֹר שֶׁדִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ אֶל מְרִים בְּסִימָן א' פֶּסוּק כ"ו וְגו' אֵינָם מִסְכִּימִים
עִם שְׂאֵר מֵאֲמָרֵי הָא"ג כְּלוֹמֵר עִם הַמֶּלֶךְ שֶׁל מֵאֲרָקוֹם הַנִּזְכָּר וְעַם הַפֶּסוּק הַנִּכְתָּב
כֹּאן כִּי שְׁנֵיהֶם עֲנִין אֶחָד וְכוּ' כִּי אֲדֻרָּה כֹּלֵס דִּקְוֹ יִחְזֹר לִפִּי שֶׁזֶן זֶה סוֹתֵר אֶת זֶה
וְהוּא דִבֶּר פֶּשׁוּט וְחֻבָּרֵר לְכָל דַּעַל דַּעַת: (כז) עֵבֶר הַיָּם: ר"ל אֵל שֶׁפֶת הַיָּם אֲשֶׁר
חֲמַד אֵל חֶרֶץ הַגִּדְרָנִים וְהֵם הַמֶּלֶךְ כֹּאן הוּא יֵם כְּנַת: (כח) וַיִּשְׁמְטוּ: כְּלוֹמֵר הַחֲזִיחַ
בְּחֻשְׁטוֹת לְהוֹלִיךְ אֶת הַסַּפִּינִים בַּיָּם: (כד) וַיִּרְדּוּ: אֲנִל לְכוּ עַר וְלֹא עֲשֵׂה כֵן אֲלֵא
כִּי לִכְסוּת אֶת תַּלְמִידָיו לְחֹזֶת הַלֵּכֵס כְּכוֹן בְּחֻמָּה: וַיִּגְשֶׁר בְּרוּחַ: מַעֲד שֶׁהוּא זֶה
הַחֲמוּל בְּנִזְכָּר הֵם וְחֻב סַעָרָה עוֹשֶׂה דִבְרוֹ לְפִיכָךְ גַּעַר וְזֶה חֲמוּס כְּחֹלֵךְ אֶת עֲבָדָיו ע"ד
גִּעַר בֵּינָם וַיִּבְשְׁחוּ (חֲמוּס ח' ד') וּבְשָׂאוֹן חֲמוּס הוּא כְּנִי לְגַל הֵם ע"פ שֶׁזֶן יָמִים שֶׁזֶן
גִּלְגִּל (תַּהֲלִיס ס"ה ח') כֹּשֶׁלֶן וְיֵם רַבִּים (יִשְׁעִי י"ז י"ב): וְתַדִּי דִמְמָה: מֵשֶׁלֶן יָקָם סַעָרָה
לְדִמְמָה וַיִּחְשׂוּ גִלְגִּל (תַּהֲלִיס ק"י): (כה) אִיָּה אֲמוֹנִתְכֶם: שֶׁלֹּא הֵימָּה חֲמוּמִים
שֶׁעֲכָלוּ לְהַחֲלֹט מִן הַסַּכָּנָה הַיָּה אִף שֶׁלִּי יֵשֵׁן וְלִמָּה חֲמוּס כָּל כֵּן: וַיֵּרְאוּ: הַעֲמוּמִים
בְּשִׁפְתֵי הֵם חֲמוּק וְהֵם גַּם תַּחֲמוֹר וְחֻמְרוֹ חֵם אֵל רַעֲזוֹ וְגו': אֶרֶץ הַגִּדְרָנִים: גִּדְרָה
סוֹחֶה הֵמָּה לִים גִּמְדוֹר וְחֻמָּה נִקְרָא עַבְדֵי הַחֹלֵךְ דִּבֵּר אֲשֶׁר עַל הַחֲמוּס וְעַל הַחֲמוּסִים
אֲשֶׁר בְּשִׁפְתֵי דַעַל חֵק אֲגִדִּי (ד"ה ח' סִימָן כ"ו פֶּסוּק כ"ח): (כח) אֲשֶׁר בּוֹ שְׂדִים:
וְחֻמָּה הַעֲמוּמָה: (כח) כִּרְאוֹתוֹ: הַחֵם אֲשֶׁר בּוֹ הַחֲמוּס עוֹשֶׂה כְּדִבְרֵים הַחֲמוּס דַּעַל מַחֲ

אֶת־מַלְכוּת הָאֱלֹהִים וְלִרְפָּא אֶת־הַחֻלִּים : ג וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם • אֵל־
תִּקְחוּ מֵאוֹכְלֵי הַדָּרָה לֹא מִטּוֹת וְלֹא יִלְקוּט וְלֹא לֶחֶם וְלֹא כֶסֶף וְלֹא
שֵׁנִי כִּתְנוֹת לְאִישׁ : ד וּבַיּוֹם אֲשֶׁר תִּבְאוּיְכֶם שָׁם תֵּשְׁבוּ וּמִשָּׁם
תֵּצְאוּ : ה וְהָיָה אִם לֹא יִקְבְּלוּ אֹתְכֶם צֵאוּ מִן הָעִיר הַהִיא וְתִנְעָרוּ
אֶת־הָעֶפֶר מֵעַל־רַגְלֵיכֶם לְעִדּוֹת לֶחֶם : ו וַיֵּצְאוּ וַיַּעֲבְרוּ בְּכִפְרִים
וַיִּקְרְאוּ אֶת הַבְּשׂוּרָה וַיִּרְפְּאוּ בְּכָל־מָקוֹם : ז וַיִּשְׁמַע רוֹדְרוֹס
מַטְרַרְכִּים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר נִהְיָה עֲלֵיהֶם • וַתִּפְּעַם רוּחוֹ יַעַן כִּי יֵשׁ
אֲמָרִים כִּי יוֹחֲנָן קָם מֵעַם הַפְּתוּיִם : ח וַיֵּשׁ אֲמָרִים כִּי נִגְלָה
אֲלֵיהֶם • וַיֵּשׁ אֲמָרִים כִּי קָם נָבִיא אַחֵר מִן הַנְּבִיאִים הַקְּדָמִיִּם :
ט וַיֹּאמֶר הַרְדּוֹס • אֶת־רֹאשׁ יוֹחֲנָן נִשְׁאָתִי מֵעָלָיו וּמִי־הוּא־זֶה

חלסים והיא מלכות המשיח כל' שגא המשיח ויראה לכל בשר : (ג) ילקוט : ענינו
שק שמועין סחורחים להביא בו כל דבר הצריך לדרך ומשליח על שבתם : (ד) ומשם
תצאו : יסדו בבית אחד עד שיצאו מן העיר הסיא לכסוע לעיר אחרת ולא ילכו מבית
לביע ומאכסריא לאכסריא ואז דרך ארץ ועיין דרש"י ד"פ לך לך בפסוק וילך למקצו :
(ה) אם לא יקבלו אתכם : שומאנו לשמוע דברי פיהם ותנערו את עפר מעל רגליכם
לאות ולסיון שינקוס אלדים את נקמתו מהם על אודות הדבר הזה ויכערו וישליך אותם
מעל פניו כעפר והוא ע"ד גם חצני נערתו ואמרה ככה (מחז"ל ס' י"ג) : לעדות להם :
כדי שלא יהא להם פתחון פה ביום הדין : וכמו כן אחר השם ליחזקאל (בסיון ב')
שישלחו אל בני ישראל אע"פ שהם גוים המורדים קשי פיהם וחזקי לב' ואע"פ שקדם
והוא שלא ישמעו לדבריו כח"ס וחמה אם ישמעו ואם יחדלו כי בית מרי המה וידעו
כי נביא היא בתוכם : (f) וישמע הורדוס הוא הורדוס אנטיפס בן של הורדוס הגדול
כמכר למעלה בסיון ג' עיין שם : מטרכים : כלומר ה' שר על חלק רביעי מחלכות
אדיר כי לארבע חלקים מחלק' המלכו' אחרי מות הורדוס הגדול כנ"ל : ותפעם רוחו :
אחר סער ומנוכה ולא יודע מה יאמין כי יש אומרים שיוחק קם מן המתיס ויש שאליו
הנביא כראש וגו' : והוא כענין ויסער לב מלך ארם (מלכים ל' סיון ו') : (ט) את
ראש יוחנן נשאתי חתן אחרו בסיוף כאשר הצאו למעלה בשם הוספיון והוא על שם
שאביה אחרו יוחנן משה אשת איש שכא הורדוס את אשת פילפוס אחיו לו לאשה
בחייו והיו לה בנים וחמה : וכתוב בנתי' ובחרקום שג"פ שוכח הורדוס וחמו ח"ו
בראותו כי אמת היא את יוחנן ירא הורדוס את חלסים ולא רצה לרגע עד שכלב
בערמת אשתו היסודית הרעה אשר מקודם אשת פילפוס היתה והיא שמה את דברי
רשעתה נפי בזה כי ביות יום גמולא של הורדוס ויעש משתה לכל שרי המלכות ושרי
אלפים ולכל הקצרים אשר בגליל' היה כי טוב לבם דין ותנא בזה בתחבולות אחר ותיטב
צדיק ותכבדו לפניו ויטב הדבר בעיני כל המסובין ומשא חן וחמד לפני הורדוס : ויאמר
לה שאלו מחמי דבר כאשר בלבבך ומתנה לך : וישבע לה לאחור כל אשר תשאלו מחמי
עד חצי מלכותי ותמתן לך : ותנא הנערה ותשאל לאמה לאחור מה אשאל ותאמר אמה
חליה שאלו את ראש יוחנן הטובל : ותנא ותמחר ותפול לפני המלך ותבקש חלפיו
לאחור שאלו ובקשתי אשר נתן לי חיי את ראש יוחנן הטובל על הקערה : ויתעצב
המלך אל לבו אבל בגלל השבועה אשר שבוע ובגלל השרים היושבים לפניו לא אהה להשיב

וַיְהִי וְכֵן דָּם שְׁתִּימִים עֲשֶׂה שָׁנָה וְאִשֶּׁר בְּלִחְתָּהּ אֶת־פֶּלֶם־מִחִיתָהּ
 לְרוֹפְאִים וְלֹא יָכַל אִישׁ לְרַפָּא אֹתָהּ: מר קָרְבָה אֵלָיו מֵאַחֲרָיו
 וַתִּגַּע בְּכַנְף בְּגָדוֹ. וּכְרָגָה עָמַד זֶכַד דְּמִיָּה: מה וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ. מִי
 זֶה נָגַע בִּי. וַיִּכְחָשׁוּ כָלֶם וַיֹּאמֶר פֶּטְרוֹס וְאִשֶּׁר אֹתוֹ. מִרְדֵּה הַהִמְנוּנִים
 לַחֲצִים וְדַחְקִים אֹתָךְ וְאֹתָהּ אָמַר. מִי זֶה נָגַע בִּי: מו וַיֹּאמֶר
 יֵשׁוּעַ. נָגַע בִּי אֶחָד כִּי יָדַעְתִּי אֲשֶׁר גְּבוּרָה יֵצְאָה מֵאִתִּי: מו וַתֵּרָא
 הָאִשָּׁה כִּי לֹא תִסָּתֵר וַתֵּבֵא בְרַעְדָּה וַתִּפֹּל לִפְנָיו וַתִּגֵּד לִפְנֵי כָל־הָעָם
 עַל־מַה נָּגַעָה בּוֹ וְכִי גִרְפָּאָה פְּתָאוֹם: מת וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ. הִתְחַקִּי
 בְּתִי. אֲמוֹנֶתְךָ הִוְשִׁיעָה לָךְ. לְכִי לְשָׁלוֹם: מט עָדְנוּ מְדַבֵּר וְאִישׁ
 אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי רָאשׁ בֵּית־הַפְּנִסָּת בָּא וַיֹּאמֶר לוֹ. מִתָּה בָתָךְ. אֶל־
 הַמַּטְרִיחַ אֶת־הַפּוֹרָה: נ וַיִּכְשְׁמוּעַ יֵשׁוּעַ וַיַּעַן אֹתוֹ לֵאמֹר. אֶל־תִּירָא
 אַךְ הָאָמֶן וְהַיֹּשֵׁעַ: נא וַיֵּבֵא הַבִּיתָה וְלֹא נָתַן אִישׁ לָבֹא בְּלִתִּי
 אֶת־פֶּטְרוֹס וַיַּעֲקֹב וַיּוֹחֲנָן וְאֶבְי הַיְלִידָה וְאַפֹּה: נב וְכָלֶם בּוֹכִים
 וְסוֹפְדִים עָלֶיהָ. וַיֹּאמֶר. אֶל־תִּבְכוּ. לֹא מִתָּה אַךְ יִשְׁנָה הִיא:
 ג וַיִּלְעָגוּ לוֹ כִּי יָדְעוּ כִּי מִתָּה: גד וַיּוֹצִיָאם כָּלֶם חוּצָה וַיֵּאָחוּ
 בִּידָה וַיִּקְרָא לֵאמֹר. נַעֲרָה קוֹמִי: נה וַתֵּשֶׁב רִחוּהָ וַתִּקֶּם פְּתָאָם.
 וַיֵּצֵא לַחֹת לָהּ לֵאכֹל: נו וַיִּתְּמֶהּ וַיּוֹלְדֶיהָ. וַיֵּצֵא אֹתָם לְבִלְתִּי הַגִּיד
 לְאִישׁ אֶת־אֲשֶׁר נְהִיָּתָה:

ט א וַיִּקְרָא אֶל־שְׁנַיִם עֶשֶׂר תַּלְמִידָיו וַיִּתֵּן לָהֶם גְּבוּרָה וְשִׁלְמוֹן
 עַל־כָּל־הַשְּׂדִים וְלְרַפָּא חֲלָיִים: כ וַיִּשְׁלַח אֹתָם לְקַרְוֵא

לכל חכמי הרשאות כאשר גם סוף הדבר מוכיח על תחילתו והכבוד חומר שסופה חת
 כל אשר לה לרופאים וזע"פ קן לא יכלו לרפא אותה: מחיתה: ר"ל כל הן ביתה
 שחזנה מחיתה: (מז) מאחוריו: מפני הצושה: בכנה בגדו: ציצית אשר בכנה
 הצד כמו על כנפי בנייהם לדורותם ונתנו על ציצית הכנה פתיל תכלת: במזנה
 ט"ו: (מז) עמד זכ דמיה: פי' הסם שלה קם ופסק חיד חזר עוד: וכיון שפסק
 זכ דמיה נרפאה גם מחלה: (מז) נגע בי אחד: כלומר כי נגע בי איש אחד
 במוכת הלז ולא במקרה: יצאה ממני גבורה: לעשות אות וחופת ולא לחסס נהיתה
 זאת אלה לתכלית: (כז) אך ישנה היא: לא אחד קן אלה לפי דעתו לפי שדבר
 נפש כל חי וזוה כל גשר איש וכל המעים כשמים הם לעמו וחפני שלל הדימו הנצבים
 את דעתו הלטעו עליו בפסוק הבא: (כה) ויצו להנחן לה לאכל: כדי להראות
 שהיא חי' חוש:

ט (ח) שנים עשר תלמידיו: הם המשולחים אשר נזר דם נחמטו וחוספם כל
 תלמידיו לעבודה היות: השדים: הם גם רוחות השומאים ככ"ל:
 (ב) לקרא: פי' לזרז צדיקים לשכר ולהגיד לכל איש ומה יקראו ויגדלו שזאת חלכות

וביום השלישי לקום: כג ויאמר אל-כלם. כלמי אשר יאבה
ללכת אחרי יכחש בנפשו וישא את-צלבו יום ויום ויבא אחרי:
כד כי כלמי אשר יאבה להציל את-נפשו יכריתנה. וכלמי אשר
יכרית את-נפשו למעני הוא יצילנה: כה כי מה-יתרון לאיש
אם ירפש את-כל-הארץ ויכרית את-נפשו או יתיק לה: כו לכו
כלמי אשר יבוש מפני ומדברי מפני יבוש בדהאדם בבואו
בכבודו ובכבוד אביו והמלאכים הקדושים: כז ואמנם אני אמר
לכם. יש עמדים פה אשר לא ישעמו מות עד פיראיו את-מלכות
האלהים: כח ויהי אחרי הדברים האלה בשמנת ימים ויקח את
פטרוס ואת-יוחנן ואת-יעקב ויעל אל-ההר להתפלל: כט ויהי
בהתפללו ויתחלה מראה פניו ולבושו הלבין כפרק. ל והנה שני
אנשים מדברים אתו והם משה ואליהו: לא ויראו בכבוד וידברו
על אחריתו אשר הולך למלאת בירושלם: לב ופטרוס ואשר

(כג) יכחש בנפשו: ר"ל יוחס. בכל דברים אשר רצתה גם כפשו נפש הסהמות להיט
תענוגי עולם הזה עושר וכנסים וכבוד וכיוצא בהם: וישא את צלבו עליו: הסליכה
הוא עץ שטולין בו את האנשים אשר הם חטא משפט מות ואם דבר בליעל כמו ותלית
אוחז אל העץ (דברים כ"א) וזרעו כשתי ועד: וכאן עברו דרוז על כל דברי חזון
הסורים ועמיים הקשים לבשר ודם כמיתה על העץ: וזעזעו בהם להודיע שכל מי אשר יבין
את לבו להאמין בו יהיה מוכן וחזון לשאת כל הסרות והעמייים שבעולם על כך ויחסור
את כפשו למות על קדוש שמו והוא כמו היוצא להרג כשואף בלבו ומוכן למיתה: ויבא
אחרי ע"ז אחר ה' אלהיך תלכו (דברים י"ג ד') יצא צעקני ויעשה כמעשי בכל מה
דאפשר: (כד) להציל את נפשו: בעולם הזה למשך את בשרו בכל תענוגי העולם
ולחזק אחר כבוד ועושר כדי להטות בעולם הזה: יכריתנה: לעולם שכולו ארוך וכן
ואשר יאבד כפשו וע': והוא ע"ז מה שדרש שם בכבוד אב שגא' בו למען יאריכון
ימך ובשלוש קן צפור נאמר ג"כ למען יאריכון ימך ואם אמר לו אביו עלה לכירה
והביא גחלות ועלה ומת הדין אריכות ימיו של זה והדין טובתו? ומשי' אלא למען
יאריכון ימך לעולם שכולו ארוך: (כה) מה יתרון לאיש: מוסד לפסוקים
שלמעלה כי בו כתיבת טעם וזעת למה יעשה אדם כל כך וישם את נפשו בכפו ויחסרה
לקדוש השם ויהי ללעג ולקלס ומחזק כאלו עשה לפי שלא יועיל לאדם כלום כל העושר
וכל הכבוד והתענוג שבעולם אם יאבד את כפשו לדעת אז אם ייק אומה בעצירות:
כי העולם הזה דומה למרחוק בפני עולם הבא וי שלל התקין את עצמו בפרחור לא
יבכס למרקלין ויהי שלא ערש בערש שנת לא יחבל בשנת: ועל כאלה אחר (חזון כ"א)
כי מה תקות חנה כי יבצע: (כז) מלכות אלהים: זו מלכות המשיח באחריתו. וזעזעו
על תקוותו וזיך המתיים ועלמותו לחורס ושפיכות דוח הקדש על אנשי סמולתו ועל כנסים
ונפלאות שבעש' אח"כ כי ין ין סימני ימי המשיח ומלכותו: (כט) מראה פניו:
לא למחשית אלא להג' כחאר פני מלאך וק"ו וזעזעו שגאו כעט וכברק: (לא) בכבוד:
שמו גויים וחסרות כחאר ארקיע: על אחריתו: על יסוריו ועמיו ומיתתו אשר

אֲשֶׁר אָנִי שָׁמַע עָלָיו כְּאֵלֶּה • וַיִּבְקֶשׁ לֵרְאוֹתוֹ • וַיֵּשְׁבוּ הַשְּׁלֵיחִים
וַיִּגִּדּוּ לוֹ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂו • וַיִּקְרָח וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אֶל־מִדְבַּר עִיר
הַנִּקְרָאת בֵּית־צִידָה • יא וַיֵּדְעוּ הַהִמּוֹנִים וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו • וַיִּקְבְּלֵם
וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם עַל מַלְכוּת הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֶת־אֵלֶּה הַצָּרִיכִים לְרִפּוּאָה •
יב וַיְהִי כִּי רַד הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ שְׁנַיִם הָעֹשֶׂר וַיֹּאמְרוּ אִלָּיו • שְׁלַח אֶת־
הַחֲמוֹן וַיֵּלְכוּ אֶל־הַכְּפָרִים וְהַשְׂדֹּת מִסְכִּיב לְלוֹן וּלְמִצּוֹא צִדָּה • כו
פֶּה בַּמִּדְבָּר אָנַחְנוּ • יג וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם • תָּנוּ לָהֶם אֹתָם לֵאכֹל •
וַיֹּאמְרוּ • אֵינן לָנוּ יוֹתֵר מִחֲמִשׁ כְּפָרוֹת לֶחֶם וּשְׁנֵי דָגִים אִם לֹא נִלְךְ
וְנִקְנָה אֵכֹל לְכָל הָעָם הַזֶּה • יד כִּי הָיוּ כַּחֲמִשַּׁת אֲלָף אִישׁ •
וַיֹּאמֶר אֶל־תְּלַמִּידָיו • הוֹשִׁיבוּם חֹבֵל חֹבֵל חֲמִשִּׁים בַּחֲבֵרָה •
טו וַיַּעֲשׂוּ כֵן • וַיֵּשְׁבוּ אֶת־כָּלֵם • טז וַיִּקַּח אֶת־חֲמִשַּׁת כְּפָרוֹת
הַלֶּחֶם וְאֶת־שְׁנֵי הַדָּגִים • וַיִּבֶט אֶל־הַשָּׁמַיִם וַיְבָרֶךְ עֲלֵיהֶם וַיִּפְרֹס וַיִּתֵּן
לְתַלְמִידָיו לֶשֶׁם לִפְנֵי הַחֲמוֹן • יז וַיֵּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ כָלֵם • וַיֵּשְׂאוּ
מִן הַפֶּתַח הַנִּתְּחָרִים שְׁנַיִם עֹשֶׂר סֵלִים • יח וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְפַּלֵּל
לְבָדּוֹ וַיֵּדְיוּ אֹתוֹ תְּלַמִּידָיו • וַיִּשְׁאַל אֹתָם לֵאמֹר • מַה־יֹּאמְרוּ הַהִמּוֹנִים
עָלֶי מִי אָנִי • יט וַיַּעֲנוּ וַיֹּאמְרוּ • יוֹחָנָן הַמָּטִיבֵל וַיֵּשׂ אֹמְרִים •
אֲלֵיהֶו • וַיֵּשׂ אֹמְרִים כִּי קָם נָבִיא אֶחָד מִן הַנְּבִיאִים הַקְּדֻמוֹנִים •
כ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם • וְאַתֶּם מַה־תֹּאמְרוּ עָלֶי מִי אָנִי • וַיַּעַן פֶּטְרוֹס
וַיֹּאמֶר מֹשִׁיחַ הָאֱלֹהִים • כא וַיַּעַד בָּם וַיֵּצֵא אֹתָם אֲשֶׁר לֹא יִגִּידוּ
אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה לְאִישׁ • כב וַיֹּאמֶר • כִּי עַל בְּדִהָאֵם לַחֲתֻעוֹת
הַרְבֵּה וּלְהַפֹּאֵם מִן הַזִּקְנִים וּמֵרָאשֵׁי הַכְּהֻנִּים וּמִן הַסּוֹפְרִים וּלְהוֹמָת

את פניה ריקס ושלח ויצא לחתון את ראש יוחנן צסיף ולהביא אותו לפניו מוהס
צקערה: (י) אל מדבר: לא פירושו מדבר מוהס חלה מקום פני מכל רעש כפי חס
שחין שחיסם שם חסוים כל כך ולפיכך נקרא בית צדה כלל מקום שחיסה מן וצדו
עריהם (צפ' נ'): (ג) אם לא נלך וג': הוא חקרא קצו ופי' חס לא כלל וכשנר
חוכל לכל העם הרב כזה חי אפשר לתת להם לחבל ולהשגיגם כי הו כחמשת אלפי חס
כסלק ומופרס: (ד) חבל חבל: פי' מוהס נשורה לסעודה: (ו) ויברך: נדך
נרכת המוציא: (ח) שנים עשר סלים וג': מולח שיער ה' חס שחיתו מן חס
שחיסם לפניהם: והוא גזל הסכ עד שחין למעלה מוהס: (כא) לא יגידו: לפי
שחיסה כנר כל כך את ידו נעוכס שחכלו כלס לסכר מוהסו ומוחזקו שחא חסיה ה'
לפיכך לא רכס שיערו עליו לחיס חסר חלה שחיר חוהו כל חסר וחסר מוהסו:
(כב) על בן האדם: דעמו על עצמו ועברו חוה וצורה הוא על בן האדם וסכין הוא
גזירתו של מקום (נשע' כ"ג) וזה הפך דכאו וג': ולחמאס מן הזקנים: מר
שחמקיס חס שחמר חר- אבן מאמו חבונים כי סכורי' הס סופרים והסופרים כדוע:

לִשְׁאוֹל אֹתוֹ עַל הַדָּבָר הַזֶּה: מִי וְהָיָה הַתּוֹפָחוֹת בֵּינֵיהֶם מִי יִהְיֶה
הַגָּדוֹל בָּהֶם: מִי וַיֵּדַע יֵשׁוּעַ אֶת־מַחֲשַׁבְת לָבָם וַיִּקַּח יֶלֶד וַיַּעֲמִידֵהוּ
אֶצְלוֹ: מִי וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. כָּל־הַמִּקְבֵּל אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה בְּשֵׁמִי אֹתִי הוּא
מִקְבֵּל. וְהַמִּקְבֵּל אֹתִי הוּא מִקְבֵּל אֶת־שַׁלְחִי. כִּי הַקֹּמֵץ בְּכֻלָּם הוּא יִהְיֶה
הַגָּדוֹל: מִשׁ וַיַּעַן יוֹחָנָן וַיֹּאמֶר. מִזֶּדֶה רָאִינוּ אִישׁ אֶחָד מְגִרֵשׁ שָׂדִים
בְּשֵׁמֶךָ. וְנִכְלָא אֹתוֹ יַעַן לֹא הֵלֵךְ עִמּוֹנוּ: נ וַיֹּאמֶר אֲלָיו יֵשׁוּעַ. אֶל־תִּכְלְאוּ
אֹתוֹ כִּי אִישׁ אֲשֶׁר אֵינּוּ נִגְדֵנוּ הוּא אֲתָנוּ: נֹא וַיִּדְרִי בְּמִלְאֵת יָמַי
הַלָּקָחוּ וַיִּשֶׂם אֶת־פָּנָיו בְּהַלְמִישׁ לַעֲלֹת יְרוּשָׁלַיִם: נב וַיִּשְׁלַח

לִסְכֵּן אֶת דְּבָרֵי יֵשׁוּעַ וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה כַּסֵּת חֲשִׁימָהּ אֲדָם יִסְגֵר חוֹלָן גָּדוֹל וַעֲדֹס
כַּחֲשִׁיחַ בִּימֵי צָרָה וְהָיָה יַעֲקֹב וַיִּתֵּל אֹתוֹ: (ח) הַתּוֹפָחוֹת: וְהָיָה שֶׁלֹּא הָיִינוּ
עִסְקָן מַלְכוּת הַחֲשִׁיחַ וְדָבָר יֵשׁוּעַ כַּמִּכָּר חֲשֵׁנוּ בְּלִבָּם שֶׁהַדָּבָר הַזֶּה רַק דְּבָרֵי רוּחַ
וְהָיָה בְּעֵלְמוֹ וְכִי מַעֲתָה יִחַל יֵשׁוּעַ לִכְנוֹשׁ אֶת כָּל הַגִּיּוֹם וַיֵּשֶׁב עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ וְהָיָה
יֵהוּ שָׂדֵי וַעֲבָדָיו וַיֵּשֶׁבוּ רֹאשָׁהֶם בְּמַלְכוּת בְּכָבוֹד וַיִּקֶּר: וְכִי שֶׁלֹּא יִקְנֶה אֶחָד אִשׁ בְּחַיָּה
כִּי אִ"ל לְדַעְתָּם שִׁיחֵי כָּל בְּחֵלְהֶם אֶחָד וְלִשְׁלֹט בְּעַרְבֻדֵיהֶם אֶחָד צֶדֶק לְחֻלּוֹת כְּבוֹד לְכָל
אֶחָד כִּפּי גָדוֹלָתוֹ וְכִפּי פֹעֵל יֵהוּ אֲחֵרֵי בְּלִבָּם זֶה שִׁיעָשָׂה זֶמַן יַעֲשֶׂה הַיּוֹם וְהָיָה לֹא מִסְקוֹ
יִחַדֵּי דְבָרֵי הַזֶּה עֲבָשׁוּ חֲשִׁמָהּ: (ח) כָּל הַמִּקְבֵּל: אֲשֶׁר יִקְבֹּל לְבִיתוֹ וַיִּיטֵב עִמּוֹ כַּחֲשִׁמָהּ
יֵהוּ לְהַדִּיעַ לָסֵס גָּדוֹל חֲדָת הַעֲמִידָה שֶׁהָיָה כֹּד מַלְכוּתוֹ וְכַנְיָה שְׂמִים חֲדָתָן כֵּן גִּבּוֹר
מַחֲשָׁבוֹתָיו מִמַּחֲשָׁבוֹתֵיהֶם: (כ) נִגְדֵנוּ: קִטְעָר: אֲתָנוּ: סִכְטָר: יִמִּי הַלָּקָחוּ:
ר"ל הַעֲתָ אֲשֶׁר יַעֲלֶה וַיִּלָּקַח זֶה הַחֲשִׁמָהּ וְהָיָה בְּנוֹי לְחִיתָתוֹ: וַיִּשֶׂם אֶת פָּנָיו:
שֶׁס־אֲתָמָס חֲשִׁמָהּ וְלֹא יִדָּא וְלֹא יִחַת מִפְּנֵי כָּל הַעֲמִידָה וְהַסְמִידָה אֲשֶׁר עָלָיו
לְכַבֹּל בְּחֻלָּתָם: (כב) שׁוֹמְרוֹנֵיהֶם: הַס־כַּחֲשִׁמָהּ: וְלִמְעַן הַדִּיעַ אֲדָם יִחַד
מַחֲשָׁבוֹתָיו עִם עֲמִידָה וְלִמְעַן שֶׁפֶּה כֹּחֵלָה צֶדֶק שֶׁתֵּדַע שֶׁשׁוֹמְרוֹן הִימָה עֵד וְהָיָה בְּמַלְכוּת
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צָנָה אֲתָמָס עֲמִידָה אֲדָם יִחַד אֲחֵרֵי עַל הַר שֶׁשֶׁמוֹ שׁוֹמְרוֹן וְהַעֲלִי שֶׁנִּקְרָא שׁוֹמֵר
וְקָרָא עֲמִידָה אֶת שֶׁס־הַעֲדָר ג"כ שׁוֹמְרוֹן עַל שֶׁס־שׁוֹמֵר אֲדָמָה הַס־כַּחֲשִׁמָהּ בְּמַלְכוּת אִ"ל
סִימּוֹן ט"ז: וְהָיָה כִּקְרָא' כָּל אֲדָם עֲשֵׂרֶת הַשָּׁנִים צָס־הָיָה: וְהָיָה הַעֲדָר הַזֶּה
יִחַד כַּחֲשִׁמָהּ לִשְׂרָאֵל מִחֵד וְצִפְרָה אֲחֵרֵי חֲדָתָן בֵּית רֹאשָׁן וְהָלָהָ: כִּי כַּאֲשֶׁר
עָלָה שְׁלֹמֹהכֹסֶר חוֹלָן אֲשֶׁר שׁוֹמְרוֹן וַיִּלְכְּדָה צָסֶה הַתְּשַׁעִית לְרֹאשָׁן וַיִּגַּל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הָיָה
צִפְרָה־הָיָה עֵדֶה הַגִּיּוֹם חוֹלָן אֲדָם צִפְרָה פִּטְמָה הַעֲלָה וְעַל שֶׁלֹּא יִחַד הַגִּיּוֹם הַזֶּה אֶת ה'
צִפְרָה־הָיָה צָסֶה בְּחֵדָה אֶת הַקִּטְעָר צָסֶה אֶת הַחֲשִׁמָהּ וַיִּהְיֶה אֲדָמָה צָסֶה: וַיֵּהוּ הַחֲלָן
אֲשֶׁר לְהַלְכֵךְ שׁוֹמֵר אֲחֵר מִן כֹּהֵן יִשְׂרָאֵל לְסוּרוֹת אֲתָמָס מַשְׁפַּט אֲלָהִי אֲחֵרֵי וַיִּחַד יִחַד ה':
חֲכָל חֲשִׁמָהּ הָיָה עֲשֵׂרֶת לָסֵס גִּי גִי אֲלָהִי וַיִּחַסֵּם צִפְרָה צָסֶה הַחֲשִׁמָהּ צִפְרָה־הָיָה אֲשֶׁר יִשְׁבוּ שֶׁס־
וַיִּהְיֶה הַגִּיּוֹם הַזֶּה יִחַדֵּם אֶת ה' וְגַם אֶת הַפְּסִילִים הָיוּ עֲבָדִים וַיִּלְכוּ בְּכָל שָׂדֵה טוֹמָמוֹת
הַגִּיּוֹם וְכָל שְׁקֻצֵיהֶם: וְהָיָה כִּי הָיוּ אֲחֵרֵים שֶׁס־צָסֶה הַחֲשִׁמָהּ הַקִּטְעָרִים וְכִי לְהַקְרָא
צָסֶה יַעֲקֹב: וְכַחֲשִׁמָהּ הָיָה צָסֶה חֲמֵרֵי יִשְׂרָאֵל אֲדָם לֹא זָרַע אֲתָמָס כִּי אִסֵּר סוּרֵי גִפּוֹ
כַּבְּרִיָּה זָרַע שֶׁקֶר וַיִּלְכֵּי פֶשַׁע אֲשֶׁר חֲמֵסוֹ צִפְרָה ה' וְכַחֲשִׁמָהּ לִלְכֵּת בְּשִׁרְיוֹת לָסֵס: וַיְהִי
צָסֶה עֲזָרָה וְכַחֲשִׁמָהּ אֲחֵר גָּלוּת צָסֶה וְהַתְּשַׁעִית לְרֹאשָׁן וַיִּחַד לְסִכְרֵי יִשְׂרָאֵל כָּל דְּבָר טוֹמָמוֹת וְהַתְּשַׁעִית
וְכָל כִּי כַּחֲשִׁמָהּ הַעֲמִידָה לְרֹשָׁנָה וַיִּחַדֵּם הַחֲשִׁמָהּ צָסֶה טוֹמָמוֹת יִתֵּר מַהֲקָדוֹת' וְלֹא
הַסִּכְרֵי אֶת הַחֲשִׁמָהּ הַחֲשִׁמָהּ וְהָיָה הַסִּכְרֵי הַחֲשִׁמָהּ: וַיִּחַדֵּם כָּל יִשְׂרָאֵל אֶת רֹכֶשֶׁם
וְהָיָה צָסֶה חֲמֵרֵי הַקִּטְעָר כַּחֲשִׁמָהּ עֲזָרָה (בְּסִפְרוֹ סִימּוֹן י') וַיִּחַד אֶת צָסֶה שׁוֹמְרוֹן עַל הַדָּבָר

אתו גרדמו וכאשר הקיצו ראו את־כבודו ואת־שני האנשים נצבים עליו: לג ויהי בהפרדם מפניו ויאמר פטרס אל־ישוע. מורה טוב היומנו פה ונעשה נא שלש סבות לך אחת ולמשה אחת ולאלהיו אחת. ולא ידע מה־ידבר: לד ועדו מדבר את־אלה וענן בא ויסכך עליהם. ויהי בבאם בתוך הענן וייראו: לה וקול יצא מן הענן לאמר. זה בני ידיו אליו תשמעון: לו ויהי בצאת הקול וימצא ישוע לבדו. ויחשו ולאיש לא הגידו בימים ההם דבר מאשר ראו: לז ויהי מופתת בבתם מן ההר ויפגעו בו המון רב: לח והנה איש מן ההמון קרא לאמר. אגא מורה הבט נא לבני כי יחיד הוא לי: לש והנה רוח תקחהו ופתאם הוא צועק ותפרפרהו עד בריווריד רירן ואחרי רצין אתו עוד תקשה לצאת מופניו: מ ואשאל מתלמידה לגרשה ולא יכלו: מא ויען ישוע ויאמר. דור תהפוכה ולא אמן בו ערמתי אהיה עמכם ואשא אתכם. הבא את־בנה הנה: מב ועדו בא וירצין אתו הישר ויפרפרהו. ויגער ישוע ברוח הטמאה וירפא את־הנער וישב אתו לאביו: מג ויתמהו כלם על גדלת האלהים ובהשתומם כלם על כל־אשר עשה ישוע אמר אל־תלמידיו: מד שימו אתם את־הידיכרם האלה באוניכם. כי הנה ברהאדם יפגר בידו אנשים: מה והפה לא הבינו את־הדבר הזה כי מכסה מהם מידעת אתו. וייראו

עמיד לחלואות צדוק יחיו ע"פ דברי הכנזאים נירושלים: (לג) בהפרדם: משה ואלהיו מן ישוע. לא ידע מה ידבר: כפא בעצמו לא ידע והעבון הזה הדבר לפי שנקמה עליו שבע: (לט) רוח תקחהו: פי' הרוח מכה ומנפלה אותו: יוריד רירו: עד שיכל ריר מפיו מדך הטמאפס (שמואל א' כ"א י"ד): (מא) דור תהפוכות: דעמו על עם עקב לב וסוף סודר ישראל כלומר. כמה אומות ומופעים רחמים שעשיתי לכם וזה"פ ככלם ככל ועיניכם כעומות. ורחות שאני משיח ה'. ואשא אתכם ומשאכם ערמכם וריבכם ומוגל זה שכבר כללם לשאת את קשי ערפם ומשום זה קרונה יצועת ה' להגלות לפני הגויים ולהסור מהם: (מד) שימו ונ' יסגר בידו אנשים: ר"ל הטו אזיככם לדברי שירותי ופענחות אשר עתה צפי העם עלי ושמעו כל חן הס מקלסין אותי על אמותי הסם הם ושימו את הדברים האלה על לבכם בעודם כל היום אשר את עמיד להחזק ביד צדי אדם אחרים אשר יענו ויתלו אותי. ואם תסינן אזיככם קשובות ומשמענה דברי מחמירי' עלי דברי לעג וקלס לאמר אמיא אמי ית חגרתך הושעת לאחרים לסח לא תושע לעצמך אם אתה משיח ה' הבח ורדה מן העץ וכיוצא בזה: לא הבינו את הדבר לא הרעשו והעבוננו כמה שאמר ישוע שסוף עמיד לסגר לחיית צדי צדי אדם כי עדין גומר דעתם שיחלק ישוע בעולם הם כחלק צדק הם (וסוף גם לב ישראל על המשיח עד היום הם) לפיכך פליאם דעת כעננה מהמלחמים ולא יכלו

קבלהו כי פניו היו מערות ירושלמה: נד ויראו תלמידיו יעקב
 ויוחנן ויאמרו: אדנינו התחפץ כי נאמר ותרד אש מן השמים
 ותאכל אתם כאשור גם אליהו עשה: נה ויפן ויגשר בם ויאמר:
 אינכם יודעים רוח מי רוחכם. נו כי לא בא בן האדם לאבד כי
 אם להושיע נפשות אנשים. וילכו אל קפר אחר: נו ויהי בלכתם
 בדרך ויאמר אליו איש אחד. אלך אחריך אדני אל אשר תלך:

על דת אל וגו': רבי ישמעאל בר ר' יוסי סליק לצלאל בירושלים עבר
 בהדין מלאשינוס וחמה יתיה חר שמראי אמר רבי להיכן ארת אויל? אמר ליה
 למיסק למצלי בהדי ירושלים: אמר ליה ולא שב לך מצלי בהדי טורא בריכא
 ולא בהדיא קלקלתא: אמר ליה אומר לכם למה אתם דומים לכלב שחיה
 לחוט אחר הגבלה כך אתם. לפי שאתם יודעים שעיו טמונה תחתיו דכתיב וישמן
 אותם יעקב למיכך אתם לחושים אחריו. אמרין דין בעי מנסבה (פירוש מאחר שזה
 יודע שעיו טמונה שם ודאי יקנחה) ונתיעצו עליו להרגו קם וערק בלילא וכסג' חילת
 צרפת כח צפוסק והמים גזרו חילת וחילת ר' יונתן סלק למצליה בירושלים עבר
 בהדין פלטאנים וחמתי חר שמריי אמר ליה להיכן את אויל? אמר ליה למסק למצלי
 בירושלים אמר ליה לא שב לך למצלי בהדין טורא בריכא ולא בחווא ביתא
 קלקלתא: אמר ליה למה הוא בריך אמר ליה דלא טף במוי דמכולא וכו' עיין גס:
 ומשום זה לא רצו גם' להכניס את ישוע לפי שפניו היו ללכת ירושלים כנאמר:
 (נד) אליהו עשה: לשני שני חמישים ולחמישים חלכ' ד' סימ' ח': (נה) אינכם יודעים
 וגו': רוח היא כמני לחיות בני האדם כמ"ש קצר רוח גבה רוח ארך רוח שפל רוח
 וחושל ברוחו וכיוצא בזה: וכן הוא אומר או רפתה רוחם מעליו (זפנוי ח'): וכאמר
 גם רוח על מעלות בני אדם כחכמה ודעת חלכ' כמו רוח חלכיס בו (בראשית ח"א)
 חלכ' עליו רוח ה' (דברי הימים ד' סימון כ') חלכ' אשר רוח בו (צמדבר כ"ז): ופי'
 הכתוב לא ידעתם להבחין ולהבחין מי זה ואי זה הוא הרוח המסיטה אתכם בדבר הזה:
 חלכ' חלכיס שיהי רוח חלכיס ודעת קדושים כפנחס וחליו וחלשע אויל וכוונתכם
 ג"כ לקנא לשמי ולכבודי אבל באמת אין זה כי אם רוחכם רוח קצרה וגבוה חפז
 הטעמים האלו צפוסק כ"ו: ועיין גם בפירוש הרא"ש על הפסוק עוד כעס וחסוק
 (קס"ל סימון ז'): (ט) בן האדם וגו' דעתו על עצמו וכבר העירנוהו צהקדמה לספרי
 בריית חלכיס על הארון הזה וזה פירשתי בחר העצו למה נקרא ישוע בן אדם: ורצוני
 לדברים האלו להוכיח להם על פניה שלא שאלו כהוג ולתת טעם לתוכחתו והוא חסדי
 טעמים: הראשון מעבדו בראתו לעולם הזה: כלומר הלא ידע ידעתם שצדק בראתו
 לעולם השפל לא היה להתנהג עם הנדיות ברוח בער ורוח חשפט חלכ' פי שבידי להחיות
 את הרשעים ברוח שפתי (ישעי י"א) ולאבדם ברוח הדין שלי אלא כדי להסתנה עמהם
 ברוח חן וחסד רוח רחמים וענוה ברוח חסד הרחמים לפנים משרת הדין כדי להשיעם ע"ד
 ישראל כושע ב' ולחיותם ע"פ התנאי שהתיתי עם הק"ב על מנת שלא יאבד אדם
 אחד (עיין למעלה בסימון ה' ויילקוט חלק ד' ש"ט): שנית חסדו רוחם חשע חלכ'ו
 לדבר הזה: כי אשר חמישים בראתו שידעו שאליו הוא ברא חסד עשו ברוח וצדקו
 לשלוח בו את ידם ולהביאו לחלך עובד ע"ל להיות טורף לשני ובעל רצון קונס חפז
 רצון חלך בשר ודם חסדו האמת אבל השומרים האלו לא ידעו מי הוא זה ואי זה

מלאכים לפניו • וילכו ויבאו אל-כפר שמרנים להכין לו: גג ולא

הם: ויבקשו לנקום בנבי יהודה וירושלים: ויאספו אליהם כל אחי נביעל ויהודה אשר בקצו למדוק את על הקדושה ומעליהם: וגם את כל הערד בני עמון ומואב אשר סבדל ישראל ומתוכם (כחמי' י"ד ד') למען לעשות להם יד ללחום ביהודה: ויהיו מורת רוח לעזרא ולכחמי' בנכין חומות ירושלים ובית המקדש ובדאשם סכבלט חמור ועודים העבד עומרי הוא הרע לעשות ומכלם: כי רבים מחורי יהודה היו בעלי שבעה לאותו רשע כי הוא היה חותן לשכניה בן אחי ויהאמן בני לקח בת איש כבוד ושר גדול ביהודה ומשולם בן ברכיה שמו (כחמי' י') וגם אלישבע הכהן היה קרוב לאיש צר ואחיד הוא (שם י"ג): ויועצו יחדיו ויעצמו בכל כחם להתעולל כל עלילות ברשע כדי להשטין את בני בניה: וס' הפיר עצתם וקלקל מחשבותם: ויהיו מחזין ומחשפין אותם עזרא וסיעתו בפני כל קהל ישראל בפני שלוש חומות הכהנים ושלש חומות ספרי קודש לבנתי בן בקקס' ה' ולבנתי את להם נחלה וחלק בתוך עם הקודש כדאיתא בתנחומא ובפרקי ד' אליעזר: וילכו השומרונים ויבנו גם הוא להם היכל בצר גרזים להכעיס והרשיעו לעשות נבלות רבות ושנאו את יהודה' בשנאה גמורה וגם יהודה' פשו את עמון ומחברותם: וקראו אותם הראשונים כותים על שם אבותם שבו ומתה וישבו בשומרון כל"א יבא מלך אשור ונצל ומכותה וגו' וירשו את שומרון וישבו בעריהם (מלכים ה' סיון י"ו פ' כ"ד): ואחור ואנשי כות עשו את דגל (שם פסוק ל'): והואם שעשו חשאי אצותיהם לאחר כך דימו עזרא וגם כחוסם יהודים הסוררים אשר התחברו עמהם לכן נקראו על שום כותיים: ח"נ נקראו בשם הזה לגנאי ע"ש מעשיהם החמורים כי כות היא כמו כוש וכוש הוא בלשון עבד שם נגד לוי שמעשו חמורים כמו על דברי כוש בן ימיני (תהלים ז') עיין שם בפ' רש"י: להכין לו: דהיינו חכספא ללן שם: כי אע"פ שנהגו היהודים פרישות ומצד הכותיים ח"מ בשעת הדחק לא חשו להו כדענו עמון בהשוכר בתלמוד ירושלמי אין כותי טהור ומקומתו ומחורתו ותבילת טהור וכו' ולכו האחרים בעריהם לפי שאין שם חשום עומה: (ג) ולא קבלוהו וגו': תכלית שנאה היתה בין יהודים ובין הכותים כי הכותים בכל אשר יפנו ירשיעו להכעיס את ה' ואת עמו: בני להם היכל בצר גרזים כמות הטיב אשר בירושלים ובתבניתו יהי לחוקש לבני יהודה כבית אל דימו ידעם בן נבו כי הסבו את לב רבים מעמי הארצות אחריו באומם לא בירושלים בצר ה' להביד שמו שם אלף בצר גרזים ושם ציה אליהם את הדבכה כפי מה שנאמר וכתם את הדבכה בצר גרזים: ויפן את עולת משה וכתבו בעזרתם תקימו האכנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר גרזים עומרת מה שאמר משה לדנים כ"ו פסוק ד' תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל: וכן עשו בכמה פסוקי' לעזר לחיבתם: עיין באלו כאחרים דף ל"ג ע"ב ובעבודה זרה ירושלמי פרק השוכר: ואע"פ שהשוויר הורקטם את הכותי' והורסו והחריב את היכלם אחר מאתים שנה לבנינו ח"מ שבו עוד אל קדשם לאחר זמן כנראה בחקקות של ר' בנימין דף סו"ך: וה' להם היכל גם בחמרים והוא הנקרא בית חמרי על שם חמרי בן שושן הדיק אשר בנה אותו אחר מות אביו כדאיתא בפרק בערל דמנחות סמוך לסופי: והואם השערות האלה נהגו היהודים פרישות מכל דברי הכותים והיו תועבה בעיניהם כדוע וקשנו אותם כמעט כגיים לכל דבר שנקדשה כמגיסין בפרק קמח דשקלים ירושלמי: וכן היו ג"כ יהודים צעירים ולא נהגו אפי' דרך ארץ זה להו בהכנסת אורחים וכדל' זו: ובפרט היה לשומרונים לב רגו וכליון שנים והלכו בפש על עולי לרגל לירושלים כי חמרו בצר גרזים יהודה ה' ולא בירושלים ככ"ל: ומסייע להו מה שצינו בנדרשית דבר בפרשת ושלח בפסוק ויאמר אליהם אל יעקב קום

י א ואתרי הדברים האלה הפקיד הארון עוד שבעים אחרים
 וישלח אתם שנים שנים לפניו אל כל עיר ומקום אשר
 יבוא שמה: ב ויאמר אליהם הקציר רב והפעלים מעטים. לכן
 השתדו לאדון הקציר לשלח פעלים לקצירו: ג לכו והגידו שלח
 אתכם כבבשים בתוך ואבים: ד אל תשאוי צדור וילקוט ונעלים.
 ואל תברכו איש בדרך: ה ולכל בית אשר תבאו בו אמרו
 בראשנה. שלום לבית הזה: ו ואם יהיה שם בראשית יגידו עליה
 שלמכם. ואם לא אליכם ושוב: ז ובבית הזה שבו ואכלו ושתו
 אתהנמצא תחת ידם. כי זכה הפעל לשכרו. אל תשתקו מכות
 לבית: ח ובכל עיר אשר תבאו בה ויקבלו אתכם אכלו את אשר
 יושם לפניכם: ט ורפאו את החולים אשר בה ואמרו אליהם.
 קרבה אליכם מלכות האלהים: י ובכל עיר אשר תבאו בה ולא
 יקבלו אתכם צאו אלרחבתיה ואמרו: יא גם את עפר עורכם
 הדובק בנו נגער עליכם. אך זאת דעו כי קרבה אליכם מלכות
 האלהים: יב ואני אמר לכם כי ביום ההוא יקל לסדום מן לעיר
 ההיא: יג אוי לך כורין. אוי לך בית צידה. כי אם בצור ובצידון
 תעשינה הנבירות אשר געשו ככן כבר שבו וישבו בשקראפר:
 יד ולצור ולצידון יקל ביום המשפט מלכן: טו ואת כפר נחום
 אשר עד השמים רוממת אל שאל תורדי: טז השמע אליכם אלי
 שמע. והמאס בכם בי מאס. והמאס בי מאס בשלחי: יז וישבו
 השבועים בשמחה לאמר. ארני גם השדים נכנעים תחתינו בשמך:

י (א) ואחרי הדברים האלה: אחר שעלה יסוע חכפר כחוס לירושלים ועלה נגד
 בני שומרון: עוד: ר"ל חזן מן השנים עשר תלמידיו ותלמידי המכרים למעלה
 בסיון ד' פסוק י"ג שלח שייך למשכן הזה כי להם עוד מעלה יתירה מחלה: שבועים:
 השנים עשר הם: למספר י"ג שנתו ישראל והשנים כנגד השנים עשרים כח"ש חספה ל
 שנים חים חקני ישראל (במדבר י"ח): (ג) הקציר רב וגו': הכל בדרך משל כחוס
 נאצות סיו' קצר והמלכה מרונה והפועל' עצלים והשכר הרבה ועל בית חזק וכו' עין
 ס: אדון הקציר: סוף סק"צ הכתוב שם נאצות בעל הבית: (ד) אל תברכו:
 דהיינו בהשתחויה בנדיעה בלחוק ובשיקא כפי דרך המדינה ובה יתעבדו ויתר מחלי:
 (ו) בן שלום: פי' חס האוי לברכה ולשלום: (ח) אשר יושם לפניכם:
 חע"פ שימויו למכס רק לחם ומים: (יח) את עפר וגו': פרשנו למעלה
 בסיון שלפני פסוק ה' עין עליו: (יג) לסדום: פי' גור דין של חשי סדום
 ועמורה לא יסיה כל כך קשה ביום הדין כגור דין של חשי העיר הזאת אשר לא קבלו
 חסד ולא שמעו לנביאים כי לא יסיה להם פתחון פה: כורין: עיר הגליל סמוך

בז ויאמר אליו ישוע. השועלים יש להם חרים ועוף השמים קן לו.
ובדהאדם אין לו אנה יניח אתראשו: נט ויאמר אל איש אחד.
לך אחרי. ויאמר. אדני הניחה לי בראשנה ללכת ולקבור את אבי:
ס ויאמר אליו ישוע. הנה לפתים לקבור את מתיהם. ואחרי כן
וקרוא את מלכות האלהים: סא ויאמר גם אחר. אלך אחריך
אדני אך הניחה לי בראשנה לברך את בני ביתי: סב ויאמר
אליו ישוע. אין איש שולח ידו לחרש בפחרשת ומביט לאחור
אשר יבון למלכות האלהים:

סא הוא הבא להסתלק אלכלס וסו מעשי אצותים נדיים לבדלו סכיים לבתיק אים עבד
כדי לעשות להם חס כנגד חס ח"כ שגועס הם ולא חזקין וזין לענש את השועים
כחדיים: (כח) חורים: סא אשר להם לכל יומם וחורג ולחמסס וחמסס וחמסס
ולסמחא שם חפז סדיים ושאר בעלי משחמים: וכן האדם: העם להם קדא
ישוע את עצמו לפעמים בשם בן אדם תמצא נקדמה וסא תראה חבורא שהחיות
אין חבליס את העם ח"כ אע"פ שנקדא ישוע בן אדם לא תבטל בהם עצמות
אלסו ח"כ נדחים הם הסדריס הסמחים נה' ס"ה ס' נדקו הוא חלק השניה החבר
נצדק וד לאשעי משועת עולמים וס"ה ס' מצמס: אין לו וגו': לפי שלא היה לו
סאס סא ככן כי חסג כשאר חבליי הדעג צימס סס. שיוחך השחית כחך כשר חס
כאשר גם תלמידי ישוע טעו בתחילה נדד סא כנראה למעלה נפסוק ח"ו ונלל הדד
סא חסר ללכת אחרי ולסות תלמידו כדי שיהיה שר גדול במלכותו בעולם סא: ולא
חסר ישוע שאין לו מקום לסיה שם את רשד רק נצחית וחריגו השפלה וסא
צאנו לע"ס כי לא נא לסות שר וחושל נכל אלא כעבד נבזה וחלל אשים למען יצדק
לרבים ועוונתם הוא יסבול אכל נצחית מעלמו וסא עת עלומו השומיה ונעמו ליוון
ס' אחר שיתו ארצו סוס נגלו לו הארץ וחלוסא תכל וחסד נה כ"א ולא יחייב שלטון
יקר ומלכו וכל עממיא אמיא ולשניא לה יפלחון שלטנה שלטן עלם די לא יערה
ומלכותיה די לא תתחבל (דכאל ג') וחומר ומשלו מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ
(זכריה ט'): ועיין למעלה נסיון ח' פסוק ל"ב ול"ג וגם נסיון ד' פסוק י"ב: ונח
מתבטל תפלות המינים אשר עפלו על הדדים סאלה נאמרס זס החומר סותר חומנתם
(ח"ל חומנת הסדריס) שחמיים שסא (ישוע) חלקים: ואם ס"ה סא חלקים נדריסס
להם ס"ה קדא את עצמו בן אדם וכו': ולחם חסר שאין לו חקס וסלל כל העולם
סל וגו': כי סך אתה רואה סלל ידעו וידעו הסקריס את החומר ס"ה כי נחמק
ועשיס: וכל דברי הסמב נכחיס למדין נפרשט: (ס) לקבור את מתיהם:
סא ע"ס חס שחמרו הסכמים סדשים אף נחייס קרייס חמים: (סא) לברך את
בני ביתי וגו': כלומר אעשה חוואס להם ואלכס נדשות כדך שעה אשעי נשעה
שנחמס לנדיא תחט אליס חסר: אשקה נא לאבי ולאמי ואלכס אחריך (מלכים ח'
סיון י"ט) ועיין שם נפדוש סרד"ק: (סב) מחרשת: סא כלי שחורשין נ ארסנו"ס
נלשון רווי: ומביט לאחור: כלומר מתאכל סא ולא מתאמר חיל לנה נעבדו עבד
סקדש נדיט, סדש וכן סכל נדך חסל: יכון: פירש יס"ה סגן וסא ונדיי סכמים
סמתחיל נחמס חומריס לו נחור:

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ וּבְכָל־בִּינְתְּךָ :
וְלִרְעָה כְּמוֹךָ : כֹּחַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו . טוֹב עָנִיתָ . זֹאת עָשִׂה וְתִזְדָּה :
כֹּס וַיֹּאֶל לְהַצְטִידְךָ וַיֹּאמֶר אֶל־יִשׁוּעַ . וּמִי הוּא רָעִי : ל וַיַּעַן יִשׁוּעַ
וַיֹּאמֶר . אִישׁ אֶחָד יֵרֵד מִירוּשָׁלַם לִירְיָחוֹ וַיִּפֹּל בִּיְדֵי פֹרְצִים וַיִּפְשִׁטוּהוּ
וַיַּכּוּהוּ וַיִּלְכּוּ וַיַּנִּיחוּהוּ כָּמוֹת : לֹא וַיֵּרֶד כֵּהֵן אֶחָד לְחַפּוֹ בַּדֶּרֶךְ הַהוּא .
וַיֵּרָא אֹתוֹ וַיַּעֲבֹר מַעְלָיו : לֹב וְגַם לֵוִי אֶחָד בְּהַפְצָאוֹ בְּמִקּוֹם הַהוּא
בָּא וַיֵּרָא וַיַּעֲבֹר מַעְלָיו : לֹג אֶךְ שׁוֹמְרֵנִי אֶחָד בְּמַסְעוֹ בָּא שָׁמָּה
וַיֵּרָא אֹתוֹ וַיִּכְמְרוּ רַחֲמָיו : לֹד וַיֵּט אֵלָיו וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־פָּצְעָיו וַיַּצֵּק
עֲלֵיהֶם שָׁמֶן וַיִּוֶּן וַיִּרְפִּיבֵהוּ עַל־בְּהֶמְתּוֹ וַיְבִיאֵהוּ אֶל־הַפְּלוֹן וְהַשְׂגִּיתָ
אֵלָיו : לֹה וַיְהִי מִפְּחָדָת בְּצִאתוֹ וַיֵּצֵא שְׁנֵי דַּגִּים וַיִּתֵּן לְבֶעַל הַפְּלוֹן
וַיֹּאמֶר אֵלָיו . הַשְׂגִּיתָה אֵלָיו וְכָל־אֲשֶׁר תּוֹסִיף לְהוֹצִיא אֲנִי בְּשׁוּבִי
אֲשֶׁלֶם לָךְ : לו וַעֲמָה אֶת־מִי מִשְׁלֶשֶׁת אֵלֶּה תַּחֲשֹׁב לִרְעָה לְאִישׁ
אֲשֶׁר נָפַל בִּיְדֵי הַפֹּרְצִים : לו וַיֹּאמֶר . אֶת־זֶה אֲשֶׁר עָשִׂה עִפּוֹ
חֶסֶד . וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִשׁוּעַ . לָךְ וַעֲשֵׂה גַם אִתָּה כְּמוֹהוּ : לז וַיְהִי
בְּנִסְעָם וַיָּבֹא אֶל־כָּפֹר אֶחָד . וְאִשָּׁה אַחַת וְשָׂמָּה מֵרְחָה קָבְּלָה אֹתוֹ
אֶל־בֵּיתָהּ : לט וְלֹה אַחוֹת הַנִּקְרָאוֹת מֵרִים וְהִיא יֹשֶׁבֶת לְרֵגְלֵי יִשׁוּעַ
וְשִׁמְשֶׁת אֶת־דִּבְרֹוֹ : מ וַתִּפְעֵם רוּחַ מֵרְחָה מֵרַב שְׂרוֹת . וַתִּגְשׁ אֵלָיו
וַתֹּאמֶר . אֲדֹנִי הֲלֹא תָשִׁית לְבָךְ עַל אֲשֶׁר־עֹבְתֵנִי אַחוֹתִי לְבִדִּי לְשִׁירָתִי .
אֲמֹר נָא אֵלֶיָּה שְׁתַּעֲזֹר לִי : מא וַיַּעַן יִשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אֵלֶיָּה . מֵרְחָה
מֵרְחָה דִּאֲגַת וְחֹדֶדֶת אֵת עַל דְּבָרִים רַבִּים : מב וַאֲזַן צִירְךָ אֶךְ לְדַבֵּר
אֶחָד וּמֵרִים בְּחֶרֶה בַּחֲלֶק הַטּוֹב אֲשֶׁר לֹא יִקַּח מִפְּנֵה :

דקדקת שמוע אשר אתם קורא פעמים בכל יום : (כח) עשה ותזדח : כלומר אם
תעשה זאת תנחל חי ע"כ : (לג) שומרני : הוא כותי עיין מה שאמרנו בסיון
שלפניו פסוק ל"א כ"ג : (לח) מרתא : אפשר שמתא' בת דמוס עתירתא דירושלם
המכרת בסתמין מושפחתה סתם : (מ) מרוב שרות : פ' הטריחה את עצמה
לעשות שירות הרבה לישוע בצרכי הסוף וסגרה שמוע' ת"ח כה ויתר מלימותו : תשית
לבך : כלומר רצי האין אתה חושש לדבר כה שאני מטריחה ומצערס את עצמי לכבודך
ואחוש לא עשתם דבר : (מז) וחודת : פ' יוגעת את עצמך בשבילי כל כך וסוף
כחו שאמר אלישע אל שונס חודת אלינו את כל החודת הזאת (מלכ' ב' סיון ד') :
(מח) דבר אחד : כלומר הרבה ענינים הם בעולם הם אשר הצדיות והדפס אמריסם
ויעט-סס ובעולם אין חפץ ותועלת רק בענין אחד וסוף האומר האומיתו לנח למי ע"כ
וראוי הוא שיתאמר כל אדם חיל ושתכל בכל עת כדי למצוא דבר חפץ כה : וכן אמר זה
אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי ולחיות בנעום
וז' ולבקר בהיכלו (תהלים כ"ז) :

יח ויאמר אליהם. ראייתי את השמן כבֵּרֶךְ נִפֶּל מִן הַשָּׁמַיִם:
 יט הִנְנִי נֹתֵן לָכֶם הַשְּׁלֵטֶן לְרִמּוֹס נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים וְעַל־כָּל־נְבוֹרֹת
 הָאוֹיֵב. וְלֹא יֵרַע לָכֶם דְּבַר: כ אֲבָל בּוֹאֵת אֱלֹהֵי־שִׁמְחוֹ שְׂדֵרוֹחוֹת
 נִכְנָעִים תַּחְתֵּיכֶם בִּי אִם־שִׁמְחוֹ עַל אֲשֶׁר שְׂמוֹתֵיכֶם נִכְתָּבוּ בַּשָּׁמַיִם:
 כא בַּשָּׁעָה הַזֹּאת הִתְעַלֶּם יֵשׁוּעַ בְּרוּחַ וַיֹּאמֶר. אֹדֶךְ אֲבִי אֲדוֹן
 הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בִּי הַסִּתְרָתְךָ אֶת־אֵלֶּה מַחְכְּמִים וְנִבְנִים וְגִלְתָּ אִתָּם
 לְעוֹלָלִים. אָכֵן אֲבִי: בִּי כֵן רָצוֹן לְפָנֶיךָ: כב כֹּל נֶתַן לִי מֵאֲבִי.
 וְאִין יוֹדֵעַ מִי הוּא הֵבֶן וּלְתִי הָאֵב וּמִי הוּא הָאֵב וּלְתִי הֵבֶן וְאֲשֶׁר
 יִחַפֵּץ הֵבֶן לְגַלּוֹת לוֹ: כג וַיֵּפֶן אֶל־הַתַּלְמִידִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לְבָדִם.
 אֲשֶׁר־יֵהְיוּ הָרְאוּת אֶת־אֲשֶׁר אִתָּם רֹאִים: כד בִּי אֲנִי אֹמֵר לָכֶם
 בִּי נִבְיָאִים וּמַלְכִּים רַבִּים אוֹיֹ לְרֹאוֹת אֶת־אֲשֶׁר אִתָּם רֹאִים וְלֹא רָאוּ.
 וְלִשְׁמַע אֶת־אֲשֶׁר אִתָּם שְׁמָעִים וְלֹא שָׁמְעוּ: כה וְהִנֵּה חֲכָם אֶחָד
 קָם וַיִּנְסֶהוּ לֵאמֹר. מוֹרֶה מָה אַעֲשֶׂה לְרֵשֶׁת חַיֵּי עוֹלָמִים: כו וַיֹּאמֶר
 אֵלָיו. מַה־פֶּתוּב בַּתּוֹרָה אֵיךְ קִרְאתָ: כז וַיַּעַן וַיֹּאמֶר. וְאִהְיֶה אִתָּ

לְבִית אִתָּה: (יט) כִּפֶּר נַחֲמוֹ: עֵינַי לְמַעַלָּה נִסְיוֹן ז': לְרִמּוֹס נְחָשִׁים: נַחֲשׁ הוּא
 כְּמִי נִמְקָדָה לְמַלְאֲכֵים וְהַלְכִי רִכְלִי כְעֵבֶן שֶׁנִּגְנוּ לְשׁוֹנֵם כְּמוֹ נַחֲשׁ (מַהֲלִים ק"ח ד')
 חֲמַת לִמֹּד בְּדַמוֹת חֲמַת נַחֲשׁ (שס כ"ח): וְהִטְעַם לִפִּי שֶׁנִּבֵּל הַלֶּשֶׁן חֲכָה וְחֻמֵּית חֵט
 חֲנֻדוֹ נִשְׁמָקָה בְּלִי הַחֵמֶת קוֹל ע"ד כֹּאשֶׁר יִשְׁדֹּךְ הַנַּחֲשׁ בְּלִי לַחֹשׁ וְאִין יִתְרוֹן לִבְעַל הַלֶּשֶׁן
 (קס"י י"א) וְעֵינַי עַל הַפֶּסוּק הַזֶּה בַּמִּפְרָשִׁים: וְלִפִּי זֶה פִּירוּשׁ הַכְּתוּב שֶׁאֵל יִלְלוּ הַשְּׁלֹחִים
 מִן הַמַּלְאֲכִים וְהַלְכִי רִכְלִי אֲשֶׁר יִלְשִׁנוּ חֲמַת חֵל מַלְכֵי חֲמוּמֹת הַעוֹלָם וְיַעֲלֻ עֲלֵיהֶם שָׂדֶךְ
 וַיִּבְקָשׁוּ לְהַכּוֹתם בְּלִשְׁנָם כִּי יִנְאֻחוּ הַעֲבָדִים הַכֹּהֲנִים בְּכָל בֵּית יֵשׁוּעַ חֵט כָּל הַמַּלְאֲכִים
 נִעֲזָרְתוּ. אֲשֶׁר יִשְׁדֹּךְ רֹאשׁ הַנַּחֲשׁ הַקְּדוּמִי וְחֵלֶשׁ גַּם כֵּחַ הַכֹּת שֶׁלֹּא אֲשֶׁר זִוְחַמְתָּ בְּפִיהֶם
 וְלֹא יִדְקוּ חֲמַת חֵס לֹא בִּנְיָרֵת עֵידוֹן וּבַחֲמֹר קִדְשִׁין: וְהַפֶּסֶר שֶׁנִּדְבַּר הַכְּתוּב כִּנְגֹד
 הַסּוֹפְרִים וְהַפְּרָשִׁים כִּי הוּא הוֹשִׁילוּ חֵט עֲצָוִן לַחֲשִׁים וְעַקְרָבִים פֶּד"א שֶׁסּ בַּחֲמַת מִדָּק
 שֶׁר־שֶׁבִּיכְתָּן בְּשִׁיכַת שׁוּעַל וְעַקְרָת עַקְרָת עַקְרֵי וְלִחֲשֵׁת לַחֲשֵׁת שֶׁרָק וּג': וְכֵן חֲמֹד
 בַּפֶּסֶק שֶׁר־דִּחוּחַ כָּל תַּלְמוּד חֲכָם שְׂאִיט נִקְס וְנוֹעַר כִּנְחָשׁ אִינִי ע"ח: וְהַ גַּם לַפֶּסֶר
 כִּנְחָשׁוֹ ע"ד מִה שֶׁכְּתוּב בַּמַּהֲלִים-ז"א עַל שִׁחְלִי וּפְתוֹן חֲדָרֹךְ תְּרִמּוֹס כִּפִּיר וְרִנְיִן
 לְקִים מִה שֶׁאֲחֹר בִּשְׁעִי י"א תַּעֲשֶׂשׁ יוֹנֵק עַל חוֹר פְּתוֹן וְעַל מֵאוֹרֶת צִמְעוֹנִי גְמוּל יִדוֹ
 חֲדָה וְיוֹנְקִים הֵם תַּלְמוּדֵי יֵשׁוּעַ ע"פ הַפֶּסוּק כ"א הִנֵּה כֹאשֶׁר חֲמִיט בְּסִפֵּר מַעֲשֵׂי הַשְּׁלֹחִים
 בְּסִימֹן כ"ח שֶׁהִיא עַקְרָב כְּרוּךְ בִּיד שְׂאוֹל הַמְּכֻנֶּה פִּלּוֹם וְלֹא תִק: (כ) נִכְתָּבוּ
 בַּשָּׁמַיִם: בְּסִפֵּר זִכְרוֹן לִפִּי ה' כִּלְשׁוֹן יִמְלֹךְ כָּל עַמֵּךְ הַנִּמְצָא כְּתוּב בְּסִפֵּר (זִמְלִיל י"ז)
 וְכִמּוּזָה וְעַל סִפְרָךְ כָּלֵם וְכָתְבוּ (מַהֲלִים קל"ג) וְהַפֶּסֶר מִחֲנִי נֹא מִסְפָּרָךְ (שְׁמוֹת ל"ב):
 (כא) לְעוֹלָלִים: עֲבִירוֹ עַל הַתַּלְמוּדִים שֶׁהֵלְכוּ אַחֲרָיו בְּדוֹם לִבֵּם כְּעוֹלָלִים וְיוֹנְקִים:
 (כב) כָּל: כָּל הַעוֹלָם כּוֹלֵו וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ: (כג) וַיִּנְסֶהוּ: לִפִּי שֶׁשׁוּעַ שֶׁנִּסְיָנוּ
 לִיחֹד וְרִדֵּשׁ תַּחֲדֵּית הַמַּעֲשִׂים וְחֵי עוֹלָם הִנֵּה חֲשָׁב נִעְמָתוֹ שֶׁהוּא מוֹרֶה דֶּרֶךְ אֲחֵר לִבְנֵי שִׁמְחָה
 מֵאֲשֶׁר כִּרְמֵת נִעְמָתוֹ לִפְיֶךָ עֲלֵתָה בַּחֲמֻשָּׁתוֹ לִכְסוּתוֹ וְלִשְׁמוּעַ הַאֵם מִסְכִּימִים דְּבַר יֵשׁוּעַ
 עַם דְּבָרֵי מַחֲשֵׁה בְּעֵינַי חֵי ע"ב וְהֵא הִיא כּוֹנֵנָתוֹ בְּעַקְרָת הַס: (כו) אֵיךְ קִרְאתָ:

דג התחת דג יתן לו נחש: יב או אם ישאל ביצה היתן לו עקרב:
 יג לכן אם אתם הרעים ידעים לתת מתנות טובות לבניכם אף כי
 האב אשר בשמים יתן את־רוח הקדש לשאליו: יד ויגרש שר
 אחד והוא אלם. ויהי כאשר יצא השד וידבר האלם ויתמחו
 בהמונים: טו ואנשים מהם אמרו: בבעל זבוב שר השדים גרש
 הוא את־השדים: טז ואחרים נפו אחו וישאלו מפני אות מן
 השמים: יז והוא ידע את־מחשבתיהם ואמר אליהם. כל־מלכות
 הנחלקה על־נפשה תחרב ובית הנחלק על בית יפל: יח ואם
 השמן נחלק על־עצמו איך תקום מלכותו. ותאמרו כי בבעל זבוב
 אני גרש את־השדים: יט ואם אני בבעל־זבוב גרש את־
 השדים בניכם במי יגרשו. על־כן הפור יהיו שפטיכם:
 כ ואם באצבע אלהים אני גרש את־השדים אל־נכון באה
 אליכם מלכות האלהים: כא אם גבור חלוץ ישמור את־היכלו
 בשלום יהיה קנינו: כב ואם הגבור מפני יבא עליו ויכל לו
 ישא מפני את־כל־נשקו אשר במח בו ויחלק את־שללו: כג אשר
 איננו אתי בנגדי. ואשר איננו מאסף אתי מפור: כד בצאת
 רוח הטמאה מאדם תעבור בציות לבקש מנוחה. ולא תמצאנה

סומקס דבר זה: (יג) אתם הרעים: ע"ש הפסוק כי יצר לב האדם רע מנעוריו:
 (טו) בבעל זבוב: הוא שם אלה עקרון (מלכים ב' סיון ח') והוא גם אלה כל
 הגוים ה' רק שהגויים נחמדותם שיר את שור וקראו אותו עם עם כלשון: שר
 השדים: קסברו הגויים שגם בתוך השדים מכהיג וקצין כדמך בני אדם. ולא אחרי ארצי
 סובב מדברים אלה אשר אין להם שחר אלא כדי להקטין את האומות והאופפתים אשר
 לעשו בידו שלא יעלה על לב הסוחרים שהוא חושל על השדים כזח הקדושה רק בשם
 הטומאה: (יח) כל מלכות וג': כוונתו זה להוכיח לנצח תרומת פיהם על פניהם
 מדרך העולם. ולהודיע זה שאי אפשר לשלוח על השדים ולהוציאם כזח הטומאה ר"ל
 כזח האדם שגם אלה שאם מוציאם כזח הקדושה ביד אדרי האדרי: מלך מלכ המלכים
 סק"ה: (יט) בניכם במי יגרשו: שהיו בתוכם דעלי שם והוציאו ג"כ רוחות
 הטומאה ר"ל ואם הם מוציאם אותם דבעל זבוב למה תלשינו אותי וטפלתם עלי שקר
 חכם: (כא) אם גבור וג': דעתו זה להודיעם אמתת אותיותיו ר"ל לפי שהוא
 סבב ומנח את השמן ומביא את מלכות אלהים צריך שהוא גבור וחזק מזה ח"כ הוא
 הוא זה אשר יחליש כח השמן ואשר יעביר את רוח הטומאה מן הארץ ואשר ימחה דמעה
 מעל כל פנים דמעה העשוקים מן יצר הרע ויביא דק עולמים: (כג) איננו אתי:
 הולך בעקבי יעשה כמעשי כי אומותיו לסודך את הנדיות בדרך התשובה ובדרך החיים:
 ואומות השמן היו להשטין את בני האדם זה הדרך ולהטותם מזה ח"כ איך אפשר

יא א ויהי בהיותו מתפלל במקום אחד וכאשר כלה ואמר אליו
אחד מתלמידיו אדוני למדנו להתפלל כאשר גם ויחנן למד
את תלמידיו: ב ואמר אליהם. בהתפללכם אמרו. אבינו שבשמים
ותקדש שמך. תבא מלכותך. יהי רצונך פבשמים כבארץ: ג ויהן
לנו דבר יום ביומו לחם חקנו: ד וסלח לנו את חטאותינו כי גם
אנחנו סלחים לכל חייבינו. ואל תביאנו לידי נסיון כי אסד הצילנו
מן הרע: ה ואמר אליהם. מי בכם אשר לו רע ובא אליו ברחצה
הלילה ואמר אליו. רעי הלוי שלש כפרות לחם: ו כי בא אלי
רעי מדרך ומאומה אין לי לשום לפגיו: ז והוא מבית יענה ואמר.
אל תלאני. הדלת כבר סגורה וילדי עמי במטה. לא אוכל לקום
ולתת לך: ח אני אמר לכם. גם אם לא יקום ויתן לו באשר הוא
רשעו אף מפני הפצרתו יקום ויתן לו כל אשר יחסר: ט ואני
אמר לכם. שאלו וינתן לכם. בקשו ותמצאו. דפקו ויפתח לכם:
י כי כל השאל יקח. והמבקש ימצא. והדפק יפתח לו: יא כי
מי בכך דאב אשר בנו ישאל מפני לחם ויתן לו אבן. ואם ישאל

יא (ח) למדנו להתפלל: תפלה קצרה לחצלי דתר בלותא דדרך החכמים
דמגריסין דהם קורא דף י"ו ע"ב ודף י"ז ע"א רבי אלכסמרי דתר דחצלי
אחר סבי: רבון העולמי גלי. דקוע לפדן שרצונו לעשו דעזק ווי וועבד שאר שבעים
ובו: אז לללאס דחוקס התפלה בכל עת ושעה כי עוד וועט תחטטים בזוונה וסרנס
שלא בזוונה: כאשר לימד גם יחנן: כוונתו החכמים הראשונים ועיין בתפילות השחר
דף כ"ט: (ג) אבינו: ה"ק דה פקחא אז לא ללד מווס. שווא אז לללנו שדראס
לכדונו כד"א ואתה ה' אבינו אתה אכנתו החומר ואתה יוצרתו וועשע ידך כלנו (ישעיה
ס"ד) אלא ג"כ מווס רוב חסדיו ורחמיו כי אתה אבינו כי אנדנס לא ידענו וישראל
לא ידענו כי אתה ה' אבינו גאלנו מעולס שוך (שם ס"ג) ונפרט מווס חסדיו ורחמיו
כדיכול על יראיו שכוחר כרחס אז על דכיס רחס ה' על יראיו (תהילים ק"ג):
שבשמים: ע"ד אתה הוא אללים בשמים (ד"ה ב' סוחר כ') וכן אומר דה"ה' בשמים
כסאו (תהילים י"ח) ואללנו בשמים (שם ק"ג) הושב בשמים (שם קכ"ג): כי באמת
אף השמים ושמי השמים לא יכללוה: תבוא מלכותך: מלכות השמי' ע"ש וס' ה' למך
על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד (זכריה י"ד): יהי רצונך וגו': מוכון
שהיה ה' למלך על כל הארץ ובכל מקומות מושלנו אז תמלא כל הארץ דעה את
ה' כמים לים מכסים ויהי כלם גזרי כח לשמוע בקול דבריו לעשות רצונו ולעבדו בלעד
שום: (ו) לחם חקינו: וכן התפלל שלום הטריפי לחם חקך (משלי ל'):
(ז) לכל חייבינו: הם העוללים וחוטאים אותנו: (ח) הפצרתו: על שפדן
לכנתו ודפק על דיתו בלילה בעת המוסח: (ט) שאלו: פי' יבקשו בעמוה ונתחטטים
כעני השואל ומתנה על הפעת מלמד שיעשה אדם את תפילותו רחמים ותחטטים ולא
פסיק חיד חס לא כענה בתפילותו פעם אחד אלא יחזור ותחיל ויפציר תמיד כאבון

והתקדשותם פשיטא לא קאי על נטילת ידים ואי חיתא שהכבוד מה הוא סמוך למים ראשונים ואחרונים ומתחייב שהוא גם ראיה לשמן שהיו סבין בו את הידים לאחר הסעודה להטביר את הסומא ומוסר דרשם והייסם קדוש' אלו שמו' ולא כמאז בכל מצות החכמים ששמן הוא מצוה או חובה ועיין בתוספות חולין דף ק"ה ע"א גבי מה דאמר רב אחי בר אבין מים ראשונים מצוה וכו': א"כ האיל ואין להם לרצק על מה שיסמכו בתורה גדלים גמורים מוכח מכאן שהוא רק מצות החכמים ומסייע להם מה ששנינו בפרק קמח לשנת ירושלמי דף ג' ע"ד סלל ושחא נזרו על טהרת הידים וכו': וכן משמע בפרק כל הבשר דף ק"ז ע"א אומר רב אחי בר אבין אומר רב יצחק בר אשיאן נטילת ידים לחולין מפני סרך תרומה ועד' מוסר מצוה: מאי מצוה אומר אחי מצוה לשמוע דברי חכמים (פ' רש"י שםקטס) ולזה הורה ג"כ רמ"צם בריש פרק תמרה דהלכות מקוואות ח"ל כנר ביארנו שנטילת ידים ועלייתן חוזרי סופרים ע"כ: א"כ לא שייך להסמיך דרכת הנטילה אל השם ולבדוק בא"י אח"ה חק"ו ע"י: לפי שהיא דרכת שקר כי לא צוה השם עליה כמכר: והרגיש האשל הגדול בדבר הזה וכתב בפרק ששי מהלכות דרכות דאע"פ שהיא מצות חכמים מ"ח שייך להסמיך בדרכה אל ה' מפני שנצטוו מן התורה לשמוע מהן ומצותן כמצות ה' שנאמר (דברים י"ז פסוק י"א) על פי התורה אשר יורוך: והנה זאת שגם שיצאם חלפני השליט כה' כי לא נצטוו לשמוע אפילו בתורת הכהנים והשופטים אלא בכל דבר שהם יכולין להביא ראיה בתורה לדבריהם חוזרי ה' שנכתבו ע"י משה והנביאים יאז בדבר שאין להם על מה שיסמכו בתורה ה' כאמר לא תאנה להם ולא תשמע להם: וכן משמע שם בפסוק על פי התורה וכו' כי לא חזר הכתוב רק בהעלמות דבר דברי חזון ודרי כפשות מן ב"ד הקטן שצדירות קטנות שאין צדיקים כל כך בכל המצות והמוקדים שנמסרו ע"פ הגזירה והשוים בכתב יוסר ואמת: א"כ ענין הכתוב על פי התורה שז' אל תורת ה' ולא אל תורת החכמים והשופטים אשר יאמרו חלבן בלתי להביא ראיה עליהם חוזרי ה' והוא כאלו כאמר על פי התורה אשר יורוך על פי תורת ה' ועל פי הדברים אשר יצו לך ע"פ דברי ה' לא תסור וגו' אבל להוסיף ולגרוע או לחזק דבר אפילו לבניא אסור זה דבר שהעדותין עליו בהקדמה צענין מצוות דרכן: שנית להודיע קושת ואמת צענין הם תרע שלא התקנו הראשונים טהרת הידים אלא מוסר נקיות בעלמא וכן משמע בתוספות בפרק כל הבשר דף ק"ז ע"א גבי מאמר דרב אחי בר אבין דאמר נטילת ידים לחולין מפני סרך תרומה ועד' מוסר מצוה: מאי מצוה אומר אחי מצוה לשמוע דברי חכמים וכו': ופריך שם בעל התוספות וא"ת סלל מוסר סרך תרומה תקנה וא"כ מאי ועד? וי"ל התקינו מוסר נקיות ע"כ: ומוכח ג"כ ממה דאיתא שם ע"ב דאמר רב טיטל ארס את שתי ידיו שחרית ומענה עליהם כל היום כולו (פרוש בקונו) ומענה לאכילה ובלבד שיתר חלטהם וחלטהם): והלכה כרב כחוסר דף ק"ז ע"א: וכן דעת רמ"צם בפרק ששי מהלכות דרכות: והוא קל וחומר ממים אחרונים שהרי לכולי עלמא מים אחרונים חמורים ממים ראשונים לכל דבר דמתקן צד' שפ' דחלל ירושלמי ח"ל הוים שלפני חזון רשות ושל אחר חזון חובה וכו': וכנהג בחולין דף ק"ה ע"א אומר רב אחי בר אבין אומר רב יצחק בר אשיאן מים ראשונים מצוה ואחרונים חובה: (פ' רש"י חובה עדיף ממצוה) והקשו שם מתיב מים ראשונים ואחרונים חובה חמשים רשות ומשי' מצוה לגבי רשות חובה קרי ליה: (פ' אע"פ שאין אלא מצוה חשבות הן אלל רשות להקרות חובה): וכן אמרו במשנה אחרונה בפרק קמח דעירובין גבי מחנה הוצאת לחלחית רשות שפטורין מרחיצת הידים: ופירשו בגמרא לא שפ' אלא מים ראשונים אבל מים אחרונים חובה: וענן הסם אומר רב חייה בר אשי מפני מה אמרו מים אחרונים חובה מפני שחלה סדומית יש שחמא את העינים: (פרוש רש"י האיל ואמרו החכמים על כל ארלתן אכול חלה וכו' דנע' במלח כי הדר יסר

וְאָמְרָהּ • אֲשׁוּבָה אֶל־בֵּיתִי אֲשֶׁר יָצָאתִי מִשָּׁם : כֹּה וְכִבְיָאָה תִּמְצָא
 אֹתוֹ מְטֹמָמָה וּמִפָּאָר : כו או תֵּלֶךְ וְתִקַּח שִׁבְעַת הַחוּת אַחֲרוֹת
 רַעוֹת מִפְּנֵה וְתִבְאֵנָה וְתִשְׁכְּנֶנָּה שָׁם • וְהִיחָה אַחֲרֵית הָאִישׁ הַהוּא
 רָעָה מִרְאשִׁיתוֹ : כז וַיְהִי בְּדִבְרוֹ אֶת־אֱלֹה וַתֵּשֶׂא אִשָּׁה אֶחָת אֶת־
 קוֹלָהּ מִחוּץ הַהֶמוֹן וַתֹּאמֶר אֵלָיו • אֲשֶׁרִי הִבְטֵן אֲשֶׁר נִשְׁאַף וְהַשְׁדִּים
 אֲשֶׁר יִגְקֹת מֵהֶם : כח וַיֹּאמֶר • אַף בִּי אֲשֶׁרִי הַשְׁמָעִים אֶת־דִּבְרֵי
 אֱלֹהִים וְשֹׁמְרִים אֹתוֹ : כט וּבְהִקְבֹּץ הַהֶמוֹנִים יַחְדָּו וַיִּחַל לְדַבֵּר •
 הַדּוֹר הַזֶּה רָע הוּא • אוֹת יִבְקֹשׁ וְאוֹת לֹא יִתֵּן לוֹ וּלְחַיִּי אוֹת יוֹנָה
 הַנָּבִיא : ל בִּי כִּי פֶאֶשֶׁר הָיָה יוֹנָה לְאוֹת לְאַנְשֵׁי נִינְוָה כִּן יִהְיֶה גַם
 בְּדֹהָאֲדָם לְדוֹר הַזֶּה : לא מִלִּפְתַּי תִּימֹן תִּקּוּם כִּפְּמִשְׁפָּט עִם אֲנִישִׁי

שאי והוא בארעה אחת יסיו : (כה) מטמא : מן וטאטאיה במטאטא (ישעיה
 י"ז) ופרשו כקוי וטארה כמו שמכניז את הבית : ואחרו שם ב"ה שלל ידעו כדבן
 חזי וטאטאיה עד לשמעה לחזית דבד דקאחרה להאי אתמא שקלי טאטאיה וטאטא
 ביתא : וטאטא הוא בלשון טורה יעיש (שמו' ל"ח ח') ובלשון חכמים נקרא חכד ומוכד
 לפי שמכניז בו את הבית : ומסוואר : כמו לפאר את הבית ה' (עזרא ו') : ורעטו בזה
 להגיד ח"ע"פ שהוא יחליט וינח את השטן ו"מ לא יומע ויחז אל אנשי עקש וכדל לכ
 החמיס להאמין בו בישוע ולשמוע בקול טורעו אלל ומדדים עוד עליו דבדי ביון וקצף
 ומוכמים למדד בו : (כז) אשרי הבטן : כיוול בזה אחרו על רדי יחשוע בן חכמי
 תלמידי של ר"ת בשעה שסיו חזין את שמימי אשר יולדו : (ל) לאנשי נגוד :
 בלי ספק סיפר יונה הכניא בקריאתו אשר קרא בנטה ג"כ את כל הקורות שקדוה בספינה
 ובדג שבלע אותו ושיס בנטט ג' ימים וג' לילות ואח"כ הקיא אותו אל הכנה ותגע
 האות בו עד לכס השמעו לדברי קריאתו : וידה גם בן האדם וג' ר"ל כס שסס
 יונה ג' ימים רכופים במעי הדג ויסי הדג הזה לאות לאנשי נטוה שסאמיס לדבריו כך
 יסה הוא יסוע בעצמו אות ומופת בזה להיטי שימות ויקבר ויתעבד שזה ג' ימים ורכופים
 ואח"כ יחיה ויקום וזו היתה אות שזין למעלה חיות : (לח) לא רחץ : אחר המעתיק
 האיל דעסקינן כאן בנטולת ימים אחרתי בלדי עת לעשות לה' לבאר ולבדר את הדג
 הנה למת לחכס להכריע עליו : בראשון דרץ שמדע שלא צוה ה' על נטילת ימים אלל
 הו' רק חזיה דרבנן : וזע"פ דסדר ר' אליעזר בן ערך דפרק כל הכשר דף ק"ו ע"א
 שמימי החכמים למעלה ימים מן הסורה על פסוק כל אשר יגע בו הסד ויחז לא שטף
 במים (ויקרא ט"ו) ובסוף אלו דבדי' עבא לכו וקראו והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש
 אתי ה' (שם ב') ודרש והתקדשתם אלו ימים ראשונים והייתם קדושים אלו ימים אחרונים
 כי קדוש זה שמו וכו' : ו"מ וזו שסאסמכתא הראשונה הו' סמיכה לנטילת ימים
 כמשענת הסנה סרצון והספית און דה חוש כלל : ושרי לטון חורף שגילו פדים בעורה שלל
 כהלכה : ושרי אפילו עיסקות של בית דין וייעים שקרא כל אשר יגע בו חוב ויחיי' חב
 שפסקו זכרו ומוחזק עובלה הוא כפ' רש"י שם דפסוק עיין עליו : וכן מוכח בזהל שם
 בגמרא ח"ל ח"ל רבא לרב נחמן חזי ושמעי דכתיב וידיו לא שטפו במים : הו' שטף
 טארר הוא (ומניעמו דבד בעמיה) הו' עובלה כע' : וזשור אלל הכי קאחר ואחר שלל
 שטף טוחא (פ' דקונט' סמוע' דבד וזי' שאינו שוטף את ידיו שפסס טוחאס : והפסוק

הדור הזה ופרשעים • כי באה מקצות הארץ לשמע את החכמה שלמה • והנה פה רב משלמה • לב אנשי יונה יקמו במשפט עם הדור הזה וירשעו • כי שבו בקריאת יונה • והנה פה רב מיונה • לג ואין מדליק נר ומשים אהו במסתר או מתחת לאיפה כי אם על המנורה למען יראו הבאים את האור • לד נר הגו הוא העין • לכו אם עינך תמיהה בלגונה יהיה מלא אור • ואם רעה היא בלגונה יחשך • לה לכו השמר לך פודהאור אשר בך יהיה חשך • לו ואם בלגונה מלא אור ואין בו חלק אשר יחשך יהיה כלו מלא אור כאם הגר בגנהו יאיר לך • לו עדנו מדבר ופרוש אחד שאל אהו אשר יאכל אתו ויבא ויסב • לח וירא הפרוש ויתמה על כי לא רחץ בראשנה קודם הפעודה • לש ויאמר אליו הארון • הן אתם הפרושים מטהרים אתהבוס ואתהקשרה מחוץ • ותובכם מלא עשק ועול • מ אילים העשה את החוץ

מן הטומאות מכלל החוקים היא שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים וכי • כי הכה חף הטומאות הדקות שאין כראו לעינים ופרחות באויר כקראו צואת הטף ויש בן כח אם הן בלות חגף טומא להזיק ולטמא יותר מצואה הנכס כדוע לחכו הטומא • ודענו ג"כ חכמה חללים רעים רחמנא לילכל שטמאחי וחזיקים לגף אחר לא לבד במוגע אלא אפילו ברוח היוצא מפי החולה לפי שטומאות הטוף כל כך דקה עד שאינה נראה לעינים ואינה נרגשת • וכן בטומאות שזמה התורה לבא עליהם בחיים מפני שטומאות היוצאות מחופות טומאות מוכלל לטמא ולהזיק בפחות מכל שזוא • ח"כ דענו של אם מברענו אע"פ שיש בן אהו גזרות הכתוב כגון פרה אדומה ויוצא בה בשר רובא חזק • ח"כ הדע' האחרון' כבערה שרור רעה הוא חומר מה שיש בו מומא' ויכול להזיק ולהטמא בחיים • כי הטומאות היוצאות מחגף אע"פ שכן כל כך דקות עד שאין כראו לעינים ח"מ אינן כחומר לכל דבר מפני שאי אפשר לחומר להשתנות לרוח • ומשום זה תפול עליו טהרה ושטופה בחיים • יא הרוח שאין חוץ • החומר ח"א להזיק ולהטמא בחיים כאילו הוא חוץ • החומר • ועוד אין דרך הרוח רעה לשנות על ידיה אלא בלב ויש הוא מומא והוא דבר ברור וגלוי לכל ידעי דת ודין בתורה ובחכמה ואין לי להאריך עליו ודי בזה למצין • ומשום שראה יצוע שזשים כאלה נאונים צין הפרושים ובכזו את ה' רק בשפלותיהם ובדיהם ולכס רחוק מומא עשה במתכוון ולא בעל ידיו כדי שיתמאר המוכזין על זאת יהיה לו עליה ופינה לאריכה את אולתם על פניהם ולהאדותם שטרת הכפש בתשובה שלמה היא עקר • כי השם יראה לבד וזה לקדשו ולטמאו מכל אבות הטומאה והם הטומאים • (לו) **מטהרים את הכוס** • בזה חיי עבדות בלי צורך אשר לא צוה ה' אלא הסופרים בדאון חלקן ועיין בסלכות כלים • **מלא עשק ועול** • כך העד ג"כ הסופין על הפרושים שהיו חכמי לענו מעגו וגלו וחמרו את רעיהם בחופותם • (ח) **מחוץ** • עברנו על גוף בני אדם • וכן החוץ • שג אל הכמה • ופי' הכתוב אלא עשה חללים גם את הטף וגם את הכמה אשר צו ח"כ לא די לטמא ולרחוץ רק את הטף וטומאתו אלא צריך קדם כל לטמא ולקדש את הכמה ככ"ל • כי טהרת הטף היתה

[illegible]

הָאֱלֹדִים • צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת זֹאת וּמִזֹּאת לֹא לְהִנִּיחַ יָד: מִגְּ אֹיֵי לָכֶם
פְּרוּשִׁים כִּי אֲדֹבִים אַתֶּם אֶת־הַמּוֹשְׁבוֹת הָרִאשֹׁנִים בְּבִתְרֵי־הַכְּנִסְיוֹת
וּלְהִשָּׁאֵל לְשָׁלוֹם בְּשׂוֹקִים: מִדְּ אֹיֵי לָכֶם סוֹפְרִים וּפְרוּשִׁים חֲנָפִים •
כִּי הִנֵּכֶם כְּקִבְרִים הַפְּתוּמִים וְהָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים עֲלֵיהֶם לֹא יִדְעוּ:
מִה וַיַּעַן אֶחָד מִן הַחֲכָמִים וַיֹּאמֶר אֵלָיו • מוֹרָה בְּדַבָּר אֶת־זֹאת
חֲרַפָּה גַם אֲתָנוּ: מוּ וַיֹּאמֶר • אֹיֵי לָכֶם גַּם אַתֶּם הַחֲכָמִים כִּי
עֹמְסִים אַתֶּם עַל אֲנָשִׁים סְבָלִים כְּבָדִים מִנְּשֵׂא וְאַתֶּם גַּם בְּאַחֶרֶת
אֲצַבְעוֹתֵיכֶם לֹא תִגְשׁוּ בְּסִבָּלִים: מוּ אֹיֵי לָכֶם כִּי בּוֹגִים אַתֶּם
אֶת־קִבְרֵי הַנְּבִיאִים וְאֲבוֹתֵיכֶם הִרְגוּ אֹתָם: מִח אֲמַנֵּם מַעֲרִידִם
וּמְסַכְּמִים אֹתָם לַמַּעֲשֵׂי אֲבוֹתֵיכֶם כִּי הֵם הִרְגוּם וְאַתֶּם תִּבְנוּ אֶת־
קִבְרֵיהֶם: מִשׁ בְּעֵבֹר זֹאת גַּם חֲכַמַת הָאֱלֹדִים אָמְרָת • הִנְנִי
שׁוֹלַח אֵלֵיהֶם נְבִיאִים וְשְׁלִיחִים וּמֵהֶם יִהְרֹגוּ וַיִּרְדְּפוּ: נ לְמַעַן
יִדְרֹשׁ מִן הַדּוֹר הַזֶּה דָּם כָּל־הַנְּבִיאִים הַנִּשְׁפָּךְ לְמִן הַיְּסוּדָה אֶרֶץ:
נֹא מִדָּם הַכֹּל עֲרִידִם וְכִרְיָהוּ אֲשֶׁר נִקְטַל בֵּין הַמּוֹזֵפָה וּלְבִירָת •

את ה' רק בשפעתיהם ובידיהם לעיני הנדיות ולכס רחוק חזונו כמכר: והמאחזים
בשוע והולכי בעקבותיו לא מתנהגים הם בנטילת ידים חלף בלש שיהא נדבכה משום
נקודת כדוע לכל עד שתמה אזי מחזיר על דברי שטות ועיפלות כאלה שהם מחדתה
לאומרים: (חב) מנחא: הוא חזן עשד המוצא רוח טוב וגחולו על היאורים והגחלים
ואין משתמשין בו כדוד למחלל אדם רק משום רפואה וכן פיגס הוא עשד שטעמו חר
ובלע"ז בקרא רועה רועה: עיין צפרק קמח לעוקצין משנה ב': ונקרא בתלמוד גם
כריח ואחיתא כחמרם שם במפנין דף קכ"ח ע"א מולל בראשי אצבעותיו ואוכל ובלנד
שלא יחלול בידו הדבה כדרך שהוא עושה בחול וכן באחיתא וכן ציגס וכן בשאר חיי
תכלין: אחי אחיתא? כריח פי' רש"י חיתא: ולא כקט יסוע את העשבים בשמותם
אלא להזכיר חזק היו הפרחים והסופרים נדדים את הנדיות צפיהם: כי כל הירקות
אע"פ שהן מחלל אדם אינן חייבים במעשר אלא חזרי סופרים כדמשמע בצפרק קמח
למעשרות יחשלו ויחמא דף פ"ג ע"ב: וכ"ש הירקות הפחותות כמו שאינן מחלל כגון:
ואע"פ כן החמור הפחשים ועשרו את הירקות כאלה כדי להעפאר ולהאדות שהם
ומקדקס במצות: ותניחו: פי' ותבנו ותמאסו: אחבת אלהים: להאדו
בכל לב וכפס ובכל מחלל: מה ה' דורש מאתם כחומר הנד' (מכס' ז') חגיר לך אדם
מה טוב: ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואחבת חסד והצנע לכת עם
אלהך: ואמר חנה שמע מוכח טוב להקשיב מחלב אילים (שמואל א' סימן ט"ו)
(חו) עומסים וגו': דעתו על מצות אכסין חלומה מצות דרנן שכן כעול כדו ורבות
וקשות סבה יותר מן המצות לחוריתא ועיין צפרק שר דעירובין דף כ"א ע"ב:
(מו) חכמת אלהים: היא החכמה הקדומה הנאכלה מחכר עליהן כמו שביארנו למעלה
בסימן ח' ב': (כא) זכריה: כמו שנאמר בדברי הימים ב' סימן כ"ד פסוק כ"א
שקשו עליו ורגזוהו אכן במצות המלך יואש על הכהן אהתס והאיל ואחיתא להכי נשח

הלא עשה גם את־התורה: מא אף עשו חסד מאשר יש לכם
והנה הכל טהור לכם: מב ואזי לכם פְּרוּשִׁים כִּי תַעֲשׂוּ אֶת־
הַפְּנֵתָא וְאֶת־הַפִּינָם וְאֶת־כָּל־עֵשֶׁב וְתַנְיְחוּ אֶת־הַפִּשְׁפֶּשֶׁט וְאֶת־אֲרֵבֶתָא

רק רוח לטרת ולקדושת הכהונה והיא העקר: (חא) עשו חסד וגו': לפי שאמר
נפסוק ל"ט עקרב הפרושים חלא תון וזמרה גזילת ורעות. וזה הגיד להם שעומס
נרשעם: ונפסוק ח' הוכיח ששקר היא טרת ורמיזת הטף בל טרת נפש ולסכל תחשב
וגל נפסוק זא להודיעם הרמיזה האומנית דהיינו הטרה שגלל והיא התשובה כחומר
הכדי (ישעיה ח') רחצו חזקו הסירו רוע מעלליכם מנגד ה': וכולל את התשובה וכנס
אותה בלשון חסד לפי שחמד ולדקא ומועשים עובדים הם פעולת התשובה הגמורה ועולותיה
ובהם נדע ויכיר האדם אם שנ אל ה' בכל לבו אם לא: וכן מצאו בזהם מקומות שדרך
המקראות לכנות התשובה בלשון חסד ולסמוך אליה את כפרת החטאים ולגדל דרך פרט
על הכלל: כגון בחסד ואמת יכופר עון (משלי ו') וכי בחסד ואמת בלדל יכופר עון
הלא צריך שיתורה ויתמדת החומה קודם לכן וישלך מעליו את כל פשעיו אשר פשע
בה' ובאדם חבל ישיג גילה ישלם ויתן אל לבו לגלותי שנות באלותיו כדי שלא יהיה ככלל
השג אל קיומו? אלא שפעם הכתוב נפרט ודעמו על הכלל: וכן אמר הכדי (יחזק' י"ח)
ויעשו משפט וצדקה ר"ל ישעיה בכל לבו כמו שסולך ומופרש נפסוק ל"א: ע"ז וזה
שיען דהאל לנבוכדנצר כאשר פתר לו את חלמו הרע שיפרוק את חמליו נדקס
ועומתיו בחריבת עמים (דניאל ד' כ"ד): אפשר שגוי עובד ע"ז כל ימי חייו ועשה
מעשים רעים אשר לא יעשו ויכל לפרוק את פשעיו נדקס ומועשים עובדים בלדל הלא
צריך שיתגבר חקד' וישלם את כל הגיל' אשר גל וחמס וחמישמו יוסף עליו וגו'? אלא
שכר התעלה במקום האז כדלחזון: וכן כאן עשו חסד כאלו באחר השליכו מעליהם
את כל פשעיהם וזכו וחדרכם הרע ועשו להם לב חדש לעבד את ה' בכל נפשם
ובכל מוחיהם: מאשר יש לכם: ר"ל שיתנו לעמים אף וכל מוחיהם ומושקם ווכל
שאר הדברים. עם הכל יעשו חסד לעמים: הכל טהור לכם: וחדד כנגד איסורי
וטומאות אובלים שהאריכו צון הפרושים ואין קן למציתם חוצת אנשים זיל קרי נסד
טרת נפרק חכשיון ועוקצין והעדרותיך ג"כ על הדבר הזה נהקדחם: ופי' הכתוב
אמר שתשובו אל ה' בכל לבכם בתשובה גמורה אשר יעזרו ויעזו עליה ומעשיכם מעשי
הקדקס וחסד ושוב אין לכם לדאוג ולקדקק על טומאות אובלים אשר לא צוה ה' כי אז
תכירו שאין האובלים וטומאות את הכהונה אלא החטאים וטומאים אותה ורחמנה לבא
בגי' ומשום זה אף אדם הדברים ויתרו לימות החשיח אשר באסרו בעזרת משה כאשר
הוכחנו נהקדחם עיין עליה: והאומרים שהפסוקים האלה אין להם טעם ודח הוה
לא הרימו ביראת ה' ונכחו מצינו ואין להם לב כלל להבין דברי חכמים ומדועם.
לכן גם הדברים האלה שהם דברי פי חכם חן ושפתיו ישק שנכוחים וישירים לחשכל צם
בפרשמו הם לפניהם בדברי הספר החמס אשר יתנו אותו אל לא דיע ספר: ואחריה
לדבריהם דברי זמרה ורגן אין להם טעם ודח בלחמם והתמידה מן המאמינים בו
(בישוע) החולכים בעקבותיו למה רחצים את ידיהם כשיושבים לסעוד כי מן הראוי
לחתנג כמנהגו ע"כ: והנה לא תמצא בחומר זה שכוונת ישוע היתה לעקור גזילת
יד' כלל כל הידי שהיא צריכה חסד נקיות הטף אלא רק להוכיח את הפרושים על
עומתם את העקר ערעא ואת הערעא עקר ר"ל טרת הידים שהיא דבר רשע ערעא
בעלמא כ"ל עשו חזרה וטרת הנפש בתשובה שלמה שהיא עקר עשו ערעא וגלו
וחמסו נעח ושפכו דם נקי חנם וכל המעשים הרעים כהיתר חשבו נעיהם: וכבר

יב א וּבַחֲתָאֶפֶר הַמוֹנוֹם הַמוֹנוֹם לְרַבּוֹת עַד־רְמוֹס אִישׁ אֶת־
אָחִיו וַיַּחַל לְדַבֵּר אֶל־תַּלְמִידָיו קֹדֶם כָּל־דִּבְרֵי הַשְּׁמִעוּ
לָכֶם מִשְׁאֵר הַפְּרִיָּשִׁים אֲשֶׁר הוּא הֵחֵנְפָה: **ב** וַאֲיֵן דִּבְרֵי מִכְסֵּה
אֲשֶׁר לֹא יִגְלֶה וַאֲיֵן גַּעְלָם אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶ: **ג** לָכֵן אֶת־אֲשֶׁר
דִּבַּרְתֶּם בַּחֲשָׁךְ בְּאָזְרִי יִשְׁמָע וַאֲת־אֲשֶׁר בָּאֲזֵן לַחֲשֹׁתֶם בַּחֲדָרִים
יִקְרָא עַל הַגִּגֹּת: **ד** וַאֲנִי אֹמֵר לָכֶם אֲהַבִּי אֶל־תִּירְאוּ מִן הַחֲרָגִים
אֲתִּיהֶנּוּ וְאַחֲרֵיכֶן אֵין בְּיָדָם מָה לַעֲשׂוֹת עוֹד: **ה** וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם
אֶת־אֲשֶׁר תִּירְאוּן יִרְאוּ אֹתוֹ אֲשֶׁר אַחֲרֵי הָרֹג יֵשׁ לוֹ הַשְׁלֵטָן לַהֲשִׁילָךְ

יב (ה) לרַבּוֹת: הוא כתי לחספס המון גדול כמו רבבות מנשה (דברים ל"ז):
לא אירא מרבבות עם (קהילים ג'): משאור וגו': סומך השאור לחספה
לומר לך מה שאור מכלה את כל העיסה ולא בעל אפילו בחלף אף החספה מכלה את
כל האדם ונפרט אם הוא תלמיד חכם: ומה שאור מחמיץ את המצה אפי' בזוגע אף
החספה כמו כן דהיינו בדרך השאלה על כן אדם שעש לו לב תם וישר בלתי שאור או
חומן הפשעים: לפיכך צריך כל תלמיד חכם הטן לחלל מן האכסים כאלה: וחטופת
הפחדים ידענו מספר וסיפון: (ז) ואין דבר: ונפרט החספה שהיא כשאור המחמיץ
לכן השמרו לכם מזה רע מה כי אם לא תשמרו את נפש' מזהה אפשר שתסתמך בכס
ולא תודע לפי שאין דבר מכמה וגו': וכן אשר דברתם בחושך וגו': (ג) ער'
הגנות: פי' כפרהסא לעיני כל: (ז) אהבי: אשר אתם אובדים אותי ושומרים
בקול מצותי ושמעתי את דברי ערעתי: אל תיראו: ר"ל בשר ודם: (ט) יראו
אותו: והוא מלך המלכים הק"כ: שכעסו כעס עולם ומימעתו מיתת עולם
מתקן אתם ברפן יוחנן בן זכאי כשחלה נכנסו תלמידיו לבקרו כיון שראה אותם
חתחיל לבכות אמרו לו תלמידיו מפני מה אתה בוכה? אמר להם אלו לפני מלך
בשר ודם היו מוליכין אותי שהיום כאן ומחר בקבר שאם כעס עלי אין כעסו כעס
עולם ואם אומרני אין אימורו עולם ואם ממיתני אין מיתתו מיתת עולם ואני
יכול לפייסו בדברים ולשחדו בממון אע"פ הייתי בוכה ועכשיו שמוליכין אותי
לפני מלך מלכי המלכים הק"כ שהוא חי וקיים לעולם ולעלמי עולמים שאם
כועס עלי כעסו כעס עולם ואם איסרני אימורו אימור עולם ואם ממיתני מיתתו
מיתת עולם ואני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו בממון וכו': תפילת השחר כ"ח
ע"כ: וכמו כן השיב גם חסיד אחד שהתפלל בדרך ובא שר אחד ונתן לו
שלום ולא החזיר לו שלום: והמתין לו עד שסיים תפילתו: ואחר שסיים
תפילתו: אמר ליה ריקא כרזיב בתורתכם רק השמר לך ושמור נפשך
וכתיב ונשמרתם מאוד לנפשותיכם כשנתתי לך שלום למד' לא החזרת לי
שלום? אם הייתי חותך את ראשך בסייף מי הייה חובע את דמך מידי?
אמר ליה המתין לי עד שאפייס אותך בדברים: אמר ליה אלו היית עומד לפני
מלך בשר ודם ובא חברך ונתן לך שלום היית מחזיר לו שלום אמר ליה לאו ואם
היית מחזיר לו מה היו עושים לך? אמר ליה היו חותכים את ראשי בסייף: אמר
ליה וחלא דברים קל וחומר ומה אתה שהיית עומד לפני מלך בשר ודם שהיום כאן
ומחר בקבר כך אני שהיית עומד לפני מלך מלכי המלכים הק"כ שהוא חי וקיים

אָמנם אַני אַמֹר לָכֶם • הִדְרֵשׁ יִדְרֵשׁ מִן הַדּוֹר הַזֶּה : נֵב אַוי לָכֶם
הַחֲכָמִים כִּי לִקְהָלָם לָכֶם אֶת־מִפְתַּח הַיָּדֵשׁ • אַתֶּם לֹא תִבְאוּ בָהּ
וְאֶת־הַבָּאִים תִּכְלָאוּ : נג וּבִדְבָרוֹ אֱלִיהֶם אֶת־אֱלֹהֵי הַסּוֹפְרִים
וְהַפְּרוֹשִׁים לְהִצִּיק לוֹ מֵאֵד וּלְהַקְצִיפוֹ לְמַעַן יִדְבֹּר עַל דְּבָרִים רַבִּים :
נד וַיֵּאָרְבוּ לוֹ וַיִּבְקְשׂוּ לַחֲסֹף דְּבַר מִפִּי לְחַלְשֵׁינוּ :

וּמֵלֶכָּה הַשִּׁיבָה לַעֲבֹד הָאֵל : אַחֵר שִׁכְתָּב כַּאֲךָ צִפְרוֹת שׁוֹכְרִים הִסְגֵּר הוּא זְכָרִים הַמִּבְרָ
צִדְנִי הַיּוֹסִים צִמִּי הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁעַ וְיוֹשֵׁעַ הוּא שָׂהִי בִן יִהוּדֵעַ הַכֵּן וְנִמְנֵי סִימֹן כ"ג פֶּסוּק
ל"ה כְּתוּב זְכָרִים בִּן גִּדְרִים : א"כ יֵשׁ לָךְ לִשְׁחַל אִיד וְיִדְקֵן זֶה הֵלֵל הוּא שֶׁר כְּתוּב : הַמְּכַלְשִׁים
זֶה אֵת זֶה : וְהוּא דִבֵּר אֲשֶׁר פִּעַר עַל־זֶה אֵת פִּי הַבַּעַל חֲזוֹק הַמְּחַוֶּה בְּחֻמּוֹ גַּם בּוֹדֵה
שְׂעוֹר מִפּוֹרְסָם וְגו' : וְאֵע"פ שֶׁהִשִּׁיב לוֹ כְּסוּן חֲכָם אַחֵר מִחֲכָמֵי הַמִּדְרָשׁ שֶׁהֵן שְׂמוֹת
הֵן לוֹ לִיִּידֵעַ אִיד זְכָרִים יִהוּדֵעַ וְגִדְרִים מ"ח לִפִּי שֶׁלֹּא כְּתוּבָה דַּעַת מוֹקֵשׁן בְּתַשׁוּבָה
הַאֵת וְהַלֵּךְ וְנִמְחָק לִשְׁחַל עֲלֵיהֶם : כִּי־תֵּת סִפּוֹר לְדִבְרוֹ וְנִסְתִּי : ח"ל : חָה לוֹ לִשְׂעוֹר
כִּי לֹא מִצִּיגוֹ בְּשׁוֹף מָקוֹם שׁוֹקֵרָא אֲרַץ יִהוּדֵעַ הַכֵּן בְּשֵׁם בְּרִכְיָה כְּדִבְרֵי שִׁמְעֹן
בּוֹדְנִי : וְכֵן אֵינוֹ מִן הַאֲפֶשֶׁר לְהוֹיֹת זְכָרִיה בִּן יִהוּדֵעַ הַכֵּן זְכָרִיה בִּן בְּרִכְיָה
אִישׁ אַחֵד : כִּי זְכָרִי בִן יִהוּדֵעַ נִהְיָ כִּי־יֵאָשׁ מֶלֶךְ יִיְהוּדָה קוֹרֵם חֲרִיב
בֵּית רֵאשׁוֹן ר"ד שְׁנִים אֲבָל זְכָרִיה בִּן בְּרִכְיָה הַתְּנַבָּא בְּשֵׁנָה שְׁתִּים לְרִידֵשׁ הוּא
אַרְחֻשְׁשֻׁתָא בִּן אֲסַתָּר הוּא הֵיחָ שֵׁנָה ע' לְחֲרִיבֵן הַבֵּית : הָרִי לָךְ מַחְרִיגָת
זְכָרִיה בִּן יִהוּדֵעַ הַכֵּן עַד נִבְּאוֹת זְכָרִיה בִּן בְּרִכְיָה ר"ד שְׁנִים : א"כ שִׁמְעֹן
בּוֹדְנִי בְּחִיקוֹנוֹ זֶה לֹא הוֹעִיל כְּלֹמֶם כִּי הוּא שְׂעוֹת אֲשֶׁר לֹא יוֹכֵל לַחֲקֹן עב"ל :
וְהֵסֵב בַּעַל חֲזוֹק הַמְּחַוֶּה הוֹלֵךְ וְשׁוֹחֵל שֶׁלֹּא כְּסוּן : כִּי לֹא סִפֵּר הַחֲכָם בּוֹדֵה שׁוֹכְרִים בִּן
יִהוּדֵעַ הַכֵּן זְכָרִים בִּן גִּדְרִים הוּא אֵת אַחֵד חָלָל דַּעַתוֹ שֶׁהֵן שְׂמוֹת אֵלֵי לִיִּידֵעַ
אִיד זְכָרִים לִיִּידֵעַ יִהוּדֵעַ שְׂמוֹ וְגִדְרִים שְׂמוֹ : וְהֵן שְׂעוֹתָן שֶׁלֹּא חֲצִיט בְּשׁוֹף מוֹקֵס שִׁקְרָא
יִהוּדֵעַ הַכֵּן בְּשֵׁם גִּדְרִים הֵן עֵנֶכֶת שְׂעוֹת : כִּי יִדְעוּ שֶׁלֹּמָה נִקְרָא גַּם לְחֹחַל וְלֹא
חֲצִיט בְּשׁוֹף מוֹקֵס שִׁקְרָא בְּשֵׁם הָאֵל חָלָל רַק פְּעֻמִּים בְּחַלִּי ל' : וּבְצִיגֵי חֲצִיט בְּשׁוֹחֵל
ח' סִימֹן י"ו פס' ט' שֶׁשׁ הַשְּׁלֵמִי הֵיךְ שׁוֹה וְגו' ח' סִימֹן ז' פס' י"ג נִקְרָא שְׂמֵעָה :
תְּשִׁמְעָה הַשְּׁלִישִׁי : וְלֹא חֲצִיט ג"כ בְּשׁוֹף מוֹקֵס שְׂמוֹ שְׂמֵעָה וְהֵן לֹא נִכְתָּב בַּד"ס לֹא
יִדְעוּ : וְעַד כְּתוּב בְּתַרְגּוֹם חִיכָה ז' בְּאוֹת ר' שְׂמוֹתָם הַפְּסוּק חֵס יִהְיֶה בְּחֻקָּה ס' כֵּסֶן
וְנִבִּיא : עֵנֶת מִדַּת דִּינָא וְכֵן אֲמַרְתָּ אִם חוֹי לְמִקְטֵל בְּבֵית מִיקְדָּשָׁא דִּי־יִי כְּהֵנָּה וְנִבִּיא
כְּמֵה דְקַטְלָתוֹן יֵת זְכָרִיה בִּר עַד כְּהֵנָּה רַבָּא וְנִבִּיא מוֹהִימֵן וְגו' : מֵלֶכָּה חֲכָן : שִׁיִּידֵעַ
נִקְרָא גַּם עוֹד אֵע"פ שֶׁלֹּא חֲצִיט בְּשׁוֹף מוֹקֵס : א"כ בַּעַל כְּרֹחַךְ רֵאשִׁי ז' כְּרֵאשִׁי ז' וְהֵסֵב
שְׂעוֹת שׁוֹכֵל לְתַקֵּן : הִדְרֵשׁ יִדְרֵשׁ : כְּמוֹ שֶׁנֶּכֶס הַכִּדָּא הַקָּדוֹם הֵיךְ בְּחֻמּוֹ : יֵרָא דִּי
וִידְרֵשׁ : וְהִסִּין דְּשֶׁ בְּחֻרְבֵן יְהוּשָׁעִים עֵינִן בְּתַעֲבִית וְיִשְׁלַח דף ס"ט ע"א ז' : וְנִכְסֵהֶן
בְּבִלִי דף ז' ע"ב : (נב) מִפְּתַח הַדַּעַת : כְּלֹמֶר רְשׁוֹת וְהַמְּחָלָה לְפָנֶיךָ אֵת הַשְּׂעוֹת לְאִסוֹר
וְלִהְיֶה וְלִהְיוֹת דְּרַךְ הַמִּבְרָא לְחִי עוֹלָם הַבֵּל : אַתֶּם לֹא וְגו' : לִפִּי שֶׁאֵין אַתֶּם מַעֲשִׂים
וְהֵן שִׁכְתָּב בְּתַרְגּוֹם : תִּכְלָאוּ : לִפִּי שֶׁאֵין אַתֶּם מוֹדִיעִים אֹתָם בְּדֹךְ יִשְׂרָאֵל בְּדֹךְ
עֻקְלָתוֹן וְנִמְנֵי לְשׁוֹר וְלִקְיָם מוֹתֵכֶם יוֹתֵר מוֹדֵר ה' וְנִהָ אַתֶּם מוֹנֵעִים אֹתָם מִבְּרָא
שְׂמָה : (נד) לְהִצִּיק לוֹ : בְּשִׁאלוֹת שֶׁל שְׂעוֹת וְהַבֵּל וְרַעְיוֹת חוֹם וְגַם בְּשִׁאלוֹת נִחְלָה
וְחֻמּוֹת וְנִמְנֵי בְּתַעֲבִית שְׂבוֹחֵי יִסָּה חֲצִיט דִּבֵּר שֶׁלֹּא כְּסוּן וְיִחְטֹא בְּשִׁפְתוֹ וְתֵן עֵינֵל
לְחֵלְסִים אִיד יִדְבֹּר סָהָ עַל שְׂעוֹת מוֹשֵׁה אִיד יִקְלֵל בְּחֻלֵּךְ יִסָּה לֵהֵם פִּתְחוֹן פֶּה לְחֵלְסִי
קוֹכְמָה בְּחֵלְסִי : וְהֵן וַיִּבְקְשׂוּ לַחֲסֹף דְּבַר מִפִּי לְחַלְשֵׁינוּ :

רוח הקדש לא יפלה : יא וכאשר יביאו אתכם אל־בתי הכנסיות
ואל־השמים והשלטונים לא תדאגו איך ובמה תנקו את־עצמכם או
מה־תדברו : יב כי רוח הקדש ילמדכם בשעה ההיא מה־לדבר :
יג ויאמר אליו אחד מן ההמון . מורה אמר אל־אחי לחלק עמי
את־הדירה : יד ויאמר אליו . אגוש מי שמני עליכם שופט או
מחלק : טו ויאמר אליהם . ראו והשמרו מבצע . כי לא ברב
קנין חיי אִישׁ : טז וימשל אליהם משל לאמר . איש עשיר היה

האחזות : ואלה הם דברי שגעתו מי שידבר דבר וג' : בזה המאמר משיאש ולקש
שניהם הוכיחו כי ישוע הוא בן אדם ולא אלהים : וכן הוכיחו בבירור שאין הבן
רוח הקדש אחד : א"כ אין חג' אחד כפי אמונתם הבדליה מלבם כאשר זה ידוע
למבינים עד כאן לשוני תמיד מרמה : וזה הדברים יראה כל בעל לב המושל בזה
שכל הטעמות האלה אין צדק ומוט ככל : ושלא היה לעומן לב להבין ולהשכיל במאמר
זה לפיכך הוא סולך ושוכה בצולמו וכל דבריו הם כדברי החולס : והלא כבר עריתי
כסיל בצולמו הראשונה כמה פעמים ובפרט בהקדמה וסם הדעתין שהלשון בן אדם אינו
מנטל עצם אלאוהו וסם ביארתי לזה קרא את עצמו כך : שרת צום שאמר שהוכיח
בדברו שאין הבן רוח הקדש אחד מנה ל' זה ? וצומה הוכיח ? למה לא הביא ראיה
לדבריו ? וכי תיחא צום הוכיח מפני שהלקו ועשו הפרש בין העובדי ? לא מחכמה שאלת
על זאת . והנה פרשתי את הדבר הזה בדבור המלות דבר דבור על אפניו וסם תראה
שטעם רוח הקדש הוא על רוח הסופעם בלב האדם המעוררה אותו ומכריע לזון את
הדבר לחייתו : והלשון הזה מורגלת בפי הנביאי' מר ועצבו את רוח קדשו (ישעי' ס"ג)
אשמוך את רוחי (יואל ג') די שלחני ורחמי (ישעי' ס"ח) : ומי הוא זה ואי זה הוא
אשר העיר אלהים את רוחו לעמוד ולהבין בסוד שמו הנכבד והנורא אשר יקנן בניהם
האמר שאין כביכול רוחא חד חלילה וחלילה : א"כ הכך אתה רואה שגם זו היא טענת
הכל רוח : (יח) ואל השרים וג' : הוא כנסת הגדולה של סנהדרין : (יג) אמר
אל אחי וג' : וכן הסתאס רצה יורש אחד לבד את ישוע למורשה לפי בית הדין או
לדין עצמו : (יד) מי שמני : כלומר לא צאתי להיות שופט אלא כאלו היה וסם
כי אם ללמד אתכם חוקים ומשפטים טובים אשר אם תשמעו ותשימו אותם על לבכם
לא יהיו צרכם דברי ריבות וקטנות : (טו) ויאמר אליהם : אל כל העם העומדים
לשמע בקול דבריו : והשמרו מבצע : בצע הוא אזהרה וחמדה יתירה לאסוף מומן ועומר
הרבה והיא רעה גדולה מאד . כי כל ימי האיש הזה בזה במחלה הגדולה : כי האויב
כסף לא ישבע כסף ועוב מומנו הנפל : והאמר כאן את השומעים מן החולאת האת
לפי שחזק הקטנות והמחלוקות טפלות בין איש לרעהו וסם אהבת כסף ועבירה גוררת
עבירה . כי זו הרעה גוררת שובע' הוא ושובעת הוא גוררת כמה דמי' קשים בעולם . ולפי
שגם האיש המכיר בפסוק הקודם חלה במחלה האת ותבע גם את אחיו לפי הדיינים
לכן אמר לא ברב קנין וג' : פי' לא יהיה אדם מרוב כסף ועשור ולא מאושרים הם
די האדם במחון הרבה כי אם בהסתפקות הדבר' הנצרכים לחיי הע"כ והרדפה לפעמים
עושר שומר לבעלה לרעהו : ועל כזאת אמר שלמה טוב מעט ביראת ה' מאשר רב
ומאומה צו : ועוב ארומת ירק ואהבה שם ושור אבוס ושכחה צו : (טו) משל :
כוונתו לחזק את דבריו במשל הזה המדבר מדרך בני עולם הזה והם האפקורסים שהלקס

לְיִהוֹנָם • אֲבֹן אֲנִי אֹמֵר לָכֶם • אֹתוֹ הִירָאוּן : וְ הִלֵּא תַּמְכִּרְנָה
חֲמֵשׁ צִפְרִים בְּשָׁנִי אִפְרִים וְאַחַת מִהֶן לֹא תִשְׁכַּח לִפְנֵי הָאֱלֹהִים :
וְגַם שְׁעֵרוֹת רֹאשְׁכֶם כָּלָן נָמְנוּ בְּמִסְפָּר • לָכֵן אֶל־הִירָאוּ • יִקְרִים
אִתָּם מִצִּפְרִים רַבּוֹת : ח וְאֲנִי אֹמֵר לָכֶם • אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יוֹדֵנִי
לִפְנֵי בְנֵי אָדָם גַּם בְּיָהָאָדָם יוֹדֵה אֹתוֹ לִפְנֵי מַלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים :
ט וְאִשֶּׁר יִכְחַשׁ בִּי לִפְנֵי בְנֵי אָדָם יִכְחַשׁ בּוֹ לִפְנֵי מַלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים :
י וְאִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבֵּר דִּבְרֵי בְּבוֹהָאָדָם יִפְלֹחַ לוֹ • וְלִמְגֻדָּה אֶת־

לעד על אחת כמה וכמה וכו' : אין עומדים דף ל"ג : (ו) הלא תסכרנה וגו' :
מוכנו להודיע להם שיש השגחת השם פרטית על כל נדחתיו ומשום זה אל ידאו וילאגו
גם הנה הם ידאו : בלש ונחית על קדוש שמו כי אי אפשר לבשר ודם להפיל משענות
ראשם ארצה אם לא בגזרת עירין ובחומר קדשין : וכן חומר הנביא אם תהיה רעה
בעיר וד' לא עשה : בשני אסרים : שר יסכרין הוא שמיין ואיכר אחד שר מסימקין
כערגסין כפרק קמח וקדושין : וכמו שה"ח צ"ס דרש הלכות שקלים שאיכר אחד חשקלו
ארבעה שעות : (ח) בן האדם : שר על עצמו כדפדשו למעלה : (י) אשר
ידבר וגו' : פ' כל אשר ידבר דבר גנאי ובלעל עליו בעור שאר חסהלך בדרך כחפז
אדם ודבר עם או אחר עלותי השחימה ואשכ לימין ה' ולא יאמין כי חפז שלל ראש
את אומותי ומופתי אשר עשיתי לעמי כל או שראש ולא שם לבו עליהם : וגסלה לו :
לפ' שאם כשוג כסכור דעמו שאר כשאר בני אדם : ולמגדף את רוח הקדש וגו' :
רוח הקדש הוא רוח פ' ה' המושפעת בלב האדם : והיא הפעלת בו ומעוררת אותו
בהתבוננו בדבר מה להכריעו על האמת : או חכמה הדברים על שפתי לקדש ה' כמו
שחפז במדבר הנביא שלגשה אותו רוח אלהים דרואו כי כולם מחפשים ומחפשים את
הארץ דע' כחלק כעם ויעמוד ויחכים (ל"ה ד' סימן כ"ד פסוק כ') : וכל זה יצא
בפסוק זה : למגדף את רוח הקדש וגו' : פ' כל מי שראש ושמע את אומותי דבור
הם והתבונן בן רוח הקדש העולה בלבו שם אצבע אלהים והכריעה אותו להאמין כי :
או וי שקרא ושמע בדמות הפעילות את מעשי הגזלים והנוראים או יכיר מעט עבדים
אחרים שאר הוא המדבר בצדקס ורצ להשיע או על מי שאשפיע רוחי למלא לבו אחרי
ולקדש את שמו דברים (כגן בשאלו מעשי השלמים ק' ט') והוא ירגש בו ואל"פ ילך
ויטל את הפעולות מאת חלבו ומקשה את ערש לבדתי תת כבוד לה' ולחשימו ומגדף
בה את רוח הקדש : באחרות בה ובהעצבה זאת מעוות שלא יוכל לתקן ואין לו מחסה
לעשות תשובה כי ידע את רצונו והתבין לחורו בו ומשום זה לא נכלה לו לפ' שאם
מיד העושה ביד רוח וחי' ברת הוא (במדבר ט"ו פסוק ל') : ואחר שראו עיני ומבין
בלבן שמו הקדש הוא רוח פ' של סק"ב והוא המדבר בפי הנביאים ומעוררם ע"ד
רוח ה' דבר בי (שמואל ב' כ"ג) וכן הוא מתפלל : ורוח קדשך אל תקח ממני
(תהלים כ"א) : וידעו ג"כ ודרך הפועל שברוח הוא בבור הדבא והיא ח"ג חוחות
הנקראות ספרות העליונות וה"ח ח"ו להפיר ולקצן דברים כי כולן בתכלית האחרות :
וחל' היא גם תורת הסודים ערוכה ושחורה בכל ספרי דרש החדשה חס וחיה הם
קטוב' כאשר הוכחתי בקדמ' בשער החור יש לך לתמוה על סכלות של בעל חזק האמונה
שחללו לבו לב נכבד ולב עקש ופתלתול לענון חס הפסוק על סודים ולהוכיחם חס
עגס' דראשן שיעו' הוא אדם ולא אלהים חות' הסרת שאין השליש הקדוש בתכלית

ומה־תִּשְׁתּוּ וְלֹא יִפְסַד לְבַבְכֶּם : ל כִּי אֶת־כָּל־אֱלֹה מִבְּקָשִׁים גִּזְיִי
הָאָרֶץ • וְאִכְיֶכֶם יוֹדַע כִּי תַחֲסְרוּ אֶת־אֱלֹה : לֹא אֵךְ בִּקְשׁוּ אֶת־
מַלְכוּת הָאֱלֹדִים וְכָל־אֱלֹה יוֹסֶפוּ לָכֶם : לב אֶל־תִּירָא עַד הַקָּמֶן
כִּי רָצוֹן אִכְיֶכֶם הוּא לָתֵת לָכֶם אֶת־הַמַּלְכוּת : לג מִכְרוּ אֶת־
קִנְיֵיכֶם וַעֲשׂוּ חֶסֶד • עֲשׂוּ לָכֶם צָרֻרוֹת אֲשֶׁר לֹא יִבְלוּ וְאוֹצֵר בְּשָׂמִים
אֲשֶׁר לֹא יַעֲדֶר • אֲשֶׁר הִנָּבֵל לֹא יִגְיַע שְׁמוֹה וְהֶסֶם לֹא יִשְׁחִיר :
לד כִּי בִּאֲשֶׁר יִהְיֶה אֶצְרְכֶם שֵׁם יִהְיֶה נֵם לְבַבְכֶּם : לה מִתְּנִיכֶם
יִהְיוּ חֲגֻרִים וְהַגְרוֹת דִּלְקִים : לו וְאַתֶּם כְּאֲנָשִׁים הַפּוֹחֲכִים לְאֲדֵיהֶם
בְּשׁוּבוֹ מִן הַחֲתָנָה לִמְעַן בָּבוֹאוּ וּבְדַפְקוֹ מִדֶּר יִפְתָּחוּ לוֹ : לו אֲשֶׁר־
הַעֲבָדִים הָאֱלֹה אֲשֶׁר הָאָדוֹן בָּבוֹאוּ יִמָּצְאוּ שְׂקָדִים • אֲמָנָם אֲנִי אֹמֵר
לָכֶם כִּי יִחַדֵּר אֶת־מִתְּנֵיו וְיִוֹשִׁיב אֹתָם וְיִבְאוּ וְיִשְׁרַת לָהֶם : לח וְאִם
יָבֹא בְּאֲשֶׁמֶרֶה הַשְּׁנִית אוֹ אִם בְּאֲשֶׁמֶרֶה הַשְּׁלִישִׁית יָבֹא וְיִמָּצֵא כֵן
אֲשֶׁר־הַעֲבָדִים הָאֱלֹה : לט וְזֹאת דַּעוּ כִּי אִם־יִדַּע בְּעַל הַבֵּית
בְּאִיזוֹ שָׁעָה יָבֹא הִנָּבֵל הִיָּה שׂוֹקֵד וְלֹא נָתַן חֲתוֹר אֶת־בֵּיתוֹ : מ לָכֵן
גַּם אַתֶּם הָיוּ נִבְוִיִּם כִּי יָבֹא בְּדֹהָאֵם בְּשָׁעָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲלֶה עַל־
לְבַבְכֶּם : מא וַיֹּאמֶר אֵלָיו פֶּטְרוֹס • אֲדוֹנֵינוּ הֲלֵנוּ אֹמְרִים אֶת־הַפִּטְשֵׁל
הַזֶּה אוֹ גַּם לְכֻלָּם : מב וַיֹּאמֶר הָאָדוֹן • וְכִי הוּא הַסֵּבֶן הַנֶּאֱמָן
וְהַנָּבוֹן אֲשֶׁר יִפְקִידוּהוּ אֲדֵנִיו עַל בְּנֵי בֵיתוֹ לָתֵת לָהֶם אֲכָל בִּשְׁתּוֹ :

ומענינים אחרים אשר אין בהם מועיל כמעט עזי הער חפני הדום : (לא) יוספו
לכם : כל דרכי הגוף זהיו וחיות ובגדים ר"ל כהנה וכנהה יוספו ויתן ה' לכם צומתנה
כאספה על דרכי משותפים : (לב) מכרו את קניינים : כדי להראות צמחונכם
סגול שכן לנכם להאמין בהגמת אלהים בדברי ישוע עד שלא תחששו למכור גם את
קניינים וכל אשר לכם ולפני לעניים : (לג) יהיה אצרכם וגו' : טעם אומר על כל
דבר אהב ונחמד דעיר הדניות ככלל רב' ופי' הכתוב דרך דבר וס' לחשוב תמיד על
הדברים המשמחים את לבו' ואם הוא אהב וחזון אז תענוגים אז כל מחשבותיו עליהם
ואינו מתכוין לדבר אחר : ולפי שאמר הדיוקים גזר וחזון להם בשמים לכן יהיו ג"כ
עניים ולנכם שם ואל ידאגו בדברי עולם מה שהם הכל ורעות דוח : (לה) מתניכם
וגו' : הפסוק מה שייך לחומר שלאחריו לענין המשל מהעבדים ודנה זה שאל יעניחו
דעמיר ע"ה אלא יהיו מוכנים ומחזקים תמיד לכוון לנכם בתפילה וכעיר העבדים אל יד
אחריהם כן עיניה' אל ה' כמפרש והולך : והגרות דולקים : ג"כ ע"ד השאלה כמו
ושמן על ראשך אל יחסר (קסלע ט') : (לה) באשמרה השנית וגו' : שלשה
משמחות היו היללם אליהם דר' אליעזר' ולדעת אחרים ארבע דפרק קמח' דזרכות עין
למעלה בסיון ד' פסוק ח' : (וה) על בני ביתו : חקרא קצר וענינו על דבר דיתו
עבדיו ותפחותיו חקרת כספו ועל כל אשר לו בבית ובשדה : וכל זה במשל על דעו
כנסת המחזיקים בשמו כשם שהמשל שלפניו נחמד בכלל על כנסת המחזיקים ללחם

ושהיו עשה פני לרב: יח ויאמר בלפו • מה אעשה • כי אין לי
אנה לאסוף את פריי: יח ויאמר זאת אעשה • אהרס את האסמי
וגדולים מהם אבנה • ושפוח אאסוף את כל תבואתו ורכושו:
יט ואמר לגמשי • נפשי יש לה רכוש רב צבור לשנים רבות • נח
אכלי שתי ושישי: כ ויאמר אליו האלהים • סכל בלילה הזה
את נפשך ישאלו מפך • ואת אשר הכנית למו יהיה: כא כן
יהיה האוצר לגמשו אוצר ובאלהים לא יעשר: כב ויאמר אל
תלמידיו • על כן אני אמר לכם • לא תדאגו לגפשכם מה תאכלו •
ולגופכם מה תלבו: כג הנפש יקרה מאכל והגוף מפלבוש:
כד התבוננו אל הערבים כי לא יורשו ולא יקצרו ואין להם חדר ואסם
והאלהים מכלכלם • הלא במאד יקרים אתם מן העוף: כה ומי
מכם בדאגתו יוכל להוסיף על קמתו אפה אחת: כו לכן אם
עשות המצער לא יכלתם לפה תדאגו ליותר: כז התבוננו אל
השמיים איכה יגדלו • לא עמלים ולא טוים הפה • ואני אמר לכם
כי גם שלמה בכל הדרו לא היה לבוש כאחד מאלה: כח ואם
ככה יעטרו האלהים את העשב אשר היום בשדה ומחר ישלף
פתגור אף בראתכם קטני האמונה: כט ולא תבקשו מה תאכלו

במים והמבקשים רק לחלות בעולם ולסמך יתום לעוללה: ולמשה שמע: הכתוב על
אביו הורס הוא שאמר כלם בעולם ושמעם בלחן ושלל לזר וזה וזה
לסדעם בזה שאלה תקום ולא כחשבותיהם וחסדות ה' • (יח) אסמי • אסמים
הם האומות שמתין שום את עבודתם הטה: (כ) ויאמר אליו האלהים: נניח
עירי ובחמור קדיש ע"ג גם אני באידכם אשחק אלעג בכם פחדכם וני' (מל"ה):
ישאלו: ר"ל יתנו כי שמום ה' כפקודו ניו סדקות ויד' ה' לפיכך גם ניו למענה
כרצו כחמסם גם בלכות הכל נתון בערבון ומצודה פרוסה על כל החיים והחנות
פתוחה והחנותי מקיף והפנקם פתוח והיד כותבת וכל הרוצה ללות יבא וילדה
והנבאין מחזירין תדיר בכל יום ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו ויש להם
על מה שיסמכו והדין דין אמת והכל מתוקן למעודה: למי יהיה: על כס אחר דור
צבר ולא ידע מי יאספם: (כא) ובאלהים לא יעשר: ע"ג חכמה ודעת יראת
ה' היא אוצרו: (משי' ל"ג): (כב) על כן: לפי שחכמת הנעז מרס כלענה ומלוג כלל חס
ישנה: (כג) והאלהים מכלכלם: כח"ג מוכן לנהום לחום לכי עורר אשר יקלסו:
יקרים אתם: לפי שכל חדות והעופ' לא נבראו חלל לשומם ולחורף היום חלל בן חס
נבאל כלי לשום את קונו: וכן נרמין שם בסוף קושיין ר"ש בן אליעזר אומר דאית
מימין חיה או עוף שיש להם אומנות והן מתפרנסין שלא בצער והלא לא נבראו אלא
לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני: ומה אלו שנבראו לשמשני הם מתפרנסות
שלא בצער אני שנבראתי לשמש את קוני איני דין שאתפרנס שלא בצער אלא
שהרעתי מעשי וקפחתי פרנסתי: (כט) ולא יסער לבבכם: כלומר ואלע

כִּי בָאתִי לַחַת שְׁלוֹם בָּאָרֶץ. אָנִי אֹמֵר לָכֶם לֹא כִּי אֶסְמְדּוּן: נֹכַח כִּי
מִעֲתָה חֲמִשָּׁה בְּבֵית אַחֵר יִהְיוּ נִחְלָקִים שְׁלֹשָׁה עַל-שְׁנַיִם וְשְׁנַיִם עַל-
שְׁלֹשָׁה: נֹכַח יִחְלַק אָב עַל-בָּנָיו וְבֵן עַל-אָבִיו אִם עַל-בִּתּוֹ וְבֵת עַל-
אִמָּה חֲמוֹת עַל-כֻּלָּהּ וְכָלֶה עַל-חֲמוֹתָהּ: נֹכַח וַיֹּאמֶר אֶל-הַחֲמוּנִים:
בְּרֵאוֹתְכֶם הֶעָנָן עוֹלָה מִמֶּעַרֵב מִזֶּהר הָאֲמָרוֹ. גֶּשֶׁם יָבֵא. וְכֵן יִהְיֶה:
נָה וְאִם רוּחַ הַגֶּשֶׁם נִשְׁכַּת הָאֲמָרוֹ. כִּי חֵם יִהְיֶה. וַיִּהְיֶה: נוֹ חֲנָפִים
אֶת-פְּנֵי הָאָרֶץ וְהַשָּׁמַיִם יִדְעוּם לִבְחוּן וְאֶת-הַשֶּׁת הַזֹּאת לָמָּה לֹא

אֵלֶּה הָאֵל כִּי חָרַב הָאֵל כְּכִי לְרִיבּוֹת וּמַחְלּוֹקוֹת: וְזֶה עֲבִין שְׁטַעְנוֹת רוּחַ הַן מֵה שְׁטַעְנוֹת
בְּעַל חֲחֹק הַחֲמוּנִים מֵה הַחֲמוּר נִדְקָסוּ לִסְדִּי רֹאשׁ מֵחֵם שִׁשְׁעֵי לֹא הָאֵל הַמִּשְׁחָה וּפְלִי
שֶׁחֵם שְׁלֹא בֹא לְשַׁלֵּחַ שְׁלוֹם בָּאָרֶץ רַק לְשַׁלֵּחַ חֲרָב: וְעַל הַמִּשְׁחָה הַמִּקְדָּה
נֹאמַר בְּכֹכְרִי מ' וְדַבֵּר שְׁלוֹם לְגוֹיִם וְגו': וְעַל הַזִּמְן הַזֶּה הַחֲמוּר הַכְּתוּב אֹמֵר (יִשְׁעִים
ז') לֹא יֵשֶׁא גוֹי אֶל גוֹי חָרֵב וְגו' וְכֵן אִמַּר (חִיכָה ז') לֹא יֵשֶׁא גוֹי אֶל גוֹי
חָרֵב וְכֵן: וְכֵן מִמֶּה שֶׁאִמַּר לְחַפְרִיד בֶּן מֵאֲבִיו וְכֵן הַזִּמְן גִּיב שְׁלֹא הִיָּה
מִשְׁחָה כִּי בִזְמַן הַמִּשְׁחָה הַמִּקְדָּה יָבֵא אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא אֲשֶׁר נֹאמַר עָלָיו הַשִּׁיר לֵב
אֲבוֹרָה עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם (מִלֵּאכִי בַסּוּפּוֹ): ע"כ: וְהֵסֵךְ חִין טַעַם
הַכְּתוּב שֶׁהָאֵל יֵשׁוּעַ יֵהֵא כְּתֹב רִיבּוֹת וּמַחְלּוֹקוֹת אֵלֶּה שְׁנֵי סְדוֹר יֵהֵא גּוֹרִיִּים לִכֵּן חֲפִי
קָשִׁי עֲרַס וְרַעַס שֶׁלֹא יִקְבְּלוּ דַעְדֵּי וַיִּחְלְמוּ לְשִׁמּוֹעַ בְּקוֹל וּמִלֵּאכִי וַיִּדְעוּ עֲלֵיהֶם וְזֶה וְחֲזוֹר
עַל כָּל סִפְרֵי הַמִּצְוֹת וְהַסְכִּיל דַּעְדֵּי יֵשׁוּעַ וְרַעַסוֹתָיו וְתַמְאָה שֶׁלֹא דַעְדֵּי הֵא דַעְדֵּי
נְחֻמִּים וְטוֹבִים דַּעְדֵּי שְׁלוֹם וְהַסְקָה: ח"כ לֹא הָאֵל בֹּא לְשַׁלֵּחַ רִיבּוֹת וּמַחְלּוֹקוֹת בֵּין אֲנָשִׁים
כִּי אִם בְּמִקְדָּה חֲחֹק לִכֵּס הַשִּׁיחָה לֹה: וְכֵן בְּמַחְלּוֹקוֹת בֵּין אֲנָשִׁים וְכֵנִים ג"כ בְּדֶרֶךְ
הַזֶּה: וְהַעֲכָר לֹא יִחְמַע הַטּוֹב וְהַטּוֹב הַסּוֹלֵךְ תַּחֲסִי וְשֶׁעַל דָּק בְּמִדְרָשׁוֹ לְטוֹת עָלָיו
כְּכַסֵּר שְׁלֹם. שְׁלֹם וְהַסְקָה בִּלְכֵס שֶׁהָאֵל שְׁלֹם הַחֲמוּרִים בְּמִדְרָשׁוֹ: ח"כ הָאֵל יֵשׁוּעַ
הָאֵל מִשְׁחָה חֲחֹת חֲפִי שְׁדוֹר שְׁלֹם הֵא וְהָאֵל הָאֵל שְׁלֹם וַיַּעַן עֲלֵיהֶם עֲצַת הַשִּׁיחָה לְשַׁלֵּחַ
לֵב אֲנָשִׁים עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲנָשִׁים: רַק אִם יִחְלְמוּ בְּעֲצַתָּהּ אוֹ דַעְדֵּי פִי קוֹדֶשִׁי וְזֶה
מִדְרָשׁוֹ לְחַרֵּב בְּעֲצַתָּהּ הַזֶּה וְלֹא עָלָיו חֲפִי כ"א עַל לִכֵּס הַסּוֹדֵר כְּפִרָה סוֹדֵר: וְהַסְקָה
לֹא יֵשֶׁא לֹא שִׁיךְ לִכְחַן וְהַעֲדִיר עַל חֲחֹתָהּ עֲבִיט בְּחֻקּוֹס אֲחֵר: הֵא כָּל דַּעְדֵּי הַסְּפֹק
יִגְשִׁים וְכַעֲלִים וַיַּעַן גַּם בְּפִסּוֹק בִּלְכֵס בָּנִים שֶׁהִנֵּחַ עָלָיו וְהַסְלָחָה: (כז) נִחְלָקִים:
וּמַחְלּוֹקִים בְּדִיעוֹת שׁוֹמֵת וּמִלֵּאכִי אוֹ יִחְלַק הַעַם (מִלֵּאכִי ח' סִדְרֵן י"א): (כח) יִחְלַק אֲב
עַל בְּנֵי וְגו': כָּל זֶה ע"כ מֵה שֶׁאִמַּר הַנְּבִיא בֶן יִנְבָּל אֲב בֵּת קִמָּה בִּאֲמָה כָּלֶה בְּחֲמוֹתָהּ
אוֹיְבֵי אִישׁ אֲנָשִׁי בִּיתוֹ (חִיכָה ז'): וְקִרְוֹ לֹה מֵה לְחִיתָה בְּשִׁלְטֵי סוֹטָה ח"ל: בְּעַקְבוֹת
מִשְׁחָה חֲחֻצָּה יִכְנֹא וְיִקְרַר יִאֲמִיר הַגִּמְן חֲתָן פְּרִיָּה וְחִיָּין בִּזְקָר (פ' רַש"י שֶׁכָּל עוֹסְקִים
בְּמִשְׁחָה) וְאִין חֲחֻכָּה: בֵּית חֲחֵד יִהְיֶה לִזְנוֹת וְהַגִּלְלִי יִחְרֹב וְהַגִּבְלִי יִשּׁוּם וְאֲנָשִׁי
הַגִּבּוֹל יִסּוּבּוּ מִעִיר לְעִיר וְלֹא יִחְזוּנוּ וְחֲכַמֵּת סוֹפְרִים תִּסְרַח וִירָאִי חֲחֵא יִמָּאסוּ
הַאֲמַת תִּהְיֶה נַעֲרֹת נַעֲרִים פְּנֵי וְקִנִּים יִלְכִּינוּ וְקִנִּים יַעֲמִידוּ מִפְּנֵי קִשְׁטִים בֶּן מִגּוֹל אֲבִיו
בֵּת קִמָּה בִּאֲמָה כָּלֶה בְּחֲמוֹתָהּ אוֹיְבֵי אִישׁ אֲנָשִׁי בִּיתוֹ פְּנֵי הַדּוֹר בְּפִנֵּי הַכֹּלֵב הַבֶּן אִינוּ
מִתְבַּיֵּשׁ מֵאֲבִיו וְעַל מִי יֵשׁ לֵנוּ לְחַשְׁעֵן עַל אֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים: (כד) וַיֹּאמֶר אֶל וְגו':
עַל זֶה הַעֵת הַזֶּה: הַטּוֹן בִּהַם לְטוֹכִיָּה אֵת אֲנָשִׁי הַדּוֹר הַזֶּה עַל שֶׁלֹא כְּתֹב לִכֵּס
לְחַחֲחֵן וְלִשְׁחֻקֵּן בְּחֻמּוֹתָהּ אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה בִּידוֹ בַּעֵת הַזֶּה וְיִסְרֹד מֵה שֶׁנֶּאֱמַר חֲחֵא וְחֵד
בֵּין וְכִי פִקֵּד ה' אֵת עַמּוֹ וְשִׁלַּח לִכֵּס אֵת מִשְׁחָה וְכִי הָאֵל יֵשׁוּעַ לְכֹד בְּחִיר ה' אֲשֶׁר

מג אֲשֶׁרִי הָעֶבֶד אֲשֶׁר אֲדֹנָיו בָּבֶאוּ יִמְצָא אוֹתוֹ עֹשֶׂה כֵן: מִד אֲמָנָם
אֲנִי אֹמֵר לָכֶם כִּי עַל־כָּל־קִנְיָנוּ יִפְקֹדֶהוּ: מִה וְאִם יֹאמֶר הָעֶבֶד
הַהוּא בָּלְבוּ. בִּשְׁשׁ אֲדֹנֵי לְבוֹא וְהֵחֵל לְהַפּוֹת אֶת־הָעֲבָדִים וְאֶת־
הַשְׁפָּחוֹת וְלֵאכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׁכּוֹר: מו וַיָּבֹא אֲדֹנִי הָעֶבֶד הַהוּא
בְּיוֹם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁבֵּר אֵלָיו וּבִשְׁעָה אֲשֶׁר לֹא יָדַע. וַיִּשְׁפָּף אוֹתוֹ
וְאֶת־הַפְּדֻרִים יָתַן חֶלְקוֹ: מז וְהָהָה הָעֶבֶד הִידַע אֶת־רָצוֹן אֲדֹנָיו וְלֹא
יָכִין וְלֹא יַעֲשֶׂה כְּרָצוֹנוֹ יָבֹה הֲרִיבָה: מח וְהָהָה אֲשֶׁר לֹא יָדַע וַעֲשֶׂה
חֲטָא מִשְׁפָּט מִכּוֹת יָבֹה מַעַט. וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הֲרִיבָה הֲרִיבָה
יִדְרֹשׁ מִפְּנֵי. וְכָל־אִישׁ אֲשֶׁר נִפְקַד לוֹ הֲרִיבָה יִבְקֹשׁ מִפְּנֵי יוֹתֵר:
מט בָּאתִי לְשַׁלַּח אִישׁ בָּאָרֶץ וְכִהָהֲפָצִי עוֹד אִם כָּבֵד יוֹקֶדֶת:
נ וְעָלִי מִכִּילָה לְהַפְּכֶל בָּהּ וּמִהֲצַר לִי עַד פִּי־תִשְׁלָם: נא הַתְחַשְׁבוּ

שָׁל יוֹמֵי־סֵד יִהְיוּ נַעֲשׂוֹנֵה: אַכֵּל בַּעֲזוֹ: הוּא חוֹק הַעֲבָדִים וְהַשְׁפָּחוֹת שִׁינֵת לֶסֶס חוֹד
יוֹם בְּיוֹמוֹ אוֹ כָּל שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה אוֹ חוֹד נַחֲשׁוּ חֲקֵק חֲשִׁי הַמִּלְחָמָה כְּמוֹ שְׁפִירָשׁ
לְמַעַל בְּסִימֹן ג' פֶּסוֹק י"ד: (מו) וַיִּשְׁפָּף אוֹתוֹ: הוּא כְּמוֹ וַיִּשְׁכַּע חוֹד אֶת חֲשִׁי
שְׁפִירָשׁוֹ סָלִיקָה וְהַגְּדִלָה כְּלוֹמַר הַפְּדִי וְהַגְּדִל אֶת הָעֶבֶד בְּלִיעַל הֵם חֲתוּךְ שֶׁל עֲבָד
דִּיתוֹ וְנָתַן אוֹתוֹ לְדִית הַחֲסוּדִים: אוֹ הוּא שְׁכִיפָה מוֹחַשׁ כְּמוֹ וַיִּשְׁכַּעְסוּ כְּשִׁכַּע הַגִּד
(שְׁפִטִּים י"ד): וְעֵינָן הַכְּתוּב שְׁעֵנָה אֲדֹנִי אֶת עֲבָדוֹ וְדַע נַחֲשׁוּ כְּמַפְרָשׁ: (מז) יָכִין:
מִכֵּין וּמִחִינֵן אֶת עֲבָדוֹ לֵכֵךְ: (מח) מִשְׁפָּט מִכּוֹת: כְּלוֹמַר דָּבָר חֲטָא שְׁרָאִי לְסִכּוֹת
אוֹתוֹ עַל כֵּךְ עַל פִּי הַלְשׁוֹן בֵּן הַכּוֹת: וְכָל זֶה ג"כ בְּדֶקֶד חֲשֵׁל כְּכָל וְנַפְרֵט: כְּכָל עַל
כֵּל כְּכֹסֶת הַמִּאֲחִימִים כֵּסֶס יִשְׁוֶע וְנַפְרֵט עַל הַרְעִים אוֹתָם כְּמַכֵּר: (מט) לְשִׁרְיָה אִשׁ:
עֲרִיט עַל דְּרִי גְּשׁוּרָתוֹ שֶׁסֶס דְּרִים עוֹתִים וְנַחֲמִים ע"ד בֹּה דְּבִרִי כֹאשׁ (יִרְמִיָּה כ"ג)
וְעַל הַכּוֹתִים וְהַמִּשְׁכּוֹת שְׁעִתְיוֹת לָבֹא עַל בְּנֵי אֶדֶם כְּדִי לְטַר וּלְנַחֵן וּלְקַק וּלְקַרְק אֶת
הַדִּיקִים אֲשֶׁר עֲמָדוֹ בְּנִדְקָתָם וְנַחֲמִיתָם בְּשׁוֹ כְּלָדֵךְ כְּסָף וּלְכָלִית אֶת הַרְשָׁעִי הַסּוֹדִים:
כִּי אִשׁ הוּא ג"כ כְּדִי לְכָרֹת כְּמוֹ בֹּאנִי בֹאשׁ וּבְמִים (תְּהִלִּים ס"ז י"ב): וְכֵן הוּא אֲדֹנִי
כִּי תִלְךְ בְּמֹד אִשׁ לֹא תִכּוֹה וְלַחֲבֹה לֹא תִבְעֵר כֵּךְ (יִשְׁעִים מ"ג): (כ) מִכִּילָה
לְהַפְּכֶל: אֲדֹנִי כֵן בְּדֶקֶד חֲשֵׁל עַל הַסּוֹדִי וְהַעֲמִים הַקָּשִׁים שְׁעָלֵי לְסִכּוֹל לִיּוֹר מִה הַעוֹזֵל
צִדִּךְ שִׁיכְסוּרָה הַיּוֹם עַד לְמַעַל הַרְשָׁעוֹ כֵּךְ יִבְאוּ עָלָיו יִסּוּדִים וְנַעֲשִׂים עַד לְמַעַל הַרְשָׁעוֹ
וְלֹא עָלָיו בְּלִבֵּד חֲלָל עַל כָּל הַנִּקְרָאִים בְּשׁוֹ: ע"ד בֹּא מִים עַד נַפֶּשׁ טַבַּעֲתִי בִּין
מִצּוֹלָה וְאֵין מַעֲמָד וּג' (תְּהִלִּים ס"ט) וְכִיּוֹרָה צַפֵּי מִים עַל רֹאשִׁי (יִזְכָּר ג'):
(כא) הַתְחַשְׁבוּ וּג': כְּלוֹמַר אֲנִי־פִי שְׁכַנֵּת בִּישְׁעִי הוּא לְהַשְׁעִי אֶת כָּל בְּנֵי אֶדֶם
וְהַתְחַשְׁבוּעִים וְלַהֲשִׁיג לֶסֶס הַצֶּדֶק עַל יְדֵי צִינֵס וְצִין הֵם בְּכַפְרָת עוֹנֵס וְלִדְבָר לֶסֶס שְׁלוֹם
וּמִי מַפְרֵט שְׁרֹב בְּנֵי אֶדֶם לֹא יִקְבְּלוּ אֶת הַשְׁלֹם הֵם כִּי לֹא יִעוּ אֲזַנֵּס לְדְרִי תוֹרַתִי וְשִׁכְחֹם
לְקַבֵּל עוֹלֵי עֲלֵיהֶם תִּהְיֶה בִּישְׁעִי גְּרִמָּה לֶסֶס רִיבּוֹת וּמַחֲלּוֹקוֹת כְּכָל עִיר וְעִיר וְהַפְּסָחָה
וְהַשְׁפָּחָה וְגַם כְּכָל בֵּית וּבֵית: כִּי הַרְשָׁעִים יִכְתִּירוּ אֶת הַדִּיקִים הַמִּאֲחִימִים בְּשׁוֹ וְיִנְקֹשׁ
לְהַשְׁמִיד וְלַהֲדַס וְיַחֲרִמּוּ רִיב וּמִחִין וְכֵן הִי: וְאֲדֹנִי לֶסֶס בְּנִדְקִים הַלֵּל מִקְדָּם לְמַעַן
יִהְיוּ לֶסֶס לְעַד וְלֹא יִמְחָה בְּדִלּוֹתָם מִכֵּת אַחֵר עֲלֵיהֶם הַשְׁמִיד וְיִבְנֵי כֵּסֶס הַדּוֹד אֲשֶׁר
יִקְוֹן וְהַחֲרִיטָם עַד הַיּוֹם הֵם: וְהֵם שִׁנְקֶרָה כֹּחַן רִיב נִקְרָא בְּמִימֵי סִימֹן י' חֲרָב וְעִפְּן

יג א וּבֵּשֶׁת הָיָה בָּאוּ אֲנָשִׁים וַיִּגִּידוּ לוֹ אֶת־דִּבְרֵי הַגָּלִילִים אֲשֶׁר
פִּילָטוֹס מִסָּךְ דָּמָם עַל־זִבְחֵיהֶם: ב וַיֵּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם. הִתְחַשְׁבוּ כִּי הַגָּלִילִים הָאֵלֶּה הֵיוּ חַטָּאִים יוֹתֵר מִכָּל־הַגָּלִילִים
וַעַן כְּזֹאת הִתְעַנּוּ: ג אֲנִי אֹמֵר לָכֶם. לֹא. וְאִם לֹא תֵּשׁוּבוּ כָּלְכֶם
כְּמוֹ כֵּן תֵּאבְדוּ: ד אוֹ אֵלֶּה שְׂמֹנֶה עָשָׂר אֲשֶׁר נָפַל עֲלֵיהֶם הַמְּגֵדָל
בְּשִׁלְחָ וַיִּהְיֶה הִתְחַשְׁבוּ כִּי הֵם הָיוּ אֲשֻׁמִּים מִכָּל־אֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים
בִּירוּשָׁלַם: ה אֲנִי אֹמֵר לָכֶם. לֹא. וְאִם לֹא תֵּשׁוּבוּ כָּלְכֶם כְּמוֹ
כֵּן תֵּאבְדוּ: ו וַיִּדְבֹּר אֶת־הַמָּוֶשֶׁל הַזֶּה. אִישׁ הָיָה וְלוֹ חֲאָגָה נְטוּעָה
בְּכַרְמֹ. וַיָּבֹא וַיִּבְקֶשׁ פְּרִי וְלֹא מָצָא: ז וַיֹּאמֶר אֶל־הַכֹּרִם. הֲנִי
זֶה שְׁלֹשׁ שָׁנִים בָּאתִי לִבְקֹשׁ פְּרִי בְּהֲאָגָה הַזֹּאת וְלֹא מָצָאתִי. כָּרוּת
אֹתָהּ. לִפְנֵי־תִשְׁחִירַת אֶת־הָאָרֶמָה: ח וַיֵּעַן וַיֹּאמֶר אֵלָיו. אֲדֹנִי
הִנִּיחָהּ לָהּ גַם הַשָּׁנָה הַזֹּאת עַד כִּי־אֶחָפֹר מִסָּבִיב לָהּ וְאֲשִׁים דָּמֹן:

יג (ח) פִּילָטוֹס מִסָּךְ דָּמָם וּג': כִּדְרֵי זִכְרֵנוּ לְמַעַלָּה נִרְאֶה סִימֹן ג' שְׂהוּמִים
נִרְאִים אֶת הַיְּהוּדִים כִּי עַם קָדִי עוֹרֵף הֵם. נִקְשׁוּ לְסַחֲלֵם גְּבוּרָתָם וְלִשְׁעַר
חֹטֵא עֹמֵם: וּמוֹשׁוֹם זֶה חֲלָקוֹ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִאֲרֻנֵּהם חֲלָקִים וְהִפְקִדוּ עַל שְׁלֵמָה חֲלָק' אֶת
שְׁלֵשׁ נְדֵי הָאֲדָמָה הַנִּשְׁחָרִים כִּדִּי שֶׁלֹא יִהְיֶה לַיְּהוּדִים פֶּתַחזֶן פֶּה לְעוֹנֵן שֶׁאֵין לָהֶם חֲלָסִים
וְשָׂרִים חֲזָקִי עֹמֵם. וְעַל יְרוּשָׁלַם וּסְבִיבוֹתֶיהָ הִפְקִדוּ אֶת פִּאֲנֵטוֹמֹס פִּילָטוֹס עִם חִיָּלָיִס
לְחַמֵּן לֹא יִהְיוּ לַיְּהוּדִים עִיר חֲזָקִי כִּירוּשָׁלַם לְעוֹר כְּגִדִּים וּלְחִירוֹר נֵס: וַיִּדַּע הַדָּרֵךְ הַזֶּה
נְעִירֵי הַיְּהוּדִים וּנְפִרֵט נְעִירֵי הָאֲדָמָה שׁוֹנֵךְ עַל־הַגָּלִיל רַע חֲזָקִי עַל שְׂנֵאוֹ גּוֹיִם נִכְחָלֵת
אֲדֹנִי וְטוֹמָאוֹ אֶת הָעִיר הַקּוֹדֶשׁ. וַיְהִי פִּילָטוֹס לְשִׁכִּים נְעִירֵי וּלְנִיכִים נִכְזֹ. וּמוֹשׁוֹם זֶה
תְּכִלֵּית שְׂנֵאָה הִיטָה נִיכִיסָם: וְאַפְשֶׁר שְׂעָפָה הָאֲדָמָה דָּרֵךְ מֵהָ לְהַכְעִים אֶת פִּילָטוֹס
וַיִּבְקֶשׁ פִּילָטוֹס לְנִקּוֹס חֲמוֹר וּמוֹפֵקִי כִּי הָרָג אֶת הָאֲנָשִׁים הַגָּלִילִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֵין נִיכִס
רַע וּפֶשַׁע נְכוֹסִים יְרוּשָׁלַם לְנִזְחָה וְלִשְׁתַּפֵּל נִיכִיל: (ז) הַמְּגֵדָל בְּשִׁילְחָ: שִׁילְחָ
הָיָה גִּיחֹן כִּי כֵן תִּרְגַּם יוֹכֵנָן אֶת הַפֶּסוֹק (מַלְכִים ח' סִימֹן ח') וְהוֹרֵדָם אֹתוֹ אֶל גִּיחֹן
וְהַחֲתוֹן יִתִּיחָ לְשִׁילְחָ. וּמוֹפֵקִי שֶׁם שְׁנִיחֹן סוֹמֹךְ לִירוּשָׁלַם ה' וְסוֹמֹךְ לִכְהֵר הִיחָ מוֹגֵל
עַל הַחֲמוֹם וַיִּפֹּל הַמוֹגֵל הַזֶּה עַל שְׂמוֹנֶה עָשָׂר אֲנָשִׁים וַיִּהְיֶה נִכְסִית חֲלָק': וּמוֹשׁוֹם שֶׁלֹא
נִכְסִית הַדָּרֵךְ הַזֶּה נִימְקָרָה אֲפֶשֶׁר שִׁי' רַק חֲסוּרֵת נִידי יוֹשְׁבֵי יִשְׂרָאֵל וְחֲזוֹנָם אִישׁ מִפִּי אִישׁ:
ח"ג שְׂעָפָה אֲחֵרִי עוֹסֵם כָּל דָּרֵךְ הָאֲרֻנֵּה וְעִשְׂרִים סָפִרִי הַקּוֹדֶשׁ נִידי הַדָּרֵךְ הַזֶּה הָאֵלֶּה וְהַדָּרֵךְ
עוֹר חֲלָקֵק עַל נֵס: (ו) אֶת הַמָּוֶשֶׁל וּג': כִּדִּי שֶׁלֹא יַעֲלֶה עַל לֵב אֲנָשִׁי יִשְׂרָאֵל
וְיִירוּשָׁלַם לְאֹמֶר אֵךְ נִיכִיסִים אֲנִיחָנוּ וּמוֹעִשִׁינוּ וְהִרְכִּינוּ טוֹבִים וַיִּשְׂרִים לְפִי הֵשֵׁם וּנְצִיחֻקֵּינוּ
הָיָה יִיטִיב לָנוּ וְסוֹלָח לְחַטֹּאוֹתֵינוּ וְלֹא תִנָּחַל עֲלֵינוּ הָרַעַם וּנְפִרֵט עַל יְרוּשָׁלַם עִיר אֲלֵהִם
לְחַמֵּן שׁוֹם לְפִיכֵךְ הַתְּכִינֹן לְהַגִּיד לָהֶם כִּי הֵם הַמָּשַׁל שְׂחָסִידֵי הֵשֵׁם הֵם כִּי לֹא עָמוּ וְנִדְרֹמוּ
הַמָּגִלִּים כִּשָּׁא לָהֶם עַד הֵכָה לְחַמֵּן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְקֶשׁ אֶת ה' אֲלֵהִיסָם וְאֶת דֹּרֵךְ מִלְכָם אֲשֶׁר
עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל לְפָנֵיהֶם אִם יִשְׂרָאֵל מוֹעֵז וְאִם לֹא יִנָּחֵם וַיִּשְׁלַם לָהֶם כִּפְעָלָם נְחֻמָּה
קִדִּי הוֹמֵם נִרְאֶהֶם: אִישׁ הִיחָ: כֹּאמֹר נִדְרָם עַל הֵשֵׁם כִּיכֹל כֹּחַ ה' אִישׁ מִלְחָמָה
חֹלְמָם: תֵּאנָה: רַחֵם עַל כִּנְסֵת יִשְׂרָאֵל ע"ד גִּפֹן מִמְצִירִים חֲסִיעַ (מַלְכִים פ'): (פ)
הַכּוֹרֵם: זֹו חֲדָת הַרְחִימִים וְהַעֲמוּ עַל עֲמֹם: פִּרִי: תְּשׁוּבָה וּמוֹעִשִׁים טוֹבִים:

תבחנו: נו ולפנה גם מנפשיכם לא תשפטו בישר: נח כי חלק
 עם איש ריבך אל-המשל עוד בדרך השתדל להנצל ממונו פרימשה
 אתה אל-השפט והשפט יסגורך אל-הנגש והנגש ישליכה אל-בית
 הכלא: נש אני אמר לך. יצא לא תצא משם עד אשר-תשלם
 את-הפרוטה האחרונה:

רצתה נעשו זו: (ח) ולמה ונו: כל הפסוקים האלה עד סוף הפרשה הם חקוקים
 זה בזה בעינים וכל הענין מוסב גם לפסוקים שלפניהם בזה הדק: כלומר מה לכם
 לשאול אות על אחת הדברים אשר אנכי קורא ודורש באזניהם ולאננה למעלה או להעמק
 שאלה הלא תוכלו ולבנכם ר"ל משלכם לסדון את השרה פי' מה שראוי וכוון לעשות
 לכם אם תרצו להשלים בין הומו' ובינכם בסליחת העוונות ובפרת החטאים: וקל וחומר
 חזק ארץ הנאוג בין בשר ודם: כי ידוע לכל ידוע דין של תורה או סדר עולם שכל
 הדין חומן לחיבורו הוא כשתעבד לו כנוקש וכלכד כפח ואין לו תקנה ותדופה אחרת
 הן חזק עורה וכן חזק השכל להנצל ממונו עד שישלם לו או בזה שאין לו לשלם ילך
 עכ"פ ותפסיק לו בתחנה ובקשה: ובזה המצא ימצא איש דבר וכסיל איש עוונת מוצא
 אשר לא יעשה כן ר"ל שלא ילך וישלם לו שלא יתכנע לפני הבעל חוב ומה יעשה הנושה
 הלוך ילך ויתבע את הרשע בזה לפי הבית דין וה"כ יגזור עליו שישלם אל בית הכלא
 וישב בזה המצא כחשי עולם ושוב אין לו תדופה לזאת ממש אלא אם שישלם את החוב
 עד פרעוה אחרונה בלי שום טענה והשוואה מה שלא היה צריך לעשות אם בא קודם
 פניעוה או עכ"פ קודם הליכתו לפני ב"ד ובקש רחמים וכן הנושה כי בודאי נעשה עוון
 חסד לפני משרת הדין וישוה עוון: וכ"כ בחובות שצין חסד לחוקים מה מחזק צדק
 חסד להשתדל בכל כחו ובחיותו שלא יתן שינה לעינו ותמונה לעפעפיו עד שינצל
 מחובותיו בתשובה גמורה ובתפלה רחמים ותחננים קודם שיבא ה' ויתבע אותו לפני ב"ד
 של מעלה וידעוהו בכל חיי גזרות קשות ושוב אין לו תקנה לעשות תשובה ולפנים את
 חזק הדין: דו"ק: (כח) השתדל: ר"ל אזור בכל עת ועשה כל אשר תמצא ידך
 בסליחת החוב או בתחנה ובקשה: והמשל בזה כאמר גם ברחמי על הגזירות הקשות
 שקרו ליהודה וירושלים בחורבן הבית: וכוונתו בזה להודיעם שיתנו כבוד לה' אלהיהם
 בעתם יתחן ובעתם יתגבר תגליהם על הדי' כשף וקווי לאור ושוה לכלמות ישית לערפל
 (ירמיה י"ג י"ז): ולהסירם בא שלא יעמדו עוד בחרד ובחשול על ה' ועל משיחו ולא
 יחסיפו אשמה על פשוט עד שיבא ה' ויטון לחשפט כסאו כי אז יהיה קשה לפיטו ולהנצל
 חזק דיו כחבר: לכן ישמעו היום צוקלי בעתם בדרך התשובה בעת רצון ושובו אל
 ה' בכל לבם ישקו בך פן יאכזב ויאבדו דרך כי יבצר כמעט אפי' אף ולהב אש אשר תוקד
 עד שאלו תחית ותאכל ארצם ויבולו ליום עברה ביום אידם יום שלם ובקש שלם
 למי משיחו ובקש לשוכניו יום בוער כעמר והיו כקש ולהט אותם היום הבא ולא יעזבו
 להם שורה וענף: אל השופט: כלומר שיבא ה' אשר לו הדין עומס על רשעתם
 וקשות ערפם ויוליכם אל האופט שבת אפי' ומוטה זמחו אל כיד' קיסר הרומיים ואף
 יסעדם ביד האויר שר צבאו וחילו והשוטר ישליך אותם לבית הכלא דהיינו שיכלאו
 הרומיים אותם בעיר ירושלים ויבנו עליה דיק וישפט עליה סוללה ולא יתנם לזאת
 ממש עד כי ישלחו על כל פשיעהם ויחזקו בעוונותיהם בדרך בחרד בדרעג ובצמא ובסוף
 יב את כל ארצם מרס:

וכן אם אמר רופא אחד לחלל עליו את השבת ורופא אחד אומר אינו צריך מחללים עליו את השבת שספק נפשות דוחה את השבת: ונמשך נ' אמדחה ביום השבת שהוא צריך לכך וכן לשמונה ימים אין אומרים נמתיק עד הערב כדי שלא לחלל עליו שתי שבתות אלא מתחילין מהיום שהוא שבת ומחללין עליו אפילו מאה שבתות כל זמן שהוא צריך ויש בו סכנה או ספק סכנה מחללים ומדליקין לו את הנר ומכבים מלפניו את הנר ושוחטין לו ואופין ומבשלין ומחמין לו חמין בין להשקותו בין לרחיצת גופו: כללו של דבר שבת גבי חולה שיש בו סכנה הרי הוא כחול לכל הדברים שהוא צריך להן ע"כ: ומשום זה סעו לחוס חמין בשבת לא לכל לחולס כמכר חלל חף לילולת ולחלל עליה את השבת בכל הדברים הנכונים לה כדאיתא בשבת (דף ק"כ ה') מסעדין ומילדין את האשה בשבת וקורא לה חכמה ממקום למקום ומחללין עליה את השבת. והקשו בגימ' מכדי תנא ל' מילדין את האשה וקורין לה חכמה ממקום למקום ומחללין עליה את השבת לאתויי מאי? ונשי לאתויי הא דתנו רבנן אם היתה צריכה לנר חבירתה מדלקת לה את הנר צריכה לשמן חבירתה מביאה לה שמן וכו': וגרסינן שם אמר רב יהודה אמר שמואל חיה כל זמן שהקבר פתוח בין אמרה צריכה בין אמרה אינה צריכה מחללין עליה את השבת. נסתם הקבר בין אמרה צריכה אני בין אמרה לא צריכה אני אין מחללין עליה את השבת. רב אשי מתני הכי. מר וזוטא מתני הכי. אמ' רב יהוד' אמ' שמואל חיה כל זמן שהקבר פתוח בין אמרה צריכה אני בין אמרה אין צריכה אני מחללין עליה את השבת וכו': אמר ליה רבינא לאמימר מר וזוטא מתני לקולא ורב אשי מתני לחומרא הלכתא כמאן? אמר ליה הלכה כמר וזוטא ספק נפשות להקל: וכעב רמ"ז (נפרק שזי מהלכות שבת משנה ט"ו) ת"ל והאשה שישבה על המשבר ומתה מביאין סכין בשבת אפילו דרך רשות הרבים וקורעין את כריסה ומוציאין את הילד שמא ימצא חי שספק נפשות דוחה את השבת אפילו לזה שאין חוקו חי ע"כ: ונפרק גמרא דיומא אחר מ' שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם ספק חי ספק מת ספק נכרי ספק ישראל מפקחין עליו את הגל וכו': ות"ר סתם מפקחין פקוח נפש בשבת וחוריו הרי זה משובה. ואין צריך ליטל רשות מבית דין ולא נספק נפשות בלד סעו לחלל את השבת חלל חף בכל הדברים הגורמים צער ויסורים לאלס כדזכרנו בזה דף ב' ע"ב ונמשך כ"ח ונמשך שבת במס' יומא דף פ"ג) ומה דאמר ר' מתיא נמשך ח"ל מטיילין סם בתוך פיו בשבת מפני שהוא ספק נפשות. וכתב הרמ"בם ואמרם כל ספק נפשות דוחה את השבת להחזיר ולורו אותו להקדים ולהתחיל בורה הענין ושלא לאחר ואפילו בשבת הראשונה מן החול שהחולה סובל חליו. ושלא נאמר אין ספק שהחולי יתמיד עד לשבת האחרת ונצטרך לחלל עליו את השבת על כן נניחו היום עד למחר כדי שלא נחלל עליו שני שבתות: ונשלטת שבת (פרק שזי משנה ד') כענ החושש בעניו והוא שיהיה בשתייהם או כאחד מהן ציר או שיהיו דמעות שותפות מהן מרוב הכאב או שיהיה דם שותת מהן או שיהיה בהן קדחת וכיוצא בחלאים אלו הרי זה בכלל חולה שיש בהן סכנה ומחללין עליו את השבת ועושין לו כל צרכי הרפואה: ומצינו סתם נפרק גמרא דיומא ש"ר יוחנן כי חש בצפידינא (והוא חולי השנים) עבד רפואה בשבת ואתמו' (ונמשך) שבת דף ק"ט ה"א) גרסינן דזוטא משום רפאס לנחת את יד וסרגל בשבת חס גופא אפילו רק מעט כדמשמע מעבדא דרב אשי. רבינא איקלי לבי רב אשי חוייה דדריכא ליה חמרא אנבא דכרעיה (פ' ריבא רחא שחמור דך את רב אשי על רגלו) ויתיב קא צמית ל' בחלא (רב אשי ה' יושב ועל רגלו בחמור כזי לשך סתם) אמר ליה

ט ואם תעשה פרי • ואם אין אז תכרת אתה : י וילמד באתר
מבתי הכנסיות בשבת : יא והנה אשה אשר לה רוח חלי זה שמנה
עשרה שנה והיא כפופה ולא יכלה לזקוף נפשה כליל : יב וירא
אתה ישוע ויקרא ויאמר אליה • אשה החלצי מחליך : יג וישם
ידיו עליה והתעורר פתאם והכבד את האלהים : יד ויען ראש
בית הכנסת בחרות אפו על כי בשבת רפא ישוע ויאמר אל-

וכל זה כענין שירת דודי לכרמו (ישעיה ס') : (יא) רוח חלי : פ' רוח רעה
שגרמה לה המחלה הזאת • והעד מה שנאמר בפסוק ט"ז הלא אשר חסרה השגן :
בפוסה : מפני רוח רעה המזעזעת אותה • וענין החלות כמו ד' זוקף כפופים (תהלי')
לא יכלה לסדס ולסקס את גופה : (יד) ראש בית הכנסת : הוא ראש הקהל
או אב בית דין : בשבת רפא ישוע וגו' : וכדי שלא תחשב דעתך שהכעס הזה אשר
כעס על מרדב חכמה חכמה אדם נמורה הסיר פניו לקנא לכבוד ה' אלפי זכאות
ולשמו בלא שראו חזיון גם רחוק לדבריו ומעורה בלי טעם וריח אעירך על אזהרת
הדבר הזה וענין זה' כעס אשר יטח בחיק כסילים כסיל יציע חולת וחולת כסילים
מרחים : והנה לא חזינו בכל המורה שאסור לעשות רפואה בשבת : והפסוק ששבת ימים
העבוד וגו' מודג בחלוקה ולא ברפואה • ואחרת דעתו של אדם ממריעה שומרת לעשות
רפואה בשבת משום פקוח נפש הואיל ואין דבר העומד בפני פקוח נפש חוץ מע"ל וגלי
עירות ושפיכות דמים : כדענו רבנן דפרק במהלך דיומא (דף כ"ב ע"א וס) עוברת
שהריחה בשר קודש או בשר חזיר תחבין לה כוש ברוטב ומניחין לה על פיה
אם נתישבה דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה רטוב עצמו : ואם נתישבה
דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה שומן עצמו שאין לך דבר העומד בפני פקוח
נפש חוץ מע"ל ג"ע ושי"ד : ותנו הסם (להלן דף פ"ד) : מי שאחזו בולמוס מאכילין
אותו אפילו דברים טמאים עד שיאורו עיניו : מי שאחזו ירקון מאכילין אותו
בשר חמור : מי שנשכו כלב שוטרה מאכילין אותו מחצר כבד שריו וכו' :
והלא נזכרים קל וחומר ומה נזכרים שיש בהן איסור חיוב דאורייתא בלאו כגון נזר
קודש ונזר חזיר הותרו מפני פקוח נפש רפואה שאין בה איסור דאורייתא לא כל שכן
שומרת מפני פקוח נפש : ומה לנו ללמוד הדבר חק"ו והלא דין פשוט הוא שאפילו
ספק נפשות דוחה את השבת כדאיתא במשנה בפרק במהלך דיומא ועוד אמר ר' מתיא
בן חרש חזקתו בגרונו מטילין לו סם בתוך פיו בשבת מפני ספק נפשות וכל
ספק נפשות דוחה את השבת : ותנו שם בגמרא חזר רב יוחנן אמר רב לא ספק
שבת זו בלבד אמרו אלא אפילו ספק שבת אחרת : היכא דמי כגון דאמרוה
לתמניא יומא ויומא קמא שבתא מהו דתימא ליעכב עד לאורתא כי היכי דלא
יחול עליה תרי שבתא קמשמע לן • תניא נמי הכי מחמין חמין לחולת בשבת
בין להשקותו בין להברותו • ולא שבת זו בלבד אמרו אלא אף שבת אחרת ואין
אומרים נמתין לו שוא יבירא אלא מחמין לו מיד מפני שספק נפשות דוחה את
השבת ולא ספק שבת זו אלא אפילו ספק שבת אחרת : וכן הוא משמע בנז"כ
(בהלכות שבת פרק ד' משנה ח') ת"ל דחזיה היא שבת אצל סכנת נפשות כשאר
כל חמצות לפיכך חולה שיש בו סכנה עושין לו כל צרכיו בשבת על פי רופא
אומן של אותו המקום • ספק שהוא צריך לחלל עליו את השבת ספק שאינו צריך

שׁוּ וְזֹאת אֲשֶׁר הָיָה בֵּת אֲבִרְהָם אֲשֶׁר אָסַר אוֹתָהּ הַשָּׁמֶן וְהַשְׁמָנָה
עֲשִׂיהָ שָׁנָה הָלָא חֲתָר מֵאַסּוּרִיָּה בְּיוֹם הַשְּׁבִיט : יי וּבְדַבְּרוֹ אֶת־
אֱלֹהֵי הַכְּפָרוֹ בְּלִמְתַּקְמָמוֹ • וַיִּשְׁמַח כָּל־הַהֶמְנוֹן עַל־כָּל־הַנִּכְבְּדוֹת
הַנַּעֲשׂוֹת עֲלֵיהֶן : יח וַיֹּאמֶר • אֲלֵמָה רַמָּה מַלְכוּת הָאֱלֹהִים וְמָה
אֲדָמָה לָהּ : יט דְּמָתָה לַגִּרְגַּר חֲרָדֵל אֲשֶׁר לָקַח אִישׁ וַיִּשְׁלַךְ בְּגִנּוֹ •
וַיַּגְדֵּל וַיְהִי לַעֵץ גָּדוֹל וְעוֹף הַשָּׁמַיִם קָנְנוּ בַּעֲנָפָיו : כ וַיֹּאמֶר עוֹד •
אֲלֵמָה אֲדָמָה אֶת־מַלְכוּת הָאֱלֹהִים : כא דְּמָתָה לִשְׂאֹר אֲשֶׁר לָקַחָהּ
אִתּוֹ אִשָּׁה וְהִסְתִּירָה בְּשֵׁלֶשׁ סָאִים קִמָּח עַד־יַחֲמִיץ כָּלֹּ : כב וַיַּעֲבֹר
בְּעָרִים וּבְכִפְרִים מְלֻמָּד וְנוֹסֵעַ יְרוּשָׁלַיִם : כג וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִישׁ •
אֲדֹנִי הַמַּעֲמָסִים הֵם הַנּוֹשָׁעִים • וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם : כד הָאֲבָקָיו לְבֹא
בַּשָּׁעַר הַצָּר • כי אֲנִי אָמַר לָכֶם כִּי רַבִּים יִבְקָשׁוּ לְבֹא וְלֹא יוּכְלוּ :

דנקט מנא ונקיט לה (פי) שחזיק בכלי שעותה צו הסתה וגם באפסר שצמורה כדי
שלא תוכל לעקס את ראשה צחון) וחסיק הסם שומער למלא וויס בשבת ולשפסם לפי
הסהם צחנס דשעות הרבים ח"ל לא יסלא אדם מים ויתן בשבת ר'פני בהסתו
אבל ממלא הוא ושופך והיא שותה מאיליה הא איתמר עלה אמר אבייא הכא
באכוס העומד ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים וכו' : (טו) אסר אותה השמן :
חליים הם בכלל חסידי עמי ובדל וסא ע"ד מה שנאמר צחנס וכו' שב את שבות איוב
ענין שם צפי' סא' צע : (יח) מלכות אלהים : היא חלכות המשיח וסא חלכות
ישוע : (יט) גרגיר חרדל : גרגרים הם הזרעים ובחרדל הם בתכלית הסקנות
ולפיכך חורגל צפי חכמי התלמוד למסע ולגומר כל דברים האסורים כגון דם כירה
וטריף' על שיעור גרגיר של חרדל : ויהי לעץ גדול וגו' : חסייע לזם מה שסיני בכל
זית (וירושלמי הלכה ד') ח"ל מעשה בשיוחן (שם חקוס) בקלח אחד של חרדל שהיו
בו שלשה בדין (פי' ענפים) ונפשוה (ענינו נפסק) אחד מהן וסיככו סוכת היוצרים
ומצאו בו שלשה קבין של חרדל. אמר ר' שמעון בן חלפתא קלח אחד של חרדל
היה לי בתוך שלי (ר"ל צמח הגן שלי) והייתי עולה בו כעולה בראש התאנה. ונחם'
כתובות (צפרק דייני גזירות) גרסינן תשעה קבין. ומועדיך ומושום ישוע חלכותו לחרדל
לומר לך מה גרגיר זה קטן ככולס ואחר שמרע צומח וסולך. ומונפסט עד שנעשה חילן
גדול ועשה זרע עד לאין חספר כך חלכותו תהי' בתחלה בתכלית הסקנות חלכות עמי
ובצויה לפי שהחלך צעצמו ס' כחה וחלל חזים חרפת חלס חלל לסוף לאחר שיפרע
המשיח מן עמי הרשע תכסה הרים כלם וענפים אחי חל תשלח קצרייה עד ים ואל
סר יונקוטייה. ובדמיל ס' ב' ואבנא די מחת לצלמא הוה לשור רב ומלאת כל ארעא
כדשם בצראשית רבה צפרשת חוקן חלך העשירי הוא חלך המשיח סוא עתיד לחסול
חסוף עולם ועד סופו של וירד מים עד ים (תסליס) : (כג) הנושעים : הם אשר
חס לחיי עולם סבא : (כד) בשער הצר : נאמר צחנס על שער השמים דרך מצוא
לחיי עולם סבא לפי שצריך לחלס לצא שם לא מתוך שחטה ותעבונים חלל מתוך צרות
וכער ר"ל שצריך להסתלק בצרך האמונה והצדקה בצרך השפעה ובדרך תמים וסילוף
תמיד ומחטאותיו וסא דבר קשה לבשר ודם וכו' לו בצרך סה. ומועד צה שמעתי' הם אשר

הַהֶמְוִן • שֵׁשֶׁת יָמִים עָשׂוֹת מְלָאכָה • בְּאֵלֶּה בָּאוּ וְהִרְפְּאוּ וְלֹא בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת: שׁו וַיֵּן אֹתוֹ הָאֲדֹנָן וַיֹּאמֶר • חֲנָף הָלֹא יִתֵּר אִישׁ אִישׁ
מִכֶּם אֶת־שׁוּרוֹ וְאֶת־חֲמוּרוֹ מִן הָאֲבוֹס בְּשַׁבָּת וַיִּזְלִיכֵהוּ לְהַשְׁקוֹתוֹ:

לא סבר לה מר להא דאמר רב הילל חלא לא (כי חומן אסור ומשום רפואה נשנת) אמר ליה גב חיד וגב הרגל שאני כי מכה נגד חיד וגב הרגל אע"פ שאין שם סכנה ח"מ מפני שגורמות יסורים ועצר נשנת היא בכלל חולאת שיה נה סכנה וחומר לעשות רפואה נשנת: וכן כתב הרמ"ם (נפרק שני מהלכות שנת משנה ה') ח"ל ומכה שיהא בגב חיד וגב הרגל חרי היא כמכה של חלל (ר"ל בחלל עור של אדם מן הספה ולפנים) ואיננה צריכה אומר ומחללים עליה את השבת. וכן כר' חולי שהרופאים אומרים שיש בו סכנה אף על מי שהוא בעור הכשר מבחיץ מחללי עליה את השבת על פיהם. ומחללין את השבת לא על ידי כמים וכמיתים חלא על יד גזלי ישראל כדמוכח נפר' בתרא דיומא (דף פ"ד ע"ג) • ובסלכות שנת להרמ"ם (פרק שני משנה ג') • ואחר שראו עיניך גם מדברי חכמים שפקוח נפש נשנת מותר אפילו בחילול גדול ובחלואה יתירה האסורה מן התורה כאן נרפאות יצוע שלא ה' נה רפואה ענשית ולא חלואה ולא חילול שנת לגמרי כי בדבור נעלמה נרפאה האשה לא כל שכן שאין נה אסור חלא נעל כדחך אתה מודה שרעה ה' נגד פרו של ראש הסכנת ולדבר מרמה הסכין כדפסוק למעלה נס' ו' פסו' ז': (טו) את שורו וג': דבר זה הוא פשוט ואין חולק עליו כדמוכח במסכ' שנת באחרים שם יוצא הגמל באפסר (ויש חזל שקושים על פיות הגמלים וכו') וסו' בשיר (שהוא המתג) וכל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר ומוזין עליהן ושובלן במקומן פיהם רש"י ומוזין עליהן (ר"ל על השירין) במקומן כמו שהן נצטר הבמה אם נעמאו • ועוצלין במקומן חכמים הבמה ליים להעביל את השיר • ובמשנה ג' מכנים אדם חבלים לתוך ידו וימשכם • ומשום דנאמר יוצא באפסר ויוצאין בשיר ונמשכין וכו' • ומשמע על פני הבמות ומשום זה אין אדם חייב עליו שיהי אם היו קושים בו מקודם לכן באדם • ויחייב בקשר שאינו של קיימא בדרך שקושרין קשירת ארעי כליתא נשנת (ק"ל ע"ג) קושרין לפני הבמה בשביל שלא תצא וכל קשר שאינן חייבים על קישורו אינן חייבים על התירו: וכן פסק הרמ"ם (נפרק עשר מהלכות שנת משנה ג') ח"ל וקושרין על פני הבמה או ברגלה בשביל שלא תצא אע"פ שיש לה שני אפסרות • וחבל שהוא קשור בפרה קושרו באבוס • היה קשור באבוס קושרו בפרה • ובמשנה ז' וכל קשר שהקושר אותו פשוט כך המתיר אותו פשוט • וכל קשר שמוחר לקושרו כך מותר להתירו ויזליכה להשקותה: וכן משמע נסחיה מזה דתנו בריש פרק שני דעירובין עושין פסין לביראות פ' רש"י עושין פסין והם כמו קרשים לבדאות שגזרות הרבים • ובידאות ענאן רשות יחיד הן שעמוקים עשרה ואין יכול לחלאות מהן ועושין פסין אלו להסין להם סיקף עשר שיהי הפסין הללו עושין את סביבות הסור רשות יחיד ויחלל ויוצא ויחזק שם ותיכנס בהמנו וישקנה • ובסמוך העירו להקריב הפסין לבאר ולעשות סיקף קצר וכלב שמהל רוח חשפת הבאר עד בין הפסין כדי ראשה ורובה של פרה חבל נפחות מה הטיעור אסור • והטעם שחל יושקף אדם אחר פרטו ויוצא לליל חת למחצה וקא מפיק מרשות יחיד לרשות הרבים • ופרטו נגמול פרה מי בעינן ראשה ורובה או לא? וחירצו כל היבא דקא נקיש מנא (דהיינו היכי שהפרה שומה בו) ולא נקיש לה (לפרה עצמו באפסר) לא חיבעי לך דבעי ראשה ורובה מלגיו (ומפנים ומשום שם למחצה שחל תעקס הבמה את ראשה ותוליד את הכלי אחריה) כי תבעי דך היבא

לד ירושלם ירושלם הורגת את־הנביאים והמקלֶת את־השְׁלוֹחִים אֵלֶיהָ. כִּפּוֹה פְּעָמִים רָצִיתִי לִקְבֹץ אֶת־בְּנוֹךְ כְּתֻרְנֶגֶלֶת אֶת־אֶפְרַחֲיָה חַדַּח כְּנַפְיָהּ וְלֹא אָבִיתֶם: לָהּ הִנֵּה בֵיתְכֶם יִשְׁאָר לָכֶם שְׂמִם. וְאַמְנֵם אֲנִי אֹמֵר לָכֶם כִּי לֹא תֵרְאוּנִי עוֹד עַד כִּרְתֹּבֵא הָעֵת אֲשֶׁר תֵּאמְרוּ. בְּרוּךְ הֵבֵא בְשֵׁם יְהוָה:

יד א ויהי בבאו אל־בית אחד מראשי הפרושים בשבת לאכל לחם. והמה אורבים לו: ב והנה איש אחד צבוי־מים היה לפניו: ג ויען ישוע ויאמר אל־החכמים ואל־הפרושים לאמר. האם מתר בשבת לרפא. ויחרישו: ד ויקח וירפא אותו וישלחו: ה ויען אותם לאמר. אִי־זָה מִכֶּם אֲשֶׁר חֲמֹרָו אוֹ

אס לא נדון עמו: ומשם זה ילך בפעם האחת ויסע עוד מחוץ לירושלים צעל כרום של ארדוס ובנח העת אשר יכרת הששיה יבוא ויערם את נפשו לחיות צגלת ורנן ובשחמת לב: כי לא יוכל לחיות: כלומר לא שכיח הוא ולא נסוג הדבר שיהרג נביא וגו' כי דרך הסנהדרין ה' להטות את חייבי מיתה דוקא ביחשלים קודם חסג כדי שכל ישראל אשר באו אז יחשלימה להגל ישמעו ויראו וייראו ולא יתן איש אל לבו לעשות עוד דבר מה: והוא מה שציטט באלו המחקרין (פ"ט ע"א) אין ממתין אותן (ר"ל החייב מיתה) לא בבית דין שבעירו ולא בבית דין שביבנה אלא מעלין אותן לכ"ד הגדול־שבירושלים ומשמרין אותן עד הרגל וממתין אותן ברגל שני וכל העם ישמעו וכו': (לס) ביתכם ישאר: בית המוקדס היכל ה' ואחר כן לפי שזה ה' בטעמו אשר היו בוטחים עליו בהשגם שלא יפרע הק"ה את חובו מהם על עוונותיהם ויתנם ביד שוכליהם ויסערו לחרב ולשני בשביל היכלו ואחרו היכל ה' הנה וגו' לפיכך חגיד להם שיחל השם ממוקדשו ואח"כ אל תחוס עיני ואל יחמול גם על עירם גם על ארצם: אשר תאמרו וגו': כלומר עד בא העת אשר תכירו ותעשו שאת משיח אמת ותאמינו כי בלב שלם ותשמוחו עלי ותחכו על האריות:

יד (ה) והמה אורבים לו: ארבו וצפו לו כדי לשמוע דבר חפיו שיוכלו להלשין אותו על כך ולאכול קורטוצה במלכא וואו ע"ד שאפו שורדי (תהיל' כ"ו): צבוי־מים: היא חלאת צבית שנתן וכל הגוף משום המים היורדים לשם דרך הנקבים הנעשים צורדין קטנים אשר צם לחיות כמים כלולים והיא חולי רע וקשה מאוד לרפא בסופו: (ו) ולא מהר יעלנו: דהיינו על ידי הכרים וכספות שחזיאים ומחיתן תחת הנהמה כדי שיוכל לעלות בסך. ומשום צער בעלי חיים מצוים לעשו' זאת כדאיתא במס' שבת (77 קכ"ח ע"ג): אמר רב יהודה אמר רב בהמה שנפלה לאמת המים מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה ואם עלתה עלתה: מתיבי בהמה שנפלה לאמת המים עושה לח פרנסה במקומה בשביר־שלא חמות פרנסה אין כרים וכסתות לא? לא קשיא הא דאיפשר בפרנסה: פירוש צאם שאיכות הצור שנפלה הנהמה לתוכה כך היא שתוכל הנהמה להתעבב שמה עד לאחר שבת בלי שום צער וסכנה ואין משום צער בעלי חיים חסור להעלותה בשום דבר חלץ צריך לתת לה פרנסה ודי לה צה עד מוצאי שבת הא דאי אפשר בפרנסה (דהיינו שיש צורך חיים או עיט ורפש שיש למיחוס שתעבב הנהמה או שתעבב ותצער את עצמה ביותר ופרנסה אינה מועילה לבלום אז מותר

כה אַחֲרֵי קוֹם בַּעַל הַבַּיִת וּסְגַר אֶת־הַדֶּלֶת וַתְּחַלּוּ לַעֲמוֹד מִחוּץ
וּלְדַפּוֹק בַּדֶּלֶת לֵאמֹר. אֲדִינִי אֲדִינִי פָתַח לָנוּ. וַעֲנָה וַאֲמַר אֲלֵיכֶם.
לֹא יָדַעְתִּי אַתְּכֶם אֵי־מִוֶּה אַתֶּם: כֹּז אֲזַן תְּחַלּוּ לֵאמֹר. אֲכַלְנוּ
לִפְנֶיךָ וְשָׁתִינוּ וּבִרְחֹבֵינוּ לִמְדָה: כֹּז וַיֹּאמֶר. אֲנִי אָמַר לָכֶם.
לֹא יָדַעְתִּי אַתְּכֶם אֵי מִוֶּה אַתֶּם. סוּרוּ מִפְּנֵי כָל פְּעֻלִי אֲנִי:
כֹּז שֵׁם יְהוָה בְּכִי וַחֲרוֹק שְׁנַיִם בְּרֹאשֵׁיכֶם אֲבִרְהֶם וַיִּצְחַק וַיַּעֲקֹב
וְכָל־הַנְּבִיאִים בְּמַלְכוֹת הָאֱלֹהִים וְאַתֶּם מוֹצִאִים חוּצָה: כֹּז וּבָאוּ
מִמְּזֻרָח וּמִמַּעֲרָב וּמִצָּפוֹן וּמִמֶּדְרוֹם וַיִּסְבּוּ בְּמַלְכוֹת הָאֱלֹהִים:
ל וַתֵּנָה יֵשׁ אַחֲרֹנִים אֲשֶׁר יָהוּי רֵאשִׁינִים וַיֵּשׁ רֵאשִׁינִים אֲשֶׁר יָהוּי
אַחֲרֵנִים: לֹא וּבִיּוֹם הַהוּא בָּאוּ אַנְשִׁים מִן הַפְּרוּשִׁים וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו. צֵא וְלֵךְ מִזֶּה כִּי הוֹרְדִים מִבֶּקֶשׁ לְהַרְגֶּךָ: לֹב וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם. לָכוּ וְהִגִּידוּ לְשׁוּעַל הַזֶּה. הִנְנִי מְגִרֵשׁ שָׂדִים וְרֹכֵא אֶרְפֵּא
הַיּוֹם וּמָחָר וּבְשִׁלְיִשִׁי אֲשָׁלֵם: לֵג אֵךְ עָלִי לְהַלְוֹךְ הַיּוֹם וּמָחָר
וּמִמַּחֲרָת. כִּי לֹא יוּכַל לְהִיּוֹת שִׁיאֲכַד נָבִיא מִחוּץ לִירוּשָׁלַם:

זכו לעלות לחיי העולמים: (כ) בעל הבית: הוא חלקים אשר לו השמים ושמי
השמים להודיע להם ליהי יסוד ויחשלים בלם שלא ישנו חסידים ויכינו לבס
לשמוע בקול דבריו בעולם נחיים שוב אין להם תקנה לעולם. ופניו שהתחיל השואל
בפסוקים הקודמים בדבר חיי עולם הלא הוא הולך בענין הזה וחוכים חגג גרדא את
חכמי וזוהי לפי שהענין מופל על הענין: ותחלו: את ישראל אשר סדרת תחל להסדק
בתפילות ותחמסס: בדלת: היא שער השמים: לא ידעתי אתכם וגו': עד פסוק ל':
(כ) כל זה ע"ז או יקראוני ולא אענה ישחרוני ולא ימצאוני תחת כי שנאו דעת
ויראת ה' לא בחרו לא אבו לעצתי נאצו כל תוכחתי ויאכלו מפרי דרכם וממעצותיהם
ישבעו כי משובת פתיים תהרגם ושלוח כסילים תאבדם (משל ח'): (ל) יש
אחרונים: שז אל הגי' אשר ידרשו אליו ויקראו בשם יעקב וישבו ראשונה במלכותו
ונקראו אחרונים לפי שגאו במחזונה ר"ל אחר בראת המשיח להסתפח על נחלת
אלהים: ויש ראשונים: הם זרע ישראל שהאמינו באותיות ראשונה באל שדי. אבל מפני
שהאמינו ביהם ולא סלכו בעקבות הקדושים בדרך אלה ופעלו ופגעו בה' עד לחלוד
נגד עליהם לשבע ימים רבי' בלון מלך ואין שר ואין זבח ואין מזבח ואין אשד ותנפס
אחר ישונו ויבקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם ופתחו אל ה' ואל עובד באחר' הימים:
(לז) לשועל: ר"ל לחרדום. וכבר בשם שועל לגנאי חסוס שהיו ערס כשועל וחלף
תחבולות וחומות. ומוציא לו שהוא לא כדאי לגדולת כזו אלא שהשעם ושמקת לו. ואע"פי
דאחרי חכמי תעלה בעדניה סגור לי ח"ח לא כשא ישוע את פניו להכניע את עמנו לרשע
כו ולהשיב לו רכות: דיום וסחר: פ' עוד זמן מעט כמו יחיינו חיומי' (רש'): אשלם:
אעונה ואחות על ידי הרשעים ואיני עוד: (לז) עלי להלוד: ר"ל מיד להלוד
לעשות עבודתי עבודת הקדש מחקוס לחקוס כי זה ענין הלך במקרא לפעמים. ומוציא
אע"פ שהרדום רשע מנקה ללדג ח"ח הוא לא דואג על זאת לפי שאי אפשר לו ללדג

תִּקְרָא לְאַהֲבִיךָ וּלְאַחִיךָ וּלְקָרוֹבֶיךָ וּלְשֹׁכְנֶיךָ הַעֲשִׂירִים פֶּן גַּם הֵמָּה יִקְרְאוּ לָךְ וּבָכָן יִהְיֶה לָּךְ גָּמוּל: יג אָכַל בַּעֲשׂוֹתְךָ מִשְׁתָּה קָרָא לַעֲנִיִּים לְנִשְׁפָּרִים לַפְּסָחִים וּלְעֹרִים: יד וְאַשְׁרֶיךָ כִּי הֵמָּה אֵין בָּיָדָם לְהָשִׁיב לָּךְ. כִּי יִשְׁלַם לָּךְ בְּתַקּוּמַת הַצְדִּיקִים: טו וְכִשְׁמוּעַ אַחֵד הַמַּסְפִּים אֶת־אֱלֹהָ אָמַר אֵלָיו. אֲשֶׁרִי הָאֵכֵל לֶחֶם בְּמַלְכוּת הָאֱלֹהִים: טז וַיֹּאמֶר אֵלָיו. אִישׁ אַחֵד עָשָׂה מִשְׁתָּה גָדוֹל וְקָרָא לְרַבִּים: יז וּלְעַת הַמִּשְׁתָּה שָׁלַח אֶת־עַבְדּוֹ אֶל־הַקָּרָאִים לֵאמֹר. בָּאוּ כִּי כָל־דָּבָר כָּבֵד מוֹכֵן: יח וַיַּחֲלוּ כָלֶם פֶּה אַחֵד לְהַצְדִּיק נַפְשָׁם. הִרְאִשׁוּן אָמַר אֵלָיו. שׂוּדָה קָנִיתִי וְעָלִי לְצִאת וּלְרֹאחֹו. אֲשָׁאֵל מִפֶּה לְנִקְנִי: יט וְהִשְׁנִי אָמַר. חֲמִשָּׁת צִמְדֵי בָקָר קָנִיתִי וְאַלֶּךְ לְבַחֹן אַחֶם. אֲשָׁאֵל מִפֶּה לְנִקְנִי: כ וְאַחֵר אָמַר. אִשָּׁה לְקַחְתִּי וּלְכֹן לֹא אוֹכֵל לְבֹא: כא וַיָּבֹא הָעַבֵּד הַהוּא וַיַּגֵּד לְאֹדְנֹו אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיַּחֲדָר לְבַעַל הַבֵּית וַיֹּאמֶר אֶל־עַבְדּוֹ. צֵא מִדֶּר אֶל־רַחֲוֹבוֹת וְאֶל־חֻצוֹת הָעִיר וְהִבֵּא הַלֹּם אֶת־הָעֲנִיִּים וְהַנִּשְׁפָּרִים וְהַפְּסָחִים וְהָעֹרִים: כב וַיֹּאמֶר הָעַבֵּד. אֲדֵנִי נִהְיָה כְּאִשֶּׁר צִוִּיתָ

את עצמו הקיבה משפילו וכל המחזיר על הגדולה גדולה בורחת ממנו וכל הבורח מן הגדולה מחזרת עליו: (טו) במלכות אלהים: צוללות המשיח כי מלכות אלהים היא מלכות המשיח כמזכר כלומר אשרי המחכה להנאות מהשפעה שעתידה להיות ביום המשיח. ואפשר שזעזעו על סעודת הלויים ושור הדב וגם על מה שאמר ר' חייא בשם ריב גוריות ת"ל עתידה ארץ ישראל שתוציא גלומסקאות וכלי מלח שני יהיה פסח בר בארץ. תנו רבנן יהיה פסח בארץ אמרו עתידה חמה שתחמר ותעלה כמקל שני יהיה פסח בר בארץ. ושם תאמר יש צער לקצירה? תלמוד לומר ידעש כלבנון פרו חקיבה מוציא רוח סגנויו ומשרש ארץ סולתה ואדם מביא מלא פסח יד וממנה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו עכ"ל: ופ' רש"י כל זה יפה ליונות המשיח ולפי שראה ושמע מתוך דבריו של הדין השואל בענינים הכאמרים על ימות המשיח לפיכך פתח ואמר לכולם את משל הבא כדי שיענוכו ויתוכו שכל דברים הכאמרים על ימות המשיח הם באופן אחר וילחמו וזה שהמלכות המשיח כבר בא אליהם על ידו כי הוא המשיח והכל מוכן לסעודה רק יבינו לבס לשמוע בקול דבריו: (טז) איש אחד: כאשר בדת על איש גבור מלחמה ה' שמו הוא מלך מלכי המלכים הק"צ: משתה גדול: רוח על שלחות המשיח ועל גבורתו אשר גבר להרשעים צחוק וצלחות לצאת מחללם ולראות את האור הגדול אשר נגה עליהם והוא ע"ד ה' כל צמא לכו למים (ישעיה כ"ג): (ת) שלח את עבדו: אין כאן עבד אלא המלך המשיח כד"ל חנה ישכיר עבדי (שם כ"ג): הקרואים: הם בני אברהם יצחק ויעקב אשר הגיעם השם לגאול ולהשיע ניהם על יד המשיח תשועת עולמים: (יח) לנקני: ר"ל הם הן אותי לכך זכות: (כא) את העניים וגו': כמו לכל מי בני אדם כחש' כדע' וכפשיע:

שורו יפל אלהבור ולא מהר יעלנו ביום השבת: ו ולא יכלו
 עוד לענות אתו על אלה: ז וידבר משל אלהקראים באשר
 הבין כי בחרו במושבות הראשנים ויאמר אליהם: ח כי תקרא
 מאיש אלחנה אלתישב במושב הראשון פריקרא מפני איש יקר
 מפוך: ט ובא הקרא אתה ואתו ואמר אליה פנה מקום לזה
 ואז החל בכלמה לקחת את המקום האחרון: י אך אם תקרא
 לך וישב במקום האחרון למען יבא הקרא אתה ויאמר אליה רשי
 עליה למעלה. אז יהיה לך כבוד לפני המסבים עוף: יא כי כל
 איש אשר ירומם נפשו ישפיל ואשר ישפיל נפשו יתרום:
 יב ויאמר גם לקרא אתו בירעשה משה צהרים או ערב אל-

להציל שום כרים וכסמות כדי להעלותם והקשו עוד לשם אפשר בפרנסה אין (כלומר
 הוא לאסור להעלותם) ואם לא (לחי אפשר נפרנסה) מביא כרים וכסמות ומניח
 תחתיה והא קא מבטל כלי מחכנו? וחשבי סבר (כחאן לחמר שומח להעלותם ע"י
 כרים וכסמות גלס שחי אפשר נפרנסה) מבטל כלי מחכנו דרבנן וצער בעלי חיים
 דאורייתא כי איסור טילטול הכלים ממוקחם בשבת הוא רק מזה דרבנן וצער בעלי חיים
 הוא איסור דאורייתא (עיין שם הטעם נדע"י) ואחי דאורייתא ודחי דרבנן. וכן פסק
 הגמ"כ נפ' חמשה ועשרים משנה כ"ו. ואע"ג דלא מעלה אותה בידו ממש אלא
 שהבהמה עולה מעצמה ע"י הכרים והכסמות מ"מ הואיל והוא מביא את הכרים
 הכסמות ומניחן בידו תחתיה וגורם לה בוח עליוותה הרי הוא כאלו העלה אותו בידו
 ממש כי המצוה וגורם לדבר כעושה דמי. וכן הוא הדין לענין הסכור שהרי למאכל
 האדם ע"י מוס וכפל לבדו ד"ט כדמנו במתני' במס' ביצה (דף כ"ה ע"ב) בכבוד שנפל
 לבדו ר' יהודה אומר ירד מומחה ויראה אם יש בו מום יעלה וישחוט והוא משום
 הפסד מוחן כדמסיק (שם ל"ז ע"א) גבי חזקו ואת דט שנפלו לבדו והסדירו שם להמציא
 ערמות ותחבולות כדי להצילם מן הסכור ולא יבוא הסבל לדין חזק מוחן. זה לשון הגמ"כ
 אותו וארז בנו (שחיס מותרין להשחט ביום אחד) שנפלו לבדו ר' אליעזר אומר
 מעלה את הראשון ע"ל מנת לשוחטו ושוחטו וחשני עושה לו פרנסה במקומו כדי
 שלא ימות. ר' יהושע אומר מעלה הראשון ע"ל מנת לשוחטו ואינו שוחטו וחזור
 ומערים (פ' עושה נעמה ותחבולה לפני הכריות כגון שאומר עז הראשון שהעלה הוא
 לו רגע ופחות ואין ראוי למאכל י"ט והשני אשר עליין צדור טוב ויפה מוחן) ומעלה
 את השני רצה זה שוחט ורצה זה שוחט ואחר שחית בעיך שסענין סה ר"ל להעלות
 הסכמות ונזירות ונפירות בשבת ויום טוב הוא דין פשוט שטעמו כתוב בתורה וסו
 בעלמח ומשולש בפוסקים ח"כ יש לך לעמוד על דברי חסד ריק מוח ה"ה בעל הנחמן
 יצן שכתב שגלוי לכל העמים שאין הישראלים רשאים להעלות שום בהמה בשבת
 לא מכאן ולא מחפירה. ואין צורך לענות כמיל באולתו כי דברי פיהו מחזירה לו:
 (י) עלה למעלה: שז נראש הקדוש וכן אחר שלום טוב אמר לך עלה הנרה
 מהשפילך לפני נדיב (משלי כ"ה): (יא) ירומם נפשו: הומעלה והומנה ומתכבד
 את עצמו יפיל וכן לסיק ע"ל השפלה הגבה והגבה השפיל (יתקאל כ"ה)
 כאמרם שם נפרק קמח דעיוצין כל המשפיל את עצמו הקיבה מגביהו וכל המגביה

וְאִם יִתְּפֹל הַפֶּלַח בְּפֹהַ יְפִלָּה: לֹא יִצְלַח לֹא לְאָרֶץ וְלֹא
 לְאִשָּׁפוֹת. הַחוּצָה יִשְׁלִיכוּ אֹתוֹ. מִי אֲשֶׁר לוֹ אֲזִנִּים לְשִׁמוֹעַ יִשְׁמָע:
 מִן אֲ וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו כָּל־הַפּוֹכְסִים וְהַחֲטָאִים לְשִׁמוֹעַ אֹתוֹ: ב וַיִּלְנוּ
 הַפְּרוֹשִׁים וְהַפּוֹפְרִים לֵאמֹר. זֶה מְקַרֵּב חַטָּאִים וְאוֹכֵל
 עֹמָהּ: ג וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אֶת־הַפֶּשֶׁל הַזֶּה לֵאמֹר: ד מִי הָאִישׁ
 מְקַרְבֶּכֶם אֲשֶׁר לוֹ מָאֵת צֶאֱן וְאַבְדָּה אֶחָת מֵהֶן וְלֹא יָעֹב הַתְּשָׁעִים
 וְתִשְׁעָה בַּמִּדְבָּר וַיִּלֶּךְ אַחֲרֵי הָאֲבֹת עַד כִּי יִמְצָאָהּ: ה וּבִמְצָאוֹ
 יִשְׁכַּנָּה עַל־כִּתְּפוֹ בְּשִׂמְחָה: ו וּכְבֹּאוּ אֶל־בֵּיתוֹ יִקְרָא לַמֶּאֱהָבִיו
 וְלִשְׁכָּנָיו לֵאמֹר אֲלֵיהֶם. שְׂמַחוּ אִתִּי כִּי מִצָּאתִי אֶת־שְׁנֵי הָאֲבֹת:
 ז אֲנִי אָמַר לָכֶם כִּי כֵן רַבָּה תְּהִיָּה הַשִּׂמְחָה בְּשָׂמִים עַל חַטָּא אֶחָד
 הֶשֶׁב מֵעַל הַשָּׁעִים וְתִשְׁעָה צְדִיקִים אֲשֶׁר אֵינָם צְרִיכִים לְתִשְׁבָּה:
 ח אוֹ מִי הָאִשָּׁה אֲשֶׁר לָהּ עֲשָׂרָה בָּקָע וְאַבְדָּה מִמֶּנָּה בָּקָע אֶחָד וְלֹא
 תִּדְּלִיק אֶת־הַנֵּר וְתִטְאֲטֵא אֶת־הַבֵּית וְתַחֲפֹשׁ הַיֵּטֵב עַד כִּי־תִמְצָאָהּ:
 ט וּבִמְצָאָהּ תִּקְרָא לַמֶּאֱהָבִיָּה וְלִשְׁכֵּנוֹתֶיהָ לֵאמֹר. שְׂמַחוּ אִתִּי כִּי
 מִצָּאתִי אֶת־הַבָּקָע אֲשֶׁר אֲבַד מִפָּנַי: י אֲנִי אָמַר לָכֶם. כֵּן תְּהִיָּה

(חזון ו'). וכוונת המושל ללמד את כל המכירים לבס לסוד למשמעתו אע"פ שאין אז
 חספר למעלתם ולגדל שאתם וריח קדושתם מכל בני אדם כל זמן שהם בצדקתם כיער
 שאת המלח על כל אחר ומי בשמים כי אפשר לאכול תבשיל בלי בשמים אבל בלי מלח
 אי אפשר: מ"ח בשעה שהם מחמיצים ונותנים תפלה לאלהים אין חספר לעדושתם
 ודועם ולכל לא יצליחו והם כיון שכמד ריחו וכמלח שסר טעמו מומנו:
 טו (ח) המוכסים: הם הממונים על חס המדינה במוות המלך המזוינים. והם
 מוכסי' שיש להם קצבה ומהם שאין להם קצבה ואשר עמזו מחליטן כדאיתא
 בארבעה מדות (כ"ח ע"א) וכל אלו נקראו מוכסים גדולים ולהם מוכסים קטנים אשר
 חס הגזלים לעמוד על הגשרים כגורסיק בוס' שבת (דף ע"ח ע"ב) ועיין בפ' רש"י
 שס' והגזלים שהיו גזבים חס וכנגד מישרל חזריהם בשם המלך ג"כ מעין המוכסים
 עיין בסנהדרין (דף כ"ח ע"ב): והחטאים: העושים מעשים הרעים כפריסוף:
 (ג) מקרב חטאים: מקרב אותם אליו כדברים רבים ומקבלם בסדר פנים יפות והמוכסים
 והגזלים בכלל הרעים והפושעים היו. וחשום שנטלו יותר מן הקצבה אשר קצב המלך
 לשכך כחשבו הם וככסיהם כככסי הגולתין כדאיתא ברומב"ס בהלכות גזילות ופסולין היו
 לעדות ולכל דבר הוסיף בו כבוד או קדושה. ואחזר כדאיתא ירושלמי חזר שנעשה גזלי דומין
 אדמו מחברותה: (ד) במדבר: כי שם מקום מרעה וגידול בהמהות כדאיתא במתניתין
 אין מגדלין וכו' (בבא קמח דף ע"ט ע"ב): (ה) חוטא אחד השב: ללמוד כוח
 התשובה. ומסייע לזה מה שאמר ר' אבהו בסו' אין עומדין במקום שעליו תשובה עומדים
 אין צדיקים גמורים עומדין ועיין גם בספר החסיד' ס' סו"ך: אינם צריכם לתשובה:
 כי כל יוהיה בתשובה וזואנים מחטאתם תמיד עיין גם בפ' הר"ק בישעיה כ"ז בפסוק
 בורא נב שמים וגו': (ח) ותטאטא: פירשו למעלה בסיון י"א פסוק כ"ה:

ועוד יש מקום: כג. ויאמר האדון אליהעבד. צא אליהדרכים
ואלהנדרות ואליץ אתם לבוא למען ימלא ביתי: כד. כי אני
אמר לכם. כי מן האנשים הקראים האלה לא ישעם איש את
משתי: כה. וילכו אתו המונינים רבים ויפן ויאמר אליהם:
כו. אם יבא אלי איש ולא ישנא אתאביו ואתאמו ואתאשתו
ואתבניו ואתאחיו ואתאחיותיו ואף גםאתנפשו לא יוכל להיות
תלמיד: כז. ואיש אשר לא ישא אתצלבו וילך אחרי לא יוכל
להיות תלמיד: כח. כי מי בכם הרוצה לבנות מגדל אשר לא
ישב בראשנה ויחשב אתהוצאות אם יש לו לבנותו: כט. פן
אחרי יסדו אתהיסוד ולא יוכל לבנותו ויחלו בלהראים להחל
בו: ל. לאמר. זה האיש החל לבנות ולא יכל לבנות: לא. או
מי המלך היוצא להתערב אתמלך אחר למלחמה אשר לא ישב
בראשנה להתייעץ אם יוכל בעשרת אלפי איש ללכת לקראת זה
הבא עליו בעשרים אלפי איש: לב. ואם לא. בעדנו מרחוק
ישלח מלאכים לקרא לו לשלום: לג. וכן כלאיש מכם אשר לא
יעזב אתכלאשר לו לא יוכל להיות תלמיד: לד. טוב המלח.

(כג) אל הדרכים וג': כלומר גזולות הגנים אשר חסדין ליהיה ויהשלים ורומ זה
חפשי שם מוהסיס צו ובדנדי בשורתו עוסב השיעס חסס ותנחל אל הגי': (כד) ולא
ישנא את אביו: עיניו בדחיות חסבת השס ר"ל שלל יכבד חסס את אביו ואמו ויתר
חסק"צ ושלל עתה חסבתם כל כך בעיניו כחבת הש"י ויראשו כזי שלל יבועל רצון
קוט חפשי רצון אביו או אמו. וזון הסין הוא שעתה יראת שמי' על האדם יותר ויחלח
האז והאס לפי שגס הס חייבים בכבוד השס. כמו שדרשו החכמים בפס' כבד את אביך
ואת אמוך וג' והאז ע"ד על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו וידבק באששו. כי אי אפשר
לומר שזוה הש"י את האדם לעזוב את אביו אחר הכוונין לבלתי שמוע בקולס ולנכרס
יחשבו אלל פ' שלל יחסס כל כך כאששו וידבק צו יותר חבסס: (כז) לא ישא את
צלבו: כל העיני הוה פרשו למעלה סיוון ט' פסוק כ"ג עיין עליו: (כח) הרצצה
לבנות מגדל: סרעון צוה ליהיה את כל אשר ימלא לבו אחריו ולסחמין בשוון שיתבוננו
תחילה היעב כל הסדריס שעליהם לסבול על כך כמו שחמסס בפסוקס הסחמיס וישקלס
בזמנך דק ואח"כ יצחר צוה אשר הכריע בדעשו. כי אס לא יעשה כן אלל יצא בלג
כחסר ויצחר לעבד אומו סופי שיסיס בקשת רומס ולא יעמוד באומכסו ובנדקסו צעת
הססיון. והאז כעין מה שנל' לא תוכלו לעבוד את ה' כי אלהים קדושים הוא אר'
קנוא הוא לא ישא לפשעכם ולחטאותיכם כי תעבדו את ה' ועבדתם אלהי נכר ושב
הורע לכם וכלה אתכם אחרי אשר הישיב לכם (יהושע כ"ד כ') וכן אמר משה (דברים
ל' ט'): ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע וג':
(לג) ואם לא: כלומר צוה שחלס הוא סחלך שחין צמוח לכנח את האחר בדבנות
יצא עליו בדבנותיס: (לד) יחפל: עיניו הסרת טעס וריח חן סחכל תפל בלי חלח

וְנֹאמַר וְנִשְׁוֶה: כד כִּי יֵה בְנֵי מֵת הָיָה וַיְחִי • זֶאבָד הָיָה וַיִּמָּצֵא •
וַיַּחֲלֹ לְשׁוֹשׁ: כה וּבְנֵי הַגְּדוֹל הָיָה בַּשָּׁחַד וַיָּבֵא וַיִּקְרַב אֶל־חַבּוּת
וַיִּשְׁמַע קוֹל מְנַגְּנִים וּמְחַלְלִים: כו וַיִּקְרָא אֶל־אֶחָד הַנְּעָרִים
וַיִּשְׁאֵל: מִה־זֹּאת: כז וַיֹּאמֶר אֵלָיו: כִּי אַחִיקָה בָּא זֶאבָקָה מִבֶּחַ
אֶת־עַגְל הַמֶּרְבֶּק בִּי שְׁלֵם לָקַח אֹתוֹ: כח וַיַּחֲד לוֹ וְלֹא אָבָה לְבֹא
הַבֵּיתָה • וַיֵּצֵא אָבִיו וַיְדַבֵּר עַל־לִבּוֹ: כט וַיֵּשֶׁן וַיֹּאמֶר אֶל־אָבִיו •
הִנֵּה זֶה־שְׁנִים רַבּוֹת עָבְדָתִיךָ וְאַתָּה־מִצְוֹתֶיךָ מַעֲשִׂים לֹא עָבַדְתִּי וְעוֹד
לִי לֹא נָתַתְּ גְּדִי אֶחָד לְמַעַן אֲשִׁישׁ עִם־רַעִי: ל וּכְבֹּא בְנֵי־זֶה
אֲשֶׁר הָאָבִיד אֶת־דְּכוּשָׁה בְּזִנּוֹת וּמִבְּחַת לוֹ אֶת־עַגְל הַמֶּרְבֶּק:
לא וַיֹּאמֶר אֵלָיו • בְּנִי • אַתָּה בְּכַל־עֵת עֹמְדִי וּכְל־אֲשֶׁר לִי לָךְ הוּא:
לב לְשׁוֹשׁ וּלְשִׁמּוֹחַ נֹאוֹת לָנוּ • כִּי אַחִיקָה זֶה מֵת הָיָה וַיְחִי • זֶאבָד
הָיָה וַיִּמָּצֵא:

טז א וַיֹּאמֶר עוֹד אֶל־תִּלְמִידָיו • אִישׁ עֹשֶׂיךָ הָיָה וְלוֹ סוֹכֵן עַל־
בֵּיתוֹ אֲשֶׁר הִלְשִׁינוּ אֹתוֹ אֵלָיו כִּי פֹדֶר אֶת־דְּכוּשׁוֹ:
ב וַיִּקְרָא אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ • מִה־זֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי שׁוֹמֵעַ עֲלֶיךָ • תִּנֵּה
חֲשִׁבּוֹן עַל־פִּקְדֹתֶיךָ • כִּי לֹא תוּכַל לְהִיוֹרֵת עוֹד סוֹכֵן עַל־בֵּיתִי:
ג וַיֹּאמֶר הַסּוֹכֵן בְּלִבּוֹ • מִה־אֲעִשֶׂה כִּי אֲדֹנִי יִקַּח מִפְּנֵי אֶת־פִּקְדֹתִי •
לא אוּכַל לַחֲרֹשׁ וּמִבְּקֵשׁ לֶחֶם בְּשֵׁתִי: ד יוֹדַע אֲנִי מִה־לַּעֲשׂוֹת
לְמַעַן בְּהִיוֹתִי מוֹשְׁלָה מִפִּקְדֹתִי וּקְבִלּוֹנִי אֶל־בְּתִיָּהֶם: ה וַיִּקְרָא
אֶל־כָּל־אִישׁ לִנְה מִן אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר אֶל־הָרֵאשׁוֹן • כִּפְּהָ חִיבָתְךָ לֵאדֹנִי:
ו וַיֹּאמֶר • מֵאֵת בָּתִּים שְׁמֹן • וַיֹּאמֶר אֵלָיו • קַח אֶת־שְׁמֶרְךָ וְשֵׁב
מִהָרָ וּכְתוּב חֲמִשִּׁים: ז וְאֶל־אַחֵר אָמַר • וְאַתָּה כִּפְּהָ חִיבָתְךָ •
וַיֹּאמֶר • מֵאֵת כָּרִים הֲגֵן • וַיֹּאמֶר אֵלָיו • קַח אֶת־שְׁמֶרְךָ וּפְתוּב
שְׁמוֹנִים: ח וַיִּשְׁבַּח הָאֲדוֹן אֶת־הַסּוֹכֵן הַפְּעוּל עַל־עֲשׂוֹתוֹ כִּהִשְׁבֵּל •

(כד) מֵת הָיָה: כל זמן שֶׁהָיָה סוֹכֵן בְּבֵיתוֹ לֹא בִּדְרָךְ רַע וְעַקֵּשׁ נִרְאֶה נִשְׁעִי כִּמְעַ
כִּי הִרְשִׁיעַ נִחִיָּה קְרוֹיִן מֵתִים: וַיְחִי: כְּלוּמַר אַחֵר שֶׁכֵּן חָל לָנוּ רַעַב וְרַעַל לוֹ: זֶאבָד:
עֲבִיד כִּמוֹ תַעֲשִׂי כִּסֵּה אֹבֵד (תַּלְמִיד ק"ט):

טז (א) וְלוֹ סוֹכֵן: מוֹחֵס וּפְקִיד עַל־נִימוֹ כִּמוֹ לֵךְ נֹא חָל חֲסוֹכֵן הֵס (יַעֲשִׂה כ"ג
ט"ו): (ב) עַל־פִּקְדֹתֶיךָ: ר"ל מִן חֲשִׁבּוֹן עַל־הַדְּנִים שֶׁהִפְקַדְתִּי בְּיָד
הַמֶּרְבֶּק עֲלֵיהֶם לַפִּקֵּד: (ג) לֹא אוּכַל לַחֲרֹשׁ: מִיַּעֲשִׂה יֵשֶׁה כִּמוֹ לְכָל עֲבוּדָה קִשָּׁה
וְעֲבוּדַת הַפֶּקֶד: וּמִבְּקֵשׁ: לַחֲזוֹר עַל־הַמַּחֲסִים וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ: (ד) בָּתִּים שְׁמֹן: נִימָה
אֵחָד שֶׁסֵּה מֵהַ וּקְרוֹב לְעֵינָיו זֶה מוֹחֵס וְשֵׁל כִּי־הִרְשִׁיעַ מ' כ"א: (ח) מִבְּנֵי

שְׁמַחָה לִפְנֵי מַלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים עַל־חַטָּא אֶחָד הֵשֵׁב : יא וַיֹּאמֶר .
 אִישׁ אֶחָד הָיָה וְלוֹ שְׁנֵי בָנִים : יב וַיֹּאמֶר הַקָּטָן אֶל־אָבִיו . אָבִי
 תִּנֶּה לִּי חֶלֶק הָרִכּוּשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה־לִּי . וַיַּחֲלֵק לָהֶם אֶת־הַקֶּטָן :
 יג וְאַחֲרֵי יָמִים לֹא רַבִּים אָסַף הַבֶּן הַקָּטָן אֶת־כֹּל וַיַּפֵּעַ אֶל־אֶרֶץ
 מִדְּחָק וְשֵׁם פְּדוֹר אֶת־דְּכוּשׁוֹ עַל־דֶּרֶךְ זֹלָלִים : יד וּכְאֲשֶׁר הוֹצִיא
 אֶת־כֹּל הָיָה רָעַב חֹזֵק בָּאֶרֶץ הַהִיא . וַיַּחֲלֵל לְחֹסֹר : טו וַיִּלָּךְ
 וַיִּדְבֶּק בְּאַחֶד מִן יוֹשְׁבֵי הָאֶרֶץ הַהִיא וַיִּשְׁלַחְהוּ אֶל־שְׂדוֹתָיו לְרֹעוֹת
 חֲזִירִים : טז וַיִּתְּאוּהָ לְמֵלֵא אֶת־בְּטָנָו מִחֲרָצִים אֲשֶׁר אָכְלוּ
 הַחֲזִירִים . וְאִין אִישׁ נָתַן לוֹ : יז וַיֵּשֶׁב אֶל־לִבּוֹ וַיֹּאמֶר . מִהֲדַרְבוֹ
 שְׂכִירֵי אָבִי אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם לֶחֶם דִּי וְהוֹחֵר וְאֲנִי בָרָעַב אֲבִד אֲנִי :
 יח אָקוּם וְאִלָּךְ אֶל־אָבִי וְאֹמַר אֵלָיו . אָבִי חֲטָאתִי לַשָּׁמַיִם וּלְפָנֶיךָ :
 יט וְקָטַנְתִּי מִהִקְרָא בְּנֶךָ עוֹד . עֲשֵׂה אִתִּי כַּאֲחֶד שְׂכִירֶיךָ : כ וַיָּקָם
 וַיָּבֹא אֶל־אָבִיו . וַעֲדָנוּ מִדְּחָק וְאָבִיו רָאָה אֹתוֹ וַיִּכְמְרוּ רַחֲמָיו .
 וַיֵּרֶץ וַיִּפֹּל עַל־צוּאָרָיו וַיִּשְׁקָלּוּ : כא וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנוֹ . אָבִי
 חֲטָאתִי לַשָּׁמַיִם וּלְפָנֶיךָ וְקָטַנְתִּי מִהִקְרָא בְּנֶךָ עוֹד : כב וַיֹּאמֶר
 אָבִיו אֶל־עַבְדּוֹ . הִבִּיאוּ אֶת־רֹאשׁ הַמִּפְחָלְצוֹת וְהִלְבִּישׁוּ אֹתוֹ וְחֲנוּ
 טַבַּעַת עַל יָדוֹ וְנַעֲלִים לְרַגְלָיו : כג וְהִבִּיאוּ עֵגֶל הַמִּרְבֵּק וַטְבַּחְהוּ .

(יא) וַיֹּאמֶר וגו' : ראה ישוע לסודיך עוד על המשל הזה כדי לחק את מחמורו
 הראשונים מעבין התשובה והלראות להם שיהם פשוטה לקבל שבים ורחמיו עליהם
 כניכול מחמור האז על הצנים' וזה גם לרומח על העינים כי ישוע גם הם אל אלה יעקב
 וילכו בלדכו ואלע"פ שבתחלה אהבו לנחור בדרך לבס יומר מנדרך התורה והמחמור . ולפי
 זה עבין שני בנים : הם שני עינים ר"ל שני לאומים שנפדו מחמור רבקה יעקב ועשו בן
 הצער הכמר כאן נמשל זה עשוי והכמר זה יעקב כי משפט הכורה שייך מן הדין ליעקב
 מפני שה' צוה לביציה . ועוד שקנה אותו מחמור . ח"כ כל עבין המשל הם כנגד בני יצחק
 יעקב ועשו ומבואר הדבר להשכיל ואין צורך להאריך בפי' ארוך : (יג) על דרך זוללים :
 כולל בשר וסונא יין וחמור את בשרו ככל חייב תעבונים : (טז) חרצנים : כמו
 מחרצ' ועד ג' (במחצ' ו') והמה קליפי עבדי' . ולפי עבין הכתוב כאן הוה קליפי הקטנות
 ר"ל הקליפן שבתן הקטנות והמה מחלל לבסחות טעויות ולבסחות טמאות . ואחרי שם
 במשנה בסוף פרק טול בשם צ"ה שמעבירין וחלפי השולחן פחורין פחות מחמור ושער
 (שראוי לפי צעל הערוך להיות סיער או שיער) של אפסורין ושער עששים וחמור שחא
 מחלל בזהם . ופי' רשיי שער של אפסורין שרביטין של קטנות שהקטנות גדלן בזהם :
 (יד) שכירי אבי : עבדים ופועלים אשר שגר : (כב) ראש המחלצות : הוא בשר
 יקר מן והלגש אותך מחלצות (זכר' ג' ז') והוא מחלצות כבוד ויקר אשר ילגש בו עת
 יראה פני חמוצים ונכבדים . וטעם חלת ראש שז אל חשיבות הגדל כלומר שיחא הגדל
 החשוב וסיקר שכל מחלצות תפארת . כי דרך המקראות לקרוא לגדל חמור ראש וראשון :
 (כג) המרבק : חמור וחמור כמו ולאשה עגל מרבק בנית (שמואל ח' סימן כ"ח) :

נֶאֱמָנִים לֹא הָיִיתֶם בְּאֶשֶׁר לֹר מִי יָתֵן לָכֶם אֶת־אֲשֶׁר לָכֶם : יג לֹא
 יוּכַל עֹבֵד לְעֹבֵד שְׁנֵי אֲדֹנָיִם . כִּי אִם אֶת־הָאֶחָד יִשָּׂא וְאֶת־הָאֶחָד
 יִאָּהֵב . אוּ בְּאֶחָד יִדְבֹק וּבְאֶחָד יִמָּאס . לֹא תוּכְלוּ לְעֹבֵד אֶת־
 הָאֱלֹהִים וְאֶת הַמָּמוֹן : יד וַיִּשְׁמְעוּ בְּלִיזָאֵת בֵּם הַפְּרוּשִׁים אֲשֶׁר
 הֵם אֲהָבֵי כֶסֶף . וַיִּלְעָגוּ לוֹ : טו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם . אַתֶּם הֵם
 הַפּוֹצְטִידִיקִים לִפְנֵי הָאֲנָשִׁים . וְהָאֱלֹהִים הוּא יֹדֵעַ אֶת־לִבְבְּכֶם . כִּי
 הַנֶּבֶזָה בֵּין הָאֲנָשִׁים תוֹעֵבָה הוּא לִפְנֵי הָאֱלֹהִים : טז הַתּוֹרָה
 וְהַנְּבִיאִים עַד יוֹחָנָן . מֵעַתָּה הָיָה הַחֲפָשָׁה מִלְּפִת הָאֱלֹהִים וּבִלְ-

שְׂכֹלו אֲרוּךְ : (יז) בְּאֶשֶׁר לֹר : דְּהִינּוּ עוֹשֵׁר וּנְכָסִים שֶׁנֶּתַן מֵהַסֵּס רַק כִּפְקוֹן צִד
 הַצְדִּיקוֹת : אֲשֶׁר לָכֶם : כְּלוּמָר שְׂמוֹכֵן וּמִיחָד לָכֶם וְהוּא אֲשֶׁר הַאֲחֻזִּית בְּחַי עוֹלָם הֵבֵא
 כִּי זֹאת הִיא מִתְכַּוֶּנֶת הַשְׂמִיחַ חֵטָא תַּכְלִית צְדִיקוֹת הַאֵדָם חֵטָא כְּוֹנֵת הַתּוֹרָה וְהַאֲחֻזִּית וּבִלְ-
 שְׂכֹלוּתָהּ בְּגִזְרוֹת עֵרִין וּבְמִאֲחָד קִדְשֵׁין כִּי לִבִּית אֵת הַאֵדָם לַעֲלֹת וּלְרַחֵם אֵת פְּנֵי
 הַאֵדָם צְדָקוֹת וְלִשְׁמֹחַ וְחַי שְׂכִינָתוֹ . לְפִיכָךְ צָרִיךְ כָּל אִדָם לְהַתְאִיד בְּכַח חֵיל לַעֲמֹד עַל
 נֶפֶשׁ וְלִשְׁתַּדֵּל בְּכָל עֵת לְנַלְמֵת הַאֲבִיד שְׁלו ר"ל חַי עוֹלָם הֵבֵא שֶׁהִיא תַּכְלִית צְדִיקוֹתוֹ
 וְתִכְוֶנָתוֹ וְלִקְטֹת מִזֶּה שְׂאִית שְׁלֵי דְהִינּוּ עוֹשֵׁר וּנְכָסִים וַיִּנְטֹל חַי עוֹלָם מִפְּנֵי חַי שְׁעָה :
 (יח) עֹבֵד וְג' : צִעֲבֵד קָרִין כֶּסֶף מוֹדֵר שְׁצִיד לַעֲבֹד אֵת אֲדֹנָיו בְּכָל כּוֹחַ וּבְכָל מִאֲחָד
 וְכָל מַעֲשֵׂה יָדוֹ לְנַעֲלֵין שְׁקִנָּה דְּחַיִּין . ח"ב חַי אֲפֶשֶׁר שֶׁיַּעֲבֹד וַיִּשְׁרֵת ג"כ אֵת חַיִּים אֲחֵר
 בַּעֲשֵׂה אֲחֵת . וְכֵן הוּא בְּצִחִית בְּנֵי אִדָם . כִּי בְלֵס הֵם עֲבָדִים לְהַסֵּס שְׁקִנָּה אֲחֵת צְדִיקָה
 וּבְצִדִּיקָה וּבְאֶשֶׁר חֲסִידִים גְּדוּלִים עַד לֵאמֹר מִסְפֵּר וְצִדִּיקִים לְהַסֵּס וּלְעֲבֹד בְּכָל לֵבָם וּבְכָל
 נֶפֶשׁ וּבְכָל מִאֲחָד . לְפִיכָךְ חַי אֲפֶשֶׁר שֶׁיִּוְכַל לַעֲשֹׂת אֵת לֵבָם עַל דֶּבֶר אֲחֵר וּלְרַחֵם אֲחֵר
 כִּי לְהַסֵּס כִּי בִּזֵּה עוֹבָדִים עַל מַצִּית אֲדֹנֵיהֶם שְׂמִיחַ לְהַסֵּס וּלְעֲבֹד בְּכָל לֵב וּבְכָל מִאֲחָד
 וְלֹא רַק . בְּמִקְדָּמוֹ . וְהַכּוֹנֵה בִּזֵּה לְנַעֲלֵין דַּעַת אֲהָבֵי מוֹחֵן שֶׁיִּאֲחָדוּ בְּלֵבָם בְּשִׂמְחָה שֶׁיִּשְׁמְעוּ אוֹ
 יִקְרְאוּ אֵת הַצְדִּיק 'הַקְדָּמוֹ' לְאֲחֵר הֵלֵךְ צִדִּיקִים אֲחֵתוֹ הַמוֹחֵן בְּעוֹלָם הֵם לְהַסֵּס בִּזֵּה אֵת נֶפֶשׁ
 בְּחַי שְׁעָה וּמִכְחַת הַמִּסְכָּן בְּחַיִּים וְכָל אֲחֵי רַשׁ יִשְׁכָּחוּ ח"כ צָרִיךְ הַאֵדָם לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכָל מַה
 לְאֲפֶשֶׁר כִּי לִקְטֹת וּלְצַבֵּר כֶּסֶף וְחֵין בִּזֵּה חִסְיוֹר וְעִבְרִיה . כִּי אֲפֶשֶׁר לוֹ לְהַסֵּס לַעֲבֹד אֵת
 ה' . בַּעֲת יִדְעֵב וּכְפֶשׁוּ מִאֲכָל יִתְאָהֵב לְפִיכָךְ אֲחֵר שְׂאִי אֲפֶשֶׁר בִּזֵּה וּמוֹדֵר אֵת הַדֶּבֶר בְּמִשַּׁל
 שְׁנֵי צָרִיךְ אֲחֵר בֵּין עֹבֵד וְאֲדֹנָיו בְּכַפְסוֹק , כִּי אִם סִיפֵאל לֹא סִפֵּרָה . (טו) הַמַּצְטַדִּיקִים :
 שְׂמִיחַ אֵת עַמָּם לְפִי הַמּוֹחֵן בְּתַפִּילָּה אֲרוּכָה וְנִשְׁמַעֲתָה גוֹף בְּתוֹךְ הַתַּפִּילָּה בְּתַלְמִידִים
 וְתַפִּילָּין גְּדוּלִים בְּכַפִּיתוֹת רֹאשׁ כְּאִגּוּמוֹן וְכִיזָא בִּזֵּה : יוֹדֵעַ אֵת לִבְבְּכֶם : ר"ל יוֹדֵעַ
 שֶׁלִּבְכֶם רְחוּק מוֹחֵן וּנְגַשָּׁתָם אֲחֵין רַק בְּשִׁפְחוֹתֵיכֶם : בֵּין הָאֲנָשִׁים : פ' כָּל הַצְדִּיקִים שֶׁהֵם
 חֲשׂוֹנִים וְיִקְרָם צִעֲבֵי הַצְדִּיקוֹת . דְּהִינּוּ מַתְחַדִּיקִים עוֹבֵד לַעֲמֹן צַעֲשִׁית הַמַּצִּית וּמוֹדֵקִים כְּבֹד
 וְגִזְלוֹת עַל כֵּךְ וּמַתְחַלִּילִים וּמַתְחַלִּירִים בִּזֵּה כְּדֹר שְׁעָרֵי הַפְּרוּשִׁים בְּכָלֵה מוֹחֵן הַסֵּס וְהֵם
 מוֹעֵבֶה בְּעֵינֵי וְהוּא ע"ז אֵל תַּבַּט אֵל מוֹחֵרָו וְאֵל בִּזֵּה קוֹמָתוֹ כִּי מִאֲחֵסְתִּירוֹ וְג' (שְׂמִיחַל
 ח' סִימּוֹן ט"ו) לְפִי שְׂכָלִי סִפֵּק הֵם אֲלִיָּאז מַתְפַּאֵר בְּמִרְאָהוֹ וּבְקוֹמָתוֹ שֶׁמַּחֲשֵׁה לְתַפְאֵרַת
 צִעֲבֵי הַצְדִּיקוֹת כְּח"ש עַל שְׂאֹל שְׂבִיחָה וְכָל הַסֵּס מַשְׁכִּימוֹ וּלְמַעֲשֵׂה אֵין כּוֹחַ בְּכָל הַסֵּס
 (שס י') וּבְאֲשֶׁלִּים כְּאֲחֵר לֹא ה' חַיִּים יִפֵּה בְּכָל יִשְׂרָאֵל וְג' (שס ז' סִימּוֹן ז') וְכָל זֶה
 אֲהָרָה לְגִסּוֹת רוּחַ בְּחַיִּים אֲחֵרִים אֲחֵרִים כִּי תוֹעֵבָה ה' כָּל גִּבָּה לֵב (מַשְׁלִי ט"ז) וְכַפֵּה בְּחַי
 אֲלֵסִים רוּחַ בְּשִׁנָּה . וְאֲחֵר לֵב כְּשֶׁנֶּר וּמִכָּה אֲלֵסִים לֹא תַּבֵּה : (טז) הַתּוֹרָה וְהַנְּבִיאִים
 עַד יוֹחָנָן : דֶּבֶר זֶה כְּתוּב וּמוֹפְרֵשׁ בְּחַיִּים סִימּוֹן י"א פְּסוֹק י"ג : כָּל הַנְּבִיאִים וְהַתּוֹרָה :

כי עדומים בדרם בני העולם הזה מפני האור : ט ואני אמר
לכם • עשו לכם רעים בממון העוֹלָה למען כאשר תכליון יקבלו
אתכם בספּוֹת עולם : י הנאמן במעט גם ברב נאמן הוא •
והמעול במעט גם ברב מעול הוא : יא לכן אם בממון העוֹלָה
נאמנים לא הייתם מי יפקיד לכם את הממון האמיתי : יב ואם

האור : סס הצדיקים לפי שאלהם באור פני חלק חיים : (ט) ממון העוֹלָה : ענין
העוֹלָה זה הענין איננו כמו ברוב מקומות ר"ל דבר שאדם עושה בלא משפט ודק מומן
אשר חסך משור עניים (כ"ח חיל בלע ויקאנו חיו) בחיל תמורתו ולא יעולם
(סס וכו') כ"ח מומן רב אשר חסך ואין לו בו צורך לחיי העולם הזה ולחי
שם, יקרא פה מומן העוֹלָה, יען כי מומן זה לא יעמוד אצלו ועושר כאלה שומר
לבעלו לרעתו ואחר שיבזרו כל מחספי מומן ורבוש גדול רק יעשו להם רעים
ממון העוֹלָה ר"ל שיתנו מהן דקה לעניים ויעשו גמילות חסדים וכו'א בזן למען
יקבלו אתכם הוא כמו תקובלו בביתן פועל כמו יבקשו לחך נעדות (חסד ב') כמו
תבקשנה בפועל אף כאן יקבלו אתכם כמו תקובלו כלומר למען תכה אתכם השם לאחר
החימה להביא אתכם ע"י לווית מלאכים לחיי עולם הבא • וכל זה ע"ד אשר השכיל אל
ל דיוס רעה יחלטה ה' וגו' (תהלים מ"ח) • וכאחר שס ק"ב פור כתן לאדונית דקדמו
גומות לעד : תכליון : היא על יום החימה לפי שצריך אז האדם לזאת מן העולם
הזה בעומדו ובחוסר כל וכל כסף חסדו לא יוכל להצילו מיום סמות ואין לו תועלת
בכל עשרו • בסוכות עולם : הוא כניי לחקוק מנוחת הצדיקים לאחר מותם ששם שובע
שמות את פני ה' נעימות ביומו נח : (יא) נאמנים לא הייתם וגו' : פירשו כבר
במומן העוֹלָה • והוא כפי לעושר ובכסים רבים שאינם צריכים לחיי שעה • ובקראים עולם
על כי אין בהם מומן וסמיכה להשען עליהם ואינם יכולין להציל את בעליהם מיום סמות
או להצילו לחיי עולם הבא אלא אדרבה שומרים הם לרעתו בעולם ומביאי' אותו לניכסם
אם לא יסבה גם עניים ואצוונים כדאי ויעשה להם דקות וגמילות חסדים • וידעם שכל
העושר והסון להשם הוא כמאמר הכתוב לי הכסף ולי הזהב (חגי ב') ויתנו לחיי שרצה
בעיניו, ח"כ הבעל מומן ועושר הוא כמו דב שיתן שפקיד הארון להיות פקיד על סגור
וכשם שחכמי האחרים להבחין בראשונה את עבדו בדבר קטן ומעט לראות אם העון הוא
לפני פתח ידו עושר ובכסים הרבה ואם הוא נאמן רוח בועט יתן בידו כל אשר לו ואם
לא נאמן הוא בזה את לא יתן עור בידו מחלומה אלא יגרשו מצינו • כך הק"צ בבי"ב
בראיתו שזני אדם נאמנים במומן ר"ל שמתנהגים בעולם כדרכו אע"פ שהעושר
הוא דבר השייך רק לעיני עולם הזה והוא דבר קטן בבחינת הדברים הרוחניים
המביאים את האדם לאור האמיתי מ"מ לא ימנע הטוב מבעליו להוסיף לו כסס
ובתנאי - בדברים גדולים וחשובים ויקדים הם מאלה דהיינו יראתו וידעתו בבסמון
וכן להשיך • חס פ' אם בממון העוֹלָה נאמנים לא הייתם • ושעם ממון האמיתי
הוא על הדברים השייכים לעיני הנפש כגון חתנות רוח הקודש ושפעתו בלב האדם
להביר את בוראו בדיעה אחימית ולעמוד ולהבין בעומדו ובסוד חסדו כי ללמוד
וללמד לשמור ולעשות ולקיים את דבריו ולעלות ולראות את פני השכינה ושוכן הכרובים
בחרומו לרוחם שמו תמיד • ובקרא מומן האמיתי להיותו ספק מומן העולם לפי ששומר
מה עומד וקיים לעולמו עד ואוכל אדם פירותיו בעולם הזה וספקן קיימת לעולם הבא

אֵתָהּ לָקַחְתָּ אֶת־מִנְכָּה בְּיָדְךָ וְאֶלְעֹזֶר אֶת־דָּהֶרֶעַ. וְעַתָּה הוּא יִתְּנֶנָּהם
וְאֵתָהּ תִּעָנֶה: כו וְעַל כָּל־אֱלֹהִי גֵיֵא עֲפָתָה גְדוּלָה מוֹסְדָה בִּינִינִי
וּבִתְנִיכֶם אֲשֶׁר הָרָצִים מִפֶּה לַעֲבֹד אֲלֵיכֶם לֹא יוֹכְלוּ וְגַם אֱלֹהִי מִשֵּׁם
אֲלֵתִי לֹא יַעֲבִירוּ: כז וַיֹּאמֶר. אִם־כֵּן אֲשָׁאֵל מֵאֵתָהּ אֲבִי לְשַׁלְּחָהּ
אֶל־בֵּית אָבִי: כח כִּי לִי חֲמִשָּׁה אֲחִים לְמַעַן יֵעִיד בָּם פְּדִיבָאוּ
גַם הַמָּה אֶל־מְקוֹם הָעִיר הַזֶּה: כט וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲבָרְהָם. יֵשׁ לָהֶם
מִשְׁהָ וְהַנְּבִיאִים. יִשְׁמְעוּ אֲלֵיהֶם: ל וַיֹּאמֶר אֵלָיו. לֹא־כֵן אֲבִי
אֲבָרְהָם. אֵךְ אִם אֶחָד מִן הַפֹּתִים יָבֹא אֲלֵיהֶם אִזּוֹ יֵשׁוּבוּ:
לֹא וַיֹּאמֶר אֵלָיו. אִם אֶל־מִשְׁהָ וְהַנְּבִיאִים לֹא יִשְׁמְעוּ לֹא יִאֲמִינוּ
גַם אִם־יָקוּם אֶחָד מֵעַם הַפֹּתִים:

יז א וַיֹּאמֶר אֶל־הַתְּלָמִידִים. לֹא יוֹכֵל לְדוֹתָהּ שְׁלֹא יָבֹאִיו
מִכְּשָׁלִים. אֵךְ אוֹי לוֹ אֲשֶׁר יָבֹאוּ עָלָיו: ב מִזֶּכֶר הָיָה
לוֹ בְּרִיתָהּ פֶּלַח רָכַב עַל־צִוְּאָרָיו וַיִּשְׁלַח אֶל־הַיָּם מִהַכְּשִׁיל אֶרֶץ
אֶחָד מִן הַקְּטָנִים הָאֵלֶּה: ג הַשְּׁמֹרוֹ לְגִבְשׁוֹתֵיכֶם. וְאִם יִחָמָא לָךְ
אֲחִיךָ תוֹכִיחַ אֹתוֹ וְאִם־יִתְּנֶנָּהם סֶלַח לוֹ: ד וְאִם שָׁבַע בְּיָם יִחָמָא

לְלֹחַ שְׁלֹא דִּי לְאִסְרָא לְגַלְתִּי חֲזָן לְבַדּוֹ לָקַחְתָּ אֶת יְדֵי וְחֲזָמוֹ הַבִּינִי חֲלָא שְׂמִיד לְסַחֲקִי
זוּ וּלְפַתּוֹחַ לִי אֶת יְדֵי מַעֲמָדוֹ וּלְהִיָּק לִי דִּי וְחֲסִיכּוֹ אֲשֶׁר יִסְמַר לִי יֵהִי מִדִּי שִׂיָּה:
(פו) גֵּיֵא עֲפָתָה גְדוּלָה: גְּדוּלָה כְּתוּבָה כְּמוֹ אֶרֶץ עֵיפֶתָה כְּמוֹ אֶזְרָא (חִיב ל') וְחֵם
הַפֶּסֶד טוֹעַן בַּל חֲמוּקָה הַחֲמוּסָה. עַל חֲמוּסָה הַטְּעָרִים בְּחֲמוֹ שֶׁם הַחֲמוּרָה סוֹמֵךְ סוֹר דִּתִּם
וְחֲמוּסָתָם שְׂחֲמוּרִים שֶׁהַדִּיקִים כֹּלֵם הִיוּ יוֹדִים לְהִסָּס בְּעוֹן חֵם הַרְשָׁן עַד אֲשֶׁר בִּלְ
יִשְׁעוֹ וּפִדָה מִשְׁחַת כְּפֶשֶׁת וְכֵן הוֹדִיעַ הַכְּמוֹר שֶׁאֲנִדָּס וְאֵלֶּי־עַד לֹא הִיוּ בְּעִסָּס ח"כ יִתְחַיֵּד
חֵם שֶׁהַדִּיק' לֹא הִיוּ יוֹדִים לְהִסָּס בְּעוֹן חֵם הַרְשָׁן חֵם' קוֹדֵם בִּדְחַת יִשְׁעוֹ רַק בְּרַעֲשִׁים
לְבַדּוֹ וְג' וְכֵסֶה הוּא טוֹעַן שְׁלֹא כְּמוֹן כִּי לֹא כָל קֶסֶל הַטְּעָרִים וְחֲמוּרִים שֶׁאִם הַדִּיקִים
וּפִתּוֹת. הַקְּדוּשָׁה יִדּוּ לְהִסָּס קוֹדֵם בִּדְחַת הַחֲשִׁיחַ. רַק מַעַן חֲזָקִי וְעִיר שֶׁם זַעֲר
שֶׁם חֲלָל שֶׁהַ טְעָר' כֹּלֵם חֲמוּסִים הִם שְׁכַל הַדִּיקִים וְהַבְּחֻת הַקְּדוּשָׁה מִקֵּדֶם עָלֵי לְחֻס
וְכִסּוֹ חֲזָן הַכְּסִיבָה חֵם' קוֹדֵם בִּדְחַת הַחֲשִׁיחַ. ח"כ הַחֲמוּרָה הִיא לֹא סוֹמֵךְ יִסוֹר דִּת כָּל
הַטְּעָרִים וְחֲמוּסָתָם. חֲלָל רַק הוּא סוֹמֵךְ יִסוֹר דִּת מִקֵּדֶם וְהַעֲוִתִּיק ג"כ עַל הַעֲבֹן הִיא
בְּהַקְדָּמָה עֵין עֲלֵיהִי:

יז (ח) לֹא יוֹכֵל לְחִיחַ: ר"ל אֵין בְּאִפְשֵׁרִית לְקוֹת וְלֹא שְׂכִיחַ הוּא הַבִּנִּי בְּעוֹלָם
חֲשׁוֹם רַעֲוִת בִּי אִסְרָא שְׁלֹא יִבְאוּ מִכְּשׁוּלִים: וְכֵס הַבְּחֻת שְׂכִיבָה בִּסְס
הַבְּחֻת וּבְחֻס. לְחִי חֲטָא וְכֵן הַחֲסִידָה הַתּוֹרָה לִפְרִי עוֹר לֹא חֲזָן מִכְּשׁוּל כֵּם' הַחֲפִשִׁים:
(ג) מִזֶּכֶר הָיָה לוֹ וְג': לִפְרִי שְׁחִין מִסְפִּיקִין בִּדְחִי לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה כְּחֻסָּה. ג"כ בְּחֻסָּה
הַחֲמוּרָה אֶת הַרְדִּי אֵין מִסְפִּיקִין בִּדְחִי לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה: הַקְּטָנִים. טַעְמוֹ עַל הַלְלִי שֶׁם קוֹדֵם
וְכִסּוֹ בְּחֻס. וְגַם עַל קֶטֶר חֲמוּסָה שְׂעִיין לֹא בִּלְחֻסָּה חֲמוּסָה. וְעוֹמֶקָה בְּדִיעָה עֲבִיר
הִסָּס וְחֲמוּרִים וְלֹא יִכָּל לַעֲמוּקָה עַל בְּחֻסִּים קִשִּׁים וְחֲמוּרִים. וְכֵס כִּלְלִים שְׁלֹא כִסּוֹ
לְבַבָהּ בְּחֻסָּה: (א) תוֹכִיחַ אֹתוֹ: בִּיָּךְ לְבִין עֲמָדוֹ כְּחִישׁ לֹא תִשְׁכַּח אֶת חֲסִיד בְּלִבְךָ

אִישׁ יִהְיֶה אֵלֶיהָ: יו וַיִּקַּל אִשׁוֹ הַשְּׂמִימִים וְהָאָרֶץ יַעֲמֶרּוּ מֵאִשׁוֹ
יִפֹּל קוֹץ אֶחָד מִן הַתּוֹרֶה: יח כָּל־אִישׁ אִשׁוֹ יִשְׁלַח אֶת־אִשְׁתּוֹ
וְיֵשֶׁא אַחֲרֶיהָ נָאִף הוּא. וְכָל אִישׁ אִשׁוֹ יֵשֶׁא אֶת־הַמְּרוֹשָׁה מֵאִשְׁתּוֹ
נָאִף הוּא: יט וַיְהִי אִישׁ עָשִׂיר וּלְבָרְשׁוֹ שְׁנֵי בָרִין וַיִּזְעַק בְּנֵאָוֹן יוֹם
יּוֹם: כ וַיְהִי אִישׁ עָנִי וְשִׁמוֹ אֶלְעָזָר וְהוּא מְשַׁלֵּךְ לִפְנֵי פֶתְחוֹ
מֵלֶא שָׂרִין: כא וַיִּתְּאוּהָ לַשְּׁבוּעַ פִּתְחִים וְגִפְלִים מְשַׁלְחֵן הָעֵשִׂיר.
וְגַם הַכְּלָבִים בָּאוּ וַיִּלְקֻוּ אֶת־שָׂרִינָו: כב וַיָּמָת הָעָנִי וַיִּשְׁאַהֲדוּ
הַפְּלָאכִים אֶל־חֵיק אֲבֵרָהֶם. וַיָּמָת גַּם הָעֵשִׂיר וַיִּקְבֹּר: כג וּבְהַיּוֹתוֹ
בְּשָׂאוֹל בְּמִכָּאבוֹת וַיֵּשֶׁא אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־אֲבֵרָהֶם מֵרְחוֹק וְאֶת־
אֶלְעָזָר בְּחִיקוֹ: כד וַיִּצְעַק וַיֹּאמֶר. אָבִי אֲבֵרָהֶם הָנִי וְשְׁלַח אֶת־
אֶלְעָזָר לְמִטְבֹּל אֶת־רֹאשׁ אֲצַבְעוֹ בְּפִים וּלְקַרֵּר לְשׁוֹנִי. כו מַעֲנֶה
אֲנִי בְּלִהְכָּה הוּאָת: כז וַיֹּאמֶר אֲבֵרָהֶם. בְּנִי זְכוֹר תְּזָכוֹר כִּי

עד יחזק כנאו. וענין הכתוב על הכבדות והנחמות שנאמרו בתורה ובנביאים שעתידות
להתקיים בימי המשיח כלומר עד ימי יוחנן נאמרו כל דברי השועות והנחמות האלה
צדוק בסגת הכבדות על העתיד וסיו כלל העתיד. אבל מימי יוחנן ואילך התחילו
כל הדברים האלה להתקיים בהווה וכמשפטם כי חלכות אלהים שהם חלכות המשיח
החלה להתגשש. ושוב נבואות התורה והנביאים איננו בכלל העתידות אלא בכלל הווה
ר"ל מעת יוחנן התחילו לצאת מחלל העתיד לכלל ההווה ומכלל הכבדות לכלל השלמות.
וכמו כן חלוצות הכבדות אל יוחנן לפי שהוא היה דיוקן אר"הו כגשר הוכחה למעלה
בסיון ז' וכן קודם לבשר באת ישוע שהוא משיח. והתחילו חזק להתקיים תיכף דברי
הנביאים. והוא כאלו חזר ישוע התורה והנביאים התגבשו עד ימי באתו. כחומר החכמים
שכל הנביאים לא התגבשו אלא לימות המשיח: וכל איש יהודים אליה וגו': עכ"ל
ר"ל יאמר כת ויתאמן כדי לעלות אל חלכות המשיח. לפי שגדלו הפרושים כל הדברים
ובתורות העולם שהיו סגולים חיות האבות. ואת עשו צדיקים שעשו לתורה שסייעו את
דברי אלהים היום מוחקרים ונתנו חזק על פי הנדירות לגלות דבר כנגד דבר לפיכך
צריך שיתאמר כל איש כגדל חלוצו הרוצה לצאת מחללה כיון לאורו של המשיח ומשעבוד
הפרושים לגאולה ע"י חלכות המשיח. והטעמה שפירק בעל חזקת האמונה על המחזק
הוא בחינת קס טעמת איש חשונע וריק חוח וכטעמת איש החולם כי אין טעם וריח לכל
דבריו כאשר יראה המושכל גם ועיין למעלה בסיון ז': (ח) מן התורה: טעם התורה
היא על הכבדות שכתבו בתורה ובנביאים על העתיד לימות המשיח וכלל הפעול יתבר
קל ואפשר הוא שחלשי השמים וארץ חשיפל ויבועל נבואה אחת וכל התורה כולה והוא
ע"ל לא ישר מדבר ה' ארצה (חלבים ד' סיון י') וענין חלש קח ידע דברי חכמים
באחרים קוצי של יו"ד וכחוצו בו: (יח) ישלח את אשתו וגו': דהיינו שחננה חסום
לדן קל כגון שהקדיחה תבשילו למעט דת הלא בפרק צמח גיטין (דף ט' ע"ה) או שחננה
חשה כח חומה כסגרת ר' עקיבא שם: נואף הוא: כי קיימא לן בבית שחאי שמדך
וזקא ערוות דבר והוא דבר זנות וחומה לה. ומסייע לה חס שאמר ר' אלעזר צפרק כסן
החול שכל המגרש את אשתו אפי' מוכח מוריד עליה דמעות: (ט) איש עשיר:
החול הוא חזק לענין הראשון דבר הקומצנות ואילך ומפרש עוד את הדבר הזה בחול

כא ולא יאמרו: הנה היא פה או הנה היא שם. כי הנה מלכות
האלהים בקרבכם היא: כב ויאמר אל-התלמידים: הנה ימים
באים ותבספו לראות יום אחד מימי בן-האדם ולא תראו:
כג ואמרו אליכם: הנה פה או הנה שם. אל-תצאו ואל-תלכו
אחריהם: כד כי כפרק הבורק מקצה אחד מתחת השמים יאיר
עד-קצה אחר מתחת השמים. כז יהיה גם בן-האדם ביום:
כה ובראשונה עליו להתענות הרבה ולהפאס מן הדור הזה:
כו וכאשר יהיה בימי נח כמו-כן יהיה בימי בן-האדם:
כז אכלו ושתו נשאו ונשאו נשים עד-היום אשר בא נח אל-
התיבה ובא המבול ושתה אר-כלם: כח וכאשר גם היה בימי
לוט. אכלו ושתו קנו מכרו נטעו בנו: כט וביום אשר יצא
לוט מסדום המטיר אש וגפרית מן השמים ושתה אר-כלם:
ל כן יהיה ביום הגלות בן-האדם: לא ביום ההוא מי אשר
יהיה על הגג וכליו בבית לא ירד לשארת אהם. וגם מי אשר

וחילית כחלך נשר וזם וידאח את עצמו לעיני כל העם ככזד ויקר וילחם
עם הרומיים ויגרשם ויהיה וירשלים וכיוצא בדברים האלה אשר יש נדעתיכם
להעשות נבואת המשיח אלא חרצה מלכותו תבוא בהסח הדעת בזמן אשר אין
איש יחשוב כי תבוא אז כבר באה גם תחל בשפלות ובענוה לבי שהחל המשיח
בעצמו הוא עני ורובע על החומר נבזה וחלל חיים: (כא) ולא יאמרו: פיה
לא יהיה צריך שיאמרו לכם בדברים האלה לעתיד לפי שעתה כבר מלכות אלהים
בעיניכם היא והתחילה ציחי יוחנן כ"ל וחזר בה שהוא הוא המשיח: (כב) ימים באים:
אחר עליית המשיח: יום אחר: פ' שתתאוו לראות אותו אחר כך לזאת ולזה עומ
בצידי קדם בעוד שהתלכתי אתכם כנשר וזם. ואפשר שטעם הכתוב על הפרשים לרוח
לסם שמים באים ר"ל ימי השלום והנקה ע"י הרומיים והוא יתאוו לראות יום אחד ויחיות
ישוע דהיינו שיעקבו לדת אליו ולשמוע בקול דבריו כדי להשיעם ולא יבכו לראות אותו.
כי ציחיים האלה ימי החרב כבר התחילה מלכות המשיח ותרעו לחז ולהעקר ויהיה
וירושלים ולהקס בין האומות העולם ושוב אין לסם תקנה לשב: (כג) ואמרו אליכם
וג': נטרם בלו ימי הרעה ראה שוב שאתה משיח שקר עתידים הם לקום אחריי בכל
דור ודור אשר יבאו את לב ישראל להטעום אחריהם. ומפני שעיני הסומן יהיו כלים
מחמת עור לחשיח יורו וירשו אלהים יהיה מי שיהיה לפיכך הוא מחזיר אותם ומעו
כן ומעשיתם גם: הנה פה: ר"ל המשיח בנצח. סה שם הוא בחרן עיון כאשר כתב
הר"ם לציגת ויחזית על הדבר הזה ועיין גם על הענין הזה בהקדמה (כד) בן
האדם ביום: חזר ביום יקח מקומו ויסודי יהודה וירושלים והוא יום הפרענות
בחרבן העיר והמקדש ע"י הרומיים. ונעמו ג"כ על יום הדין שהולך ומפרש את הענין
במשלים מן האומות הראשונים: (ל) ביום הגלות בן האדם: לעשות דין ומשפט
בדשעים אשר לא רצו עדין להטות שחמם לקבל עול עליהם: (לא) אשר יהיה

לך ושבֹּעַ בַּיּוֹם יָשׁוּב אֵלַיָּךְ לֵאמֹר נִחַמְתִּי וְסִלַּחְתָּ לִּי׃ ה' וַיֹּאמְרוּ
הַשְּׂלִיחִים לֵאדֹנָי׃ הִסֵּף לָנוּ אֲמוּנָה׃ וַיֹּאמֶר הָאֲדֹנָי׃ אִם־הִתְחַהֲ
לָכֶם אֲמוּנָה בְּגִרְגֵּר חֲרָדֵל וְתֹאמְרוּ אֶל־הַשִּׁקְמָה הַזֹּאת׃ תִּשְׁוֹשׁוּ
וְהִנַּמְתִּי בָיִם׃ וְתִשְׁמַע אֲלֵיכֶם׃ ז' וְכִי בָכֶם אֲשֶׁר לֹא עָבַד חֲרָשׁ
אוֹרֵה וּבִבְאֹר מִן־הַשָּׂדֶה יֹאמֶר אֵלָיו מֶה־רָא וְהִסֵּב׃ ח' וְלֹא
יֹאמֶר אֵלָיו׃ הֵכֵן לִי אֶת־אַרְחַת הָעֵרֶב וְתִגַּר אֶתְךָ וְשִׁרְתָּנִי עַד־כִּבֹּ
אֶבֶל וְאַשְׁתָּה׃ וְאַחֲרֵי־כֵן תֵּאכַל וְתִשְׁתֶּה אִתָּה׃ ט' וַיִּתֵּן תְּחִלָּה
לְעַבְדֵּי הָהֵא עַל־כִּי־עָשָׂה אֶת־אֲשֶׁר צִוָּה׃ אֲדָמָה כִּי לֹא׃ י' וְכֹן גַּם
אֲתָם בַּעֲשׂוֹתְכֶם אֶרֶץ־כָּל־אֲשֶׁר צִוִּיתֶם אֲמְרוּ׃ עֲבָדִים בְּלִי מוֹעִיל
אֲנַחְנוּ כִּי עָשִׂינוּ הַחֻבָּה עֲלֵינוּ לַעֲשׂוֹת׃ יא' וַיְהִי בִלְכַתוֹ יְרוּשָׁלַּיִם
וַיַּעֲבֹר בַּתּוֹךְ שְׁמִרֹן וְהַגְּלִיל׃ יב' וַיָּבֹא אֶל־כָּפָר אַחֵד וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ
עֲשָׂרָה מִצְרָעִים וַיַּעֲמִדוּ מִרְחוֹק׃ יג' וַיִּשְׁאַן אֶרֶץ־קוֹלָם וַיֹּאמְרוּ׃
יֵשׁוּעַ רַבִּינוּ חֲנֻנוּ׃ יד' וַיֵּרָא וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם׃ לָכוּ וְהִרְאוּ אֶל־הַכֹּהֲנִים׃
וַיְהִי בִלְכַתָּם וַיִּמָּהְרוּ׃ טו' וְאַחֵד מֵהֶם בְּרֹאוֹתוֹ כִּי גִרְפָּא לֹא שָׁב
וּבִקּוֹל רֶם כִּבְדֹּ אֶרֶץ־הָאֱלֹהִים׃ טז' וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו לִרְגֵלָיו וַיִּתֵּן לֹא
תוֹדָה׃ וְהוּא שְׁמִרְנִי׃ יז' וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר׃ הֲלֹא נִמְהָרוּ עֲשָׂרָה׃
וְהַחֲשָׁעָה אֵיהֶם׃ יח' לֹא נִמְצְאוּ שָׁבִים לְתֵרַת כְּבוֹד לָאֱלֹהִים בְּלִמִּי
הַנִּבְרִי הַזֶּה׃ יט' וַיֹּאמֶר אֵלָיו׃ קוֹם לֵךְ׃ אֲמוּנָתְךָ הַיְשִׁיעָה אֶתְךָ׃
כ' וּבִשְׂאֵל אוֹתוֹ הַפְּרוֹשִׁים מִתִּי תָבוֹא מַלְכוּרַת הָאֱלֹהִים וַיַּעַן אֲתָם
וַיֹּאמֶר׃ לֹא תָבוֹא מַלְכוּרַת הָאֱלֹהִים כִּי אִם־בְּהִיסָה הַדַּעַת׃

סוכה עובדי את עמיתך ולא תשא עליו חטא דהיינו שלא ילכין את פניו בדמים׃
(ד) ואם שבע וגו'׃ ר"ל סדנה פעמים ביום אחד׃ כי המספר שבע שבעה ושבעים
יבואו לפעמים במקרא בדרך גמול על כך שהוא יותר חסד׃ כגון שבע ביום סללמך
(תהלים ק"ט) שבע יפל דמך (משלי כ"ד) חולמס׃ נחמתי׃ נעמתי הסתדעתי׃ ללחך
שהמחילה מדינה דווקא חרטה׃ (ו) כגרגר חרדל׃ עיין על זה שלפון לחמלה בסיוון
י"ג פסוק י"ט׃ שקמה׃ הוא חילן וחזרי חזיתי התחסי׃ ואחר שקמה לפי שהשקמים
היו שכיחים בדרך ישראל יותר משאר העמים כח"ש בשלמה (מלכים א') סיוון יד) ואת
האחרים נתן כשקמים אשר בשלמה לרוב׃ תשורשי׃ הסתעקרי והסתילי כל׃ עקרי את
עמך ונטעי את עמך בלי יד יישי׃ (ז) אשר לו עבד׃ חזני נעני קנין כסף
שלימי חקבל דבר על כל עבדומו חלל רק פרנסה בשלמה כדוע׃ (ח) הנבכרי חזה׃
המזרחיים לכמים נחשני בעיני הסודי׃ עיין לחמלה בסיוון ט' פסוק כ"ג׃ (כ) מלכות
האלהים׃ מלכות השמים אשר ביחודי מושע יהודה ישראל ישכון לבטח והשני מלכות
עמור ליושני לא תבוא למרחש עיני נשר בדמיון שהם תלמוד וחזקה לעיני נשר חס
ואשר יאחר עליה כי זאת היא מלכות אלהים גם לא יבא השמים ברכה בסודים

ואחרי כן אמר בלבו • אף גם אם ארדה אל הים אינני ירא ועל-
אדם לא אבין: ה רק יען הלאות אתר האלמנה הזאת אשפט
אתה פן תבא תמיד ותונועני: ו ויאמר האדון • שמעו את-אשר
אמר השופט הפועל: ו והאלהים הלא יעשה משפט בחריו
הקדאים אלו וזמם ולילה גם אסדרהמיו עליהם ותאפקו: ח אני
אמר לכם כי יעשה משפטם במהרה • אף בבא בן-האדם הימצא
אמונה על הארץ: ט וידבר ארז-המשל הזה נגד-האנשים
הבטחים בנפשם • כי צדיקים המה ובוים לאחרים: י שני אנשים
עלו אל-ההיכל להתפלל • האחד פרוש והאחר מוכס: יא הפרוש
עמד וכן התפלל בנפשו • אודה אלהים כי און אני כאנשים
האחרים שוהים רשעים נאפים וגם לא כמזכס הזה: יב צם
אני פעמים בשבוע • מעשר אני ארז-בל-אשר לי: יג והמזכס
בעמדו מרחק לא הואיל גם לשאת ארז-עיניו אל-השמים כי אפ-
ספק על-לבו לאמר • אלהים רחם עלי החטא: יד אני אמר לכם
כי זה ירד לביתו נצדק יותר מן האחר • כי כל-איש אשר ירים
את-נפשו ישפל • ואשר ישפיל את-נפשו יתרומם: טו ויביאו
אליו עוללים למען יגע בם ויראו התלמידים ויגששו בם:
טז ויקרא אתם ישוע אלו ויאמר • הניחו לילדים לבוא אלי
ואל-תמנעו אתם • כי מאלה מלכות האלהים: יז אמנם אני

(יחמיס ח'): (ה) הלאות: שהא על לטורח ותנועני במחור צבואה יום
יום ומצדק לי ומקטער חושי בדברים רעים מדך הכשים הפועכות כמו: כי
הצקה לי בדברים (שופטים ט"ז): (י) הלא יעשה משפט וגו': וסלח לדמים
קל וחומר וחיפיו נשר הם הרשעים שרשים משפט לגזוקים חס הם צאים ומתחננים
ומתפללים תמיד לסעשות דין, סק"צא שהוא תמים דעות ורצ חסד וחומה על אחת
כזה וכזה: (ח) אך בבוא וגו': הוא ע"ל חס יתמחמה חסס לי וגו' ומצדק
באמונתו יחיה (מצדק צ'): (י) פרוש והאחר מוכס: עין למעלה במידה ה'
פסק י"ז ובסיון ט"ו פסוק ח': (יב) צם אני פעמים: צמי ובחמישי: כל
אשה לי: אפילו עשית וירקת שאינם חייבים במעשר ועמי הארצות: חין ומקדקין
בפן: (יג) ספק על לבו: כעלי תשובה באחת מחמורים וסמחרותם בכל לבס:
(יד) ירים: המחנה ומצדק נפשו לפני שסס כח"ש ספלט הגנה וסגנה השפל
(יחזקאל כ"ח): (טו) יגע בם: כדי לנכסס מדך שטאטס עד סיס ססס כדוד
ספוטת ישראל לסעש אחת סילדים לפני אורח תלמיד חסס כדי לנכסס: ויגששו בם:
בסמחרות חומס כדי סלח לסמחרות עליו כיומר: (טז) מאלה: ר"ל חסס מן צמי
חלס ססס: כדחוס כל ערמה ומרמה כילדים: (יז) כילד: כדחוס כל ססס

בשרה לא יפנה לאחור: לב זכרו ארצאשת לזמ: לג כל-
 מי אשר יבקש להציל את נפשו יכריחנה • וכל מי אשר יכריח
 את נפשו יחיה איתה: לד אני אמר לכם • בלילה ההוא יהיו
 שנים במטה אחת • האחד יאסף והאחר יעוב: לה שנים תהיינה
 טחנות יחד • האחת תאסף והאחרת תעוב: לו שנים יהיו
 בשדה • האחד יאסף והאחר יעוב: לו יענו ויאמרו אליו • איה
 זארי ארנינו • ויאמר אליהם • במקום הפגר שם יקבצו הנשרים:
 יז א וידבר אליהם משל להיות פמיד שקדים בתפלה מאין
 הפגות: ב לאמר • שופט אחד היה בעיר אחת אהדאליהם לא
 ירא ועל האדם לא הבין: ג ותהי אלמנה בעיר ההוא • ותבא
 אליו לאמר • שפמני מאיש ריב: ד ולא הואיל ימים רבים

על הגב: הכל בדרך משל כלומר שיבקשו לזכור ולחזק על כפסם בכל מה
 להפגר: (לב) זכרו את אשת לזמ: שבעה על שבעה חזרה וזמרת את לב
 על הדברים שזכרה בזמרתה וזמרתה עליו וזמרתה להשיב ולהצילם כך חזרה אל
 תדעו בעת ההיא על הכנסים והאר דברי העולם הם פן תספו כמו כן: (לג) יבקש
 להציל את נפשו: ע"י אשר יבקש לחוננו כי כאשר עשו רבים ביום השליש ובפרט
 לאחר חיותם בקום חלק גוי ורשע וגור שזר על הטגרים: כי לאחר שזכרו שרם חזק
 או שלם מושפחם בחיותם וחזרתם כחם לב הסחון וכפרו רבים בשוע כדי להגלל חיותם
 חזונה: יכריחנה: לעולם הגל: יכרית את נפשו: שימסור את עצמו לחיותה
 על קידוש השם: יחיה אותה: יחיה לפי חיותה הגוף: היא רק דרך חזרה בשמחה לחי-
 עולם ולא כחזרה חיותה לכלום כגד חזון שזר של שום חזרה בדרך החיים עם שום
 כל הצדיקים כגן עדן לעולמי עד: (לד) בלילה ההוא: כלומר בעת בוא הצרות
 החזקות האלה כי דרך הכבוד להמשיל הצרות לחושן וללילה: יאסף: ר"ל יגלל בחולת חלש
 עליו שחזיקו כד"כ כל ידיו ויגלו חזרות וחזקות כחזר חזל חזש: שנים במטה אחת:
 כמי לאת ואשתו: יעוב: ביד האויב והאר לחרב ולשני ולשאר עמיים קשים:
 (לה) שנים: ר"ל שני נשים: חנה בכל הדברים האלה הספר: דין חלכותו לחלכות
 בשר ודם: חלכות בשר ודם אין שם לא עני ולא עני שפחה חלל בחלכות החיות
 חזן לחד יתר שאת: על העני: כל מי שלבו כחן עם ה' יושע ויבא לחלכותו חפלו
 הוא עני או חפלו שפחה חזר החיים: כי הגלל לא נושא פנים הוא חלל כל החיים
 לו צדיקים וצמחיים: וישיעם וחללם: (לו) איה זאת: כלומר בזה מקום תהיה
 החסמות והחזקות והצרות הגלות והנפלות האלה בזה דם: הסגר: כמי לרשע
 יאדם ודוולסם שחשבו כפגרים חיים בחייון: ועם הנשרים: על הרומיים שהיה
 בגלם צורת הסגר כלומר חזר יאדם תהיה חזקת הצרות והחזקות האלה כי
 כאשר שדך הסגרים להתאסף בחזקת הסגרים כדי לחזק שם חזק כח"ש ובאשר חללים
 שם הוא (חזר ל"ט) כי יבואו הרומיים על הארץ האלה שישיעם התקדשו לטבח ולסגרה
 וישעו כשזר הם לחבל והחיות את כולם ולא יחזלו על חיש:

יחן (ח) שוקרים: שלא להתעלל בתפילה חן שוקר חז על דברי לעשות

אחריו : כן ובשמוע ארז-אלה ויתעצב כי עשיר הוא מאד :
כר : וירא אתו ישוע כי מתעצב הוא ויאמר : איך יקשה לעשירים

השומרים ובוטלה תורת משה לסיומה כבדה במצותיה עד כי אין אדם שיוכל לשמור אותה כדכתיב בפעלי השלמים פרק ט"ו ותחלתו עד פסוק י"ב שלמד שם כיפא לבלתי צוות לגוים המתנכרים את המילה ואת תורת משה כמו שחשבו אתה אנשים מפרשים שהתנכרו. וכן אחר כיפא לחזק לא יתכן על על צווארי הגוים אשר לא יכלו שאת גם אמנו. רק מחמירים אהמו להורע בחסד אלהים כאשר גם המה. וכן כתב פיל בתיקתו לאנשי גאליליא פרק ה' פסוק א' ח"ל עמדו בחירות אשר בה המשיח שחרר אותנו ואל תנקשו עוד בעול עבדות שנית. והנה תורת ישוע גזרת לתת נחלתו. וכל מה שיש לו לעמים. אבל תורת משה גזרת לתת ומעשר לבד ומתבואת הנחלה ובשארית לבעלה הנחלה כולה וע'. זה הענין מורה שגזרת משה אינה כבדה במצותיה כדברים עב"ז. והנה בכל אשר יפנה האויז ירשיע להביע תהפוכות וחולת. כי נדאשון לא אומרים הם הטכרים שבעלה תורת משה לסיומה כבדה במצותיה רק באיכותן ולא נפרט בכמותן. כי לא נחזיר רק על תורת הכהנים כמה הלכות הן השייכות להקדשת הקרבנות כמה לשחיטתן. כמה לחריקת דמין. כמה לפיתום הקטורת דברו סממנים ואם חסר אחת חייב מיתה. כמה דברים שייכים לפדיון הבכור בכור אדם ובכור בהמה. כמה למעשר ראשון ולמעשר שני. כמה לתרומה. כמה לדמיון. כמה לכלאים ולשעטת. כמה לשמיטה ולשבת. ועל אחת כמה וכמה דענין טהרה וטומאה ודברים כאלה עד שאי אפשר לו לאדם להזכר בכל אלה ומשם רוב ענינם וקוצר שכלו ותבונתו. ואין זכרון האנשי יעזר כח להזכיר ולעמוד עליהן בכל עת ובכל שעה. ואעפ"כ הוא בכלל ארור אשר לא יקים את כל דברי התורה האחת לעשות אותם. ואם תרצה להוסיף עוד דקדוקי המצוות דרנן מה רבות וחמורות הנה. ואף אם יתן האדם אל לבו לבלתי פנות אל כל דבר שבעולם אלא רק לדקדק במצוות ח"ו הוא דבר בלתי אפשר לקיימן כדאי כאשר יראה המעיין בסו"ג ובשני לתורת הכרית דבר מצוה ותורה אור. הלא הוא משה ועל כד שאין שיעור ומספר לכבודו ולחשקו. יראה תורת ישוע שזינעוה במצות ואינה תורה יותר לאדם כי אם להזהרה את האדם בכל לבו ובכל נפשו ובכל מחשבו ולדעוהו כחוצו בלי הוסיף עוד שום מצות עשה או לא תעשה וסארכנו דענין הזה בהקדמה בפרק יסודי תורת הטכרים וסם דיארת הספרש שבין תורת משה לתורת ישוע עיין שם ותתבשרה דעתך. שרית ובי מעשר אחר בלבד אחרת תורת משה והלא כמה מעשרות גזרה? כמו מעשר ראשון ומעשר שני ללויים ומעשר עני לקט שכחה ופאה. חולתן צותה עוד להחזיק ידי עניים ואדוירים בכל שעה להעדיט להם ולתת די ומחסורם אשר יחסרו עד שרוב יגיע כף איש הנה תהיה מחבל לאחרים וכל פירות נחלתו לאחרים ואין לו יתר שאת נחלתו על אחרים חוץ מהעבדה והטורה לחרות ולחורע ולקצור. ח"כ ראי' זו כראיה זו. שלישית אל תחשוב דעתך שענין הדברים סבור ופור לעניים וע'. הוא כענינם על כל הקוראים בשם ישוע שיזכרו את כל אשר להם ויפזרו לעניים ותת'. נחלתם נהפכה להיות לדעת איש תהפוכות והלא הוא דבר שלא יוכלו השכל ואין דעת אדם ומכרעמו. כי הנה אם ילכו כל קהל עדת הטכרים ויחברו את נחלתם ויפזרו לעניים לסוף יחזרו כולם ויזכרו לחלל הכל בלי מחיר ובלי כסף ומתה די עם הטכרים ויהיו חזי רעב ונחמדים לעבדים ולשפחות ואין קונה ויתעשרו דברים וילמדו מעשיהם ויבחנו הטכרים חזי ולא חפר שם ישוע עוד ונמצא שם שמים מתחלל בהם. ותהיה מצוה שסופה להיות עבירה. וחי חכם הדואה את הטכר מטה חקיקס ומשפטים שאינם לקיים ומחשבתו אלא לחכשול להרוס ולבעלה? רביעית גם לא

אמר לכם. איש אשר לא יקבל את מלכות האלהים כי יבא
בה: יח וישאל אותו שר אחר לאמר. מורי הטוב מזה אעשה
לרשת חיי עולמים: יש ויאמר אליו ישוע. למה קראתי לך
טוב. אין טוב כי אם אחר האלהים: כ ידעת ארצה מצות.
לא תנאף. לא תרצח. לא תגנב. לא תענה עד שקר. כפר
ארצה אביך ואת אפך: כא ויאמר. את כל אלה שמרתי מנעורי:
כב וכשמוע ישוע את אלה אמר אליו. עוד אחת תחסר. את
כל אשר לך מכר ופיר לעניים ויתתה לך אוצר בשמים. ובא לך

רעים: (יח) שר אחר: מן הראשים שנקטל והוא פרנס או ראש הכרמים:
מורי: הוא כנר לתלמיד חכם המלמד את העם משום שמורה להם את הדרך אשר
ילכו בה לבוא לחיי עולם הבא. ובלשון גמרא נקרא רב רבי ורבן: (ע) אין טוב וג':
ומאחר שתקרא גם אותו בה השבח על כרחך אתה מודה טוב שגם את אל. וזה תבעל
טענת בעל חזקת האמונה שאמר שמה המאמר מוכח שאין ישוע אל כדעת המחזיקים בו והנה
לא נאמר אין את טוב אלא בדרך השאלה למה קראת לי טוב? כדי להכריח את השואל
בדבריו ולסדו שגם הוא אל לפי שקראו טוב ואין טוב אלא אל אחד ואחר שקראו ג"כ
טוב ח"כ גם הוא אל ח"כ חזקתו וזכות מה המאמר שהוא ישוע הוא אל והוא דבר
נצור לכל בעל דעת המתעורר בה המאמר כדלוי: (כ) ידעת את המצות: ר"ל
המסוגות בין אדם לאדם: (כב) עוד אחת תחסר: ר"ל חסדת השם. צל לנצח
ובכל נפשך ובכל מאורך שעל פי הדבר הזה יצוה האדם לתת ולפטר את כל הון ביתו
בזהב וכל הדברים החיצונים והמחמדים בעיניו כנפשו יתן. ולא היא כוננת בכתוב שבעד
שחפשו לו לאדם לבא לחיי עולם הבא ע"י דקדק ומעשים טובים. שהרי הדברים האלה
ומחזיקיהם הנה נבדלים לקיים בלאו הכי משום חסדת השם וחסדת רע של וחסדת לרע
כמוך. ועל כולם אמר ישוע בסיומן שלפני פסוק יח וגם אתם בעשותכם את כל אשר
צויתם (כל מצוות עשה ומצוות לא תעשה) אמרו (גריסים אתם להטעות לפני
הקד"ש) עבדים בלי מועיל אנחנו כי עשינו החובה עלינו לעשות ואין אנו ראוים
לקבל על זה שר כעבד קרן כסף שאינו מקבל שכר על עבודתו שזה אותו חזקת
לעשות. והכתוב הזה ויבואו בו הם צדק את לכל עזרת השלמים שאמר בפירוש שאין
האדם זוכה לחיי עולם הבא בשביל מעשיו הטובים אלא רק באמונתו בשלימה והאמונית
ע"ד מה שאמר הכנ"ש וצדיק באמונתו יחיה (חזקוני ד') כי כלנו כעוה ונבדל עדים
כל צדקותינו (ישעיה ס"ד). אלא נא כאן במאמר הזה רק להורות עמוק סוד המצוות
והאזי אפשר לו לאדם לקיים חפלו מצוה ראשונה שנעשרת הדברות כהלכתם וכדקדוקה
וח"כ הוא צלל אחר אשר לא יקיים את צדרי התורה האמת לעשות אותם (דברי כ"ז)
ומשום שזי חפשו גם כן לו לאדם לנצח כל יסוריו ודשאל על עוכש דלורית
לכן המשיח חקל ובעל עליה במאמר הש"צ ביוצר וקבל לכן צריך האדם לחסות תחת
כנש המשיח כדי להשגת צדקותיו כ"ל וצדקותו מרפא לו (ישעיה כ"ג). חזקת היא משונה
על דברי בעל חזקת האמונה שפירק כאן במאמר שא"ל לו לאדם להטעם בלתי שמירת
מצוות עזרת חסד. ועיין על הענין הזה בהקדמה ותמצא משונה כפונה על דבריו:
את כל אשר לך מכור ופיר: על פסוק כ"ה: כאן פועל האויב את פיו ומפקד שהדברים
האלה סותרים יסור דת סותרים שכל כן מתחשבו דתי ישוע להיות קלית

לבוא אל-מלכות האלהים: כה פי יקל עבור גמל בחור הפוחם
מבוא עשיר אל-מלכות האלהים: כו ויאמרו השמעים. ובי
ויכל להדשע: כז ויאמר. אחד אשר יפלא מאנשים לא יפלא
מאלהים: כח ויאמר פטרוס. הנה אנחנו עובדי את-הכל תלך
אחריה כט ויאמר אליהם. אתם אני אומר לכם פי אין איש
אשר עוב את-בירת או יולדים או אחים או אשה או בנים למען
מלכות האלהים: ל אשר לא יקח שיערים רבים בשם הזהות
ובשילם והבא חיי עולמים: לא ויקרא אחד-שנים העשיר ויאמר

חשה שאמר חיי הגויה ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך
כחזרו בנח' סנהדרין (דף ע"ד) ו"ל חס כאמר בכל נפשך למה כאמר בכל מחלוק?
ואם כאמר בכל מחלוק למה כאמר בכל נפשך? חס יש לך חס: שיער חביב עליו מחומות
לך כאמר בכל נפשך. ואם יש חס שחומות חביב עליו ומעט לך כאמר בכל מחלוק.
חשומות וחלוק שכל חיי שיענה בשם ישראל חייב לחסור את נפשו ואת חומות על קדושת
השם ח"כ הלא גם היסודים חייבים לחסור את כל אשר להם ולפטר לעניים בלשם שיענה
תצטרך לך. עת לפטר ולהשליך והכל יפה בעתו. ח"כ גזירות דתי יסוע כגזירת דתי
היסודים בעזרת חשה. וחלילה לא על עזרת יסוע הן תלבוש חס ומרמה ואת בעל חזק
האומה לא לאומה כי חס נפרט על תורת חשה הנאמרה על פי השם תלבושיו. ח"כ ובע
את יוצרו ומורשו ומחשבותיו חזון ומחשבים עמל יכתבו ואי חכמים בעיניהם: להעמיק עצה
ח"כ לבטור עצה ה' והיא בוחשך מעשיהם. מעשי תעתישים. ומעשה ידיהם חבלים:
(כה) 'יקל עבור גמל וג': גמל הוא בזה גמול והוא בדרך משל בדרך שאמר
למשון החכמים כען ברכות (דף כ"ה ע"ב) מוכיח שם רבא שרוב החלומות הן הרארי
לכא. ומביא ראיה לדבריו כדי לחלוקת דברי הראשונים ואמר תע. דלא מחוו ליה לרבי
לא דיקלא דרבא ולא פילא דעיל בקופא דוחטא. ולפי' תע שכן הוא שרוב החלומות
באים מהרארי לר' דאדם כי לא מרחין לו לאדם בחלום תמר של זכר ולא פיל והוא
חין חיה הגולה בכל החיות (והשוו כל כך גמול עד שעתון חומר כל חיי כלים והאחרים
כי בעשה וחומר כסא הן גמול של המלך שלמה חלבים ח' סיון יפסקו י"ח) שיעולה בעד
כקד החוט לפי שקוף דבר שלא סרגל האדם לראות ולא סרגל בו מעולם. ורעילן
לשפתח דה החטל בלשם שרוב להחיי על דבר שקשה. והוא דמסיק בדבא חזיעא (ל"ח
ע"ב) דפסק רב ששת בערין ככסי הסבין כמתנתן (שלא יורו הסודים עליהם) ח"כ
רב עמרם דלחא לרד ולחבור תן. (שם) במתנתן והוא דאין מתנתן לרדת שם חבל
לעשות ולחכול ולעול בארץ חומר?) חומר ליה (רב ששת) דלחא ופוזנדיתא את
דחזיעילן פילא בקופא דוחטא. פי' שרעילן לשנות שטיי וסברא דחיקא שלא בדרך הטבע
ואם כמי שרוב להכניס הפיל בכקד החוט. וכאן ג"כ ערבו כך והוא כאלו כאמר סתם
הוא דבר שאי אפשר שיכא עשיר הוטה בעשר בחלכות חלבים בשם שאי אפשר לגמול
לעבור בעד חור החוט: (כו) ומי יוכל להחשע: לפי שרוב בני אדם חולים
במחלה זו כדי להטעמם ושוו לם חלם: (כז) לא יפלא: כמו לא יפלא
חזק כל דבר (ירמיה ל"ב) כלומר חף על פי שאין זה הדבר ביד האדם להיות מושל
ברצונו לבדו דוק אחרי העשר והלחצו בזה ח"כ הוא דבר שאפשר לסק"ב כי
בדיו מחקרי חזק ומושל בגאומת חף כי בלב האדם: (כח) ונלך אחריו: ל"ל

עוה יתוע וכל דבר בדבר הס' ולא עלמה על לבו לנת על און חרעוה לבלתי הסתפח
 צמלמס בחלת אבותם או בקרן כספס ולהשגות מהם כל איש עשיר וטוע' והארים מה
 שחומר במחלקים פרק יד פסוק כ"ד שאמר שם יתוע צדוק איך יקשה לצועחם צעור
 לבוא אל חלכות השמים ומקאמר לכושחים בעושר מכלל דאיך צועחים צעורס יסלון
 לבוא לחי עולם הבא והאיל ויש עשירים שאיך צועחים צעורס אלוהא שיש עשירים
 ארורים לחי עולם הבא והשום שיש עשירים ארורים לחי עולם הבא מוחילא מותר לאדם
 צדיק ויחל אלהים לטות עשיר ומופרי שמומה לאיש תם ומסיד לטות עשיר בעל כרחו
 גם אמה מודה שאי אפשר לחבור ולפטר את הכל כי און חלק בלא עם ואין עושר בלי
 כססים והון והמאמר הנאמר כאן בפסוק כ"ד שקשה כי יצוהו העשירים במלכות אלהים
 הוא כלל שצריך לפטר דהיינו עשירים הבושרים בעושרם יומה וצוהשגות אלהים ואינו
 כפון לבס ומחזון לחסור את עשורם על קדוה השם א"כ גם הפסוק הס' חסור ופטר
 לעניים הוא כלל שצריך לפטר דהיינו לאו דוקא שכל המחזון ציוע צריך לחסור מיד את
 הכל אלא רק באם ששעמה מצורכה לכך והוא דבר הלוח ומעט ודבר הלוח מחסור
 חמת היא דעת קדושים קדוש המדבר כאן כי כלל העולם מכל הדברים האלה ר"ל
 ומפסוק י"ח עד סוף הענין הוא שאיש אחד חסוד וכבד הולם לישוע שהוא הוא המדבר
 בצדקה ורצ להשיע ולהסיר דרך מוצא לחי עולם הבא ויחל יתוע כחשפטו להושיע את
 האיש וישם לפניו בראשונה את הווצות השייכות לאהבת ריע כמו ואהבת לרעך כמוך
 דהיינו לא תרעם לא תנאף וגו' ועל זה השיב שכל אלה שומר שומר ומעבדיו ויהא יתוע
 את האיש הס' כי צדק הוא שצדיק אינו יודע סוד הווצות האלה בדקדוק לקיומן כדאין
 ומשום זה צועח הוא בצדקתו אשר עשה ויוסף לדבר אלה וכדי ללמדו באומר פיו ולסורח
 אומה על פרו שלא קיים את הווצות ומעבדיו שם לפניו בדרך חכמה הווצות השייכות
 אל ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל כפשי ובכל מאדך ואמר שיוחבר את כל אשר
 לו ויפטר לעניים ויבא אחריו כלומר אם יש צנפשי לקיים הווצות כדאין ובכלבך תחזון
 כי דוח ה' עלי לקרוא לשוויים תחת יד השמן דרוך ולאסורים בחרצובות רשע פקחוקם
 הצה תן כבוד לה' וקדש את שמו בדעים כך ומחבר את כל אשר לו ותן לעניים ענין
 ויבטו הכל שמה אורב את השם בכל לבן ובכל מאדך ויבא אחריו ואחר ציוע אלהים
 ואמר שיתן כסף מחיר קרנו אשר יחבור לעניים כדי שיוצגו בהם מוס לבבו ביומה והוא
 ע"ד פיר נתן לאצורים צדקתו עומדת לעד (תהלים ק"ב) ובשומעו את הדברים האלה
 התעצב כי כפשו קשורה צעורו והעל כי עשיר היה מאוד ובהם עלה ומחשבות לבו
 שאינו אורב את השם בכל לבו ובכל מאדך ועל זה אמר יתוע שקשה הוא מחרת לעשיר לבוא
 לחי עולם הבא דהיינו עשירים הבועחים צעורס באים הס' ככ"ל א"כ לא היה כוונת
 יתוע כאן כי אם לכנסות את האיש הס' הנכון לבו לקיים אהבת השם בכל לב ובכל
 מאדו ולקדש את שמו בדעים צדוקו בחלתו לעניים והליכנו אחריו ויבא רק להווצות
 לאחרים שאל ישימו לבם לחילם כמאמר המעורר חל כי יטוב אל תשימו לב אלא חרצוב
 יהיה מוכנים ומחזורים לחסור את הכל על קדוה השם וכן הדברים האלה הס' מנחלים
 ומקיימים בספרי השלוחים פוח שומרי בספר מעשי השלוחים שפליחדי יתוע יטוב צעת
 השלם וההשקט על בחלתם והסור מוכנסיהם לעני עומס כחוסת יום ובשעתו החדה
 והמחוקות צקום חלק גוי עו פנים וזר שומ עליהם סלבו מארצם ומחולקתם ונתנו את
 כל סון ביתם לשלל ולנה באהבת יתוע א"כ מחבר ופטר לעניים מדבר באם ששעמה
 מצורכה לכך משום קדוה השם ע"ק ותשכח ואחר שהעמידנו את המחבר הס' על
 בריו כדאין צעור עומס ודעת על פי סוגיות הלשון וקשר הדברים ענין מה ששומעו
 הוא רק בשעת הצרה די לבדו בשעמה צעור השם ומה לו לעוק על הדברים
 האלה לאחר מה המחבר הס' כחשך כבד יכבד מתור חשה וסלבו הוא מחקרא חלבו בשומה

ישוע. כי היום היתה חשועה לפית הזה יען גם הוא בן אברהם:
 כי בא בן האדם לבקש ולהושיע את האבד: יא ויהי בשמעם
 את אלה ויוסף וידבר משל יען כי קרוב היה לירושלם והם חשבו
 כי פתאם תגלה מלכות האלהים: יב ויאמר איש גדול הלך
 לארץ מרחק לקחת לו מלכות ולשוב: יג ויקרא אל עשרת עבדיו
 ויתן להם עשרת מנים ויאמר אליהם. סחרו עד באי: יד ואנשי
 עירו שנאו אתו וישלחו מלאכים אחריו לאמר. אין נפשינו שימלך
 זה עלינו: טו ויהי בשובו מקחת את המלכות ויצו לקרוא אליו
 את העבדים האלה אשר נתן להם את הכסף להשת מה רכש איש
 איש: טז ויבא הראשון לאמר. אדני מנה עשה עשרת מנים:
 יז ויאמר אליו. רפה עשית עבד טוב. יען כי במעט נאמן היית
 היה שלטון על עשר ערים: יח ויבא השני לאמר. אדני מנה
 עשה חמשת מנים: יט ויאמר גם לזה. ואפה היה על חמש
 ערים: כ ואחר בא לאמר. אדני הנה מנה אשר היה לי צרור
 במטפחת: כא כי יראתיך כי איש קשה אפה. נשא אפה את
 אשר לא נתת וקצר אשר לא ורעת: כב ויאמר אליו. על פיך

(יח) מלכות האלהים: חלכות המשיח כביארנו: (יג) ויאמר וגו': כוננו בנחל הזה
 לחדיע לכל החושדים שהלכותו יהיה להשתלם הלא להשתלם חלכות נשר דמס ולגרש את
 הדומים מירושלים שברוק חזרה ומעבר כן רחקו ומחשבותיו מוחשבותיהם. וכל גם לרחח
 לסס חובות לבסס צעת הסיח כחפרס וסולך: איש גדול: טעמו על ישוע עצמו:
 לארץ מרחק: כל' השמיים. וסול לאחר שמוס ונפחד שמוס לסס: לקחת לו
 מלכות: אמר כן בדרך דוגמא: ולשוב: כדי לקבל חשבון מעבדיו ועבדיו על
 היום הפקודים שיפקדו על הצדיות לשלם לאלים כמעשה: (יג) עשרת עבדיו: רוח
 אל כל אשר הכינו לבסס עד סה ללכת בעקבותיו ולעבדו שסס אחד ונפרט על השלמים
 ואחר עשרת על דרך דוגמא כמו עשרת מוסס: עשרת מנים: משקלס וסס דימין
 ואחר כן ברוח על חמסות חסס שתכנן לכל אחד ואחד כפי חריגתו: סחרו עד באי:
 ר"ל שתאחר חול לפעול צק ללמוד לשמור ולעשות איס איס כיד ס' סטובס עליו:
 (יז) אנשי עירו: שז אל יושבי יוסס וירושלים סורר ישראל כי סס היו סונאים את
 ישוע: מלאכים לאמר: כאמר כן ברוח על דביסס שחזרו ביוס עמוס לפני כסס
 דין של פילאטוס ולעקו לאחר דער אסור מקרב ססרן: (טו) בשובו וגו': סול
 כעקו שלפמו וכן הפסוקים סססס על ססרן סס דוגמא: (טז) עשה: פירות
 ורווחס: (ת) עשר ערים: רוח לחתן סכרן של צדיקס לעתיד לבא:
 (כ) במטפחת: עכינו סורר או בגד כמו הביא חמטפחת (רות ג'): (כא) איש
 קשה אפה: כמו סס יעקב אביך קסס (שמואל א' ס' כ') חורסס קסס (ישע' יט'):
 נשוא וגו': כאמר בדרך חסל על גדל סכריות סססס: (כב) על פיך: אשפט

אלהם • הנה אנחנו עלים ירושלמה ויכלו כל־הדברים הבתובים
בין הפניאים על־בהאדם: ל ב יסגר למים וחתעללו בו וחתפו
אתו וירקו בו: ל ג ויפו אתו בשוטים ויהנהו וביום השלישי
יקום: ל ד ולא הבינו דבר מאלה • והיה הדבר הזה נסתר מהם •
ולא ידעו את־הנאמרים: ל ה ויהי בקרב אל־יריחו וישב עור
אחד על־יד הדרך לבקש נדבות: ל ו ובשמועו את־ההמון עבר
וישאל מה־זאת: ל ז ויגידו לו ב י שוע הנצרי יעבר הלם:
ל ח ויצעק לאמר • ישוע בן־דוד חנני: ל ט ויגשרו בו ההלכים
לפניו להחשטו • והוא ביתר עז הוסיף לקרא • חנני בן־דוד:
מ ויעמד ישוע ויצו להביאו אליו • ובקרבו שאל אתו: מא לאמר •
מה־תבקש ממני לעשות לך • ויאמר • אדני אשר תפקחנה עיני:
מב ויאמר אליו ישוע • פקה עיניך • אמונתך הושיעה לך:
וברגע נפקחו עיניו וילך אחריו משבח את־האלהים • וירא כל־העם
וימן תודה לאלהים:

יט א ויבא ויעבר ביריחו: ב והנה איש ושמו זפי • והוא ראש
מוכסים ועשיר היה: ג ויבקש לראות את־ישוע מי
הוא ולא יכל מפני ההמון כי שפל קמה היה: ד וירץ לפניו
וישל על־שקמה למען יראה אתו כי שם היה לו לעבר: ה ויבא
אל־המקום וישא ישוע את־עיניו וירא אתו ויאמר אליו • זפי רד
מהר כי היום לי לשבת בביתך: ו וימהר וירד ויקבלהו בשמחה:
ז ויראו כלם וילגו לאמר • כי אל־איש חטא בא ללון: ח ויעמד
זפי ויאמר אל־הארון • אדני חנני נתן את־חצי רכושי לעניים • ואם
עשיתי את־איש מאומה ארבעתים אשיב לו: ט ויאמר אליו

מלאכו את לבבך לבוא אחר: (לז) עולים ירושלימה: סמון בזה כדי
לתקן את לב הסלמידים שלא יעז ויום לבנס • ביום רחמים זאת דפתע פתאום
ולק חזר ג"כ וביום השלישי יקום לסודיעם שיש תקוה לחיותם: (לח) ולא
הבינו וגו': והם הדבר הם כסתר וגו' אע"פ שזמש קול וסדרת הדברים מ"ח
לא יכלו להסתבך בס' ומגיד שלא הבינו ענין החשיח וסוד חלכותו וגמורו דעתם שחלוק
מחלק בשר הם ולפיכך פליטה דעת מהם כנגד ולא יכלו הסבוכים חזק יסגר ביד אדם
והחקו וילעגו עליו ויכזרו והסדעו והם בעיניהם כשפי סככים נקשא אחד • וסדרת הם
סוף ג"כ לחזק נק ולמר מכול עד היום הם לסבוכים בשם ישראל לא לחזק ולא
לחזקם: (לח) לבקש נדבות: מהעצרים והנסים: (לט) לפניו: לפני ישוע:
יט (ח) ראש מוכסים: עין למעלה בראש סמון ט"ו:

ענין בזה הנקרא הר היותים וישלח שנים מתלמידיו : ל לאמר :
 לכו אל-הכפר אשר מנגד . ובבאכם בו תמצאו עיר אסור אשר
 מעולם לא ישב עליו איש . התירו אותו והביאחו : לא ואם ישאל
 אתכם איש . למה זה תתירו . כה תאמרו אליו כי האדון נצרך
 לו : לב וילכו הנשלחים וימצאו כאשר דבר אליהם : לג ויתירו
 את-העיר ויאמרו בעליו אליהם . למה זה תתירו את-העיר :
 לד ויאמרו . האדון נצרך לו : לה ויביאו אותו אלי-ישוע . וישליכו
 את-בגדיהם על-העיר וירכיבו עליו את-ישוע : לו ובלכתו ויפרשו
 את-בגדיהם בדרך : לו ויהי כי הקריב אל-מורד הר-היותים
 ויחלו כל-המון התלמידים לשמוח ולהלל את-האלהים בקול גדול
 על-כל-הנבירות אשר ראו : לח לאמר . ברוך המלך הבא בשם
 יהוה . שלום בשמים וכבוד בפרזמים : לש ויאמרו אליו אנשים
 מן הפרושים מתוך ההמון . מורה גער בתלמידך : מ ויען ויאמר
 אליהם . אני אמר לכם . אם אלה יחשו האבנים תצטקנה :
 מא ויקרב וירא את-העיר ויבך עליה : מב לאמר . מי יתן ותדעי
 לך גם את ביומך הוה את-אשר לשלום לך . ועתה נסתרה מעיניך :
 מג כי הנה ימים באים לך ושפכו עליך איבך סוללה והקיפוף
 וצרו עליך מסביב : מד והשפילוך עד-עפר ואת-בניך בקרבה .

ד' ס"ג ע"ב ובחמ' פסח' ז"ל ע"א ובפר' קמח דסנאדין י"ד ע"ב דפליגי גבי זקן מוחה
 באס שמואל את הסנאדין אבית פני מתי ? ועיין שם בפ' רט"י . וזו הסר שכנגד העיר
 נקרא בית היני כמזמור וחלון אהי שפירשו פירות תמרים קודם ביטול כסא דאמר
 שמואל בפרק ט' (דחם' ב"ו דף ק"ג ע"ב) כל מיני ידענא אסותיטו לכר מחס' תלת
 חוץ דאכיל אדוני מריא אליא דריקנא וחון דאסר חתנא דכיתנא רטיבא אחרתי . וחון
 דאכיל כסמא ולא חסני ארבעה גרמחי וכו' . ופי' רש"י אהי תמרה . אליא דריקנא עיטו
 קודם אכילה כלומר בעור שהאשכנחא ריק כי בלי ספק היו במקום הם תמרים לרוב .
 ואפשר שנקראו כן משום קטנותן שמהם כאלו לא בשלו כל צורכן . חכר לדבר מה דתנו
 בחמ' פסחים (ד' כ"ג ע"א) ח"ל אובליק צעוגות עד שיכלו פני בית היני . ח"ר יסדה לא
 הסכרו פני בית היני אלא לערן מעשר דתקן פני בית היני ואהי לעובא חייבין צמער
 פי' רש"י וחונן פנים וחונן תמרים לעולם קטנים : (ל) התירוהו : עיטו לשון
 פתיחה כמו י"י מתיר אסורים (תהלים קמ"ו) : (לא) האדון : שז לעצמו לסעד
 כח גדולתו : (לב) שלום בשמים : לפי שזה זה אשר באמצע נשי השלום חמת
 ה' ועיין למעלה בפרק ב' פסוק י"ד : (לג) האבנים תצטקנה : ע"ד אכן מקור
 תצטק ופנים מעין יעננה (חזקוני ב') : (לד) ביומך הוה : בעת ובשעה האת
 כמו היום אם נקול תשמוע וגו' : לשלום לך : ר"ל בזה תוכל לקבל השלום מהק"צ :
 (מד) פקודתך : פקודה של שלום ואמת ע"ד ושמתי פקודתך שלום ומושיך דקס

אֲשַׁמְטָה עֵבֶד יְרֵעָה יָדְעָה כִּי אִישׁ קָשָׁה אֲנִי נִשְׂא אֶרְצִי אֲשֶׁר לֹא
נִתְּתִי וְקָצֵר אֶת־אֲשֶׁר לֹא זְרַעְתִּי בִּגְן וְלִמְסָה לֹא נָתַתְּ אֶת־כֶּסֶף
לְשִׁלְחֹן וְאֲנִי כִּבְאֵי הַיִּיחַ נִשְׂא אִתּוֹ בְּתַרְבִּיטִים כִּד וַיֹּאמֶר אֶל־
הַעֲבָדִים קָחוּ מִמֶּנִּי אֶת־הַמָּנָה וְחַנּוּ לַיהוָה אֲשֶׁר לוֹ עֲשֵׂרֶת הַמָּנִים׃
כֹּה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֲהַנֵּנוּ חַנּוּ יֵשׁ לוֹ עֲשֵׂרֶת מָנִים כִּי כִּי אֲנִי אֹמֵר
לָכֶם כִּי כָל־מִי אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ יִתֵּן לוֹ וְכִי אֲשֶׁר אֵין לוֹ יִקַּח מִמֶּנִּי גַם
אֶת־אֲשֶׁר לוֹ כִּי אֲבָל אֶת־אֵימִי הָאֵלֹהִים אֲשֶׁר נִפְשָׁם לֹא הִוָּתָה שְׂאִמְלֹךְ
עֲלֵיהֶם וְהִבְיָאוּם הַלֵּם וְהִרְגוּ אֹתָם לִפְנֵי כֹה וְכֹאֲשֶׁר דִּבֶּר אֶת־אֵלֹהִים
הַלֵּךְ לַפְעִידֵם עֲלֵה יִירוּשָׁלַיִם׃ כֹּט וַיְהִי בִקְרָבוֹ אֲלֵכִּיּוֹת פָּנָיו וּבִיּוֹת־

ע"י והשיגך שפיר ושתתן יענו בך (חוב ט"ו): (כג) לשלחן: השולחנים הם חכמי
המנוגעים שמשלים ונתתן עם המועת עובר לכושר. זה"ק שהם מלווים בדינית לבב
מי שיראה ולקוחים ג"כ חזון מאחרים ונתתן להם כך ומרביית ארבעה או חמשה בחזק
והכך הם נקרא בל"ע פראצ"ע"ט וסוחרים כאלה נקראו באר"ק ער. ובשלחן חכמי ישראל
נקראו שולחנים לפי שמוהו השולחן לפניהם במועתם כקף כדי לישא וליתן עליו (כד) אל
העומדים: כדי לעבד החלך ומשפיעו: (כ) אשר יש לו וגו': בנאמן רוח וחסד
במלאכתם ללמד הכתוב חזר. וימי אשר אין לו יוב' מושם עלולתו ורוע מעלליו
(כז) אחיבי: יושבי יהודה וירושלים כנפסוק י"ד: והרגו אותם: וכן הם באמת ע"י
הרומיים בחרבן ירושלים: (כט) בית פני ובית עניה וכו': למען ירנן הקורא
בהבנת שונות הללו צריך להקדים את האחרון ולבאר בראשון ענין הר הימים ואחר כך
ענין בית פני וחזרו האיל וכל אלה תלויים בו. הר הימים הוא הר המושם הוא במועת
של ירושלים. מכנגד הר הבית כמחוס שבת מן העיר ועלה עליו דוד ודבש בנסו חפץ
לזבלים בו (שמואל א' סיומן ט"ו) ועיין גם בבבזרות זכירו הבניא סיומן י"ד. וחבר
הם הם כבש צמר עד לחר הבית שעליו היו מוציאים את פרה האדומה לשדוף. וכל מסעדיה
היו יוצאים בו והוא חפצי קבר. סמאס כלו כמאיתא בפרק קמא דמדות ונפרק שליש
דפרה. ונקרא הר החיותם על שם הימים ארבים שהיו מוחים וגללים שמה ואע"פ
שגם שאר חיות ערים היו גללים שם כדגמסין בפרק בשרא דמענית ירושלמי שר ארבים
היו בהר המושם תחת אחד חסן היו מוכרין ארבעה חיות טהורות והאחד היו מוציין
מחוט ארבעים אלה גזלות בכל יחד וחודש וחמסן היו מספיקין קינין לכל ישראל ח"ו
חפצי שרוב האילנות היו ימים נקרא כך. ובתחתית ההר ההוא נשפולו היו שר גדדין אחד
כנגד ירושלים ואחד נגד שפננו. זה שהיה כנגד העיר נקרא בית פני או בית פאני. ואפשר
שנקרא כך על שם הפנים שהם תארים שעדיין לא נשלו כל מרכין. וטעם של השם למה
נקרא המקום כך. עיין בענין שאמרנו בפי' זה שלאחריו והוא בית היני. והוא לפי זה שם
מקום בתחתית ההר חזן לחומת ירושלים. וחפצי שסמוך היה לעיר נקרא גם מקו' החסן
שירושלים לפנים מן החומה בשם זה בית פני. ומושם שהוא עדיין לפנים מן החומה
לפיכך ידון ירושלים לכל דבר. כמחשבה בדיא בנפסחים ק"ז (צ"א ע"ה) בענין שחיטת
הפסח בפני עמא ח"ל אמר דב חקלא הא לאחזרת בית המסורין ונכרים לל. (ר"ל אין
שוחטין עליו את הפסח) לא אחין אלל חזן לחומת בית פאני אבל לפנים מחומת בית פאני
שהתין עליו דפני עמא (בית פאני פי' רש"י שם מקום חסון ירושלים). ועיין במועד

אֶת־הַפֶּשֶׁל הָיָה • אִישׁ אֶחָד נָטַע כָּרֶם וַיִּתְּנֵהוּ לְעֹבְדֵי אֲדָמָה וַיֵּלֶךְ
לְמַרְחָקִים לִיָּמִים רַבִּים • י וְלַעֲת הַבִּצִּיר שָׁלַח עֶבֶד אֶל־עֲבָדֵי
הָאֲדָמָה לִמְשֹׁן וַיָּחֲנוּ לֹא מִפְּרֵי הַכָּרֶם • וְעֲבָדֵי הָאֲדָמָה אַחֲרֵי הַכּוֹת
אֹתוֹ שָׁלַחוּהוּ רִיקָם • יא וַיֹּסֶף לְשַׁלּוֹחַ עֶבֶד אַחֵר • וְגַם אֹתוֹ אַחֲרֵי
הַכּוֹת וַחֲרָפָהוּ שָׁלַחוּ רִיקָם • יב וַיֹּסֶף לְשַׁלּוֹחַ שְׁלִישִׁי • וְגַם אֹתוֹ
אַחֲרֵי פַעְעָהוּ הַשְׁלִיכוּ חֹצְצָה • יג וַיֹּאמֶר אֲדֹנָן הַכָּרֶם • מָה אַעֲשֶׂה •
אֶשְׁלַח אֶת־בְּנֵי אֶת־יָדַי אוֹלֵי בְּרֹאֲתָם אֹתוֹ וַיְבִינוּ עָלָיו • יד וַיֵּרְאוּ
אֹתוֹ עֲבָדֵי הָאֲדָמָה וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ לֵאמֹר • הִנֵּה הַיּוֹרֵשׁ •
לָכֵן וַנִּהְרָגֵהוּ וְלָנוּ תִּהְיֶה הַיּוֹרֵשָׁה • טו וַיִּשְׁלִיכֵהוּ אֶל־מַחוּץ לַכָּרֶם
וַיִּהְרָגֵהוּ • וַעֲשֶׂה מִה־יַּעֲשֶׂה לָּהֶם אֲדֹנָן הַכָּרֶם • טז יָבֹא וַיֹּאבֵד אֶת־
עֲבָדֵי הָאֲדָמָה הָאֵלֶּה וַיָּתַן אֶת־הַכָּרֶם לְאַחֲרִים • וַיִּשְׁמְעוּ וַיֹּאמְרוּ •
חֲלִילָה • יז וַיִּבֶט אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר • מִדֵּהָה אֲמֹר הַכְּתוּב • אֲבֹן

כרם היה לידדי בקרן בן שמו (שע' ה') וכן הוא אומר גפן מוצרים תסיע (תהלי' פ') :
לעובדי אדמה : כתי למלכי ישראל ולחוריו והוא ע"ז מה שאומרים סכניאס אל חזי ישראל
(יחזק' ל"ד) סדע' את עמי (דמו' כ"ג) וחומר חזע' רבים שחמו כדמי (ס' י"ג) : וילך
למרחקים : כאשר במשל על ארצו' חף של השם והוא ע"ז ויקן לעש' ענדי' (שע' ה') :
(י) ולעת הבציר : צעת שרצו' לעשות משום והוא ע"ז מה לעשות עוד לכדמי ולא
עשיתי כי מודע קייתי לעש' ענבים וגו' שם : עבד : ר"ל עבדיו סכניאס אשר השכם
ושלח סוכיו אותם : עובדי האדמה : למשל על מלכי יהודה ועל מוריס כפסוק שלפניו :
מפרי הכרם : משום ומעשים עונים : (יג) את בני את ידידי : דעתו על עצמו
כ"א זה בני ידידי כך רצתה כפסוק הזה פק' ג' פסוק כ"ג ובפרק ע' פסוק ל"ט :
(יד) היוורש : כלומר שיחור העטרה ליוסכס ויוסכס זה השבט המלכות אל אשר לו
עיין למעלה בסיון ח' פסוק ל' : היוורשה : ר"ל המלכות והמושל על כנסת ישראל
כי הסוכים והסופרים המבקשים להקרא ראשי גלית מושלים וחדים בעם ס' בשבט
ואומרים שם הוא לא יסור שבע מיהודה • והעיוותך על הדבר הזה בהקדמה :
(טז) ויאבד : בכל מיני צרות ומצוקות ע"י סדומיים : חכרם לאחרים : כלומר
שיתן רשות למשלחיו ולתלמידיו להגיד את תורתו לגוים ולקרא להם להסתפח במלכת
השם : (יז) הכתוב : בתהלים ק"ח פסוק כ"ד : אבן וגו' : כל חכמי ישראל
הסתבשו בפירות הפסוק הזה כי יש פותרים אותו על דוד ויש מהם על ישראל • מה חס
אומרים שהסוכים הם הגוים ואומות העולם • חו רחוק מזה כי לא מצינו בכל המקרא
אף בלשון משנה ותלמוד שהאומות העולם הם צדיקים • ועוד הוא כנגד קשר הפסוקים
שלפניהם ושלחניהם • חלף פטע סכנו שחנך על המלך המשיח כי זה הוא הנקרא
אבן כח"ש בדניאל ג' פסוק ל"ט ואבנא די מחת ללמלא בית לעור רב וגו' שח"א לפרש
לדעת כל המפרשים חלף על המשיח • עיין למעלה בסיון ח' פסוק ל"ג • ובאחר לכן כה
אמר אדוני ס' הכני יסד בציון אבן אבן יקרת מוסד מוסד המאמין לא יחש
(שע' כ"ח ע"י) • וכתב שם רש"י הכני יסד לשון עבד הוא כמו יסד המלך (אסתר ח"א)
וכן תיך לפתחו הכני הוא אשר יסד כבד בציון אבן כבד כגורה גזירה לפני והעומדת

וְלֹא יִשְׁאִירוּ בְךָ אָבֹן עַל-אָבֹן. תַּחַת אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אֶת-שֵׁת פְּקֻדָּתְךָ:
 מִה וַיָּבֹא אֶל-הַהִיכָל וַיַּחַל לַגְרֹשׁ אֶת-הַמִּזְבְּחִים בּוֹ וְאֶת-הַקִּנִּיּוֹת:
 מִי וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. הֵן כְּתוּב. בֵּיתִי בֵּית תַּפְלָה הוּא. וְאַתֶּם עֹשִׂיתֶם
 אֵת-זֶה לְמַעַרְת פְּרִיצִים: מִי וַיִּלְמַד יוֹם יוֹם בְּהִיכָל. וַיִּבְקֹשׁוּ רָאשֵׁי
 הַכֹּהֲנִים וְהַסּוֹפְרִים וְרָאשֵׁי הָעָם לֵאמֹר: מִה וְלֹא מֵצְאוּ מִדָּה
 לַעֲשׂוֹת. כִּי כָל-הָעָם דִּבְּקוֹ אַחֲרָיו לְשִׁמוֹעַ אֹתוֹ:

ב א וַיְהִי בְּאַחַד הַיָּמִים הָאֵלֶּה בִּלְמֹדוֹ אֶת-הָעָם בְּהִיכָל וּבְבִשְׂרוֹ
 וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו רָאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְהַסּוֹפְרִים עִם הַזִּקְנִים: **ב** וַיְדַבְּרוּ
 אֵלָיו לֵאמֹר. אָמֹר לָנוּ בְּאִירֹה שְׁלֹמֹן עָשָׂה אֵת-הָאֵלֶּה. וְמִי הוּא
 אֲשֶׁר גָּתָן לָךְ אֶת-הַשְּׁלֹמֹן הַזֶּה: **ג** וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. אֲשָׁאֵל
 אֶתְכֶם גַּם אֲנִי דָבָר אֶחָד. וְהַגִּידוּ לִי: **ד** טְבִילַת יוֹתָנָן הֵמֶן הַשָּׂמַיִם
 הִיא אוֹ מִבְּנֵי אָדָם: **ה** וַיַּתּוֹכְחוּ אִישׁ עִם-דֹּרְעֻהוּ לֵאמֹר. אִם נֹאמֶר.
 מִן הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר. וּמִדֹּעַ לֹא הָאִמְנָנָם לוֹ: **ו** וְאִם נֹאמֶר. מִבְּנֵי
 אָדָם כָּל-הָעָם יִסְקְלֻנוּ כִּי בְטוּחַ לָבָם בַּיּוֹתָנָן כִּי נָבִיא הָיָה: **ז** וַיַּעֲנוּ
 שְׁלֹא יָדְעוּ מֵאִין הִיא: **ח** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יֵשׁוּעַ. גַּם אֲנִי לֹא אָנִיד
 לָבָם בְּאִירֹה שְׁלֹמֹן אֲנִי עָשָׂה אֶת-הָאֵלֶּה: **ט** וַיַּחַל לְדַבֵּר אֶל-הָעָם

(ישעיה ס') חלומות הכתוב שלח חרבה יתחילם לא בשביל שחללו זה את השבת לזעזע
 ארצי ולא בשביל שביטלו קרית שומע שחרית וערבית ל"ד אזהר. ולא בשביל שביטלו זה
 עימוקות של בית דבן וכו' לסדרת ר' הסוכה בכל כענין ק"ט ע"כ אלף בשביל שלח
 הציבה עת פקודתה שפקדה השם בשליחות משיחו: (מה) ויבא אל ההיכל: לא
 הוא עברו ההיכל מוחש אלף חקוק המקדש שבה הצית קודש לעזרת הכהנים ששם היו
 חניות חלומות יין וחמץ ויחם ושאר דברים השייכים לקרבנות כדי שהמקריני' יוחלצו הכל
 חסוקן. ובפרט סמוך לחג בעת שהיו חוזרים בקרבנות התאספו הרבה מוכרים וסוחרים
 שמה עם אורחות יינם ושומנם ועם כל מיני עופות ובהמות זקות סוחרות לקדן וסחרו
 בבית המקדש: (מה) כתוב: בישעיה כ"ו פסוק ז' כלומר ואלף זה דבר גמלי לבית
 כהן וק"ו חזית חלך בשר ודם כי אם ילכו עבדיו ויכניסו חמוקים בפלטין שלו לשלח
 וליתן שמה הלך דומם בראשם ההיכל שהוא בית חלך חלכי המלכים על אחת כמה וכמה
 מערת הפריצים: עיין בדימוי ז' י"ח והענין חלש הפרק עד פסוק י"ב. וכן כעב
 הוסיפו בפרק חלומות ה' שהיכל קודש חרבן בית שכי' נעשה למערת הגנבים והרמנים
 והלסטים: וזו היתה עת לחק ציון ולהציף זקק עולמים כדמך בחלק כ"ו ע"א דור שכן
 דויד כל בית סועד יס' לזכות וכו': (מה) ולא מצאו וגו': לא היה לחל ידם
 למצא מלכה להטעלל ולהטעל עליו:

ב (ה) ובבשרו: בשר את חלומות האלמים שקדוהו היה להגלות: (ז) שלשון
 רשות וסחרה: (ט) ויחל וגו': הרען בזה כדי להטעור עד לנס למחשבה:
 איש אחד: רוח לסק"ה כ"ח ה' איש חלומות וחלומה: כרם: רוח לכנסת יקראל ע"ר

וזהו להחכם שר תלמידים שם האחד זקוק ושם השני צדוק. וכאשר שמו שמו שמו
האחר יצאו תלפיו ואחר אחד לחצרו וזהו שר צדוק שר צדוק שר צדוק
עולם ואין תקנה כלל. כי לא ידעו כונתו וסוף האחד יד. חצרו ויצאו מן הכלל
והפירו' העולה. והתעורר לאחד כת אחת ולחצרו כת אחרת וקראו החכמים **צדוקים**
וביתוסים. וכאשר לא היו יכולים לקצן הקבלות לפי מה שהגיע להם מן האמונה שנת
האמונה היתה תמיד הנקצנים כל שכן שלא תקצן הנפרדים נעו להאמין הדבר שלא
יכלו לכבדו אלא הסמוך שאלו היו מוציין אותו מפיסם היו אורגן אותם ר"ל דברי תורה
ואחר כל אחד לסייעתו שהיו מאמין בתורה וחולק על הקבלה שאינה אמתית. וזה לפעור
עצמם מן האמת המקובלת והנצירות והתקנות אחר שלא יכלו לזכות הכל בעצב
והמקובל. ועוד שהתרחק להם הדרך לפדוש. כי לאחר שש הפירות נצחיתם היה יוכל
להקל בזה שירצה ולהסביר בזה שירצה כפי כונתו אחר שאינו מאמין כלל בעקר. ואחכס
בקצו דברים המקובלים אלא קצת בני אדם לבד. ומאז יצאו אלו הכמות הרעות ויקראו
באלו הארצות ר"ל חדרים קדושים. ושמותם אלא החכמים צדוקים ובייתוסים וסם אשר
התחילו להשיג על הקבלה ולפרש את הפסוקי' כפי מה שירצה להם וחלשי שישמעו להם
כלל. וכן צדוק חזושי לזכות דרבי נתן כתוב אנטוניוס היה סוכו קבל ושמעון הצדיק
הוא היה אומר אל תהיו כעבדים וגו' ויהי מורא שמים עליכם כדי שיהיה שכלכם גמול
לעמיד לבד. אנטוניוס היה סוכו היו לו שני תלמידים שהיו שופין בדבריו והיו שופין
לתלמידים ותלמידים לתלמידים עממו ודקדקו אחריהם ואמרו מה ראו אבותינו לומר דבר
זה? אפשר שיעשה פועל מלאכה כל היום ולא יעול שבו ערביה? אלא אלו יודעין
אבותינו שיש עולם אחר ויש תחיות המתים לא היו אומרים כך. עממו ופרשו מן העולם
ונפרשו חסן שתי פרצות צדוקין ובייתוסין. צדוקים על שם צדוק. ובייתוסים על שם צדוק
והיו משתמשין בכל כסף ובכלי זהב כל יומיהם ולא היתה דעתם. וסם עליהם אלא הצדוקין
אומרים וסורת היא ביד הפרושים שהיו מצטרין את עצמן בעולם הזה ובעולם הבא אין
להם כלום. לחזותי מכאן שמים בראשון שהצדוקים לא קבלו עליהם תורה שבכתב. והעולה
שבעל פה והאמונות דרבנן לא אבו לכן ולא שמעו לכן. שנית שהיתה תחל' דיומי אנטוניוס
שהיה שלישי לעזרא. וזאת השנית איננה נכונה כי עתה הם גרים הרואה כל חומות
בדכות שצדוקים היו אומרים עד העולם. משקלקלו הצדוקים ואמרו אין עולם אלא אחד
התקינו שיהא אומרים מן העולם ועד העולם וכו' ופי' צדוקים כל חומות בדכות שצדוקים
היו אומרים עד העולם. במסכת תענית אחרין אין עונין חוץ צדוקים והמבדק אומר
בסוף כל דרכה ברוך אתה ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. ברוך חוץ הדעת. וכן
בכולם. והעונין אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וילפין לה מקרא דתפילת
עזרא וסיעתו. ואשמעין רבינו הקדוש בראשון לא היו אומרים אלא ברוך ה' אלהי ישראל עד
מן העולם משקלקלו הצדוקים ואמרו אין עולם אלא זה התקינו עזרא וסיעתו שיהיו
אומרים מן העולם ועד העולם לומר ששני עולמות יש להוציא חלץ הכופרים בתחיית
המתים עכ"ל. משמע מכאן שהיו כבר צדוקים דיומי עזרא ואין יתכן לומר דיומי אנטוניוס
שהיה שלישי לעזרא? וכל"ע שיהיה שהיה הוא פירה ראש ולענה מקודם לכן ומן
הנראה כבר דיומי מלאכי הנביא כמו שנאמר בנבואתו סיון ג' פסוק. אחרתם שוא
עבוד אלהים ומה בצע כי שמרנו משמרתו וגו'. ולא זו בלבד אלא אף דיומי יתחזקל
חצרו התעוררות כאלה באחרים יבשו עצמותינו ואבדה תקותינו נגורנו לנו (יתחזקל
ל"ז פסוק י') רק שלא התפעלו ולא נכר שום צדוק על שאלו צדוק ובייתוס ומקו יד
מרים ואז התחילו להרים ראשם ולחלל שם שמים בפרהסיא וחשום כך נקראו על שום
אע"פ שכבר מקודם להם היו מוכישים וסופרים בתחיית המתים כמכר: וישאלו אותו
וגו': חצרו בתלמוד שאומרת הצדוקים היתה לאומות את החכמים בדברים ולסתומה

מֵאִסּוֹ הַבּוֹנִים הֵיחָה לְרֹאשׁ פָּנֶה: יח כָּל־הַנֶּפֶל עַל הָאָבֶן הַזֶּה
יִשְׁבֵּר וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר תִּפֹּל עָלָיו תִּדְבֶּה: יט וַיִּבְקֶשׁוּ רֹאשֵׁי הַכֹּהֲנִים
וְהַסּוֹפְרִים לְשַׁלּוֹחַ בּוֹ יָדָם בַּשָּׁעָה הַזֹּאת וַיִּירָאוּ אֶת־הָעָם כֹּאֲשֶׁר יָדַע
כִּי עֲלֵיהֶם דִּבֶּר אֶת־הַמֶּשֶׁל הַזֶּה: כ וַיִּשְׁקְדוּ עָלָיו וַיִּשְׁלָחוּ אֲרִבִּים
לְהַתְּנֵפֵר לְצַדִּיקִים לְמַעַן וַיִּנְקְשׂוּהוּ בְּדִבְרָיו לְהַסְגִּירָם לַמִּמְשָׁלָה וּלְשַׁלֵּם
הַפְּדוּתָה: כא וַיִּשְׁאַלּוּ אֹתוֹ לֵאמֹר מוֹרָה יָדַעְנוּ כִּי בְצִדִּיק תִּדְבֵּר
וְתוֹרָה וְלֹא תִשָּׂא פָנִים אֶךְ בְּאַמֶּת תּוֹרָה אֶת־דִּרְךְ הָאֱלֹהִים:
כב הַמִּתֵּר לַחַת מִסָּ לְקִיסָר אִם לֹא: כג וּבְהִבֵּנוּ אֶת־נִכְלֵיהֶם
אִמֹר אֱלֹהֵיהֶם לְפָנֶי תִּסְּוּנִי: כד הָרִאוּנִי דִינְךָ הַתְּמוּנָה וְהַפְּכֶתָב
עָלָיו שְׁלִמִי הֵם וַיֹּאמְרוּ שְׁלִקִּיסָר: כה וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵים לָבֹן
שְׁלִמִי לְקִיסָר אֶת אֲשֶׁר־לְקִיסָר וְלֹאֲלֹהִים אֶת אֲשֶׁר לֹאֲלֹהִים: כו וְלֹא
יָכְלוּ לְנִקְשְׁדָּהוּ בְּדִבְרָיו לִפְנֵי הָעָם וַיִּתְּמֵהוּ עַל־מַעֲגָתוֹ וַיַּחֲשׂוּ:
כז וַיִּגְשׂוּ אֲנָשִׁים מִן הַצַּדִּיקִים הָאֹמְרִים כִּי אֵין תְּקוּמַת הַפְּתִים

החלל המשיח יהיה בציון לאבן בוחן לשון חזק וחסד כמו ערפל ובוהן (ישעיה ל"ב):
והיו דברים אלה הסופרים ותלמידי חכמים והם הנקראים בלשון חשנה ותלמוד זכאים:
בגרוסין באלו קשרי ק"ל ע"א וחיי בנאין? אחר רבי יוחנן אלו תלמידי חכמים שעוסקין
בדברים של עולם כל יומיהם. ובחשבה פרק תשע דחקויות נבי חזקת הבגדים אחר רבי
יהודה של בנאים חזק אחד ושל דור חשף גדדן. ובפרק שביעי לעשרין ירושלמי סה ר' זעירא
חקלם לרבי וזווח ליה בריה לאורייתא. וכן חששע משה דלמור ר' חסדא תלמידי חכמים
חדשים שלום בעולם שנאמר וכל צדק לחודי ה' ודע שלום צדק (ישעיה ל"ג) אל תקרא
צדק אלא צדק. וכן מוכח מכתב שהבונים הם הפרושים והסופרים. ולפי זה חששע
הכתוב שהפרושים והסופרים מחסו בו בפשיח וירגועו אבל הם לא יעצרו בידם אלא
עשה אותו לראש פנה כל' ליסוד ולעיקר. ותאמר לזה מה שכתוב רש"י בנח"ל ה' בפסוק
ואת בית לחם אפרתה צעיר לבי' באלפי יהודה חזק לי יצא לבי' מושל בירשאל וגו' ח"ל
צעיר להיות באלפי יהודה ראו' היית להיות צעיר בחשפחות יהודה חפני פסולתות
המחזיקים שך. חזק יצא לי ויחזק בן דוד וכן הוא אומר חזן חסדו הבונים עכ"ל. ואחר
יתרע כן על עצמו לפי שהוא חשיח כאשר הוכחו בהקדמות הספר: (יה) כל הגופל וגו':
ר"ל כל אשר יכשול די וידע עלי: יעבר: כלומר ישמית לו לעצמו ולא לי אשר תשיל
עליו האבן לאחר עלייתו השמימה: תדבר: דבר כבוד חזק העיר והקדש וכל הפסוק
הוא הוא על דרך מה שאמר ישעיה (סיון ח' י"ד) והיה לחקש ולחזן נפ ולצור חכשול
לבי בני ישראל לפה ולחוקש ליתב ירושלים כדפרשמה למעלה בסיון ב' פסוק ל"ד
עין עליו: (כ) לדחנבר: ר"ל אשר יראו את עצמם כמדיקים בדברי חופפתם:
(כג) מם לקיפר: שהוא גוי וערפל ע"א: (כד) דיגר: הוא חטע חס:
(כה) אנשים פן הצדוקים: כלה לומר חלתה על דבר המדוקים כדי לדעת מי הם
וחזין הם. ורסין צפרק קחם לדבות אכטעגום איס סוכו קבל חשמשין המדיק הוא היה
אחר אל תהיו פנעדים חשמשין את הרע על מנת לקבל פרס אלא הו כעצמם
חשמשין את הרע שלא על מנת לקבל פרס ויהי מורא שמים עליכם. וכתב גם ארמ"ב

לִימִינִי: מִג עַד־אַשִׁית אֵיבִיךָ הָדָם לְרִגְלֶיךָ: מִד וְאִם דָּוִד קָרָא
 לוֹ אֲדֹנִי אֵיךְ הוּא בָנוּ: מֵה וַיִּשְׁמַע כָּל־הָעָם וַיְדַבֵּר אֶל־הַלְמִידָיו:
 מו הַשְׁמִירוּ לָכֶם מִן הַפּוֹפְרִים הַחֲפִצִּים לְהַתְחַלֵּף עִמִּי אֲדֹרְתִי
 וְהָאֲהָבִים לְהִשְׁאֵל לְשָׁלוֹם בְּשׁוּקִים וְאֶת־הַפּוֹשְׁבוֹת הָרָאשֻׁנִים בְּכֹתִיר
 חֲכִנְסִיּוֹת וְאֶת הַפּוֹפּוֹת הָרָאשֻׁנֹת בַּמִּשְׁתָּה: מו הָאֲכָלִים אֶת־בְּתִי
 הָאֲלֻמְנוֹת וּלְמִרְאָה עֵין יֹאֲרִיכוּ בַתְּפִלָּתָם. אֵלֶּה יִקְחוּ דִין כְּפָלִים:

כא א וַיֵּשֶׁא אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא עֲשִׂירִים מִשְׁלִיכִים מִתְּנִיחָם אֶל־
 הָאוֹצֵר: ב וַיֵּרָא גַם אֲלֻמְנָה אֶחָת עֲנִיָּה מְאֹד מִשְׁלַכַת
 אֱלֹו שְׁתֵּי פְרוֹטוֹת: ג וַיֹּאמֶר. אָמֵן אֲנִי אֹמֵר לָכֶם כִּי הָאֲלֻמְנָה
 הָעֲנִיָּה הַזֹּאת הִשְׁלִיכָה יוֹתֵר מִכָּלם: ד כִּי כָל אֵלֶּה מִפּוֹתֵרָם
 הִשְׁלִיכוּ לַפּוֹתָנוֹת לֵאלֹהִים. וְזֹאת מִפּוֹחֲסוֹרָה הִשְׁלִיכָה אֶת־כָּל־הַפּוֹתָהּ
 אֲשֶׁר לָהּ: ה וּבִדְבַר אַחֲרִים עַל־הַהוֹיָכֵל כִּי בְּאֲבָנִים יָפוֹת וּבְהַקְדָּשִׁים
 מִפְּאָר הוּא וַיֹּאמֶר: ו זֹאת אֲשֶׁר אַתֶּם רֹאִים. הִנֵּה יָנוּם בָּאִים

וְאֹמֵר כֵּן כִּי יֵשֶׁב עַל הַיָּמִין וְאֵפֶי עַל הַשְּׂמָאל וְהָיָה חֲפִיצוֹ וְאֹמֵר לוֹ כֵּן כֵּן יֵשֶׁב
 לִימִינִי וְאֵפֶי עַל הַיָּמִין כְּכֹחַ ה' כֵּן עַל הַיָּמִין הוּא וְעַמִּיתָן תִּרְבִּי עַבְדִּי אִ"כ אִ"כ לֹמֵר
 שֶׁעַל אֲדָרְסָם כְּאֹמֵר לְדַעַת הַחֲרוּטִים שֶׁמִּתְכַּוֵּנִים לְעָקֹל הַשֶּׁרֶט יוֹשֵׁר דְּבָרִי אֶחָד כִּכְתוּב
 וּלְבָנֵל דְּבָרִי הַרְאשׁוּתִים כְּאֶשֶׁר אֲעִידָךְ עַל הַדָּבָר הַזֶּה בְּחֻקוֹ: (ח) וְאִם דָּוִד וּג':
 הַרְצוֹן כִּזֶּה לְהוֹסִיף לֵסֵם אֵע"פ שֶׁנֶּאֱמַר מִגַּע דָּוִד מַלְכֵּנוּ הָאֵלֶּם מ"ו יוֹתֵר הוּא מוֹחֵל וְלֹא
 הוּא ג' דָּוִד בְּעַמְּנוֹ וְקִרְאוֹ אֲדוֹן שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הָאֵלֶּם. כִּי חֵין דְּרַךְ הָאֵלֶּם וּבִפְרֵט כֹּאֵם
 שְׂחָא מֶלֶךְ לְקִרְוָא חֵם גִּעֵי חֵין אֵלֶּם אִ"כ שְׂחָא חֵין הַחֲרוּטִים מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים:
 (ח) לְהִשְׁאֵל לְשָׁלוֹם וּג': ר"ל שֶׁהֵם חוֹשִׁים כֹּאֵם יִאֲחֲזוּ הַעוֹנֵדִים לְפָנֵיהֶם שְׁלוֹם
 עַל־כֵּן רַבִּי: (ח) בְּתֵי הָאֲלֻמְנוֹת וּג': פ' מִתְעַן שֶׁהֵם עוֹשִׂים בְּעִרְוָה וּבְחִטּוֹפָה
 שֶׁמִּאֲרִיכִים וְחִרְבִּים בְּתַפְלוֹת וְחִרְאִים אֶת עַמְּנוֹן כְּדִיִּקִּים וְחִסְדִּים הֵם מְחַסְדִּים אֶת לֵב
 הַסִּמּוֹן אַחֲרֵיהֶם שֶׁמִּסְרִים לֵסֵם מְכַסִּים כְּדִי לְפָרְנֵס. וְאֹמֵר דְּבִי הַחֲלוּמֹת לְהַרְצוֹן לְשָׁלוֹן
 וּלְחֻקֵּי הַפְּעוּלָה. כִּי נָשִׁים דַּעְתָן קְלוֹת וְרַחֲמִיּוֹת הֵמָּה יוֹתֵר מֵאֲנָשִׁים לְחַכּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר
 לָהֶן וּלְפָנֶי חֲשׂוֹם חֲרֹם:

כא (ח) אֵל הָאוֹצֵר: הוּא מִקּוֹם שֶׁאֲוֹרְתֵי הַקִּדְשִׁים כְּתוּבִים שֶׁם זָהִינִי שְׂמוֹת
 אֵשׁ וְאֵשׁ שֶׁהִיא אֶת מִתְנִיתוֹ כְּדִי לְקַבֵּל מִן כָּל חֵם שֶׁצָּרִיךְ לְקַדְשׁוֹת
 וּלְשֹׁאֵר דְּבָרִים. וּבְתַבִּיט הָאוֹצֵר הוּא אֲשֶׁר חֹסֵר דָּוִד לְשִׁלְמָה כו"ש וַיִּתֵּן דָּוִד לְשִׁלְמֹה בְּטוֹ אֶת
 תְּבַבִּית הַשֹּׁלֵם וְאֶת בְּתוֹ וּבְחִיבּוֹן. לוֹ הוּא כְּטִי לְאֲרוֹן אֲשֶׁר אֵשׁ אֵלֶּם הוֹצִיָּא בְּיָמָיו לְמַעַן שֶׁהִיא
 כִּסֵּף לְחֻקֵּי דָק הַבִּיט (מַלְכִּים ד' סִימּוֹן י"ג): (ג) שְׁתֵּי פְרוֹטוֹת: פְּרוֹטָה אֶחָת הִיא
 מִטְבַּע שֶׁעֲשִׂיהָ פְחוֹת מְחֻבֵּל עַד שֶׁחֵין מִטְבַּע שֶׁפְּחוֹתָהּ מוֹחֵס וְהַשְׂקָלָה הִיא שֶׁעֲשִׂיהָ:
 (ד) יוֹתֵר מִכָּלם וּג': כִּי כְּכֹחַ ה' הֵלֵךְ מִלְתָּא תַלְמִי' כְּאֹמֵר אֶחָד הַמִּרְבֵּה וְאֶחָד הַמִּמְעִיט
 וְכֵלֶךְ שִׁיחּוֹן לְבוֹ לְשׂוּמִים: (ז) מִסְחָסוֹרָה: פ' מִדְּבָר שֶׁהוּא חֹסֵר וְחֵין לֵסֵם וְהוּא
 הַכִּסֵּף: אֶת כָּל הַמִּחְיָה: כֹּהֵם שֶׁצָּרִיךְ לֵסֵם לְפָרְנֵסָה לִיּוֹם אֶחָד: (ח) מִפְּאָר
 הוּא: עַל יְדֵי הַמִּתְנָה' אֲשֶׁר כְּדִי עַם לוֹ כְּדָוִד וְעַל כָּל חֲסִי הַתְּכַשִּׁיטִים שֶׁמִּדָּו לוֹ הַמַּלְכִּים
 מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְהַמַּלְכֵי הַגּוֹיִים מוֹרִים וְרוֹמִים כִּכְתוּב דְּיוֹסִיפּוֹן וּבְפִלָּה הוּא יוֹדִיעַ הַמַּלְכִּים כְּדִי:

וַיִּשְׁאַלְוּ אֹתוֹ: כֹּחַ לֵאמֹר. מִזְרֵה מֹשֶׁה כָּתַב לָנוּ בִּירִימוֹת
אֹתִי אִישׁ אִשָּׁר לוֹ אִשָּׁה אִם בְּלֹא בָנִים יָמוֹת וַיִּבֶם אֹחִיו
אֶרְבָּאֲשָׁתוֹ וְהָקִים זֶרַע לְאֹחִיו: כֹּחַ וַיְהִי שִׁבְעָה אֲחִים.
וְהָרְאִשׁוֹן לָקַח אִשָּׁה וַיָּמָת בְּלֹא בָנִים: ל וַיִּקַּח הַשֵּׁנִי אֶת־הָאִשָּׁה
וַיָּמָת בְּלֹא בָנִים: לא וְהַשְּׁלִישִׁי לָקַח אֹתָהּ. וְכֵן גַּם הַשְּׁבַעָה וְלֹא
הָשְׁאִירוּ בָנִים וַיָּמָתוּ: לב וְאַחֲרֵי כֵלָם מָתָה גַּם הָאִשָּׁה: לג וַשָּׂה
בַּתְּקוּמָהּ לְמִי מֵאֲלֹה תִּהְיֶה לְאִשָּׁה כִּי לִשְׁבַעָה הָיְתָה לְאִשָּׁה: לד וַיַּעַן
יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. בְּנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. נָשָׂאִים וּמַשִּׁיאִים נָשִׁים:
לה וְאֵלֶּה אִשָּׁר יֹכְזוּ לְהַשִּׁיג הָעוֹלָם הַבָּא וְהַתְּקוּמָה מֵעַם־הַפְּתִיחַ
לֹא יֵשְׂאוּ וְלֹא יֵשִׂאוּ נָשִׁים: לו וְלֹא יֻכְּלוּ לָמוֹת עוֹד. כִּי שְׂוִים
לְמַלְאָכִים וּבְנֵי הָאֱלֹהִים הֵמָּה בְּדִוּוֹתָם בְּנֵי הַתְּקוּמָה: לו וְהַפְּתִיחַ
כִּי יָקוּמוּ גַם מֹשֶׁה הַזֶּכֶר בְּסִנְיָהּ בְּאֶמְרוֹ עַל יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם
וְאֵלֶּה יִצְחָק וְאֵלֶּה יַעֲקֹב: לח וְלֹא אֱלֹהֵי מַתִּים הוּא כִּי אִם־אֱלֹהֵי
חַיִּים. כִּי כָלָם חַיִּים לִפְנֵינוּ: לט וַיַּעַן אֲחֵרִים מִן הַסּוֹפְרִים
וַיֹּאמְרוּ. מִזְרֵה הַיָּטֵב דִּבֶּרְתָּ: מ וְלֹא מִלֵּאָם עוֹד לָבֶם לְשֹׂאֵל אֹתוֹ
דָּבָר: מא וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. אֵיךְ יֹאמְרוּ עַל הַפְּשִׁיחַ כִּי הוּא בֶן־
דָּוִד: מב וְדָוִד עֲצָמוֹ אִמָּר בְּסִפְרֵי הַזִּקְלִים. גַּאֲם יְהוָה לֹאֲדָנִי שֶׁב־

עמסם נחמיות המעיס כחיתת נדש חלק: (כח) משה כתב לנו: (דנדים כ"ה
ה') וכוונתו להסביר מה שז"ל להיות נחמיות המעיס כמו שפרשין והלכיס בפסוק ל"ג:
(לד) בני העולם: ר"ל בני אדם בעולם בעולם השפל הזה: (מז) נספר תהלים
(ק"י) ותדע שהחומר הזה מדבר בחלק המשיח. שהרי יצוע אחר הדבר הזה לעיני כל
הפרשים והסופרים והמה שתקן. אפשר ששמעו דבר אשר אין לו שחר ולא יתנגדו ויחלקו
עליו? אלא בעל כרחך צריך לומר שהיתה בעת ההיא מסורת בידם שעל חלק המשיח
כאחר החומר הזה. ומפני זה לא עצרו כח להשיב דבר כי היה מקובל ומאומן. וכן מצאנו
ג"כ הדבר מפורש והוא שכל בדברי החכמים כאחרים נחמיות תהלים בפסוק חספיה אל
חוק ה' אחר חלי בני אדם אשר היום ילדעך זה לשון המדרש מוספדים הם עמדי של
המשיח בחוקה של עושה ונחמון של נביאים וכתובים. בחוקה של עושה שנאמר בני
צבתי ישראל (שמות ל' כ"ב) בחוקה של נביאים שנאמר הנה ישכיל עבדי (ישעיה כ"ב)
פסוק י"ג) מה כתיב נחמיה הן עבדי אמתך צו (שם י"ב א') נחמיהם שנאמר נחם
ה' לאחוזי שני ליחיי וגו' מרחם ומשחר לך על ילדעך (תהלים ק"י) וכעת אחר אומר
ואחר עם עמדי שחיה כבר חכם אחר הוא וגו' (דניאל ז' פסוק י"ג. וכתב גם שם ה'ר
סעדיה גאון ואחר עם עמדי שחיה כבר חכם אחר הוא וגו' זה משיח צדקנו מכתיב
נחם ה' לאחוזי שני ליחיי וגו'. וכן"ג נחמיהם תהלים ח"ח בפסוק ותקן לי מן יעקב
ויחייך תסעדי וענתך תרבי אחר רבי יודן בשם ר' חזיה לעתיד לבא סק"ה משיח
חלק לחשיח ליחיי שנאמר נחם ה' לאחוזי שני ליחיי ואנדרס לשחלו ופניו מתכרמות

אז אמר אליהם • יקום גוי על-גוי וממלכה על-ממלכה •
 ובמקומות שנים תרעש הארץ מאד והיו מצוקות רעב ודבר
 ונוראות ומפתים גדולים מן השמים • יב וקודם כל-אלה ישלחו
 בכם את יידיהם וירדפו והסגירו אתכם אל-בתי-כנסיות ואל-משמרים
 והביאו אתכם לפני מלכים ומשלים למען שמי • יג והיה לכם
 לעדות • יד לכן שימו אל-לבבכם לכל הקדמו לחשוב מהתדברו
 להצדיק אתכם • טו כי אני אתן לכם פה וחכמה אשר לא יוכלו
 כל-מתקוממיקם לדבר ולעמוד נגדה • טז ותסגרו גם על-יד אבות
 ואחים וקרבים ורעים והמיתו מכם • יז ותשנאו לכל-אדם בעבור
 שמי • יח ומשערת ראשכם לא יאבד • יט בתחלתכם שמרו

ואחר כך בא אל"פאטוס קיסר מכל חוקם כיון שעדיין לא נתמללה סאתה של ירושלים
 חלו לזר אל העיר כי כפלו דברי ריבות וקטנות בין שני חומי ויועציהם על דבר
 המלכה • ואחרי מות כר"ן קיסר נחרו שלשה קיסרים בשנה אחת ומושם זה הטעם
 אל"פאטוס קיסר לחזול מן ירושלים ולשוב אל ארצו • ואחר כך כיון שנתמללה סאתה
 שלמו עליהם את טעום בן אל"פאטוס והוא עשה כלה וכחצרה בעיר ובקדש ויך את
 כל האזן חרס • (יח) ומופתים גדולים וגו' • לכת אש בהיכל שנבערה ומעצמה
 דלתות הסיכל נפתחות וחללין • כקול רכב ופרשים בענני השמים • קול צועק ואומר במקדש
 נסעה ונלכה וזה • איש אחד שהיה שוקד על דלתות בית המקדש היה נשאל שם ישוע
 על-פיו וצעק בארבעה שנים קודם החרבן איז איז ואיז • איז לירושלים איז לעיר
 איז לעם ואיז להיכל • כל זה כדאיתא ביוסיפון בספר הקדמוניות שלו וכל אלה היה
 לסימן וזאת על חורבנם • (יט) אל בתי כנסיות • לפני הסנאדרין כח"ש נמנעה
 השלוחים • מלכים • מלכי יהודה ומלכי הגוים • המושלים • הם שהיו מחזיקים בעצת
 הקיסר • על אחר חזיקה לחלוץ במקומו כמו שהיה בימיהם פילאטוס • לעדות • כדי
 שיתחק ויחזק לבצכם להרים כשופר קולכם ולדבר בשמי נגד מלכים ולא תבשו ולא תכחשו •
 (עו) אשר לא יוכלו וגו' • עיין על הענין הזה חמשי השלוחים סימן ר' י"ט וגו' •
 (עז) בתחלתכם • ר"ל בכל דברי הנחת שעתידות לצא עליכם ע"י כנרים וע"י בנ
 עומים אל תתרגמו ואל יד לבצכם אלא קווי אל ה' וזהו תמללו וכל צרתכם ותקנו
 אותה האומות לכפשותיכם • כנאצי ביוסיפון בן גוריון סומך לסוף ספרו השני בסימן
 כ"ג שהרבה אותות מרשים ומאור נראו בירושלים איזה שנים קודם החרבן ולא שמו לב
 אל דברי האותות הנקרות בירושלים אשר היו אותות נוראות מאד • כי לפני בוא
 אספאטוס שנה אחת נראה על הסיכל כוכב אחד נוצץ וכמו איש בידו חרבות שלופות •
 וזמרים הסם (יום האות היה ביום חג הפסח היה וכל הלילה אשר ליום הסוף) היה
 הסיכל מחזיר ומוגה כאור יום ויהי כך כל שבעה ימי הפסח • וידעו כל חכמי ישראל
 כי זאת רעה היא • ויתר העם אחרו כי זאת טובה הוא • גם ביומים ההם
 הביאו עולת הבוקר לעולם • ויהי בהפילס אותה לארץ לשחטה והנה היא ילדה כנש ויאמרו
 כי גם זה אות הוא • ונראה עוד שם אז אות אחד בשער הקדים • כי שער הקדים היה
 שער גדול וכבד מאד ולא יפתח עד בוא עשרים אנשים לפתחו • וכן לא יסגר עד
 כי בוא עשרים אנשים לסגרו • וקול האר נשמע עד לחורק • וזמרים הסם ומאמרו כי נפתח

וְלֹא תִשָּׂא אֶבֶן עַל-אֶבֶן אֲשֶׁר לֹא תִהְיֶה: ז וַיִּשְׁאֲלוּ אֹתוֹ לֵאמֹר: מוֹדֶה וּמְתִי יְהוֹי אֱלֹהִי. וּמִהוּ הוּא אוֹת הַיּוֹת אֱלֹהִי: ח וַיֹּאמֶר: ראו פְּתַחְתֶּם. כִּי רַבִּים יָבֹאוּ בְּשָׁמִי וַיֹּאמְרוּ כִּי אֲנִי הוּא. וְהֵשֶׁת קִרְבָּה. לָכֵן לֹא תִלְכוּ אַחֲרֵיהֶם: ט וּבְשִׁמְעֶכֶם מִלַּחְמוֹת וּמִדֻּחוֹת אֶל-תִּתְּרוּ. כִּי זֹאת הָיָה בְּרִאשֹׁנָה. אֲבָל לֹא קָרַב עוֹד הַקֶּץ:

(ח) פֶּן תַּחֲזוּ: ר"ל על ידי משיחי שקר כסולך ואומר: רבים יבואו וגו': וכן היה באמת. כי חיד לאחר התהוה קם איש אחד ושמו בר כוכבא שכן נדעוהו על פסוק דרך כוכב (במדבר כ"ד י"ג) באיכה רבתי. ואחר כך לפי שחזר בקיסר הרומיים והומת קדושה בן כוזיבא חלשן שקר וכזב ועשה את עצמו משיח בדאימא בשלשלת הקבלה. ואחריו קם בן בנו רומולוס אשר גם הוא נקרא בשם זקנו כוזיבא ובימיו היה הרג רב בביצור. וחזרן ביצור היה לפי בעל צוח דוד בשנת העולם הרבעה אלפים תת"פ. ובשנת הרבעה אלפים תת"פ קם איש בליעל ועשה ג"כ את עצמו משיח וגרס כמה צרות לשראש ושמו דוד אל דוד לפי דעת בעל שבט יהודה. וכן העיד רמ"בם באגרתו אשר בה השיב דבר לקרי מרשי"ל לא שאלוהו על אמות המשיח וז"ל בסוף האגרת: ועל עסקי המשיח שזכרתם אשר הגיעו לכם. דברים בשמי לא היה כך המעשה כמו ששמעתם ולא בחרתם היה אלא בארץ תימן עמוד איש אחד (יש לדבר זה כ"ג שנה) ואחר שהוא שלחו של משיח מירש דרך לפני ביצור. ואחר להם כי מלך המשיח הוא ויתגלה בארץ תימן. ונתקבצו שמה אלפים רבים יהודים וערבים עמו והיה חסבד בדרים והיה מתענה אותם ואומר להם תמיד בואו עמו ונלך לקראת המשיח כי הוא שלחני אליכם לשר דרך לפעול. וכתבו אל אחיו שצארו תימן כתב גדול והודיעו לי משפטו ודרכו ותודיעו שחש להם בתפלות ומה היה אומר להם. ואחר לי שכבר ראו מנפלאותיו כך וכן. ושאלו לי על זה והבנתי מכל הדברים והכרתי מתוך דברי כתבם שאותו האיש העני חסר דעת אצל היה ירא שמים ואין בו חכמה כלל. וכל מה שאומרים עשה או שגדלה על ידו הכל שקר וכזב. ופחדתי על היהודים וחס וחברתי להם כמו שלשה קונטרסים בענין-המלך המשיח וסימניו וסימני השמן שיערלה בו והארתי אותם שחירו זה האיש שחזר יאבד הקבלות. כלל של דבר לאחר שבה כתבם ונדרו ומוכר כל הכלים אליו. ואחר לו מלך אחד מולכי הערבים אחר שתפסוהו מה זאת עשית? אחר לו אדוני המלך אמת איך אומר כי בלדד ה' עשיתי. אחר לי המלך ומה המופת שלך? ענה ואמר לי אדוני המלך חתוך ראשי ואחר בן אמי אחיה ואקום ואהיה כנרשונה. אחר לו המלך אין לך מופת גדול ומה ואם הוא כך איך וכל העולם כאמין בודאי שדניך כולם אמתים ועודים וכסחים ושקר נחלו אבותינו הכל ואין צם מועיל. חיד גור המלך ומה ואמר קחו לי חרב וביאו החרב לפני המלך ומה וחכתו את ראשו ונארג אותו העני. תהא מיתעו כפרה עליו ועל כל ישראל ונעשו היהודים ברוך וקדושות מוחן גדול. ועד עתה יש שם חסרי דעת אומרים עתה יהיה ויעמוד מקבצו. כך היו הדברים וגו' עכ"ל: (ט) מלחמות: שלחמו הגוים על ירושלים וסביבותיה כאשר כתב היוסיפון בקדמוניותיו ספר יח' עין עליו: ומלחמות: בין היהודים עצמם שיהיה חרב איש ברעהו ע"י הפריצת מרשיעו העם וביצור ירושלים בדאימא ג"כ ביוסיפון: אל תחרדו: כי לא תנחא עליה רעה בכל זה לפי שאין אמת מן מלך ומספר פשעי יהודה וירושלים שעוונותיהם גרמו לכך: לא קרב עוד הקץ: ר"ל קץ יהודה וירושלים לפעם את הארץ שחמה ולשרוף את הבית באש ולא יבנה עוד עד ימי הקץ כי אף על פי שהתחילו כבר הרומיים ללחום ביהודה וירושלים. בימי ניר"ן קים

הַאֱלֹהִים: **לכ** אָמֵנָם אָנִי אֹמֵר לָכֶם כִּי לֹא יַעֲבֹר הַדּוֹר הַזֶּה עַד כִּי־יָהִיו כָּלֶם: **לג** הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ יַעֲבֹרוּ וְדָבָרִי לֹא יַעֲבֹדִין: **לד** וְהִשְׁמָרוּ לָכֶם פְּרִיכָבֵד לְבַבְכֶם בְּלִילָה וּסְכָאוֹת וְדַאגוֹת פְּרִנְסָה וּפְתַע יָבֹא עֲלֵיכֶם הַיּוֹם הַהוּא: **לה** כִּי כְמוֹתֵךְ יָבֹא עַל־כָּל־הַיּוֹשְׁבִים עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ: **לו** לָכֵן שִׁקְרוּ וְהִשְׁתִּירוּ בְּכָל־שַׁע לְמַעַן הִזְכּוּ לְהַמְלִיט מִכָּל־אֲשֶׁר יִהְיֶה לְשִׁתִּיד וְלַעֲמֹד לִפְנֵי בֹד־הָאָדָם: **לז** וַיִּלְמֹד יוֹמָם בְּהִיכֹל וּבְלִילָה יֵצֵא וַיֵּלֶן בְּהַר הַנִּקְרָא הַר הַיְּהוּדִים: **לח** וַיִּשְׁכֹּם כָּל־הָעָם בִּבְקָר לְבֹא אֵלָיו אֲלֵה־הֵיכַל לְשִׁמוֹעַ אֹתוֹ:

כב א וַיִּקְרַב חָג הַמִּצּוֹת הַנִּקְרָא פֶסַח: **ב** וַיִּבְקְשׁוּ רֹאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְהַסּוֹפְרִים אֵיךְ לְהַרְגוֹ. **כ** כִּי יֵרְאוּ אֶת־הָעָם: **ג** וַיָּבֹא הַשָּׁטָן בִּיהוּדָה הַכֹּהֵנָה אִישׁ־קִרְיֹת וְהוּא מִמּוֹסֶפֶר שְׁנִים הָעֶשֶׂר: **ד** וַיֵּלֶךְ וַיְדַבֵּר אֶת־דְּאִשֵּׁי הַכֹּהֲנִים וְאֶת־שְׂרִיר־הַצָּבָא אֵיךְ יִסְגִּיר אֹתוֹ אֲלֵיהֶם: **ה** וַיִּשְׁמָחוּ וַיֵּאָחֲזוּ לָתֵת לוֹ כֶּסֶף: **ו** וְהִבְטִיחֻם וַיִּבְקֹשׁ הָאִנָּה לְהַסְגִּירוֹ אֲלֵיהֶם בְּאֵין הַמּוֹן: **ז** וַיָּבֹא יוֹם הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר יוֹבְחוּ אֶת־הַפֶּסַח: **ח** וַיִּשְׁלַח אֶת־פֶּטְרוֹס וְאֶת־יוֹחָנָן לֵאמֹר. **ט** לָכוּ וְהַכִּינוּ לָנוּ אֶת־הַפֶּסַח וְנֹאכֹל: **י** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. הִנֵּה כְּבֹאֲכֶם אֶל־הָעִיר יִפְגַּע אֶתְכֶם אִישׁ גּוֹשֵׁא כַד מַיִם. לָכוּ אַחֲרָיו אֶל־דֹּבִית אֲשֶׁר יָבֹא שָׁמָּה יֹא וַאֲמָרוּ לְבַעַל הַבַּיִת. הַפּוֹרָה אֹמֵר אֵלָיךְ. אֵיךְ הַמּוֹלֵן אֲשֶׁר

לְרוֹמִי לְהַתְפָּאֵר וְלִהְתַּעַלֵּל בְּהַס כִּיֹּם רַבּוֹנוֹ צִעִיר כְּמוֹכָח. וְאֲשֶׁר הָיוּ יוֹמֵר מַדּוּ שְׂנֵא עַד שֶׁסָּם שָׁלַח לְחֹמְרִים לַעֲבֹתָם כְּסִנְלִית וְלַנְּטוֹת לָהֶם עֲרֵי מַסְכָּת וְהַשְׂאֲרִים מִהֶס כְּמוֹכְרוֹ לַעֲבָדִים לְכָל גֵּי הָאָרֶץ. וּמִהֶס נָתַן לְמֹאכֹל הַנְּסֻחוֹת וְגו': **עד** כִּי וְגו': **ע"ד** מִה שֶׁאֲחֵר הַשֵּׁע (סִימּוֹן ג' פֶּסוֹק ג') כִּי יוֹמִים רַבִּים יִשְׁכּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֵין מֶלֶךְ וְחֵין שֶׁר וְחֵין זָנַח וְחֵין מַזְכֵּה וְחֵין אֲחֵר וְתַרְפִּים אַחֵר יִשְׁכּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּבְקְשׁוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דָּוִד מַלְכֵם וּפְחָזוֹ אֵל ה' וְאֵל עֲבָדָיו בְּחֹמְרֵי הַיּוֹמִים: (לִב) אָמֵנָם וְגו': עֵיין מִה שֶׁנֶּחֱרַט עַל פֶּסוֹק כ"ד: (לז) הַר הַיְּהוּדִים: סוֹמֵךְ לִירוּשָׁלַם הִיא כְּאֵשֶׁר פֶּרַשְׁתִּי לְמַעַל:

כב (ג) אִישׁ קִרְיֹת: עֵיין מִה שֶׁנֶּחֱרַט לְמַעַל בְּסִימּוֹן ו': (ד) וְאֶת שְׂרֵי הַצָּבָא: הֵם הַפְּקִידִים וְנִגְדִים שֶׁהָיוּ מְמוּנִים בְּהִיכֹל וּבְנִשְׁלוֹן גִּמְרָא כְּקִדְּמוֹ אֲבֵי יַד הַבַּיִת וְרֹאשֵׁי הַשָּׁמַר עֵיין בְּמַסְכַּת תְּמִיד: (ה) וַיֵּאָחֲזוּ לָתֵת לוֹ כֶּסֶף: מִלְּשׁוֹן חֵךְ בְּחֹת גְּאוֹת לָכֶם. וַיִּתְּנָם שְׂעֹר עֲזוֹ מִכָּאִי לָתֵת לוֹ כֶּסֶף שֶׁכֵּר בְּחֹס שִׁסְכִּיר אֶת יִשְׁוֵע בִּידֵם: (ו) הַמּוֹרָה: שֶׁנֶּחֱרַט עַל יִשְׁוֵע: הַמּוֹלֵן: לֹא הָיָה עֵינָן מִלּוֹן מוֹחֵשׁ שֶׁהָיָה פּוֹדֵק אֵלֶּה פִּיחָיו מִקּוֹס בְּעֵלִים סָמָם כִּי לָלוֹן שֶׁסֶּ וְלַעֲשׂוֹת כְּדֵי הַרְגֵל. וְהִתֵּמָה רְשׁוֹת לַעֲלוֹי רְגִלִים לְהַכֵּם לְכָל בַּיִת שִׁירָו וְלַהֲשִׁיחַם בְּסֵן כְּאוֹת כְּפֶשֶׁס בְּחֹס

אֶת־נַפְשֵׁיכֶם: כ וּבְרֵאתְכֶם יְרוּשָׁלַם מוֹסַפֶת צְבָאוֹת אֲזִי תִדְעוּ כִי
 קָרֹב חֲרָבָנָה: כא אֲזִי אֲשֶׁר בִּיהוּדָה יָנוֹסוּ אֶל־הָרִים וְאֲשֶׁר
 בַּתּוֹכָהּ יֵצְאוּ מִמֶּנָּה. וְאֲשֶׁר בַּשְּׂדוֹת אֲלִי־בָאוּ בָּהּ: כב כִּי אֵלֶּה
 יָמֵי נִקְמָה לְמַלְאֲכַת כָּל־הַפְּתוּי: כג וְאִזִּי לַהֲרוֹת וּלְמִינִיקוֹת בְּיָמִים
 הָהֵם. כִּי צָרָה גְדוֹלָה תִּהְיֶה בָּאָרֶץ וְחֲרוֹן אַף עַל הָעָם הַזֶּה:
 כד וְנִפְּלוּ לְפִי חָרֵב וְהִגְלוּ אֶל־כָּל־הַגּוֹיִם וְנִרְמְסָה יְרוּשָׁלַם מִן הַגּוֹיִם
 עַד כִּיר־מִלְאָנָה שְׂתוֹת הַגּוֹיִם: כה וְהָיוּ אַחֲזוֹת בִּשְׂמֹשׁ וּבִיָּרֵחַ
 וּבַכֶּכְבִּים וּבָאָרֶץ צָרָה לְגוֹיִם בְּבִלְהֵה הַיָּם עִם נָלְיוֹ זַעֲפִים: מו וְנַפְשׁוֹת
 הָאֲנָשִׁים תִּתְעַלֶּפְנָה מִירְאֹה וּמִסֶּכֶר הַפְּאוֹת עַל־הַתֵּבֶל. כז צְבָא
 הַשָּׁמַיִם יָנוּעוּ: כח וְאִזִּי יִרְאוּ אֶת־בֶּן־הָאָדָם בָּא בָעָנָן בְּגִבּוֹרָה גְדוֹלָה
 וּבִכְבוֹד רָב: כח וְכֹאֲשֶׁר יִחַלּוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְהִיּוֹת אֲזִי תִפְּנוּ
 לְמִרּוֹם וְתִשָּׂאוּ אֶת־רֵאשֵׁיכֶם. כִּי קָרְבָה פְּדוּתְכֶם לְבֹא: כט וַיִּדְבֹּר
 אֵלֵיהֶם מִשָּׁל. רְאוּ אֶת־הַתְּאֵנָה וְאֶת־כָּל־הָעֵצִים: ל כֹּאֲשֶׁר תִּרְאוּ
 אֶת־פְּרָחֵם יִדְוֶעַ תִּדְעוּ בְּנִפְשְׁכֶם כִּי כָּבֵד קָרֹב הַקִּיץ: לא בֵּן גַּם
 אַתֶּם בְּרֵאתְכֶם הִיּוֹת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה יִדְוֶעַ תִּדְעוּ כִּי קָרְבָה מַלְכוּת

מחליו בלא ידי איש ולא יכלו לסגור אותן עד אשר נקהלו הדגה אנשים וסגורו. וגם
 על האות הזה היו אומרים חכמי ישראל והכהנים כי זאת רעה הוא. ויתר עמי הארץ
 היו אומרים כי זאת טובה הוא. ויהי אחרי כן נראה על בית קדש הקדשים חלחלה כל
 הלילה כעצבת פני אדם אשר לא נראה כיפיו ככל הארץ ומראהו נורא מחזק ועוד
 בימים ההם נראו רכבי אש ופרשים עליהם וחיל גדול מחזק מעופפים על פני הארץ
 מעל ירושלים ועל כל ארץ יהודה וכלם היה כוסו אש ורוכבי אש. ויהי בימים ההם עוד
 דיוס חג השבועות שמינו הכהנים בערך הסיכל כקול צעזע צעזע צעזע אשר הלכים בקרב
 הסיכל לרוב. וישמענו קול גדול ונורא מחזק וקורא ואומר לבו ונלכס מן הבית ונלכס
 לבו. וחכמי ירושלים כלם אמרו כי זאת אות רעה היא ויתר העם היו אומרים כי זאת
 טובה היא. וכמו ארבעה שנים חלפני האותות האלה היה בירושלים איש מעם הארץ ושמו
 יחזקאל בן חנניהו וחל לקרוא בקול גדול דיוס חג הסוכות לאחר קול מוזמזמ קול
 מוזמזמ קול מוזמזמ רוחות השמים קול על ירושלים וקול על הסיכל קול על חתן קול
 על בלה וקול על כל העם. וישנאוהו כל אנשי העיר ויאמרו לו למה תצנע לקרוא
 הדבר הזה? ויצו הער אשר על העיר לבל יאמרו לו דבר כי נחשב בעיניו כמשוגע. וילך
 עוד האיש הלך וקראו אי על ירושלים ואי על מקדשה אי על הסיכל וכו'. וכס"ג נמצא
 ביוסיפון בלשון יון ושם ביוסיף שקרא האיש הזה וכשא תמיד על שפתיו את שם ישוע
 ורבים מחלה נמצא בדברי יוסיף אשר לחלבי הגויס: (כג) ואזי להרוח ולמניקות:
 חשום שאין יכולין לבדוח ולהחלט על כשן: (כד) ונפלו לפי חרב וגו': כט
 ביוסיפון נספר מלחמות שהיו חללי חרד ורעב נחמן שהיה ירושלים נחזור עשרה מחזות
 רבבות חזן מחזר היו למאכל המדות ועופות השמים וכשנזכר כל המלחמה כתשעים ושבע
 אלפים וסיליים והנחורים אשר הם עוזי מרדס שבו תוך השני ואותם הולך מישום עוז

אגב ביוצאיו שר המלכות **דבר** בן ודמיונו קמא
 לשמו, למיתתו, ולקבורתו מן המיתתו.

עליהם נדבת אברהם וישעו בו תשובת עולמים. והקדש האחרון היה
 גדול ימים על כל הקדושים אשר הקדשו לפני ה' מחל ויתעלה על הקדש הפסח
 אשר הקדשו בני ישראל עת זאתם מארץ מצרים. לכן אכלו מן הפסח מצרים ומן
 הפסח דורות רק בני ישראל כ"ל וכל בן נכר לא יאכל בו. וכל נכרי אשר לא
 נחל אשר קרב גדון לאכול מצד הפסח יומת. (ובדברים כח' פסחים י' ע"ב)
 הסוף ארומי זהו סוף ואלו פסחים נדושים אחר מצד כל בן נכר לא יאכל
 בו, כל ערל לא יאכל בו ואכל קאכלת משפרי שפרי וכו' דקדו צתרים
 ואשכחום לדמחם הוא וקטלוחו וכו'. אכן מן הקדש הפסח אשר בו הקדש הושיח
 אליו יעקב את עצמו כולם נקדשים לאכול בו כדון איש ואיש, כמול כקטון כעבד
 כאדוני, כנכרי כגו כאלה, כולם יקחו חלק ונחלה בו. כי דמיו ונכפשו כפר
 עליהם. ועין מה שנאמר בפסוק הזה: **אני אומר לכם:** הכניו והביטו לחזק
 ולהתאמת העין, כמו איש הוא המדבר (ישעיה כ"ב, ו'). **לא אכל:** העתיד
 מצדן הקל: **עד כי ימלא במלכות שמים:** כבר נאמר המצד ז"ל בסימני הקדושים
 כי מלכות שמים היא העת נה יסיר ה' דמעה מעל כל פנים ויכלע המות הוא
 השמן הוא הי"ס"ר לנצח. ובעתה הוא סוד קדשו אשר בו דמו יסופך כמים. והבין עת
 כי כמו שזיקת דם פסח מצרים היתה לאות לכל יקרב המשיח לצד אל דמי ד"י בן הים
 דם ישוע המשיח אשר נשפך לאות כי רוח הטומאה העביר מן הארץ. ח"ל סוד
 (צ"ל נא על הפסוק זאת חוקת הפסח) פסח זה אצטרך לחסוי נטור מעשרה יומין
 והלילה דלחוי נכים בשעת דדינא תליא ערל עלמא. רחל זה לאצטרף
 וזחמא מקמי קודשא ואזובא אל אוקימנא דאיהו מעביר רוחן דישן, וכל
 סוד רוח נשח מעביר זאתערוותה דיליה בפורקנא עילאה דישאל, ולזמנא דאתי
 ייתי הקב"ה ליצר הרע ויכוס ליה והשתא בפורקנא דא כתיב ושחטו אותו כ"ל
 קחל ישראל לדברנא לזמנא דאתי בהחזא פורקנא עכ"ל. וכמו שנפסח מצרים נאמר
 משכן וקחו לכם וגו' והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחודש הזה בן הפסח
 אשר בו הקריב א"ע משיח אלהי יעקב נא בעשירי לחודש האביב אל ירושלים אף
 כי ידע כי נא מועדו בו דמו יסופך כמים. וכמו שנפסח מצרים נאמר ולא תועירו
 מוצני עד בוקר (שמות י"ב, י'). בן הפסח המשיח כולו יהיה לנו, כל אשר נאן חיי
 רוחינו לו יוקדש. ועד בחוק הפסח נאמר **לא תשחט על חמץ דם זבחי** בן הפסח
 המשיח נאמר (בראשון אל הקורניטי' ה', ז') לכן נערו את השחור הישן לחטן
 תפיו לעדיהם חדשה נסיונם כמנה, כי משיח פסחינו תוס ואמת. ועל הדרך
 היה אחר ישוע נעצמו (לוקס י"ב, א') השומר לכם ומאחר הפסחים אשר הוא
 החנוכה. גם נדעדי ר"ל הוא שאור שבעיסה כינוי ל"ה ולשמן ככ"ל. ומה מאד
 נעמו אחר. המלך נ' גבירול נסתפלו: אל תחזיק עלי למחר לשלחני מן הארץ
 ומשארות אשמי צדורות על שוכמי ע"כ. ומלבד זאת יאכל הפסח השמי על מצור
 ומדורים. וכן הוא הוא הפסח הרוחי הוא הפסח המשיחי, כי כל איש אשר יבוא
 ויקרב לעבוד את המשיח באמת ובתמים ישבע מדורות וידוע לענה ויבאש כל מעשיו
 הע"ה וישא את כלו תמיד. וכן היה לחזק באכילת פסח להיות כל איש ומתני
 חגרים ונעליו נרגלו וחקלו נידו וכן הוא רוח הפסח המשיחי. ולכן אחר פאול נמכתבו
 אל האפסים: לכן עמנו מתרכס חגרים אמת, ולבשים שריון הצדקה, ורגליכם
 נעלית נסכת נצורת שלום. על כל אלה קחו מנן האמונה אשר בו תוכלו לכבוש את
 כל חצי הרע הדולקים עכ"ל. גם נאמר חודש הפסח השמי להיות אותו אל המשקוף ואל
 המחנות (ולא על המפתח הנית לכל ירחם ורגלי איש) ובעתה הם הסיר פאול נדחת
 נמכתבו אל העברים (י', כ"ט) בעת פסח הרוחי נאמר ומה מאד תחשבו יכבד משפט

אֲכַל שֶׁם אֶת־הַפֶּסַח אָנִי וְתַלְמִידֵי יְיָ וְהִרְאָה אֶתְכֶם עֲלֶיהָ
גְדוּלָּה מוֹצֵעֶת • שֶׁם תִּכְנִינוּ : יג וַיֵּלְכוּ וַיִּמְצְאוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם •
וַיִּכְנִינוּ אֶת־הַפֶּסַח : יד וּבְהִגִּיעַ הַשָּׁעָה וַיִּסֵּב הוּא וְשְׁנַיִם עוֹשֶׁר
הַשְּׁלִיחִים אִתּוֹ : טו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם • נִכְסְף נִכְסַפְתִּי לֵאכֹל אֶת־
הַפֶּסַח הַזֶּה עִמָּכֶם טָרֵם אַעֲנֶה : טז כִּי אָנִי אֹמֵר לָכֶם כִּי לֹא

מגדסיכן בפרק קמח דיוחא ובמסכת חגיגה בפרק בני העיר ח"ל אין משכירין בתים
בירושלים מפני שאין שלחן עין שם בשר"י : (יב) עליה גדולה מוצעת : שהיה הכל
חזק ומתוקן בה לקבל שמה האורחים : (יד) ובהגיע השעה : עת הערביים שהיה עת
לאכול את הפסח : ויסב : ישן בסביבה והוא חושן חמוס' ובמקרא ראש חסדי
(תהי' ק') : (טו) נכסוף נכספתי וכו' : המקור והפעל לחזק הפעולה כמו נכסוף
נכספתה לנית חיד (נדרשית ל"א, ל') ועיני תשוקה גדולה יש לי לאכול את הפסח
הזה עמוס, למת לכס עמות נאמנה בארוחה הזאת איך נפלאותה אהבתי אליכם, וכי
כפשי אותה להיות עמוס תמיד בקשר איתן וחזק אשר לא יתקן עדי עד, למען בעת
יבואו עליכם ימי המנוח, ולרות רבות תמצאם אתכם אז יהיה הארוחה האחרונה
הזאת אשר סעודתי עמוס לעדה לחברת ולמחנה לכס ותאמרו כי אנכי אהיה
עמוס בשרי ובצדקתם לי כד, ודי לא תקצר מהשיע אתכם. הנה זה גדלה האהבה
הזאת! הנה ישוע ידע לכבד כי בשרי יעבדו ימים ארבעה ישוב יהיה, חזק שאין
יעלה ולא ירדה שמת וירדה אליהם פנים אל פנים כחזו' ובכל זאת לא חזה להפדר
מעליהם אף ימים אחדים בטרם עוד הפעם בעוד כפשו בדרך מתהלכת עמוס יסב
ועמוס יאכל, לקשר כפסם בנפשו, לגלות להם סוד חלבומו, וסוד בואו אל העולם
השפל הזה, להזיל חנוכה צוף אחרותי עליהם לחזק בדיכס כושלות ולהשיב כפסם
בפקודיו הנאמרים. את הפסח הזה : לא כנמי פסח אשר אכל בחדרתם מדי שנה
בשנה יהיה הפסח הזה אשר יהיה רחל למיתתו ולקדושו אשר בו יקריב את עצמו לפני
אלהים להיות לכפרת פשע בעד כל בני האדם : טרם אענה : וחזקן פועל. כל
העברים אשר הם יענוה המשיח רשומים בכתב אמת בספרי תורה ובגידים. וכן יהיה
קבלה אמתית ביד חכמי האמת באחרים בלקוט (ד' קדקדיו דף ס"ב ע"ב) וכן
במסיקתא : שבת שבת דוד בא מביאין קורות של ברזל ונותנין לו על צוואריו עד
שנכסף קומתו ועולו קולו למרום עב"ד. וכל זאת יהיה להם החטאת ולהביא דוד עולמו.
וכדאיתא בס' כוה שלום (ד' ויפלי דף ק"ס ע"ב) ח"ל : והכפרה שיעשה המשיח
בזמן אלושי הוא באה לכפרת חטא הכולל לכלה הפשע ולהטת החטא שבזמן
האנושי. שכן שאדם הראשון היה אחד בחטא כן המשיח יהיה האחרון לחסור
החטא לגמרי עב"ד. וזו חולת הדברים האלה מדע ומנין כי המשיח ידע לכבד כי יבואו
הימים בהם יעונה. וסנה אף כי חזינו לא כמו ולא שקטו אף רגע להשפיע חמשת
זכרו ולחיות את שמו מתחת שמי ה' בכל זאת לא יכלו לגשת אליו בטרם חלף פנשו
עצת עליהם אשר יען לאכול עוד הפעם את הפסח הזה עם תלמידיו : (טז) כי
אני אומר לכם : חלת כי היא נתינת טעם על גדול תשוקתו לאכול עוד הפעם הזה
עמוס בחדר. דע והבין כי אכלת הפסח אשר החמק לחק לפני ישראל בעת
עלותם מארץ מצרים וסוד הענין הזה יהיה רחוק וסוד אל הקרבן האומי אשר
במלואות הימים יקריב המשיח את עצמו, לשים אשם כפשו לכפרה לא
לדד על בני ישראל כי אם על כל יושבי תבל ושוכני ארץ למען מחול

**הַתִּתֶנָּה בְּעֶדְכֶם • וְזֹאת עֲשׂוּ לְזִכְרִי : כ וּבְמִדְכֶן אֶת־הַכּוֹס אַחֲרֵי
אֲכֹלֶם לֵאמֹר • הַכּוֹס הַזֹּאת הִיא בְּרִית הַדָּשָׁה בְּדַמִּי הַנִּשְׁפָּךְ בְּעֶדְכֶם :**

וְזֶל הַדָּם"נֶס (הַלְמוֹת חֲזוֹן וְחֵסֶה פ"ח ה"ז) וְלוֹקַח שֶׁ רָקִיקִין (מִצֵּוֹת) חֹלֵק אֶחָד מִסֵּן
וְחֵסֶה פְרוּסָה לְתוֹךְ הַשָּׂר וְחִבְרָךְ הַל"מֶה • וּמִפִּי מֶה אֵינוֹ מִבְּרָךְ עַל הַכְּבוֹד כַּשֵּׁר יוֹמִים
טוֹבִים ? מִזֶּסֶם שֶׁאֲחֹר לֶחֶם עֲנִי • מֶה דִּרְכּוֹ שֶׁל עֲנִי בְּפִרוּסָה אִף כֹּחַ בְּפִרוּסָה עֲכ"ל •
הַתִּתֶנָּה בְּעֶדְכֶם : כַּשֵּׁר הַלְמוֹת הַזֶּה כַּשֵּׁר בְּעִבְרוֹתָם לְמַעַן תִּזְכְּרוּ עֲלֵיו וְתִשְׁכַּחוּ כֵּן גִּיטִי
תִּשְׁכַּח עַל יְדֵי פִעְלִי אֲזַן לְמַעַן תִּשְׁכַּחוּ עַל יְדֵי שְׂדֵרָה הַאֵת תִּשְׁכַּחוּ עוֹלָמִים כִּי ע"י
זֹאת תִּתֶּן לָכֶם כִּפְרֵת פֶּשַׁע : **וְזֹאת עֲשׂוּ לְזִכְרִי :** עֵינֵן הַכִּירָה הַאֵת אֵינְכֶם זִכְרָה
בְּעִלְמָה כִּי אִם הַכִּירָה תִּהְיֶה בְּרוּחַ וּבְנֶסֶת וּבְכֹחַ לֵתֵת לוֹ תוֹרָה עַל קִרְבּוֹ אֲשֶׁר הַקִּיר
אֵת עֲמֻזָּה • וְחֵלֶת זִכְרוֹן הוּא כֹּחַ אֲזִכִּיר אֶת שְׁמִי (שְׁמוֹת כ', כ"ז) לְכַד בֶּךְ נֹכְחִי
שִׁמְךָ (יִשְׁעִים כ"ו, י"ג) כִּי לֹא לְחִזְכִּיר בְּשֵׁם ה' (עֲמוּס ו', י') וְכֹלֶם עֵינֵן זִכְרָה
בְּהַדָּאָה וְהַלֵּל וְשִׁנָּה עַל רֵב חֲסִדִּין עֲלֵינוּ • וְכַעֲנִין הוּא אֲחֵרִין בִּלְקֻט : ר' יוֹחָנָן נֶסֶם
ר' מַנְחֵם דְּגֵלִיף אֲחֵר לְעִתִּיד לְנוֹא כֹל הַקִּרְבָּנוֹת בְּטִילוֹת וְקִרְבָּן תוֹרָה אֵינוֹ בְּטֵל : כֹּל
הַתְּפִלוֹת בְּטִילוֹת וְהַסּוּדָאָה אֵינְהָ בְּטִילָה : (כ) וּבְכֹחַ כֵּן אֶת הַכּוֹס : מִקְרָא קֹדֶר וְחִסְרָה
הַפְּעוּלִים וְעִמְּנוּ וְכֹחַ כֵּן לִקַּח אִם נִשְׁאָ אֵת הַכּוֹס וְיוֹדָה וְיִחְלַק אוֹתָהּ בִּינֵיהֶם •
אַחֲרֵי אֲכֹלֶם : הַכּוֹס הַאֵת אֵינְהָ הַכּוֹס הַנֶּאֱמָר תִּיכַף וְיִידָה אֲחֵרֵי בִּרְכַת הַמִּזְוֹן וְהוּא
כּוֹס שְׁלִישִׁית • כ"א כּוֹס הַנֶּאֱמָר אֲחֵר כּוֹס בִּרְכַת הַמִּזְוֹן, וְהוּא כּוֹס רְבִיעִית אֲשֶׁר
עֲלִיהָ נִמְצָא אֵת הַסֵּלֶל • וְכַעֲנִין בְּחִתְּמִיתָן בְּחֵם' פִּסְחִים (דף ק"ז ע"ב) חֲזוֹן לוֹ כּוֹס
שְׁלִישִׁי מִבְּרָךְ עַל חֲזוֹן • רְבִיעִי גִּיטִי עֲלֵיו אֵת הַסֵּלֶל וְאֲחֵר עֲלֵיו בִּרְכַת הַסֵּר •
וְאֲחֵרִין שֶׁם (דף ק"ח ע"א) מִפִּי מֶה אֵינוֹ אֲחֵרִין הַלֵּל בְּלִילָה הַזֶּה ? מִשּׁוֹם שִׁישׁ בּוֹ
חֲמִשָּׁה דְּבָרִים הֵלְלוּ יִצְיָאָה מִצְרַיִם, וְקִרְיַת יִם סוֹף, וּמִתֵּן תוֹרָה, וְתַחֲיִית
הַמֵּתִים, וְחִבְלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה • יִצְיָאָה מִצְרַיִם ? דְּכַתִּיב נִצָּאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם • יִם
סוֹף ? דְּכַתִּיב הִים רָחַב וְיָמִים • מִתֵּן תוֹרָה ? דְּכַתִּיב הַדָּרִים רָקוּ כֹּלֵם • תַּחֲיִית
הַמֵּתִים ? דְּכַתִּיב אֶת־הַלֵּךְ לִפְנֵי ד' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים, חִבְלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה ? דְּכַתִּיב לֹא
לָנוּ יְיָ לֹא לָנוּ עֲבִיל • וְדַע הַקֹּדֶשׁ כִּי כֹל מִפְּרִשֵׁי הַתַּלְמוּד לֹא חֲזָאוּ יְיָהֶם לִפְנֵי קוֹדֶשׁ
הַמִּזְבֵּחַ הוּא וְלֹא יִדְעוּ מֶה הוּא וְאִךְ בְּחִתְּמִיתָן לֹא לָנוּ יִם בּוֹ עֵינֵן וְרוּחַ מִחֲבִלֵי שָׁרֵי
מֹשֶׁה • וְאֶעֱדֹךְ עַל הַעֲנִין הַזֶּה בְּפִסְקוֹ ח"ב עֵינֵן שֶׁ • תַּעַל עֵינֵן בִּרְכַת הַמִּזְוֹן אֲשֶׁר
בֶּכֶךְ יִשְׁוֹעַ בְּלִילָה הַזֶּה יִם רִחוֹ מִמֶּה לְאֲחֵרִין בְּחִסְכֵת פִּסְחִים (דף ק"ט ע"ב) דַּע
ר' עִיזָא וְכו' מִחֵי דְּכַתִּיב וַיִּגְדֵּל הַיִּלְד וַיִּגְמַל ? עִתִּיד הַק"נָה לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה לְלִמְדִיקִים
בְּיוֹם שִׁגְמוֹל חֲסֵד לְרַעֲיוֹ שֶׁל יִצְחָק וְלֵאחֲרַי שְׁלֹכְלִין וְשׁוֹעִין טַמְּפִין לוֹ לְאַבְרָהָם אֲזִינוּ כּוֹס
שֶׁל בִּרְכָה לְבָרֵךְ וְאֲחֵר לְסֵן אֵינוֹ מִבְּרָךְ מִפִּי שִׁינָא מִמֵּי יִשְׁמַעֲאֵל וְכו' אֹמֵר ר'וֹ
לְדוֹד טוֹל וּבֶרֶךְ • אֹמֵר לָהֶן אֲנִי אֲבִיךָ וְלִי נָאָה לְבָרֵךְ שְׁנֵאמַר כּוֹס יִשְׁוֹעוֹת אֲשֶׁר
וּבְשֵׁם יְיָ אֲקָרָא עֲכִיל • הִיא בְּרִית הַדָּשָׁה : כ"א (יְרֵמִיָּה ל"א, ל"א) הִנֵּה יָמִים בָּאִים
בָּאוֹם ד' וְכִרְתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה לֹא כְּבִרְתִּי אֲשֶׁר
כִּרְתִּי אֶת אֲבוֹתָם בְּיוֹם הַחֻקִּי בְּיָדָם לְחֻצִּיָּאָם מֵאַרְץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר חִמָּה חִסְרוּ אֶת
בְּרִיתִי וְאֲנִכִּי כַּעֲלִיתִי בָם נָאָם יְיָ כִּי זֹאת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲכַרְתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי
הַיָּמִים הָאֵלֶם נָאָם יְיָ נִתְּתִי אֶת תּוֹרָתִי בְּקִרְבָּם וְעַל לִבָּם אֲכַתְּבֶנָּה וְהִיטִיתִי לָהֶם
לְאֵלֹהִים וְחִמָּה יִהְיֶה לִי לֵעָם וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־אֶחָיו לֵאמֹר יִדְעוּ
אֶת יְיָ כִּי כֹלֶם יִדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטָנָם וְעַד גְּדוּלָּתָם נָאָם ד' כִּי אֲסַלַּח לְעוֹנֵם וְלַחַטָּאתָם
לֹא אֲזַכֵּר עוֹד ע"כ : וְעֵינֵן הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה בְּאֵר הַטֵּב הַטֵּב עַד מוֹלֵד (כַּג' מִמְּכַחֲשִׁים אֵת
הַבְּרִית הַאֵת בְּאֲמֵרָם אִךְ יִחְלַף הַלֵּל הַבְּרִית הַרְאָשׁוֹנָה עִם הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה ?) הַרְבֵּה

אבל עוד מפניו עד כי ימלא במלכות האלהים: יו ויקח את
הכוס ויודה ויאמר. קחו זאת וחלקו ביניכם: יח כי אני אמר
לכם אשר לא אשתה עוד מפרי הגפן עד כי תבא מלכות האלהים:
יט ויקח להם ויודה ויפרוס ויתן להם לאמר. זה הוא גופתי

הרווח את בן האלמים והתחנן לטובת את דם הכרית אשר כקדש בו והמגדף את חו
הסן עכ"ל. רחמים ורחמים. כאלה ועוד אחרים גללים ויועשים ליהי חן אשר עמוד בסוד
ה' ובסוד עורפו. ובאמרו עד כי ימלא במלכות האלהים: ר"ל הפסח האחרון הזה
אשר את חובל עומס. אכן מהר יבואו הימים והפסח הרחמי מאתי יעשה והפסח
הזה יהיה הפסח האומני אשר אליו רוח הפסח הגשמי ועל ידי הפסח האומני תגלה
מלכות האלהים לכל בני אדם. וכעמך הזה אומר ר"ל בזה הפסח על הפסוק למען תזכור את
יום זאתך מאתן מצרים כל יום חידך העולם הזה כל יום חידך לחביא לימות
המשיח: (ח) ויקח את הכוס: ר"ל שאר. ח"ל האור (ל' זולצנברג ג' סעג) כוס
הטובות שאר (תהלים קט"ז, י"ג). זה כוס של ברכה. כוס של ברכה אשר תזכור לחסוי
על חמם אצבעין ולא יתיר כעונתו דשונת דיענה על חמם עלין מקיפין דוגמא דחמם
אצבעין ושונת. זה חסו של ברכה: ויודה: ר"ל בדרך ברכת הקדוש בכלל. ולא
כאמר בכלן חסו בדרך על היין תחילה חו על קדושת היום בתחילה. וע"ל זה נחלקו
ב"ש וב"ח בזה פסחים (ק"ד, ע"א). ח"ל חמו לו כוס ראשון ב"ש אומר מנדר על היום
ואח"כ מנדר על היין וב"ח אומרים מנדר על היין ואח"כ חמם: ואומרים שם בגמרא
טעמא דב"ש מפני שהיום גורם ליין שיבוא. וטעמא דב"ח שהיין גורם לקידוש
שתאמר עכ"ל: ויאמר: ר"ל לאחר שזיך הבכרה כ"ל: קחו זאת וגו': ר"ל הכוס
(כי חמם כוס הלא לשון כקדש כמו גם עלין תעבור כוס איכה ל' כ"א): וחלקו
ביניהם: ר"ל כל ואחד יטעם חמם של ברכה: (ח) אשר לא אשתה עוד:
יען כי רבים חללים הפיל היין ועצומים כל סדונו לכן תיקן יסוע בחרום האחרונה
האמת גם את פרי היין בברכתו אשר הוא נדך עליו לתקן ע"י חמם אד"ס. כד"א
בזוהר ע"פ ובגמרא שלשה שריגים ת"ח אדם הראשון אכתימים סחט ליה עבדים
וגרים ליה מותא ולכל ישראל ולכל עלמא. נח אשתא לסרי עבדים ולא אשתא כדקא
יאות מה כתיב? וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלם זה"ל. בני אהרן שמו
חומר ויחיים וקיימו קרבנא בזהו חמרא ומימו והא אומר. ובג"כ כתיב ענבימו
ענבי ראש אשכולות מרוות למו עכ"ל. ובפסוק אומרי לגן עדת ח"ל כסם ביין לבשו
כוכם מציעים ליה? אלא כסם וחמרא דאשתבי' עלמא. ומאן איהו? דא מלכא משיחא
... חומין חלכא משיחא לשלמא לשלמא לעילא על כל חילין אחריק בשאר עומין ולתער
עוקפאון מעילא ומתתא. ... כתיב ורוח אלהים מחפת על פני המים דא רחא
דמלכא משיחא מן יומא דאתברי עלמא אסחיה לבתשיה בחמרא עילא. ועל עין
ברכת הקדש אחריק שם ת"ח חמין דמנדר על חמרא אל ינדר על פתורא ויקא ובעי נסחא
לשתמחא על פתורא וכסא דחמרא בימינא ח"ט? נון לקשרא שחלכא בימינא ונחמא דיתנדר
חמרא ולא תקשרא צו ולמחור כולא חד קישורא לברכא שמא קדשא כדקא יאות
דא לחם אתקשר בימינא ויין בימינא וכדין ברכאן שריין בעלמא וסתורא אשתלים
כדקא יאות. (יט) ויקח לחם: הוא חמם: ויודה: הוא בעצמו נדך ברכת חמרא.
מק"ל הגול מנדר (ברכות ז' ע"א): ויפרוס: אחר הבכרה כדעין חין סבוע ראוי לנע
עד שיכלה חמין חמרי העומס (סא). ועמין ספריסא הוא שחלקה לשם אחר הבכרה.

א"י צריך, כי הוא יכול להיות גם האכילוסין, וע"כ
האכילוסין ב"ה הסבוק וכמו כן.

כא אַךְ הִנֵּה יִדְהֻמְסָגִיר אֹתִי עָמִי עַל־הַשְּׁלָחָן: כב הֵן בֶּרֶךְ
הָאָדָם הוֹלֵךְ בְּאֶשֶׁר נִגְזַר עָלָיו. אַךְ אִי לְאִישׁ הָהוּא אֲשֶׁר הוּא יִסְגֵּר
עַל־יָדוֹ: כג וַיִּחַלּוּ לְדַרֵּשׁ אִישׁ אֶת־דַּעְתּוֹ מִי מֵהֶם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
זֹאת: כד וְגַם הָיָה רִיב בֵּינֵיהֶם מִי מֵהֶם יִחְשֹׁב לְגִדּוֹל:
כה וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. מִלִּכְיָ הַגּוֹיִם יִמְשְׁלוּ בָהֶם וְהַשְּׁלֵמִים בָּם נִקְרָאִים

לך מַצְבָּה אֲשֶׁר שָׁנָא ד' אֶלְחֹךְ (דברים ט"ז, כ"ג) אַע"פ שְׁמֵיתָה חֲסִידָה בִּימֵי
הָאֲבוֹת כְּלוּמַר וּפְעִילֵי דִימֵי חֲשֵׁה, שֶׁנֶּשְׁעַת מִתֵּן עֲוֹנָה בְּכֵס וּמִנְחָה תַּחַת הַסֵּד וְהַקִּיס י"ב
וּמִנְחָתָה לְשִׁים עֶשֶׂר שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל וְכֹאסֵר זֶה דַּעְרֻבֹת מוֹחֵל דַּשְׁתִּי הַאֲרַבְעִים. וְחַל יַעֲקֹב
אָמַר לוֹ הִסֵּס אֲנִכִּי דִית חַל אֲשֶׁר מִשְׁחַת שֵׁס מַצְבָּה (בְּרַחֲשִׁית ל"א, י"ג) הָרִי מִשְׁרֹשׁ
שֶׁפְּעִיל דְּנֵר שְׁמֵיהֶם דֶּרֶךְ עֲבָדֵי הָאֵל לַעֲשׂוֹת לְכַבֵּד הִסֵּס וְהִסֵּס מוֹתֵר גְּמוּר דִּימֵי חֲשֵׁה דְּהֵר
סִינִי כֹאסֵר לִהֵס דַּעְרֻבֹת מוֹחֵל לִפִּי דַעַת ח"ל. וְהִרִי קֶצֶת הַעֲרִיט שְׁמֵיתָה לְנִי
כֹחַ נִמְחָל הַכְּתוּב בְּפִירוּשׁ שִׁיחֹסֵר אֲוֶתֶן. וְכֹל זֶה יוֹדֵה שְׁחֻדַּת הָאֱלֹהִית הִיתָה מִשְׁתַּנָּה
מִן חֲאִסוּר אֶל הַחִיתָר וְכֵן הִיתָה אֶל הָאִיסוּר כִּפִּי הַשְּׁתַּנּוֹת הוֹמִינִים. וְכֵן הִיָּה
כּוֹסֵר זֶה הַעֲרֵן בְּאֶדָם נִגַּח וְאִבְרָהָם: עַל שׁוֹבָא מוֹשֶׁה ע"ל הַגִּשְׁפָּךְ בְּעֻדָּם: ר"ל לְכַבֵּד
עֲלֵיכֶם לְוִטֵּן תִּהְיֶה לְכֵס וְלִכֵּל בְּזִי עוֹלָם כְּפִרָּה. ח"ל הוֹסֵר (ל' וּלְכַבֵּד דָּף ח' עוֹמֵד
ש"ח) כִּי הוּא יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ קִדְשָׁא בְּזִימֵן פּוֹלְחִין וְקִרְבִּין דְּהוּו עֲבָדֵי הוּו מַסְלִיק כֹּל
בִּימֵן מִרְעִין וְיִסְרִין מַעֲלֻמָּה: הַשְׁתָּא מִשִּׁיחַ מַסְלִיק לֹון מִבְּנֵי עֲלֵמָא. (כח) אַךְ:
אֵךְ הִיָּה כֹאֵן כְּמוֹ דְּרֻבּ וּמִקּוּמוֹת לַחֲלָק, ר"ל אֵף כִּי אֲהַבְתִּי גִלְגָּה עַד מֵאֹד אֲלֵיכֶם
בְּכָל זֹמַת יֵשׁ בְּכֵס אִישׁ אֲשֶׁר דַּקְרֻב שֶׁרָּשׁ פִּירָה רָשָׁא וְלַעֲשֶׂה לַעֲשׂוֹת כְּגֹלָה אֲשֶׁר לֹא כְּשִׁמֵּעַ
כְּמוֹס. יִדְהֻמְסָגִיר: כְּמוֹ אֶל חֲסִיגֵר עֲבָד אֶל אֲוִיבֵי (דברים כ"ג, ט"ו) וְלֹא
הַסְּגִרְתִּי דִּיד חֲרִיב (תְּהִלִּים ל"א, ט') וְהַסְּגִיר הוּא אִישׁ אֲשֶׁר הַסְּגִירוֹ אֲחֵ"כ אֶל
רָשָׁא סִסְכִּסְדִּין וְהַסְּסִיס, וְהַכֵּל עַל עֵרֶן הַכְּתוּב גַּם אִישׁ שְׁלוּחֵי אֲשֶׁר דַּעֲמִיתִי בּוֹ אוֹכֵל
לְחִמִּי הַגִּדִיל עָלֵי עֵקֶב (תְּהִלִּים מ"ח): (כג) כֹּאֲשֶׁר נִגְזַר עָלָיו: מִרָשָׁא וּמִקְדָּם
וְכֹאֲשֶׁר כֹּאֲמַר בְּנִבְיָאָה נִגַּשׁ הוּא וְעַנָּה (יִשְׁעִים כ"ג, ז') ח"ל הִלְקוּת (דְּפִוס קִרְאָקִי דְּ
כ"ו ג') ח"ל הִקְ"נֵה מִשִּׁיחַ מִדָּק נִשְׁמֹת הִלְלוּ שְׁגִיחִים אֲצִלָּךְ עֲוֹנוֹתֵיהֶם עֲתִידִין
לְהַכְנִיסָךְ בַּעַל בְּרוּךְ וְעוֹשִׂים אוֹתָךְ כַּעֲנַל הוּוה שְׁכַפּוֹ עֵינֵי וּמִשְׁנִקֵּן אֶרֶץ רַחֵךְ
בַּעַל וּבַעֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל אֵלֹו עֲתִיד לְשׁוֹנֵךְ לְהִדְבֵּק בְּחִיבָךְ... וְשֵׁם עַל אוֹתָהּ שְׁעָה הִיָּה
דוֹד בּוֹכָה וְאָמַר יֵכֶשׁ כְּחֹרֶשׁ כְּחִי.... וְעֲתִידִין אֲבוֹת הָעוֹלָם לַעֲמֹוד בְּנִינֵן וְאֹמְרִים
לֹו... מִשִּׁיחַ דַּקְנָה אֵף עַל פִּי שֶׁאֵנִי אֲבוֹתִיךְ אֲתָה טוֹב מִמֶּנִּי שֶׁסִּבֵּלַת עֲוֹנוֹת
בְּנִינֵי וְעִבְרוּ עֲלֶיךָ מִדּוֹת קִשּׁוֹת וְרַעוֹת מֵה שְׁלֹא עִבְרוּ עַל הָרָאשׁוֹנִים וְעַל הָאֲחֵרֹונִים
וְהִיָּית שְׁחֹק וְלַעֲג בְּלֹאמִים בְּשִׁבְרֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁבַת בַּחֲשֵׁךְ וְאִפְּלִיָּה וְעִינִיךְ לֹא
רֹא אוֹר וְצִדָּךְ עוֹרֵךְ עַל עֲצֻמְךָ וּגּוֹפֶךָ הִיָּה יֵכֶשׁ כַּעֲזָ וְעִינִי חֲשִׁכוֹ מִצּוֹם וְכֹחֶךָ יֵכֶשׁ
כְּחֹרֶשׁ וְכֹל אֵלֹו מִסְפִּי עֲוֹנוֹת בְּנִינֵי עֲכִיל. יִסְגֵּר עַל יָדוֹ: כְּדֹאמְרִינֵן מִגְּלִילִין וְכֹת
עַל יָדֵי זְכָאִי חֲבוֹב עַל יָדֵי הַיִּיב. (כג) אִישׁ אֶת רַעְיוֹ: אֵין אִישׁ מִהֵס הַאֲוִיב כִּי
הוּא יִסְגֵּר אֶת אֲוִיבֵי אֶל שׁוֹנְאֵיו מִבְּקָשִׁי כִּפְשׁוֹ לְסִפְתָּה אֵךְ דְּרוֹשׁ דְּרֵשׁ אֶת רַעְיוֹ אִס
הוּא יִהְיֶה הַסְּגִיר. (כד) יִחְשֹׁב לְגִדּוֹל: עוֹר עַד הִסֵּס עֵינֵיהֶם עֲמֹו מִרָשָׁא
עֵרֶן הַחֲמִישִׁי מִמִּשְׁמַת מַלְכּוּת הַשּׁוֹמֵס וּמַלְכּוּת הַחֲמִישִׁי. עוֹר מִחֻמָּה דַּעֲרִיטָה מַלְכּוּת
ז' עו"ס, אֲשֶׁר בֵּס מִשְׁרַתִּי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשִׁים וְהַרְמוּקִים חֲלִיו, מִהֵס הַיִּשְׁעִים רַחֲשֹׁס
בְּמַלְכּוּת וּמִהֵס הַיִּשְׁעִים אֲחֵרֹונִים. (כה) נִקְרָאִים עוֹשֵׂי טוֹב: דֶּרֶךְ כְּבֹד וְחֻמָּה
יִכּוֹן בְּתוֹרָתִים הַמְּגִלִּים מִקְדָּם עַד מֵאֹד. וְכִדְרֵךְ הַגּוֹיִם לֹא יַעֲשׂוּ וְכִמְקוּמֵיהֶם לֹא

חכ"ה. אלכו. בספרו עקרים. מאמר שלישי פ' י"ג. ח"ל כי כמו שהרופא יתן הכהנה אל
 החולה עד זמן מועד ואלו שלא יגלו אל החולה וכשיגיע הזמן יהיה שנתחזק
 בדבר החולי מחליו. ישנה הרופא הכהנה ויתיר מה שאסר ויאסור מה שהתיר ואין לחלוק
 להפליא ומה כי אין זה חמה שיחיד שמי נחק. הרופא לומר עקרים שלא נתן בתחילה
 הכהנה ומספקת לכל החמים. כי הרופא בשנתן הכהנה הראשונה כבר ידע הזמן שראוי
 שיתכנה החולה על פיה. ואע"פ שלא גלה אל החולה ידע הזמן הראוי שיתכנה
 הכהנה. הריא כפי מה ששער מועד החולי הזמן שצריך לו כדי שיתכנה מן החולי אל
 הצדירות. ובכנהנה הראשונה היתה כוחותו לתקן טבע החולה אל שיסיר ראוי וחזק לקבל
 הכהנה השנית הראויה לבוא אחר הכנה שהכנה הראשונה. ובקציע הזמן יהיה
 ישנה אותה להכנה אחרת היתה מכוונת ויועם אל החולה. כן ע"ד מה שכתב
 חסרון נחק חכ"ה אם לא נהן בתחילה תורה והנהגה מספקת לכך החומים. מה
 כי הוא בשנתן התורה ידע שהכנהנה הריא מספיק עד הזמן ששערה חכמתו שיספיק
 להסין המקבלים ולתקן טבעם על שיקבלו הכהנה השנית חכ"ה שלא גלה לראש.
 וכשיגיע הזמן יראה בהנהגה השנית ואף אם ישנה דברים הפך הכהנה הראשונה
 כן היה מחזיר אליו בתחילה. וכמו שיסיר חסרון נחק הרופא שיסיר לתת המומט
 החזקים כלחם בשר ויין אל הקמים מהחולי והילדים וינקי שדים עד אשר יגלו ויא
 יתחזק טבעם לקבל המומט החזקים. כן יהיה החסרון שיתן הכהנה שיהיה בכל
 הזמנים למתחילים ולמורגלים אל ראוי שיסנה אותה כפי השתנות הכנה
 המקבלים ואחר שיורגלו להכנה אחרת דקה יעלה אותה להכנה יותר
 חזקה תאות להם כפי טבעם כלחם והבשר ויין והמזונות החזקים
 שאע"פ שאינן ראויים לקטנים הם מזון ראוי וכאות אל הגדולים לפי
 טבעם ואחר שהורגלו בו מעט מעט ראוי לשנות הקטנים אליהם אחר
 שיגדלו כמו שיעשה המלמד עם התלמיד שידעליו בתחילה בדבר קל הכנה
 עד שיורגל בלימוד מעט ואחר יענק אותו למדרגה חזקה ועמוקה שלא היה ראוי אליה
 בתחלה למדור וקדם שהורגל. ואם יאמר האומר כי אין ראוי שתקצר יד השם שלא
 לתת הכהנה כוללת לכל אנשים חכער ועד זקן שיהיה בכל החמים? הנה זה יחזה
 לשאלת השואל למה לא נראה ה' כל אנשים צדיקים לעבוד עבודתו אין בהם נפתל ועקב
 מה היתה יותר שלימות אליו — ע"כ דבריו. ובפרק י"ד הוסיף לנאר ח"ל כאשר
 חפצו עיני האלות האלהיות שהיו צעולם כחצא אותן מראית זה הדרך שתיכנה השתנה
 והאסור אל הסתר וזון הסתר אל האסור. מה כי בתחלה כעטום אדם הראשון נקצט
 חצות שנהגו בהם האנשים לפי קבלת ח"ל עד כח. ולנח הסיר חכילת בעלי חיים
 שהיתה אסור לאדם הראשון כי בתחילה לא הסיר להם חכילת בע"ח אלא חכילת
 האנשים בלבד ואחר הכתוב (בראשית ח', כ"ט) הנה נתתי לכם את כל עשב ירוק
 זרע אשר ע"פ כל הארץ וכו'. וחכ"כ הסיר חכילת בעלי חיים לנח ואומר כל רמש
 אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה כדק עשב נתתי לכם את כל (שם ט', ג') והוסיף
 לו מצות אבר טן החי. ולאברהם הוסיף חצות חילה. ולמשה הוסיף חצות חצות
 רבות ואסר קצת עריות אשר היו מותרות לבני נח והסיר להם דברים נאסרו לבני
 נח. כי הכהנה לאחר שנשתנה חזרתה לישראל חכ"ה שעריו. הריא מפרכסת וכן נח
 כהנא עליה משום אבר מן החי עד שחזרה הכהנה. וכן בן נח כהנא על הגול והפלי
 על פחות משה פדוה מה שאין כן בישראל. ובן נח הריא את חבירו נחל ואמר
 מוחה בידו כהנא עלי. ומפר זה נחצינו כל בעלי שבת הריא שראוי את שבת נחל
 ולא עשו בו דין לפי מה שכתב רמב"ם ז"ל בספר שופטים. וכן בן נח שגח על
 חמותו ונאצו פטור בישראל כהנא עליה. וגדולה מה אחרו בספרי על פסוק לא תקים

לב ואני התפללתי בעדך לכל האבד אמונתך. והיה כי תשוב
 חזק את־אחריך: לו ויאמר לו. אדני הנני נכון ללכת עמך גם אל־
 משמר גם אל־מוות: לו ויאמר. אני אמר לך פטרוס. לא יקרא
 היום התרגל ער־הבית שלש פעמים כי לא ידעתני: לה ויאמר
 אליהם. בשלחי אתכם בלי צרור וילקוט ונעלים החסרתם מאומה.
 ויאמרו. אין בל: לו ויאמר אליהם. אולם עתה מי אשר־לו
 צרור ישאהו וכן ילקוט. ומי אשר אין לו ימכר את־בגדו ויקנה
 חרב: לו כי אני אמר לכם אשר עוד זאת תתקיים בי הפתובה.

ישוע את תלמידיו דרך הי"ס הוא השטן איך בחלקות יפתה לבות בני אדם אשר
 לא יעזרו תמיד ויקומו על משמרתם כי עד חסרה ילכדו נרשעו אשר עומן. כי נקטת
 הגולה אשר נקטו בזה מוד המסית והמפתה אותם בחלקת אחרותיו והוא השטן והוא
 הושחית והוא היצר הרע, וכדאמרינן בזה' סוכה (כ"ג ע"א) אמר ר' חסי יצר הרע
 במחילה דומה לחוט של בוכיף ולכסוף דומה כעצמות העולם שנאמר אי מוסי עון
 בחזלי הוא ובעצות העולם חטא (שעיש ה') והוא הוא אשר יצא ויפתה הוא הוא
 אשר יעלה ויקטרג עלינו להביא עלינו רעם כעונותינו. כדן בכברה: מלשון הפסוק
 (עמוס ט, ט) כאשר ינתעב נכבדה ולא יפול צדור ארץ. (לז) ואני: וי' בזאת
 אי היא וי' המחלקת או ההתנגדות כלומר אף כי השטן הוא כל כמו להפיל אתכם עון
 רשע בכל זאת לא יכול לכם כי אני התפללתי: הכיני והפעל לתקן. לכל האבד
 אמונתך ע"ד הכינוי אבדה האמונה וכברם מפיס (ירמיה ז', כ"ח) עת תבוא
 ליד. כסיון או חס צרות או חטאות תבואנה עליך, האמונה תעמוד בלבדן להאמין כי
 בי יי לא קצרה מהשיע. והיה כי תשוב: חס תכשל, או עת תרפינה ידך ולא
 תעזר כח חסן עד חסרה תמור את אשר אחרתי לך והאמונה תשובה לאיתנה
 בלבדך, אז חזק את אחריך: הכינס לכל יכשלו כיוון ותורם להם את דרך השוטה.
 הנה נכון וכו': הוא האמין בעצמו, באמונתו החזקה אשר לא תמוט לעולם ועד
 וכמעט חשב כי אין מן הצורך להתפלל בעבורו כי ידיו רג לו ועזר וצדו בבחו יתם
 לבן אחר הכי כון ללכת עמך כאשר תלך. (לז) כי לא ידעתני: כלומר הסכחשה
 תהיה כל כך גדולה וחזקה כי תרפינה ידך וכל צרכיך תלכנה וחס ורוב האיום אשר
 יאיומו אותך הסכסדרין עד כי תאמר לא ידעתני ר"ל לא ידעתי את האיש אשר אסור
 בבית הכלא ואת שיתו ולא אחרתי לחברתי. (לה) בלי צרור: ר"ל צדור הכסף
 ע"ד צדור הכסף לקח צדו (משלי ז', כ') צכאן אכידים כל הכסים והנפלאות אשר
 עשה ובעד נפשו צדאן ומתלכט לא חסרו כל טוב אף כי לא לקחו מחוץ בכליהם
 כי ידו היתה עומדת להשיעם. (לו) אולם עתה וכו': ר"ל אזל עתה עת
 ישוירי במשאר והעונה לא יאזת לי ללחוף בעצורכם בעבור חיי העו"ה הוה חיי שעה
 לכל תחסרו כל טוב כי לי לעבד להיות כרצו לכן אתם בעצמכם תדאגו בעבור
 צרכי העץ. ילקוט: הוא הכיס שמתים בו הרועים לחוס. ויקנה חרב: לא
 להגן זה איש כ"א להפחיד את אויביו לכל ידיו מזה לשון חרס ומערה
 באס ידאו כי אין בידם חרב ומן ונכס. (לז) אשר עוד תתקיים בי וכו': ר"ל כל
 אשר נבאו עלי הכהנים ככל נתמלא ב', אף עוד דבר זה תתקיים אשר כאמר ביד
 ישעיה ואת פושעים נסנה וכאמר ר' יוחנן בחלק (ס"ה) כל הנביאים כלם לא

עשי טוב: כו ואתם לא כן. אך הרב בכם בצעיר יהיה וארון
במשרת: כו כי מי הגדול. אם המסב אם המשרת. הלא המסב.
ואני בתוכם במשרת: כח ואתם המה אשר עמדתם עמדי
בניסיונותי: כט ואני נתתי לכם מלכות כאשר נתן לי אבי:
ל למען האכלו ותשתו על שלחני במלכותי ותשבו עליכםאות
לשפוט את־שנים עשר שבטי ישראל: לא ויאמר הארון. שמעון
שמעון הנה השמן בקש את־נפשכם להניעכם בידו בפברה:

לכו. וכענין זה גרסיק בזה' חולין (ס"ט, ע"א) אחד סק"צ לשראל חפלו בשעה
שאר משפיע לכם גזולה אתם חומענין עצמכם לפי. כתתי גדולה לאזנהם אחד
לפי ואנכי עפר ואפר. למשה ולאהרן אחד ונחנו מה. לדוד אחד ואנכי
תולעת ולא איש. אבל אומות העולם חיון כן כתתי גזולה לכחורוד אחד הבח
נכנה לנו עיר. לפרעה אחד מי ה' אשר אשמע בקולו. לסכחריב אחד מי
בכל אלהי הארצות. לכנזכדנזר אחד אעלה אל במתי עב. לחירס חלך זור
אחד מושב אלהים ישבתי בלב ימים וכו'. (כו) וארון כמשרת: כלומר הארון
יהיה עמו כמשרת, וכדלחריק בזה' עירובין (י"ג, ע"ג) המשפיל עצמו סק"צ חגיגה וכל
המגיב עצמו סק"צ משפילו. כל המחזיר על הגזולה גזולה נחת חמתו וכל המורח
מן הגזולה גזולה מחמת אחריו. ובמסכת סנהדרין (י"ז, ע"א) אחדו בשעה שאמר
סק"צ למשה חספה לי שבעים איש אחרי אלד ויחד חיון אנו ראויים לאותה גזולה, אחד
סק"צ האיל ומעטתם עצמיכם סדרי מוסף גזולה על גזולתכם. ומה גזולה הוסיף
להם? שהנדיחים כולן כתבנאו ופסקו והם כתבנאו ולא פסקו. (כז) כי מי הגדול
וע': האלן ומבאר דבריו לאמר הלוא אנכי עומדי לפניכם לשרת אתכם בעת האחרונה
האחרונה אף כי מן הדיון היה כי אתם תשרתו ותמנו כי כבוד כמלחמיהם לרבים
בעבדים אל אדוניכם, אכן אנכי אציע להורות לכם מדת העבד מה מחזר גזלה
מה רבו סעיפיה, לכן לא תבקשו גזולה וכבוד המדומה כי עקב עבד יראת ה'. המסב:
ומה סקדומים היה לאכל זהסיה. (כח) ואתם אשר עמדתם וכו': בדברים
הללו פייסן כלומר הלוא אתם הייתם אשר עובדתם את הכל והלכתם אחרי, אתם
הייתם אשר שומעתם דבר רבים עלי, איך יחפרו אותי ויתנוי לחש כל זאת עומדתם
בנסיון ועל ידי זאת היה לכם ללמוד כבר מדת העבד ולברוח מן הגזולה למען השמר
איש אל רעהו. (כט) ואנכי נתתי לכם מלכות וכו': אתם תבקשו גזולה אנכי
אנכי אתן לכם גזולה ומלכות נכחי כאשר נתנה לי אבי אתם תשבו ראשונה במלכות
הזאת. (ל) תאכלו ותשתו על שלחני: ענין אכילה ושתייה חייבה אכילה ושתייה
גשומה כ"ח בדרך משל על אכילה הדומית כדשם ר"ל (בדבות י"ז ע"א) עולם הבא
חיון בו לא אכילה ולא שתייה וכו' אלא מדיקס יושבים ועטומיהם בראשיהם
וכהנים מזיון השכינה שנאמר וידחו אלהים ויאכלו וישתו (שמות כ"ב, י"א).
על כסאות: ר"ל לעמוד עת יבוע המשיח בזהו ישוב עם עבדי שחיו כבר אהב
לשפט תכל צדק ומלכותו מלכות כל העולמים תראה צדק ולפניו יכדעו כל צדק
השראל יבנה ויבניו אליו אשר דקרו וישבוו כולם. אליו באמת ונתיים אז תשוב משפט
הבמורה לחיבתה. כ"ח בני בקרי ישראל עיון חפ"י, כ"ח. (לא) שמעון
שמעון: דרך דיבה כמו אזהרה אזהרה, משה משה. הנה השמן: כאן הורה

אבל לשמך. ואולי היתה התהלה אלהים יתברך
 לוקם כב. לאו תן כביקמט

יהיה: מן וירא אליו מלאך מן השמים ויחזקוהו: מן ויבריתו
 בפר המות ויחפיל בחזקה. ויחזי ועתו כאגלי דם גדולים יורדים
 על הארץ: מה ויקם מהתפיל ויבא אל תלמידיו וימצא אתם
 ישנים פועצבון: מן ויאמר אליהם: למה תישנו. קומו והתפילו
 פחדבאו למפה: מן עזנו מרבר והנה המון וזה הנקרא יהודה
 אחד משנים העשר הלך לפניהם וינש אל ישוע לנשקלו: מת ויאמר
 אליו ישוע. יהודה התסגיר בנשיקה את דבר האדם: מט ויראו
 אשר אתו את האשר יהיה ויאמרו אליו. אדני הנכה בחרב: נ וינ
 אחד מהם את עבר הפהון הגדול ויקצץ את ראשו הימנית: נא ויש
 ישוע ויאמר. הניחו עריכה. וינע באונו וירפא אתו: נב ויאמר
 ישוע אל ראשי הכהנים ושרי ההיכל והזקנים אשר באו אליו.

העיון ענין למעלה (בס' כ"ז פסוק כ') באמרם כי בחזקת לא לנו ד' לא לנו כי לשמך
 הן כבוד וכו' אית ביה מחבלי של משיח. רענס דה כי התפיל האת אשר
 התפיל דוד הוה רוח לתפיל המשיח אשר יתפלל בעת יצוא עליו המזקות וכאשר
 התפיל דוד לא לו ד' כן יתפלל המשיח לא רעני כי אם רעני יסיה ובעת יסיה
 ענין ותוכן אחד X (מג) מן השמים ויחזקוהו: המלאך לא בא להציל מיד
 קויו אשר קצצו שמו עליו כ"א להחזיקו בעת תכדנה עליו מזקות כפשו ודחו להחזיק
 על ידן סליחה לעוונותיו (מד) כאגלי דם: ר"ל כמו טפות דם (מה) ויבא
 אל תלמידיו וכו': אחרי התפילה הלך אל תלמידיו לא שבחם אף רגע אחד — גם
 בעת צוניהם לא שבחם אלה אשר פוקו לנו — (מז) למה תישנו: האם כעת
 עת השינה? הלא ידעתם כי חיש חסר גדולות ונוראות תעשינה — כן עבדו לחסר
 לכל תבואו לכסיון לכחש ד' (מח) לנשק לו: השוחז אשר קבל לסגור חזונו
 עיר שכלו עור לכן חשב להטעות את ישוע בנשיקתו לחמן לא מודע כי הוא המסגיר
 אהבת הסכף והאבהת המשיח לא תחזקנה יחד, נדרות הכה אשר רעופה ודבקה המעומה
 כל האוהב כסף תמיד יהיה המסגיר את המשיח כי רבים תללים הפילה האהבה האחת
 ועצומים כל הרועים כחוזו כן עתה: (מח) התסגיר בנשיקה: הבחון לנדות ידע
 גם את לבב המסגיר וכי כעמדות נשיות שונא וידע כי הנשיקה האחת תהיה חות
 להתפס נדיו חרשים ועושי עולה — ישוע לא קלל ולא חרף איש אשר הסגירו ביד
 שונאיו אך שאל נכחת התסגיר וכו': את בן האדם: כמי למשח יען ע"י יתקנו כל
 הכשומים וכאשר בארנו (מט) הנכה בחרב: בערס קרנה סרעה אליהן ישנו ולא
 התפללו לכל מקרב ותבוא את אשר יענן אליהם. איכן כעת כאשר באה הסרה והמזקה
 חשנו כי נכח דורנו יגברו ונחזקו ונחיות יושעו אם יכחו כפס (כ) אחד מהם: לא
 האמין על פקדות חזונו אשר שאלנו הככה נחזק כ"א חיש חסר שלף חרד מעשרה גדלי
 דען חזונו — לפעמים איש את רעהו ישאל למע לו ענה כעת מה לעשות נדבר מה
 — אך בערס ישיב לו דבר חיש חסר ישלים עשנו אשר כבר גזר נדעמו לעשות
 כן גם פה עשה אחד מן תלמידיו (כא) וינע באונו וירפא: את אשר אחד
 מתלמידיו קלל הוא סקן. ואת סגבד אשר בא ללדו ולספספ כפשו רפא באשמו
 ונחלתו כי לא תמו: גם בנית הסוסר לנו זך כעס השמים לעוסר יחיי תחוע

ואת־פִּשְׁעֵיהֶם נִמְנָה • כִּי הִדְבָּרִים אֲשֶׁר עָלִי יָתֻמוּ • לֹא • וַיֹּאמְרוּ •
אֲדֹנָי הִנֵּה פֹה שְׁתֵּי חֲרֻבוֹת • וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם • דִּיִּיהֶן • לֹא • וַיֵּצֵא וַיִּלְכֵּךְ
כַּמְנֶהֱגוֹ אֶל־דֶּרֶךְ הַיְּחִים • וַיִּלְכוּ אַחֲרָיו גַּם תַּלְמִידָיו • מ • וַיִּפְגַּע
בַּמָּקוֹם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם • הִתְפַּלְלוּ לְבִלְתִּי בֹא לַמָּסָה • מֵא • וַיִּפְרֹד
מִתּוֹם הַרְחָק כַּקְלִישֵׁת אֲבֹן וַיִּכְרַע וַיִּתְפַּלֵּל • מֵב • לֵאמֹר • אֲבִי אִם
תִּרְצֶה הֵעֵבֶר נָא מֵעָלַי אֶת־הַכּוֹס הַזֹּאת • אֲךָ לֹא רָצוֹנִי כִּי אִם רָצוֹנְךָ

הַתַּנְבּוּל חָלָל לַיּוֹמוֹת הַחַיִּים • וְשֵׁי חֲזִיז (זכרים ט', ח') בַּשָּׁם הַסַּמִּי ח'ל לל
הַכְּדִישִׁים כֻּלָּם לֹא הַתַּנְבּוּל חָלָל עַל שְׂכוֹת הַגְּזוּלָה יּוֹמוֹת הַחַיִּים • וְלֹא חֲרֹד וְלֹא קֶשֶׁת
מִתּוֹם גִּידָה הַזֹּאת חֲזָשׁ תַּחֲלִיף וְתַעֲבִיר • וַיִּכְאֹן זֶה לְהוֹדוֹתָם וְזֶה הַעֲטָה לָלֵךְ וַיִּתְנֹו
אִם הַסִּמּוֹן יִשְׁלַח וַיִּתְּלֵם וַיְכּוֹס בַּשָּׁם כְּדִיקִים וְחִסְדִּים • כִּי אִם יִשׁוּעַ אֵת הַפִּשְׁעִים
כְּמוֹת אֵם תַּעֲלִילִים בִּזְמַנּוֹ וַיַּעֲרֹב לָזֶה לְאֲחֹרֶךְ חָף חֲנִי וְחֶשֶׁעַ? הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
עָלִי: ר"ל בָּאוּ בְּכַתְּבֵי הַקֶּדֶשׁ • יָתֻמוּ: ר"ל יִמְלֹאוּ • (לח) הִנֵּה פֹה שְׁתֵּי חֲרֻבוֹת:
דַּע כִּי בַּיּוֹם הַזֶּה רַבּוֹ הַמַּזְכָּרִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְצִדְקָה בְּגִלָּל וּבְחִלְשֵׁיכֶם בְּמִסְכַּת סוּתָה
(לף ח' ע"ג) וְשִׁרְצוֹ הַרְחֵקֵן בְּטֹלָה עֲגֻלָּה עֲרוּפָה לִפִּי שְׁאִירֵי זֶה חָלָל עַל סַפֵּק
וְשִׁרְצוֹ הַרְחֵקֵן בְּגֻלִּי בְּטֹלָה עֲגֻלָּה עֲרוּפָה • וְכָל הַעוֹלָם לִישְׁלֵם בַּיּוֹם הַזֶּה בְּסִכְסָה
וְזוֹלָה (עֵין לַחֲעֻלָּה סִימּוֹן י', ל') • וְכֵן הִזְכִּיר לָהּ חֲזָרִי חֲרֹד לְהַחֲלֵט עַל כַּפְסֵי •
וְשִׁיר אַחֲרֵיכֶם זִמְס' ע"א דף ח' ע"ג אַרְבַּעִים שָׁנָה עַד שְׁלֹא חֲרֹב חֲבִית גִּלְתָּהּ
מִבְּהוֹרֵדִין וַיִּשְׁבָּה לָהּ בְּחֻנּוֹת לִמְאִי הִלְכָתָא? אָמַר ר' יִצְחָק בַּר אֲבִרָמִי לֹמֵר שְׁלֹא
דָּנוּ דְּנִי קִנְסוֹת • • • • • אָמַר ר' נַחֲמָן לֹא תִימָא דִּינִי קִנְסוֹת אֵלָּא שְׁלֹא דָנוּ דִּינִי
בַּפִּשְׁתוֹת • מִיט? כִּיֹּן דַּחֲזוֹ דַּנְּפִישִׁי לָזֶה רָצוֹחִין וְלֹא יִכְלִי לְמִידִין אָמַר מִשְׁבַּב דַּגְלִי
מִמָּקוֹם לְמָקוֹם כִּי הִיכִי רָלָא לַחֲיִיב • וְכֵן כְּתֹב יוֹסֵף בְּכֶהֱן • וְגַם אַחֵר כֵּן ה' הַמִּנְהַג
זֶה בְּכִי יִשְׂרָאֵל לְחַגֵּר חֲרֹב עַל חֶמְסָם עַתָּה נִכְסֵי חֻמְקוֹס לְמָקוֹס • בְּהַחֲרִיקֵן בְּזוֹר
(סוף פ' חֲקוֹן) ר' חִיָּה וְר' יוֹסֵף הֵווּ חֲזָלֵי בְּהוֹרְחָא אֲדִבְרֵי חֲזוֹר חַד בַּר נָשׁ דְּהוֹסֵי חֲזִי
וְתַעֲבִיף בְּעִנְיָנָא דְּחֶמְסָה (פִּירוּשׁ בְּעִלִּית וְעִינִית) וְכָלִי וַיִּינֵן קְשׁוּרִין תַּחֲזִיחֵיהּ • אָמַר
ר' חִיָּה בַר יִשָּׁי דִּין חַד מַעֲרִי חֵיט זִיָּה אִזְּ וְזִכָּה שְׁלִים הוּא אִזְּ לְרִמְחָה יֵת בְּכִי עֲלִיחָה
חֵיטוֹ — ח"ל ר' יוֹסֵף הוּא חֲסִידִי עֲלִיחָן אֲחִירֵי הוּא דִּן לָכֵל בַּר נָשׁ לָמוֹ? הוּא תַּעֲבִיךְ בַּר
נָשׁ דַּנְּפֵק לְאֲחִירָחֵי יִתְמִוּין לְתַלְתָּהּ חִילִין לְדוֹרֵן, לְקַרְבָּא (פ' לְחַלְמִיָּה) לְצִלּוֹתָא • וְכו'
ע"ש • וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם דִּיִּיהֶן: ר"ל אִין מַעֲבִיר לִי לְהַסִּיעַ דָּבָר אִזְּ בְּזַמְנֵךְ וְנִעְבְּדִי לֹא
תִּשְׁלַח חֲרֹב מִתַּעֲרֵר כִּי אֵת אֲשֶׁר נִגְזַר עָלַי יִמְלֹא, וְאֲנִי בְּכֵן שְׁלֵם אֲשִׁים אֲשֶׁם נִפְשִׁי לְכַפֵּר
עֲלֵיכֶם • (לט) כַּמְנֶהֱגוֹ: לֹא לְהַתְּחַזְּאוֹת הֵלֵךְ אֵל הַמָּקוֹס הֵאָה לְחִיזָא שֶׁם חֲחֵסָה וְחֲחֵסָה
חֲחֵסָה שׁוֹכֵלִין, רַק מִכְּנֵסֵי הֵם לְכַפֵּר תַּעֲרֹב שֶׁם, גַּם תַּלְמִידָיו הִרְעִל לְכַפֵּר עֲמוֹ לְשִׁפּוֹן שִׁחַם
לְכַפֵּר חֲלָסִים, כִּי יִדַּע וְרָאָה בְּזוֹחַ קִדְשֵׁי אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא בְּחִקֵּי הֵם • (ח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם:
כְּאֲשֶׁר הִצִּיעַ וְזֶה אֵל הַמָּקוֹס ר"ל הֵרֵם הַזֵּימִים • לְבִלְתִּי בֹא לַמָּסָה: ר"ל לְכַסּוֹן
בְּהַחֲרִיקֵן בְּאֲדָמָה אֵל תַּחֲזִין בְּעִנְיָן עַד יוֹם חֲמֵשׁ • וְכַעֲבֹן הֵם עַד בְּעִסְתָּה הַתַּפְּלָה זֹאת
תִּבְיָאנוּ לֹא לִידֵי נַפְשִׁין • (חא) וַיִּכְרַע וַיִּתְפַּלֵּל: כֵּן הֵם וְהֵנָּה בְּנִיחָסִים • כ"א
כִּי לִי מִכְּרַע לָלֵךְ בְּדֶרֶךְ (שְׁעִים ח"ס, כ"ג) וַיִּכְרַע עַל צִדְקָוֹ (חֲלָסִים ב' ח' י"ג)
(וְדִכְרָאֵל ו' ח') תַּחֲזִין תַּלְתָּהּ בְּזוֹחַ הוּא בְּדֶרֶךְ עַל בְּרִכּוֹתֵי • (חב) הֵעֵבֶר אֵת
חֲבֹסִים הַזֹּאת: ר"ל כּוֹס הַחֲמִים וְכֹס מַחֲזִירִין • אֲךָ לֹא רָצוֹנִי כִּי אִם רָצוֹן יִהְיֶה:
אִם עֲמוּחַ עַל מוֹכֵן הַתַּפְּלָה הַזֹּאת מִבֵּין הַכּוֹסֵה הַחֲמִים צִדְקָוִי ח"ל אֲשֶׁר

עָדֵנוּ מְדַבֵּר קָרָא הַתְּרַנָּגֶל: סָא וַיִּפֶּן הָאָדָוֶן וַיִּפֹּט אֶל־פֶּטְרוֹס וַיִּזְכֹּר
פֶּטְרוֹס אֶת־דִּבְרֵי הָאָדָוֶן בְּאָמְרוֹ אֵלָיו • כִּי טָרִם יִקְרָא הַתְּרַנָּגֶל הַכֹּחֵשׁ
בִּי שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים: סָב וַיֵּצֵא פֶטְרוֹס חוּצָה וַיִּבְכֶּה בְּכִי תַמְרוּרִים:
סָג וְהָאֲנָשִׁים הַמְּחַזְּקִים בִּישׁוּעַ הִתְעַלְלוּ בּוֹ וַיִּכְהוּ: סָד וַיַּחֲפוּ
אֶת־פָּנָיו וַיָּבֹו אֹתוֹ עַל־הַפָּנִים • וַיִּשְׁאַלּוּ לּוֹ לֵאמֹר • הִנָּבֵא מִי הוּא
אֲשֶׁר הֵכָה אֹתָךְ: סָה וְרַבּוֹת אַחֲרוֹת דִּבְרוּ אֹתוֹ בְּגִדּוּפִים: סו וַיְהִי
בְּבִקֹּר וַיִּקְהָלוּ זִקְנֵי הָעָם וְרָאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְהַסּוֹפְרִים וַיְבִיֵּאוּהוּ אֶל־
סִנְהֶדְרִינָם לֵאמֹר: סו הָאֵתָה הוּא הַמְּשִׁיחַ • אָמַר לָנוּ • וַיֹּאמֶר
אֵלֵיהֶם • אִם אָמַר לָכֶם לֹא תֵאֱמִינוּ: סח וְגַם אִם אֲשָׁאֵל לֹא תַעֲנֵוּ
אֹתִי וְלֹא תִשְׁלַחוּנִי: סט מַעֲתָה יֵשֵׁב בִּן־הָאָדָם לִימִין גְּבוּרַת

עֲדָוָה וְהַבִּישׁ אֵלָיו לִזְכֹּרוֹת אֵת אֲשֶׁר נָבֵא עָלָיו כִּי יִכְחַשׁ כּוֹ שֶׁל פַּעֲמִים • וְהִנֵּה בָּאִין
אֲחֵרִים וְהַדִּים הֵךְ לִבָּו הַקָּשָׁה כְּשֹׁמֵר וְהַחֲזָק כְּסֹלֵעַ לִשְׁוֹ מוֹדֵךְ הַרַע וַיִּמָּס עַל אֲשֶׁר
כָּחַשׁ אֲחֵרִים לְבִלְ כָּרֶס • (סג) בְּכִי תַמְרוּרִים: עַל כִּי לֹא עֲמַד בְּנִסְיוֹן וְכִיוֹס כָּרֶס
הַתַּרְפָּה וְכִי כָחוּ וְכִרְגַע כּוֹמֶם לָבוֹ וְהִיא לְחִים • כִּיוֹס עֲמַדוֹ טָרִם כְּפָלוֹ הַתַּפְּאֵר צִנְעַל
לִבָּו כִּי יִמָּס חֲדוּעַ מַשִּׁיעַ לוֹ לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן, וְנִטַח עַל חֲכָמָתוֹ וְתוֹס לִבָּו וְלֹא יָדַע כִּי
הַאֲדוּרָה יוֹשֵׁב לוֹ בַּחֲדָר לִבָּו לַהֲפִילָהּ וּלְצוּדָהּ כִּרְשָׁתוֹ אֲשֶׁר עֲמָן לַכְּפֶשׁוֹ
מַעַת גִּיתוֹ מִרְחַס כִּרְשָׁתוֹ ח"ל עַל פֶּסוּק לַפֶּתַח חֲטָאֵת רוֹבֵץ • (סד) הִתְעַלְלוּ
בּוֹ וַיִּכְהוּ: ר"ל אֵת־הִיא לְמַלְאוֹת אֵת אֲשֶׁר כְּאֹמֶר יֵד הַכְּבִיאִים נִגַּשׁ הוֹנָא עֲנֵה
מַעֲצָר וּמַשְׁפָּט לִקּוֹחַ וכו' (שְׁעִיָּה כ"ג) • וְיִלְקוּט (ד' קִדְּאִקוּ דף כ"ז) לְחַם רְחוּם
אַרְחָמֶנוּ (יְרֵמִיָּה ל"א, כ') • ז' פַּעֲמִים? אֵלֵךְ רְחוּם בְּשַׁעַת שְׁוֹ חֲבוֹשׁ בְּכִית הַאֲסוּרִין
שֶׁכֵּל יוֹס הִיוּ מַחֲרָקִין שְׂהִיָּם וְחִרְמוֹתִין צַעֲרִיָּסָם וּמִכְעִיָּבִין בְּרָאשִׁיָּין שְׁאֲחֹר כָּל חֲוָיָה יִלְעִיגוּ
לִי יַעֲתִירוּ בְּשַׁעַת יִכְעֹר רֹאשׁ וכו' אַרְחָמֶנוּ בְּשַׁעַת שְׁוֹא יוֹצֵא מִצֵּית הַאֲסוּרִים עֲבִיד •
(סד) וַיַּחֲפוּ אֶת־פָּנָיו: ר"ל כְּסוּר בְּמַכְסָה אוֹ בְּנִגַּד לְבִל יִרְאֶה אֵת מַעֲשִׂיָּסָם וּכְמַעֲט
חֲשָׁבוֹ כִּי לֹא נִדְרַע לוֹ שְׁעִתָּת • הִיא אֵין חֶשֶׁךְ וְאֵין אֶפְלֵס לַסַּמָּר שֶׁסּ פִּעֵלִי אֲחִין • הִנֵּה
עֵין הַמַּשִּׁיחַ לֹא תִפְלֵל אֵף כִּי תִכְסֶה וְתִחַפֶּה, וְעֵינָיו עַד הִנֵּה תִשְׁקִיף אֶל יִרְאֵיו וְלִמְחַלִּים
לְחַסְדּוֹ לְהַכִּיל מַחֲוֹת הַנִּכְחֵז כְּפֶשֶׁס • (סו) וַיְהִי בְּבִקֹּר: אֵף לְרַשְׁעִים וּפִעֵלִי עֲלֵה
הַאֵלֶּה הַאֲדִיר הַבּוֹקֵר הִיא פָּנָיו וְהַפִּין אֲחֵר • וַיֵּן כִּי אֲסוּר לָקוֹן דִּיִּר כְּפִשָׁת לְבִלֵּה כְּמַגִּיסִין
בְּסִנְהֶדְרִין פֶּרֶק ד' דִּינֵי נַפְשוֹת דְּגִין בְּיוֹם וּגְמוּרִים בְּיוֹם לִבָּן חֲכֹ עַד אֲחֵר הַבּוֹקֵר •
וַיִּקְהָלוּ: הַסִּינְדוֹ וְהַסִּינְדוֹ עָגוֹ לְהַשְׁכִּית מַחֲלָשׁ זָכּוֹ • (סז) הָאֵתָה הוּא הַמְּשִׁיחַ:
בְּס"ל הַסִּינְדוֹ כְּלֹמֶר הָאֵתָה הוּא הַמַּשִּׁיחַ הַמְּוִעֵל לָבוֹ ע"פ הַכְּבִיאִים • עַד כִּי רָאוּ וְהִמָּסוּ
אֲחֵרֵיָּיו וְחִפְּתוּ וְעַד שְׁאֵל הַאֵס הוּא הַמַּשִּׁיחַ • — אֵל עוֹרִי לִבְ לֹא יִזְעַל אֲחֵר שְׁמַשׁ
צִדְקַת ד' • חֲרוּשֵׁי אֲחֵר וְחֲרָה כְּאֵלֶּה בְּחַשִּׁיכָה יִתְּלָבוּ תַחֲדִי • חֲמַת עֲכָשׁוֹת תַּחַת
שְׁפִיתָיו • עֲקוֹב לִבָּס תַּחֲדִי וְכָל קֶשֶׁ לֹא יַעֲנֵוּ וְאֵל מַחֲשֶׁה צִדְקַת ד' לֹא יִצְוֹ וְנִקְשִׁי
עַרְפָּס יִרְחוֹ מִצָּח לִבָּר גְּבוּרַת עַד ד' וְכִגַּד מַשִּׁיחוֹ • לֹא תֵאֱמִינוּ: אֵף כִּי הַדִּנִּים
וְחַפְּשִׁים בְּאֵר הַעֵבֶר בְּדִבְרֵי עוֹרֶה וְהַכְּבִיאִים • (סח) וְגַם אִם אֲשָׁאֵל: ר"ל תַּרְחִיט
חֲזוֹן לִבָּכֶס יִדְעָתִי, כִּי כִלְכַס קִשְׁרָתָם עַל קֶשֶׁר לְהַמִּיתִי אֵף כִּי תִמְחַאֲלִי כִי חֵף אֲחֵכִי
מַפְשַׁע, וְכָל אַחֲרֵיָּיו אֵף כִּי כוֹל יִשְׂרָאֵל תִּהְיֶינָה תִּמְחַאֲלֵה עֲלֵה וְשַׁחֲתֵה לְהַכְחִידִי וְחֵן
הַאֲחֵר וְאִם כֵּן מַה אֲשִׁיעַ לָכֶס? (סט) מַעֲתָה: וַיֵּן כִּי תַרְשִׁיעוּ אֹתִי וְתַעֲלָלוּ

הַכֶּל פָּרִיץ יֵצְאוּם בְּחִבּוּת וּבְמִשּׁוֹת: גג יום יום הָיִיתִי עִמָּכֶם
בְּהִיכָל וְלֹא שְׁלַחְתֶּם בִּי יָד • אֲךָ זֹאת הִיא עִתְכֶם וּגְבוּרַת הַחֹשֶׁךְ:
גד וַיִּחְזִיקוּ בוֹ וַיּוֹלִיכֵהוּ וַיְבִיאוּהוּ אֶל־בֵּית־הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל • וּפְטָרוֹם
הַלֵּךְ אַחֲרָיו מִרְחוֹק: גה וַיִּבְעֵרוּ אֵשׁ בְּתוֹךְ הַחֹצֵר וַיֵּשְׁבוּ יחד וַיִּשָּׁב
פְּטָרוֹם בְּתוֹכָם: נו וַתֵּרָא אֹתוֹ שְׂפָחָה אַחַת בְּשִׁבְתּוֹ נֹגֵד הָאֵשׁ
וַתִּבֶּט בּוֹ וַתֹּאמֶר • גִּם זֶה הָיָה עִמּוֹ: נז וַיִּכְחַשׁ בּוֹ לֵאמֹר • אִשָּׁה
לֹא יִדְעָתִי: נח וְעוֹד מַעַט וַיֵּרָא אֹתוֹ אִישׁ אֲחֵר וַיֹּאמֶר • גִּם אֵתָּה
מִהֶם • וַיֹּאמֶר פְּטָרוֹם • אֲנִישׁ לֹא מִהֶם אֲנִי: נט וּכְמוֹ אַחֲרֵי הָעֵת
אַחַת וַאִישׁ אֲחֵר הַחֲלִיט לֵאמֹר • אֲכֵן גִּם זֶה הָיָה עִמּוֹ • כִּי גִלְגִּילִי
הוּא: ס וַיֹּאמֶר פְּטָרוֹם • אֲנִישׁ לֹא אֲדַע אֲשֶׁר תֹּאמַר • וּכְרַנֵּעַ

קדשו אֲדַעֵהוּ לוֹ לַעֲשׂוֹת כְּפִלְאוֹת לְרִפּוֹא אֶת אֵזֶן הַעֵבֶר אֲךָ לִהְיוֹל אֶת כַּפְּשׁוֹ וְחַד אַחֲרָיו
לֹא אֵדָע לִמְעַן תֵּת אֶת רַעְשִׁים קְדוֹ • (כג) אֲךָ זֹאת הִיא עִתְכֶם וּגְבוּרַת הַחֹשֶׁךְ:
ר"ל עַד הֵנָּה לֹא הָיָה כַח בְּכֵס לַעֲפֹשׂ אֲךָ עֵתָּה בֹא הַקֵּץ אֲשֶׁר אֲשִׁים אֲשֶׁם כַּפְּשִׁי
וּכְפִשִׁי תִהְיֶה לְשֹׁלֵל לְכָלל וּמַעֲלִילִים יוֹשְׁלוּ בִי • וּגְבוּרַת הַחֹשֶׁךְ: ר"ל תְּגִבּוּרַת הַשֶּׁטֶן וּ"ז"כר
עַל הָאִזָּר כִּ"ז שָׁמַיִם אִזָּר לַחֵשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ לְאִזָּר • וְעַד"ז אֲחֵרֵי עַל הַפְּסוֹק כְּמַחֲשָׁכִים
הַחֲשִׁיבֵנִי כְּמִתֵּי עוֹלָם אֲמַר ר' יוֹחֵי' זֶה תִּלְמוּדָהּ שֶׁל בָּבֶל (סְנִסְרִין כ"ז וּבִמְנַח"ל כ"ג)
וְהַשֵּׁם יִיטִיבֵנוּ בְּאַרְעָא דְמַשְׁכָּא אֲחֵרֵי שְׁמַעְתָּתָא דְמַחֲשָׁכִין • (כד) חֵלֶךְ אַחֲרָיו מִרְחוֹק:
לֹא עוֹמֵד בְּנִסְיוֹן וְלֹא הֵלֵךְ אִתּוֹ בְּחִבָּה כִּי אִם מִרְחוֹק בַּעֲבוּר יְרֵאֵת הַחֲזִינִים אֲשֶׁר הִקִּיף אֶת
אֲחֵרָיו וַיִּרְאֵהוּ לַכַּפְּשׁוֹ לְכָל יִלְכֵד כְּמוֹתוֹ בְּרַשַׁת אֲשֶׁר טוּמְאָ לוֹ אֲחִירָיו • (כה) וַיִּבְעֵרוּ אֵשׁ וְכ':
מַפְסֵי הַקּוֹר • וַיִּשָּׁב פְּטָרוֹם בְּתוֹכָם: כְּמוֹתוֹ חֲשַׁב כִּי כָל כְּבִיז מִפְּחַ וַיִּשָּׁב בְּמוֹשֶׁב שׁוֹכְאֵי אֲחֵרָיו
וְלֹא יָדַע כִּי כְרַנֵּעַ יִהְיֶה גַם עֲלֵיו חֲמִים וְתַחַת שְׁלֹם תְּבִזָּאָהּ הִוא וְחִים זִדּוּסִים וַיִּטְפְּסוּהוּ •
(ט) גַּם זֶה הָיָה עִמּוֹ: חֲזִין הַמּוֹן הַשֵּׁם אֲשֶׁר נִקְרָא פֶה הוּא לְבֹדוֹ כִּכֵּר כִּי הוּא
הָיָה עִם יֵשׁוּעַ • הָיָה: בְּחִין הַעֵבֶר הֵלֶךְ עִמּוֹ וְהַתְּפִלָּה לַעֲמוּד בְּנִסְיוֹן וְתַחַת עֲזַר אֶת
אֲחֵרָיו לְבֹדוֹ • (כז) לֹא יִדְעָתִי: חֲשַׁב כְּאִשֶּׁר גַּם עַד הַיּוֹם רִבִּים מִזִּי' חֲשִׁיבִים
לְאֲחֵרֵי מוֹתֵר לְשׁוֹנֹת מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלֹם, אוֹ מִפְּנֵי הַסִּבְכָּה • וְתַחַת אֲשֶׁר הִיהָ לוֹ לִקְדֵּשׁ
שֶׁם אֲחֵרָיו בְּפִרְסָא לְאֲחֵרֵי כִי הוּא הוּא מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר עָלָיו חֲכֹ כָל יִשְׂרָאֵל
רַפִּי יָדָיו וּכְפָל לָבוֹ לְאֲחֵרֵי לֹא יִדְעָתִי אֶת הָאִישׁ וְאֶת שִׁמּוֹ: (כח) גַּם אֵתָּה מִהֶם:
הַתְּפִלָּה הַכִּידָה אֲחֵרֵי כִי הוּא הָיָה עִם יֵשׁוּעַ וְעִמּוֹ הֵלֶךְ וְאַחַר לְחַבְרֵנוּ — אֲכֵן הָאִישׁ
יָדַע כִּי גַם הוּא מִהֶם עִם הַחֲמִימִים בּוֹ • כִּהִי חֲמִימֵת הַשְׁכָּחִים כְּפִלָּה עֲלָיו וְכִהִי גִלְגִּילִי
עַד כִּי כִחַשׁ אֶת אֲחֵרָיו אֲשֶׁר אֵדָעֵת כַּפְּשִׁי אֵדָעֵת זֶה פְּעֻמִּים לִפְנֵי שׁוֹכְאֵי — הַקִּינָה
אֲכִישׁ אֲכִישׁ אִם אֵתָּה יִשְׁן • הַחֲרָד וְהַתְּפִלָּה בַּעֲת תְּקוּם לְכָל תְּפִלָּה • הִיא רִנָּה
יִשָּׁב אִישׁ בְּשִׁלּוֹם, פְּעֻמִּים שׁוֹדֵד יִבְזֹו, יִשְׁכַּח הַמּוֹת וְהוּא אַחֲרָיו — —
(כט) אֲכֵן: בְּחִימָה וְכִי סִפֵּק • כִּי גִלְגִּילִי הוּא: ר"ל מִן אֲכִישׁ הַגִּלְגִּילִי כִי הוּא מְשִׁיחַ
לְשׁוֹנֵם כְּחֲמִימִין בְּחִין בְּחִין בְּתִרָא אֲכִישׁ גִּלְגִּילִי שְׁלֹא הַקִּפְרִיד עַל לְשׁוֹנֵם • וְלִכֵּן לְשׁוֹ
עֵנָה בּוֹ וְפִיו אֲדַעֵהוּ וְעֵנָה בּוֹ לְאֲחֵרֵי כִי שָׁקֵר דָּבָר • (ס) לֹא אֲדַע אֲשֶׁר תֹּאמַר:
ר"ל לֹא יִדְעָתִי אֶת הָאִישׁ וְאֶת שִׁמּוֹ לֹא רָחִימִי וְלֹא שְׁמַעְתִּי מוֹמְטָ דְבַר בְּלִיעֵי הַיּוֹם וְלֹא
אֲכִיל לְהִיבִין אֶת אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַי • קְרֵא הַתְּרַנְגּוֹל: לְהַעֲדִיר מְשִׁיחַת מַחֲשָׁא •
(סא) וַיִּפֶן הָאֲחִין: אֲךָ כִּי שָׁחַ כַּפְּשׁוֹ עַד מִחֹדֶר בָּבֶל זֹאת פִּנָּה אֵל הֵנָּה הַאֲחִירִי מִן

אֶת־הָעָם בְּהוֹרָתוֹ בְּכָל־יְהוּדָה הַחֵל בְּגִלְלִי וְעַד הַנֶּהָ: ו' וּבְשִׁמּוֹעַ
פִּילָטוֹס אֶת־שֵׁם גִּלְלִי וַיִּשְׁאַל אִם הָאִישׁ הוּא גִלְלִי: ז' וּבְהוֹדֵעוֹ
כִּי מִמְּשֻׁלַּת הוֹרָדוֹס הוּא וַיִּשְׁלַחְהוּ אֶל־הוֹרָדוֹס אֲשֶׁר גַּם הוּא הָיָה
בִּירוּשָׁלַם בְּיָמִים הָהֵם: ח' וּבְרָאוֹת הוֹרָדוֹס אֶת־יֵשׁוּעַ וַיִּשְׁמָח מְאֹד
כִּי מִשֵּׁת בְּבִיר אוֹה לָרְאוֹתוֹ יֵעַן שָׁמַע עָלָיו רַבּוֹת: וַיִּקֶּן לָרְאוֹת אִיר
זֶה אוֹת עָשׂוּי עַל־יָדוֹ: ט' וַיִּשְׁאַלְהוּ עַל־דְּבָרִים רַבִּים: אָךְ הוּא לֹא
עָנָה אוֹתוֹ מֵאוֹמְרָה: י' וַיִּקְמוּ רָאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְהַסּוֹפְרִים וַיִּלְשִׁינוּ אוֹתוֹ
מְאֹד: יא' וְהוֹרָדוֹס עִם אֲנָשֵׁי צָבָאוֹ בּוֹוֹהוּ וּבַחֲתָלּוֹ בּוֹ הַלְבִּישׁ
אוֹתוֹ לְבוּשׁ שָׁנִי וַיִּשְׁלַחְהוּ אֶל־פִּילָטוֹס: יב' בַּיּוֹם הַהוּא פִּילָטוֹס
וְהוֹרָדוֹס הִשְׁלִמוּ אִישׁ אֶת־אֲדוֹרֵיו כִּי לַפָּנִים שָׁנָאָה הָיְתָה בֵּינֵיהֶם:

חש על דברי הציבות אשר אינם נוגעים רק אל דברי התורה אז הוסיפו לסעוד ולהחליק
אחרים לאחר כי הוא מוסית את העם: בהורותו: גם כאן לא חמרו צברט את אשר
הורה רק חמרו נסעם בהורותו: — ראה והבין כי תמיד הוסיפו עלילת שקר אשר
היתה בידם למשמרת, ומנחון זכה ומוטבסת ומתחית תעמוד הצהרת: בגליל ועד
חנה: קבלה היתה בידם והקבלה האחת גם לעיס היתה מרעית כי המשיח יתראה
בראשונה בארץ הגליל: ח"ל הוזהר (דפוס זולנבאך דף ע"ז ע"ג) ירנגלי מלכא
משיחא בארעא דגליל: וחד כוכבא דבסטור מורחי בלע שבע כוכביא מסטר
צפון וב': (ו) אם הוא גלילי: פילטוס נקט לחות הדבר הזה ומכיו ולכן מנח
תוהמה לשאל אם הוא ר"ל ישוע הוא גלילי למען ישלחו מעל פניו: אל שופט אחר:
(ז) בימים ההם: לפני חג הפסח: (ח) ובראות הורדוס את ישוע וג': הוא
הורדוס אשר היתה את יוחנן שוח בראות את ישוע! אוה לראותו וג': חולי יראה
הנפלאות והסיסים אשר יעשה: — אך לא לשמוע מפיו דברי חליים חיים נכספה וגם
כלתה נפשו: (ט) על דברים רבים וב': אבל לא על דבר אחד ר"ל על הדבר
ע"י יצא לרשת חיי עו"ה: ולכן לא ענה ישוע דבר: כחומר החכם אל תען כסיל
באולתו: סן תשועה לו גם אתה: (י) ויקמו ראשי הכהנים: הסכן הגדול וסכן
הסכן והסופרים: עד כה חשו ודמו חולי ישמעו דבר מה את אשר ישיב ישוע לסודות
על טעמיתו ועל שאלותיו אשר צעבורו יחזקו להפילו נרשטם ולהלכיו בשחיתותם, אכן
כאשר ראו כי ישוע לא ענה וחזוהם לכן קמו להלשינו בחזקה: (יא) עם אנשי
צבאיו: הורדוס לא ישב לדין עם שופטים ויועצים כ"א עם אנשי צבאו אנשי מלחמה
אשר ייחסם כחלל בדם ונקרר לבס תפירה שרש פרה ראש ולענה: בחתלו בו:
(המקור חננין הפעיל מרש תלל) ענינו שחוק כמו כהתל צאנש תהתלו כי
(חייב י"ג, ט') לבוש שני: בלבוש מלכים: (יז) השלמו איש את אחיו:
לחצתם גם קנחתם שכחו ביום הסוף למען יפול הנדף בדי עושי רשע: וכחמוריק
בסנהדרין (דף ק"ה ע"א) על פסוק וילכו זקני מואב וזקני מדין (דברים כ"ב, ז')
תכא חזין ומואב לא היה להם שלום: משל לשני כלבים שהיו צעור והפגרה זה בזה
בא זאב על האחד, אחד האחד אם איך עתה היום הורג אותו ולחמד בא עלי הלב
שפסס ואנש האב, אחד ר' פפא הינו דחמרי חכשי ברכשתא (פי' חוליה) ושונרא
(חמול) עבדו חלולא מתרבא כישגא (פירוש חול רע) עיין ברבנא פ' בלק ופילקוט

האלהים: ע ויאמרו כלם. הכי אתה הוא בן האלהים. ויאמר אליהם. אתם אמרים כי אני הוא: עא ויאמרו. לפה לנו עוד עדות הלא מפיו אנחנו שמענו:

כג א ויקם כל ההפונים ויליכוהו אל פילמוס: ב ויחלו להלשין אותו לאמר. אתה מצינו מסלף את העם ומניא אתם מתת מסים לקיסר באמרו. על נפשנו כי הוא מלך המשיח: ג וישאל אותו פילמוס לאמר. האתה הוא מלך היהודים. ויען אותו ויאמר. אתה אמרת: ד ויאמר פילמוס אל ראשי הכהנים ואל ההמונים. לא מציאתי עולה באיש הזה: ה ויוסיפו להעו לאמר. כי מסית

על עילת שקרים. ישוב בן האדם וכו': ר"ל אין כח בדכס להוסיף מיתה עלומית כי בן האדם יש לויון גזרת האלים. (ע) הכי אתה הוא בן אלהים: הכה ידעו שטוב את אשר אמר כי הוא בן האלים לא דרך רוח או על דא השאלה היה (כמו) אלהים אתם וכו' עליון מולכם (תהלים פ"ב) כי מעולם ועד עולם עמו היה כח וגבורה ועמד ורעה בסדר גאון ובעה ל'. אתם אומרים כי אני הוא: כאשר אומרתם כי הוא (עא) אנחנו שמענו: (והוללות בעל דין כחמא עדים דמי —) לו שמו את הדברים האלה אל לבס! אך דבר בליעל אשר יזקק בם היה לא כתנס להשיב אל לבס רשעתם אשר עשו.

כג (א) ויקם כל המונים: אנשים רקים ופחזים התחזרו והתקשרו עם ראשי הסנסדרין והכהנים כאשר באחר (ויכח ז', ג'). ישר באדם אין, כולם לדמים יארבו איש את אחיו יצודו חרם. על הרע כפים להוסיף השר שואל והשושפט בשלום והגדול דובר, הות נפשו הוא, ויעבתה. ויליכוהו אל וכו': להשיב לפניו ולמען הוא ישים עליו משפט מות. עד כה חללו את שם ל' להשיב משפט אשר הוציאו לפניהם לזון ע"פ הסערה, לפני איש ככדי אשר לא מנצי ישראל היה: (ב) ויחלו להלשין אותו וכו': יען כי ידעו כי איש ככדי לא יעז און להס ללא יקשיב לקולם אם ידעו משפט לפניו אשר ענינו רק דבר מורה לכן התחכמו להרע לאחור כי ענין ארצי הוא ענין מדיני ואין סוגי אל דברי מורה כלל את ודא מצינו: הס מצינו דבר רע ובלעל בו אך לא פילמוס ולא הורדוס. מניא את העם: כמו הניא ארצי אותם (במדבר ל', ו') והנה ידעו מות אשר קדאט (בסיון כ') כ"ב). כאשר שאלוהו הפוחזים על דבר המס אשר השיב להם הראוי דינר, הסמוכה והחכתב עליו של מי הס וכו' עין שם: ואת המעשה ידעו כולם און התחכמו בכלהם להעני חמות בלכז פילמוס נצור למען הוא ישים עליו משפט מות. כה הראו בערמה לפני פילמוס הסכנתם ורצתם נגד המלך. והמלך הוא הקיסר אף כי שאלת מות שאלוהו: (ג) האתה הוא מלך היהודים: משום השאלה האת מלך דבר כי פילמוס לא חש ולא שם על לבו את דברי שוכני יצוע אשר הלשינו אותו באחור על כפשו כי הוא מלך המשיח, רק שאלוהו אם הוא ר"ל יצוע הוא מלך היהודים (כי בימים ההם היו יהודים תחת יד הקיסר רומי והוא הוא אשר מלך ורעה בם אז) ובאשר השיב יצוע אתה אמרת ר"ל הלא אף שוכני לא הלשינו אותי רק על אחרי כי אנכי מלך המשיח ומלכות המשיח איננה מן העולם הס לכן אמר וגור פילמוס לא מציאתי עולה בלשם הס: (ד) ויוסיפו להעו: יען ראו כי פיהם הכשילם וכי פילמוס לא

שֶׁאֶת־הָלוֹ וְשֶׁלַּח לָנוּ אֶת־בְּר־אָבָא: יֵשׁ אֲשֶׁר הָיָה מְשַׁלֵּךְ בְּמִשְׁמֹר
עַל־דִּבְרֵי הַקֶּשֶׁר אֲשֶׁר הָיָה בְּעִיר וְעַל־דִּבְרֵי רִצָּח: כ וַיִּסְפֶּה פִּילָטוֹס
לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כִּי חָפֵץ לְשַׁלַּח אֶת־יֵשׁוּעַ: כֹּא וַיִּקְרָאוּ לֵאמֹר • הַצֵּלֵב
הַצֵּלֵב אֹתוֹ: כב וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם שְׁלִישִׁית • וְלִפְנֵי מֶה רָעָה עָשָׂה זֶה •
לֹא מִצָּאתִי בּוֹ מִשְׁפַּט־מוֹת • לָכֵן אֵיפְרָנוּ וְאֶשְׁלַחְהוּ: כג וַיַּפְצְרוּ
בּוֹ בְּקוֹל גָּדוֹל וַיִּשְׁאַלוּ אֲשֶׁר יַצִּיב • וַיּוּכַל קוֹלָם וְקוֹל רֵאשֵׁי הַכֹּהֲנִים:
כד וַיִּשְׁפֹּט פִּילָטוֹס אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה שְׁאֲלָתָם: כה וַיִּשְׁלַח לָהֶם אֶת־
הַמְּשַׁלֵּךְ בְּמִשְׁמֹר עַל־דִּבְרֵי קֶשֶׁר וְרִצָּח אֹתוֹ אֲשֶׁר שְׁאַלוּ • וְאֶת־יֵשׁוּעַ
נָתַן לְרִצָּנִם: כו וַיּוֹלִיכֵהוּ וַיַּחְזִיקוּ בְּשִׁמְעוֹן אִישׁ קוֹרְנִי בְּבֹאֹ מִן

הַרְק וְהַמְלֵא חֲמִיעִי • בֹּאת תַּעֲרִיד עַל־ שֶׁרֶשֶׁךְ רוֹכֶלֶת הַמַּכְשׁוּלוֹת, מִחֲרַת הַחֲסֻרוֹת
בֹּאת תַּכְרִיז עַל נִבְלָתָךְ אֵשֶׁת לַפִּידוֹת, בַּהֲשִׁתְּלֶךְ כָּל הַיּוֹם בְּרוֹב רִשְׁעֶתְךָ הַסֵּר
הַמַּלְכִּים אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ לְשׁוֹם פַּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת תַּחְתֵּיהֶם • בַּהֲשִׁתְּגַעַךְ כָּל הַיּוֹם לַחֲתוּת
עַל דְּלוֹתֵי בְתֵי גִדְיִים תִּזְ הַשְׁחָתָה וּמַפִּיל, וְאֵת בְּתֵי הַגְּבִלִים תַּבְנֶה גִוִּית וְאֵבֶן יִקְרָה,
אֵשׁ תִּרְוֹךְ בְּגֵן אֱלֹהִים בְּעִצֵּי הַלְּבָנוֹן מִתַּלְקָתָה וְהַסְנֶה אֵינְנוּ אוֹכֵל • • • • • תַּכְכְּמִי
בְּתוֹר חֵלָאֵת נִכְחַמִּי עוֹן לוֹיִף גְּלוֹים וּבְחֻכְכֶּם אֲרַבֵּם • (יט) עַל דִּבְרֵי הַקֶּשֶׁר: ר"ל
הַפְּרִיזִים יְדִימִים הֵסֵס קֶשֶׁר קֶשֶׁר נֶגֶד מַמְלַטֵּת הַרוּמִים, אֵכֶן לֹא מִקְנֵאת ל' זְבָאוֹת עָשׂוּ זֹאת
כִּי אִם לְשִׁלּוֹ שֶׁלֹּא וְלִבְנֵי זֶה וְלִסְרֹג בְּחִסְתֵּיהֶם חֲשִׁים עַל לֹא חֹמֶס בְּכַפִּיסָם בְּחִסְתֵּיהֶם
כִּי אֵלֶּה יַעֲזְרוּ אֵת הַרוּמִים וְיִסֵּס עִמָּהֶם • וּפִילָטוֹס חָשָׂה בְּלִבּוֹ אִם אוֹמֵר לֵהֵם כִּי רָצוֹנִי
לַעֲת לֵהֵם חֲפִצִּי אֵת בְּרִאבָא אִישׁ אֲשֶׁר הִיָּה וְחָלַף רִשְׁעֵי חַזֹּן וְשִׁמִּים גָּלוּ עִוְוֹ וְהִסְרִן
מִתַּקְוֹמָהּ לוֹ אוֹ אֵת יֵשׁוּעַ אִישׁ אֲשֶׁר עוֹלָה לֹא נִחָאֵל בְּשִׁפְתָיו חָלַף זָקָק וְעִוְוֹת אֲשֶׁר קִנֵּה
רָצוֹן לֹא שָׁנַר וּפִשְׁתָּה סֵה לֹא כִסֵּה, גְּלִי סַפֵּךְ יִדְקֹשׁ אֵת יֵשׁוּעַ, אֶךְ־ לֹא כֵן חֲשֵׁנוּ הַיֹּהֲדִי
אֲשֶׁר הִזְכִּיר בְּתַחֲמוֹן וּבְעִוְוֹת לִבֵּי • (כא) הַצֵּלֵב הַצֵּלֵב: כְּלוֹמַר מֵלֶה אֹתוֹ עַל הַעֵץ •
כֵּן זָרַךְ הַחֹן חֵלֶת הַעֵס, זַעַת בּוֹא יֵשׁוּעַ לְיוֹשְׁלִים זַעֲקוֹ בְּקוֹל גָּדוֹל הַשְׁעִיבָה הַשְׁעִיבָה
וְחִמּוֹן עַד חִמּוֹן וַיִּשְׁלַח לְקִרְיָת בּוֹאֹ וּכְעַת זַעֲקוֹ הַצֵּלֵב הַצֵּלֵב, וּכְמַעַת רִנֵּה שֶׁנִּי וְחִמּוֹן
עַל־ אֲשֶׁר עָשׂוּ וְלִבֵּם כִּסְפֵּךְ לֵאבֹר, תַּחַת אֲשֶׁר מִקְדֵּם הִלְכוּ אֹתוֹ בְּחִישׁוֹר וּבְשִׁלּוֹס וּכְפֹר
זִרְיָנוּ עִוְוֹ לִחְמֵן הַיִּמִּיעִי • — (כב) שְׁלִישִׁית: עוֹד חָשָׂה כִּי תַשׁוּךְ חֻמָּתָם וּכְמַעַת רִנֵּה
יַעֲזוֹר זַעֲמֹס וְיִרְאוּ זִרְעָתָם אֲשֶׁר תַּחֲמָאֵל אֹתָם, אִם בְּאֵין מִשְׁפַּט מוֹת אִישׁ תַּמִּים יִסְרְרוּ •
אֶךְ־ שְׁנֵאֲתָם וְשִׁעָתָם לֹא נִתְּנוּ אֹתָם לְהַסִּיד זֹאת עַל לִבֵּם • וַיֵּנֶן כִּי הַחֹן הֵעֵס רָאוּ כִּי רַפִּי
יְדֵי־ פִּילָטוֹס וְכֹל גְּבוּרָה בְּקִרְבּוֹ אֵין לְקוֹס כְּאִישׁ עַל פְּקוּדָתוֹ וְעַל מַחְמַרְתּוֹ, לָכֵן חֲשִׁבוּ
כְּמִתְּחֵל וְלֹא שִׁמְעוּ בְּקוֹלוֹ • (כג) וַיּוּכַל קוֹלָם: כְּלוֹמַר קוֹל הַעֵס וְקוֹל הַסִּכְסִיִּם
הֵלֶךְ וְחִזֵּק עַד חִמּוֹן, יַחְזִיקוּ קֶשֶׁר עֲלֵיו קֶשֶׁר כַּעֵס כִּכְסֵּן וּכְפִרְוִשִׁים, אֵף־ כִּי זִרְכֵּם הִיָּה
לְהַסְרָחַק מִחִמּוֹן עִם וּמַעֲרִיז הִסְרֵן כָּל־ זֹאת הַתַּחֲבֹרָה הִסֵּס הֵה לַעֲשׂוֹת נִקְמָה וְהַתִּיבָּה וּמוֹסְרוֹ
יַחְזִיק עַל ל' וְעַל מַחְמַר • (כד) וַיִּשְׁפּוֹט: לֹא עַל פִּי הַדִּין, כִּי כִזֵּר אוֹמֵר לֹא
מִצָּאתִי בּוֹ מִשְׁפַּט מוֹת, אֶךְ שִׁפֹּט לִפִּי הַחֲקוֹס וּלְפִי הַחֹן יַעֲן יִרְאֵה וּפַחַד זַעֲבֹר כִּפְשׁוֹ
חֲפִצִּי הַסִּכְסִיִּם וְהַעֵס לִלֵּל לְשִׁיטָה לְקִיסָר רֹחוֹ וּיִקְדָּמוּ עֲדֵי שָׂקָר אֲשֶׁר יַעֲזִיר זֶה, וּבְזַעֲבוֹ יִרְאֵת
כִּפְשׁוֹ זֶה כִּי יִשְׁפֹּךְ דָּם נֶקֶד • (כה) וַיִּשְׁלַח לָהֶם: ר"ל הַיִּצְאוֹ לַחֲרִית, כֹּאֲשֶׁר
כֹּאֲמֹר בְּתַפְלִיס (ע"ג, י"ב) אֱלֹהֵי רִשְׁעִים וְשִׁלּוֹי עוֹלָם חֲשָׁנוּ הִיָּל אֶךְ רִיק וְכִיתִי לְבַבִּי
וְאִרְחִץ בְּנִקְיוֹן כְּפִי וְכוּ • נָתַן לְרִצָּנִם: ר"ל לַעֲשׂוֹת זֶה כָּל־ אֲשֶׁר בְּלִבָּם • (כו) אִישׁ

יג וַיִּקְרָא פִּילְטוֹס אֶל־רָאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְהַשָּׂרִים וְהָעָם׃ יד וַיֹּאמֶר
 אֲלֵיהֶם׃ הִבֵּאתֶם אֵלַי אֶת־הָאִישׁ הַזֶּה כְּמִסְלַף אֶת־הָעָם׃ וְהִנֵּה אָנֹכִי
 דֹרְשָׁתִי לְעֵינֵיכֶם וְלֹא מִצְאֹתִי בָאִישׁ הַזֶּה עוֹלָה בְּדִבְרֵי אִשָּׁר אֲתֶם
 מְלָשִׁינִים אֹתוֹ׃ טו וְאָף לֹא הוֹרְדוֹם׃ כִּי שְׁלַחְתִּי אֲתֶכֶם אֵלָיו
 וְהִנֵּה לֹא נַעֲשֶׂה עִמּוֹ מִשְׁפַּט־מוֹת׃ טז לָכֵן אִסְרֵנוּ וְאֶשְׁלַחְהוּ׃
 יז וְעָלָיו לְשַׁלַּח לָהֶם אֶחָד חֲפָשִׁי בַּחֹג׃ יח וַיִּקְרָאוּ כָלָם יַחְדָּו׃

דף רמ"ב ע"א (ד) הכאתם אלי את האיש וכו': אף כי ידע כי אין נסיוע
 משפט מות בכל זאת לא עזר כח לפתחו מחאסריו ולדבר משפטים את העם הכהנים
 ורשעים על כי ילשינו ויחפרו את איש אשר עולה לא נמצא נשפטיו ונצדק ונמשור
 הלך. כי ידא ופחד מפני היותם פן ילשינו גם אותו אל הסיקור רומי. וכענין זה
 אמרו בסנהדרין (ק"ג ע"א) וי למר דלא ידע בין שב לבוש. והנה זאת הושג
 בשמי' היתה נסיונה לתת את יסוע ביד פושעים להמצא לנו סליחה לנשותינו. וכד"ח ז"ל
 הוסיף (פ"ח ע"ג) בשעתא דכל שייפי (כ"ל חזנים) גופא בעקאר, וסרע מגי
 שרייא עליהו שייפא חדא אצטריך לאלקאה בגין דיתסון כולהו. ומנו? דרועא.
 דרועא אלקי ואפיקו סיניה דמא, כדון הא אסותא לכל שייפי גופא. אף הכי
 בני עלמא אינון שייפין דא עם דא. בשעתא דבעי קב"ה למיחב אסותא לעלמא
 אלקי לחד צדיקא וכגיניה יחביב אסותא לכולא. מנלן? דכתיב והוא מחולל
 מפשעינו מדוכא מעונותינו ובחבורתו נרפא לנו. אונקתא דרמא כמאן דאחיק
 דרועא ובההוא חבורה נרפא לנו אסותא הוא לנא לכל שייפין דגופא.
 (טו) ואף לא הורדום: אשר הוא חרע ישראל יודע משפטו הדינים. (טז) איסרנו:
 ר"ל חלקנו במכות כדי נשענו ואח"כ אשלחנו. וכל זאת לא חזר חלל כדי להחכיף את הרשע
 האלם חפני הדין. אף כי ידע כי לא משפט מות ולא משפט חלקות נמצא בו. (יז) תעליו
 לשלח וכו': דע כי בימים ההם פדעו ופושעו ישראל רבו, גלו וחמסו וארצו בכל
 הדרכים על עובר אורח לשלול שלל ולבזה בזה, כדאמרינן במסכת סוטה (דף מ"ז)
 משרבו הרצחנין בטלה עגלה ערופה לפי שאינה באה אלא על הספק ומשרבו
 הרצחנין בגלוי בטלה עגלה ערופה. אכן לא היתה יכולת ד"י לשפט דני נפשות עוד
 כ"א על פי מושלי סדומים. וכאשר הרבו לעשות הרע נשלחו אנשי המלחמה נגדם
 ונתפשו ונצית הכלל הוחבאו ואחר אשר לנו אותם למיתה היו אסורים נצית הסוהר
 להיות עצורים שם עד בוא ימי החג. וכדאמרינן בגמ' ומענין לו עד הרגל שנאמר
 וכל העם ישמעו וייראו. ויען כי ידע פילטוס כי תרד חמת היהודים וכאש עזר
 היו בעצמותם על כי כעת אין לאל ידם לשפט עוד דיני נפשות לכן התחכם
 להחכיף אותם בחלקלקות לקרוא דבור נטרס יצוא ימי החג אל איש אחד מן האסורים עד
 ובחל אשר משפט מות להם למען ישמחם על ימי החג. זה בלאור הענין תעליו לשלח
 ר"ל מכהו היה לשלח חצית הכלל וכו' איש אשר היה עצור שם. (יח) שא את
 חלו: ר"ל שאר חפס והשליכנו אל השומר עד כי יומת. וזה כי נר אבא יצא חפשי
 חצית האסורים. ועל תפסותם התגל ורעת יצר לב האדם לנקש את אשר יחיק
 לו וירחיק את אשר ייטיב לו להחליף העולם עובר בעולם עומד וקיים נצח, כאשר
 ראית פה כאשר אמרו היהודים שא את חלו, המעיק המלץ בדר"ש באמרו על תפסות
 רעות התגל ויחשיב זה אף כי בחזותי חשוך בני בלי שם ואנשי השם הסרה
 שנואין. ראיתך תלקשי הקליפורת והתוכות תורקי, תאמפי, האמפסוק, תקרבי

אִם־בָּעֵץ רָמוּב יֵעָשׂוּ אֶת־אֵלֶּה פֶּה אִפּוּא יַעֲשֶׂה בְּעֵץ יִבְשׁ: לֵב וַיִּזְכְּלוּ
גַּם שְׁנַיִם אֲחֵרִים פְּעַל־עוֹל לְהַמִּיתָם עִמּוֹ: (לג) וַיָּבֹאוּ אֶל־דְּמוֹקוֹס
הַנִּקְרָא גִלְגַּלַּת וַיַּצְלִבוּ שָׁם אוֹתוֹ וְאֶת־פְּעַל־עוֹל אַחֵר מִיָּמֵינוּ וְאַחֵר
מִשְׁמָאלוֹ: (לד) וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ. אָבִי מַלַּח לָהֶם. כִּי אֵינָם יוֹדְעִים מֶה
הַפֶּה עוֹשִׂים. וַיַּחֲלֶקְנוּ אֶת־כַּנְדִּיּוֹ וַיִּפְּלוּ גוֹרֵל: (לה) וַיַּעֲמֹד הָעָם
וַיִּבְטְאוּ. וַיִּלְעָגוּ לוֹ וְהַשָּׂרִים אִתָּם לֵאמֹר. אֶת־אֲחֵרִים הוֹשִׁיעַ יוֹשִׁיעַ
נָא אֶת־נַפְשׁוֹ אִם הוּא הַמּוֹשִׁיעַ בְּחֹרֵר הָאֱלֹדִים: לוֹ וַיַּתְעַלְלוּ בּוֹ גַּם
אֲנָשִׁי הַצָּבָא בִּבְאֵם וּבְהַנִּישָׁם לוֹ חֶמֶץ: לוֹ וַיֹּאמְרוּ. אִם אַתָּה הוּא
מֶלֶךְ הַיְּהוּדִים הוֹשִׁיעָה אֶת־נַפְשָׁךְ: לח וַיִּפְתַּח פֶּתַח מַפְעֵל לוֹ

יְשׁוּלָם אִף כִּי רָשָׁע וְחוֹטֵא. (לב) פְּעַל־עוֹל: לְחַלּוֹת אֶת אִשֶּׁר כְּאֹמֶר (דִּישַׁעִי
כ"ג, ט) וַיִּתֵּן אֶת רָשָׁעִים קִבְּרוֹ וכו'. (לג) הַנִּקְרָא גִלְגַּלַּת: לִפִּי שְׂרָאָשׁ וְנָבִיעַ
הַסֵּר יִרְדַּ בְּשִׁיפָּע עַד מִזְדֹּר לֵכֵן כִּקְרָא גִלְגַּתָּא, וְלֹא מִפְּנֵי גִלְגַּלַּת הַחוֹמָתִים אִשֶּׁר שָׁם
חוֹשְׁלִים הָיוּ. כִּי יוֹדַע כִּי כָל חִיָּיִי מוֹתוֹת בִּ"ד כַּקְּבָרִים. וַיַּצְלִבוּ: ר"ל תָּלוּ אוֹתוֹ
שָׁם. אַחֵר מִיָּמֵינוּ וכו': וְהָיָה בְּחֻמְצָה לְהוֹדִיעַ כִּי הוּא הַחוֹמָתָא הַגְּדוֹל שֶׁכּוֹלֵס
לְחַלּוֹת אֶת אִשֶּׁר כְּאֹמֶר דִּישַׁעִי תַּחַת אִשֶּׁר הָעֵרָא לְמוֹת כַּפְּשׁוֹ וְאֵת פְּרָשָׁעִים נִמְנָה.
וַיֵּנֶן כִּי אֲחֵר עָלָיו כִּי יִחַלֵּל יִסָּב עִם הַחוֹכְמִים וְעִם הַחוֹמָתִים לֵכֵן גַּם דַּעַת דָּנוּ אוֹתוֹ
לְחִיטָה הַדִּיאָלוֹג בְּחֻמְצָה פְּעֻלָּה אֵין אִשֶּׁר אֵהֵב. וְהָיָה גַם בְּתַלְמוּתוֹ עַל הָעֵץ הַסֵּיד אַחֵר
מִן הַפְּעֻלָּה אֵין אֵל ה' לְהַתְּחוּת עַל חַטּוֹתָיו לְהַדִּיאָל מִזֶּה אֵל חַי הַעוֹלָמִים, כְּאִשֶּׁר
עָשָׂה בְּעוֹר הַתַּנְחֵל בְּחֻמְצָה הַחִיִּים. (לד) אָבִי מַלַּח לָהֶם וכו': גַּם בְּעַד שׁוֹכְנָיו אִשֶּׁר
עַד מוֹת הַדִּיאָלוֹג וְהָיוּ מִשְׁפָּטוֹ וְכַלְפֵּי דַבְּרֵי דִּיקָס הַתַּפְּלָל אִשֶּׁר לֹא יִחַשַׁב לָהֶם זֹאת לַעֲוֹן
כִּי אֵינֶם יוֹדְעִים מֶה הֵמָּה עוֹשִׂים וְכַשּׁוּגִים יוֹדוּ, וְכַאֲשֶׁר הִתְנַחֵף עָלָיו יִשְׁעִיהוּ וְהוּא
לְמוֹשָׁעִים יִסְגִּיעַ. וַיִּפְּלוּ גוֹרֵל. כְּאִשֶּׁר כְּאֹמֶר בְּתַלְמִים (כ"ג, י"ט) וַיַּחֲלֶקְנוּ בְּגִידֵי לָהֶם
וְעַל לְבוּשֵׁי יִפְּלוּ גוֹרֵל. וַיּוֹחֶקֶן (י"ט, כ"ג) כְּאֹמֶר וְהַמְעִיל בְּלִי תַּפִּירָדָה אֲרוּג כָּל
מִשְׁפָּח אֵל שָׁמָּה. וַיּוֹחֶקֶן הָסֵם וַיִּלְחֵן הָיוּ לְלִצּוֹת וּלְנִצּוֹת כְּאֵלֶּה כְּאֹמֶרִינִי בְּתַעֲרִית
(י"א ע"ב) בְּמֶה שָׁמָּה מֶה כָּל ז' יְיָ הַמּוֹלֹאִים? רַב כְּהֵנָּה מוֹתֵנִי בַּחֲלוּק לֵכֵן שְׂאִין
לוֹ אִימְרָא (פ' רש"י) שֶׁפֶה מִתְּרַגְמִיךְ אִימְרָא, כְּאֹמֶר תַּחֲבוֹר הִיָּה מַחֲוֹת אַחֵר כָּל הַחֲלוּק,
וְלֹא כְּנֻגִים שֶׁלֹּא שָׁבִיעַ הָיִים מוֹדֶקֶן וְנִבְרָא בְּגוֹר הַטֶּף בְּתַפִּירָה). (לה) וַיַּעֲמֹד הָעָם
וַיִּבְטְאוּ: לֹא עָמְדוּ עִיפִים מִדְּרוֹת דָּרַע אִשֶּׁר נִעְשָׂה ע"י הַכַּהֲנִים וְהַסּוֹפְרִים כ"א כּוֹלֵס
עִמּוֹ דַּעַת אַחַת לְהַתְעַלֵּל בּוֹ. אֶת אֲחֵרִים הוֹשִׁיעַ: פִּיהֶם הִרְשִׁיעַ הָיוּ כִּי בָרַד
מִן הַשָּׁמַיִם רָדִים אִשֶּׁר הִלְכוּ אַחֲרָיו. (לו) גַּם אֲנָשִׁי הַצָּבָא: הֵמָּה הַרוֹמִים כְּד"א
מוֹשֵׁל מִקְשִׁיב עַל דְּבַר שִׁקָּר כָּל מִשְׁתַּחֲוִי רָשָׁעִים (מַשְׁלִי כ"ט, י"ד). וּבְהַנִּישָׁם
לוֹ חֶמֶץ: וְנִמְנָה (כ"ז, ל"ד) כְּאֹמֶר וַיִּתֵּנוּ לוֹ חוֹמָן מִהַל דְּרָאָשׁ וַיַּעֲטֵם וַיִּמְחֹק לְשִׁמּוֹת
וְהָיָה ע"פ מִזְמֹר הַתַּלְמוּד (סְכֻמְדִּין פ"ו) הַיּוֹצֵא לְחֻרּוֹג מִשְׁקֵן אוֹתוֹ קוֹרֵפִי שֶׁל לְבוֹנָה
בְּכּוֹס שֶׁל יֵין כְּדִי שִׁתְּרוֹן דַּעַתוֹ שֶׁכְּאֹמֶר תֵּנוּ שָׂכָר לְאוֹדֵי (מַשְׁלִי ל"א, ו').
(לז) הוֹשִׁיעָה אֶת נַפְשֶׁךְ: כְּאֹמֶר הַנִּלְל וְהָיָה מִפֶּה. (לח) יוֹנִי וְרוֹמִי תַּעֲבִירִי:
הַלְּשׁוֹמֵת הָאֵלֶּה הוֹרְגוּ אֵין דָּפִי כָּל עַם וְעַם וְמוֹדִיעַ וְמוֹדִיעַ, וְנִפְרַע דָּפִי כָּל יוֹדַע לָשׁוֹן
סִפֵּר. וְהָיָה ד' הִתֵּם כְּסִידָה כִּי ע"י הַלְּשׁוֹנוֹת הָאֵלֶּה תוֹרַע מַלְכֻת יִשְׂרָאֵל הַמִּשְׁחָה בְּכָל
אֲזֵן וּבְכָל הַתַּבֵּל, לְמַעַן תַּחֲוֹל בְּרַכַּת אֲבֵדָה עַל כָּל גִּיִּי הַאֲרֵץ כְּד"א וְנִבְרָא בְּרַעֲךָ כְּד"

השדה וישמו עליו את הצלב לשאת אתו אחרי יושע: כן וילך
אחריו המון עם רב וגשים המתופפות על לביהן ומלילות עליו:
כח ויפן ישוע אליהן ויאמר • בנות ירושלם אלנא תבכינה עלי
כי אפדעליכן בכינה ועל בניכן: כש כי הגה ימים באים ויאמרו •
אשרי העקרות והבטן אשר לא ילדה והשדים אשר לא הניקו:
ל או יחלו לאמר להרים • נפלו עלינו ולגבעות פסונו: לא כי

קורני: קורני עיר גדולה עד מאוד, הינה רבת חסות, בלי צדאם העליונה בלחן
דזן וזמן: ולעת מלך עליה מלך מחשבת פטלמיוס גדלה והצלחה גדוד רבולתה
ורביעיה מושגים היו יהודים (בראשון לח"ב" ט"ז כ"ג ויוסף בקדמוניות י"ד ז' ב'
ט"ז, ו' ח') גם בירושלים גרו יהודים רבים מן קורני וזו להם בית הכנסת
מוחר לשם (פעלי השליחים ב' י' ו' ט') ורבים והם נכנסו בדת המעמידה
והאומרת בשוע (שס י"א, כ' י"ג, ח') והם בלי ספק טרע להם כי גם שמשון
הם אחד מן תלמידיו או מן המון העם אשר שמו במוח את דברו ואשר הלכו אחריו,
לכן החזיקו בו בשמעון כדי לבזוהו ולשפוך גם עליו לנע ונת • (כ) עם רב: לראות
את אשר יעשה לו • וגשים המתופפות על לביהן: לזון המקרא (מזס ב' ח')
וענינו שבו על לבין מרוד הצער והתועה לראות בנות משיח אלהי יעקב: והם אף
כי תלמידיו נזשו ויראו לנפשם ללכת אחריו בעבור יראתם מפני חמת המציק, בכל זאת
עצרו הכשים כח לככות עליו ולסכות על לבין, ומה עוכר מה גדול כח דקדקת
פנים דקדקות • וכאמר ח"ל בענין אחד בזכות נשים צדקניות שהיו באותו הדור
נגאלו אבותינו מסצרים (סועס י"א) • (כח) כי אם עליכן: הויה אותן הם
כי הכסה לא לו תהיה כי כבר קבל עליו כל הסורין האלו בזהבם אך מסאחי
הם לכן לזכות על חטאתן כי גדלה עד מאוד, ולשון אל ה' אשר העבירו
בחטאותיו והענישו בעונותיו, ולקחת מוסר וללמוד דק כי רק ברחב פשוט סוגל
כאלן לנצח • וכענין שחומר פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו חורחך (תסלים ק"ט
קל"ו) וכחומר הלי ספדנא (מועד קטן כ"ס ע"ג) בכו לאבלים ולא לאבירה שהיא
לסנחזה ואנו לאנחה • (כע) ימים באים וכו': צעת הסרן אשר עוללים
שאלו ללחם ופרש אין להם, וכל אשר ימלט מחרד ורעב צעדי ובעלם ילכו ואז יחזור
רני עקרה לא ילדה כי צים רבים שומס ילכו והאויב יבוא ויכה אם על חבגים •
(ל) להרים נפלו עלינו: להרים אשר קציות ירושלים כד"ל ירושלים הרים סביב
לה (תסלים קכ"ס, ב') וענינו כמו ואמרו להרים כסונו ולגבעות נפלו עלינו
(השע י' ח') צעת יקוס ד' לחשפט ייראו ויחרדו מפני הצרות הרעות הצלות עליהן
לזון בנקרת הצור ובחוליות עפר כי אש תקח בלפי ועוקד עד שאלו מחסות ומאכל
אין ויבול ותלטט מוסד הרים • (לז) כי אם בעץ רטוב: ענינו לה, כמו
רטוב הוא לפי שמש (איוס ח, ט"ז) והוא על דרך משל לפי שהצדיקים נמשל לעץ
שמול על פלגי מים והרשעים כען יבש כד"ל הכי מצינו נך אש ואכלה בך כל עץ לח
וכל עץ יבש לא תכנס להצת שלטת וכו' (יחזקאל כ"א, ג') וכענין הם המזילו משל
במלחמה (מועד קטן כ"ס ע"ג) אם באויבים נפלה שלחבת מרה יעשו איחובי קיר?
לוחין בחבת העולה מה יעשו דני רקק? בנחל שומף נפלה חסדי מה יעשו מי
גבים? וכל ענין המשל הם הוא על דרך הכשנ (משלי י"א, ל"ח) דון צדיק בארץ

הַשְׁשִׁית וְהַשֵּׁד הָיָה עַל-כָּל-הָאָרֶץ עַד הַשָּׁה הַחֲשִׁיעִית: מִה וַיִּחַשְׁדׁ
הַשָּׁמַשׁ וַתִּקְרַע פָּרֶכֶת הַהִיכָל בַּתּוֹךְ: מו וַיִּקְרָא יֵשׁוּעַ בְּקוֹל גָּדוֹל
וַיֹּאמֶר: אֲבִי בְּיָדִיךָ אֶפְקֵיד רוּחִי • וַיְדַבְּרוּ זֶאת וַיָּגִיעַ: מז וּבִרְאוּת
שֶׁר הַפֹּאֶה אֶת-אֲשֶׁר נְהִיחָה וַיִּכְבֵּד אֶת-הָאֱלֹהִים לֵאמֹר: הָאִישׁ הַזֶּה
צָדִיק הָיָה: מח וְכָל-הַמּוֹנִים הַנִּקְהָלִים לִפְרֹאָה הָיָה בְּרֹאֵם
אֶת-אֲשֶׁר נְהִיחָה סָפְקוּ עַל-לִבָּם וַיֵּשְׁבוּ: מט וַיַּעֲמֵדוּ כָל-מִידְעָיו
מִרְחֹק וְהַנָּשִׁים אֲשֶׁר הִלְכוּ אַחֲרָיו מִן הַגָּלִיל וַיֵּרְאוּ אֶת-אֱלֹהִים:
נ וְהָיָה אִישׁ וַשְּׁמוֹ יוֹסֵף יוֹעֵץ וְאִישׁ מִטֵּב וְצָדִיק: נא וְהוּא לֹא

וְנִתְּנִי מוֹפְתִים בְּשֵׁמַיִם • גִּלְלֵה הָיָה עֵת גּוֹלֵד מִשִּׁיחַ אֲלֵי יַעֲקֹב פֶּתַע פֶּתַח
חֹר בְּיָד בְּשִׁמְסִים נִרְאָה וְהָאֵרֶן הָאֵלֶּה מְכֻנָּה וְהַשְׁשִׁים בְּחֶזֶק רָחוּ כִּי חֹר גָּדוֹל כִּנֵּה
עֲלֵיהֶם, וּבִמְתוֹת וּבְנִפְלוּ לִפְנֵי כֹחַ עוֹלָה קֹדֶשׁ הַשָּׁמַיִם וְזֹאת בְּעוֹר יוֹמֵם לְהַסְתִּיר
פְּנֵיהֶם מִרְעֵת יוֹשְׁבֵי הָאֵרֶן אֲשֶׁר חָלְפוּ לִבָּם לַעֲשׂוֹת כְּלָה אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַע כְּמוֹת מִיֹּס הַסִּדֵּס •
(מח) פְּרוֹכֶת הַהִיכָל: ר"ל הַפְּרוֹכֶת אֲשֶׁר הָיָה צִהֵל לְכַסֵּם מְתוֹכָהּ אֶל צִית קֹדֶשׁ
הַקִּדְשִׁים וּבְחִלְמִיךָ בְּחֵם מְתוֹת (פֶּרֶק 7 הַלְכָה ז') כֹּתֵל הַסִּיכָל שֶׁ עָמַד וְתוֹכָהּ אֲרֻבִּים אֲמֵה
אֲמֵה טֶרַקְסִין • וְיִשְׁרָשׁ שֶׁסֶם אֲמֵה"כֵּס וְהַכֹּתֵל הַמְּבִדֵּל בֵּין הַסִּיכָל וְקוֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים וְהוּא
הַכִּקְרָא טֶרַקְסִין הָיָה בּו פֶּתַח וְעָלָיו פְּרוֹכֶת אֶחָד וְלִפְיָךְ כְּתוּב עֲבֹד הַכֹּתֵל
מִחוּץ לְמִדֵּת הַסִּיכָל וְקוֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים כְּתוּב עָלָיו פְּרוֹכֶת מְבַנְיָם וּמְבַנְיָם וְהָיָה הַטֶּרַקְסִין בֵּין
שְׁנֵי הַפְּרוֹכֶת • וְעֵינֵי בְּחֵם שְׁקִלִים פֶּרֶק שְׁמִינִי הַלְכָה ה' • וְעַכְשָׁן הַקִּדְשָׁה הָיְתָה לְרוֹחַ
כִּי כְעַת עָתָה חֹר עוֹד מִסָּךְ מְבִדֵּל בְּקוֹדֶשׁ כִּי כֹלֵם יִהְיֶה מְחַלְכֶת כְּהִנֵּם וְגַי קוֹדֶשׁ
הַנִּשְׁשִׁים אֶל ה' ע"י מִשְׁחָה אֶחָד אֲשֶׁר הַמִּשְׁחָה הַקִּדְשִׁים אֶת עֲצָמוֹ וְקֹדֶשׁ אֲוֵתֶם דְּמֹו •
(מז) בְּקוֹל גָּדוֹל: כָּל צְרוּתָיו וְעַמּוּיוֹ אֲשֶׁר בָּהֶם הַתְּעַנָּה וְכָל הַסִּדְרוֹת אֲשֶׁר קָבַל
עָלָיו מִחֲזִקָה בְּרָחוֹן וּבְנִפְשׁ חֲפֵצָה לְשׁוֹם אֲשֶׁם כִּפְשׁוֹ עוֹד כִּשְׁאֵר בּו כַח לִצְעוֹק בְּקוֹל גָּדוֹל
לְהַחֲרִיד לִבִּי הַשְׁמֹעִים וּלְהַרְעִישׁ לִבָּם לְשׁוֹב אֶל ה' בּו בְּעוֹר, וְאֵף כִּי אֶל שְׁעָרֵי מוֹת
הַבִּיחָה כָּל זֹאת אֲבִי קִרְאָהּ כִּשְׁאֵר לְרוֹחַ בְּעוֹד כִּפְשׁוֹ בְּאֵרֶן מְתַהַלְכֶת: אֶפְקֵיד אֶתֶּן
בְּפִי לְפִקְדוֹן עַד עַתָּה אֲקוֹם וְאֲחִישׁ • (מח) שֶׁר הַמֹּאֶה: הוּא אֲשֶׁר פִּקֵּד אֲנִשֵּׁי הַכִּזָּה
לְזֹאת וְלִהְיוֹת לְמַשְׁחָר בְּעַת יִתְּלוּ אֵלֶּה פְּעֻלֵּי חוֹן אֶת יֵשׁוּעַ: צָדִיק הָיָה: הַכִּכְרִי הָיָה
דָּאֵס וְהַכִּדִּר כִּדְקַת יֵשׁוּעַ וְכִי לֹא חֲמוֹם בְּכַפּוֹ בְּעוֹד הַכִּהִיִּם וְהַשְׁפָּעִים אֲשֶׁר לִבָּם הַתְּעוֹרָה
לֹא יִשְׁעוּ וּבְכִילֹתֶם לֹא הִצִּיּוּ זֹאת כִּי הוּא חֲמֵה רַבִּים נִשְׂאִי וְלִשְׁמֻעִים יִפְתָּע •
(מח) סָפְקוּ עַל לִבָּם: ר"ל הִכּוּ עַל לִבָּם מִלִּשְׁוֹן סָפְקָתָיו עַל יָדָךְ (יְדִיחָה ל"א, י"ט) •
לְסִיחוֹן אֲדִילֹת וְתַשְׁבּוּחַ: וְהוּא סִיחוֹן אֶל הַכָּל הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָלָיו כִּנָּה זְכִירָה (י"ב, י') •
בְּחִמּוֹ וּשְׁמִכְתִּי עַל בֵּית דָּוִד וְעַל יוֹשְׁבֵי יִירוּשָׁלַיִם רוּחַ חַן וְחַנּוּנִים וְהַכִּיָּסוֹ אֲלֵי אֶת
אֲשֶׁר דִּקְרוּ וּסְפָדוּ עָלָיו כְּמִסְמַר עַל הַיָּחִיד וְהַמֵּר עָלָיו כְּחִמֵּר עַל הַבְּכוֹר וְכִי •
וְאַחֲרֵיכֶם בְּחִסְכֶת סוֹכֶה (דף כ"ג) עַל הַסְּכּוֹם הָיָה הָאִי הַסְפִּידָא מִה עֲבִידָתָא? (פְּרוֹת
מִה מִהֵּם סִכֵּת הַסְּפִידָא) פְּלִיעַ בֵּה ר' הוֹסָא וְרַבִּין חַד חֹמֶר עַל מִשְׁחָה בֵּן יוֹסֵף שֶׁנֶּחֱרַג
חֹדֶר אֲמַר עַל יִצְחָהִר שֶׁנֶּחֱרַג • וְעַכְשָׁן מִשְׁחָה בֵּן יוֹסֵף הוּא יֵשׁוּעַ הַמִּשְׁחָה אֲשֶׁר הִיהוּדִים
חֲשָׁבוּ בְּעֵצָה לִבֵּן יוֹסֵף וְלֹא לִבֵּן אֲלֵהֶם, אֲכָן בְּעַת הַסְּפִידָא יִכְרוּ וְיִדְעוּ כֹלֵם כִּי בֵּן
אֲלֵהֶם הָיָה • (מח) כָּל מִידְעָיו: אֵלֶּה אֲשֶׁר קִרְאָהּ אֲחִיו וְאַחֲרָיו בְּעוֹדוֹ כִּפְשׁוֹ בְּאֵרֶן
מְתַהַלְכֶת מִרְחֹק עֲמָדוֹ לַעֲשֶׂה לוֹ וְיִרְאוּ מִפְּנֵי חֲמוֹת הַמִּצִּיק לְקַדֵּשׁ אֲלֵהֶם וְכָל זֹאת
הָיָה חֲמוֹת אֶל דְּבָרָיו הַחֲמוֹתִים לְשִׁמּוֹעַ אֶת אֲשֶׁר יִדְבֵּר • (כ) יוֹעֵץ: אֲוִלִי מַחֲקֵי הַעִיר

במכתב יוני ורומי ועברי. זה הוא מלך היהודים: לש ויגדף אתו
 אחד מפעלי און הנצלים לאמר. אם אתה הוא המשיח הושיע
 את-נפשך ואתנו: מ ויען האדר ויגער בו לאמר. הלא תירא
 אתה את-האלהים באשר גם אתה בדין הזה: מא אכן אנחנו
 בפשט. ב-כפעלי ידנו לקחנו. אך זה לא עשה עול: מב ויאמר
 אל-ישוע. זכרני אדני בבאך במלכותך: מג ויאמר אליו ישוע.
 אמנם אני אמר לך. היום תהיה עמי בגן עדן: מד וידר כשעה

גוי הארץ. (לט) אחד מפעלי און: דשע הערץ הם עמד נרשעו והסוף על
 חטאותיו אשר חטא נטרס זאת נפשו אשר הטמאה לחרף עוד את עקבות משיח
 אלה יעקב והחזיק פניו וסלע רחמן לשון אל ל' חף כי שער חמות פתוחים לפניו
 היו ושאל מתחתיו רגש לקראת נאוו. וכחומר ח"ל (עיונין כ"ט) רשעים אפילו על
 פתחו של גהינם אינן חוזרים בתשובה. (מ) הלא תירא אתה את האלהים:
 הכירו עם חיי האיתן לחק, ור"ל חף כי תראה כי הסכסס והפחשים וכל העם
 יחפז יגדפו את ישוע ולא ייראו אלהים וישחקו ליום האחרון יען כי בשירות לבס
 דע ילו וטפס וחלג לבס, בכל זאת אתה אשר לשערי מות הגעת ענין לאחריהך ותשוב
 אל ל' כי כמעט רגע ידעך. כך וליכנ. בדין הזה: ר"ל חף תעמ פחד לחרף ולגוף
 אם אתה בנעמד ובנצב כמה? הוועט חוזק רשעתך אשר זה חטאת והלאית אנשים
 בעד נאות. כפשיך שאפת רוח נאון כלל ובאין אסורים על ידיך, כי גם תלזה כעת
 ובנעמד אשר אתה פה את אנשים צדיקים ותארח לחברה עם פועלי און אשר נשם
 כהם וסופרים יכחו אשר שמים אור לחשך וחשך לאור. (מא) אכן: הולכה האת
 היא לחלק (וכדלחריק אכין ורקין חשטין כיכא) ור"ל כפועל ידיו וכרשעתיו אשר
 רשעו יפולס לו. כי כפעלי ידיו לקחנו. אך זה: ר"ל זה ישוע המשיח לא עשה
 עול ועלם לא נחלץ בשפתיו. החוטא הם הצדיק כאן עליו את הדין לאחור כי יש
 אלהים שופטים בשמים כפועל אדם יפולס לו וכאשר עשיתי כן שלם לי האלהים.
 (מב) זכרני: כאשר הפועל און ראה כי חזירו עומד נרשעתו ופוטס חזרו לשמוע
 למערכתו שם את פניו אל ישוע לבקשו ולהתחנן לו כי יחירו בבואו במלכותו.
 וזה נראה ברור כי חזר ל' חללים נפלו לו בנעמיים לספר עוד נטרס חוזרו את
 חלכות ישוע ולהאמין כי על ידו יושעו כל יושבים נחשך וצלמות. (מג) היום
 תהיה עמי בגן עדן: ר"ל לא תתחמסם ותחכה עד הגעת אשר אנכי אשוב לחלכותי,
 כ"א עד היום הם חקקו ואצחק בנעמד הסלחה האומית אשר אנכי מעמד לבוא
 שמה. והנה ע"י הנחש הקדמוני גרש האדם מהסתפח נחלת קדושים בגן עדן אכן
 ישוע הליך לשם את דשע הערץ. ע"י הנחש גרש האדם נעברו רק חוקס אחת. (והיא)
 נחשבת לו לשון מרי) אשר טר ל' אכן ישוע הליך את הפועל און אשר כל יומי הרגה
 לפשע ולחטוא ביד רחם, עד תלמודו בלחן הסלכו, בן עדן לחטן יורה אומס זה מחזק
 מול כח התשובה והאמונה והפועל און והרצח יקח חלק ונחלס בגן עדן להיות עם
 קדושים חלקו ובכל ישוע ישוב ויחיה ויתלונן ויטיב לו בעבורו, וחיתה נפשו נגללו
 ואחרי כלותה נבגלת החטא והעון תהיה לה עדנה, ונעבור האמונה עמוד אל בית
 אביה כנעריה. (מד) וחשך היה על כל הארץ: קדוה השמש סימן וזאת
 כי שמש נדקס כאספה ושני אשה לא יתה מרד רשעת יושבי עבל ושוכני ארץ כד"א

הוֹשֵׁם בּוֹ : נד וַיְהִי הַיּוֹם הַהוּא עָרַב הַשֶּׁבֶת בְּפָנֹת לַשֶּׁבֶת :
 נה וְהַנָּשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ עִמּוֹ מִן הַגָּלִיל הָלְכוּ אַחֲרָיו וַתֵּרְאֶינָה אֶת־
 הַקֶּבֶר וְאֵת אֲשֶׁר־הוֹשֵׁם גּוֹפּוֹ : נו וַתִּשְׁכַּנָּה וַתִּכְנֶה אֶת־הַבְּשָׂמִים
 וְאֶת־הַשָּׂמָנִים . וּבַשֶּׁבֶת שָׁכְתוּ בַּמִּצּוֹה :

כד א וּבְאַחַד בַּשֶּׁבֶת בִּבְקָר הַשָּׁכֶם בָּאוּ אֶל־הַקֶּבֶר מִכִּיאוֹת אֶת־
 הַבְּשָׂמִים אֲשֶׁר הֵכִינוּ וְאַחֲרוֹת עֹמֶהוּ : כ וַתִּמְצְאנָה אֶת־
 הָאֶבֶן מְגֻלָּלָה מִן־הַקֶּבֶר : ג וַתִּבְאֶנָּה בּוֹ וְלֹא מָצְאוּ אֶת־גּוֹיֹת הָאָדָם

כפש ישוע הושיח בעת קומו ביום השלישי זקת איש אשר קבר אליו עשתה זאת
 (חללים ב' י"ג, כ"א) . (כד) . ערב שבת : כן הוא נגמ' בסנהדרין במסמחאות
 השמט ל' אחסגילרדס דף מ"ג תלמודו לישו הנוצרי בערב פסח (ופסח שחל להיות
 בשבת היה) . ומאז ה' היתה זאת כי מהר נטוץ יום השבת יתוף ישוע הושיח אל
 המטחה ובכאמר באגרת אל העברים (ד', ט') כי הבא אל מטחתו גם שבת הוא
 מוחלכתו כאשר האללים משלו . וכן אמריק נחמ' כתובות (כ"ג ע"ב) מר' בערב
 שבת סימן יפה הוא לו . ופירש רש"י שיכנס לתוכה מיד עכ"ל . בפנות לשבת :
 ר"ל סמוך לחשיכה וזין השמשות . ול"כד התלמוד בסנהדרין (דף מ"ו) משהין אותו
 (הנחלה) עם סמוך לשקיעת החמה וגומדין את ליתו ומחיתין אותו ואח"כ תולין אותו
 אחד קודם ואחד מתיר כדי לקיים מצות תלייה . אכן בישוע לא המתיתו עד סמוך
 לשקיעת החמה יען כי ערב שבת היה ואכשי בליעל האלו נחלו לזוהו ואת נפשו בקשו
 ויחמרו ויחישו ומעשים בעוד היום גדול ולכן חשך השמש בעוד יומו עד השעה התשיעית .
 ויען כי הקבר אשר יוסף חבז קרוב היה אל מקום התליה ומופני הכנסת שבת לא יכול
 להביל את גוף ישוע אל קבר אחר (ככאמר יוחנן י"ט, מ"ב) לכן קברו בקברו (נה) והנשים :
 (כדפסוק מ"ט) ובפרט מרים מגדלית ומרים אם יוכי היו מן הנשים האלה (ומרקוס
 ט"ז מ"ז) אשר עמדו על עזר עליו נתלה הקבר בו יושם למען ביום הראשון
 תשובתה אליו למשוח את גופו . (ט) ותכנה הבשמים : למשוח גופו כי בערב
 שבת סמוך לחשיכה לא יכלו עוד לקטת ולהכין הבשמים למשחתו . ובמתי (כ"ז ס"ב)
 ס"ו) כאמר כי במוצאי יום השבת קמו הנשים הבשמים האלה .

כד (ח) בבקר השכם : ע"ל זריזות ומקדמות לחצוה וכ"ל חשתי ולא התמהמהתי
 לשמור מצותיך (תהלים קי"ט, ס') לכן השכימו לקום . והנשים האלו
 הסבילו עשו בחשכם כי עוד ישוע הושיח בין המתים , אסור בחבלי התמותה וישן שינת
 סמות אף כי מראש לא צתהו אגד לכן כי ביום השלישי יקום ויחיה ומבור שאין
 יעלה . ולו חכמו השבילו והביטו והאמינו את אשר הגיד מראשית אחריתו לא הבדילו לו
 בשמים למשחה . — ואחרות עמחן : ר"ל מלבד המכחות למעלה (סיומן כ"ג, כ"ה) .
 ובמתי כ"ז, ס"א . ובמרקוס ט"ו, מ"ז) . (ז) את האבן : ר"ל האבן אשר שם
 יוסף על פי האבן . מגוללה מן הקבר : לכנסו נעמו . ובמרקוס (ט"ז, ג') כאמר
 כי דאגו הנשים בערם קברו אל הקבר נאמין מי יגל לנו את האבן הגדולה מפתח
 הקבר . אכן יד' לא קצרה לגול את האבן הגדולה ובכאמר צתהלים קל"ה כל אשר
 חפץ ל' עשה . לכן זום והתחולל לו ונעמו בו והוא יעשה כל אשר חין לאל יד
 לעשות . (ג) את גוית האדון ישוע : אותו אשר אזו למשוח . כה יקרה לעומים
 כי אף אל אנשים נזיקים לא יוצא אללים ומושיחו אליהם כאשר עם לבכם ולא יפיקו

אָבֶה לַעֲצָתָם וּלְפַעֲלָם וְהָיָא מִן רַמְתִּים עֵיר הַיְּהוּדִים וּמַחֲבֶה לְמַלְכוּת
הָאֱלֹהִים: נב וַיָּבֹא אֶל־פִּילָטוֹס וַיִּשְׁאַל אֶת־גּוֹף יֵשׁוּעַ: נג וַיַּרְחִיחוּ
וַיַּעֲטֶהוּ בַסֵּדִין וַיִּשֶׂם אֹתוֹ בְּקֶבֶר חָצוּב בְּפִלְעַ אֲשֶׁר עוֹד אִישׁ לֹא

וּמִשְׁפָּטִים הָיָה וּלְפִי דַעַת סַרְדִּיק וְרִשִׁי ז"ל (יֵשׁוּעַ ג', ג') עֵינִן יוֹעֵן וְרִי שְׂוִידַע לַעֲבֹר
הַשָּׁנִים וּלְקַבֵּעַ חֲדָשִׁים וַיֵּשֶׁב בֵּין לִסְקַת סַסְסֶהֲרִין וּלְפִי זֶה גַם יוֹסֵף הָיָה מִיְּהוּדֵי סַסְסֶהֲרִין,
אֲךְ לֹא כַּמַּחֲשָׁבוֹת מַחֲשָׁבוֹתָיו וְלֹא הָיָה אַחֲרֵי רִבּוּס לְרִיעוּת כִּי בִשְׁפָעָיו בְּדַל חֲלָסִי וּבְרָחֵל
וּבְלִבּוֹ קָדַשׁ וּמִשְׁחֵי אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים נִפְשׁוֹ (נח) לֹא אָבֶה לַעֲצָתָם וּלְפַעֲלָם: בָּעֵרָם
סִרְיָאוֹ מִכַּח אֵל הַפּוֹעֵל מִיְּמֵת לְכֹס הָרַע, חָרָשׁ מַחֲשָׁבוֹת אֲוֹן וּבִלְעֵיל בְּמַסְתָּרִים אֲדִין
וּבְחִסּוֹ אֲוִין יִשְׁלַח יְדֵיהֶם לְבַעַר אֶת הַקֶּדֶשׁ, הוּא מִשְׁחֵי ל' מִן הַעוֹלָם הָאֵל, וַיַּעַז עֲצוֹת
עִם אֲנָשִׁי דְמוּס וּמְרַחֵם כְּמוֹסָם וְה' בְּמַחֲשָׁךְ מַעֲשִׂיהֶם, וְאִחִי מִלְּאוֹ עֲצָמָם לַעֲשֵׂי הַשָּׁמַיִם
וּפְעֻלָּה עוֹלָם וּבְנִלִית לֹא כַּשֶּׁמֶץ כָּל הַמַּגֵּל וְהָרַע בְּזוֹן אֶת מִשְׁחֵי ל' אֲשֶׁר מַעֲשֵׂה
וּמַחֲשָׁפֵת כְּהֵא חֲלָלָהּ לֹקָח: הוּא מִן רַמְתִּים וכו': שֶׁס עֵיר בִּשְׁנַת בְּנִימִין (וַיִּשְׁעֵה
ח', כ"ה) בָּעֵר אֶפְרַיִם (שׁוֹפְטִים ל', ה') סְמוּכָה אֵל גְּבֻעָה (שׁוֹפְטִים י"ט, י"ג)
יִשְׁעֵי י', כ"ט-הִשְׁעָה ה' ח') וַעֲיִין עוֹד בְּמִכ"ד ח', י"א, ל"ד וּבַחֲחֶלֶק מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל
אֲחֵרִי מוֹת שְׁלֹמֹה בְּאֶרֶץ הָעִיר הָאֵלֶּה כָּל עִיר בְּנִימִין לְחֹלְכֵי יִהוּדָה אֲחִימֵס בְּמֶלֶךְ בִּשְׁמֵךְ
בְּיִשְׂרָאֵל עֵלֶּה עַל הָעִיר דְּמוּס וּבְכֵס עֵלֶּה דִּין וּמַעֲשֵׂה לְבַלְעַת תַּת יוֹצֵא וְכֹא לְאִסָּף חֶלֶךְ יִהוּדָה
(מַלְכִּים ח' ט"ו, י"ז-ד' י"ב ט"ז, ה') וְהָעִיר הָאֵלֶּה הִיטָה כְּמוֹ שֶׁהָפְסָחוֹת מַצְפּוֹן
לְחַשְׁלִים דִּין בֵּית אֵל וְהָעִיר הָאֵלֶּה תִּקְרָא הִיטָה אֶלְרָאִם עִיר הַיְּהוּדִים: לְפִי
שְׁהִיָּה עִיר אֲשֶׁר לְשִׁמּוֹנִים וּבְקִרְיָתָם אֶרֶמוֹה (שׁוֹפְטִים ט', י') וּקְרָעָה הָיָה לַעֲבֹר
שֶׁס (וְאוֹלִי הָיָה רֹמָה סְמִכְרֵי מַלְכִּים ז' כ"ג, ל"ז) וּכְמַעַט הָיָה מוֹמֵה בַּסְּדֵרָה
לַעֲבֹר רִמָּה לְכַן סִסְקִיף וְאוֹמֵר עִיר הַיְּהוּדִים לְסִבְלִילָה מִן מוֹמֵה עִיר הַשְּׁמוֹנִיּוֹנִים:
וּמַחֲבֶה לְמַלְכוּת הָאֱלֹהִים: ר"ל מַלְכוּת יֵשׁוּעַ הַמִּשְׁחֵי אֲשֶׁר מַלְכוּתוֹ מַלְכוּת
סְרוּחִי וְיוֹסֵף הַמַּחֲבֵר וְהָיָה ה' ג"כ מִן הַמִּדְּיָקִים וְהַסְּסִידִים אֲשֶׁר יִדְעוּ כִּי מַלְכוּת
הַמִּשְׁחֵי לֹא תִהְיֶה כַּמַּלְכוּת בָּעִיר וְהָיָה בְּעֵשֶׂר וְהָיָה גוֹל כ"א מַלְכוּת סְרוּחִי, בֵּה
יַעֲבֹר הָשָׁן וְהָיָה אֵל מִן אֲדָרְן וְכֵל הַרְשָׁעָה כֹּלֵה כַּעֲשֵׂן תַּכְלֵה וּבִלְעֵה סוּמָה לְנַח:
(נב) אֵת גּוֹף יֵשׁוּעַ: אֲךְ בְּזוֹמוֹת נִפְשׁוֹ קִשְׁרָה בְּנִפְשׁוֹתֶיהָ, וַיַּעַד הֵיטֵב כִּי לֹא תַעֲבֹד לְאִשׁוֹל
נִפְשׁוֹ: ח"ל הַמַּשְׁכֵּס סַסְסֶהֲרִין (דף מ"ו ע"א) לֹא הָיוּ קוֹבְרִין אוֹתוֹ (וְהַתְּלַח) בַּקְּבוּרָה
אֲבוֹתָיו אֲלֵא שְׁתֵּי בְתֵי קְבוּרוֹת הָיוּ מַחֲקִינִין לְבֵית דִּין, אֲחַת לְנִהַרְגִין וּלְנִחְנָקִין וְאֲחַת
לְנִסְקִינִין וּלְגִשְׁרָפִים: נַחֲעַכְבֵּל חֲבִישׁוֹר מַלְקָטִין הַעֲצָמוֹת וּקוֹבְרִין אוֹתָן בְּמִקְוֶה:
אֲכַן יוֹסֵף הַרְמִיָּה הָיָה מִדִּין וַיַּעַד כִּי בִּזְיוֹן דִּין מִדִּין אֲשֶׁרִּים הָאֵלֶּה אֶת נִפְשׁ יֵשׁוּעַ
לְקַחְתָּם לְכַן נִקְשָׁה כִּי גּוֹף יֵשׁוּעַ יִנְתֵּן לוֹ לְחַמֵּן יִקְבְּרוּהוּ כְּאֶשֶׁר יִדְעוּ: וְלִכֵּן עָשָׂה לוֹ בְּזוֹמוֹ
כֵּל סִבְבֹּד בְּתַכְרִיכִין וּבְשִׁמִּים לְחַמֵּן יוֹמָלֵה סִכְמֵב וְאֵת עֲשִׂיר בְּמוֹתוֹ ר"ל שִׁקְבֹּר בִּכְבוֹד
כְּאִשֵּׁי עֲשִׂיר וּבְכָבֹד: גַּם פִּילָטוֹס מִלֵּא עֲשָׂה לַתַּת לוֹ אֶת גּוֹף יֵשׁוּעַ עַל כִּי יִדַּע לִכְבוֹן
כִּי יֵשׁוּעַ נִסְפָה בְּזָיון מַחֲשָׁפֵת כְּאֶשֶׁר אֲחֵר לֹא מַצְאִיָּה בְּאִישׁ הוּא מַשְׁפָּט מוֹת: וְלְפִי
בְּזוֹרֵת יוֹסֵף (י"ט, ל"ט) גַּם נִיקְדָּמוֹס הָיָה עִם יוֹסֵף הַרְמִיָּה בְּעֵצָה וּבְמַעֲשֵׂה הַמַּוְכָּה
חֲזָאֵת: (ג) בַּסֵּדִין: ר"ל תַּכְרִיכִין בֵּסֶס הָיוּ כוֹרְכִין אֶת סוּמֵיָם בַּקְּבֵר חָצוּב
בְּסִלְעַ: קִרְקַע אֲרֹן יִשְׂרָאֵל וּבְפִרְט וַיְחַשְׁלֵם וּמַחֲשָׁבוֹתֶיהָ חִינְכָה רַכָּה כ"א קָשָׁה כִּסְלַע
וּכְבוֹד, וְלִכֵּן חָזַק הַקְּדִישׁ וְע"ה הַמְּקָרָה חֲצִבְתָּ לָךְ פֶּה קֶבֶר (יֵשׁוּעַ י"ד) אִישׁ לֹא
הוֹשֵׁם בוֹ: ר"ל קֶבֶר חָדָשׁ הָיָה אֲשֶׁר מַעֲבֹלֵם לֹא נִקְבֹּר בּוֹ אֲדָם וַיְחַיֵּם מוֹת לֹא הָיָה
רַק סוּמָן לְקֶבֶר: וּמ"ל הִיטָה נִסְכָּה כִּי לֹא נִקְבֹּר בּוֹ עוֹד אֲדָם לְגַל יִאֲמָרוּ שׁוֹכֵל

מרים המגדלית ויוחנה ומרים אם יעקב והאחרות עמהן אשר
אמרו את־אלה אל־השליחים: יא ויהיו דבריהן בעיניהם כהבל
ולא האמינו להן: יב ויקם פטרוס וירץ אל־הקבר וישח וירא
אחד־הסדן מנה לבדו. וילך ויתמה בנפשו על אשר־נהנתה:
יג והנה שנים מהם הלכים ביום ההוא אל־כפר אשר נקרא שמו
חמת והוא כששים כפרת־ארץ מירושלם: יד והמה נדברו איש
אל־רעהו על־כל הקורות האלה: טו ויהי כאשר נדברו ושאלו
איש לרעהו ויגש גם ישוע וילך אתם: טז ותמחנה עיניהם לבלתי
הכיר אתו: יז ויאמרו אליהם. מה הדברים האלה אשר דברתם
איש אל־רעהו בלכתכם ופניכם ועפים: יח ויען אחד מהם ושמו

אשת כחא (סג) ומרים אם יעקב ויוסי (מקום ט"ו, מ'). ובכאן קינר לוקס את
דבריו אף כי מרים מגדלית הלכה ושבה פעמים אל תלמידים, בדאשונה בעת חלצה
הקבר הפתוח (יוחכ כ, י"ז) ובשכית כאשר נראה אליה האדון (שס כ, י' ו"א').
ואחרי כן באו הכהנים האחרות ובשרו כדברים האלה (מתי כ"ח ח — י').
(יח) דבריהן: ר"ל את דברי מרים מגדלית ודברי הכהנים האחרות לאחר כי נגלו
אליהן המלאכים וגם את האדון ישוע בכבודו ובעצמו ראו. כהבל: ר"ל כדברי רוח
וכדבר אשר אין לו שחר. (יז) ויקם פטרוס וכו': גם כאן קנר לוקס את סיפורו.
ולפי יוחנן (כ, ג') הלך פטרוס עם יוחנה כאשר הגיעו לו כי חלצו אליהם וגם ישוע האדון
האדון. ובכאן הלך יחידי בעצמו כאשר הגיעו לו כי חלצו אליהם וגם ישוע האדון
בכבודו נראה אליהן. ובחליכתו הזאת השכית נראה לו האדון (ראשון לקוריקטוס
ט"ז, ה'). — (יג) שנים מהם: ר"ל לא מן השליחים כ"א משאר תלמידיו.
ביום ההוא: ר"ל ביום תקומת האדון ישוע מן המתים ונראה בכבודו אל מרים מגדלית
(מקום ט"ו, ט'). ואל הכהנים האחרות (מתי כ"ח ח'). חמת: עיקר שם המקום
הזה נלשון יון עוממאוס או עוממאוס והוא הוא הנכון, והוא הוא הנקרא בלשון
המשנה עמאוס או עימאוס (עירבין דף י' מדרש קטלת דף ק"א, ב'. שביעות דף ל"ח.
סוכה כ"א ע"ג חבות י"ד ח'). ולפי דעת כותבי המסעות היה המקום הזה נצטרפת
ומערבית מירושלים ויקרא היום הזה קודיצה. אכן מרחק המקום הזה מירושלים הוא
יותר משנשים שמוין (דרך שלשה שעות) מירושלים. כפרת ארץ: עקרו נלשון יון
שדטיוס ושיעורם דרך שתי שעות ומחצה בקירוב. (יח) על כל הקורות האלה:
ר"ל מן תקומת ישוע מן המתים. אלה עובדי אורח לא דברו בהסתכלם בדרך דברי
הבאי ודברי חול כ"א בעיניי המשיח וכד"ל בנצות המהלך בדרך ומופנה לנו לנעלה
וכ' מתחיד בנפשו. (טו) ושאלו איש לרעהו: ר"ל בשאו ונתנו דבר. וילך
אתם: ללכת בחברתם. (טז) ותמחנה עיניהם: ר"ל עין השכלי. לנלתי הכר
אותו. זאת תקרה לפעמים עת טבעו דיען כי נחשוב כי אליהם הסתיר פניו ומאמנו
ולא יקשיב אל עמלינו. אכן קרוב הוא לכל אשר יקראו בלתי יקראו ואלענה
עמו אכבי בשרה אחלצנו ואכבדנו (תהלים ז"א, ט"ו. ירמיה י"ד, ט'). (יח) מה
הדברים וכו': אף כי ידע וסבין הטעם את אשר דברו בכל זאת שאלם כדי להכנים
עמם כדברים וללמדם חזיתם סוד עימיו וסוד תקומתו. (יח) אשר לא ידעת:

ישוע: ד ויהי בהפעם רוחן על זאת והנה שני אנשים נצבים עליהן בבגדים נצצים: ה ויהי כאשר יראו ושחו את־פניהן ארצה ויאמרו אליהם למה־זה תבקשנה את־החי בין המתים: ו איננו פה כי אם־קם. וכונה את־אשר דבר אליכן בעדנו בגליל: ז לאמר כי על בן־האדם להפטר בירי אנשים חטאים ולהצלב וביום השלישי לקום: ח ותופנה את־דבריו: ט ותשבנה מן הקבר ותגדנה את־כל־הדברים האלה אל־אחד העשר ואל־כל־האחרים: י והנה

זמנא כי לא מחשבות בני אדם מחשבות ד' אלהים הסה כרחוק מזרח ממערב רחוק דרכיו ומדרכיו. (ד) בהפעם רוחם: ר"ל צהריו לבצע ונחם כסתר ומנע עיניהם על כי לא מנאו את אשר נקשו כד"ל הסמרת פניך הייתי כהלל. שני אנשים: ר"ל מלאכי אלהים אשר נראו עליהן צמות אנשים. והנה שני האנשים האלה בלי ספק נראו לבגדים האחרות אשר נאו אחרי כן. כי לפי עדות מרקוס ומתי נראה רק מלאך אחד להנשים האלה. ולפי יוחנן נאו שני מלאכים וישבים נקבר. ואין כאן סתירה כי להנשים האלה נראה רק מלאך אחד ולהאחרות שני מלאכים. — בבגדים נוצצים: שלמה מלכי עליון הוא אור אשר תהל. כד"ל משרתיו אש להט (תהלים ק"ז, ב'). ומלת בהפעם היא המקור ומבין כפעל. (ה) כאשר יראו: מדרך הצביעות ויראת התרוממות וכד"ל צושה ויסתר משה את פניו כי ירא וכו'. ואחריהן צוה' דרכות (דף ז' ע"א) בשכר שלט זכה משה לשלט. בשכר ויסתר משה פניו (שמות ג', ו'). זכה לקלסתר פנים, בשכר כי ירא (שם) זכה לויירא מוגשת אליו (שם ל"ג) בשכר מהביט אל אלהים זכה לתמונת ה' יביט. וגם הנשים האלה זכו לראות את פני האלון בקומו מן המתים. — ושחו את פניהן: צעירי בשר לא יכלו לסבט אל המלאכים כד"ל נדבאל (ח, י"ח) ונדברו עמי נדרמתי על פני. (ז) כי אם קם: ר"ל הוא נכחו ונבגדו קם, לא ע"י אחר ובשאל לא עזב כפשו ולא ראה שחת. וזכרנה: הסה היום מלא את אשר מקדם הגד ועצות אשר יען תעמודנה לעד. — הוא חי ולאמתו עמו כחיה ותלכון ובאשר חזר לא חשבו אתכם יתוויס צוה אבוא אליכם (יוחנן י"ד, י"ח). (י) כי על בן האדם: כל אשר נעשה לי הכל היה רשום בכתב אמות בדברי הנביאים ולכן היה צריך כי הכל יעשה כי כאשר נכתב כי לא יפול ומדרב' דבר ארצה ובאשר נתקיימו הנבואות האמת צמיחתי ובעמים הקשים צם עופתי כן נתקיימות הנבואות האחרות עוד כי קומתי וביום השלישי חייתי. — ראה איך הולא כיום קיימו וקבלו דברי ישוע השמים, איך השטן ויז"ר תומי יכחיש (אגרת אל הגלגוס א', ז', ח'). (ח) ותזכרנה: ר"ל ותזכר את הדברים האומרים כי קם ויחי וכד"ל זאת נחומתי בצלתי כי אחרתי חייתי (תהלים ק"ט). (ט) ואל כל האחרים: עוד מלבד האחד העשר נשאר רבים אשר לא כפלו צהאמויות השטן ועמדו נכסיון לסחיון צו. דאה והבן כח הנשים הנדקכות האלה הן בשרו והגדו תקומת משיח עליון מבין המתים אל תלמידיו אשר היו עמו תומי ותורת אמת חפיו לחזו. והנה את אשר נאו הנשים האלה לא כחזו ולא שמו הכר המאיר ומחמת לבאסה כי אס על השולחן. ומדע ומכר כי בצרית האדסה אין הצל בין אשה לאיש בין עבד ואדמו (אגרת אל הגלגוס ג', כ"ח). ולפעמים תגול מעלת הנשים על האנשים. (י) מרים מגדלנית: היא אשר מונסה גרש ישוע שבעה שנים (לוקס ח, ב') ויחסה

לב מהאמן את־כל־אשר דברו הנביאים: כי האם לא למשיח
להענות כאלה ולבוא אל־תפארתו: כי ויאל מוֹשֶׁה ומִכָּל־הַנְּבִיאִים
ויבאר להם את־כל־הַכְּתוּבִים עַל־נִפְשׁוֹ: כח ויקרבו אל־הַכֹּפֶר
אשר ילכו שָׁמָּה ויהי הוא כְּהֵלֶךְ עוֹד הַלָּאָה: כש ויפצרו בו
לאמר: שְׂבֵה אִתָּנוּ כִּי קָרֵב הָעֶרֶב לָבוֹא וְהַיּוֹם רָד. ויבא וישב
אִתָּם: ל ויהי בְּהִסְבּוֹ אִתָּם וַיִּקַּח הַלֶּחֶם וַיְבָרֶךְ וַיִּפְרֹס וַיִּתֵּן לָהֶם:
לא וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵיהֶם וַיִּכִּירוּ אֹתוֹ. אף הוא נֶעְלַם מֵעֵינֵיהֶם:
לב ויאמרו אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ. לִבְנֵנו הֲלֹא בָשָׂר בְּקַרְפָּנוּ בְּדַבְּרוֹ

אכן נשנו אל אליהם יכנע את לבנו הערל ינחם ויספוק על ירך ריבש על עוונן לבו
אשר בו היה (כו) האם לא למשיח: ר"ל האם לא היה בהכרח כי ישוע
המשיח יסבול כל העמים הקשים והמרים האלה ויבוא אל כבודו למען ויאל מוֹשֶׁה וכל
נביא אף כי גאולת עולמים אשר על ידו נעשתה באהבתו ובחמלתו היא זאת
וכן נעלם וכשחם כל ימי עולם, בלי חוכם והכרח כלל (כז) ויאל
משה וכו': ר"ל החל מעתה משה ומכל הנביאים: כד"ל בתלמוד כל הנביאים
לא התנבאו אלא לימות המשיח. כל הכתובים על נפשו: (עיין לקמן פסוק
ו"ד) וזן מוצא הכתובים כדאם נדור כי ישוע בעצמו פקח עיני תלמידיו ותלמידיו
בהבנת כתבי הקודש ולכן כל המקראות אשר הביא פטרוס (כככתב בפעלי השליחים)
בעת הדיע לרבים עוקף וגבורת המשיח לראיה על כל דבריו וביאר עובד עניניהם שזע
בלי ספק וישוע המשיח אשר באר אותן לאמור כי כתובים על כפשו, כמו (ויאל
ג' א' תהלים ב', ט"ז י' ס"ט ק"י, כ"ב. נראשית י"ב, ג') סוד ל' ליראיו ונריתו
לחידעם ידעית המשיח היא שורש ויסוד כל התורה כולה וכלעזה נעשה קד כעורים
ובחשיכה נלך ולא מדע בין יומן לשחאל. (כח) אל הכפר: אל חמאוס המכר
בפסוק י"ג. כהולך עוד הלאה: ר"ל שם עצמו כדי לכסותם כאשר אליהם נסה
את אברהם האם כאחמה רוחם אתו לבקשה, כי יסוד אליהם למען עוד דברי תורתו
חפיו ישמעו. אשרי אדם שומע לו לשקוד על דלתותיו יום יום. (כט) ויפצרו בו:
כמו ויפצרו בלוט (נראשית י"ט, ג' ל"ג י"א). שבה אתנו: למען עוד חפד
דברי נחמדים ודברי חן כשמע ולמען נגמולך על כי אוריתנו עובד אחרי התורה והנביאים.
כי קרב הערב לבוא: וכל הדברים נחזקת סכנה ונפרט כעת כי השולדים והגחלים
רבו עד לחמור. ויבוא: ר"ל אל ביתם יען ראה כי בתום לבד בקשו לבוא אליהם.
וישב אִתָּם: ר"ל נחזרתם. (ל) ויברך: ר"ל ברכת המוציא. ויפרוס ויתן
להם: כי נהג בו מנהג כבוד כדק"ל הגול נוצע ומנדר. (נדרים ח', י').
(לא) ותפקחנה עיניהם וכו': נכח אליהם, ויד אל עשתה זאת (ככאמר נראשית
כ"א, י"ט. מלכים ב' י' י"ז כ'). ויכירו אותו: הכירו כי הוא הוא היה אשר ארז
לחזרתם ועממם הלך ופתאום נעלם מעיניהם: כד"ל וחלף יי' הלך מעיניו שופטים
ו', כ"א. (לב) ויאמרו איש אל רעהו: אחרי אשר נפקחו עיניהם, אז החלו
לגלות איש אל רעהו אשר בלגדיהם, עת היו עמו בדרך אף לבס התלבט משיב
אשר תורתו אשר היא האירה חשכת רוחם, וכמעט נשנו על כי לא הכירוהו מיד
בעת החל ללמדם ולהורותם, ולא ידעו כי הוא הוא המורה אשר ארז אותן ומקדם,

קִלְאָפָא וַיֹּאמֶר אֵלָיו • הָאֵתָה לְבַדְּךָ אֶחָ בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ
 אֶת־אֲשֶׁר נִדְרָתָה בָּהּ בְּיָמִים הָאֵלֶּה • יֵשׁ וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם • מַה אֵלֶּה
 הַמָּוָה • וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו • עַל־דִּבְרֵי יֵשׁוּעַ הַנַּצְרִי אֲשֶׁר הָיָה נָבִיא גִבּוֹר
 חָיִל בַּפְעֻלָּה וּבַדִּבְרֵי לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וּלְפָנַי כָּל־הָעָם • כִּי אֵיךְ הִסְגִּירְהוּ
 רָאִשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְשָׂרֵינוּ לְמִשְׁפַּט־מוֹת וְהַצְלִיבוּ אוֹתוֹ • כֹּא וַאֲנַחְנוּ
 חִבְּיָנוּ כִּי זֶה הוּא אֲשֶׁר יַפְדֶּה אֶת־יִשְׂרָאֵל • וּבְכָל־זֹאת הַיּוֹם יוֹם
 שְׁלִישִׁי מָאָז נַעֲשׂוּ אֵלֶּה • כֵּן וְגַם אֵיזָה נָשִׁים מִקִּרְבָּנוּ הִשְׁמָנוּ אוֹתָנוּ
 כִּי הִשְׁכִּימוּ בַּבֶּקֶר אֶל־הַקֶּבֶר • כֵּן וְכֹאֲשֶׁר לֹא מָצְאוּ אֶת־גּוֹיָתוֹ
 בָּאוּ וְהִאֲמִרְנָה כִּי גַם מֵרָאִה הַמַּלְאָכִים רָאוּ אֲשֶׁר אָמְרוּ כִּי הִנֵּה
 הוּא חַי • כִּד וַאֲנָשִׁים מִשְׁלָנוּ הִלְכוּ אֶל־הַקֶּבֶר וַיִּמָּצְאוּ כֵן כֹּאֲשֶׁר
 דִּבְּרוּ הַנָּשִׁים • וְאוֹתוֹ לֹא רָאוּ • כֵּן וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם • פְּתָאִים וּכְבָּדִי

ר"ל הלוך הדבר הזה גלוי וידוע לכל העם אשר נא לחוג את חג הפסח בירושלים
 (יט) גבור חיל: ר"ל רב פעלים (פעלי השלימים ז', כ"ז) • ובדבר: ר"ל תורת
 אמת יהיה נפשו ועולה לא מנאס בשפתיו • לפני אלהים: ר"ל אלהים נכבדו
 העד עליו לאחור אתם בני ידידי כך רצתה נפשו (לוקס ג', כ"ז) • ולפני כל העם:
 ר"ל כל העם כאיש אחד הללוהו על כי ידיו רב להשיע (שם ז', ט"ז יוחנן ו', י"ד)
 (כ) איך הסגירהו: ר"ל מסורו מלפניו לא מסגיר עבד אל אדניו (דברים כ"ג, ט"ו)
 והצליבו: ר"ל תלו אותו • (כא) יסדה את ישראל: ר"ל מיד סדוהים אשר
 נקמו על צורם עול גדול • והיהודים חשבו כי המשיח יבטיח צוררי ישראל נחרצ
 ובחמת נדבך ובפרשים ולא ידעו ולא הבינו כאשר גם עד היום הזה טח מראות עיניהם
 מוסות האמתיות מחלכות המשיח, אשר מלכותו מלכות כל העולמים • ובכל זאת וכו':
 ר"ל כעת עמדו כמעט שלשה ימים ועוד ישראל לא נשע על ידו ולא נשמע דבר משובו
 אשר הגיד לנו בעוד נפשו נאחז מתהלכת וכמעט לשוא צפנו עליו • (כב) השמו':
 העבר מנכין ספיעל מנורת שמש, ועיניו הכשים ספרו לנו דברים נפלאים אשר השתוממו
 והתפלאו עליהם וכפל לבנו בשמענו את כל זאת ולא ידענו איך נשפט על הדבר הזה •
 (כג) מראה המלאכים: ר"ל נקבר • אשר אמרו וכו': זהו נראה כי סדוה
 ישוע המשיח (ומתי כ"ח, ט') לא אל הכשים הנאות הראשונה (מרקוס ט"ז, ח') היתה
 כי אם אל הנאות באחרונה כאשר נאדנו בפסוק ל' • (כד) ואנשים משלנו וכו':
 ר"ל אלה מתלמידיו (יוחנן ג', ג') • וימצאו כן: ר"ל כי הקבר רק • ואותו לא
 ראו: וגם אל תלמידיו לא נראה עד הנה (יוחנן כ', ג') • (כה) פתאים: ספתי
 יאמין גם יכחש לכל דבר • והנה אלה האנשים אף כי חכמים היו בעיניהם ולא אבו
 להאמין את אשר הגידו הכשים בכל זאת יוכלו להאמין את אשר אודיע המלך (פסוק ו')
 ואת אשר המשיח בעצמו עליו דבר מקדם • וכבדי לב: (מרקוס ט"ז, י"ד)
 דברי הנביאים: על חיתתו ועל תקומתו ועל כל העמים גם יעונה כנאמר ישעיה
 ט, כ"ג, ס' כי סוד תקומת המשיח חזין החמים כחוס וחמס הוא ונעלה על
 כל הסעון ושב אל ארץ לא יכילו (בפעלי השלימים י"ט, ל"ז) • ובעד יבוא האדם אל
 האמונה הנכונה והאמתית כפלאו בעיניו דברי אלהים חיים ויהיה נהם כהתל
 דברי אמת ולא יאמין לשמועות אשר תסופרנה לו מומעלי אל כי כפלאות הנה בעיניו

לרוח אין בשר ועצם כאשר אתם ראים בי: מ ובדברו זאת הראם
 את־ידיו ואת־רגליו: מא ובעוד לא האמינו משמחה ובעוד השתאו
 ויאמר אליהם: הִישׁ לָכֶם פֶּה אֶכֶל: מב ויתנו לו מקצת דג צלי
 ומנפת צופים: מג ויקח ויאכל לפניהם: מד ויאמר אליהם:
 אלה הדברים אשר דברתי אליכם בעדני עמכם פי הפלא יפלא
 כל־הכתוב עלי בתורת משה ובנביאים ובתהלים: מה או יפתח
 את־לבכם להבין את־הכתובים: מו ויאמר אליהם: פה כתוב וכה
 יאתה לפזיח להענות ולקום מעם־המותים ביום השלישי: מז ולקרא
 בשמו תשובה וסליחת חטאים אל־כל־הגוים החל בירושלם:

הנביאים נקדיים ועוד עתה נפשו אותם לקבצם צורעו ולשאתם בחיקו כרועה נאמן.
 ואת רגלי: פלעו רגליו יהיו כסם לעד כי לא צבורות ובנה חיש קמחי ציניס, כי
 בפעמים האלה לא היום בפעמית ללכת דרך רחוקה כזאת. (מ) הראם את ידיו
 וכו': כאשר ראה כי יתחממו לראות חיש וסר חשק אז צורעו קדשו וסרסם הפעמים
 על ידיו ורגליו. (מא) משמחה: השמחה הגדולה אשר עלתה על לבם לא נתנה
 להשים על לבם את אשר אמר ולהפין גדל אהבתו אליהם איך הוא יבקש למחכם
 בחבלי אהבה אליו, אף כי הם עצובו וצערת נפשו מרחוק עממו. ועפן זה הוא
 כמו שנאמר ציעק ויפג לבו כי לא האמין (נראשית ו"ה, כ"ו) כי נפש אשר בחשיכה
 תשב תעצם עיניה צורח עליה פתאום שמש צללה ומרפא בכנפיה אשר לא תכילה.
 (מב) ומנפת צופים: לרוח על הושיח כנאמר (ישעיה ז', ט"ו) חזקה ודבש יאכל
 (בתהלים קי"ט, ק"ג) זה כמלכו לחי חזותיך מדבש לפי. (מג) ויאכל
 לפניהם: אף כי לא רעב וגם נפשו לא חאכל אותה, בכל זאת חלץ לחזק חזותם
 ולהזיעם כי עוד גופו בעור צבצר ובגדים חסוכך כאשר בני אדם. ואכילתו היתה
 כאכילת המלאכים בבואם אל אברהם (נראשית י"ח, ה' ח'). (מד) בתורת משה
 ובנביאים ובתהלים: בעוד נפשו בדרך ונתהלכת לא בסקר הגד להם פעמים רבות
 כי אשר נאמר עליו יחלץ (ראה סיון ט"ו, כ"ב. סיון י"ח, ל"א. סיון כ"ב, ט"ז ל"ז.
 ובמתי כ"ו, כ"ד. כ"ו): (מה) יפתח את לבכם וכו': הוא הסיר המסוה אשר
 עין שכלם כסה ויגל עיניהם להבין כפלאות חזותם אל אשר דבר ביד חזיו וצדיו וכו'
 כולם נבאו על משיח אלהי יעקב. וסוד ד' ליראיו וצדיותו המדשה להזיעם.
 (מו) כה כתוב: ר"ל בתהלים כ"ב, ז' וישעיה כ"ג, ה'. וזה היתה עצת עליון אשר
 תעמוד לעד אשר גלה מוקדם אל עבדיו הנביאים. וכה יאתה: ר"ל מן ההכרח
 היה לחזק לא יפול ודבר ד' דבר ארצה ולכן לא היה לבם לרצת כאשר עשיתם (מתי
 כ"ו, ל"א). ולקום מעם המותים: ולכן היה לבם להאמין וסר את צבורת
 השמים והמלאך. (מז) ולקראו: ר"ל צגלי לעין השמש. בשמו: כי הוא
 זה, ובנה ובזכות עבדו אשר בהם עונה ובזכות חיתתו ותקומתו כנזח למשובה
 גמורה ועל ידה לסליחת חטאים (פעלי השליחים ז', ד'). בנאן הבדל בין עס לעס בין יהוים
 וגוי הארץ, בין משפחה ובין שטח כי כולם נקראים לקחת חלק ונחלה בחלכותי.
 ולהחל בירושלים: כי חזון תנא תורה ודבר ד' מירושלים (ישעיה ז', ג'). והנה
 ראה בראשיתם כן אחריתם. ראשית דבר ה' חזון יצא ובני ישראל נקראו

אֵלֵינוּ בִּדְרֶךְ וּבְבִאֲרוֹ לָנוּ אֶת־הַתְּבִיּוֹת : לֵאמֹר וַיִּקְמוּ בַשָּׁעָה הַהִיא
וַיָּשָׁבוּ יְרוּשָׁלַיִם וַיִּמָּצְאוּ אֶת־אֶחָד הָעֹשֶׂר נִקְהָלִים יַחַד וְאֵת אֲשֶׁר
אִתָּם : לֵד הָאֲמֹרִים . הָאֲדֹנָן קָם אֶל־נִכּוֹן וַיֵּרָא אֶל־שְׁמֵעוֹן : לֵאמֹר
הַגִּידוּ לָהֶם מַה הָיָה בִּדְרֶךְ וַאֲיֵךְ הַתְּדִיעַ לָהֶם בְּפָרוֹם הַלָּהֶם :
לֵאמֹר עוֹד הֵם מְדַבְּרִים אֶת־אֵלֶּה וַיִּשְׁוֹעַ עֲצָמוֹ עִמָּד בִּינֵיהֶם וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם . שְׁלוֹם לָכֶם : לֵאמֹר וַיִּחַרְדּוּ וַיִּירָאוּ וַיִּחָשְׁבוּ כִּי רָאוּ רוּחַ :
לֵאמֹר אֲלֵיהֶם . לְמַה־תִּרְגְּזוּ וּלְמַה־עָלוּ מִחֲשָׁבוֹת בְּלִבְכֶּם :
לֵאמֹר רְאוּ אֶת־יָדֵי וְאֶת־רַגְלֵי כִּי אֲנִי הוּא . מוֹשִׁיעֵנִי וְרָאוּ . כִּי

אשר דבריו כאשר וכפטיס יפצן סלע (לג) ויקמו: מן האותם. בשעה ההיא:
אף כי חשך עליהם הלילה והדרך חשוכה בכל זאת לא רפו לקום מאר לגלות את אשר
ראו ואת אשר התנוכס לספר ולא לו פה הלילה כאשר חשבו עת סרו שמה. ואר: אשר
אדם: ר"ל שאר תלמידי ישוע אשר התמחדו לשליחים. ומספר האחד עשר לאו
דוקא כי עומי לא היה עומס (יוחנן כ', י"ט. כ"ד) ולא נקט אלא משום כי המספר
אחד עשר היה שם כללי לשליחי ותלמידיו אחרי אשר הסגיר יסדה את אדניו.
(לד) האומרים: ר"ל קצת מן התלמידים והשליחים אשר שם נקטלים היו אומרים
אל אלה השנים בראותם אותם, ובטרם אלה השנים הגיעו להם סיבת ביאתם.
האדון קם אל נכון: ר"ל אין ספק עוד בלבדי כי לא לבד להשנים גם אל שמעון
כפא נראה האדון בכבודו (ראשון לקורנטיס ט"ו, ה' מרקוס ט"ז, ז') ואף
כי חקצת ותלמידיו שחאו והאמינו בציורו כי קם האדון ונראה בכבודו בכל זאת עוד
באחרו אלה מן תלמידיו אשר האמינו ולא האמינו אל השמועה הזאת אף כי האדון נראה
אליהם בכבודו (בכפסוק ל"ז, מ"א) והנה לפ"ז ספור זה עם דברי מרקוס (ט"ז, י"ד)
יזקקו יחדיו. (לה) והם: ר"ל אנשים אלה אשר באו מחזאוס. מה
היה בדרך: ר"ל אין האדון בא אליהם ולא הכירוהו כי אם בפרום הלחם. (לו) עוד
הם מדברים: בערב הזה (והאלת סגור בעדם מפני אימת חמת היסורים יוחנן כ', י"ט.
מרקוס ט"ז, י"ד) על כי האדון נראה אליהם על הדרך וגם אל פתחם נתגלה בכבודו
וזאת אשר ראו ושמועו היום היה. וישוע עצמו עמד ביניהם: ר"ל פתע פתאום נראה
האדון בעצמו ואיש לא ידע ולא ראה צואו. שלום לכם: אף כי בצדקת שלום נדך
אז איש את רעהו, בכל זאת היתה הנדכה הזאת צפי ישוע לחצו עבצת ושפירת לב
תלמידיו וכאחריהם (רבה ויקרא ט') רבנן אמרי גדול השלום שכשמוכך המשיח בא
אינו פותח אלא בשלום שנאמר מה נאוו על ההרים רגלי סבשר משמיע שלום
וכו' (ישעיה כ"ב, ז'). (לב) ויחרדו וייראו: אף כי ראו ושמועו הספלות אשר
בעשו בכל זאת קצרה רוחם ופצבל בראותם אותו. כה רעשו אז בראותם כי הוא
זורך על צמתי הים (מתי י"ד, כ"א). (לג) למה תרגו: ר"ל למה תראו ותפחדו,
אלוא אתם דברתם עד כה הנה איש את רעהו ומתקומי. — מחשבות בלבבכם:
גם כה אורס כי הוא בוחן לבבות. (לד) ראו את ידי: בסחצורות ובהפצעים
תכירו כי אנכי הוא אשר כח ידי ורגלי ומן אותותי האלה תכירו. כי לרוח וכו':
אשר בתחילה חשבתם אותי אין צר ועצם. באהבתו ובחולתו לא עזב אחרי
תקומתו מן המיתם בצח אשר בו לבוש צאטו ונעיתו מרחם (אף כי קדן יעטם אור
אחרי תקומתו) למען ידעו ויבינו כולם באמונה שלימה כי כל אשר כאמר עליו ביד

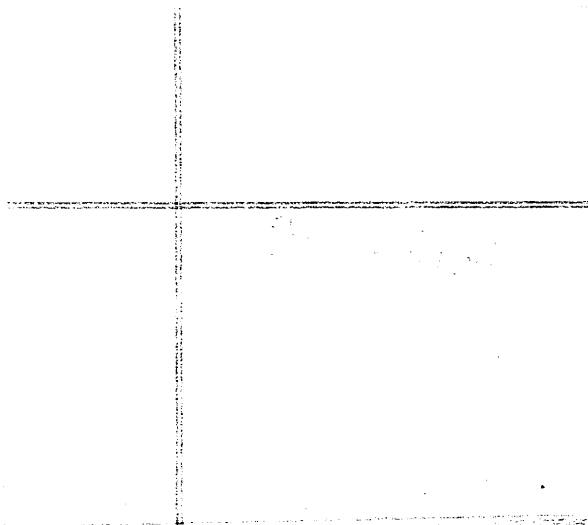
Gen. Lib.

2- 4858-1

מח ואהם עדים על אלה: מט והנני שלח לכם את הבמות אבי.
ואתם שבו בעיר ירושלם עד ברתלכשו עז מפורומים: נ ויציאם
חוצה עד בית עניה וישא את ידיו ויברכם: נא ויהי בברכו אתם
ויפרד מאתם ויעלה השמים: נב והם השתחוו לו וישבו ירושלמה
בשמחה גדולה: נג ויהיו תמיד בהיכל מהללים ומברכים את
האלהים: אמן:

לכשר מלכות השמים וגם אחריתם כה תהיה כי כולם ישובו אל ד' ויבקשו את חז
מלכם (אגרת אל הרומים י"א). (מח) ואתם עדים על אלה: על כל מעשי אשר
עשיתי, על כל דברי הסורה אתכם הוריתי, העמים נס עריתי, חיתתי ותקומתי,
והנעמתי לכם הנעמתי כי בזכותי תושעו עלומים, על כל הדברים האלה
עדים אתם: (מט) - והנני: ר"ל נטרם אלקה חכם עוד הפעם אצטח לכם:
הבמות אבי: ר"ל אני שבאים לשפוך עליכם רוח קדש כאשר דבר בני אדם לאחר
כי יעלה עליהם רוח מוחם (ישעיה ל"ז, ט"ו). כי אצוק רוחי על זרעך ובדרכי על
אצאריך (שם מ"ד, ג'). וכן כאשר יהיה אחרי כן אשפך את רוחי על כל בשר
וכ' (יואל ג', א'). ובזמנים אחר כאשר חרקתי עליכם וחס טארים וטארים חכל
טוחותיכם ומכל גלגלכם אטאר אתכם ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש אתן בקרבכם
ונתתי לכם לב בשר ואת רוחי אתן בקרבכם וכו' (יוחאל ל"ו, כ"ה) ולא אסתיר עוד
פני מהם אשר שפכתי את רוחי על בית ישראל (שם ל"ט, כ"ט). עד כי תלכשו וכו':
היא השפעת וספכת רוח הקדש (פעלי השליחים א', ד' ה"ח ב', ב'). (כ) וישא:
את כפיו לבדכם בברכת כהנים כאשר יאות לכהן הגדול האומתי בדברית החדשה.
(כא) ויעלה השמים: בג ערבים, וכדאמרינן (במדרש תהלים ק"י) אחר ר' יודן
בשם ר' חמא לעמיד לבוא הקדוש ברוך הוא מושיב חלק המשיח לימינו שבאחר באוס
ל' לאחריו עד לימינו: (כב) השתחוו לו: להשתכלל אליו בהדרת קדשו כי אחרי
תקומתו והעלותו השמיים האמונה הנכונה באלהותו בהם מוסדה כראי מוצק קדשו.
בשמחה גדולה: יען כי לכבן ובדבור ידעו תקומתו והעלתו לימין עליון. (כג) מהללים
וכו': על החקקים הגדולים אשר עשה עמוס ולפניהם.

Gen. Lib :

מח ואֲתֶם עֲדִים עַל־אֱלֹהִים: מִשׁ וְהִנְנִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת־הַבְּטָחָה אֲבִי.
 וְאַתֶּם שָׁבוּ בְּעִיר יְרוּשָׁלַם עַד כִּי־תִלְבְּשׁוּ עוֹ מְפֹרָשִׁים: נ וַיּוֹצִיָאֵם
 חוּצָה עַד־בֵּית־עֲנִיָּה וַיֵּשֶׂא אֶת־יָדָיו וַיְבָרֶכֶם: נא וַיְהִי בִּבְרֹכֹו אֲתֶם
 וַיִּפְרָד מֵאַתֶּם וַיַּעֲלֶה הַשָּׁמַיִם: נב וְהֵם הִשְׁתַּחוּוּ לוֹ וַיֵּשְׁבוּ יְרוּשָׁלַם
 בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה: נג וַיְהִי תָמִיד בְּהִיכָל מַהֲלָלִים וּמִבְרָכִים אֶת־
 הָאֱלֹהִים • אָמֵן:

לְבַשׁ חֻלְכֹת הַשָּׁמַיִם וְגַם אַחֲרִיתָם כִּם תִּהְיֶה כִּי כֹלֵם יִשׁוּבוּ אֶל ל' וַיִּקְשׁוּ אֶת זֶה
 חֻלְכֵם (אֲגִרַת אֶל הַרוּחִים י"ח) • (מח) וְאַתֶּם עֲדִים עַל אֱלֹהִים: עַל כָּל מַעֲשֵׂי אֲשֶׁר
 עָשִׂיתִי, עַל כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה אֲתֶכֶם הֹרִיתִי, הַעֲבִיִם בָּם עֹרֶפְתִּי, וַיִּתְּנִי וַתְּקוּמוּתִי,
 וְהַנְּטַחְתִּי לָכֶם הַנְּטַחְתִּי כִּי בְּזִכְוֹתֵי תַּחֲשׁוּ תַּשׁוּעַת עֲוֹנוֹתֵי, עַל כָּל הַדְּבָרִים הַאֵלֶּה
 עָדִים אֲתֶם • (מט) - וְהִנְנִי: ר"ל בְּעֵרֶם אֶלְקָח חֻכֶּם עוֹד הַעֲשֵׂם אֲנִי לָכֶם:
 הַבְּטָחָה אֲבִי: ר"ל אֲנִי שְׂבָחִים לְשֹׁפֵךְ עֲלֵיכֶם רוּחַ קָדֵשׁ כֹּאֲשֶׁר דָּנָר בְּפִי כִּי־אֵלֶּיךָ לְאֹמֶר
 כִּי יֵעָרֵם עֲלֵיכֶם רוּחַ מוֹחֵדֶם (יִשְׁעִי ל"ב, ט"ו) • כִּי אֶזְכֹּק רוּחִי עַל זֶרַעַךְ וּבְרַכְתִּי עַל
 צֶאֱצָאִיךָ (שֵׁם מ"ז, ג') • וְכֵן כֹּאמֹר וְהִיא אַחֲרַי כֵּן אֲשַׁפֵּךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר
 וְכו' (יוֹאֵל ג', א') • וּבְמִקּוֹם אֲחֵר כֹּאמֹר חֲרָקְתִּי עֲלֵיכֶם מֵיִם טְהוֹרִים וְהִרְעַתֶם מִכָּל
 טוֹמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלְלוֹכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חָדָשׁ אֲתֵן בְּקִרְבְּכֶם
 וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר וְאֶת רוּחִי אֲתֵן בְּקִרְבְּכֶם וְכו' (יִחְזָקָא ל"ו, כ"ה) • וְלֹא אֲסַמֵּר עוֹד
 פִּי מִהֵם אֲשֶׁר שִׁפְכְתִי אֶת רוּחִי עַל דֵּת יִשְׂרָאֵל (שֵׁם ל"ט, כ"ט) • עַד כִּי תִלְבְּשׁוּ וְכו':
 הִיא הַשְׁפָּעַת וְהַפִּיכַת הַרוּחַ הַקֹּדֶשׁ (פַּעֲלֵי הַשְׁלִיחִים א', ד' ה"ח ב', ב') • (כ) וַיֵּשֶׂא:
 אֶת כַּפָּיו לְבָרֶכֶם בְּבִרְכַת כְּהֵנִים כֹּאֲשֶׁר יֹאֵת לְכַהֵן הַגִּזְלֹה הַאֲמִתִּי בְּנִדְיַת הַחֲדָשָׁה •
 (כא) וַיַּעֲלֶה הַשָּׁמַיִם: נגד עֵינֵיהֶם, וּבְאֲחֻזָּיִן (בְּמִדְרַשׁ תַּבְלִים ק") אֲמַר ר' יוֹרֵן
 בְּשֵׁם ר' חֲמַל לַעֲתִיד לְבַזֵּץ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹשִׁיב חֹלֶךְ הַמִּשְׁחָה לְיוֹמֵי שְׁנֵי אֲמָר כֹּאֲשֶׁם
 ל' לְאֹמֶרֶת שֶׁ לְיוֹמֵי • (כב) הִשְׁתַּחוּוּ לוֹ: לְהַתְפַּלֵּל אֵלָיו בְּהִרְדֵּת קָדְשׁ כִּי אַחֲרֵי
 תְּקוּמוֹתָם וְהַעֲלֵמוֹת הַשָּׁמַיִם הַאֲמוּנָה הַכּוֹסֶה בְּאִלְהוּתוֹ בָּהֶם מִסְדָּה כְּרָאִי מוֹצֵק קָדֵשׁ •
 בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה: יֵעָן כִּי לִכְכֹּן וּבְנִדְרֵי יִדְעוּ תְּקוּמוֹתָם וְהַעֲלֵמוֹת לְיוֹן עֲלִיּוֹן • (כג) מַהֲלָלִים
 וְכו': עַל הַחֲסִידִים הַגִּזְלִים אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּהֶם וּלְפִימָהֶם •

UNIVERSITY OF CHICAGO

48 454 211